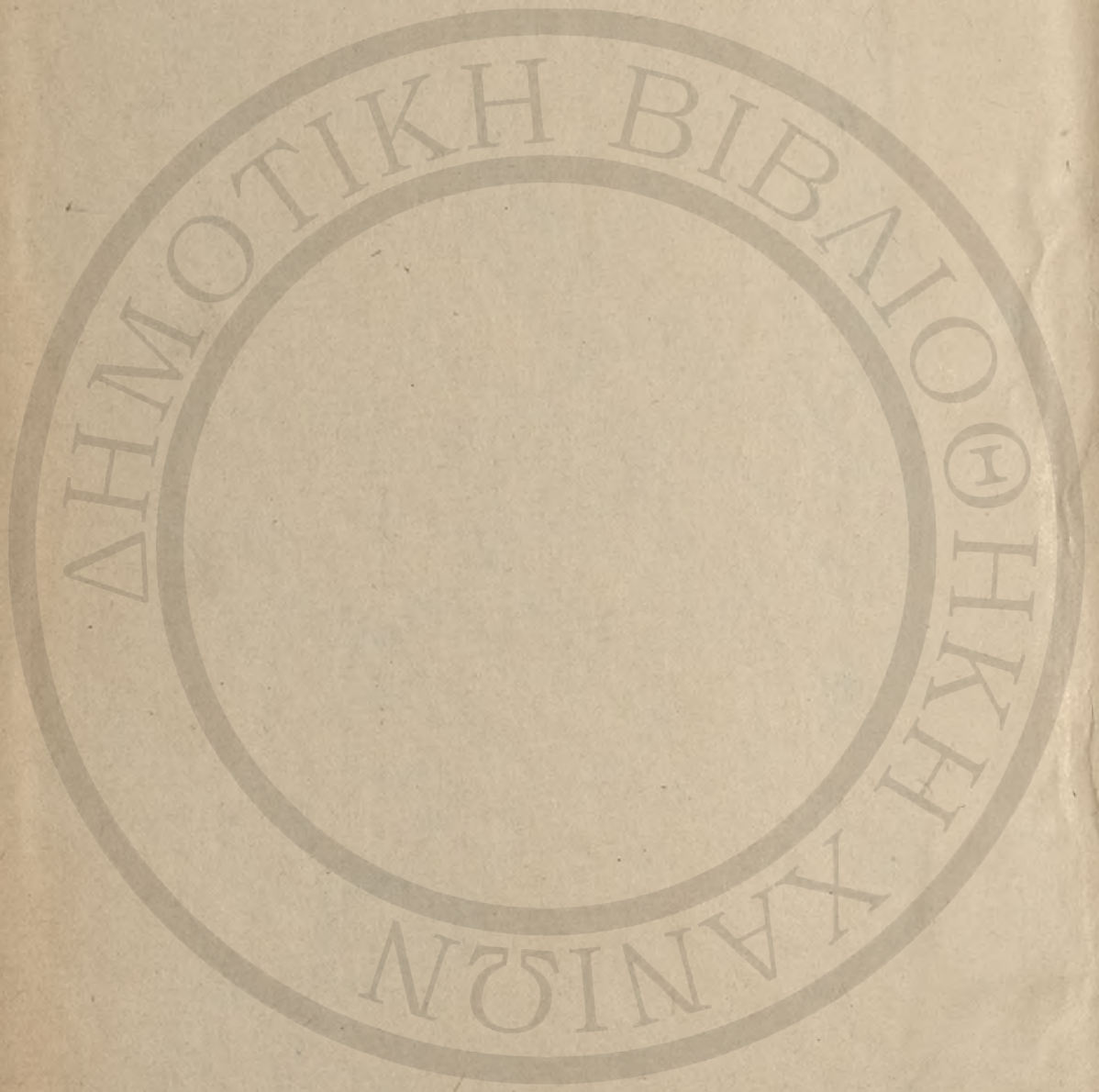

8

ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΧΑΝΙΩΝ
ΑΥξ. Δευθ. 1678
Χρονολ. Είσαγ. 31-8-1954
Είδος 398.8
Αριθ. Μαντινάδες

ΜΑΝΤΙΝΑΔΕΣ

~~ΒΙΚΕΛΛΙΑ~~
ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ
15497

ΛΙΟΥΔΑΚΗ
ΛΑΟΓΡΑΦΙΚΑ
ΚΡΗΤΗΣ

ΛΑΟΓΡΑΦΙΚΑ ΚΡΗΤΗΣ

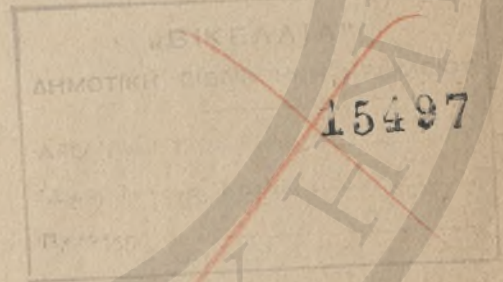
ΤΟΜΟΣ Α'

Α'
ΜΑΝΤΙΝΑΔΕΣ

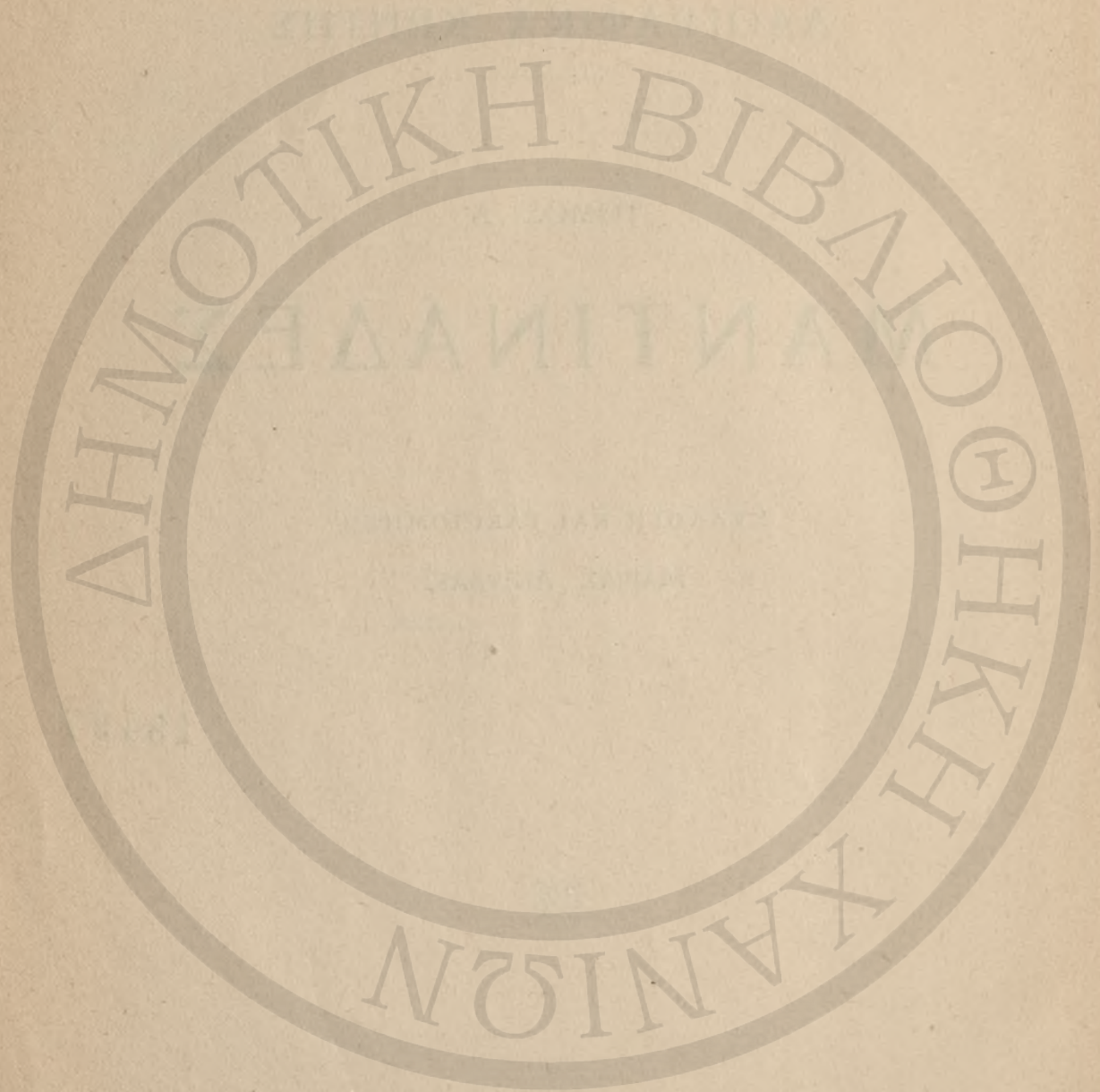
ΜΑΝΤΙΝΑΔΕΣ

ΣΥΛΛΟΓΗ ΚΑΙ ΤΑΞΙΝΟΜΗΣΗ

ΜΑΡΙΑΣ ΛΙΟΥΔΑΚΙ

“ΕΚΔΟΤΙΚΟΣ ΟΙΚΟΣ ΕΛΕΥΘΕΡΟΥΔΑΚΗΣ,, Α.Ε.
ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

АННОТИКН ВІВЛІОТН ХАНІЗН

Η ΕΚΔΟΣΗ ΕΓΙΝΕ
ΜΕ ΤΗ ΓΕΝΝΑΙΑ ΗΘΙΚΗ ΚΑΙ ΥΛΙΚΗ ΣΥΝΔΡΟΜΗ
ΤΟΥ ΚΥΡΙΟΥ
ΜΑΝΟΛΗ ΤΣΟΥΔΕΡΟΥ
ΔΙΟΙΚΗΤΟΥ
ΤΗΣ ΤΡΑΠΕΖΗΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

« »

Ψυχή μου τήν αγάπη σου κι ἴντα νά τήνε κάμω!
Νά τή βαστώ ; δέ δύνομαι ! Νά τήνε ρίξω ; χάνω !
Κιάν τήνε ρίξω μέσ στη γῆς, φοβοῦμαι μὴ φυτρώσει
καὶ βγάλει κόκκινον ἀθὼ καὶ μᾶσε φανερώσει.
Κιάν τήνε ρίξω στο' ὄρανοῦς, φοβοῦμαι μὴ βροντήξει
καὶ κάμει ἀστραποχάλαζο τὸν κόσμο νά κεντήσει.
Κιάν τήνε ρίξω στὰ βουνά, πέρδικες δά τή βροῦνε,
νά τήνε πάρουνε σκοποῦ νά τήνε κιλαηδοῦνε.
Κιάν τήνε ρίξω στοῦ γιαλό, τὰ ψάρια δά τή βροῦνε
καὶ δά τὰ πιάσει ὁ ψαρὰς καὶ μᾶσε μολογοῦνε.
Κιάν τήν ἀφήσω ἴπα κοντὰ στη γλώσσα μ' ἀπὸ κάτω,
ἡ γλώσσα πάει κι ἔρχεται καὶ σφαίνει, μολογᾷ το.
Ἦς τήνε ρίξω στὴν καρδιά, πού ἔχει κλειδί, κλειδώνει,
κι ἀπὸ κειδὰ δέ βγαίνει μπλιὸ νά μᾶσε φανερώνει.»

(Ἔπαγόρευση Ἄννας Στεφανίδου, Ἱεράπετρα)

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

«Ποτέ σου μὴν καταφρονᾷς τὰ κάτω σκαλοπάθια,
γιατ' ἐκεῖδ' ἀπρωτοπατεῖς καὶ βγαίνεις στὰ παλάθια».

Τώρα καὶ κάμποσα χρόνια δημοσίεψα μιὰ συλλογὴ ἀπὸ μαντινάδες. Ἡ χαρὰ ποὺ ἔνωσαν οἱ ἀπλοῖκοι ἄνθρωποι σὰν ἔβλεπαν νὰ διαβάζονται τὰ πνευματικὰ δημιουργήματά τους ἀπὸ τοὺς γραμματισμένους καὶ ἡ ἀγάπη ποὺ ἔδειξαν γιὰ τὴ συλλογὴ αὐτὴ δυνάμωσαν τὸ θάρρος μου καὶ μ' ἔκαμαν νὰ «πέσω μούρη γόνατα», ὅπως λέει ὁ λαός, στὴ συλλογὴ καὶ τὴν κατάταξη λαογραφικοῦ ὕλικου.

Ἡ λαογραφικὴ συλλογὴ μου, ποὺ ἄρχισε τώρα καὶ δώδεκα χρόνια, ἀπὸ τὸν καιρὸ ποὺ γνώρισα τὸν καλὸ μου καθηγητὴ κ. Μανόλη Τριανταφυλλίδη, πλουτίστηκε πολὺ τὰ τελευταῖα χρόνια.

Μάζενα, μαζεύω καὶ θὰ μαζεύω λαογραφικὸ ὕλικό, γιατί ἔχω τὴν ἰδέα πὼς ἂν μελετηθεῖ πλατιὰ τὸ ὕλικό τοῦτο θὰ διαπιστωθεῖ καὶ ἐπιστημονικὰ κείνο ποὺ ἐγὼ τοῦλάχιστο πιστεύω, πὼς κι οἱ μεγαλύτερες ἰδιοφυῖες δὲν μποροῦν νὰ σταθοῦν πλαί στὸ δημιουργικὸ δαιμόνιο τοῦ λαοῦ καὶ νὰ δώσουν μὲ τρόπο ἀπλὸ καὶ παραστατικὸ, ὅπως ἐκεῖνος, πνοὴ φιλοσοφικὴ στὰ ἔργα τους.

Ἴσως φανεῖ ὑπερβολικὸ αὐτὸ ποὺ λέω, μὰ ποιὸς μπορεῖ νὰ ἀρνηθεῖ πὼς δὲ χρειάζεται πηγαία καὶ γνήσια ποιητικὴ φαντασία γιὰ νὰ δώσει τὴν παρακάτω εἰκόνα, τὴν τόσο φαινομενικὰ ἀπλὴ μὰ καὶ τόσο πρωτότυπη καὶ δυνατὴ, ποὺ θὰ μπορούσε νὰ ἐμπνεύσει καὶ ζωγράφο ἀκόμη:

*Ὁ ἥλιος ἤριξε φωθιά νὰ κάψει τὸ κορμί σου
κι αὐτὴ στεφάνι γίνηκε χρυσὸ στὴν κεφαλὴ σου.*

Κι ἀκόμη, χρειάζεται ἢ δὲ χρειάζεται μεγάλη γλωσσοπλαστικὴ καὶ συνθετικὴ δύναμη γιὰ νὰ κλείσει κανεὶς μέσα σὲ τέσσερις λέξεις ἕναν ἀληθινὰ ἐπιγραμματικὸ ὕμνο στὴν ἀγαπημένη του, ὅπως αὐτὸν ἔδω:

*Ἐ, χρυσολαμπαδόκορμη, φεγγαρολαμπιρούσα,
χρυσοδαχτυλιδόστομη κι ἀνθοδροσομιλούσα.*

Ἡ, ποιὸς θὰ μπορούσε νὰ μὴ θαυμάσει τὸ ἀνεξάντλητο χιοῦμορ καὶ τὴ δηχτικὴ σάτυρα ποὺ χαρακτηρίζουν τὰ πειράγματα καὶ τ' ἀστεῖα τοῦ λαοῦ,

τόσο στήν καθημερινή κουβέντα του ὅσα καιστὰ τραγούδια του, τὰ παραμύθια του καὶ τὰ γνωμικά του :

*Δαμπάντε¹ λάδι σέ ἔξερ, μὰ σύ ἴσαι μερκαντίλι²,
μούτε κι ὁ λύχρος σ' ἄφτει μπλιὸ μούτε καὶ τὸ καντήλι.*

*Ἐμάκρυνά σου τὸ σκοινὶ κι ἤφταξες στὸ χασίλι³,
μὰ δὰ σοῦ τὸ κοντύνω ἴγὼ καὶ δὰ σέ φᾶν οἱ σκύλοι.*

Ἐπειτα, ποιὸς φιλόσοφος μίλησε ποτὲ τόσο ὀλιγόλογα καὶ ἐπιγραμματικά γιὰ τὴν κληρονομικότητα ὅσο ὁ λαϊκὸς φιλόσοφος μὲ τὰ γνωμικά, τὶς παροιμίες καὶ τὰ δίστιχά του :

«Κατὰ τὸ Μαστρογιάννη καὶ τὰ κοπέλια ντου».

«Κατὰ μάνα κατὰ κύρη, κἀνοννε καὶ γιὸ Ζαφείρη».

*Μὴν τὸ πιστέφεις πὼς ποτὲ ἄθρωπος τοῦ παιδιοῦ ντου
δὰ μὴν τ' ἀφήσει μοιρασά τσι πράξεις τοῦ σογιοῦ ντου.*

Καὶ δὲν περιορίζονται μονάχα στὸ σημεῖο αὐτὸ οἱ φιλοσοφικοὶ σταλαχτίτες του. Ἀπλώνονται καὶ ἀγκαλιάζουν ὅλα τὰ θέματα ποὺ ἀφοροῦν τὴ ζωὴ καὶ ποὺ γι' αὐτὰ βουνοῦ ὑψώθηκαν οἱ θεωρίες καὶ τὰ δόγματα τῶν σοφῶν ὄλων τῶν αἰώνων. Εἶναι χιλιάδες τὰ δίστιχα, τὰ γνωμικά καὶ οἱ παροιμίες ποὺ περνοῦν ἀπὸ στόμα σὲ στόμα κι ἀπὸ χωριὸ σὲ χωριὸ καὶ ποὺ δείχνουν πόσο εἶναι ἀστάθμητη ἡ ἀποκρυσταλλωμένη στὰ τραγούδια, στὰ γνωμικά καὶ στὶς παροιμίες φιλοσοφικὴ γνώση τοῦ λαοῦ μας, καθὼς καὶ κάθε πνευματικὴ καὶ ψυχικὴ φανέρωσή του, ποὺ ἡ μελέτη τους θὰ μπορούσε νά-τανε ὁ ἐμπνευσμένος ὀδηγητὴς σὲ καινούργιους δρόμους, στοὺς δρόμους ἐνὸς νεοελληνικοῦ πολιτισμοῦ, ἀντάξιου τοῦ παλαιοῦ.

Γι' αὐτὸ μαζεύω μὲ τόση φανατικὴ ἀγάπη τὸ λαογραφικὸ ὕλικό μας, ποὺ χάνεται μέρα μὲ τὴ μέρα μέσα στὸ χάος ποὺ γέννησε ἡ ξενικὴ ἐπίδραση τὰ τελευταῖα χρόνια.

Τὰ τραγούδια, τὰ παραμύθια, οἱ μύθοι, οἱ παροιμίες, τὰ αἰνίγματα, οἱ ἐπωδές, οἱ κατάρες καὶ οἱ βλαστήμιες, οἱ προλήψεις καὶ οἱ δεισιδαιμονίες, τὰ ἦθη καὶ ἔθιμα ποὺ ἔχω μαζέψει ἀσφαλῶς θὰ ξεπεράσουν τοὺς 5-6 τόμους. Μὰ γιὰ νὰ βγοῦν στὸ φῶς περιμένουν κι αὐτοὶ ἄλλο μεγάλο λάτρη τῆς λαϊκῆς σοφίας καὶ γενναῖο χορηγὸ ὅσων τὸν κ. Μανόλη Τσουδερό.

Ἀπὸ τὸ πλούσιο αὐτὸ λαογραφικὸ ὕλικό προτίμησα νὰ δημοσιέψω καὶ πάλι μαντινάδες, γιατί αὐτές, κατὰ τὴ γνώμη μου, εἶναι τὸ πιὸ ἀντιπροσωπευτικὸ ποιητικὸ δημιούργημα τῆς κρητικῆς ψυχῆς.

Ἡ ἀδρῆ καὶ κάπως γοργὴ ἔκφραση, τὸ ὀλιγόλογο καὶ περιεκτικὸ τῆς φράσης καὶ ἡ λεπτὴ φιλοσοφικὴ πνοὴ ποὺ διανθίζουν τὰ ποιητικὰ αὐτὰ δη-

¹ Πολὺ καθαρὸ λάδι. ² Ὅσολο λάδι, κατακάθι. ³ Χορτονομή, σανό.

μιουργήματα τοῦ κρητικῦ λαοῦ ταιριάζουν πρὸς πολὺ στὸν ὀρμητικὸ μὰ ἀγνὸ καὶ ἀδιάφθορο χαραχτήρα του.

Καὶ δὲν εἶναι μιᾶς ἐποχῆς μονάχα οἱ μαντινάδες τοῦτες. Ἐδῶ οἱ λέξεις, ἐκεῖ τὸ περιεχόμενον, ἄλλου ἢ γοργότητα τοῦ στίχου ἢ τὸ αἰονο χρῶμα του, ὁ λυρισμὸς, συγκρατημένος ἢ ἐξέχειλος, ἢ μιὰ κουραστικὴ πεζότητα, ὅλα ἀντικαθρεφτίζουσι ποῖδ λίγῳ ποῖδ πολὺ καὶ κάποια ἐξέχωρη ἐποχὴ ἀπὸ τὴν πρὸς παλιὰ ὡς τὴ σημερινή. Ζωηρὰ βλέπεις τὰ σημάδια τῆς κάθε ἐποχῆς μέσα σ' αὐτές. Ἐδῶ σὰ νὰ σοῦ μιλοῦνε ἀθελά τους γιὰ τοὺς καταχτητὲς ποὺ ἦρθαν καὶ πέρασαν καὶ γιὰ τὴν ἐπίδραση ποὺ εἶχε στὴν κρητικὴ ψυχὴ τὸ πέρασμά τους, καὶ ἄλλου σοῦ φανερώνουν τὸν ἐπηρεασμὸ ποὺ εἶχαν στὴν κρητικὴ ψυχὴ τὰ πνευματικὰ δημιουργήματα κάθε ἐποχῆς, ἀκόμα καὶ τῆς τωρινῆς¹.

Ὁ μελετητὴς τῶν μαντινάδων εὐκόλα θὰ ξεχωρίσει πόσην ἐπίδραση εἶχε στὴ λαϊκὴ ψυχὴ ὁ Ἐρωτόκριτος καὶ ἀντιστρόφως πόσα χρωστᾷ ὁ μεγαλόπνευστος Κορνάρος στὴ λαϊκὴ φιλοσοφία.

Ἐξὸν ἀπὸ τὶς ἐρωτικὰς, τὶς γνωμικὰς καὶ τὶς ἀστεῖες μαντινάδες ποὺ δημοσιεύω στὴ συλλογὴ αὐτὴ, τραγουδιοῦνται στὴν Κρήτη καὶ μαντινάδες τοῦ γάμου καὶ τοῦ κλήδωνα, καθὼς καὶ νανουρίσματα καὶ μυρολόγια. (Τὰ τελευταῖα, ἂν καὶ δίστιχα, δὲ χαρακτηρίζονται γιὰ μαντινάδες). Μ' αὐτὰ τάχω γιὰ ἄλλον τόμο, ποὺ θὰ περιέχει καὶ τὰ ἀντίστοιχα ἤθη καὶ ἔθιμα.

Οἱ μαντινάδες συνήθως τραγουδιόντανε² στὶς καντάδες, στὰ γλέντια, στὶς συναναστροφές, στὰ χωράφια τὴν ὥρα τῆς δουλειᾶς, μὰ συχνότερα στοὺς χοροὺς, ποὺ γινόντανε ταχτικὰ τὸ ἀπόγεμα κάθε Κυριακῆς ἢ μεγάλης γιορτῆς, ἢ τὶς ἀποκριὰς στοὺς πολλοὺς χοροὺς καὶ τὰ μεγάλα γλέντια. Τότε ποὺ μαζεύονταν ὅλοι οἱ συγγενεῖς στὸ ἴδιο σπίτι κι «ἐποκριγιόνανε»³, σὰν ἔτρωγαν μαζί, ἐνῶ οἱ γριεὲς ἔμεναν στὸ σπίτι γιὰ νὰ εἰτοιμάσουν τ' ἀποκριάτικα λαζάνια καὶ τὶς μυζηθρόπιτες, οἱ νιοὶ πῆγαιναν κάπου «νὰ στελιώσουν τὸ χορό». Ἐπειτα πῆγαιναν κι οἱ γέροι κι οἱ γριεὲς, καὶ τὸ γλέντι ἄναβε πιά. Ὅλοι μαζί τότε τραγουδοῦσαν καὶ χόρευαν μ' ἀσυγκράτητο κέφι. Χαρακτηριστικὸ τοῦ ἀποκριάτικου πανζουρλισμοῦ εἶναι κάποιο σχετικὸ γνωμικὸ ποὺ ἔχει μείνει ἀπὸ τὰ παλιὰ ἐκεῖνα χρόνια:

*Τοὶ μεγάλες ἀποκριὰς
κουζουλαίνονται κι οἱ γριεὲς.*

Μὰ καὶ στοὺς χοροὺς ποὺ γίνονταν τὶς Κυριακὰς καὶ τὶς μεγάλες γιορτὲς ἔπαιρναν μέρος καμιά φορὰ καὶ ἠλικιωμένοι, πρὸς πολὺ ὅμως χόρευαν μονάχα νέοι. Ἀπὸ τὸ πρῶτ' ἀκόμη δυὸ παλικάρια γύριζαν στὶς γειτονιὲς καὶ εἰ-

¹ Λέω τῆς τωρινῆς, γιὰτὶ ὅπως παρατήρησε ὁ κ. Δροσίνης πολλὰ ἀπὸ τὰ δίστιχά του ἔχουν μπεῖ στὴ ζωὴ τοῦ λαοῦ καὶ τραγουδιοῦνται καὶ στὴν Κρήτη, χωρὶς νὰ μπορεῖ κανεὶς νὰ τὰ ξεχωρίσει ἀπὸ τὰ λαϊκὰ. Τὸ ἴδιο καὶ τὰ δίστιχα τῆς Δίδος Μ. Ἀμαριώτου. ² Λέω τραγουδιόντανε, γιὰτὶ στὴ μεταπολεμικὴ περίοδο εἶναι σπάνια ὅλα αὐτά. ³ Ἐκαναν τὶς ἀποκριὰς.

δοποιοῦσαν τὰ κορίτσια. Τὸ ἀπόγεμα διάλεγαν τὸ πιὸ ἀπλόχωρο σπίτι, αὐτὸ ποῦ εἶχε δηλαδὴ μεγάλο πόρτεγο ¹, καὶ «στέλιωναν τὸ χορὸ». Μὰ πολὺ συχνὰ τὸν στέλιωναν καὶ σὲ πλατεῖες, σὲ αὐλὲς ἐκκλησιῶν ἢ κάτω ἀπὸ τὸν ἴσκιο μεγάλων δέντρων κοντὰ σὲ πηγές.

Ὅσο πιὸ παλιὰ πηγαίνομε τόσο πιὸ γραφικὸ ἦτανε τὸ θέαμα τῶν χορῶν αὐτῶν. Οἱ ντελχανῆδες μὲ τὶς καινούργιες βράκες², μὲ τὰ τσόχια μεϊτανογέλεκα³ ἢ μὲ τὰ χιαλβάρια⁴, μὲ τ' ἄσπρα στιβάνια καὶ τὶς πλουμιστὲς κάλτσες ποῦ ξεχώριζαν πάνω ἀπὸ τὰ στιβάνια, μὲ τὸ μαῦρο κεντητὸ μαντίλι στὸ κεφάλι, ἢ τὸ σπαστὸ φέσι, κι οἱ κοπελιὲς μὲ τὰ σοφόρια⁵, τὰ καλοραμμένα μεταξωτὰ ποκάμισα μὲ τὶς πλατιὲς καὶ μακριὲς μανίκες, τὴ «γαζωτὴ βράκα», ποῦ φαινότανε κάτω ἀπὸ τὸ φουστάνι, τὸ ὠραῖο πέπλο στὸ κεφάλι τους, ἀποτελοῦσαν ἓνα θαυμαστὸ σύνολο χρωμάτων καὶ λεβεντιᾶς.

Στοὺς χοροὺς αὐτοὺς ἔβρισκε πάντα τὴν εὐκαιρία ὁ ἐρωτευμένος νέος νὰ φανερώσει μὲ μαντινάδες στὴν ἀγαπημένη του τὴν ἀγάπη ἢ τὸν πόνο του, τὴ λύπη ἢ τὴ χαρὰ του, ἀκόμη καὶ τὴ «μάνιτά»⁶ του στὴν ἀπιστία.

Στοὺς χοροὺς αὐτοὺς πολὺ συχνὰ οἱ τραγουδιστάδες «ἐτσακώνουντανε μὲ μαντινάδες»⁷. Καὶ στὰ «τσακώματα» αὐτὰ ἔπαιρναν μέρος πολλὲς φορὲς καὶ οἱ γυναῖκες. Ὁ νικητὴς ἦτανε ἐκεῖνος ποῦ θὰ κατάφερνε ν' ἀπαντᾷ στὸν ἀνταγωνιστὴ του, ἀπ' τὴν ἀρχὴ ὡς τὸ τέλος τοῦ «τσακωμοῦ», κάθε φορὰ καὶ μὲ καινούργια μαντινάδα, δική του, ὄχι ξένη. Μὲ εἰρωνικὲς μαντινάδες ἀπαντοῦσε στὸν παραβάτη τοῦ κανόνα αὐτοῦ ὁ ἀνταγωνιστὴς του:

*Αὐτήνηγιά 'πες κι ὕστερα, αὐτήνηγιά 'πες πάλι,
καὶ δὰ θαρροῦν οἱ κοπελιὲς πὼς δὲ γατέχεις ἄλλη.*

*Ταὶ μαντινάδες ἀπὸν λὲς τοὶ κάτεχε ὁ παππούς μου,
μὰ κείνεσά ποῦ λέω 'γὼ τοὶ λέω ἀπὸ δικοῦ μου.*

Ὅταν τύχαινε νὰ εἶναι γυναῖκα ὁ ἀνταγωνιστὴς, συχνὰ τῆς ἔλεγαν «ξετσιπωμένες» μαντινάδες γιὰ νὰ μὴν μπορέσει ἀπὸ ντροπὴ ν' ἀπαντήσει. Μὰ οἱ «ντιλμπάζες»⁸ γυναῖκες χωρὶς καμμιά ντροπὴ ἀπαντοῦσαν πάλι μὲ «ξετσιπωμένες» μαντινάδες, κι ἔτσι νικοῦσαν πολλὲς φορὲς αὐτές. Τέτοιες μαντινάδες ἔχω μαζέψει πολλὲς, μὰ λογαριάζω νὰ τὶς τυπώσω σὲ ξεχωριστὴ ἔκδοση.

Συνήθως στὰ «τσακώματα» αὐτὰ οἱ μαντινάδες ποῦ ἀπαντοῦσαν ὁ ἓνας

¹ Τὸ δωμάτιο τῆς ὑποδοχῆς στὰ παλιὰ κρητικὰ σπίτια ποῦ συνήθως ἦτανε πολὺ εὐρύχωρο. ² Φουφοῦλες. ³ Γιλέκο χωρὶς μανίκια καὶ πάνω ἀπ' αὐτὸ ἓνα εἶδος πιὸ κοντὸ μὲ μακρὸ μανίκι ποῦ δὲν ἔφτανε ὡς τὴ μέση. ⁴ Ἐπίσημη κρητικὴ ἀντρικὴ φορεσιὰ ἀπὸ μπλε τσόχα. ⁵ Παλιὰ κρητικὴ γυναικεῖα φορεσιὰ, δηλαδὴ μιὰ πλατιά, συνήθως κόκκινη, φούστα καὶ τὸ μεϊτάνι, εἶδος σακάκι μὲ μακρὸ μανίκι. Καμμιά φορὰ ὅμως ἀντὶ μεϊτάνι ἔβαζαν τὴ σαλταμάρα, κεντημένο σακάκι, σὰ μπολερό. Αὐτὸ δὲν εἶχε μανίκια καὶ τὸ ἔβαζαν γιὰ νὰ φαίνεται τὸ μεταξωτὸ ποκάμισο μὲ τὰ πλατιά μανίκια. ⁶ Θυμὸ. ⁷ Ἐκαναν ποιητικοὺς διαγωνισμοὺς. ⁸ Γυναῖκες μὲ περίσσο θάρρος, γλωσσουῶδες καὶ ἀδιάντροπες.

στὸν ἄλλο εἶχαν κάποια σχέσηη μεταξύ τους. Εἴτε θ' ἀπαντοῦσαν στὸ περιεχόμενον τῆς μαντινάδας τοῦ ἀνταγωνιστῆ, εἴτε παίρνοντας ἀφορμὴ ἀπὸ μιὰ λέξη ἢ ἀπὸ μιὰ φράση τῆς μαντινάδας του ἔκαναν αὐτοὶ ἄλλη δική τους.

Στὴν κατάταξη τῶν μαντινάδων ἀκολούθησα γενικὰ τὶς ὁδηγίες τοῦ Ν. Πολίτη καὶ τοῦ καθηγητῆ κ. Στίλπ. Κυριακίδη, ὡστόσο ὅμως πρόσθεσα καὶ μερικὰ ἄλλα κεφάλαια, ὅπως ὁ ἀναγνώστης θὰ δεῖ παρακάτω. Ἐξὸν ἀπὸ τὰ εἴκοσι μεγάλα κεφάλαια ποὺ εἶναι χωρισμένο τὸ βιβλίον, μερικὰ ἔχουν καὶ ὑποδιαίρεσεις, γιὰ νὰ εἶναι πιὸ εὐκόλο καὶ πιὸ ξεκουραστικὸ τὸ διάβασμά τους.

Σὲ κάθε κεφάλαιο οἱ μαντινάδες εἶναι ἀριθμημένες. Δίπλα σὲ κάθε ἀριθμὸ βρίσκεται κι ἓνας μικρότερος σὺν ἐκθέτης. Εἶναι ὁ ἀριθμὸς τοῦ χωριοῦ ὅπου ἄκουσα τὴ μαντινάδα. Μὰ αὐτὸ δὲ θὰ πεῖ πὼς τὸ χωριὸ αὐτὸ εἶναι καὶ ἡ πατρίδα τῆς μαντινάδας, γιὰτι καὶ τὰ τραγούδια κι οἱ μαντινάδες ταξιδεύουν ἀπὸ τόπο σὲ τόπο κι ἀπὸ χωριὸ σὲ χωριὸ, κι ἔτσι ἀκούονται ὅλες σχεδὸν σὲ ὅλα τὰ χωριά ἢ ὀλοίδιες ἢ μὲ κάποια παραλλαγή. Εἶναι ἐλάχιστες οἱ μαντινάδες ποὺ θὰ βρεθοῦν μόνον σὲ ἓνα χωριό.

Κάτω ἀπὸ κάθε σελίδα ἐξηγοῦνται οἱ πιὸ δύσκολες λέξεις γιὰ νὰ εὐκολύνεται ὁ ἀναγνώστης στὴν κατανόηση. Μὰ στὸ Λεξιλόγιον ποὺ εἶναι στὸ τέλος τοῦ βιβλίου, οἱ ἴδιες ἢ καὶ περισσότερες λέξεις, ὅσες εἶναι ἀνάγκη, ἐξηγοῦνται πλατύτερα καὶ μὲ τὴ μεταφορικὴ σημασίαν τους. Μέσα σὲ παρένθεση θὰ βρῆ ὁ ἀναγνώστης τὴν προφορὰ καὶ τὴν ἐξήγησιν τῶν πιὸ πολλῶν λέξεων ποὺ ἔχουν τουρκικὴ τὴ ρίζαν. Οἱ ἐρμηνευτικὲς προσπάθειές μου συμπληρῶνται μὲ εἰδικὸ κεφάλαιο, τὶς Σημειώσεις, ὅπου δίδεται ἡ μεταφορικὴ σημασία τῶν πιὸ δύσκολων μαντινάδων ἢ καὶ μόνον ἡ ἐξήγησις ἰδιωματικῶν ἐκφράσεων. Οἱ παραπομπὲς στὶς ὑποσημειώσεις δείχνουν τὸ μέρος ποὺ βρίσκονται ὅμοιες μαντινάδες.

Ὅσο γιὰ τὴν ὀρθογραφίαν, ἀκολούθησα γενικὰ τὴν «Ὀρθογραφία μας» τοῦ καθηγητῆ κ. Μανόλη Τριανταφυλλίδη, κι ἀκόμη ὅμως περιόρισαν ὅσο μποροῦσαν τὶς περισπωμένες στὰ δίχρονα τῆς παραλήγουσας (κύμα, στύλος, πῆγμα, ἀχτίνες, κλίμα, ρίζε, πάρε κτλ.), ὅπως καὶ στὴν παραλήγουσαν τῶν θηλυκῶν ὀνομάτων (γλώσσα, μοῖρα κτλ.) καὶ στὸ μόριον *πούρι*. Τὸ διπλὸ σύμφωνον τὸ κατάργησα ἀπὸ μερικὰ ποὺ ἔχει ξεχαστεῖ πιά ἀπὸ τοῦ προῆλθον: (μισεμὸς-μισεύω ἀντὶ μισεμὸς-μισεύω, κοπέλι - κοπελιά - κοπέλα ἀντὶ κοπέλλι κτλ.), ὅπως καὶ σὲ μερικὰ ἄλλα (τρελός, κρεβάτι κτλ.). Ὅσο ἀπὸ ἀβλεψία ξεφύγαν σὲ μερικὲς σελίδες κάμποσες ὀρθογραφικὲς διπλοτυπίες (ὑποτακτικὴ μὲ *η* ἀντὶ *ει*, ὄφρις μὲ *ι* ἀντὶ μὲ *η* κτλ.), ὄχι σπάνιες σὲ παρόμοια ἔργα, ποὺ δὲν ἀλλοιώνουν βέβαια τὴν ἔννοια, χαλοῦν ὅμως τὴν ὁμοιομορφίαν τῆς ὀρθογραφίας ποὺ ἠθέλα νὰ ὑπάρχει.

ΦΩΝΗΤΙΚΟ ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ

Γιά νά μπορεῖ ὁ ἀναγνώστης, διαβάζοντας τίς μαντινάδες, νά πλησιάσει τήν ἰδιότυπη προφορά τοῦ γλωσσικοῦ ἰδιώματος τῆς Ἀνατολικῆς Κρήτης καί νά νιώσει τὸ μηχανισμό του, παραθέτουμε ἐδῶ μερικές κανονικές ἢ συχνές ἀλλαγές πού παρατηροῦνται στίς λέξεις, ὅπως καί τὰ κυριώτερα φθoγγολογικά χαρακτηριστικά τοῦ ἰδιώματος αὐτοῦ.

1. Στὰ συμπλέγματα *za, zo, zou* κτλ. τὸ *ι* : α) χάνεται ὕστερα ἀπὸ τὸ συριστικό *σ* (*ξ, ψ*), *ζ*, π.χ. *ἐκκλησ(ι)ά, ἀξ(ι)ος, πλούσ(ι)ος, ἀνιψ(ι)ός, μαγαζ(ι)ά*, καθὼς καί στὴν κατάληξη *-ριά* ὅταν ἔγινε ἀπὸ τὸ *-ρεα* ἢ *-ραια*, π.χ. *βαριά-βαριά, γριά-γριά*, β) προφέρεται σάν *χι* ὕστερα ἀπὸ τὰ ἀήχη *π, φ*, π.χ. *πιάνω, ράφια, ἀδερφ(ι)ῶ, χαρουπι(ι)ά, γ)* προφέρεται σὰ *γι* ὕστερα ἀπὸ τὰ ἤχηρά *β, ρ*, π.χ. *βριάζομαι, καράβια, χωριά, καθάριος, βούργια*.

2. Τὰ *τ* καί *ντ* μπροστὰ ἀπ' τὰ συμπλέγματα *za, zo, zou* γίνονται *θ* καί *δ*, π.χ. *μάθια, κομμάτια, ἀρχοδιά, κουβεδιάζω, λεβεδιά*.

3. Τὸ ἀρκτικό φωνῆεν πέφτει σὲ μερικές λέξεις, π.χ. *(ἐ)πίβουλος, (ἀ)ποκαμαρώνω, (ἀ)ποβγάνω*.

4. Προθετικό φωνῆεν μπαίνει μπροστὰ σὲ μερικές λέξεις, π.χ. *ἀδυνατός* (δυνατός), *ἀοτήθι* (στήθι), *ἀχειλι* (χείλι), *ἀμασκάλη* (μασκάλη).

5. Τὸ ἀρκτικό φωνῆεν σὲ μερικές λέξεις ἀλλάζει μὲ ἄλλο, π.χ. *ἀπομονή* (ὑπομονή), *ἀμνόγω* (ὀμνύω, ὀμνόγω), *ἀρνεύγω* (εἰρηνεύω).

6. Κόβεται ἓνα φωνῆεν ἀνάμεσα σὲ σύμφωνα, π.χ. *ἔρ(η)μος, παντέρ(η)μος, καθημερ(ι)νή*.

7. Μπαίνει ἓνα φωνῆεν ἀνάμεσα σὲ σύμφωνα σὲ μερικές λέξεις, π.χ. *ἀνώφ(ι)λιο, κατώφ(ι)λιο*.

8. Τὰ συμπλέγματα *μπ, ντ, γκ, γγ*, σχεδὸν πάντοτε προφέρονται σάν τὰ γερμανικά *b, d, g* (γκέ), χωρὶς ἔρρινο, π.χ. *ὄμπρός* (ὀμπρός), *λαβρή* (λαμπρή), *πετάρι* (πεντάρι), *ἀγουρί* (ἀγγουρί). Μερικές ὅμως λέξεις, ἴσως ἀπὸ ἐπίδραση τῆς λόγιας παράδοσης, φυλάνε τὴν παλιά προφορά, π.χ. *πέντε, πενήντα, ἐξήντα, ἀγγελος*, μὰ τὰ παράγωγά τους δὲν τίς ἀκολουθοῦν, π.χ. *πενηδάρης, ἐξηδάρης, ἀγελοσκάζομαι*.

Ἐστόσο οἱ παρακάτω λέξεις τοῦ κειμένου καθὼς καί τὰ παράγωγά τους προφέρονται κατὰ τὴν κοινὴ πανελλήνια προφορά, δηλαδή ἀκούγεται τὸ ἔρρινο, καί εἶναι καί οἱ μόνες νομίζω, ἀν δὲν κάνω λάθος, στὸ ἰδίωμα τῆς Α. Κρήτης, πού προφέρονται ἔτσι : *ἀμπέρι, ἀμπριά* (26-40, 27-44), *γιαγκίνι* (33-52, 106-8 καί 9), *γιαγκιλίκι* (106-10), *διαμάντι* (13-3, 32-30), *ἐγλεντζές* καί *γλεντζές* (212-9), *ἐγλεντιστής* (26-37), *κοντζές* (25-16), *κουβέντα* (112-14), *κουλαντζίζω* (47-45, 274-348), *κουμαντέρω* (155-29, 176-47 καί 48), *λαμπάντε* (τὸ *ντ*), *μπίμπαχης* (τὸ δεῦτερο *μπ*, 64-306), *μπιολάντι* (τὸ *ντ*), *μπονέντες* (τὸ *ντ*, 13-3), *μπομπός* (τὸ δεῦτερο *μπ*, 22-24), *νταγιαντῶ* καί *νταγιαντζῶ* (τὸ δεῦτερο *ντ*, 26-29, 129-50, 130-66, 143-249 καί 252), *παρακεντές* (28-5), *ρέγκι* (30-7, 38-112), *ταμπουράς* (38-115), *χιλεντζής*. Τίς ἐσημείωσα ὅλες αὐτές τίς λέ-

ξεις ἐδῶ γιά νά ἀποφύγω τήν ἀσκήμια πού θά παρουσίαζαν ἄν ἐτυπώνονταν στό κείμενο μέ εἰδικά διακριτικά. Ἀπό ὅλες αὐτές τίς λέξεις στίς : διαμάντι, μπιρλάντι, μπονέντες, λεβάντες, λαμπάντες τὸ ν ἀκούγεται χωριστά καί τὸ τ μέ τή φυσική του προφορά, ἐνῶ στίς ἄλλες ἀκούεται ἡ προφορά τοῦ ν, ἀλλά τὸ τ προφέρεται σάν *d*.

9. Τὸ τελικὸ ν μέ τὰ ἀρχικά κ, π, τ τῆς ἐπόμενης λέξης προφέρεται πάντα *g, b, d*, ἐξὸν στίς λέξεις *καπετάν-παχιάς* (25-15), *κρεμοῦν παχιά* (32-33).

10. Τὰ ἀρχικά κ, π, τ προφέρονται κάποτε σάν τὰ *g, b, d*, ὅταν ἡ προηγούμενη λέξη τελειώνει σὲ φωνῆεν, γι' αὐτὸ στό τέλος τῶν προηγουμένων λέξεων αὐτῶν σημειώνομε πάντα τὸ εὐφωνικὸ ν : *ἐναν κοπέλι* (*ἐνα κοπέλι*), *ἐναν ποιήρι* (*ἐνα ποτήρι*), *στόν Κάτω Κόσμο* (*Κάτω γόσμο*), *δύον παραδῶ* (*δυὸ παραδῶ*), *ἐτοσοῦν καιρό* (*ἐτοσοῦν καιρό*). Μόνο στίς ἀντωνυμίες *του, της, τση*, ἐβάλαμε στήν ἀρχὴ τὸ εὐφωνικὸ ν ἀντὶ νά τὸ βάλουμε στό τέλος τῆς προηγούμενης : *τὸ παιδί του, τὰ πράματα ντζης, ἡ κεφαλή ντζης*. Τὸ ἴδιο ἔγινε καί στό *κιά*, πού ἀκούγεται *γκιά* ὅταν ἡ προηγούμενη λέξη τελειώνει σὲ φωνῆεν καί ὅταν ἔχει ἀπὸ μπροστά τὸ *ὄποιος* : (*ὄποιος γκιά μοῦ τὸ πεῖ, δὲν τὸ πιστεύω*).

11. Τὸ κ καί τὸ χ μπροστά ἀπὸ τὸ (*i*) καί τὸ (*e*) προφέρονται κοντὰ στὰ δόντια πολὺ πιὸ μαλακὰ ἀπὸ ὄ,τι προφέρονται μπροστά ἀπὸ τὸ *a, o, ou*. Μόνο στίς λέξεις *ἄχι, ἀχίνα, ἀχίρι, ἔσχι, χελάλι, χελαλιζω, χιανέτης, χιαντελίκι, χιλές, χιλεντζής, χισμέτι, κιαμέτι, κικιρίκος, κικιρίκου, κιμάς, κινάς, κινίνο, κιρμίζος, κισιμέτι*, προφέρεται ἔτσι ὅπως προφέρεται καί μπροστά ἀπὸ τὸ *a, o, ou*.

12. Στὴν Ἀνατολικὴ Κρήτη ὅταν μιλοῦν ἢ ὅταν τραγουδοῦν κάνουν πολλές ἐκθλίψεις στὰ τελικὰ φωνήεντα ὅταν ἡ ἐπόμενη λέξη ἀρχίζει ἀπὸ φωνῆεν, μὰ καί ἀφαιρέσεις τοῦ ἀρχικοῦ φωνήεντος ὅταν τὸ καλεῖ ἡ δύναμη τοῦ τελικοῦ φωνήεντος. Κάπου κάπου ὁμως τὰ φυλάει καί τὰ δυὸ καί κάνει συνίζηση, μὰ τόσο γρήγορα σάν νά μὴν ὑπάρχει τὸ ἓνα ἀπὸ τὰ φωνήεντα, π.χ. *πονεῖ ἡ καρδιά μου, γιά ἀγάπα με, γιά ἀρνῆσου με*.

Αὐτὸ ἔχοντας ὑπ' ὄψη, σὲ πολλές μαντινάδες, ὅπου ὁ ἀναγνώστης ἀθελά του θάκανε τὴ συνίζηση πού ἡ μουσικότητα τοῦ στίχου θ' ἀπαιτοῦσε, ἄφησα τίς δυὸ συλλαβὲς ἀκέραιες, δίχως ἐκθλίψη ἢ ἀφαίρεση, γιά νά φαίνεται καί ὀλόκληρη ἡ λέξη.

13. Σὲ μερικὲς μαντινάδες ἴσως ξενιστεῖ ὁ ἀναγνώστης βλέποντας δυὸ τόνους σὲ λέξεις πού δὲν τίς ἀκολουθεῖ ἐγκλιτικὸ καί πού οὔτε ὁ τόνος τῆς λέξης ἐπιτρέπει τὴν ἐγκλιση. Ὁ δεύτερος δὲν εἶναι τόνος, εἶναι σημάδι πού δείχνει πὼς κι αὐτὴ ἡ συλλαβὴ τονίζεται ἐξίσου βαριά μέ τὴν ἄλλη. Συμβαίνει συχνὰ ἐκεῖ πού ἀπὸ ἐπόμενη λέξη ἔφυγε ἡ ἀρχικὴ τονιζόμενη συλλαβὴ, π.χ. *ἔντά 'χεις, ἔντά 'πε, τρελά 'καμα μεγίλη*.

M. A.

ΛΕΞΕΙΣ

ΠΟΥ ΑΠΑΝΤΟΥΝ ΣΥΧΝΑ ΣΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

άντιφεγγίδα (ή), λάμψη, άντανάκλαση	κατέχω και γατέχω, ξέρω
άπότης, άποϋ	κιὰ και κιάν, γκιὰ και γκιάν, και άν
άπού, πού, εκείνος πού	κοντό, άραγε
άπού, άπό	λαμπάντε λάδι, καθαρò λάδι
άπούσαν, άφ' ότου	μερκαντίλι >, άκάθαρτο >
άτά, άτούδά, αϋτου πέρα	μουδέ, μούτε, μήτε
γή, ή	μούρη (ή), πρόσωπο, στόμα
για, γιατί	ντελόγο, άμέσως
για...για, ή...ή	ξανοίγω, κοιτάζω
γιάντα; γιατί	όμάδι, μαζί
για όνομή σου, για σένα	όντό, όντέ, ότε
έδά, δά, τώρα	όντε, όσάκις
εκειά, εκείε και κειέ, εκειδά, εκει	ότινα, όταν θα
επαδά, έδω	σκιάς, τουλάχιστο
έτσά, έτσι	τσή, τής
θαμάζομαι, θαυμάζω, άπορω	τσης, της
θαρω πως... νομιζω πως...	τσι, τίς, τους
ίντα (είντα); τί; πόσο;	φουντάνα, τό άφθονο τρέξιμο του νερου
καλλιά, καλύτερα	χάμαι, χάμο
καρφίχτης (ό), καθρέφτης	χιτικώ, γίνομαι φθισικός.

ΧΩΡΙΑ ΤΗΣ ΚΡΗΤΗΣ,

ΠΑΤΡΙΔΕΣ ΑΥΤΩΝ ΠΟΥ ΜΟΥ ΕΙΠΑΝΕ ΤΙΣ ΜΑΝΤΙΝΑΔΕΣ

(Τα όνόματα των χωριών άντικαταστάθηκαν με άριθμους-εκθέτες βαλμένους πλάγι στον αυξοντα άριθμό κάθε μαντινάδας).

1) *Άγιος *Ιωάννης	13) Καββούσι	25) Μπαμπαλι
2) *Άνατολή	14) Καλάμι	26) Νεάπολις
3) *Άρκαλοχώρι	15) Καπίστρι	27) *Όρεινό
4) Βασιλική	16) Κάτω Χωριό	28) Παπαδιανά
5) Βουλισμένη	17) Κριτσά	29) Πισκοπή
6) Βραχάσι	18) Λατσίδα	30) Ποτάμοι
7) Βρουχάς	19) Λιμάνι Σητείας	31) Σταυροχώρι
8) Βρύσες	20) Λίμνες	32) Συκολόγος
9) Γιαννίτσι	21) Λούμα	33) Φουρνή
10) *Ελούντα	22) Μάλλες	34) Χαντράς
11) *Ηράκλειο	23) Μέσα Λασήθι	35) Χουμεριάκος
12) *Ιεράπετρα	24) Μεσσελέροι	36) Χριστός
		37) Χερσόνησος

ΣΥΛΛΟΓΕΣ

ΠΟΥ ΑΝΑΦΕΡΟΝΤΑΙ ΣΤΙΣ ΠΑΡΑΠΟΜΠΕΣ ΤΩΝ ΥΠΟΣΗΜΕΙΩΣΕΩΝ

- Ἄραβαντινός = Π. Ἄραβαντινοῦ, Συλλογὴ Δημοδῶν Ἀσμάτων Ἠπείρου.
- Baud-Bovy = S. Baud-Bovy, Τραγούδια τῶν Δωδεκανήσων, 1935.
- Γιανναράκις = Ἀντώνη Γιανναράκι, Ἄσματα Κρητικά, Λειψία 1876.
- Γνευτός = Παύλου Γνευτοῦ, Τραγούδια Δημοτικά τῆς Ρόδου, Ἀλεξάνδρεια, 1926.
- Ἐκλογές = Ἐκλογαὶ ἀπὸ τὰ Τραγούδια τοῦ Ἑλληνικοῦ Λαοῦ Ν. Πολίτου, ἔκδ. β' 1925.
- Ἐρωτόκριτος = Ἐρωτόκριτος, ἔκδοσις κριτικὴ Στεφάνου Ξανθοῦδιδου, Ἡράκλειο, 1925.
- Θρακικά = Θρακικά, τόμος Β'.
- Κρητικά = Κρητικά, τετράμηνον περιοδικόν, τόμος Α', Χανιά.
- Κριάρης = Ἀριστείδη Κριάρη, Κρητικά Δημοτικά Ἄσματα, ἔκδ. β', 1920.
- Λαογραφία = Δελτίον τῆς Ἑλληνικῆς Λαογραφικῆς Ἐταιρείας.
- Νουάρος = Μ. Γ. Μιχαηλίδου-Νουάρου, Δημοτικά Τραγούδια Καρπάθου.
- Passow = Ar. Passow, Τραγούδια Ρωμεία, Λειψία.
- Προμηθεύς = Προμηθεὺς ὁ Πυρφόρος, δεκαπενθήμερον ἐκπαιδ. περιοδικόν, Ρέθυμνον.
- Σιγάλας = Αντ. Σιγάλα, Συλλογὴ Ἐθνικῶν Ἀσμάτων, 1880.
- Σπυριδάκι = Γ. Σπυριδάκι, Λαογραφικά Σύμμεικτα Κατσιδονίου Σητείας. (Ἀνατύπωση ἀπὸ τὸ περιοδικὸ «Κρητικά»).
- Σπανδωνίδη = Εἰρήνης Σπανδωνίδη, Κρητικά Τραγούδια, 1935.
- Ἦδ. Ἀθηνῶν = Ἦδετον Ἀθηνῶν, Πενήντα Δημῶδη Ἄσματα Πελοποννήσου καὶ Κρήτης.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

	Σελ.		Σελ.
Πρόλογος	ζ'	ΙΖ'. Δάκρυα	118
Φωνητικό διάγραμμα	ιβ'	ΙΖ'. Πόνοι	126
Λέξεις που άπαντούν συχνά στο κείμενο	ιδ'	ΙΗ'. Υπομονή και άνυπομονησία	152
Χωριά της Κρήτης, πατρίδες αὐτῶν που μού εἶπανε τίς μαντινάδες	ιδ'	ΙΘ'. Ἀνησυχίες και ἐγκατάλειψη	153
Συλλογές που ἀναφέρονται στις παραπομπές τῶν ὑποσημειώσεων	ιε'	6. Κατάρες	158
MANTINADES		Α'. Γενικές	158
1. Παινήματα τῆς ἀγαπητικῆς	1	Β'. Στὸν ἀγαπητικό ἢ τὴν ἀγαπητικιά	160
Α'. Ἡ ὁμορφιά	1	Γ'. Στὴν πεθερά	167
Β'. Ἡ λεπτότητα και ἡ χάρη	9	Δ'. Στους ἐχθρούς	170
Γ'. Ἡ κορμостаσιά	12	7. Ἡ μοῖρα και τὸ ριζικό	173
Δ'. Τὸ πρόσωπο	13	8. Παρηγοριά	182
α'. Γενικά	13	9. Πόθοι	184
β'. Ἡ ἀσπράδα	14	10. Ὁ χωρισμός	192
γ'. Ἡ μελαχροινάδα	16	11. Παραπονέματα	212
δ'. Ἡ ροδοκοκκινάδα	17	12. Φιλήματα	218
ε'. Τὸ στόμα και ἡ γλῶσσα	18	13. Πείσματα	225
Ε'. Ὁ λαιμός	19	14. Ζήλειες και ἀπιστίες	240
Σ'. Τὰ μαλλιά	20	15. Γνωμικά	249
Ζ'. Τὰ πόδια	22	16. Πειράγματα	275
2. Παινήματα τοῦ ἀγαπητικοῦ	24	17. Ἀστεῖα	293
3. Παλιές ἀγάπες	28	18. Διάφορα	309
4. Παινήματα και δύναμη τῶν ματιῶν	30	Α'. Ἐξω ἀπὸ τὸ σπῖτι τῆς ἀγαπητικῆς	309
5. Καημοὶ και βάσανα τῆς ἀγάπης	41	Β'. Στὶς συναναστροφές	311
Α'. Κρυφὴ ἀγάπη	41	Γ'. Στὸ χορὸ	314
Β'. Φανερὴ ἀγάπη	44	α'. Στὸ λυράρη και στὴ λύρα του	314
Γ'. Τρελὴ ἀγάπη	72	β'. Στους χορευτές	315
Δ'. Παντοτινὴ ἀγάπη	78	γ'. Πειράγματα στους χορευτές	316
Ε'. Ὀνειρα	85	19. Σαρανταμαντίνιαδο	318
Σ'. Θυσίες	88	Α'. Μπαμπαλί Ἡρακλείου	318
Ζ'-Η'. Χαιρετισμοὶ και καληγορήματα	90	Β'. Κάτω Χωριὸ Ἱεράπετρας	321
Θ'. Ὀρκοὶ	93	Γ'. Τὰ Ἐκατόλογα (Ἀρκαλοχώρι)	324
Ι'. Εὐχές	95	20. Α'. Λατσιάδα	327
ΙΑ'. Ἐλπίδες και ἀπελπισία	97	Β'. Ἀνατολὴ Ἱεράπετρας	328
ΙΒ'. Ἀμφιβολίες	98	ΛΕΞΙΛΟΓΙΟ	329
ΙΓ'. Βάσανα	99	> (προσθήκες)	397
ΙΔ'. Φωτιές	105	ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ	374
ΙΕ'. Στεναγμοὶ	112	ΚΟΝΤΥΛΙΕΣ (Μουσική)	395

ΜΑΝΤΙΝΑΔΕΣ

1. ΠΑΙΝΕΜΑΤΑ ΤΗΣ ΑΓΑΠΗΤΙΚΙΑΣ

Α΄. Η ΟΜΟΡΦΙΑ

- 1¹² Μοσκοκανελοκόκαλη, κανελοζυμωμένη,
γαρεφαλοχνοτάτη¹ μου κι ακριβανεθρεμμένη.
- 2¹² Ἄσπρη, κανελοκόκαλη, μὲς στὸ γυαλί πλασμένη,
μέσα στὸ δισκοπότηρο σ' ἔχω ζγουραφισμένη.
- 3¹⁸ Ζαχαροζυμωμένη μου καὶ στὸ γυαλί πλασμένη,
ἡ νιότη μου στὰ χέρια σου εἶναι παραδομένη.
- 4¹² Ἐκειὰ πού χύνουν τὸ γυαλί καὶ βγάνουν τὸ κρουστάλλι,
ἐκειὰ τὰ ζγουραφίσανε τ' ἀγγελικά σου κάλλη.
- 5¹² Μέσα στὰ φύλλα τσῆ καρδιάς κι ἀκόμη παραμέσα
ζγουράφισα τὰ κάλλη σου, γιατί πολλά μ' ἄρεσα.
- 6¹¹ Μὰ σὺ κανέλα δὲ βαστᾶς, μόσκο δὲν κοπανίζεις,
γαρέφαλα δὲ λούνεσαι, κι ἴντὰ ἔχεις καὶ μυρίζεις;
- 7¹⁰ Μὲ τσῆ κανέλας τὸν ἀθὸ σ' ἐπλάσανε, κερά μου,
γιὰ κείνονά ἢ μυρωδιά περνᾶ στὰ σωθικά μου.
- 8¹² Μὲ τσῆ κανέλας τὸν ἀθὸ σ' ἐπλάσανε, κερά μου,
γιὰ κείνονά τὰ μάρανες τὰ φύλλα τσῆ καρδιάς μου.
- 9¹¹ Βασιλιοπούλα νάσουνε δὲ θάχες τέθιοια χάρη,
νάσαι ἀθὸς τῶν κοριτσῶ, τσῆ γειτονιάς καμάρι.
- 10¹³ Σγουρὸ βασιλικάκι μου, σγουρά ἔναι τὰ κλαδιά σου, +
κι ἀπὸ ἔνα μίλι κι ἀπὸ δυὸ γρικᾶτ'² ἢ μυρωδιά σου.

1 πού μυρίζει ἡ ἀνάσα της σὰ γαρίφαλο—2 γίνεται αἰσθητή.

Μ. 5. *Νουάρως* σ. 224 ἄρ. 44, Ὡδ. Ἀθηνῶν σ. 124, *Passou* σ. 537 ἄρ. 561. —Μ. 7, 8. *Σπυριδάκις* σ. 24.

- 11¹⁸ Σγουρό βασιλικάκι μου, σύρε νὰ πᾶς στὴν Πόλη,
νὰ σὲ μεταφυτέψουνε στοῦ ρήγα τὸ περβόλι.
- 12¹⁸ Σγουρό βασιλικάκι μου, ποιά χέρα σὲ ποτίζει,
ποιά χέρα σὲ κορφολογᾷ κι ἀθεῖς καὶ λουλουδίσεις ;
- 13¹³ Στὸ παραθύρ' ἀπού 'σαι σὺ δὲν πρέπουνε τὰ ξύλα,
μόνο σγουρός βασιλικὸς μὲ τ' ἀσημένια φύλλα.
- 14⁹ 'Ἐσὺ 'σ' ἡ δεντρολιβανιά ποὺ κάνει τὸ λιβάνι,
κι ὄλ' οἱ-γι-ἀγγέλοι τοῦ Θεοῦ σὲ κάνουνε ντιβάνι.
- 15³¹ Γαρέφαλα καὶ κακουλῆ³ καὶ μόσκο καὶ κανέλα
σ' ἐτάιζεν ἡ μάνα σου κι ἐγίνηκες κοπέλα.
- 16³¹ Τὴν ταχινῆ⁴ σηκώνομαι, τὸν κόσμο κάνω χάζι,
ξανοίγω καὶ τὰ γιασεμιά, κιανένα δὲ σοῦ μοιάζει.
- 17³⁴ 'Ὀντὸ σειστεῖς καὶ λυγιστεῖς καὶ πᾶς στὴν ἐκκλησά σου,
ἔσὺ 'σαι ὁ βασιλικὸς κι οἱ-γι-ἄλλοι τὰ κλωνιά σου.
- 18¹³ 'Ὡσὰν τζῆ δάφνης τὸν ἀθὸ ἀπού μοσκομυρίζει,
ἔτσά 'ναι καὶ τὸ νάμι⁵ σου στὸν κόσμο καὶ γυρίζει.
- 19¹¹ Ψιλόφουντό μου γιασεμί, ρόδο μ' ἀπού τὴ Στεία,
ἡ-γι-ὀμορφιά σ' ἐκούστηκε μέσα στὴ Βενετία.
- 20¹³ Στὸ γιασεμί ἄλλο γιασεμί, στὸ νούρι⁶ ἄλλο νούρι,
φῶς μου, στὴν ὠραιότη σου ποιὸς δὰ σοῦ βρεῖ κουσοῦρι⁷;
- 21²⁵ 'Ἐσὺ 'σαι ρόδο τῶ ροδῶ κι ἀθὸς τῶ Ρεθεμνιώτῳ,
γαρεφαλιά τῶν Καστρινῶ καὶ βιόλα τῶ Χανιώτῳ.
- 22¹² Εἶσαι ζουμπούλι τοῦ παχιᾶ καὶ μαστραπᾶς⁸ τοῦ χάνη,
κι ὅποιος σὲ δεῖ λιγώνεται⁹, τὸ νοῦ ντου τότε χάνει.
- 23¹² Εἶσαι ζουμπούλι, μενεξές, γαρεφαλιά καὶ ρόδα,
ἀθὸς καὶ φούλι¹⁰ καὶ σελβί¹¹ καὶ γιασεμί καὶ βιόλα.
- 24¹ Τὸ κυπαρίσσι ἐράισε κι ἤβγηκες ἀπὸ μέσα,
κι εἶσαι περβόλι μὲ τσ' ἀθούς κι ὄντᾶς μὲ τὰ καφέσα¹².
- 25¹⁶ Τὸ κυπαρίσσι ἐράισε κι ἤβγηκες ἀπὸ μέσα,
κι ἐγίνης πύργος μὲ γυαλιά κι ὄντᾶς μὲ τὰ καφέσα.

3 τὸ καρδάμωμο, ὁ καρπὸς τῆς ἐλετταρίας—4 τὸ πρωῖ—5 φήμη—6 τὸ πολὺ ὄμορφο πρᾶμα—7 ἐλάττωμα—8 δοχεῖο ποὺ πίνουν νερό—9 λιγοθυμᾶ—10 λουλουδί λευκὸ «τάσμου τοῦ ἀραβικοῦ» πολὺ μυρωδάτο—11 σελβί ἢ δειλινό, τὸ φυτὸ «θαυμασιά ἢ ἰαλάπη»—12 καφέσα.

26¹⁸ Ὁ κρίνος ἔχει ἐννιά ἀδερφοὺς κι ἀνοίγει ὁ γαῖς στ' ἀγιάζι¹³,
ξανοίγω¹⁴, δὲ μπορῶ νὰ βρῶ ἄλλη νὰ σοῦ ταιριάζει.

27¹⁸ Πὸ μῆλο πήρες μυρωδιὰ κι ἀποῦ τὸ ρόδο ρέγκι¹⁵,
κιὰν εἶσαι καὶ στὰ σκοτεινά, ὄλος ὁ κόσμος φέγγει.

28¹⁶ Ὁμορφη ἀποῦ 'σαι, μάθια μου, κι ὁ ἥλιος σοῦ ζηλεύει,
κι ὄντε γυρίσει καὶ σὲ δεῖ, πάει καὶ βασιλεύει.

29¹⁶ Ὁ ἥλιος ὄντε πρωτοβγεῖ στ' ἀστήθια σου κονεύει
καὶ στὰ ξαθὰ σου τὰ μαλλιά πάει καὶ βασιλεύει.

30⁵ Ὁ ἥλιος ὄντε πρωτοβγεῖ ντρέπεται νὰ προβάλει,
γιατὶ τότε θαμπώνουνε τ' ἀγγελικά σου κάλλη.

31²⁶ Περνᾷ ὁ ἥλιος, μάθια μου, κι ἐσὺ τότε θαμπώνεις
καὶ μὲ τσι ταπεινάδες σου τὸν ἄθρωπο σκλαβώνεις.

32¹⁰ Ἦλιος, φεγγάρι κι ἀστραπή δὲν εἶναι σὰν καὶ σένα,
γιατὶ σοῦ τάχει ὁ Θεὸς τὰ κάλλη χαρισμένα.

33¹² Ὁ ἥλιος εἶναι στὰ ψηλά τὸ πλιὸ λαμπρὸ ἀστέρι,
μὰ ἡ-γι-ἔδική σου ὁμορφιά στὴ γῆς δὲν ἔχει ταίρι.

34⁵ Ψυχὴ μου, μὲ τὸν ἥλιο ἔχεις ἀδερφοσύνη,
σὰ βασιλέψ' ὁ ἥλιος τσ' ἀχτίνες του σ' ἀφήνει.

35¹² Λάμπεις ὡς λάμπει ὁ ἥλιος, κι ὡς λάμπει τὸ φεγγάρι,
κι ὡς λάμπει ὁ Τίμιος Σταυρὸς μὲ τὸ μαργαριτάρι.

36⁷ Ἰντα τὸ θέλ' ἡ μάνα σου τὴ νύχτα τὸ λυχνάρι,
ἀποῦ 'χει μὲς στὸ σπίτι τζῆς τὸν ἥλιο, τὸ φεγγάρι;

37¹³ Ὄντὸ σ' ἐγέννα ἡ μάνα σου, ὁ ἥλιος ἐκατέβη
καὶ σοῦδωκε τὰ κάλλη ντου καὶ πάλι μετανέβη.

38¹⁰ Ὄντὸ σ' ἐγέννα ἡ μάνα σου χρυσά 'σαν τὰ σκαμνιά ντζης
καὶ σὲ 'καμε ὁμορφότερη ἀπ' ὄλα τὰ παιδιὰ ντζης.

39¹⁸ Ὄντὸ σ' ἐγέννα ἡ μάνα σου χρυσά 'σαν τὰ σκαμνιά ντζης,
μαλαματένιοι οἱ πόνοι ντζης κι ἀγγέλοι τὰ παιδιὰ ντζης.

13 ἡ πρωινή δροσιά—14 κοιτάζω—15 χρῶμα.

Μ. 26. Γενετὸς σ. 130.—Μ. 29. Γιανγαράκις σ. 278 ἀρ. 159, Σπυριδιάκις σ. 25, Κριάρης σ. 464, Ρασσοῦ σ. 547, ἀρ. 670, Ἀραβαντινὸς σ. 338, Προμηθεὺς 1934 ἀρ. 226.—Μ. 30. Προμηθεὺς 1934 ἀρ. 226.—Μ. 31. Γιανγαράκις σ. 281 ἀρ. 184.—Μ. 34. Γιανγαράκις σ. 289 ἀρ. 246, Κριάρης σ. 475.—Μ. 36. Ρασσοῦ σ. 562 ἀρ. 829, Ἀραβαντινὸς σ. 345.—Μ. 37. Γιανγαράκις σ. 279 ἀρ. 164, Σιγάλας σ. 297, Κριάρης σ. 465.—Μ. 39. Λαογρ. τόμ. 1 σ. 288 ἀρ. 23.

- 40³¹ Ὀντὸ σ' ἐγέννα ἡ μάνα σου ἦτονε μεσημέρι,
κι ἐμοσκοβόλαν ὁ ντουνιάς κανέλα καὶ πιπέρι.
- 41¹⁸ Ὀντὸ σ' ἐγέννα ἡ μάνα σου οἱ-γι-ἐκκλησές σημαῖναν,
κι ὄλ' οἱ-γι-ἀγγέλοι τοῦ Θεοῦ ἐνεβοκατεβαῖναν.
- 41^{α17} Ὀντὸ σ' ἐγέννα ἡ μάνα σου ἦτονε μέρα σκόλη,
κι ἐλειτρογοῦσα οἱ-γι-ἐκκλησές κι οἱ δώδεκ' Ἀποστόλοι.
- 42¹⁸ Ὀντὸ σ' ἐγέννα ἡ μάνα σου κι ὄντὸ σ' ἐκοιλιοπόνα,
στοῦ κυπαρίσσι ἐκούμπησε κι ἦκαμε μῖαν κολόνα.
- 42^{α18} Ὀντὸ σ' ἐγέννα ἡ μάνα σου ὄλα τὰ δέντρη ἀθοῦσαν
καὶ τὰ πουλάκια στοῖ φωλιές ἐγλυκοκελαηδοῦσαν.
- 43¹⁵ Φεγγάρι μου λαμπρότατο κι ἀγιοκωσταντινάτο,
τὰ κάλλη σου δὲν τάδα ἄγω στὸν οὐρανὸ ἀπὸ κάτω.
- 44¹² Ὅλες μοῦ φαίνοντ' ἄσκημες, ὄλες μὲ δίχως κάλλη,
ὄλες σὰ νύχτα σκοτεινὴ κι ἐσὺ χρυσὸ φεγγάρι.
- 45²³ Πολλές φορές μεσάνυχτα ξυπνῶ μὲ τὸν ἄερα,
τὸν κόρφο σου θωρῶ ἀνοιχτὸ καὶ λέω: εἶναι μέρα.
- 46³¹ Νικᾶ ἡ μέρα τὴν αὐγὴ κι ὁ ἥλιος τὸ φεγγάρι,
κι ἡ-γι-ἐδικὴ σου ὁμορφιὰ κάθε ὁμορφιὰ καὶ χάρη.
- 47¹⁶ Δυὸ ἔναι τὰ φῶτα τ' οὐρανοῦ, ἥλιος καὶ τὸ φεγγάρι,
χαρὰ στὸ νιὸ πού σ' ἀγαπᾶ καὶ θέλει νὰ σὲ πάρει.
- 48¹² Τὸ κρουσταλλένιο στήθος σου, τ' ἀγγελικά σου κάλλη,
εἶναι πλασμένα μ' ἀσπλαχνιὰ καὶ μ' ἀπονιὰ μεγάλη.
- 49⁹ Τὰ κάλλη σου παινούσανε, ἀμὰ καλὴ ἔσαι κιόλα,
τὴ νύχτα εἶσαι βάρσαμος καὶ τὴν ἡμέρα βιόλα.
- 50⁵ Τὰ κάλλη σου παινούσανε κι ἦρθα νὰ τὰ ξανοίξω,
καὶ δὲ μοῦ δίδει ὁ νοῦς μου μπλιὸ νὰ φύγω νὰ τ' ἀφήσω.
- 51¹⁸ Τὰ κάλλη σου παινούσανε κι ἦρθανε στιμαδόροι¹⁶,
καὶ δὲν τὰ ποστιμέρνουνε¹⁷ σ' Ἀνατολὴ καὶ Πόλη.

16 ἐχτιμητές—17 δυσκολεύονται νὰ τὰ ἐχτιμήσουν.

Μ. 41. Σιγάλας σ. 404, Passow σ. 549 ἄρ. 686.—Μ. 41α. Γιανναράκις σ. 279 ἄρ. 163, Κριάργης σ. 465, Passow σ. 549 ἄρ. 688.—Μ. 42α. Σιγάλας σ. 297, Ἀραβαντινός σ. 302.—Μ. 45. Θρακιεὺς σ. 186 ἄρ. 45, Ἀραβαντινός σ. 321, Passow σ. 558 ἄρ. 789.—Μ. 49. Σπυριδάκις σ. 34.—Μ. 50. Γιανναράκις σ. 268 ἄρ. 75, Σιγάλας σ. 416, Κριάργης σ. 454, Passow σ. 506, ἄρ. 240.

- 52¹¹ Τὰ κάλλη σου δὲν τάδα ᾿γὼ μούτε καὶ στὰ Καλέσα,
μούτε στὸ Φραγκοκάστελο, μούτε στὴ Χώρα μέσα.
- 53¹⁶ Δέκ' ἄσκημες νὰ μοιραστοῦν τ' ἀγγελικά σου κάλλη,
ὅλες θὰ γίνουν ὁμορφες, κι ὁμορφὴ θάσαι πάλι.
- 54¹³ Ἄγγελος ἀπὸ τσ' οὐρανοὺς σοῦ τάδωκε τὰ κάλλη,
καὶ δὲ σοῦ τάδωκε ἄθρωπος νὰ σοῦ τὰ πάρει πάλι.
- 55¹³ Ἄγγελος ἀπὸ τσ' οὐρανοὺς ἐσείστη κι ἐκατέβη
καὶ σοῦδωκε τὴν ὁμορφιά καὶ πάλι μετανέβη.
- 56¹⁸ Ὅμορφη, λαμπαδοχυτὴ καὶ τσ' ἐκκλησᾶς στολίδι,
ὅλα τὰ κάλλη τ' οὐρανοῦ ἄγγελος σοῦ τὰ διδαι.
- 57¹⁸ Στὸν Ἰορδάνην ποταμό, κερά μου, σ' ἐβαφτίσα,
κι ἐκεὶὰ σοῦ τὰ χάρισανε τὰ κάλλη τὰ περισσα.
- 58¹⁸ Τί ὠραιότη εἶν' αὐτὴ, τί νούρι καὶ τί κάλλη,
καὶ τί ἀγγελικὸ κορμί, τί σκεφτικὸ κεφάλι;
- 59¹⁶ Τί ὠραιότη εἶν' αὐτὴ ποῦ δόθηκε σ' ἐσένα,
κι ὁ κόσμος ὅλος λέει το κι ἡ μάν' ἀπὸ σ' ἐγέννα.
- 60⁴ Σὲ τούτηνιὰ τὴ γειτονιά δὲν πρέπει μοναστήρι,
γιατὶ ᾿σαι σὺ τὸ κόνισμα καὶ τὸ προσκυνητήρι.
- 61¹⁰ Ἐσὺ ᾿σαι τὸ Βυζάντιο, ἐσὺ ᾿σαι τὸ Τριέστι,
ἐσὺ ᾿σαι ἡ-γι-᾿Ανάσταση καὶ τὸ Χριστὸς ἀνέστη.
- 62¹³ Ἄθρωπος δὲν ἐβρέθηκε στὴ γῆς, στὴν οἰκουμένη,
νάχει τὴν τόσην ὁμορφιά, ἀγγελοστολισμένη.
- 63²⁶ Νὰ μπόριες μὲ τὰ μάθια σου νὰ δεῖς τὴν ὁμορφιά σου,
θὰ μ' ἐλυπούντονε, σκληρὴ, ἡ-γι-᾿ἀπονη καρδιά σου.
- 64³³ Ἀχι, τοὶ καλοσύνες σου, τοὶ ταπεινές σου χάρες,
κι ὄντε τοὶ καλοθυμηθῶ μούρχουνται λιγομάρες.
- 65¹⁰ Μενεξελιδικο¹⁸ γιασμά¹⁰ φορεῖς στὴν κεφαλὴ σου,
κι ἀνάθεμα τὴ Βενεθιά κι ἔχει καλύτερὴ σου.
- 66²⁶ Ἐσὺ ᾿σαι μὴ βασιλίσις κι ὅλο τὸν κόσμο ρίζεις,
κιὰ θέλεις παίρνεις τοὶ ψυχές, κιὰ θέλεις τοὶ χαρίζεις.

18 μόβ—19 κεφαλοπάνι μὲ σταμπαρισμένο κέντημα γύρω.

Μ. 52. Ρασσὼ σ. 571 ἀρ. 919.—Μ. 57. Νουάρος σ. 223 ἀρ. 22.—Μ. 66. Σπυριδάκις σ. 14, Ἀραβαντινὸς σ. 327, Ἐκλογὲς σ. 186 ἀρ. γ', Ἐρωτόκριτος Ι' σ. 176.

- 67²⁶ Σκάλες κρατεῖς, σκάλες πατεῖς καὶ σκάλες ἀνεβαίνεις,
 βασιλικά χαρθιά βαστᾶς κι ὅπου γκιάν πᾶς κερδαίνεις.
- 68⁹¹ Ὅλα σοῦ τάδωκεν ὁ Θεός, ὄλα μὲ τὸ κοντίλι,
 μάθια καὶ φρύδια καὶ μαλλιά καὶ στόμα δαχτυλίδι.
- 69¹⁶ Μάθια γλυκά, στόμα μικρό, πρόσωπο ζαχαρένιο,
 ἄσπρο λαιμό, σγουρά μαλλιά, κορμί κυπαρισσένιο.
- 70⁹⁴ Ἐσύ ᾽σαι μόνο κι ἄλλη μιὰ τοῦ Φράγκου μυγιαστήρι,
 μούτε στὴν πόρτα φαίνεσαι, μούτε στὸ παραθύρι.
- 71¹⁰ Ἐσύ ᾽σαι τση ρογδιᾶς ἀθός καὶ τση μηλιᾶς τὸ μῆλο,
 ἐσύ ᾽σ' ἀπού γεννήθηκες ὁμάδι μὲ τὸν ἥλιο.
- 72¹³ Ἀπ' ὄλα τ' ἄστρα τ' οὐρανοῦ ἕνα' ν' ἀπού σοῦ μοιάζει,
 ποὺ βγαίνει τὰ μεσάνυχτα κι ὄλα τὰ σκοτεινιάζει.
- 73¹⁸ Ὡς εἶναι τὰ βερίκοκα πλεμένα στὸ κλωνάρι,
 ἐτσά ᾽ναι καὶ ἡ νιότη σου, μικρό μ', ἕναν καμάρι.
- 74¹² Τέσσερα μῆλα κόκκινα στὸ πλιὰ ψηλὸ κλωνάρι,
 πολλὰ παιδιὰ ᾽χει ἡ μάνα σου, μὰ σύ ᾽σαι τὸ καμάρι.
- 75¹⁶ Ὄντε προβάλω καὶ σὲ δῶ στὴν πόρτα ἀκουμπισμένη,
 θαρρῶ πὼς εἶσαι Παναγιὰ κι εἶσαι ζγουραφισμένη.
- 76³⁶ Ὄντε περάσω καὶ σὲ δῶ στὴν πόρτα ἀκουμπισμένη,
 σάν Παναγιὰ μου φαίνεσαι ἀσημοστολισμένη.
- 77¹⁸ Ὄντε περάσω καὶ σὲ δῶ στὸ παραθύρι ἀπάνω,
 θαρρῶ πὼς εἶσαι Παναγιὰ καὶ τὸ σταυρό μου κάνω.
- 78²² Χρυσὸς μου φαίνετ' οὐρανὸς κι ἡ γῆς ἀσημωμένη,
 ὄντε προβάλω καὶ σὲ δῶ περδικοστολισμένη.
- 79¹⁶ Μέσα οτὰ μαῦρα φαίνεσαι σάν Παναγιὰ γραμμένη,
 κι ἔρχονται καὶ σὲ προσκυνοῦν ὅλοι οἱ γραμματισμένοι.
- 80¹² Εἶσαι διαμάντι καὶ φλουρί, εἶσαι δικό μου ταίρι,
 εἶσαι τση γειτονιάς σπαθί καὶ τῶν ὄχτρῶ μαχαίρι.
- 81¹² Δὲν εἶσαι ᾽σὺ ὄμορφη πολλὰ, μὰ ᾽σαι τῶν ἀμαθῶ μου,
 σάν ἄγγελος μου φαίνεσαι ὄντὸ σταθεῖς ὀμπρός μου.

- 82⁸⁸ Μή γελαστεῖς καί πᾶς ἐκεῖ πού μέλισσες πετοῦνε,
γιά μέλι δά σέ πάρουνε καί δά σέ κυνηγοῦνε.
- 83¹² Ἐκάθουμνε κι ἐδιάλεγα ἐννιαῖα λογιῶ σιτάρι,
καί τὸ κουκλὶν ἀπού ἴπιασα ἦταν μαργαριτάρι.
- 84¹² Ἄν ἀρχινήξω καί νά πῶ παινέματα καί χάρες,
ἀπού τ' ἀνούχια ὡς τὴν κορφή σου βρίσκω ὄνοστιμάδες.
- 85¹ Χιλιάδες νά μοῦ δίδουνε δὲ φεύγω ἀπὸ κοντά σου,
ἴντά ἔναι τὰ χιλιάρικα ὀμπρὸς στήν ὀμορφιά σου ;
- 86¹² Χίλια γκιάν εἶσ' ἀδύναμη, τ' ἀνάμπλεμά²⁰ σου πάλι
σκεπάζει τὴν ἀδυναμιά καί φαίνονται τὰ κάλλη.
- 87¹² Κασέλα μ' ὀλοπλούμιστη μὲ τὸ μαργαριτάρι,
ἑφτά παχιάδω ριζικό ἔχει ἀπού δά σέ πάρει.
Ἐφτά παχιάδω ριζικό, ἑφτά καθήδω μοῖρα
ἔχει ἀπού δά σ' ἀγκαλιαστεῖ, κοπέλα καί ραῖνα²¹.
- 88¹² Μάτια καί φρύδια καί καρδιές κι ὄρεξες τὸ θελήσαν,
κι ἐσμίξαν καί τὰ τέσσερα ὄντὸ σ' ἐζγουραφίσαν.
- 89⁸¹ Ὁμορφη-ν-εἶσαι καί ξαθιά, κόκκινο πορτακάλι,
εἶσαι λακκουδοπήγουνη κι ἔχεις περίσσα κάλλη.
- 90⁸¹ Διαμάντι δαχτυλίδι μου, ποιά χέρα δά σέ βάλει;
ποιὸς νέος δά τ' ἀγκαλιαστεῖ τ' ἀγγελικά σου κάλλη;
- 91¹⁸ Χίλιες νά δοῦν τὰ μάτια μου, χίλιες νά στολιστοῦνε,
δὲ μοιάζουνε τσ' ἀγάπης μου, ἂν ξαναγεννηθοῦνε.
- 92¹ Γιὰ σέν' ἀφρὸ στήν ἀμμουδιά τὸ κάθε κύμ' ἀπλώνει,
γιά σένα μέσα στά κλαδιὰ γλυκολαλεῖ τ' ἀηδόνι.
- 93¹² Ἀγάπη μ', ὀμορφο δεντρό, κορόνα τοῦ λεβάντη,
τὸ χῶμα σου ἔναι μάλαμα κι ἡ πέτρα σου διαμάντι.
- 94²⁶ Νά σέ χαρῶ ὄντὸν ἔρχεσαι ἴπου τὸ νερὸ δρωμένη,
κι εἶσαι τοῦ ἡλίου κόκκινη καί τοῦ φιλιου γραμμένη.
- 95¹⁸ Σὰν τὸ λεμόνι τ' ἄγγουρο μυρίζουν τὰ βυζά σου
καί τὰ μυρίστηκα κι ἐγὼ κι ἡμπηκα στὸ σεβντά σου.
- 96¹² Μέσα στά φύλλα τση καρδιάς, στή φλέγα τὴ μεγάλη,
ἦβαλα κι ἐζγουράφισα τ' ἀγγελικά σου κάλλη.

20 ἀνάβλεμμα—21 πολὺ ὀμορφη.

- 97⁵ Τρεῖς ἀδερφήδες εἴσαστε, κι οἱ τρεῖς χαριτωμένες,
μ' ἀλήθεια ἢ μικρότερη ἔχει καρδιές καημένες.
- 98¹⁷ Βρύση μου πεντοκάνολη²², νερό μου χαϊδεμένο,
κι ἀγγελικό μου πρόσωπο, γιάντ' ἄσαι μαραμένο ;
- 99²⁶ Ὁ νοῦς μου πάει κι ἔρχεται γιὰ σένα νύχτα μέρα
καί σέ μεγάλη συλλοή τὰ κάλλη σου μ' ἐφέρα.
- 100¹⁸ Ἀλάργο μ' ἐξορίσανε, ἀλάργο σου καί πάλι,
μὰ γ'ὼ ποτὲ δὲν τὰ ξεχνῶ τ' ἀγγελικά σου κάλλη.
- 101¹² Μικρὴ ἄσαι, μὰ μοῦ φαίνεσαι σὰ λεμονιά ἀθισμένη,
σὰ βιόλα κατακόκκινη στὴ γάστρα φυτεμένη.
- 102¹⁹ Μικρὴ ἄναι μὲ ἡ-γι-ἀγάπη μου, μὰ σὰ δὰ μεγαλώσει,
δὲ δὰ βρεθεῖ καλύτερη στὰ κάλλη καί στὴ γνώση.
- 103¹² Διαμάντι, πέτρα τοῦ γιαλοῦ, μαλαματένια βούλα,
νὰ σὲ χαρῆ ἢ μανούλα σου, ποὺ σ' ἔχει ἀμοναχούλα.
- 104¹² Μὰ σύ ἄσαι μιὰ κι ἀμοναχή, ψηλοῦ δεντροῦ κλωνάρι,
νὰ σὲ χαρῆ ἢ μανούλα σου κι ὁ νιὸς ποὺ δὰ σὲ πάρει.
- 105¹² Ἐσὺ ἄσ' ἀπὸ ψηλὴ γενιά κι ἀπὸ ψηλὸ ταραφι²⁵,
ὡσὸν τὸ μῆλο τὸ χρυσοῦ ποὺ βάνουνε στὸ ράφι.
- 106¹² Ψηλῆς ἀρχόντισσας παιδί, βαθιᾶς αὐγῆς ἀηδόνι,
ὄλος ὁ κόσμος σὲ θωρεῖ καί σὲ ποκαμαρώνει.
- 107¹² Σαράντα δυὸ βαρκάρηδες σύρνουνε μιὰ βαρκούλα
καί σ' ἔχουνε στὴ μέση ντως γιὰτ' εἶσ' ἀμοναχούλα.
- 108¹⁸ Ἀπὸ μακρὰ σοῦ φαίνεται κι ἀπὸ κοντὰ σοῦ δείχτει
πὼς εἶσ' ἀπὸ ψηλὴ γενιά κι ἀπὸ μεγάλο σπίτι.
- 109¹⁸ Μικρὴ ἄσαι, μὰ ἄσ' ὀνόστιμη κι ἀνοιχτοκουταλάτη²⁴
κι ἀποῦ τ' ἀνύχια ὡς στὴν κορφή γαρέφαλα γεμάτη.
- 110⁵ Μικρὴ ἄσαι, μὰ ἄσ' ὀνόστιμη, νὰ σὲ χαρῆ ἀποῦ σ' ἔχει
κι ὁ νέος ἀποῦ σ' ἀγαπᾶ, ἐδὲ χαρὰ τὴν ἔχει!
- 111¹⁷ Μικρὴ ἄσαι, μὰ ἄσ' ὀνόστιμη, μικρὴ ἄσαι, μὰ καλὴ ἄσαι
καί γιὰ τὸ σφιχταγκάλιασμα ἴντα ζαρίφικη²⁵ εἶσαι!

22 μὲ πέντε κρουνοῦς—23 μέρος, καταγωγή—24 μὲ πλατιὲς ὠμοπλάτες—25 λεπτο-
καμωμένη καὶ νόστιμη.

Μ. 96. Ἀραβαντινὸς β. 334.—Μ. 96. Ἀραβαντινὸς σ. 334.—Μ. 98. Νουάρος σ. 222 ἄρ. 14,
Ἀραβαντινὸς σ. 322, Ρασσοῦ σ. 498 ἄρ. 161.

- 112⁵ "Άγγελος είσαι στη θωριά, ζγουραφιστά 'χεις κάλλη,
σκληρή 'χεις μόνο την καρδιά, πού δέν την έχει άλλη.
- 113⁶ Στη μπαμπακιά²⁶ τὸ σπέρνουνε, μικρή μου, τὸ σησάμι,
δέν είσαι τόσον ὁμορφη, μὰ βγήκε σου τὸ νάμι.
- 114⁷ Μάθια γλυκά, φρύδια σμιχτά, μαῦρα μαλλιά μεγάλα,
στόμα μικρό, χρυσή λαλιά, μπόι χυτή λαμπάδα.
Σάν τή λαμπάδα τή χυτή, τήν κόκκινη, τή μπλάβη,
δέν τοῦ τὰ κάνω άλλοινοῦ τὰ κάλλη σου χελάλι²⁷.
- 115¹⁶ "Εσύ 'σαι, χαϊδεμένη μου, μιὰ μορφοπλουμισμένη,
είσ' ἀγγελοζγουράφιστη, ροδοπεριχυμένη.
- 116¹⁶ "Όλες τοῦ κόσμου τσ' ὁμορφιές τσι πήρε τὸ κορμί σου,
καί δέν πιστεύγω νὰ βρεθεῖ ἄλλη καλύτερή σου.
- 117¹⁶ "Όλο τὸν κόσμο γύρισα, μὰ σάν ἐσένα ἄλλη
δέν εἶδανε τὰ μάθια μου νὰ τάχει τέθοια κάλλη.
- 118¹⁴ Τσ' αὐγῆς ὁ ἥλιος εἶσ' ἐσύ, ὄντο δὰ μπεῖ στὰ δάση,
κι ὅποιος δὰ σέ περιπλεχτεῖ τὸ νοῦ ντου θε νὰ χάσει.

26 μέρος πού σπέρνουν μπαμπάκι—27 χαλάλι.

Β'. Η ΛΕΠΤΟΤΗΤΑ ΚΑΙ Η ΧΑΡΗ

- 1¹ "Ότινα σείσεις τὸ κορμί, σοῦνται βουνὰ καί κάμποι
κι εὐτύς ὁ ἥλιος πιάνεται¹, τὸ πρόσωπό σου λάμπει.
- 2¹ Τὸ σεῖσμα καί τὸ λύγισμα, πού κάνεις τοῦ κορμιοῦ σου,
σκλαβώνουνε τὸν ἄνθρωπο, μὰ δέν τὸ βάνει ὁ νοῦς σου.
- 3¹⁸ Στη στράτα κειὰ πού προπατεῖς ὡς καί τὰ χαλικάκια
κι ἐκεῖνα τραγουδοῦν καί λέν τση νιότης σου κανάκια².
- 4¹⁶ "Ανάθεμά μ' ἂν εἶδα 'γὼ κορμί σάν τὸ κορμί σου,
καί μέση δαχτυλιδωτή, ὡσάν τήν ἐδική σου.
- 5¹⁸ Σὰ δαχτυλίδι ἢ μέση σου, σὰ βίτσα τὸ κορμί σου,
χαρὰ στὸ νιο πού δὰ σταθεῖ γαμπρός γιὰ ὄνομή σου.
- 6⁸ "Όφου!³ χαρὰ στη μοίρα ντου, χαρὰ στὸ ριζικό ντου,
πού δὰ ξυπνήσει νὰ σέ βρεῖ στὸ πλάι τὸ δικό ντου.

1 παθαίνει ἔκλειψη—2 χαϊδευτικά παινάδια—3 ἄχ.

- 7⁸¹ Βίτσα, κυπαρισσόβιτσα, ἴπου τὸν κυπαρισσῶνα,
δοπιος σέ πάρει δὲ γερά ποτέ ντου στὸν αἰῶνα.
- 8⁸¹ Λιγνὸ κυπαρισσάκι μου, πότισμα θέλεις λίγο
καὶ θὲς καὶ κορφολόγημα νὰ γίνεσαι πιτήδειο.
- 9¹² Λιγνὸ κυπαρισσάκι μου, σείσου καὶ κάμε ἄερα,
νὰ κιλαηδήσουν τὰ πουλιά, νὰ ξημερώση ἡ μέρα.
- 10¹⁸ Τὸ κυπαρίσσι τὸ λιγνὸ ἀπού ἴναι στὴν Πεδιάδα,
ἔτσά ἴν ἡ μέση σου λιγνή καὶ τὰ μαλλιά σου μαδρα.
- 11¹² Πεντακοσῶ χρονῶ ζωὴ δίδω γιὰ ὄνομή σου,
νὰ πάρω τὴν εὐγένεια ποὺ ἔχει τὸ κορμί σου.
- 12¹⁸ Σὰν τὸ πορτακαλόφυλλο ἀπού δὲν ἔχει ἀγκίδες,
ἔτσά ἴναι τὸ κορμάκι σου καὶ ρίχνει ἀντιφεγγίδες.
- 13¹⁰ Τὰ μάγια δὲ σέ πιάνουνε καὶ μάγια εἶσ' ἀτή σου,
μάγια ἴναι καὶ οἶ-γι-ὀμορφιές ποὺ ρίχνει τὸ κορμί σου.
- 14¹² Ὡς λάμπει τ' ἄδολο κρασί στὴν ἀσημένια-γ-κούπα,
λάμπει καὶ τὸ κορμάκι σου στὰ μεταξένια ροῦχα.
- 15¹² Ὡς εἶν' ὁ μιναρὲς ψηλός, χριστὸς μὲ τὰ χαλκία,
ἔτσά ἴν καὶ τὸ κορμάκι σου γεμάτο ζαριφλίκια⁴.
- 16⁷ Ὡς εἶν' τὸ φρύο⁵ φρυωτό^{6α}, τὸ φρύο φρυωμένο,
ἔτσά ἴν καὶ τὸ κορμάκι σου ρόδο ξεφουντωμένο.
- 17¹² Σὲ χίλιες μέσα νὰ σέ δῶ, μέσα σὲ δυὸ χιλιάδες,
γνωρίζω τὸ κορμάκι σου, γιὰτί ἴχει ὄνοστιμάδες.
- 18¹² Πῶς ρέγομαι νὰ προπατεῖς κι ἐγὼ νὰ σὲ ξανοίγω,
πού ἴναι τὸ νάζι σου πολὺ καὶ τὸ κορμί σου λίγο.
- 19¹⁶ Ἀπού τὰ πόδια βάνω ἀρχὴ νὰ βγῶ στὴν κεφαλὴ σου,
ψεγάδι δὲ μπορῶ νὰ βρῶ στὸ λυγερὸ κορμί σου.
- 20⁸¹ Μικρὸ μου, νάζι κι ὀμορφιά τὴν ἔχει τὸ κορμί σου,
ναλέτι⁶ νάχει, ποὺ ζητᾶ προυκιά ἀπ' ὄνομή σου.
- 21¹² Ὁ νοῦς μου γίνηκε νερὸ καὶ τρέχει στὴν αὐλή σου,
γύρου τριγύρου γιασεμιά στολίζουν τὸ κορμί σου.

4 χάρες—5 λάχανο—5α φουσκωμένο—6 τρεῖς φορές ἀνάθεμα.

Μ. 14. Ἀραβαντινὸς σ. 355.—Μ. 18. Σπανδοινίδης σ. 96 ἀρ. 94.

- 22¹² Χρυσὸ στεφάνι μὲ σταυρὸ πρέπει στὴν κεφαλὴ σου,
γιατί, μικρὸ μ', ὁ ἔρωντας ἤπλασε τὸ κορμί σου.
- 23¹⁸ Ρόδα καὶ τριαντάφυλλα κι ἄνθη τοῦ παραδείσου
ἐσύναξεν ὁ ἔρωντας κι ἤπλασε τὸ κορμί σου.
- 24¹⁸ Ρόδα καὶ τριαντάφυλλα καὶ τ' ἄνθη τῆς κανέλας
ἐσύναξεν ὁ ἔρωντας καὶ σέ 'καμε κοπέλα.
- 25²⁶ Ξανοίγω, δὲ μπορῶ νὰ βρῶ κορμί σὰν τὸ δικό σου,
τὸ ὄνοστιμάδες τσί πολλές πούχει τὸ πρόσωπό σου.
- 26¹³ Σ' ὄλον τὸν κόσμον βρέχει ὁ Θεὸς κι ἐκεῖα πού στέκεις λιάζει,
κορμί δὲν ἐγεννήθηκε στὸν κόσμον νὰ σοῦ μοιάζει.
- 27¹³ Σαράντα μέρες νηστικός ἦκαμ' ἕνας ζγουράφος
νὰ ζγουραφίσει τὸ κορμί, νὰ μὴν τοῦ βροῦνε λάθος.
- 28¹⁸ Ὡσὰν τὸν Τίμιον Σταυρό, πού 'ναι στὸ γυρογιαλί',
ἐτσά 'ναι τὸ κορμάκι σου ὅπου γκιὰ δὰ προβάλει.
- 29¹⁵ Ὅντὸ προβάλεις χαίρουνται οἱ δρόμοι τοῦ χωριοῦ σου
ἀπὸ τὰ νάζα τὰ πολλὰ πού κάνεις τοῦ κορμιοῦ σου.
- 30¹⁸ Νεραΐδοποταμίδα μου καὶ μὲ τὸ 'ἄθους μηλιά μου,
καὶ μὲ τὰ παραπόταμα μπουμπούλα⁸ κοπελιά μου.
- 31¹⁸ Νεραΐδοποταμίδα μου μὴν κιλαηδεῖς στὰ ρυάκια,
γιατί σ' ἐτριγυρίσανε πολλῶ λογιῶ γεράκια.
- 32⁷ Ἄχι καὶ πῶς δὰ πῶ κακό, μικρὴ μου, τοῦ κορμιοῦ σου,
πού 'σαι λαμπάδα φωτερὴ στὸ σπίτι τοῦ κυροῦ σου.
- 33¹⁵ Κρίμας τ' ἀγγελικὸ κορμί νὰ ζώνεται ζωνάρι,
νὰ μὴ σφιχταγκαλιάζεται κάθε πρωὶ καὶ βράδι.
- 34¹⁶ Ἀναμεσῶς στὰ στήθια σου δίχτι χρυσοπλεμένο,
κι ὅποιο πουλάκι γκιὰ διαβεῖ πιάνεται τὸ καημένο.
Καὶ τὸ πουλί πού διάβηκε ἤμουν ἐγώ, κερά μου,
γιὰ ταύτως σέ παρακαλῶ, δός μου τὴ λευτεριά μου.
- 35⁷ Μαλαματένιος ἀργαλειὸς καὶ φιλντιχένιο χτένι
καὶ μίαν κοπέλα ἀγγελικὴ πού κάθεται καὶ φαίνει.

7 ἀκρογιαλιά—8 μικροκαμωμένη καὶ νόστιμη.

Μ. 25. Γιανναράκης σ. 286 ἀρ. 226. — Μ. 27. Νουάρης σ. 227 ἀρ. 97.

Γ'. Η ΚΟΡΜΟΣΤΑΣΙΑ

- 1¹² Τὸ μπόι σου τὸ ταίριασα μὲ μιὰ μηλιά στὴν Πόλη
ἀπού τὴν ἔχει ὁ βασιλιάς μέσα στὸ περιβόλι.
- 2¹² Τὸ μπόι σου ἔναι λεμονιά καὶ τὰ βυζά σου κλώνοι,
χαρὰ στὸ νιὸν ἀπού δὰ βγεῖ νὰ κόψει τὸ λεμόνι.
- 3¹² Τὸ μπόι σου ἔναι ὄνόςστιμο, τὰ κάλλη σου καλὰ ἔναι,
μ' ἀλήθεια καὶ τὰ βάσανα ποὺ μούδωκες πολλὰ ἔναι.
- 4¹⁶ Ὅλο τὸν κόσμο γύρεψα περβόλι καὶ περβόλι,
νὰ βρῶ μιὰ βίτσα λεμονιά σάν τὸ δικό σου μπόι.
- 5¹³ Σὲ ποιὸ περβόλι θεὸ νὰ βρῶ ἐννιὰ λογιῶ τσιτσέκι¹
κι ἕναν κλαδί βασιλικὸ στὸ μπόι σου νὰ στέκει.
- 6¹² Τὸ κυπαρίσσι ρέγομαι τὸ μυρισμένο ξύλο,
ἀπού σοῦ μοιάζει, ἀγάπη μου, στὸ μπόι καὶ στὸ ψῆλο.
- 7¹⁵ Τρεῖς χρόνους στέκω μὲ τὸ νοῦ κι ἔξε μὲ τὸ ρολόι,
ψεγάδι δὲ μπορῶ νὰ βρῶ στὸ λυγερό σου μπόι.
- 8⁷ Εἶσαι ψηλὴ κι εἶσαι λιγνὴ κι ἀνοιχτοκουταλάτη,
πρέπει σου νὰ σὲ βάλουνε σὲ γυάλινο παλάτι.
- 9¹⁶ Εἶσαι ψηλὴ κι εἶσαι λιγνὴ κι ἀνοιχτοκουταλάτη,
κι ἀπού τ' ἀνύχια ὡς τὴν κορφή γαρέφαλα γεμάτη.
- 10¹² Σάν τὴ λαμπάδα τὴ χυτὴ, ποὺ χύνουνε στὴν Πόλη,
ἔτσά ἔναι τὸ κορμάκι σου καματερῆ² καὶ σκόλη.
- 11¹² Σάν τὴ λαμπάδα τὴ χυτὴ φαίνεσ' ἀτὰ³ ποὺ στέκεις,
καὶ κάμε μ' ἀγαπητικὸ, πούκουσα πὼς δὲν ἔχεις.
- 12¹² Ἄν πᾶς στὸν Ἅγιο Μηνᾶ κιαμιὰ φορὰ γιὰ χάζι,
νὰ βρεῖς κολόνα νὰ σταθεῖς, κερά μου, νὰ σοῦ μοιάζει.
- 13¹² Στρουφογυρίστρα τοῦ χοροῦ καὶ νοστιμιὰ τοῦ κάβου⁴,
φεργάδα χρυσοπράσινη στὴ μέση τοῦ πελάγου.
- 14² Ψηλὴ λιγνὴ σ' ἐδιάλεξα σὰ βέργα ἀπού τὸν πεῦκο,
κι ὄντε γυρίσω καὶ σὲ δῶ λιγώνομαι καὶ πέφτω.

1 λουλούδι—2 ἐργάσιμη μέρα—3 αὐτοῦ πέρα—4 τὸ μπροστὰ μέρος τοῦ χοροῦ.

Μ. 2. Ἀραβαγιτινός σ. 302.— Μ. 5. Προμηθεὺς 1934 ἀρ. 237. — Μ. 6. Ραῖσω σ. 580 ἀρ. 1014.— Μ. 8. Σιγάλας σ. 446.

- 15¹⁸ Παπαδοπούλα τοῦ παπαῦ, πελεκητῆ κολόνα,
πού 'σαι τῆ νύχτα ροδαρά καί τὴν ἡμέρα βιόλα.
- 16¹² Μὴ μοῦ πολυπρिकाίνεσαι πῶς ἔχεις λίγο μπόι,
μικρό 'ν' καί τὸ γαρέφαλο, μὰ τὸ μυρίζουντ' ὄλοι.
- 17¹⁸ Ἄν εἶσαι καί κοντούτσικη, δὲ σούφταιξεν ἡ τύχη,
μόνο τὸ πρόστυχο πανί πουλοῦνε μὲ τὴν πήχη.
- 18⁷ Ἐσένα σὰν τὸ μπόι σου δὲν εἶδα ἄλλο μπόι,
μόνο στὴ Χιὸ μιὰ λεμονιά, κι ἤφαγα καί λεμόνι.
- 19¹⁴ Κοντή, σγουρή μου λεμονιά καί φουντωτή μου γάστρα,
καί λίγο τὸ πολείπεσαι νὰ 'σ' οὐρανὸς μὲ τ' ἄστρα.

Δ'. ΤΟ ΠΡΟΣΩΠΟ

α' ΓΕΝΙΚΑ

- 1¹² Λάμπει τὸ προσωπάκι σου σὰν τζ' ἐκκλησᾶς τὸ δίσκο,
ὄλημερνὶς νὰ σὲ θωρῶ, ψεγάδι δὲ σοῦ βρίσκω.
- 2¹⁸ Λάμπει τὸ προσωπάκι σου σὰν τοῦ Μαγιοῦ τὰ ρόδα,
φῶς μου, τὸ ζαριφλίκι σου κι ἄλλοῦ ποθὲς δὲν τόδα.
- 3¹⁸ Ὅλο τὸν κόσμο γύρισα μπονέντε καί λεβάντη,
δὲν εἶδα τέθιοιο πρόσωπο νὰ λάμπει σὰ διαμάντι.
- 4¹⁸ Μεταξωτὸ βερίκοκο εἶναι τὸ πρόσωπό σου,
γαϊτάνι μισιριώτικο τὸ καμαρόφρυδό σου.
- 5¹² Τ' ἄστρα δὲ βασιλεύγουνε, μὰ ἡ μέρα τὰ θαμπώνει,
κι ἡ-γι-ῶψη τοῦ προσώπου σου τὸν ἄθρωπο σκλαβώνει.
- 6³¹ Καρφίχτης ὄλοζώντανος εἶναι τὸ πρόσωπό σου,
κι ἐσύ' σ' ἡ-γι-ὀμορφύτερη ἀπ' ὄλες στὸ χωριὸ σου.
- 7¹² Νὰ τὸ χαρῶ τὸ πρόσωπο, ἀποῦ δὲ θέλει σάσμα,
μουδὲ τὰ φρύδια τὸρνεμα μουδὲ τ' ἀχείλια βάμμα.
- 8³¹ Ἐχεις, μικρό μου, τρεῖς ἐλιές στὸ μάγουλό σου τ' ἄσπρο,
κι ἡ μιὰ ρίζει τὸ Ρέθεμνος κι οἱ-γι-ἄλλες δυὸ τὸ Κάστρο.
- 9³¹ Ἐχεις ἐλιά στὸ μάγουλο κι ἐλιά στὴν ἀμασκάλη
κι ἀναμεσῶς στὰ δυὸ βυζὰ κουκί μαργαριτάρι.

M. 1. Νουάρος σ. 222 ἄρ. 13.—M. 3. Passou σ. 548 ἄρ. 683.

10¹⁸ Ἐχεις ἐλιά στο μάγουλο κι ἐλιά στήν ἀμασκάλη,
κι ἐλιά στή ρόγα τῷ βυζῶ, πού δὲν τὴν ἔχει ἄλλη.

11²⁸ Βρύση μὲ τὸ κρυγιὸ νερὸ στο μάγουλό σου τρέχει,
μὰ καθανεὶς τὴν ἄδεια νὰ πιεῖ νερὸ δὲν ἔχει.

12¹⁹ Τὴ μύτη σου τὴ γράψανε ζουράφοι μὲ κοντύλια
καὶ σοῦ τὴ ζουραφίσανε ἀγγελικὰ δαχτύλια.

13³¹ Τὸ торνευτὸ πηγούνι σου καλέμι δὲν τὸ γράφει,
γιὰ νὰ γενεὶ δουλέψανε τεχνίτες καὶ ζουράφοι.

14¹⁸ Στρογγυλομηλοπρόσωπη, παιγνίδι τῶν ἀγγέλω,
ἐσὺ 'σ' ἡ-γι-ὀμορφύτερη τῶν ἄλλωνῶν κοπέλω.

Μ. 14. Γιανναράκις σ. 271 ἀρ. 98, σ. 284 ἀρ. 208, Σπυριδάκις σ. 22, Κριάκης σ. 456 ἀρ. 470, Passow σ. 531 ἀρ. 499.

Β' Η ΑΣΠΡΑΔΑ

1¹⁸ Ἄσπρη 'σαι σὰν τὰ γάλατα, πού βγάνουν οἱ προβάτες,
ξεχωριστὴ 'σαι, μάθια μου, 'π' ὅλες τσί μαυρομάτες.

2¹² Ἄσπρη 'σαι σὰν τὰ γάλατα, ἀφράτη σὰν τὸν ἄρτο,
τὸ πρόσωπό σου ὄντὸ γελαῶ στή μέση κάνει λάκκο.

3¹² Ἄσπρη 'σαι σὰν τὰ γάλατα, παχιά σὰν τὸ τρυγόνι,
κι ὅλος ὁ κόσμος σὲ θωρεῖ, καὶ σὲ ποκαμαρώνει.

4¹⁴ Ἄσπρη 'σαι σὰν τὰ γάλατα, λεπτὴ σὰν τὸ μετάξι,
κιὰ δὲ βιαστεῖς νὰ παντρευτεῖς, πολλές καρδιὲς δὰ κάψεις.

5³¹ Τὰ κάλλη σου παινούσανε, ἀμὰ καλὴ 'σαι κιόλα,
ἄσπρη 'σαι σὰν τὰ γάλατα, καρνάδα σὰν τὴ βιόλα.

6¹⁸ Ἄσπρη 'σαι 'σὺ κι ἄσπρα φορεῖς κι ἄσπρη εἶν' ἡ φορεσά σου
κι ἄσπρα λουλούδια πέφτουνε, μικρὴ μου, στήν ποδιά σου.

7¹⁶ Ἄσπρη 'σαι 'σὺ κι ἄσπρα φορεῖς κι ἄσπρη εἶν' ἡ φορεσά σου
κι ἄσπρα λουλούδια πέφτουνε 'πού τὴν προπατηξά σου.

8¹² Ἄσπρη 'σαι 'σὺ καὶ κόκκινη σὰν τοῦ λαγοῦ τὸ αἷμα,
κι ἄγγελος σὲ ζουράφισε μὲ διαμαντένια μπένα.

Μ. 1. Νουάρος σ. 288 ἀρ. 30, Σπυριδάκις σ. 9, Passow σ. 494 ἀρ. 111. — Μ. 3. Γιανναράκις σ. 264 ἀρ. 44. — Μ. 3. Λαογρ. τόμ. 1 σ. 289 ἀρ. 35. — Μ. 6, 7. Σιγάλας σ. 309, Θρακικά σ. 187 ἀρ. 55, Ἀραβαντινὸς σ. 301, Passow σ. 494 ἀρ. 117.

- 9¹⁸ Ἀσπρη φουντάνα τοῦ νεροῦ, ποιά χέρα δά σέ δέσει,
καί τίνος εἶσαι τυχερό, ἀπού δά σέ κερδαίνει ;
- 10¹⁸ Ἀσπρη φουντάνα τοῦ νεροῦ, ἴπου τὸ Κεφαλοβρύσι,
μικρὸ κονισματάκι μου, ποιὸς δά σέ προσκυνήσει ;
- 11¹⁸ Ἀσπρη φουντάνα τοῦ νεροῦ καί κρουσταλλένια βρύση,
μαλαματένιο κόνισμα, ποιὸς δά σέ προσκυνήσει ;
- 12¹⁸ Ἀσπρη φουντάνα τοῦ νεροῦ καί μαρμαρένια βρύση,
ὄλου τοῦ κόσμου τσ' ὁμορφιές σου τσ' ἔχουνε χαρίσει.
- 13¹⁸ Ἀσπρη λαμπάδα τσῆ Λαμπρῆς, κερὶ τῷ Χριστουγέννω,
ἔ, πολυαγαπημένο μου, πότε δά σ' ἀνιμένω ;
— Τὸ Μάρτ' ἀπού 'ν' τὰ λούλουδα τ' ἄσπρα καί τὰ καρνάδα,
ἐτότεσά μ' ἀνίμενε τὴν πρώτην ἑβδομάδα.
- 14¹⁸ Ἀσπρη λαμπάδα τῷ Φωτῷ, κερὶ τῷ Χριστογέννω
καὶ θυμιατὸ τσ' Ἀνάστασης, πότε δά σ' ἀνιμένω ;
- 15¹⁸ Ἀσπρη λαμπάδα τῷ Φωτῷ, κερὶ τῷ Χριστογέννω,
τσ' Ἀγιάς Σοφιάς τὸ θυμιατὸ τὸ παραχρυσωμένο.
- 16¹² Ἀσπρη λαμπάδα τῷ Φωτῷ, βίτσα τῶν ἀρχοντάδω,
χρυσὴ δαχτυλιδόπετρα τῷ νιῷπραματευτάδω.
- 17¹² Ἀσπρης μυρθιάς μυρτόφυλλο, πράσινης δάφνης φύλλο,
ἔσὺ 'σ' ἀπού γεννήθηκες ὁμάδι με τὸν ἥλιο.
- 18¹² Ἀσπρης μυρθιάς μυρτόφυλλο, πράσινης δάφνης φύλλο,
στρογγυλομηλοπρόσωπη κι ἐθάμπωσες τὸν ἥλιο.
- 19¹⁸ Ἀσπρη κολόνα χαμαμιοῦ καὶ μάρμαρο τσῆ βρύσης,
στρογγυλομηλοπρόσωπη, κι ἔβγα νά μοῦ μιλήσεις.
- 20¹² Ἀσπρη κολόνα χαμαμιοῦ καὶ μαρμαρένια βρύση,
γλυκύτατό μου γιασεμί, ἔβγα νά μοῦ μιλήσεις.
- 21¹⁰ Ἀσπρη κολόνα χαμαμιοῦ καὶ μαρμαρένια βρύση,
καὶ ποιὸς ζγουράφος δά βρεθεῖ γιὰ νά σέ ζγουράφισει.
- 22³¹ Μέσα στὰ χιόνια λούστηκες κι ἐπήρες τὴν ἀσπράδα,
πῆρες κι ἀπού τὰ γιασεμιά ὅλη τὴ νοστιμάδα.

- 23⁹ Ἐπήρες ὄψη τοῦ ρογδιοῦ κι ἀσπράδα ἀπὸ τὸ χιόνι,
κι ἐπήρες καμαρόφρυδο ἀπὸ τὸ χελιδόνι.
- 24¹² Ἐπήρες χρῶμα τοῦ ρογδιοῦ κι ἀσπράδα ἀπὸ τὸ γάλα,
ἐπήραν καὶ τὰ μάθια σου τοῦ οὐρανοῦ μπλαβάδα.
- 25¹⁸ Ὡς εἶσαι ἄσπρη καὶ παχιά, νάχες καὶ μαῦρα μάθια,
ἤθελα κάνεις τοῖ καρδιές νὰ γίνονται κομμάθια.
- 26¹² Ἄσπρο, ξαθό μου πρόσωπο, ἀπὸ τὰ ρόδα βγῆκες,
κι ἀπήτης σέ ἴδα κι εἶδες με μὲς στὴν καρδιά μου μπῆκες.
- 27³¹ Ποιὸς κρίνος ὠραιότατος σούδωκε τὴν ἀσπράδα
καὶ ποιά μηλιά, δροσομηλιά, τὴ ροδοκοκκινάδα;

Μ. 27. Γνευτός σ. 131, Θρακικὴ σ. 154, Ρασσου σ. 558 ἄρ. 785, Ἀραβαντινός σ. 343.

γ' Ἡ ΜΕΛΑΧΡΟΙΝΑΔΑ

- 1¹⁸ Μελαχροινὴ μου κύπερη¹, δάφνη μου μυρισμένη,
ἢ νιότη μου στὰ χέρια σου εἶναι παραδομένη.
- 2¹² Ἐνοῖξαν οἱ-γι-έφτὰ οὐρανοὶ κι ἐβγῆκε νέα πλάση,
κι ἐβγῆκε μιὰ μελαχροινὴ τὸν κόσμον νὰ χαλάσει.
- 3¹² Ψιλομελαχροινάκι μου, ὅποιος σοῦ βρεῖ ψεγάδι
δίχως λιβάνι καὶ κερί νὰ κατεβεῖ στὸν Ἄδη.
- 4¹⁸ Ψιλομελαχροινάκι μου, ποῦ τόβρες τὸ μελάνι,
κι ἤβαψες τὰ μαλλάκια σου καὶ δὰ μὲ κουζουλάνεις;²
ἦ κι ἤβαψες τ' ἄχειλάκι σου...
- 5¹² Ψιλομελαχροινάκι μου, ἐκεῖὰ ποῦ στέκεις στάσου,
νὰ παίρνει ὁ κόσμος ἀρχοδιά, ἀπὸ τὴν ἀρχοδιά σου.
- 6¹² Μελαχρονό ἴσαι μισολιά³, μὰ ἴχεις το τὸ πλανέτο⁴,
ἄζωντανό τὸν ἄθρωπον βάνεις στὸ καδελέτο⁵.
- 7¹⁸ Μελαχρονό ἴσαι μισολιά, μὰ ὄχι μουδὲ τόσα,
τὸ καμαροφρυδάκι σου ἀξίζει πεντακόσα.

1 κύπερος ἢ στρογγυλόρριζος—2 τρελάνεις—3 λιγάκι—4 σεξαπίλ—5 νεκροκράβατο.

*Μ. 1. Θρακικὴ σ. 155 ἄρ. 20, Ρασσου σ. 587 ἄρ. 1091, Λαογρ. τ. 1. σ. 290 ἄρ. 44. —
Μ. 4. Νουάρος σ. 222 ἄρ. 10, Σπυριδάκης σ. 35.—Μ. 7. Σπυριδάκης σ. 23.*

- 8¹² Μελαχροινό, τὰ χνότα σου βάλει τα στο μεντίλι,
γιατί καλλιὰ μυρίζουνε κι άποϋ τὸ καρφεϋλλι.
- 9⁵ Μελαχροινάκι σέ 'πανε καί μη σοϋ βαροφάνη,
μαϋρο 'ν' καί τὸ γαρέφαλο, πουλιέται με τὸ δράμι.
- 10¹⁸ Μελαχροινάκι σέ 'πανε καί μη σοϋ βαροφάνη,
γιατί ἡ μελαχροινάδα σου στὸν "Αδη δά με βάλει.
- 11³¹ Μελαχροινό μου πρόσωπο, πλασμένο με μαγνήτη,
άποϋ τραβᾶς τὸν ἔρωντα σάν ψάρι μες στο δίχτι.
- 12³¹ Μελαχροινό μου πρόσωπο κι εϋγενικό μου πάσο,
δέν τῆ δειλιῶ τῆ νιότη μου για σένα νά τῆ χάσω,
δέν τῆ δειλιῶ τῆ νιότη μου, κιὰς τῆνε φάει μπάλα,
μούτε καί τὰ μικρά μου κλαῖν, μούτε καί τὰ μεγάλα.
- 13³¹ Τὸ νάζι τση μελαχροινῆς ἡ-γι-ἄσπρη δέν τὸ κάνει
για πάσα μου καί νά φορεῖ καί ρομπαλί φυστάνι.
Για πάσα νάναι ρομπαλί καί ρόμπα συγκομμένο,
έτότες τὸ μελαχροινό σ' ἔχει κουζουλαμένο.
- 14³¹ 'Εγὼ 'μαι μαϋρος κι ἄσκημος, δέν ἀγαπῶ κεράδες,
μόν' ἀγαπῶ μελαχροινές, πούχουν τζι νοστιμάδες.
- 15¹⁸ Μελαχροινό, τράβα σπαθί, κόψε τὴν κεφαλῆ μου,
νά πάψουνε οἱ πόνοι μου κι οἱ-γι-άνεστεναγμοί μου.

Μ. 8. Σπυριδάκις σ. 23. — Μ. 9. Σπυριδάκις σ. 23, Ρασσιϋ σ. 536 ἀρ. 547. — Μ. 12. Νουά-
ρος σ. 224 ἀρ. 54, σ. 228 ἀρ. 121. — Μ. 14. Ρασσιϋ σ. 507 ἀρ. 248. — Μ. 15. Νουάρος σ. 224
ἀρ. 53, Σπυριδάκις σ. 22.

δ' Η ΡΟΔΟΚΟΚΚΙΝΑΔΑ

- 1³³ 'Αποϋ τὸ γυροπέρβολο δέ λείπ' ἡ πρασινάδα,
μούτ' άποϋ τ' άχειλάκι σου ἡ ροδοκοκκινάδα.
- 2¹⁸ Ποτέ άπ' τῆ γυροποταμιὰ δέ λείπει ἡ πρασινάδα,
μουδὲ κι άπ' τ' άχειλάκι σου ἡ ροδοκοκκινάδα.
- 3³³ Τ' άχειλία σου 'ναι κόκκινα, ρόδα 'ν' τὰ μάγουλά σου,
με κάνουνε νά σκοτωθῶ άπάνω στὴν ποδιά σου.
- 4¹⁸ Τ' άχείλι σου τὸ κόκκινο, τὸ μερτζανοβαμμένο,
καί τὸ λιγνό σου τὸ κορμί μ' ἔχει σαῖτεμένο.

Μ. 1. 'Αραβαντινός σ. 344.

- 5¹⁶ Ὡσάν τὸ σφακολούλουδο στὴ γυροποταμίδα,
ἔτσά 'τονε κι ἡ μούρη τῆς ὄψες ἀποῦ τὴν εἶδα.
- 6¹² Κινήσαν τὰ ντραντράφυλλα ὄλα νὰ ρθοῦν κοντά σου,
νὰ πάρουν χρῶμα καὶ βαφή ἀποῦ τὰ μάγουλά σου.
- 7¹⁶ Ἐσοῦ 'σαι μόνο κι ἄλλη μιά, ποῦ τάχετε τὰ κάλλη,
ποῦ κοκκινίζει ἡ μούρη σας ὡσάν τὸ πορτακάλι.
- 8¹² Ροδοντυμένη ἀγάπη μου, τ'ἀηδόνια ὄντὸ σέ δοῦνε,
θαρροῦν πῶς ἦρθεν ἀνοιξη καὶ γλυκοκελαηδοῦνε.
- 9¹⁸ Μὰ μένα ἡ-γι-ἀγάπη μου ρακὴ κρασί δὲν πίνει,
καὶ στὴν ταβέρνα δὲν πατεῖ, τὰ ρόδα πῶς τὰ χύνει;
- 10¹⁸ Μὰ μένα ἡ-γι-ἀγάπη μου πάει στὸ Μαλεβύζι,
καὶ πίνει μαρουβά κρασί καὶ ροδοκοκκινίζει.
- 11¹⁸ Στὸ παραθύρι τὸ βορνὸ ἀέρας μπαινοβγαίνει,
καὶ στὸ δεξὸ σου μάγουλο τὸ ρόδο ἀθεῖ καὶ δένει.
- 12¹⁶ Τὰ κάλλη σου παινούσανε, ἀμὰ καλὴ 'σαι κιόλα,
ἄσπρη, παχιά καὶ κόκκινη, σάν τὴν καρνάδα βιόλα.
- 13¹⁸ Εἴκοσι μῆλα σούπεισα δεμένα στὸ μεντίλι,
κιανένα δὲν εἶν' κόκκινο σάν τὸ δικό σ' ἀχείλι.
- 14¹¹ Ἐχεις τοῦ ἥλιου τσ' ὀμορφιές, τοῦ φεγγαριοῦ γλυκάδες,
τοῦ μῆλου τοῦ βενέτικου τσί ροδοκοκκινάδες.

Μ. 6. *Αραβαντιὸς σ. 332.—Μ. 14. *Passon* σ. 517 ἀρ. 354.

Ε' ΤΟ ΣΤΟΜΑ ΚΑΙ Η ΓΛΩΣΣΑ

- 1¹² Νὰ τὴ χαρῶ τὴ γλώσσα σου τὴν ἀηδονολαλούσα,
ἀποῦ τὴν παίρνουν τὰ πουλιά σκοπὸ καὶ κιλαηδοῦσα.
- 2¹⁸ Νὰ τὴ χαρῶ τὴ γλώσσα σου, ἴντα καλὰ κατέχει,
τὸ μόσκο ψιχαλογῶ καὶ τὴν κανέλα βρέχει.
- 3¹² Νὰ τὴ χαρῶ τὴ γλώσσα σου, ἴντα καλὰ ποῦ τρέχει,
μὲ δάσκαλο δὲν ἤκατσεσ καὶ γράμματα κατέχει.
- 4¹⁸ Νὰ τὴ χαρῶ τὴ γλώσσα σου τὴ σκιζαμυγδαλάτη,
ἀποῦ 'ναι μέσα κουφωτὴ καὶ ζάχαρη γεμάτη.

Μ. 1. *Προμηθεὺς* 1934 ἀρ. 237.

- 5¹³ Σὲ ποιὸ σκολεῖο σπούδαξες, νὰ δώσω πεντακόσα,
νὰ μάθω νὰ τήνε μιλῶ τὴν ὄμορφὴ σου γλώσσα :
- 6¹⁸ Ὅντὸ γελᾶς πέφτουν ἄθοι κι ὄντὸ μιλήσεις ρόδα,
φῶς μου, τὸ ζαριφλίκι σου κι ἄλλοῦ ποθὲς δὲν τόδα.
- 7⁹ Ὅντὸ μιλεῖς πέφτουν ἄθοι κι ὄντὸ γελᾶς κανέλα,
θαμάζομαι πῶς δὲν πετᾶς, μοναχοθυγατέρα.
- 8²¹ Ὅντὸ μιλεῖς μιλοῦν πουλιά, γλυκολαλοῦν τ' ἀηδόνια,
καὶ στὸ ἄρρωστούς διδεις ζωὴ, στὸ ἀποθαμένους χρόνια.
- 9¹³ Ὅντὸ γελᾶς γελοῦν βουνά, γλυκομηλιὲς ἀθίζουν,
τὰ ξωτικά μαζώνονται καὶ τσ' ὄμορφιὲς σκορπίζουν.
- 10²¹ Ἄνοιξε τ' ἀχειλάκι σου καὶ γέλασε, πουλί μου,
ἴσως κι ἀνεμαζώξω μπλιὸ τὸ νοῦ στὴν κεφαλὴ μου.
- 11¹² Κακὴ καρδιά ἔχα σήμερο, μὰ πάλι πέρασέ μου,
σὰν εἶδα τὴν ἀγάπη μου κι ἔχαμογέλασέ μου.
- 12²¹ Τὰ τορνευτὰ δοντάκια σου, πού 'ν' ἄσπρα σὰν τὸ γάλα,
μ' ἐφόρτωσαν πολλοὺς καημοὺς καὶ βάσανα μεγάλα.
- 13²¹ Τὸ δαχτυλίδι στόμα σου, τότε πού δὰ γελάσει,
σεισμός θαρρεῖς πῶς γίνεται τὸν κόσμο νὰ χαλάσει.
- 14¹² Βασίλισσά 'σαι, μάθια μου, φορεῖς καὶ τὴν κορόνα,
κι ἔχεις καὶ τὴν παράδεισο στ' ἀχείλια καὶ στὸ στόμα.
- 15⁷ Ἐ, χρυσολαμπαδόκορμη, φεγγαρολαμπερούσα,
χρυσοδαχτυλιδόστομη κι ἀνθοδροσομιλούσα.

Μ. 9. Ἀραβαντινὸς σ. 302.—Μ. 14. Νουάρος σ. 221 ἀρ. 2.

Ε'. Ο ΛΑΙΜΟΣ

- 1¹² Ποτὲ ἀπ' τὴ γυροποταμιὰ δὲ λείπει τ' ἀηδονάκι,
μουδὲ ἀπ' τὸν ἄσπρο σου λαιμὸ δὲ λείπει τὸ κανάκι.
- 2²¹ Εἶσαι ψηλὴ χωρὶς φελούς¹ κι ἄσπρη χωρὶς λειψίδια²
καὶ μαρμαρένια στὸ λαιμὸ καὶ κόκκινη στ' ἀχείλια.
- 3¹² Κρίμας τὸν ἄσπρο σου λαιμὸ νὰ μὴ φορεῖς τσιτσίνια³,
μόνο τὰ λιανομπότονα⁴, κι ἀπὸ λιγοῦ κι ἐκεῖνα.

1 τσόκαρα—2 καλλυντικά—3 φλουριά—4 μικρὲς χρυσὲς χάντρες.

- 4¹² Κρίμας τὸν ἄσπρο σου λαιμὸ νὰ μὴ φορῆ ἀπὸ κείνα,
μαργαριταρομέρτζανα κι ἓνα λαιμὸ τσιτσίνια.
- 5⁸¹ Χαρά στον ἀπού δ' ἀξωθεῖ καὶ δὰ σὲ ξεκομπώσει
κι ἀπάνω στ' ἄσπρα σου βυζὰ τὰ χέρια ντου ν' ἀπλώσει.
- 6¹⁸ Κρίμας τὸν ἄσπρο σου λαιμὸ νὰ παίζῃ ἀντιφεγγίδες
κι ἐγὼ νὰ ξημερώνομαι ἀπάνω στο' ἀστοιβίδες⁵.
- 7²⁶ Ὡς πρέπει ὁ ἥλιος στὴ γῆ, πρέπουνε τὰ μποτόνια
πάνω στὸν ἄσπρο σου λαιμό, ἀπού 'ναι σὰν τὰ χιόνια.
- 8²⁶ Ζαχαροζυμωμένη μου, διαμάντι 'ν' ὁ λαιμός σου,
κι ἐγὼ σὰ δοῦλος στέκομαι καὶ προσκυνῶ ὀμπρὸς σου.

5 θάμνος μικρὸς μὲ λεπτὰ ἀγκάθια, τὸ φυτὸ ποτήριο, ἀπὸ τὴν οἰκογένεια τῶν
ροδοειδῶν.

5'. ΤΑ ΜΑΛΛΙΑ

- 1¹⁸ Τοῦ μαύρου πεύκου τὸ μπογιὰ ἔχουνε τὰ μαλλιά σου,
τ' Αἰ-Γιωργίου τὴ ζγουραφιὰ τὰ καμαρόφρυδά σου.
- 2⁸⁹ Ξαθὰ σγουρά 'χεις τὰ μαλλιά καὶ ρίχνεις τα στοὶ πλάτες,
κι εἶσαι καὶ καπετάνισσα μέσα στοὶ μαυρομάτες.
- 3⁸⁴ Ξαθὰ μαλλιά στὴν κεφαλὴ πλεμένα μὲ τὴν τάξη,
τρίχα καὶ τρίχα γίνεται μαχαίρι νὰ μὲ σφάξει.
- 4⁶ Ξαθὰ μαλλιά στὴν κεφαλὴ, μουδὲ πολλὰ ξαθὰ 'ναι,
διάλε τσ' ἀπολειμάρους σου, τρίχα καὶ μαχαιρά 'ναι.
- 5¹² Ἐχεις μαλλιά τετράξανθα στοὶ πλάτες σου ριμμένα,
κι ἄγγελοι τὰ χτενίζουνε μὲ διαμαντένια χτένια.
- 6¹² Ἀσπρη καὶ ροδοκόκκινη, ξαθὰ 'ναι τὰ μαλλιά σου,
ἄλλη δὲν εἶναι στο' ντουινὰ νάχει τὴν ὀμορφιά σου.
- 7¹⁸ Σὰν ἄγγελος μοῦ φαίνεσαι μὲ τὸν καρὲ πού κάνεις,
μὲ τὰ τετράξανθα μαλλιά δὰ μὲ ποκουζουλάνεις.
- 8⁸⁹ Ἄγγελος, φῶς μου, γίνεσαι μὲ τὸν τζιλβὲ πού κάνεις,
μὲ τὰ σγουρά σου τὰ μαλλιά δὰ μὲ ποκουζουλάνεις.

Μ. 3, Νουάρος σ. 290 ἄρ. 75, Σπουριδάκις σ. 25, Κριάρης σ. 464, Ἀραβαντινὸς σ. 322.— Μ. 5,
Σιγάλας σ. 297, Ἀραβαντινὸς σ. 328.

- 9¹⁴ Ξαθά σγουρά ἔχεις τὰ μαλλιά, τὴν ὁμορφιά μεγάλη,
μ' ἐτρέλανεσ, νὰ τρελαθεῖς, μὲ τὰ δικά σου κάλλη.
- 10³¹ Ξαθά σγουρά ἔχεις τὰ μαλλιά, τὴν ὁμορφιά μεγάλη,
σκληρὴ ἔχεις μόνο τὴν καρδιά, ποῦ δὲν τὴν ἔχει ἄλλη.
- 11¹² Δὲν εἶδανε τὰ μάθια μου τέθιοια ξαθομαλλούσα,
τέθιοια γλυκιὰ κι ὀνόστιμη καμαροπερπατούσα.
- 12¹³ Χτένισε τὰ ξαθά μαλλιά καὶ βγάλε ἀποχτενίδια,
κι ἄμε τα στοῦ κουγιουμουτζῆ καὶ κάμε δαχτυλίδια. †
- 13¹³ Δὲ ρέγομαι ἀπὸ πάνω σου ὡσὰν τὰ κατσαρά σου,
ἀποῦ δαχτυλιδώνουνε στὰ καμαρόφρυδά σου.
- 14²⁴ Ζαχαροζυμωμένη μου καὶ ποιὸς σοῦ τὰ σγουραίνει
τὰ κατσαρά σου τὰ μαλλιά μὲ τ' ἀσημένιο χτένι;
- 15²⁶ Ὅντε περάσω λούνεσαι καὶ ὁ ἀητὸς σοῦ γέρνει,
καὶ τὸ παγῶνι σοῦ βασιτᾶ τὴν πέτσα καὶ τὸ χτένι. †
- 16¹² Ὅντὸ λουστεῖς καὶ χτενιστεῖς, τρεῖς ἥλιοι πᾶν ὀμπρὸς σου,
κι ἀντιφεγγίδες ρίχνουνε οἶ-γι-ἄκρες τῷ μαλλιώ σου.
- 17³³ Ἀχι γειτονοπούλα μου, κι ἄχι γειτόνισσά μου,
κι ὀντὸ λουστεῖς καὶ χτενιστεῖς τὴν κάβγεις τὴν καρδιά μου. †
- 18¹⁸ Στὸν Ἰορδάνην ποταμὸ τάλουσεσ τὰ μαλλιά σου,
κι ἐλάμψαν τὰ ἴπουράννια ἀποῦ τὴν ὁμορφιά σου.
- 19¹⁴ Σὰν τὰ χτενίσεις τὰ μαλλιά καὶ κάμεις τὴ χωρίστρα,
ξορίζεις μού τονε τὸ νοῦ, μὰ τὴν Εὐαγγελίστρα.
- 20¹⁴ Ἦκαμες πάλι τὸν καρὲ καὶ τὴ στραβοχωρίστρα
κι ἤμπηκες μὲσ στὴν ἐκκλησᾶ σὰν τὴν Εὐαγγελίστρα. †
- 21³¹ Ὅντὸ λουστεῖς καὶ χτενιστεῖς, εἶσαι μῆλιά μὲ κλώνους,
ὄλοι σὲ μυριοχαίρουνται κι ἐμένα δίδεις πόνους.
- 22¹³ Ὡσ πρέπει στὸ χρυσὸ τεψί τὸ χάσικο¹ κουλούρι,
σοῦ πρέπουνε, πουλάκι μου, τὰ κατσαρά στὴ μούρη.
- 23¹⁸ Ἀχι διάλε τὴν πίστη σου, μὲ τὰ μαλλιά ποῦ πλέκεισ,
καὶ ἤπηρέσ μου τον τὸ νοῦ ἀπ' ἀτουδά² ποῦ στέκεισ. †

1 ἀπὸ ἄσπρο ἀλεύρι—2 ἀπ' αὐτοῦ πέρα.

Μ. 12. Γενετὸς σ. 132, Κριάσης σ. 475, Προμηθεὺς 1935 ἀρ. 252. — Μ. 14. Σιγάλας
σ. 467, Γενετὸς σ. 127, Ἀραβαντινὸς σ. 328, Ρασσοῦ σ. 518 ἀρ. 362. — Μ. 17. Στυριδά-
νις σ. 8.

- 24³⁸ Πολλῶ λογιῶ τὰ σάζετε, κοπέλες, τὰ μαλλιά σας,
στραβοχωρίστρα καὶ μπομπό⁵, πού νά καεῖ ἡ καρδιά σας.
- 25¹² Τσῆ κεφαλῆς σου τὰ μαλλιά πού τὰ κουνεῖς μὲ νάζι,
ἄχι καὶ πῶς τὰ ρέγομαι καὶ πῶς τὰ κάνω χάζι.
- 26¹² Ἄχι καὶ πῶς τὰ ρέγομαι καὶ πῶς τὰ καμαρώνω,
τσῆ κεφαλῆς σου τὰ μαλλιά, πού τάχεις ἕναν κλῶνο.
- 27¹⁹ Καρφίχτης Ἀλεξαντρινός πρέπει στήν κάμερά σου,
νά πιάνεις νά χτενίζεσαι, νά σάζεις τὰ μαλλιά σου.
- 28¹⁶ Ὁ ἥλιος ἤριξε φωθιά νά κάψει τὸ κορμί σου,
κι αὐτὴ στεφάνι γίνηκε χρυσὸ στήν κεφαλὴ σου.
- 29⁴ Χτένισε τὰ ξαθὰ μαλλιά καὶ κάμε τα κουλούρα,
καὶ βάλε μού τα στὸ λαιμό, σὰν τοῦ βουγιου⁴ τὰ λουῖρα⁵.
- 30¹⁸ Χτένισε τὰ ξαθὰ μαλλιά καὶ κάμε τα κουλούρα,
καὶ βάλε μού τα στὸ λαιμό, νά μὲ βαστᾶς σιγούρα.
- 31³⁸ Μπέρδε καὶ μπέρδε καὶ μπερδὲ καὶ μπερδεμένος εἶμαι
καὶ στὰ σγουρά σου τὰ μαλλιά περιπλεγμένος εἶμαι.
- 32³¹ Ἀναμεσῶς στὰ φρύδια σου, στὴ σταυροχτενισά σου,
κάθονται δυὸ χρυσὰ πουλιά καὶ λένε τ' ὄνομά σου.
- 33¹⁸ Μέσα στὴ Μαύρη θάλασσα, στὰ σκοτεινὰ πεζούλια,
ἐκεῖνὰ δὰ μὲ ξορίσουνε τὰ μαῦρα σου πλεξούδια.

3 εἶδος χτενισιάς — 4 βωδιοῦ — 5 ἐξαρτήματα τοῦ ζυγοῦ.

Μ. 31. Σπανδωνίδης σ. 93 ἀρ. 75.

Ζ'. ΤΑ ΠΟΔΙΑ

- 1¹⁸ Μέσα στὸ γάλα τάβαλες τὰ πόδια σου, κερὰ μου,
κι ἤβγηκες ἀξεκάρτσωτη κι ἤκαψες τὴν καρδιά μου.
- 2²⁶ Τὸ ποδαστραγαλάκι σου ἄλλος κιανεῖς δὲν τόχει,
μόνο ἡ θειά μου τὸ Καλλιό, ἀπού ἔναι στὸ μετόχι¹.
- 3²⁶ Τὸ ποδαστραγαλάκι σου κι ἡ βράκα ἡ γαζωτή σου,
ἐκείνανὰ μ' ἐκάμανε σκλάβο καὶ δουλευτή σου.

1 ἀγρόκτημα μὲ μικρὸ σπιτάκι, ἀγροτικὸς συνοικισμός.

4²⁶ "Όλα μου τὰ παραίτησα, σουβλιὰ καὶ καλαπόδια,
καὶ κάθομαι καὶ συντηρῶ τὰ ὄμορφα σου πόδια.

5¹⁶ Ὡς καὶ τὸ ποδαράκι σου, κι ἐκεῖνο ἔχει γνώση,
ποῦ προπατεῖ σιγὰ σιγὰ, τὴν κάρτσα μὴ λερῶσει.

6⁹ Σιγανοπερπατούσα μου, τὰ ζάλα² σου μετῶς τα,
τῆ κεφαλῆς μου τὰ μαλλιά σύρνεις τα κι ἀνεσπᾶς τα.

7¹² Πῶς ρέγομαι τὸ ζάλο σου καὶ τὴν προπατηξά σου,
ποῦ προπατεῖς σιγὰ σιγὰ καὶ τρέμ' ἢ κορμαρά σου.

8¹⁸ Δὲ ρέγομαι ἀπὸ πάνω σου σὰν τὴν προπατηξά σου,
ποῦ προπατεῖς σὰν πέρδικα καὶ σέται ἢ κορμαρά σου.

9⁵ Θαμάζομαι ὄντὸ προπατεῖς, πῶς δὲν ἀθεῖ ἢ κανέλα,
πῶς δὲ μυρίζουν τὰ στενά, μοναχοθυγατέρα.

10¹² Νάζι καὶ χάρη κι ὀμορφιά ἔχ' ἢ προπατηξά σου,
γλυκότη καὶ εὐγένεια τὸ ροζονάρισμά⁵ σου.

11⁷ Πῶς ρέγομαι νὰ προπατεῖς, νὰ στέκω νὰ ξανοίγω
τὸ ζάλο σου τὸ ταχτικό, τὸ μπόι σου τὸ λίγο.

12²⁶ Ἐσὺ ὄσαι, χαϊδεμένο μου, τῆ γειτονιάς καμάρι,
καὶ προπατεῖς ἔρωντικά κι ἔχεις περίσσα χάρη.

2 βήματα—3 κουβέντα.

Μ. 4. Γιανναράκης σ. 280 ἄφ. 177, Κριάρης σ. 467.

2. ΠΑΙΝΕΜΑΤΑ ΤΟΥ ΑΓΑΠΗΤΙΚΟΥ

- 1¹² "Αγγελος εἶσαι, μάθια μου, κι ἀγγελικὰ χορεύεις,
κι ἀγγελικὰ πατεῖς στῆ γῆς καὶ μένα μὲ παιδεύεις.
- 2¹⁶ "Αγγελος εἶσαι, μάθια μου, κι ἀγγελικὰ ξανοίγεις,
κι ἀγγελοβάρσαμο βαστᾶς κι ὅπου γκιὰν πᾶς μυρίζεις.
- 3¹ "Αγγελος εἶσαι, μάθια μου, κι ἀγγελικὰ γυρίζεις,
βασιρικὰ χαρθιὰ βαστᾶς κι ὅπου γκιὰν πᾶς κερδίζεις.
- 4¹² "Αγγελος εἶσαι μὲ τὸ ξ!¹ καὶ ρήγας στὴν ψηλότη,
κι ἀγγελικὰ χαρίσματα ἔχει ὄλη σου ἡ νιότη.
- 5¹⁸ "Αγγελος εἶσαι στῆ θωριά καὶ ρήγας στὴν ψηλότη,
κι ὁ Θεὸς νὰ τὴν πολυχρονᾷ τὴν ἀκριβὴ σου νιότη.
- 6¹² Σὰν ἄγγελος μοῦ φαίνεσαι, ὄντὸ περνᾶς ᾽πὸ μπρός μου,
μὰ δὲν τὸ καταδέχεσαι νὰ μοῦ μιλήσεις, φῶς μου.
- 7¹² "Ασπρη λαμπάδα τῷ Φωτῷ, κερὶ τῷ Χριστογέννω,
μοναχογιᾶ τσῆ μάνας σου καὶ δὲ σὲ ποχορταίνω.
- 8¹⁸ "Ασπρη λαμπάδα τῷ Φωτῷ, κερὶ τῷ Χριστογέννω,
μοναχογιᾶ τσῆ μάνας σου, ὡς πότε δ' ἀνιμένω ;
- 9¹⁸ | Μοναχογιᾶ τσῆ μάνας σου, λεβέντη, κανακάρη,
χαρὰ στῆ νιά πού σ' ἀγαπᾷ καὶ θέλει νὰ σὲ πάρει.
- 9^α 31 | Μοναχογιᾶ τσῆ μάνας σου, λεβέντη καὶ ζαρῖφη²,
χαρὰ στῆ νιά πού δὰ σταθεῖ στῆ μιά σου μπάντα νύφη.
- 10¹⁸ Θαμάζομαι ὄντὸ προπατεῖς πῶς δὲν ἄθοδν τὰ δέντρη,
πῶς δὲ ραρίζουν τὰ στενά, μοναχογιᾶ κι ἀφέντη.
- 11³⁴ Ἐδέ! κορμί γιὰ τσόχινα καὶ μέση γιὰ ρολόι,
καὶ χέρια δαχτυλιδωτὰ νὰ παίζου κομπολόι.

1 λέγεται θαυμαστικά—2 λεπτοκαμωμένος μὰ νόστιμος.

Μ. 2. Νουῖρος σ. 297 ἄρ. 106.—Μ. 9α, Σπυριδάκης σ. 23.

- 12⁶ Μὲ τσί δαχτυλιδόπετρες σοῦ πρέπει τὸ ρολδί,
γιατ' εἶσο' ἀπὸ ψηλὴ γενιά κι ἀπὸ μεγάλο σόι.
- 13⁹ Ἄσπρος καφάς³, φίνος μπερτσές⁴, μέσα στὸ φίνο φέσι,
κεινιά πού δά σ' ἀγκαλιαστεῖ ἐδὲ χαρὰ τὴν ἔχει!
- 14¹² Ἐσοῦ 'σ' ἓνας χρυσὸς κοντζές⁵ μὲ τ' ἀσημένιο χάνι⁶,
κι ἡ γειτονιά σ' ἀνεζητᾶ καὶ δίχως σου δὲν κάνει.
- 15¹² Ἐσοῦ 'σ' ἓνας χρυσὸς κοντζές, τοῦ βασιλιᾶ πρεπίδι⁷,
τοῦ καπετάν παχιᾶ βιολί, τοῦ Φράγκου δαχτυλίδι.
- 16³ Ἐσοῦ 'σ' ἓνας χρυσὸς κοντζές μὲ τετρακόσα ρόδα,
ἄμορφος εἶσαι στὴ θωριά, μὰ ψεύτικος στὰ λόγια.
- 17⁴ Ὅμορφος εἶσαι στὴ θωριά, στὴν παλικαροσύνη,
μ' ἀλήθεια καὶ στὰ λόγια σου δὲν ἔχεις μπιστοσύνη.
- 18¹⁶ Ὄντὸ σὲ δῶ καὶ προπατεῖς μὲ τὰ παλικάρακια,
ἔσοῦ 'σαι ὁ χρυσὸς κοντζές κι αὐτοὶ τὰ κλωναράκια.
- 19¹⁸ Ἐρωντοστολισμένε μου, νεραντζαθῆ, χυτέ μου,
πρεπίδι τῶν παλικαριῶ, σγουρὲ βασιλικῆ μου.
- 20²³ Σάν ἄρχος κάθεσαι στὴ γῆς καὶ σάν ἀητὸς στὴ σέλα
καὶ σὰ σγουρὸς βασιλικὸς ἀπάνω στὴν καθέγλα.
- 21¹⁰ Ψηλὲ λιγνέ μου τσελεπή κι ἄμορφο παλικάρι,
ποιὸς κρίνος ὠραιότατος σούδωκε αὐτὴ τὴ χάρη;
- 22²³ Ψηλὲ λιγνέ μου τσελεπή, μὲ τὸν τζεβρὲ⁸ στὸ νῶμο,
ἔσοῦ 'σ' ἀποῦ τσί μάρανες τσ' ἄμορφες μὲς στὸν κόσμο.
- 23²³ Ψηλὲ λιγνέ βασιλικῆ, πού 'σαι στὸ δῶμ' ἀπάνω,
κατέβα νὰ σὲ μυριστῶ κι ὕστερα νὰ ποθάνω.
- 24¹⁸ Ψηλὲ λιγνέ βασιλικῆ, ποιὰ χέρα σὲ ποτίζει,
ποιὰ χέρα σὲ κορφολογᾶ κι ἀθεῖς καὶ λουλουδίξεις;
- 25¹⁸ Θαμάζομαι τὴ μάνα σου πῶς δὲν παραλοῖζει⁹,
τέθοιο σγουρὸ βασιλικὸ τότε βαγιοκλαδίζει¹⁰.
- 26¹⁶ Βασιλικῆ πλατύφυλλε, σαραντακλωναράτε,
θαμάζομαι ἀποῦ σ' ἀγαπᾶ, πῶς θέτει¹¹ καὶ κοιμᾶται!

3 σβέρκος—4 μαλλιά—5 μπουμπούκι τριανταφυλλιᾶς—6 κοτσάνι—7 στολίδι—8 μαν-
τίλι—9 τρελαίνεται—10 περιποιεῖται μὲ μεγάλη ἀφοσίωση—11 πλαγιάζει.

Μ. 23. Γιανναράκης σ. 265 ἄρ. 53, Σπυριδάκης σ. 10.

- 27¹⁵ Πλατύφυλλε βασιλικέ καί μακροκοντυλάτε¹²,
 από 'να μίλι κι από δυό ή μυρωδιά γρικᾶται.
- 28¹⁶ Πλατύφυλλε βασιλικέ μέ τὰ σαράντα φύλλα,
 σαράντα σ' ἐγαπήσανε κι ἐγὼ πάλι σ' ἐπῆρα.
- 29¹⁶ Δέν εἰμπορῶ, βασιλικέ, χωστὰ¹³ νά σέ ποτίζω,
 κι ἡ μυρωδιά σου 'ναι πολλή καί δέν τῆ νταγιαντίζω¹⁴.
- 30⁹ Χίλιους νά δοῦν τὰ μάθια μου καί νάχουνε καί κάλλη,
 ὅλοι 'ναι ξυνολέμονα κι ἐσύ 'σαι πορτακάλι.
- 31³² Χίλιους νά δοῦν τὰ μάθια μου, τρακόσους τὴν ἡμέρα,
 δέν ἔχουνε, πουλάκι μου, τὸν ἐδικό σ' ἄερα.
- 32³² Χίλιους νά δοῦν τὰ μάθια μου, τσί χίλιους καμαρώνω,
 μὰ σά σέ δῶ, πουλάκι μου, ὅλους τσί σφακελώνω¹⁵.
- 33¹² 'Όλοι νά λάμπουνε σά φῶς κι ἐσύ νά 'σαι σκοτίδι,
 ἐσύ 'σαι μέλι, μάθια μου, κι ἐκεῖνοι 'ναι τὸ ξείδι.
- 34¹⁶ Μαλαματένιο θυμιατό μέ τὰ πολλὰ μανέθια,
 ἐσύ 'σαι ὁ καλύτερος ἀπ' ὄλα σου τ' ἀδέρφια.
- 35¹² Σὰ βασιλέας προπατεῖς, σὰ ρήγας κατεβαίνεις,
 σάν ἄγγελος ζγουραφιστός καί τσί καρδιές μαραίνεις,
- 36¹⁸ Σὰ βασιλέας προπατεῖς, σὰ Ρήγας κατεβαίνεις,
 σάν ἄγγελος μέ τὸ σπαθί, φῶς μου, περνοδιαβαίνεις.
- 37¹⁶ 'Όντὸ σ' ἐγέννα ἡ μάνα σου ἐκούμπησε στὴ βρύση,
 κι ἤκαμε γιὸν ἐγλεντιστὴ κι ὁμορφο κυπαρίσσι.
- 38³³ Χαρά στὴ μάνα πού γεννᾶ παιδί γραμματισμένο,
 καί στένεται στ' ἀναλογιὸ ρόδο ξεφουντωμένο.
- 39¹² Χαρά στοῦ Θεοῦ πού σέ 'πλασε, στὴ μάνα ἀπὸ σ' ἐγέννα,
 στὸν κύρη ἀπὸ σ' ἐνέθρεφε τόσον καιρὸ γιὰ μένα.
- 40¹² 'Ός πρέπουνε στὴν ἀμπεριά¹⁶, στ' ἀμπερία ὄντὲν ἄθουνε,
 σοῦ πρέπουνε τὰ γράμματα ὅλοι νά σέ ψηφοῦνε.
- 41¹² 'Όντὸ σέ βλέπω κι ἔρχεσαι 'πού τὸν καινούργιο δρόμο,
 σάν ἄγγελος μοῦ φαίνεσαι μέ τὸν τζεβερέ στοῦ νῶμο.
- 42¹² Νά σέ χαρῶ ὄντὸν ἔρχεσαι 'πού τὸ βουνὸ δρωμένο
 κι ἀπὸ τ' ἄρι δροσερός, ρόδο ξεφουντωμένο.

12 μέ μακροὺς κοντύλους στοῦ βλαστό—13 κρυφά—14 ἀντέχω—15 μουτζῶνων—16 γαζία.

43¹⁸ Πέρα στὴν πέρα γειτονιά στοῦ μετοchioῦ τὴν ἄκρα,
ἐκεῖά ᾿χω τὸ βασιλικὸ σὲ μιὰ γυαλένια γάστρα.
κι ἔχει κλαδιὰ μπουμπούλικα¹⁷ καὶ φύλλα πλουμισμένα,
κι ἔχει καὶ κιτροπράσινα καὶ μαργαριταρένια.

44³¹ Ποῦ ᾿σουνε καὶ ποῦ γύριζες, ἀμπέρι μου, κι ἀθέ μου,
πρεπίδι τῶν παλικαριῶ καὶ μαυρομούστακέ μου.

45¹² Ποῦ ᾿σουν, πουλί μου τῶν πουλιῶ, ποῦ ᾿σουν χρυσόφτερέ μου,
ποῦ ᾿σουν κι ἐγὼ σ' ἐνίμενα, σγουρὲ βασιλικέ μου ;

46¹² Ποῦ ᾿σουν κι ἐγὼ σ' ἐνίμενα τόσους καιροὺς καὶ μῆνες
κι ἐδὰ μοῦ φανερώθηκες, ἦλιε μου, μὲ τσ' ἀχτίνες ;

¹⁷ μικροκαμωμένα κι ὁμορφα.

3. ΠΑΛΙΕΣ ΑΓΑΠΕΣ

- 1¹⁶ Καινούργια αγάπη και παλιά μ' έβάλανε στη μέση,
δόσε, καινούργια, τση παλιάς, μιάν άμπωσιθά¹ νά πέσει.
- 2¹² Καινούργια αγάπη και παλιά μ' έβάλανε στη μέση,
γυρίζω βλέπω την παλιά, καινούργια δέ μ' άρέσει.
- 3³¹ Καινούργια αγάπη και παλιά μ' έβάλανε στη μέση,
μά δέ γατέχω, μά τó Θιό, ποιά θέ νά με κερδαίσει.
Μά την παλιά δά κάμω νιά, τή νιά δά παραιτήσω,
για νά με λένε μπιστικό δπου γκιάν αγαπήσω.
- 4¹⁸ Καινούργια αγάπη και παλιά, στάσου καινούργια πίσω,
γιατ' ή παλιά μου πάντηξε, νά τήνε χαιρετήσω.
- 5³¹ Καινούργια αγάπη πολεμώ² έδα πεντέξε μέρες
και την παλιά την ήφηκα με τσι παρακεντέδες³.
- 6³¹ Καινούργια αγάπη πολεμώ, κιάν τύχει και ταιριάσει,
την πρώτη μ' αγαπητικιά δά κάμω νά χτικιάσει.
- 7¹⁸ Τίνος νά βρέξω, πέτε μου, τίνος νά σκοτεινιάσω ;
τίνος χατίρι νά βαστώ και τίνος νά χαλάσω ;
- 8³¹ Τίνος νά βρέξω, δέ μπορώ, τίνος νά συννεφιάσω,
τίνος χατίρι νά βαστώ και τίνος νά χαλάσω !
- 9¹² Τοίχος παλιός δέ χτίζεται, καινούργιος δέ χαλάται,
καινούργια αγάπη γίνεται, παλιά δέ λημονάται.
- 10¹⁹ Σάν είν' αγάπη μπιστικιά, παλιώνει, μά δέ λιώνει,
τσι χίλιους χρόνους μιá βολά νά σμίξει, καινούργιώνει.
- 11¹² Ποτ' άθρωπος νά μήν τó πεί αγάπη πώς παλιώνει,
ότινα σμίξουνε τά δυό, σάν τή φωθιά φουντώνει.

1 σπρωξιά—2 προσπαθώ νά κάμω—3 άχρηστα, τιποτένια μικροπράματα.

Μ. 1, 2, 3. Σπυριδάκις σ. 19, *Αραβαντινός σ. 331, Ρασσω σ. 525 άρ. 438.—Μ. 4. Σπαν-
δωνίδης σ. 90 άρ. 51, Σπυριδάκις σ. 19, *Εκλογές σ. 186 άρ. 9.—Μ. 9. Κριάρης σ. 473.
—Μ. 10. *Εκλογές σ. 187 άρ. ιβ'. — Μ. 11. Ρασσω σ. 559 άρ. 799, *Αραβαντινός σ. 344.

- 12¹⁸ Τὸ ρόδο βάνω στὸ νερὸ κι ὀλπίζω νὰ φουντώσει,
κι ὀλπίζω κι ἡ-γι-ἀγάπη μας νὰ ξανακαιουργίσει. †
- 13¹⁸ Ξελησμονιοῦνται κι οἱ φιλιές, ξεχνιοῦνται κι οἱ-γι-ἀγάπες,
καὶ χαιρεθιοῦνται στὰ στενὰ σὰν ξένοι, σὰν περάτες. †
- 14²⁸ Ξελησμονιοῦνται κι οἱ φιλιές, ξεχνιοῦνται κι οἱ-γι-ἀγάπες,
συναπαντοῦνται καὶ μιλοῦν σὰν ξένοι, σὰ διαβάτες.

Μ. 13, 14. Σπυριδάκις σ. 25, Κριάσης σ. 464, Ἀραβαντινὸς σ. 305, Ρισσω σ. 484 ἄρ. 27, Ἐκλογές σ. 186 ἄρ. η'.

4. ΠΑΙΝΕΜΑΤΑ ΚΑΙ ΔΥΝΑΜΗ ΤΩΝ ΜΑΤΙΩΝ

- 1¹⁹ Μάθια, ματάκια, μάθια μου, τῶν ἀμαθῶ μου μάθια, δὲν εἶδανε τὰ μάθια μου σὰν τὰ δικά σου μάθια.
- 2²⁶ Τὰ μάθια σου ἔναι λιόμαυρα¹, κρυφὰ τὰ καμαρώνω, ὀντό τὰ βλέπω χαίρομαι, σὰ δὲν τὰ βλέπω λιώνω.
- 3¹⁸ Τὰ μάθια σου ἔναι λιόμαυρα, γλυκιά ἔναι σὰν τὸ μέλι, τὸν ἄθρωπο σκλαβώνουνε, ἂν εἶναι καὶ κοπέλι.
- 4¹⁹ Τὰ μάθια σου ἔναι λιόμαυρα καὶ μέσαλιομαυρίζουν καὶ μέσα στὸ λιομαύρισμα ἀγάπες κανακίζουν².
- 5¹⁸ Τὰ μάθια σου ἔναι λιόμαυρα, σὰν τὴν ἐλιά τὴ φίνα, μὲ λίγο λίγο δίδουνε τσὴ θάλασσας φουρτίνα.
- 6³⁸ Τὰ μάθια σου ἔναι λιόμαυρα σὰν τὴν ἐλιά τὴ φίνα, τ' ἀχείλια σου ἔναι κόκκινα ὡσὰν τζ' Ἁγιᾶς Μαρίνας.
- 7²⁸ Τὰ μάθια σου ἔναι λιόμαυρα σὰν τῆς ἐλιάς τὸ ρέγκι³, τὸ πρόσωπό σου ἔναι γυαλί κι ὄλος ὁ κόσμος φέγγει.
- 8³⁸ Τὰ μάθια σου ἔναι σὰν ἐλιές, τὰ φρύδια σου ἔναι ἀβδέλες, γι' αὐτὸ ἔσ' ἡ-γι-ὀμορφύτερη ἀπ' ὄλες τσί κοπέλες.
- 9¹² Μαῦρα ἔναι τὰ ματάκια σου, μαῦρα σὰν τὸ μελάνι, κι ὁ βασιλιάς τὰ ζήτηξε νὰ γράψει ἓνα φερμάνι.
- 10¹² Μαῦρα ἔναι τὰ ματάκια σου, μελαχροινὴ ἢ μπογιά σου καὶ μὲς στὰ φύλλα τσὴ καρδιάς μὲ καίει ὁ ἔρωγτάς σου.
- 11¹² Καρδιά δὲν ἔχω νὰ μιλῶ, γιατί τὴν ἔχω σάπια, γιατί μοῦ τὴν ἐσάπισαν τὰ δυό σου μαῦρα μάθια.
- 12¹⁸ Σκῶσε τα τὰ ναζλίδικα⁴ τὰ δυό σου μαῦρα μάθια, καὶ δός μου μιὰν παρηγοριὰ νὰ μὴ γενῶ κομμάθια.

1 μαῦρα σὰν ἐλιά—2 χαϊδεύουν—3 χρώμα—4 ποὺ κάνουν νάζι.

Μ. 1. Κριάσης σ. 462.—Μ. 4. Κριάσης σ. 474.—Μ. 6. Σπυριδάκης σ. 35.—Μ. 7. Ραζοῦ σ. 57² ἀρ. 629.—Μ. 12. Νουάρος σ. 229 ἀρ. 129.

- 13¹⁴ Μαῦρα ἔν' τὰ μάθια π' ἀγαπῶ, μὰ τ' ὄνομα δὲ λέω,
γιατὶ ἀνὲν πῶ καὶ τ' ὄνομα δὲ κάθομαι νὰ κλαίω.
- 14¹² Μαῦρα ἔν' τὰ μάθια π' ἀγαπῶ, δὲ μολογῶ τὸν τόπο,
γιατὶ φοβοῦμαι καὶ δειλιῶ τσί γλώσσοις τῶν ἀθρώπων.
- 15¹⁴ Τὰ μαῦρα μάθια τὰ γλυκά, τὰ φρύδια τὰ μεγάλα,
μ' ἐκάμανε κι ἐρνήθηκα τῆ μάνας μου τὸ γάλα.
- 16¹⁸ Μαῦρα ἔν' τὰ μοῦρνα τῆ μουνιᾶς, μαῦρα ἔναι καὶ τὰ φύλλα,
μαῦρα ἔναι καὶ τὸ ἀγάπης μου τὰ μάθια καὶ τὰ φρύδια.
- 17¹⁸ Νὰ τὰ χαρῶ τὰ μάθια σου, τὰ μαῦρα, τὰ μεγάλα,
ἀπὸ σταλαματίζουνε⁵ τὸ μέλι καὶ τὸ γάλα.
- 18¹⁵ Τὰ μάθια σοῦ ἔναι σὰν ἐλιές ἀπὸ ἔναι στὸ κλωνάρι,
τὰ φρύδια σου καμαρωτά, σὰ δυὸ μερῶ φεγγάρι.
- 19¹⁸ Τὰ μαῦρα μάθια ρέγομαι, δὲ βρίσκω ν' ἀγαπήσω,
τὸ ἀγάπης μου ἔναι γερακά⁶ καὶ δὲ τὰ μπογιαντίσω.
- 20³¹ Τὰ μαῦρα μάθια ρέγομαι καὶ μαῦρα δ' ἀγαπήσω,
κιὰν εἶν' τζ' ἀγάπης μου ξαθά, δὲ τῆ τὰ μπογιαντίσω.
- 21¹⁶ Τὰ μαῦρα μάθια ρέγομαι, γιατί χιλέ⁷ δὲ θέλου,
γιατὶ ἔναι πλάσμα τοῦ Θεοῦ καὶ ζγουραφιὰ τ' ἀγγέλου.
- 22¹² Τὰ μαῦρα μάθια τ' ἀγαπῶ, γιατί γλυκοκοιτάζουν,
δντε γυρίσω καὶ τὰ δῶ μὲς στὴν καρδιά μὲ σφάζουν.
- 23³¹ Μέσα στὰ μαῦρα μάθια σου θωρῶ τὸ σκοτωμὸ μου,
δντε γυρίσω καὶ τὰ δῶ, ματάκια μου καὶ φῶς μου.
- 24¹³ Στὰ μαῦρα μάθια χάνομαι, στὰ γαλανὰ ποθαίνω,
κιὰν πεῖς γιὰ τὰ τσακίρικα τῆ γῆς σκίζω καὶ μπαίνω.
- 24^α 13 Στὰ μαῦρα μάθια χάνομαι, στὰ γερακά ποθαίνω,
καὶ στὰ κατσουλομάτικα στὸν Ἄδη κατεβαίνω.
- 25¹⁴ Θέλω τὰ μαῦρα μάθια σου νάναι γιὰ μὲ λιμάνι,
νὰ χώνομαι μέσα σ' αὐτὰ κι ὁ κόσμος νὰ μὲ χάνει.
- 26¹² Μαῦρα ἔναι τὰ ματάκια σου, πελούρι⁸ ἔν' ὁ λαιμὸς σου,
καὶ διαμαντένια ἔν' ἡ-γι-ἐλιά, πούχεις στὸ μάγουλό σου.

5 στάζουν—6 ἀνοιχτὰ καστανά—7 ἀπάτη, δολιότητα—8 σὰν κρῦσταλλο.

Μ. 17 Κριάρης σ. 463.— Μ. 18. Ράσσου σ. 572 ἄρ. 930.— Μ. 23. Σπανδογιάννης σ. 83 ἄρ. 4.
— Μ. 24, 24α. Νουάρος σ. 224 ἄρ. 52, Σιγάλας σ. 304, Σπυριδάκης σ. 11, Κριάρης
σ. 452, Γενετός σ. 126, Ἀραβαντινός σ. 322, Ράσσου σ. 499 ἄρ. 172.

- 27⁸⁸ Μαῦρα ἔναι τὰ ματάκια σου, πολλὰ κανακεμένα,
κι ὡς κυνηγοῦν τὸν ἔρωντα, μὲ κυνηγοῦν κι ἔμένα.
- 28¹² Μαῦρα ἔν τὰ μάθια ποῦ βαστᾶς καὶ τὰ μαλλιά ποῦ πλέκεις,
καὶ ἤπηρές μου τὸν τὸ νοῦ ἀπ' αὐτουδά ποῦ στέκεις.
- 29⁸⁹ Μοιάζουνε κάρβουνα σβυτὰ τὰ μάθια σου τὰ μαῦρα,
κι ὅπου στραφοῦν ἀφήγουνε τὴν πλιά μεγάλη λαύρα.
- 30¹² Χρυσὸς μοῦ φαίνεται οὐρανὸς κι ἡ γῆς ὄλο διαμάνθια,
ὄντε γυρίσω καὶ τὰ δῶ τὰ δυό σου μαῦρα μάθια.
- 31¹² Γιατί τὰ μαῦρα μάθια σου, γιατί τὰ χαμηλώνεις,
γιατί μοῦ δίδεις βάσανα καὶ τὸ κορμί μου λιώνεις;
- 32¹² Μαυροματού, μαυροφρυδού, μαῦρα ἔναι τὰ μαλλιά σου,
χρυσά ἔν τὰ σκουλαρίκια σου, ποῦ κρέμονται στ' ἀφθιά σου.
- 33¹¹ Τὰ μάθια σου κρεμοῦν παχιά, τὰ φρύδια σου βεζύρη,
καὶ τὸ λιγνό σου τὸ κορμί κρεμᾶ καραβοκώρη.
- 34⁸⁹ Χίλιες φορές ἀνάθεμα στὰ μάθια σου νὰ πέσει,
γιατί μ' ἀνοίξαν στὴν καρδιά λαβωμαθιά στὴ μέση.
- 35¹⁸ Τὰ μάθια σου μὲ σφάζουνε ὄντε τὰ χαμηλώνεις,
κι ὄντε τὰ παίζεις καὶ γελαῖς τὸν ἄθρωπο σκλαβώνεις.
- 36¹² Τὰ μάθια σου μὲ σφάζουνε ὄντε τὰ κλίνεις κάτω
+ κι ἀνεβοκατεβάξεις τα καὶ κάνεις μου τὸ νάτο⁹.
- 36^α18 Νὰ τὰ χαρῶ τὰ μάθια σου ὄντε τὰ κλίνεις κάτω
— κι ἀνεβοκατεβάξεις τα καὶ κάνεις μου τὸ νάτο.
- 37¹⁴ Τὰ μάθια σου μὲ σφάζουνε, μὰ γῶ τὰ καμσρώνω,
στιγμὴ νὰ κάμω νὰ τὰ δῶ κλαίω καὶ δὲ μερώνω.
- 38¹⁴ Τῶν ἀμαθιῶ σου οἶ-γι-ἄνοιξες καὶ τῶ μαλλιῶ σου οἶ-γι-ἄκρες
μὲ κάμανε σὰν κουζουλὸ καὶ προπατῶ στσί στράτες.
- 39¹⁹ Νὰ τὰ χαρῶ τὰ μάθια σου ὅμορφ' ἀπόυ θωροῦνε,
ἀπό ἔνα μίλι κι ἀπό δυὸ τὸν ἄθρωπο πλανοῦνε.
- + 40¹² Νὰ τὰ χαρῶ τὰ μάθια σου, πῶς παίζουν καὶ γελοῦνε,
καὶ τὸ ζητοῦνε τὸ φιλί, μὰ δὲν τὸ μολογοῦνε.

9 νεῦμα.

Μ. 36α. Γιανναράκης σ. 274 ἄρ. 129, Κριάρης σ. 459.—Μ. 37. Κριάρης σ. 472.

- 41¹⁸ Νὰ τὰ χαρῶ τὰ μάθια σου, πῶς τάχεις μαθημένα,
καὶ κάνουν πῶς θωροῦν ἄλλοῦ κι αὐτὰ θωροῦν ἐμένα. †
- 41^{α18} Νὰ τὰ χαρῶ τὰ μάθια σου, νὰ σὲ χαρῶ καὶ σένα,
καὶ πάλι νὰ ξαναχαρῶ τὴ μάν' ἀπὸ σ' ἐγέννα.
- 42¹⁶ Ὅλα τὰ μάθια ἔναι γλυκά, κι ὅλα γλυκὰ θωροῦνε,
μὰ τὰ δικά σου ἔχουνε μαγνήτη καὶ τραβοῦνε.
- 43²⁶ Μάθιά ἔχουν ὅλ' οἱ ἄνθρωποι, μὰ σύ ἔχεις δυὸ μαγνήτες,
καὶ μέ ἔκαμες καὶ προπατῶ σάν κουζουλὸς τσί νύχτες.
- 44¹² Τὰ μαῦρα τὰ ματάκια σου μοιάζουνε δυὸ μαγνήτες,
μοιάζουνε τ' ἄστρα χαραυγῆς, πού λάμπουνε τσί νύχτες.
Αὐτὰ ἔναι πού μ' ἐπλήγωσαν κι ἔχω θανάτου πόνο,
κι ἐσύ, γλυκό μου ὄνειρο, ἐσύ τὸ ξέρεις μόνο.
- 45⁵ Ὅλοι μοῦ λέν νὰ σ' ἀρνηθῶ, μὰ γῶ δὲ σ' ἀπαρνιοῦμαι,
γιατὶ ἔχουνε τὰ μάθια σου μαγνήτες καὶ τραβοῦνε.
- 46⁸³ Δὲ σ' ἀπαρνιοῦμαι γῶ ποτέ, ποτέ δὲ σ' ἀπαρνιοῦμαι,
γιατὶ ἔχουνε τὰ μάτια σου μαγνήτες καὶ τραβοῦνε.
- 47¹² Τὰ μάθια σου στὸν οὐρανὸ ἀγγέλους κανακίζουν,
κι ἐμὲ τὴ μαύρη μου καρδιὰ τὴν καίνε καὶ τὴ σκίζου.
- 48¹³ Μὲ ἔκαψε, λέω, μὲ ἔκαψε τῶν ἀμαθιῶ σου ἡ λάμψη,
καὶ τὸ λιγνὸ σου τὸ κορμί κι ἄλλη φωθιά δά μ' ἄψει.
- 49¹⁴ Τὰ μάθια σου τ' ἀγγελικὰ ὄντὸ τ' ἀνετρανίζεις¹⁰,
δάκρυα κι ἀνεστεναγμοὺς τ' ἀστήθια μου γεμίζεις.
- 50¹⁸ Ὅποιος τὰ δεῖ τὰ μάθια σου καὶ δὲν ἀνεστενάξει,
νὰ πέσει ἀπὸ τὸν οὐρανὸ φωθιά νὰ τότε κάψει. †
- 51²⁹ Τὰ μάθια σου ἀπὸ τὰ δεῖ καὶ δὲν ἀνεστενάξει,
ἀστροπελέκι καὶ φωθιά νὰ πέσει νὰ τὸν κάψει.
- 52¹⁸ Τὰ μάθια σου ἔταν ἀφορμὴ κι ἐμπήκα στὸ γιαγκίνι
καὶ καίγομαι ὡς καίγεται ἡ πέτρα στὸ καμίνι.
- 53⁸³ Τὰ μάθια σου τ' ἀγγελικὰ ὅτινα μὲ στραφοῦνε,
σπίθες πετοῦν ἀπάνω μου, φωθιά καὶ μὲ κεντοῦνε.

10 τὰ σηκῶνεϊς καὶ βλέπεις.

Μ. 41. Σπυριδάκις σ. 6.—Μ. 50, 51. Νουάρος σ. 228 ἀρ. 120, Σπυριδάκις σ. 34, Ρασσὼ
σ. 572 ἀρ. 932.—Μ. 52. Σπυριδάκις σ. 33.—Μ. 53. Γιανγαράκις σ. 289 ἀρ. 247, Κριάρης
σ. 476, Προμηθεὺς 1935 ἀρ. 264.

- 54¹⁴ Μάθια καὶ φρύδια καὶ μαλλιά πού τάχεις, κοπελιά μου,
καὶ μάγουλο γιὰ τὸ φιλί κι ἤκαψες τὴν καρδιά μου.
- 55¹⁴ Μαῦρα ᾽ν' τὰ μάθια π' ἀγαπῶ, μαῦρα ᾽ν' καὶ τὰ δικά μου,
τὰ γαλανὰ τὰ ψεύτικα μοῦ ᾽κάψαν τὴν καρδιά μου.
- 56¹² Πόνο μεγάλο δίδουνε, φωθιά πολλή γεννοῦνε,
τ' ἀχείλια σου ὄντ' ἐμιλοῦν, τὰ μάθια σου ὄντ' ἐδοῦνε.
- 57¹² Τὰ μάθια σου μ' ἐπιάσανε, τὰ φρύδια σου μ' ἐδέσαν
καὶ τὰ σγουρά σου τὰ μαλλιά, φῶς μου, μ' ἐπεριπλέξαν.
- 58¹² Τὰ μάθια σου ὅποιος γκιὰν τὰ δεῖ καὶ δὲν τοῦ φύγει ἡ γνώση,
τούρχεται μέσα στὴν καρδιά ἀγάπη νὰ ριζώσει.
- 59¹² Τὰ μάθια σου, τὰ φρύδια σου καὶ ὁ λαιμός σου, τρία,
αὐτὰ δὰ μὲ τρελάνουνε κι ἔχε τὴν ἀμαρτία.
- 60⁴ Αὐτὰ τὰ μάθια τὰ γλυκὰ ποιὸς σ' τάδωκε, πουλί μου,
καὶ μοῦ σηκώσανε τὸ νοῦ ἀπὸ τὴν κεφαλὴ μου.
- 61¹⁶ Στρογγυλομηλοπρόσωπη, νεραντζομαγουλάτη,
τὴν πέτρα σκίζεις, κάνεις δυὸ μὲ τὸ δεξὸ σου μάτι.
- 62¹⁸ Ἄσπρη, στρογγυλοπρόσωπη καὶ γαίτανοφρυδάτη,
τὴν πέτρα σκίζεις, κάνεις δυὸ μὲ τὸ δεξὸ σου μάτι.
- 63¹⁶ Γιὰ ἀγάπα με, γιὰ ἀρνήσου με, γιὰ πέ τῶν ἀμαθιῶ σου
νὰ μὴ μὲ σαῖτεῦγουνε ὄντ' ἐπερνῶ ἀπὸ μπρὸς σου.
- 64¹² Μάθια γλυκὰ, μὰ ᾽ν' ἄσπλαχνα, θεότη δὲ φοβοῦνται
καὶ τὴ ραίζου τὴν καρδιά χωρὶς νὰ τὴ λυποῦνται.
- 65¹⁶ Μάθια μὲ μάθια μοιάζουνε, μὰ τὰ δικά σου μάθια
μοῦ τὴ ραίζου τὴν καρδιά, τὴν κάνουνε κομμάθια.
- 66¹⁸ Τὰ μάθια μου δὲν εἶδανε σὰν τὰ δικά σου μάθια,
πού τσι ραίζου τζὶ καρδιές καὶ κάνουν τζὶς κομμάθια.
- 67¹² Ὅλα τὰ μάθια μάθια ᾽ναι, μὰ ᾽ναι καὶ κάτι μάθια,
πού τσι ραίζου τζὶ καρδιές καὶ κάνουν τζὶς κομμάθια.
- 68¹¹ Τοῦ ἔρωντα λαβωμαθιὲς δίδουν τὰ δυὸ σου μάθια,
κι ἐμένα ἡ-γι-ἔρμη μου καρδιά γίνηκε δυὸ κομμάθια.

Μ. 61. Νουάρως σ. 221 ἀρ. 1. — Μ. 63. Σπυριδάκις σ. 9, Κριάρης σ. 452, Γνευτὸς σ. 128,
Ἄραβαντινὸς σ. 318, Ρασσὼ σ. 530 ἀρ. 481. — Μ. 67. Ἄραβαντινὸς σ. 338.

- 69¹¹ Ἄστέρια ἔναι τὰ μάθια σου, σπαθιά ἔν' τὰ δυό σου φρύδια,
μ' αὐτά, φῶς μου, μ' ἐπλήγωσες πρώτη φορά πού σ' εἶδα.
- 70¹⁸ Μάθια τοῦ ἔρωντα βαστᾶς καί φρύδια τοῦ πολέμου,
καί μέ τὰ δυό μέ πολεμᾶς, ξεμπερδεσέ με, Θεέ μου.
- 71¹⁸ Ποιός εἶδε τέθειον πόλεμο νά πολεμοῦν τὰ μάθια,
δίχως μαχαίρια καί σπαθιά νά γίνεσαι κομμάθια :
- 72¹² Ποπανωθιός στά μάθια σου καί στά μαλλιά σου δίπλα,
ἐκεῖα καθίζ' ὁ ἔρωντας μέ μιὰ χρυση σαῖτα.
- 73¹² Ποπανωθιός στά φρύδια σου δίχθια ἔχεις ἀπλωμένα,
κι ὅσα πουλάκια γκιά διαβοῦν πιάνουνται τὰ καημένα.
- 74¹⁴ Ποπανωθιός στά φρύδια σου ἔρωντας τριγυρίζει,
κι ἔχει συρμένο τὸ σπαθί καί μένα φοβερίζει.
- 75¹¹ Ποπανωθιός στά φρύδια σου ἕνα τζαμί δά χτίσω,
καί ντερβισάκι δά γενῶ, νά μπῶ νά προσκυνήσω.
- 76¹⁸ (ἀστεία) Ποπανωθιός στά φρύδια σου κυλιοῦνται δυὸ γαϊδάροι,
κι ἤχασε ὁ γεῖς τὸ φόρτωμα κι ἄλλος τὸ χαλινάρι.
- 77¹⁶ Τὰ μάθια σου, τὰ φρύδια σου, πουλί μου, κι ὁ λαίμῳ σου,
ἐκείνανά μ' ἐκάμανε σκλάβο μοναχικό σου.
- 78¹⁶ Ὀλημερνίς κι ὀληνυχτίς τραβῶ τὴν ἀλυσίδα,
φρύδια δέ μ' ἐσκλαβώσανε σάν τὰ δικά σου φρύδια.
- 79¹² Ὀλημερνίς στὸν ντερσανά¹¹ τραβῶ τὴν ἀλυσίδα,
μάθια δέ μ' ἐσκλαβώσανε σάν τὰ δικά σου, σκύλα.
- 80¹¹ Στὰ φρύδια σου σκλαβώνομαι, στά μάθια σου ποθαίνω,
καί στά σγουρά σου τὰ μαλλιά τὴ γῆς σκάφτω καί μπαίνω.
- 81¹² Δέ φταίω ἔγῳ πού σ' ἀγαπῶ, φταῖνε τὰ δυό σου μάθια,
πού μέ κρατοῦνε σκλάβο ντως σέ μαγικά παλάθια.
- 82¹² Τὸ χαμηλανεντράνισμα¹² πού κάνεις μέ πληγώνει,
μὴ μέ θωρεῖς τόσο γλυκά, γιατί μέ θανατώνεις.
- 83¹² Τὰ μάθια σου ἔναι δυὸ σπαθιά, κεντοῦνε καί τρυποῦνε,
καί σκίζουνε τὸ στήθος μου καί στὴν καρδιά χτυποῦνε.

11 παραβοστάσι—12 τὸ ἐλαφρὸ ἀνασήκωμα τῶν βλεφάρων γιὰ νά κοιτάξει.

Μ. 70. Ὡδ. Ἀθηνῶν σ. 124.—Μ. 71. Passow σ. 502 ἀρ. 197.—Μ. 73. Ἀραβαντινός σ. 318, Passow σ. 488 ἀρ. 56.—Μ. 75. Σιγάλας σ. 301, Ἀραβαντινός σ. 318, Passow σ. 488 ἀρ. 57.—Μ. 76. Σπυριδάκης σ. 37.

- 84⁵¹ Τὰ φρύδια σου ἔναι δυὸ σπαθιά, ποὺ κόβγουν καὶ τρυποῦνε καὶ σκίζουνε τὸ μπέτη¹⁸ μου καὶ στήν καρδιά χτυποῦνε.
- 85¹² Γύρισε δέξ με μιὰ στιγμή μὲ τὰ γλυκά σου μάθια, κι ὕστερα σύρε τὸ σπαθί καὶ κάμε με κομμάθια.
- 86⁵⁸ Μὴ μὲ χτυπᾶς μὲ τὸ σπαθί, κιὰν πληγωθῶ δὰ γιάνω, χτύπα με μὲ τὰ μάθια σου, ἃ θέλεις νὰ ποθάνω.
- 87¹² Τὰ μάθια σου τ' ἀγγελικά, ὄντὸ στρουφογυρίζουν, θάνατο δίδουν ζωντανοῦ, νεκροῦ ζωὴ χαρίζουν.
- 88⁵⁸ Τὰ μάθια σου τ' ἀγγελικά, φῶς μου καὶ γιασεμί μου στὸν ἔρωντά σου μὲ ἔβαλαν κοπέλιν ὄντὲν ἤμουν.
- 89⁴ Μάθια γλυκά, φρύδια σμιχτά, ἀγγελικά γραμμένα, χίλιες νὰ δοῦν τὰ μάθια μου ὁ νοῦς μου ἔναι μὲ σένα.
- 90¹⁴ Τῶν ἀμαθιῶ μου τὸ νερὸ δὰ βάλω στὸ ποτήρι, νὰ σοῦ τὸ δώσω νὰ τὸ πιεῖς, νὰ μοῦ βαστᾶς χατίρι.
- 91¹⁴ Τῶν ἀμαθιῶ σου τὸ νερὸ τῆ ζάχαρη μπαστίζει¹⁴, κι ὅποιο δεντρὸ γκιὰν ποτιστεῖ ἀθεῖ καὶ λουλουδιζει.
- 92¹⁴ Μάθια ζαχαροξάνοιχτα¹⁵, ζαχαροπαιγνιδάτα, ποὺ χαμηλοξανοίγετε καὶ γνέφετε κλεφτάτα.
- 93¹⁸ Αὐτὰ τὰ μάθια τὰ γλυκά, τὰ φρύδια τὰ γραμμένα, μ' ἐκάμανε σὰν κουζουλό, γιὰ τὸ Θεὸν τὸν ἕνα!
- 94¹² Αὐτὰ τὰ μάθια τὰ γλυκά, τὰ φρύδια τὰ γραμμένα, θαμάζομαι πῶς εἶχε νοῦ ἢ μάν' ἀποῦ σ' ἐγέννα.
- 94¹⁸ Αὐτὰ τὰ μάθια τὰ γλυκά, τὰ φρύδια ποῦ τὰ ἤβρες, καὶ μὲ αὐτὰ μ' ἐπλάνεσες καὶ σκλάβο σου μ' ἐπῆρες;
- 95¹⁴ Ἐπλήγωσές μου τὴν καρδιά μὲ τὰ γλυκά σου μάθια, καὶ μὲ τὰ φρύδια μούκαμες τὸ στήθος μου κομμάθια.
- 96¹⁸ Τὰ μάθια σου ἔχουν ἔρωντα κι ἀγγελικὴ ἱστορία κι ὅποιος τὰ δεῖ σκλαβώνεται, δὲν ἔχει ἐλευτερία.
- 97⁸¹ Λαμπαδογεμισμένη μου καὶ γιασεμί στὴ γάστρα, μιὰν ἐκκλησὰ ζγουραφιστὴ ἔξιζουν τὰ δυὸ σου μάθια.

13 στήθος—14 ξεπερνᾶ στὴ γλύκα—15 ποὺ κοιτάζουν γλυκά.

Μ. 94, 94α. Κριάργης σ. 450.—Μ. 96. Νουάργος σ. 127 ἀρ. 11.

- 98^ο Ὀντὸ σ' ἐγέννα ἡ μάνα σου ἐπέρναν τὸ παγώνι,
μὰ πήρες καμαρόφρυδο ἀπὸ τὸ χελιδόνι.
- 99^ο Μαυροματού, μαυροφρυδοῦ καὶ καστανομαλλούσα,
όντὸ σ' ἐγέννα ἡ μάνα σου ὄλα τὰ δέντρη ἀθοῦσα.
- 100¹² Ἔχεις φρυδάκια ὄμορφα, ματάκια ἐλμασένια¹⁶,
πρόσωπο σεβνταλίδικο γιὰ τὸ Θεὸν τὸν ἕνα.
- 101⁵ Τὰ μάθια σου ἔναι θάλασσα π' ἀέρας δὲν τὴν πιάνει,
χαρὰ στὸ νιὸν ἀπὸ δὰ βρεῖ μέσα σ' αὐτὰ λιμάνι.
- 102¹⁸ Τὰ μάθια σου ἔναι θάλασσα, τὰ φρύδια σου ἔναι κύμα,
χαρὰ στὸ νιὸν ἀπὸ δὰ βρεῖ μέσα σ' αὐτὰ τὸ μνημᾶ.
- 102^α¹⁵ Τὰ μάθια σου ἔναι θάλασσα, τὰ φρύδια σου ἔναι Πόλη,
τὰ κατσαρά σου τὰ μαλλιά μπαξές καὶ περιβόλι.
- 103³¹ Τὰ μάθια σου ἔναι πέλαγος καὶ θάλασσα μεγάλη
κι ἀπέραντος ὠκεανὸς κι ἐγὼ ἔμαι τ' ἀκρογιάλι.
- 104¹² Τὰ μάθια σου ἔναι πέλαγος, τὰ φρύδια σου λιμάνι,
κι ἐκεῖά ῥχουνται κι ἀράσσουνε ὄλοι οἱ καπετάνοι.
- 105²⁶ Τὰ μάθια σου ἔναι πέλαγος, τὰ φρύδια σου λιμάνι,
κι ὄτι φουρτούνα γκιὰ γενεῖ ἐκεῖνα δὲν τὰ πιάνει.
- 106¹⁸ Τὰ μάθια σου ἔναι πέλαγος κι ἀπὸ τὸ κολυμπήσει,
καλὸς δὰ νάν' ὁ γεμιτζής^{16α} νὰ μὴν παραλοῖσει.
- 107¹² Τὰ μάθια σου ἔναι πέλαγος κι ἀπὸ τὸ κολυμπήσει
πρέπει νὰ σακιντίζετα¹⁷, νὰ μὴν παραλοῖσει.
- 108¹² Τὰ μάθια σου ἔναι πέλαγος καὶ μέσα κιντυνεύγω,
τ' ἀστήθια σου ἔναι ἡ στεριά καὶ νὰ πιαστῶ γυρεύγω.
- 109¹⁸ Τὰ μάθια σου ἔναι ὁ καιρός, τὰ φρύδια σου λιμνιώνας,
μούτε βορράς τὰ πιάνει αὐτά, μούτε βαρὺς χειμώνας.
- 110¹⁹ Μάθια θαλασσινόμπλαβα, μέσα μελιτωμένα,
ἦβαλε πάλι ὁ νοῦς μ' ἀρχὴ νὰ διαλαλεῖ γιὰ σένα.
- 111¹⁵ Μάθια, πὸ μὲ ξανοίγετε μὲ τὴν ταπεινοσύνη,
παρακαλῶ σας κάμετε γιὰ μὲ ἐλεημοσύνη.

16 διαμαντένια—16α καραβοκώρης—17 διστάζει.

Μ. 101. Κριάρης σ. 472. — Μ. 106, 107. Γιανναράκης σ. 285 ἄρ. 213, Κριάρης σ. 471. —
Μ. 109. Γιανναράκης σ. 285 ἄρ. 214, Κριάρης σ. 471.

- 112¹⁶ Τὰ μάθια σου 'ν' ἔρωντικά καὶ ρίχνουνε τὸ ρέγκι
καὶ ρίχνουνε τὴν ὁμορφιά κι ὄλος ὁ κόσμος φέγγει.
- 113¹² Τὰ μάθια σου παινούσανε κι ἦρθα νὰ τὰ ξανοίξω,
καὶ δὲ μοῦ δίδει ὁ νοῦς μου μπλιὸ νὰ φύγω νὰ τ' ἀφήσω.
- 114¹² Τὰ μάθια σου παινούσανε κι ἦρθανε στιμαδόροι
καὶ δὲν τὰ 'ποστιμέρνουνε σ' Ἀνατολή καὶ Πόλη.
- 115³¹ Τὰ μάθια σου 'ναι μάθια μου, τὰ φρύδια σου δικά μου
καὶ τὰ σγουρά σου τὰ μαλλιά τέλια στὸν ταμπουρά μου.
- 116¹⁸ Τὰ μάθια σου 'ναι μάθια μου τὰ φρύδια σου δικά μου
καὶ τ' ὄμορφό σου τὸ κορμί γλυκιά παρηγοριά μου.
- 117³³ Τὰ μάθια σου 'ναι δυὸ λογιῶ, ἀσήμι καὶ χρυσάφι,
σκίζουν καρδιές, παίρνουν ψυχές, δὲν κάνουνε νισάφι.
- 118³¹ Τὰ μάθια σου 'ναι δυὸ λογιῶ, ἀσήμι καὶ χρυσάφι,
πολὸν καιρὸ μὲ τυραννᾶς καὶ κάμε μπλιὸ νισάφι.
- 119³³ Τὰ κάλλη τοῦ προσώπου σου στὸν ὕπνο μου θωρῶ τα,
τὰ μάθια σου μὲ σφάζουνε, τ' ἀχείλια σου φιλῶ τα.
- 120³³ Τὰ μάθια σου 'ναι μεσκεμές¹⁸, τὰ φρύδια σου ντιβάνι^{18α},
κι ὅποιος γκιὰν ἔρθει νὰ κριθεῖ, κιὰν ἔχει δίκιο χάνει.
- 121¹³ Ἄ σ' ἀγαπῶ δὲ φταίω 'γώ, ἐσύ φταῖς, κοπελιά μου,
ἐσύ ποῦ μὲ τὰ μάθια σου ἐπήρες τὴν καρδιά μου.
- 122¹⁸ Μικρὴ κορασοπούλα μου, δεκατριῶ χρονῶ 'σαι,
τῶν ἀμαθιῶ σ' ὁ ἔρωντας μὲ 'βαλε κι ἀγαπῶ σε.
- 123¹⁴ Ὅλος ὁ κόσμος νὰ μοῦ πεῖ κακὸ γιὰ τ' ὄνομά σου,
δὲν τὸ ξεχνῶ, πουλάκι μου, τὸ γλυκοξάνοισμά¹⁹ σου.
- 124¹⁴ Τὰ μάθια σ' ὅποιος γκιὰν τὰ δεῖ καὶ νὰ τὰ δεῖ κι ἐμένα,
μὰ τὸ Θεό μου, λέει το, μιὰ μάνα μᾶς ἐγέννα.
- 125¹⁸ Τὰ μάθια σου, τὰ μάθια μου ὄντὸ συναντηθοῦνε,
γλυκὲς ἀπού 'ναι οἱ στιγμές, μὰ ὀγλήγορα περνοῦνε!
- 126¹³ Νεντράνισε²⁰ τὰ μάθια σου, σκύλα, νὰ μὲ κοιτάξεις,
δὲν εἶμαι κάλπικος παράς, χάμαι νὰ μὲ πετάξεις.

18 δικαστήριον—18α κυβέρνησις—19 γλυκὸ βλέμμα—20 σήκωσε λίγο.

Μ. 115, 116. Σιγάλας σ. 312, Passov σ. 571 ἀρ. 324.—Μ. 124. Γιανναράκης σ. 280 ἀρ. 171.

- 127¹² Τὰ μάθια σου τ' ἀγγελικά με γέλιο ἔναι πλασμένα,
καὶ τὰ δικά μου τρέχουνε τὰ δάκρυα γιὰ σένα.
- 128¹² Ἄς λάμπουν ὅσο θέλουνε στὸν οὐρανὸ τ' ἀστέρια,
τὰ μάθια σου δὲν ἔχουνε στὸν κόσμον τοῦτο ταίρια.
- 129¹² Ὁ ἥλιος τὸ ἄχτινες του ἄς πὰ νὰ τοῖ στερέψει²¹,
κιὰς ἔρθει ἀποὺ τὰ μάθια σου νὰ τοῖ ξαναγυρέψει.
- 130⁵¹ Θωρῶ τα ἔγὼ τὰ μάθια σου πὼς παίζουσι καὶ γελοῦνε,
ἀλλοῦ τοῖ κάνουν τζὶ μαθιές²² κι ἐμένα τυραννοῦνε.
- 131¹⁴ Πράμα²³ μου λέν τὰ μάθια σου, φῶς μου, ὄντ' ἐτ' ἀντικρύζω,
μὰ ἔγὼ τῆ γλώσσα τῶ μαθιῶ, ζάβαλε²⁴, δὲ γνωρίζω.
- 132²⁶ Μάθια καὶ μάθια καὶ μαθιές, ψυχὴ μου, δὲν ἀγνάρω²⁵,
καὶ στόμα μου δῶκε ὁ Θεὸς γιὰ νὰ σοῦ ροζονάρω²⁶.
- 133¹² Μάθια με μάθια παίζουσι κι ἄθρωπος δὲν ἀνιώθει,
καρδιὰ με τὴν καρδιὰ μιλεῖ καὶ γράφει καὶ ἀνεγνώθει.
- 134¹⁰ Τὰ μάθια σ' ὅποιος γκιὰν τὰ δεῖ, ἂν εἶν' καὶ πρικομένος,
τὴν πρίκα ντου κάνει χαρὰ καὶ χαίρεται ὁ καημένος.
- 135¹² Ἄγγελος τὸ ζγουράφισε τὸ καμαρόφρυδὸ σου
κι ἤσταξεν τὸ μελάνι ντου πάνω στὸ πρόσωπό σου.
- 136⁶ Ὁ ἥλιος ὄντ' πρωτοβγεῖ κάνει στῆ γῆς παιγνίδια,
ὡσὰν ἐγγλέζικα σπαθιά εἶναι τὰ δυὸ σου φρύδια.
- 137¹² Μὲς στὰ γλυκὰ τὰ μάθια σου ἐμπέρδεσεν ὁ νοῦς μου,
κι ἀγιάτρευτες λαβωμαθιές ἤδωκες τοῦ κορμιοῦ μου.
- 138⁵¹ Γιατροὶ δὲ με γιατρεύουνε κι ἀγιοὶ δὲ μοῦ βοηθοῦνε,
μόνον τὰ ζαχαρένια σου ματάκια, σὰ με δοῦνε.
- 139¹⁶ Πίνω κρασί δὲ με μεθεῖ, ρακὴ δὲ με ζαλιζει,
ὡς με μεθοῦν τὰ μάθια σου ὄντ' ἐτ' ἀνετρανίζεις.
- 140¹⁸ Ἐφτὰ γιατροὶ βασιλικά γιατρεύουν ἕναν πόνο,
κι ἐσύ μ' ἕνα σου ξάνοισμα τότε γιατρεύεις μόνο.
- 141¹⁶ Μαῦρα ἔναι τὰ ματάκια σου, μαῦρα ἔν' καὶ τὰ δικά μου,
μὰ σένα ἔναι μαυρύτερα κι ἐκάψαν τὴν καρδιά μου.

21 νὰ κρύψει, νὰ φυλάξει—22 νεῦμα με τὸ μάτι—23 κάτι τι—24 ὅμως—25 νιώθω—
26 κουβεντιάζω.

Μ. 129. Γιανναράκης σ. 278 ἀρ. 160.—Μ. 134. Κριόσης σ. 458, Ρισσοῦ σ. 572 ἀρ. 935.

- 142³¹ Ὡς πολεμοῦνε τὰ θεριά ὅτινα νταμωθοῦνε,
 μὲ πολεμοῦν τὰ μάθια σου ὅτινα μὲ στραφοῦνε.
- 143³¹ Ἀνάθεμα τὰ μάθια σου, πῶς τάχεις μαθημένα
 καὶ κάνουν πῶς θωροῦν ἄλλοῦ κι αὐτὰ θωροῦν ἐμένα.
- 144¹² Μὲς στὰ γλυκὰ τὰ μάθια σου, τ' ἀγγελικὰ σου κάλλη,
 σιγὰ σιγὰ ποξέχασα κάθε ἀγάπη ἄλλη,
 κι ἀπήτης τὴν ἐξέχασα τρελαίνομαι ὀλοένα
 καὶ χάνομαι καὶ σβήνομαι, ἀγάπη μου, γιὰ σένα.
- 145³¹ Τέσσερα μάθια, δυὸ καρδιές σὰν εἶναι σ' ἓναν τόπο,
 ἴντα γυρεύγει ὁ ἔρωντας καὶ βάνει μόνο κόπο ;
- 146²⁸ Γιὰ πέ μου ποιὸς σοῦ τάπλεξε τὰ φρύδια σου γαϊτάνι,
 νὰ δώσω ἄγῳ τὰ πλεχτικὰ νὰ τάχομεν ὀμάδι.
- 147¹² Μικρὴ ἴσαι, μὰ ἴσαι ὀνόστιμη, κι ὅτινα μεγαλώσεις
 ἔχεις δυὸ μάθια ὁμορφα κι ἀθρώπους δὰ σκλαβώσεις.
- 148¹⁰ Μικρό, μικρό ἴναι τὸ μικρό, μὰ σὰ δὰ μεγαλώσει,
 δυὸ μαῦρα μάθια τὰ βαστᾶ καὶ τίνος δὰ τὰ δώσει.
- 149¹⁸ Ἡ κακομοίρα ἡ μάνα μου πάντα παράγγερνέ μου :
 —Τσῆ μαυρομάτας τὸ στενὸ μὴν τὸ περνᾶς, ὕγιέ μου.
 —Καλλιὰ μοῦ πέ, μανούλα μου, νὰ κακοθανατίσω,
 τσῆ μαυρομάτας τὸ στενὸ νὰ μὴν τ' ἀνεγυρίσω.
- 150¹⁸ Πάντὰ ἔλεγε μου ἡ μάνα μου, πάντα παράγγερνέ μου :
 —Τσῆ μαυρομάτας τὸ στενὸ μὴν τὸ περνᾶς, ὕγιέ μου.
 Κι ἡ μαυρομάτα μούλεγε : —Πέρνα το τὸ σοκάκι,
 κι ἀκόμη δὲν ἐγίνηκε τῶν ἀμαθιῶ διασάκι²⁷.
- 151²³ Τὰ μάθια σου μοῦ παίζουνε σαῖτες ἀσημένιες
 καὶ στὴν καρδιά μου μπαίνουνε καὶ βγαίνουν ματωμένες.
- 152¹⁸ Τὰ μάθια σου μοῦ παίζουνε σαῖτες μὲ τὸ τέλι,
 μὰ δὲ μὲ ποσκοτώνουε γιὰτὶ ὁ Θεὸς δὲ θέλει.
- 153¹⁸ Εἶπα το γῶ καὶ λέω το, σατὰ²⁸ μοῦ λένε ὄχι,
 πῶς τὸ καμαροφρύδι σου ἄλλη κιαμιὰ δὲν τόχει.

27 ἀπαγόρευση — 28 ἀλλ' ὅμως.

Μ. 143. Κριάσης σ. 450. — Μ. 149, 150. Γιανναράκης σ. 274 ἀρ. 124, Σπυριδάκης σ. 29. —
 Μ. 151. Γιανναράκης σ. 285 ἀρ. 212, Κριάσης σ. 471.

5. ΚΑΗΜΟΙ ΚΑΙ ΒΑΣΑΝΑ ΤΗΣ ΑΓΑΠΗΣ

Α'. ΚΡΥΦΗ ΑΓΑΠΗ

- 1¹⁹ Κρυφά τοῦ κόσμου σ' ἀγαπῶ, κρυφά ἡ καρδιά μου κλαίει,
κρυφά μιλεῖ τ' ἀχείλι μου, κι ὄλο γιὰ σένα λέει.
- 2¹² Κρυφά τοῦ κόσμου σ' ἀγαπῶ, κι ὅποιος γκιὰ μέ ρωτήξει,
τοῦ λέω: Τέθοια ἀθιβολή¹ νὰ τήνε παραιτήσει.
- 3¹² Κρυφά τοῦ κόσμου σ' ἀγαπῶ καὶ φανερά τοῦ νοῦ μου,
κι ἀζωντανή τυράννηση ἤδωκα τοῦ κορμιοῦ μου.
- 4²⁶ Κρυφά, μικρή μου, καίγομαι, κρυφά τραβῶ τσι πόνους,
κρυφά, πουλί μου, σ' ἀγαπῶ σήμερο πέντε χρόνους.
- 5⁵¹ Κρυφά ποτίζω τὸ δεντρό, κρυφά μετρῶ τσι κλώνους,
κρυφά, μικρή μου, σ' ἀγαπῶ σήμερο πέντε χρόνους.
- 6³³ Διάβασε μὲς στὰ μάθια μου καὶ δὲς μὲς στὴν ψυχὴ μου,
τὸ μυστικὸ μου ἔρωντα, τὸν πόνο μου, πουλί μου.
- 7² Ὡς εἶναι ἡ σπιθα λαμπερὴ στὴ χόβολη² χωσμένη,
ἐτσά 'ναι κι ἡ-γι-ἀγάπη μου κρυφὴ, μὰ μπιστεμένη.
- 8¹² Κρυφά μ' ἀρέσει ν' ἀγαπῶ καὶ νὰ πονῶ γιὰ σένα,
γιὰ κείνονά τὸν πόνο μου δὲ λέω σὲ κιανένα.
- 9¹² Ψύγομαι³ καὶ μαραίνομαι, δὲ φανερώνω ὀμπρός σου,
κι ἀθρώπου δὲν τὸ μολογῶ καὶ τρώει μ' ὁ καημός σου.
- 10¹⁸ Χάνομαι στὴν ἀγάπη σου, δὲ φανερώνω ὀμπρός σου,
κι ἀθρώπου δὲν τὸ θάρρεψα⁴ καὶ τρώει μ' ὁ καημός σου.
- 11²³ Ἀθρώπου δὲν τὸ θάρρεψα καὶ κιανενούς δὲν τόπα,
κι ἐμάθαν το πὼς σ' ἀγαπῶ ὡς καὶ τση γῆς τὰ χόρτα.

1 κουβέντα—2 ζεστὴ στάχτη μὲ μικρὰ ἀναμμένα καρβουνάκια—3 μαραίνομαι—
4 ἐμπιστεύτηκα, εἶπα.

Μ. 3. Νουάρως σ. 290 ἄρ. 71, Γιανναράκις σ. 275 ἄρ. 131, Κριάτης σ. 460.

- 12¹⁰ Ἀθρώπου δὲν τὸ μολογῶ κι ἀθρώπου δὲν τὸ λέω,
κι ἀμοναχὴ μου κάθομαι καὶ μέρα νύχτα κλαίω.
- 13¹² Τὰ σωθικά μου βράζουνε, φλογίζουνε καὶ καίνε
καὶ λίγο λίγο λιώνουνε κι ἀθρώπου δὲν τὸ λένε.
- 14²³ Ἐμάθαν το πῶς σ' ἀγαπῶ, ποιὸς τόχει λεωμένο;⁵
τ' ἀχείλι σου τὸ κόκκινο τόχει μολοημένο.
- 15¹⁶ Ὁ κόσμος τάχει μετὰ μᾶς κι ὄλο γιὰ μᾶς ρωτοῦνε,
τὸ μυστικὸ τοῦ πόνου μας νὰ μάθουν δὲ μποροῦνε.
- 16¹⁰ Χάνομαι στὴν ἀγάπη σου καὶ καίγομαι καὶ λιώνω,
καὶ μὲ ρωτοῦν οἱ φίλοι μου, μὰ δὲν τὸ φανερώνω.
- 17³⁸ Κιὰ μ' ἀγαπᾶς κιὰ σ' ἀγαπῶ, κρυφὸ καθέννας τόχει,
ἐγὼ δὲν εἶπα ἀκόμη ναὶ κι ἐσὺ δὲν εἶπες ὄχι.
- 18¹⁶ Τσῆ Πέρα Βρύσης τὸ νερὸ στὸν πόνο γιατρικὸ ἔναι,
ἂ μ' ἀγαπᾶς, πουλάκι μου, ὅσο μπορεῖς τὸ χῶνε.^{5α}
- 19¹⁸ Ἄ θές ἐσὺ νὰ σ' ἀγαπῶ χωστὰ⁶ ἔπου τσί γειτόνους,
βάλε μηλιά στὸ σπίτι σας, νὰ χώνομαι σισὶ κλώνους.
- 20¹² Τὸν πόνο ἀπού ἔχω στὴν καρδιὰ δὲν τότε φανερώνω,
νὰ μὴ γατέχει ὁ πασαεῖς γιὰ ποιὸ μεράκι λιώνω.
- 21³³ Τὸν πόνο ἀπού ἔχω στὴν καρδιὰ δὲν τότε λέω ἀθρώπου,
εἴμητὰ⁷ νὰ ψυχομαχῶ καὶ τότε κατὰ τόπου⁸.
- 22¹⁸ Κρυφὴ ἔταν ἡ-γι-ἀγάπη μας, μὰ ἔχε κακὰ θεμέλια,
ὡσάν τὰ ξεροτρόχαλα⁹ ποὺ χτίζουνε τὰ κοπέλια.
- 23¹² Κρυφὴ ἔταν ἡ-γι-ἀγάπη μας σὰ σπόρος στὸ πεπόνι,
μὰ μᾶς τὴ φανερώσανε οἱ-γι-ἄπονοι γειτόνοι.
- 24¹⁶ Ζουμποῦλι μου τσαχτσι^{9α} μαβὶ καὶ μενεξὲ φυντάνι¹⁰,
κρυφὴ ἔταν ἡ-γι-ἀγάπη μας, μὰ βγήκε στὸ μεϊντάνι.
- 25¹⁸ Ὅσὰ ἔχιτσα χαλάσανε κι οἱ κόποι μου χαθῆκαν
καὶ τὰ^{10α} κρυφοθεμέλιωνα ἐξεφανερωθῆκαν.
- 26⁵ Κρυφὴ ἔταν ἡ-γι-ἀγάπη μας, μὰ δὰ μᾶς τὴν ἐνιώσαν
τὸ κρίμα νάχουν οἱ-γι-ὄχτροί, ποὺ μᾶς ξεφανερώσαν.

5 εἰπωμένο — 5α κρύβε το — 6 κρυφά — 7 ἐκτός ἐάν — 8 σὲ μερικά μέρη — 9 τοῖχος
χτισμένος χωρὶς ἀσβέστη καὶ λάσπη — 9α σκοτεινὸ — 10 κλωνί — 10α ὄσα.

Μ. 19, *Θρακικὴ σ. 184 ἀρ. 17*, *Ἀραβαντινὸς σ. 318*.—Μ. 23, *Σιγάλας σ. 311*, *Passow σ. 532 ἀρ. 503*, *Ἀραβαντινὸς σ. 332*.

- 27³¹ Κρυφή ἔταν ἡ-γι-ἀγάπη μας μέσα στὰ χορταράκια,
 μὰ δά¹¹ τὴν καταλάβανε καὶ τὰ μικρὰ παιδάκια.
- 28¹⁸ Ἐναν πουλάκι μέρωνα κρυφὰ κι ἐτάιζά το
 κι ἦνοιξ' ἀέρας τὸ κλουβὶ κι ἦφυγε κι ἦχασά το.
- 29³¹ Ἐναν πουλάκι μέρωνα στὴ γλώσσα μου ἀπὸ κάτω,
 κι ἐξέχασα κι ἐμίλησα κι ἦφυγε κι ἦχασά το.
- 30¹⁴ Ἦσπασε ἀέρας τὸ κλουβὶ κι ἦφυγε τὸ πουλί μου,
 μὰ δὲ μοῦ φταίει ἄλλος κιανεῖς, μόνο ἡ κεφαλὴ μου.
- 31¹⁴ Τὴ νύχτα τὰ μεσάνυχτα, ποὺ βασιλεύουν τ' ἄστρα,
 μοῦ ἔκλεψαν τὸ βασιλικὸ ἔπο μέσα ἔπου τὴ γάστρα.
 Κιάς εἶχε σπάσουν τὸ γυαλί κιὰς εἶχεν τὸ ραῖσουν,
 καὶ τὸ σγουρὸ βασιλικὸ ἐκεῖα νὰ τὸν ἀφήσουν.
- 32³¹ Ἐναν πουλάκι μέρωνα κι ἐτάιζά το ἀλεύρι
 κι ἦνοιξε ἀέρας τὸ κλουβὶ, ἄδικο νὰ τὸν ἔβρει.
- 33²⁶ Πῶς σ' ἀγαπῶ, μὰ δὲ μπορῶ νὰ σοῦ τὸ φανερώσω,
 σὰν τὸ λιβάνι δὰ καῶ, σὰν τὸ κερί δὰ λιῶσω.
- 34⁵ Μὰ ἔγώ, πουλί μου, σ' ἀγαπῶ, μὰ δὲν τὸ φανερώνω,
 τ' ἀγγελικὸ σου τὸ κορμὶ κρυφὰ τὸ καμαρώνω.
- 35³¹ Στὴν κεφαλὴ μου ἔχω σερντά καὶ στὴν καρδιά μου πόνο,
 μικρὸ μου, τὴν ἀγάπη σου ὡς πότε δὰ τὴ χῶνω ;
- 36³¹ Τρώγω καὶ πίνω καὶ γλεντῶ, μὰ δὲν τὸ φανερώνω,
 πῶς μὲς στὰ φύλλα τσὴ καρδιὰς ἔχω γιὰ σένα πόνο.
- 37¹⁶ Ἀχι, πῶς μοῦ τὸ λέγανε νὰ μὴν ἀγαπηθοῦμε,
 γιὰτ' εἶν' ἡ γειτονιὰ κακὴ καὶ δὰ φανερωθοῦμε.
- 38³¹ Λιώνει τὸ χιόνι στὰ βουνὰ κι ἡ ζάχαρη στὸ στόμα,
 λιώνω κι ἐγὼ ποὺ σ' ἀγαπῶ καὶ δὲ σοῦ τόπα ἀκόμα.
- 39³¹ Ὡς λεῖ τὸ χιόνι στὰ βουνὰ ἦβαλα ἀρχὴ καὶ λιώνω,
 μὰ πασανοῦς τὸν πόνο μου δὲν τότε φανερώνω.
- 40¹² Γιὰ σένα καρυδαρρωστῶ κι ἀμυγδαλοδιαβαίνω^{11α}
 καὶ σταφυλομαραίνομαι κι ἀθρώπου δὲν τὸ λέω.

11 τώρα — 11α τὸ β' συνθ, διαβαίνω θὰ πεῖ πεθαίνω.

Μ. 27. Ἀραβαντινὸς σ. 328.—Μ. 28. Προμηθεὺς 1933 ἀρ. 199.

41⁷ Σαράντα χρόνους ἤσκαφτα τῆ γῆς μὲ τῆ βελόνα
κι ἤχωνα τὴν ἀγάπη μου, τῆ μαρμαροκολόνα.

Μ. 41. Προμηθεὺς 1935 ἀρ. 242.

Β'. ΦΑΝΕΡΗ ΑΓΑΠΗ

- 1¹² Στὸ μιναρὲ θὲ ν' ἀνεβῶ, τούρκικα νὰ φωνιάξω,
γιὰ 'να μικρὸ μελαχροινὸ τὴν πίστη μου δ' ἀλλάξω.
- 2¹⁸ Ἄχι, ποῦ πῆγα κι ἤβαλα ὄλη μου τὴν ἀγάπη,
σ' ἕναν ψηλὸ μελαχροινὸ, σ' ἕναν παιγνιδομάτη.
- 3¹² Ζύγι βαστῶ στὴ χέρα μου ἀγάπη νὰ ζυάσω
καὶ τὸ λιγνὸ σου τὸ κορμὶ νὰ τὸ σφιχταγκαλιάσω.
- 4¹⁰ Μὲ τὴν καρδιά μου σ' ἀγαπῶ καὶ μ' ὄλα μου τὰ μέλη,
καὶ τὴν ψυχὴ μου ρώτηξα κι εἶπε μου ἐσένα θέλει.
- 5¹² Ἐσένα θέλω κι ἀγαπῶ δικολογιὰ¹ νὰ κάμω,
ταιράκι μόνο νὰ σὲ πῶ κι' ὕστερα νὰ ποθάνω.
- 6¹⁸ Μὰ μὲ τὴν ἄκρα τ' ἀμαθιοῦ γυρίζω καὶ θωρῶ σε,
ὄχι γιατί σὲ ντρέπομαι, μόνο γιατί ἀγαπῶ σε.
- 7¹⁸ Χαρῶ τὴν τὴν ἀγάπη μου τὴ γλυκοζυμωμένη,
μέσα στὰ φύλλα τσῆ καρδιάς τὴν ἔχω κλειδωμένη.
- 8¹⁸ Μέσα στὰ φύλλα τσῆ καρδιάς, μέσα στὸ μαῦρο αἷμα,
ἐκεῖά 'χω τὴν ἀγάπη σου γραμμένη μὲ τὴ μπένα.
- 9¹⁶ Μέσα στὰ φύλλα τσῆ καρδιάς, μέσα στὸ μαῦρο σκῶτι,
ἐκεῖά 'χω τὴν ἀγάπη σου γραμμένη καὶ βαστῶ τη.
- 10¹² Μέσα στὰ φύλλα τσῆ καρδιάς, στοῦ ἔρωντα τὴν κλίνη,
ἐκεῖά 'χω τὴν ἀγάπη σου, μικρὸ μου, καὶ μὲ κρίνει².
- 11²⁸ Μέσα στὰ φύλλα τσῆ καρδιάς, στοῦ ἔρωντα τὸ θρόνο,
ἐκεῖά 'χω τὴν ἀγάπη σου, μὰ δὲν τὸ φανερώνω.
- 12²⁸ Μέσα στὰ φύλλα τσῆ καρδιάς, μέσα στὸ καρδουλάκι,
ἐκεῖά 'χω τὴν ἀγάπη σου χρυσὸ φυλαχταράκι.

1 συγγενή — 2 βασανίζει.

Μ. 4. Σιγάλας σ. 454.—Μ. 8. Νουάρος σ. 291 ἀρ. 85.—Μ. 9. Νουάρος σ. 224 ἀρ. 43, Λαογε.
τ. 3 σ. 490 ἀρ. 49.—Μ. 11. Θρακικὰ σ. 198 ἀρ. 198.

- 13¹⁶ Μαλώνω τὰ ματάκια μου νὰ μὴ σὲ συντηροῦνε³,
μὰ κεῖνα τὰ μαργιόλικα περίσσα σ' ἀγαποῦνε.
- 14¹⁸ Μὰ ἄγω ἀγαπῶ σε, μάθια μου, μὰ σὺ δὲν τὸ γατέχεις,
νάτονε ποιὸς νὰ σοῦ τὸ πεῖ φίλο ἴθελα τὸν ἔχεις.
- 15¹⁸ Ἐξήντα μῆνες σ' ἀγαπῶ, γίνονται πέντε χρόνοι,
μὰ λεμονιά νὰ φύτευγα θὰ νάτρωγα λεμόνι.
- 16¹¹ Ἀρχοντικοῦ πουλιοῦ φωλιά, βαθιάς αὐγῆς ἀηδόνι,
κοντό⁴, σγουρὲ βασιλικέ, νὰ μ' ἀγαπᾶς ἀκόμη!
- 17¹⁸ Ἦθελα καὶ νὰ κάτεχα ἃ μ' ἀγαπᾶς ἀκόμη,
σὰν τὸν περυσινὸν καιρὸ γῆ ἔχεις ἄλλη γνώμη.
- 18¹² Ξαθὴ καὶ μαυρομάτα μου, κλειδί τοῦ ρολοιοῦ μου,
κοντὸ νὰ μ' ἔχεις στὴν καρδιά, ὡς σ' ἔχω ἄγω στὸ νοῦ μου!
- 19¹⁸ Μικρὸ κονισματάκι μου, χρυσὸ ζγουραφισμένο,
κοντὸ νὰ μ' ἔχεις στὴν καρδιά, ὡς σ' ἔχω ἄγω βαρμένο.
- 20³¹ Πέ μου το γκι ἀνέ μ' ἀγαπᾶς, καλὰ νὰ τὸ γνωρίζω,
νὰ βάλω σένα στὴν καρδιά, τὸ νοῦ νὰ μὴ σκορπίζω.
- 21⁵ Πρῶτος ἐγὼ σ' ἐγάπησα καὶ σούδειξα μὲ τρόπο,
πὼς σούχω μέσα στὴν καρδιά ξεχωριστὸ τὸν τόπο.
- 22¹² Νὰ κάτεχα πὼς μ' ἀγαπᾶς, ἦθελα σ' ἀγαπήσω,
σὰν τὸ νερὸ τοῦ ποταμοῦ ποὺ δὲ γιαγέρνει⁵ ὀπίσω.
- 23⁹ Μὴ μὲ ρωτᾶς ἃ σ' ἀγαπῶ, γιὰ ξάνοιξέ με πρῶτα,
τὰ δυὸ μου χεῖλια μὴ ρωτᾶς, τὰ δυὸ μου μάθια ρῶτα.
- 24¹⁸ Ἄ θές νὰ δεῖς πὼς σ' ἀγαπῶ, ρώτηξε τὴν καρδιά σου,
κι ὡς μ' ἀγαπᾶς κι ἐγὼ ἀγαπῶ, φῶς μου, τὴν ἀφεδιά σου.
- 25³¹ Τέσσερα φύλλα ἄχει ἡ καρδιά, τέσσερεις στύλους ἔχει,
τόσον καιρὸ ποὺ σ' ἀγαπῶ κοντὸ νὰ τὸ κατέχεις!
- 26¹² Δὲ θέλω ἄγω νὰ μ' ἀγαπᾶς τοῦ λόγου σου περίσσα,
ὡς σ' ἀγαπῶ νὰ μ' ἀγαπᾶς, νὰ πηαίνομ' ἴσα ἴσα.
- 27¹⁸ Πὼς δὰ σ' τὸ πῶ δὲ σ' ἀγαπῶ, ποὺ ἡ γλῶσσα μου μπερδένει,
ποὺ σ' ἔχω μέσα στὴν καρδιά κι ἡ μυρωδιά σου βγαίνει;

3 κοιτάζουν—4 ἄραγε—5 ἐπιστρέφει.

Μ. 22. Νουάρος σ. 287 ἀρ. 13.

- 28¹³ Ἐλα ν' ἀλλάξομε καρδιές, νὰ πάρεις τὴ δική μου,
νὰ καταλάβεις καὶ νὰ δεῖς πῶς σ' ἀγαπῶ, μικρὴ μου.
- 29¹² Ἡ μάνα σου κι ὁ κύρης σου, μικρὸ μου, κι ἀδερφός σου
νὰ σ' ἀγαποῦσαν σὰν κι ἐμέ, χαρὰ στὸ ριζικὸ σου.
- 30¹³ Γιὰ σένα τ' ἀπαρνήθηκα στὸν κόσμον διότι μ' ἀρέσει.
κι ἤνοιξα, φῶς μου, τὴν καρδιά καὶ σέ ἔβαλα στὴ μέση.
- 31¹² Ἐσύ ἔσαι τῆ ψυχῆς ψυχὴ καὶ τῆ καρδιάς μου ὁ στύλος,
ἔσύ ἔσαι τὸ ταιράκι μου κι ὁ μπιστεμένος⁶ φίλος.
- 32¹⁸ Πῶς δὰ τὸ πῶ δὲ σ' ἀγαπῶ, ποῦ ἡ-γι-ῶψη μολογᾷ το,
κι οἱ γειτονιὲς κατέχουν το, οἱ πάνω καὶ οἱ κάτω.
- 33¹² Κατέχω πῶς δὲ μ' ἀγαπᾷς, μὰ δὲ μπορεῖς νὰ κάμεις
καὶ μένα νὰ μὴ σ' ἀγαπῶ, γιατί τὸν κόπο χάνεις.
- 34¹⁶ Μαργαριτάρη σκόρπισα καὶ πῶς δὰ τὸ μαζώξω;
ἐπλήθυνε ἡ-γι-ἀγάπη μας καὶ πῶς δὰ τήνε κόψω;
- 35¹⁶ Ἐπλήθυνε ἡ-γι-ἀγάπη μας, πουλί μου, ἀνάμεσά μας
καὶ σὰν παιγνίδι φαίνεται ὁ θάνατος κοντά μας.
- 36¹² Μὰ δὲν τὸ σ' ἐπρωτόδανε τὰ μάθια τὰ δικά μου,
τὸ στήθος μου ἔταν ἀνοιχτὸ κι ἤμπηκες στὴν καρδιά μου.
- 37¹² Ὀντὸ σ' ἐπρωτογάπησα ἦταν ἀρεμαζάνι,
κι ἐκόλλησε ἡ-γι-ἀγάπη μας σὰ μέλι στὸ σαγάνι⁷.
- 38¹² Ὀντὸ σ' ἐπρωτογάπησα ἦταν Δευτέρα μέρα,
καὶ μᾶς ἐβλόησε ὁ Θεὸς μὲ τὴ δεξιά ντου χέρα.
Τὴν Τρίτη τὸ ξημέρωμα μούπεψες ἕνα ρόδο,
καὶ ρίγος⁸ ξεφανερῶτός μ' ἐτίναξε ντελόγο⁹.
- 39¹² Ἀπόψε μ' ἐσυρίγωσε¹⁰ τὸ ἀγάπης ἡ κρυγιότη,
μουδὲ γαμπᾶς¹¹ μ' ἐζέστανε μουδὲ ἡ παντέρμη νιότη.
- 40²¹ Πότε μαραίνει με ὁ σερντάς¹², πότε κατηγορᾷ¹³ με,
πότε στὴ μέση τοῦ σπιθιοῦ σκώνει με καὶ χτυπᾷ με.
- 41¹⁶ Ὀλημερνὶς κι ὀληνυχτὶς σύρνω τὸν ἔρωντά σου
καὶ κιντυνεύω, ἀγάπη μου, στὰ κάλλη τὰ δικά σου.

6 πιστός—7 μαγειρικὸ σκεῦος ἀπὸ μπακίρι—8 ἐλώδης πυρετός—9 ἀμέσως—10 μοῦ
ἔφερε ρίγη—11 παλτό—12 σεβντάς, ἔρωτας—13 ἀδυνατίζει, μαραίνει.

Μ. 31. Σιγάλας σ. 306, Προμηθεὺς 1935 ἀρ. 247, 251.

- 42²⁹ Τὸ κυπαρίσσι τὸ λιγνὸ ἢ ρίζα ντου μυρίζει,
σύρνω σεβντὰ γιὰ λόγου σου, μὰ σὺ δὲν τὸ γνωρίζεις.
- 43³⁰ Ὡσὰν τὸ τριαντάφυλλο ποὺ κόβγεις καὶ μυρίζει,
σύρνω σεβντὰ γιὰ λόγου σου, μὰ σὺ δὲν τὸ γνωρίζεις.
- 44¹² Ἄχι, σεβντὰ τόνε βαστῶ ἐγὼ γιὰ ὄνομή σου¹⁴,
δὲν εἶσαι πλάσμα τοῦ Θεοῦ νὰ μὲ πονεῖ ἢ ψυχὴ σου;
- 45¹⁸ Σεβντὰ βαστῶ, σεβντὰ κρατῶ, σεβντάδες κουλαντρίζω¹⁵,
τὸν ἐδικό σου τὸ σεβντὰ δὲν τόνε νταγιαντίζω.
- 45^α¹² Σεβντὰ βαστῶ, σεβντὰ κρατῶ, σεβντὰ ἔχω καὶ γυρίζω
καὶ τῶν σεβντάδω τὰ κλειδιὰ ἐγὼ τὰ κουλαντρίζω.
- 46³¹ Νταγιάντα, σκύλα, τὸ σερντὰ μὴν τόνε δυναμώνεις,
κι οἱ χρόνοι μου κοπήκανε κι ἐσὺ μοῦ τσι ἴποσώνεις.
- 47⁶ Βάστα, μικρὴ μου, τὸ σεβντὰ, μὴν τόνε τελειώσεις,
κι ἀνὲ σοῦ πέψουν προξενιὰ τὸ θέλημα μὴ δώσεις.
- 48³⁵ Σεβντὰ ἔχεις, κακορίζικο, μὰ ἴντα μπορ' ἄ σοῦ κάμω,
ἀποὺ τόνε βαστῶ κι ἐγὼ στὴν κεφαλὴ μου ἀπάνω;
- 49¹⁸ Σεβντὰ ἔχεις, κακορίζικο, σεβντὰ καὶ σεβνταλίκι,
κι εἶναι τὸ λαιμουδάκι σου σὰν τ' ἀπιδιοῦ τὸ λίκι¹⁶.
- 50⁸ Ψιλομελαχροινάκι μου, βάλε ἔρωντα στὸ νοῦ σου,
δὲν εἶσαι δώδεκα χρονῶ, μόνό ἴσαι τοῦ καιροῦ σου.
- 51¹⁸ Μικρὸ κορασοπούλι μου, βάλε ἔρωντα στὸ νοῦ σου,
ἴζεψα¹⁷ ἴγὼ καὶ σ' ἀγαπῶ καὶ πέ το τοῦ κυροῦ σου.
- 52¹⁶ Μὰ ἴγὼ καλὰ ἐκάθουμνε, ὄμορφα καὶ μὲ τάξη,
κι ἴντὰ ἴκαμα στὸν ἔρωντα κι ἦρθε νὰ μὲ πατάξει;
- 53¹³ Ὁ ἔρωντας ἀδικητής, ὁ πρασινοζωσμένος,
μὲ ἴβαλε στὴν ἀγάπη σου ἀδικοσκοτωμένος.
- 54³¹ Ἦρθε ὁ σερντὰς σου κι ἦβρε με: —Ὡρα καλή, κοπέλι.
— Καλῶς τὰ φύλλα τσὴ καρδιάς ἀποὺ κρατοῦν τὸ μέλι. +
- 55³¹ Ἦρθε ὁ σερντὰς σου κι ἦβρε με στὸν κάμπο ἀποὺ μαζώνω,
κι ἐράβδισέ μου τὴν ἐλιὰ κι ἦσπασε κι ἕναν κλώνο.

14 γιὰ χάρη σου—15 ἐξουσιάζω—16 κοτσάνι—17 ἄρχισα.

Μ. 48. Κριάτης σ. 470.

- 56⁸¹ Ἦρθε ὁ σεβντάς σου κι ἦβρε με στοῖ ἐλιᾶς τὸ φουνταλίδι¹⁸,
κι ἀποὺ τῆ χέρα μούπεσε χάμαι τὸ βεργαλίδι¹⁹.
- 57¹⁶ Πάντα μου μὲ τὸν ἔρωντα πήγαινα στοῖ κυνήγι,
κι ὡς γκιάν ἐπέταν τὸ πουλί δὲν τόφηνα νὰ φύγει.
- 58³¹ Πάντα μου μὲ τὸν ἔρωντα ἦβγαινα κι ἐπολέμου,
κι ὡς γκιάν ἐπέταν τὸ πουλί δὲν τόφηνα ποτέ μου.
- 59⁸⁸ Στὰ κατσαρά σου τὰ μαλλιά δὰ γράψω τ' ὄνομά μου,
ἔπου γκιάν πᾶς κι ἔπου σταθεῖς νὰ σύρνεις τὸ σεβντά μου.
- 60¹² Σὰν τὸ δεντρί πού μὲς στῆ γῆ φουντώνει καὶ ἀπλώνει,
ἐτσὰ καὶ μένα ὁ ἔρωντας τὸ στῆθος μου φουσκώνει.
- 61⁵ Σὰν πέρδικα πατεῖς στῆ γῆς, πετᾶς σὰ χελιδόνι,
γιατὶ δὲν ξέρεις ὁ σεβντάς ἀκόμη πὼς πληγώνει.
- 62¹⁸ Χίλιες χιλιάδες κυνηγοὶ τὸ νοῦ μου κυνηγοῦνε,
μὰ ἄγὼ τὸν ἔχω ἀπάνω σου καὶ δὲ δὰ τότε βροῦνε.
- 63¹² Χίλια κομμάθια νὰ γενῶ στοῖ ἀγάπης μου δὰ πηαίνω,
καὶ μπαλωθιᾶς²⁰ καὶ μαχαιρὲς δὰ δίδω καὶ δὰ παίρνω.
- 64¹² Καλῶς τὴν κόρη ἀπ' ἀγαπῶ, τὸ μῆλο τὸ δροσάτο,
δῶσε μου τὸ χεράκι σου τὸ παχουλὸ κι ἀφράτο.
- 65¹⁸ Ἐναν πουλάκιν ἀγαπῶ κι ὁ Θεὸς νὰ μοῦ τὸ ζήσει,
στοῖ θανάτῳ μου νὰ βρεθεῖ τὰ μάθια μου νὰ κλείσει.
- 66¹² Ὡς εἶν' ἡ θάλασσα πλαθιά, ἐτσὰ ἔναι κι ἡ καρδιά μου,
γιὰ κείνονά δὲ σοῦ ξεχνῶ, γλυκιὰ παρηγοριά μου.
- 67¹² Ἄλλη δὲν εἶναι στοῖ ντουινιά, μουδὲ στὴν οἰκουμένη,
σὰν τῆ δικῆ μου τὴν καρδιά ἔρωντοχτυπημένη.
- 68¹² Κατέχεις το πὼς σ' ἀγαπῶ κι ὄντὸ σὲ βλέπω λιώνω,
μὰ σὰ δὰ σμίξομε τὰ δυό, τὰ μάθια χαμηλώνω.
- 69¹⁸ ὄντὸ περνῶ στὴν πόρτα σου τὰ μάθια χαμηλώνω,
τὸ κάνω γιὰ τῆ γειτονιά, μὰ ἄγὼ σὲ καμαρώνω.
- 70⁵ Σὰ θεὸς νὰ δεῖς ποιὰν ἀγαπῶ καὶ ποιὰ ἄχω στὴν καρδιά μου,
πιᾶσ' τὸν καρφίχτη ξάνοιξε καὶ δὰ τῆ δεῖς, κερά μου.
- 71¹⁴ Ὡσὰν τὸ αἷμα τσῆ καρδιάς, πού δὲ μπορεῖ νὰ στάξει,
ἐτσὰ ἔναι κι ἡ-γι-ἀγάπη μας, ἂν ἴσως καὶ βαστάξει.

18 μικρὴ φούντα—19 μικρὴ βέργα—20 τουφεκιές.

- 72¹⁴ Χίλιες καρδιές γκιάν εἶχα ἄγώ, τσ' ἤδιδα στὸ κορμί σου,
μὰ δά ἄχω μιάν κι ἄμοναχή, χίλιες φορὲς δική σου.
- 73⁴ Μὰ ἄγώ, μικρή μου, σ' ἀγαπῶ, μὰ δὲ σοῦ δίδω θάρρος,
γιατ' εἶν' ἡ γειτονιά κακή, πού νὰ τῆ φάει ὁ χάρος.
- 74⁴ Ὅντὸ περνῶ καὶ δὲ μιλῶ νὰ τόχεις σὲ χαρά σου,
γιατ' εἶν' ἡ γειτονιά κακή, μὴ βγάλουν τ' ὄνομά σου.
- 75⁴ Ἡ μάνα μού ἔταν ἀπὸ μπρὸς κι ὁ κύρης μ' ἀξοπίσω,
κι ἐγὼ τὸ κακορίζικο πὼς ἤθελα μιλήσω ;
- 76⁴ Μαρούλι καὶ Λενιὸ ἀγαπῶ, Καλλιὸ καὶ Κατερίνι,
κι ἀπὸ κειανὰ τὰ τέσσερα ἕνα ἄν' ἀποῦ μὲ κρίνει.
- 77¹² Τσῆ θάλασσας τὰ κύματα πατῶ καὶ δὲ βουλοῦνε,
σὰ θέλω ἄγώ νὰ σ' ἀγαπῶ κιανένα δὲ φοβοῦμαι.
- 78¹² Παντοτινὴ μ' ἀναπνοὴ κι ὀλόγλυκιά μου ζήση,
ποιὸς σὲ ἔδε καὶ ποιὸς μπόρεσε νὰ φύγει νὰ σ' ἀφήσει ;
- 79¹⁶ Ὡσάν τ' ἀμύδαλο ψωμί στὸ στόμα μου δὲ μπαίνει,
καὶ τ' ὄνομά σου τὸ γλυκὺ λέω καὶ μὲ χορταίνει.
- 80⁴ Καὶ τ' ὄνομά σου τὸ γλυκὺ ὅτινα τὸ γρικήσω,
θαρρῶ πὼς εἶναι κόνισμα καὶ πάω νὰ προσκυνήσω.
- 81¹⁸ Ἄχι, τὸ φῶς τῶν ἀμαθιῶ καὶ γιάντα σκοτεινιάζει,
ὅτινα ἀκούσω τ' ὄνομα τσ' ἀγάπης μου νὰ μοιάζει!
- 82⁸¹ Ἐφύτρωσε ἡ-γι-ἀγάπη σου δεντρί μὲς στὴν καρδιά μου
κι ἤκαμε φύλλα καὶ κλαδιὰ μέσα στὰ σωθικά μου,
κι ἐγὼ τὴν ἐλυπήθηκα νὰ τήνε ξεπατώσω
καὶ σένα τὴν ἀγάπη σου ἄλλοῦ νὰ τήνε δώσω.
- 83¹² Μὲς στὴν καρδιά μου βρίσκεται δεντρὸ μὲ δίχως χῶμα,
κι οἱ κλώνοι ντου ριζώσανε σ' ὀλόκληρο τὸ σῶμα.
- 84¹⁶ Μὲς στὴν καρδιά μου βρίσκεται ἕνας ἀθὸς ὠραῖος,
ἕνας ψηλὸς μελαχροινὸς κι ἀποῦ τσί νέους νέος.
- 85¹⁸ Μὲς στὴν καρδιά μου σὲ ἄβαλα, πού ἔναι καθάριος τόπος,
καὶ νὰ σὲ βγάλω μπλιὸ ἀπὸ κειά, αὐτὸς δὲν εἶναι τρόπος.
- 86¹⁶ Σκίσετε τὴν καρδούλα μου νὰ τήνε δεῖτε ὅλοι,
νὰ δεῖτε μέσα ζγουραφιά κι ὠραῖο περιβόλι.

Μ. 73. Λαογρ. τ. 5 σ. 586 ἀρ. 22.—Μ. 77. Σπυριδάκι σ. 33.

15497

- 87¹² Κομμάθιασέ μου τήν καρδιά, μά πάλι συλλογίσου,
κάθε κομμάτι τση καρδιᾶς εἶναι καρδιά δική σου.
- 88⁸⁸ Σκίσετε τήν καρδούλα μου μέ συρματένια τρίχα,
νά δεῖτε τήν ἀγάπη μου σέ ποιᾶ μεριά τήν εἶχα.
- 89⁹¹ Σκίσε τήν ἔρμη μου καρδιά, τήν κατακλειδωμένη,
νά δεῖς τή λέξη σ' ἀγαπῶ, ἀπού 'ναι 'κειᾶ γραμμένη.
- 90⁸⁹ Πιάσε μαχαίρι σφάξε με, μά βλέπε τήν καρδιά μου,
γιατί ἐκειᾶ μέσα βρίσκεσαι, μή λαβωθείς, κερά μου.
- 91⁹¹ Χτύπησε δῶ, χτύπησε κεῖ, ζερβά νά μή χτυπήσεις,
γιατί ἐκειᾶ μέσα βρίσκεσαι καί δά μετανοήσεις.
- 92⁹⁵ Μά σὺ θαρρεῖς δέ σ' ἀγαπῶ καί φθείρεις τή ζωή σου,
ζωή καί νιάτα καταλιῶ γιά νά γενῶ δική σου.
- 93⁹⁶ Μά σὺ θαρρεῖς πῶς σ' ἀγαπῶ ψεύτικα καί φοβᾶσαι,
μές στήν καρδιά μου βρίσκεσαι, στά σπλάχνα μου κοιμᾶσαι.
- 94²⁵ Μά σὺ θαρρεῖς πῶς σ' ἀγαπῶ σά μερικους ἀθρώπους,
πού βάνουν τήν ἀγάπη ντως σέ δεκαπέντε τόπους.
- 95¹⁸ Μές στήν καρδιά μου βρίσκεσαι, στά σπλάχνα μου κοιμᾶσαι,
κι ἐκειᾶ δά σ' ἔχω, μάθια μου, ὥστε νά ζεῖς καί νάσαι.
- 96¹² Μέ τήν καλογνωμάδα σου μ' ἔχεις ἐσὺ δεμένη,
καί δέ μπορῶ ἀλλοῦ ποθές²¹ νά κλίνω ἢ καημένη.
- 97¹² Σύρτη βαστᾶς καί σύρνεις με, μαγνήτη καί τραβᾶς με,
ἤθελα καί νά κάτεχα, παίζεις με γή ἀγαπᾶς με ;
- 98¹⁸ Ὁ νοῦς μου γίνηκε νερό κι ὄλο γιά σένα τρέχει,
μα ἡ-γι-ἄπονή σου ἡ καρδιά κοντό νά τό κατέχει !
- 99¹⁶ Μέ τὸ μολυβοκόντιλο, μέ κόκκινο μελάνι
σέ 'γραφα στήν καρδούλα μου κι ἄθρωπος δέ σέ βγάνει.
- 100¹⁶ Πέρασε, ξαναπέρασε, σείσου καί μετασείσου,
ἐπέσαν οἱ λεμοναθοὶ ἀπού τήν κεφαλὴ σου.
- 101⁹¹ Πέρασε, ξαναπέρασε, στάσου καί μεταστάσου,
ἦκλινα 'γὼ τήν κεφαλὴ κι ἐθελημάτεψά σου²².

21 πουθενά—22 ἔκαμα ὅ,τι ἤθελες, ὑπέκυψα.

- 102¹⁸ Μὰ σὺ μὲ τ' ἄμε κι ἔλα σου καὶ μὲ τὸ πὲ καὶ στάσου,
ἦκλινα ἴγὼ τὴν κεφαλὴ κι ἐθελημάτεψά σου.
- 103¹⁸ Μὲ τὸ μεντίλι νόημα, γνέψε μου μὲ τὸ μάτι,
καὶ μὲ τὸ συχνοπέρασμα ἤμπηκα στὴν ἀγάπη.
- 104¹² Μ' ἀπουστα δὲν ἐπέρασες ἐχόρθιασε²³ ἡ-γι-αυλή μας,
ἄρχιξε πάλι νὰ περνᾶς, νὰ σκάσουν οἱ-γι-ὄχτροί μας.
- 105¹⁸ Ὁ νοῦς μου δὲν ἐγύριζε μὲ δεκοχτῶ ρολόγια,
κι ἐσὺ μοῦ τὸν ἐγύρισες μὲ τὰ δικά σου λόγια.
- 106⁹² Ἐχω κι ἀπάνω μερδικό, ἔχω καὶ κάτω πάρτη²⁴,
κι ἐπὰ²⁵ κοντὰ στὴ γειτονιά μιὰ λεμονιά μὲ τ' ἄνθη.
- 107⁴ Σὲ τούτηνιὰ τὴ γειτονιά ἔχω κι ἐγὼ καὶ ρίζω,
ἕνα σγουρὸ βασιλικὸ τότε βαγιοκλαδίζω.
- 108⁰ Καλὰ ἴκαμα κι ἐγάπησα δίπλα στὴ γειτονιά μου,
νάχω τὸν ὕπνο διάφορο καὶ τὸ φιλί κοντὰ μου.
- 109⁶ Στὴ γειτονιά μου σ' ἔχω ἴγὼ, στὴν πόρτα μου ἀποπίσω,
καὶ μέρα νύχτα σὲ θωρῶ, πῶς δὰ μὴ σ' ἀγαπήσω ;
- 110¹³ Ἄχι, γλυκὰ ποῦ σ' ἀγαπῶ κι εἶμαι γιὰ νὰ ποθάνω,
πούμπηκα στὴν ἀγάπη σου, καὶ πέ μου ἴντα νὰ κάνω ;
- 111³¹ Ἐτσὰ γλυκὰ ποῦ σ' ἀγαπῶ, Χριστέ μου, σὲ καλό μου,
μὴ σ' ἀγαπήσω πλιά καλὰ καὶ χάσω τὸ μυαλό μου !
- 112¹⁸ Ἄχι, γλυκὰ ποῦ σ' ἀγαπῶ, ἂν τύχει καὶ σὲ χάσω,
ζωὴ μὲ μαῦρα δάκρυα ἀπού ἴχω νὰ περάσω !
- 113³¹ Ἐτσὰ γλυκὰ ποῦ σ' ἀγαπῶ, φοβοῦμαι καὶ τρομάσσω,
μὴν μποῦν ὄχτροί στὴ μέση μας, μικρὸ μου, καὶ σὲ χάσω.
- 114¹⁸ Μιά ἴν' ἡ-γι-ἀγάπη ἀπ' ἀγαπῶ κι ἕνα Θεὸ δοξάζω,
καὶ τσ' ἄλλες παίζω καὶ γελῶ, γιὰ νὰ τσι δίκιμάζω.
- 115¹⁸ Μιά ἴν' ἡ-γι-ἀγάπη ἀπ' ἀγαπῶ, μιὰ ἴναι μὰ τὸ Θεό μου,
καὶ τσ' ἄλλες παίζω καὶ γελῶ, γιὰ νὰ περνᾶ ὁ καιρὸς μου.
- 116¹⁶ Ὅλα τοῦ κόσμου τὰ πουλιά μπρός μου νὰ κιλαηδοῦνε,
τὰ δυὸ μου φύλλα τσὴ καρδιάς γιὰ σένα δὰ χτυποῦνε.

23 ἐχορτάρισε—24 μερίδιο—25 ἐδῶ.

Μ. 102. Σπυριδάκις σ. 18.—Μ. 104. Λαογρ. τ. 1 σ. 295 ἀρ. 97.—Μ. 107. Σπυριδάκις σ. 31.—
Μ. 108. Λαογρ. τ. 1 σ. 286 ἀρ. 3.—Μ. 114. Αραβαντινός σ. 325.—Μ. 115. Νουάρος σ. 226
ἀρ. 78.

- 117¹² "Όλα τὰ φύλλα τῆ καρδιάς τὰ μοίρασα ἓνα ἓνα,
 μὰ τῆ καρδιάς μου τὴν καρδιά τὴν ἤφηκα σὲ σένα.
- 118⁸¹ Θαλασσινὸ μπαρμποῦνι μου κι ὀλόχρυσή μου βούπα²⁶,
 κοντὸ νὰ στέκεται ἢ φιλιὰ κι ὁ λόγος ἀποῦ σουπα!
- 119¹² Ἀγάπη μου γλυκιὰ γλυκιὰ, καινουργιοφυτεμένη,
 κοντὸ νὰ μ' ἔχεις στὴν καρδιά, ὡς σ' ἔχω ἔγὼ βαρμένη!
- 120¹² Ἀγάπη μου, γλυκ' ὄνομα, ἐγὼ θεὸ νὰ σὲ κάνω
 τσιτσέκι βαρυκλιδικό, στ' ἀφτί μου νὰ σὲ βάνω.
- 121¹⁶ Στὴν τελευταία μου στιγμὴ, στὴν ὕστερη ἀναπνιά μου,
 σὲ θέλω, ἀγαπημένο μου, νὰ βρίσκεσαι κοντά μου.
- 122⁸¹ Στὴν τελευταία μου στιγμὴ, στὴν ὕστερή μου ζήση,
 σὲ θέλω, ἀγαπημένο μου, τὰ μάθια μου νὰ κλείσεις.
- 123¹⁸ Στὴν τελευταία μου στιγμὴ, στὴν ὕστερή μου ζήση,
 ἄλλος κιανεῖς νὰ μὴ βρεθεῖ τὰ μάθια μου νὰ κλείσει.
- 124¹⁶ Χρυσὸ δεντρὸ τῆ γειτονιάς μὲ τ' ἄνθη στολισμένο,
 τὸ θάνατο καὶ τὴ ζωὴ ἔπο σένα περιμένω.
- 125¹² Τὴ μιά σου χέρα νὰ βαστῶ ὅτινα βγει ἡ ψυχὴ μου,
 χαρούμενο δὰ κατεβεῖ στὸν Ἄδη τὸ κορμί μου.
- 126¹⁶ Δὲ συλλογοῦμαι θάνατο, μούτε πὼς δὰ ποθάνω,
 μὰ συλλογοῦμαι δίχως σου στὸν Ἄδη πὼς δὰ κάνω;
- 127¹² Μὰ τὴ μεγάλη ἀγάπη μου γιὰ σένα δὰ φυλάξω,
 στὸν Ἄδη νὰ τήνε βαστῶ, τὸν κόσμον νὰ ταραξῶ.
- 128¹⁶ Ποθαίνω καὶ παράπονο ἔχω στὸν κόσμον μόνο,
 πὼς δὲν μπορῶ νὰ σ' ἀγαπῶ στὸν Ἄδη ἀποῦ δὰ λιώνω.
- 129⁸⁸ Σὰν ἀποθάνω, σήκωσε τοῦ τάφου μου τὴν πέτρα,
 πάνω στὰ σκόρπια κόκαλα παλμοὺς ἀκόμη μέτρα.
- 130¹² Γυρίζω τα τὰ μάθια μου κλεφτώντας καὶ θωρῶ σε,
 ὄχι γιατί σὲ ντρέπομαι, μόνο γιατί ἀγαπῶ σε.
- 131¹² Στῶν ἀμαθιῶ μου τὸ σκιανὸ^{26α} κάθεςαι, φαίνεται μου,
 σὰν τὴν ἀγάπη σου γλυκιὰ δὲν εἶδα ἐγὼ ποτέ μου.
- 132¹⁶ Μάνα καὶ κύρη δ' ἀρνηθῶ κι ἀδέρφια δὰ μισήσω,
 καὶ μετὰ σένα, ἀγάπη μου, δὰ ἔρθω νὰ κατοικήσω.

26 ἢ γόπα τὸ ψάρι — 26α Ἰσκιος.

- 133¹² Ἐγάπησά σε μπιστικά, κι ὄχι μαργιολεμένα,
σὰν τὰ σκοινιά του καραβιοῦ πού ἔναι σφιχτοδεμένα.
- 134¹² Ὅχτρος κιανεὶς δὲν ἤμπορεῖ τὴ χέρα ντου νὰ βάλει
μέσα στὰ φύλλα τῆ καρδιάς ἀπού ἔχω νὰ σὲ βγάλει.
- 135⁹³ Περβόλι μου γυρότραφο⁹⁷ καὶ μέσα καντιφέδες,
μὲ τὰ σωστά μου σ' ἀγαπῶ, δὲ θέλω ἐγὼ χιλέδες⁹⁸.
- 136⁹³ Μὰ ἔγώ γιὰ σένα, ἀγάπη μου, δίδω ζωὴ καὶ παίρνω,
κι ἀζωντανός, χαρούμενος στὸν Ἄδη κατεβαίνω.
- 137¹² Δὲν εἶμαι βασιλιόπουλο γιὰ νὰ σοῦ δώσω θρόνο,
μόνο σοῦ τάσσω μιὰν καρδιά πού ἔχει γιὰ σένα πόνο,
- 138⁹¹ Ἀνάθεμά με ἂν ἦκαμα ἀγάπη μὲ παράδες,
μόνο μὲ τὸ λυράκι μου καὶ μὲ τσι μαντινιάδες.
- 139¹² Μούκλεψες, κλέφτη, τὴν καρδιά χωρὶς νὰ μὲ ρωτήξεις,
χελάλι σοῦ τὴν κάνω ἔγώ, τὸν κλέφτη σὰ μ' ἀφήσεις.
- 140¹² Μούκλεψες, κλέφτη, τὴν καρδιά, τὴν κράτιξες μαζί σου,
νὰ τόξερα, δὰ κράτιζα κι ἐγὼ τὴν ἐδική σου.
Νὰ ζω κι ἐγὼ μὲ μιὰν καρδιά, κι ἄς ἦτανε καὶ ξένη,
νὰ ζω σὲ γλέδια, σὲ χαρές, μόνό ἔμαι ἀποκλεισμένη.
- 141⁹¹ Μοῦ πήρες, κλέφτη, τὴν καρδιά, δὲν τόμαθες ἀκόμα
χωρὶς καρδιά πὼς δὲ μπορεῖ νὰ σ' ἀγαπᾶ τὸ σῶμα ;
- 142⁹¹ Χωρὶς καρδιά δὲν ἤμπορῶ ποτ' ἄλλον ν' ἀγαπήσω
καὶ τὴν καρδιά πού μούπηρες νὰ μοῦ τὴ δώσεις πίσω.
- 143⁹ Ποιὸς κλέφτης τὸ ἀποφάσισε νὰ μπεῖ μὲς στὸν μπαξέ μου,
νὰ πάρει τὸ βασιλικό, ἀπού ἔτονε γλεντζές μου ;
- 144⁹¹ Ἦκαμα ἔγώ ἀγαπητικούς στη ζήση μου σαράντα,
μὰ σένα ἐγάπησα πιστὰ καὶ δὲ γατέχω γιάντα.
- 145¹⁸ Βασιλικέ μου στὸν μπαξέ μὲ μυρισμένους κλώνους,
ἤθελα ἔγώ νὰ σ' ἀγαπῶ, μὰ ἔχεις κακοὺς γειτόνους.
- 146¹⁶ Ἄχι, καὶ γιάντα σ' ἀγαπῶ καὶ γιάντα σὲ λατρεύω !
σ' ἓνα Θεὸν ἐπίστευγα κι ἐδὰ σὲ δυὸ πιστεύω.
- 147¹⁸ Ποιὸς σὲ λατρεύγει σὰν κι ἐμέ, ποιὸς σ' ἀγαπᾶ καλλιὰ μου ;
τίνος γιὰ σένα καίγεται καρδιά σὰν τὴν καρδιά μου ;

27 περιτριγυρισμένο μὲ τοῖχο—28 ἀπιστίες, δόλο.

- 148⁹ Ἐγώ, πουλί μου, σ' ἀγαπῶ καὶ Κύριος κατέχει,
αὐτὸς π' ἀστράφτει καὶ βροντᾶ καὶ συννεφιά καὶ βρέχει.
- 149⁹ Μὰ ἴγώ, πουλί μου, σ' ἀγαπῶ, μὰ δὲ σοῦ τ' ἀποδείχνω,
καὶ μὲ τσι μαντινιάδες μου παραπετρῆς²⁹ σοῦ ρίχνω.
- 150²⁵ Κόψε το τὸ γαρέφαλο, πιπίλισε καὶ πιέ το,
κιὰ μ' ἀγαπᾶς, πουλάκι μου, μὴ φοβηθεῖς καὶ πέ το.
- 151¹² Ὅντὸ μοῦ λὲς πῶς μ' ἀγαπᾶς, παίρνω λιγάκι θάρρος,
καὶ φεύγει ὁ πόνος τῆ καρδιάς καὶ χάνεται τὸ βάρος.
- 152¹² Μὴ μοῦ τὸ πεῖς πῶς μ' ἀγαπᾶς, στὸ βλέμμα σου τὸ εἶδα,
κι ἦψεν³⁰ ἡ δόλια μου καρδιά ἀπὸ χαρὰ κι ὀλπίδα.
- 153¹⁹ Μὴ μοῦ τὸ ποῦν τ' ἀχείλια σου, ποὺ τρέμουν νὰ τὸ ποῦνε,
μοῦ τόπανε τὰ μάθια σου, κι αὐτὰ δὲ μὲ γελοῦνε.
- 154⁹ Ἄ μ' ἀγαπᾶς μὲ τὴν καρδιά, ἴντα δὰ πεῖ τ' ἀχείλι,
καὶ μὲ τὰ μάθια παίζουνε οἱ μπιστεμένοι φίλοι.
- 155¹⁸ Ἄνετρανίζω νὰ σέ δῶ, κι ἀποὺ τὴν ἐντροπή μου
ἦπεσε τὸ φεσάκι μου ἀποὺ τὴν κεφαλὴ μου.
- 156⁸¹ Μὲ τὴν καρδιά μου σ' ἀγαπῶ, κι ἀνὲ δὲ σ' ἀποχτήσω
εἶναι, μικρὸ μου, δύσκολο στὸν κόσμο μπλιὸ νὰ ζήσω.
- 157³¹ Ὅλημερνὶς σὲ σκέφτομαι, τὸν κόσμο τότε χάνω
καὶ τ' ὁμορφὸ σου τὸ κορμί μὲς στὴν καρδιά μου βάνω.
- 158³¹ Ἐσένα θέλω κι ἀγαπῶ νὰ κάμω συγγενὴ μου,
ταιράκι μόνον νὰ σέ πῶ, κι ὕστερα ἄς βγεῖ ἡ ψυχὴ μου.
- 159¹² Τὴ μάνα μου τὴν ἀγαπῶ, γιατί πονεῖ γιὰ μένα,
μὰ σὰν ἐσένα, ἀγάπη μου, δὲν ἀγαπῶ κιανένα.
- 160¹⁸ Ἄ θὲς νὰ μάθεις καὶ νὰ δεῖς πῶς σ' ἀγαπῶ, μικρὴ μου,
τὴν ὄρεξή σου ρώτηξε, νὰ δεῖς καὶ τὴ δικὴ μου.
- 161¹² Ἄ θὲς νὰ μάθεις καὶ νὰ δεῖς πῶς σ' ἀγαπῶ, κερά μου,
τὴν ὄρεξή σου ρώτηξε, νὰ δεῖς καὶ τὴν καρδιά μου.
- 162¹² Μὲ τῆ καρδιάς σου τὸ κλειδί ἀνοίγει κι ἡ καρδιά μου,
καὶ μὲ τὰ μάθια σου τὰ δυὸ φέγγουνε τὰ δικά μου.

29 ὕπαινιγμούς—30 ἄναψε.

Μ. 148. Γιανναράκης σ. 268 ἄρ. 76, Σιγάλας σ. 303.—Μ. 149. Ἐρωτικόριτος Α' σ. 34 στ. 921.

- 163¹² Τὰ νιάτα μου βαρέθηκα, θέλω νὰ τὰ πουλήσω,
μὰ θέλω νάβρω μερακλή νὰ τοῦ τὰ χελαλίσω.
- 164¹⁸ Ἴντα τὸ θέλω ν' ἀγαπῶ ἕναν κορμί τ' ἀγγέλου,
κι ὕστερα νὰ μὴν τὸ θωροῦν τὰ μάθια μ' ὄντὸ θέλου!
- 165¹⁵ Μέρες νὰ κάμεις νὰ με δεῖς, περνᾷς ἐσὺ ἀπὸ μένα,
μὰ ἴγῳ, μικρὸ μου, δὲν περνῶ καὶ χάνομαι γιὰ σένα.
- 166¹² Μέσα στοῦ κρίνου τὰ κλαδιά, στοῦ κακουλὲ τὰ φύλλα,
ἐχάσα τὴν ἀγάπη μου, σήμερο δὲν τὴν εἶδα.
- 167¹⁸ Βραδιάζει καὶ παρακαλῶ πότε νὰ ξημερώσει,
γιὰ νὰ σὲ δοῦν τὰ μάθια μου κι ὁ νοῦς μου νὰ μερώσει.
- 168⁸¹ Βραδιάζει καὶ παρακαλῶ πότε νὰ ξημερώσει,
νὰ δῶ τ' ἀγγελικὸ κορμί, ὁ νοῦς μου νὰ μερώσει.
- 169¹⁸ Βραδιάζει καὶ παρακαλῶ πότε νὰ γίνει μέρα,
γιὰ νὰ σὲ δοῦν τὰ μάθια μου, νὰ πάρει ὁ νοῦς μου ἀέρα.
- 170¹⁸ Τ' ἄστρι τσ' αὐγῆς τὸ λαμπηρὸ ποῦ ἔναι καὶ δὲν προβαίνει;
μέσα στὰ νέφη κάθεται καὶ τσί καρδιὲς μαραίνει.
- 171⁹ Ἀργεῖς, πουλί μου, νὰ φανεῖς κι ἴντὰ ν' ἡ-γι-ἄργητά σου;
καὶ λαχταρίζω νὰ τὰ δῶ τὰ μάθια τὰ δικά σου.
- 172⁸¹ Ποῦ τὰ σημάδια τ' οὐρανοῦ τὸ σπῖτι σας γνωρίζω,
ἀργεῖς, πουλί μου, νὰ φανεῖς κι ἐγὼ σὲ λαχταρίζω.
- 173⁹ —Ἴντὰ ἴχεις, γλυκολεμονιά, κι ἐπέσανέ σου τ' ἄνθη,
μπᾶ⁸⁹ νάσπασεν ἡ γάστρα σου, γῆ τὸ νερὸ σ' ἐχάθη;
—Ἡ γάστρα μού ἔτονε καλὴ καὶ τὸ νερὸ πολὺ μου,
μ' ἄργεῖ τὸ φῶς μου νὰ φανεῖ κι ἐπέσαν οἱ-γι-ἄθοί μου.
- 174¹⁸ Ὀλημερνὶς νὰ σὲ θωρῶ κι ὅλον τὸ μεσημέρι,
δὲ σὲ χορταίνω, ἀγάπη μου, ἄ δὲ σὲ κάμω ταίρι.
- 175¹⁰ Ἐφράξαν τὰ περάματα μὲ τσί κορφὲς τοῦ βάτου,
ἔβγα στ' ἀνάδιο⁸⁸ νὰ σὲ δῶ, ἀθὲ τοῦ μαλαμάτου.
- 176¹⁸ Ἐφράξαν τὰ περάματα, γεμίσαν ἀπὸ βάτο,
ἔβγα στ' ἀνάδιο νὰ σὲ δῶ, μῆλο μου ζαχαράτο.

31 νὰ πῶ χαλάλι του — 32 μήπως — 33 ἀντίκρου.

Μ. 167, 168. *Passow* σ. 498 ἄρ. 160, *Λαογρ.* τ. 10, σ. 38 ἄρ. 42.

- 177² Ἄχι, πῶς ἐγελάστηκα γιὰ μιᾶς Ρωμιᾶς χατίρι,
μούτε στὴν πόρτα τῆ θωρῶ, μούτε στὸ παραθύρι.
- 178¹² Δὲν εἶμαι σὲ διάθεση, τὸ κέφι μού 'ναι λίγο,
γιατὶ δὲν τόδα σήμερο τὸ κόκκινό μου μῆλο.
- 179¹² Κακὴ καρδιά 'χα σήμερο καὶ δὲ μπορ' ἄ περάσει,
δὲν εἶδα τὸ πουλάκι μου νὰ μοῦ χαμογελάσει.
- 180¹⁸ Κακὴ καρδιά 'χα σήμερο, μὰ πάλι πέρασέ μου,
σὰν εἶδα τὸ πουλάκι μου κι ἐχαμογέλασέ μου.
- 181⁹ Ὅντὸ προβάλεις καὶ σὲ δῶ, θαρρῶ πῶς μοῦ χαρίζεις
περβόλια ρόδα μὲ τσ' ἄθους καὶ μέσα μὲ καθίζεις.
- 182¹² Σὲ περιβόλια, σὲ δεντρὰ βρίσκεται τὸ κορμί μου,
ἄλλα μοῦ φαίνονται νεκρὰ σὰ δὲ σὲ δῶ, πουλί μου.
- 183¹² Ὅντὸ σὲ βλέπω κι ἔρχεσαι τὸν κόσμο κυριεύγω,
μὰ σὰ σὲ χάσω μιὰ στιγμὴ μὲ τὰ θεριὰ παλεύγω.
- 184⁹ Ὡσὰ σὲ δῶ μοῦ φαίνεται πῶς μπαίνω σὲ περβόλια,
σὲ χρυσοπράσινα δεντρὰ, ποὺ κιλαηδοῦν τ' ἀηδόνια.
- 185¹⁰ Ἀπὸ μακρὰ νὰ σὲ θωρῶ, κοντὰ νὰ μὴ σιμώνω,
τὴν ἐμιλιά σου νὰ γρικῶ, αὐτὸ μὲ φτάνει μόνο.
- 186¹⁰ Ὅντὸ σὲ δοῦν τὰ μάθια μου, κι ὄντὸ σὲ φέρει ὁ νοῦς μου,
μὰνα καὶ κύρη τσί ξεχνῶ καὶ ἄλους τσ' ἐδικούς μου.
- 187¹² Καλλιὰ 'χω σένα νὰ θωρῶ, σὲ ὦρα μου θανάτου,
παρὰ τοῦ κόσμου τὰ καλὰ στὰ χέρια μου νὰ 'κράτου.
- 188¹⁸ Χίλιες χιλιάδες ὄργανα νὰ παίζουμε μπροστὰ μου,
ὡσὰν ἐσένα δὲ θωρῶ, δὲ χαίρετ' ἡ καρδιά μου.
- 189¹⁸ Ρόδα καὶ τριαντάφυλλα νὰ βλέπω φουντωμένα,
τὸ πρόσωπό μου δὲ γελᾷ σὰ δὲ σὲ βλέπω ἐσένα.
- 190¹² Εἶδα σε κι ἐνεγάλλισσα κι ἐχάρηκα λιγάκι,
ἀπού 'τονε τ' ἀχείλι μου νὰ στάξει τὸ φαρμάκι.
- 191¹² Μάθια, καρδιά, ψυχὴ καὶ φῶς, χαρὰ, ζωὴ κι ὀλπίδα,
θάρρος μου καὶ παρηγοριά, πόσον καιρὸ δὲ σ' εἶδα!
- 192³⁰ Τὰ μάθια μου πονέσανε νὰ συντηρῶ τσί στράτες,
κι ἡ μούρη μού 'βγαλε μαλλιὰ ν' ἀνερωτῶ περάτες.

- 193³⁰ Τὰ μάθια μου πονέσανε τὴ θάλασσα νὰ βλέπω,
τὸν ταχυδρόμο νὰ ρωτῶ καὶ γράμμα νὰ μὴν ἔχω.
- 194¹⁸ Ἐχουν καιρὸ τὰ μάθια μου νὰ δοῦνε τὰ δικά σου
καὶ μὲ παράπονο πολὺ νὰ κλάψουνε κοντὰ σου.
- 195¹² Ἐχουν καιρὸ τὰ μάθια μου νὰ δοῦνε τὰ δικά σου,
μ' ἀλήθεια κι ἀπ' τὸ στόμα μου δὲ λείπει τ' ὄνομά σου.
- 196³¹ Βρέχει κι ἀστράφτει καὶ βροντᾶ, στὸ χιονιστῆ^{33a} γυρίζει,
μὰ σὰν κρατῶ τὴ χέρα σου, ἢ γῆς λουλουδία ἀθίζει.
- 197¹² Ὀλημερνὶς κι ὀληνουχτὶς σύρνει ὁ γιαλὸς τὸν ἄμμο,
ἤμαθα μὲ τοῦ λόγου σου καὶ δίχως σου δὲν κάνω.
- 198¹⁸ Ὀλημερνὶς κι ὀληνουχτὶς σύρνει ὁ γιαλὸς τὸν ἄμμο,
ᾠρα δὲν κάνω δίχως σου καὶ μέρες πῶς δὰ κάμω ;
- 199³¹ Τὰ λόγια ποὺ μιλήσαμε, ἂν ἴσως δὲν παρθοῦμε,
χατίρι σκιᾶς³⁴ ὁ γεῖς τ' ἄλλοῦ, μικρὴ μου, νὰ κρατοῦμε.
- 200³¹ Μὰ ἄγὼ γιὰ τὸ χατίρι σου μιὰν ἐκκλησὰ δὰ χτίσω,
καὶ τὸ Σαββάτο τῷ σκολῶ³⁵ δὰ πὰ τὴ λειτρούησω.
- 201¹⁸ Μὰ ἄγὼ γιὰ τὸ χατίρι σου μιὰν ἐκκλησὰ δὰ χτίσω,
καλογεράκι δὰ γενῶ, νὰ μπῶ νὰ λειτρούησω.
- 202³¹ Μὰ ἄγὼ γιὰ τὸ χατίρι σου καὶ γιὰ τὴν ἀφεδιά σου,
δὰ πὰ βαφτίσω ἄν παιδί, νὰ βγάλω τ' ὄνομά σου.
- 203¹⁸ Μὰ ἄβαφτίσά το τὸ παιδί κι ἤβγαλα τ' ὄνομά σου,
μοῦτε στὰ κάλλη σούμοιασε, μοῦτε στὴν ὁμορφιά σου.
- 204¹⁸ Μὰ ἄγὼ γιὰ τὸ χατίρι σου τὴ νύχτα κάνω μέρα
καὶ τὸ φαῖ μου κόπηκε καὶ ζῶ μὲ τὸν ἄέρα.
- 205⁹ Τὸ νασαέτι³⁶ σου βαστῶ καὶ τὸ ριτζά³⁷ σου πιάνω,
καὶ τὸ χατίρι σου βαστῶ στὴν κεφαλὴ μου ἀπάνω.
- 206²⁵ Τὸ χατιράκι σου βαστῶ στὴν κεφαλὴ μου φέσι,
κι ὅπου γκιὰν πάω νὰ σταθῶ, τὸ βλέπω νὰ μὴν πέσει.
- 207¹² Στὸν οὐρανὸ γκιὰν ἀνεβεῖς κι ἐγὼ ν' ἀνέβω θέλω,
φτερά γκιὰν κάμεις νὰ πετᾶς κι ἐγὼ νὰ κάμω θέλω.

33a χιονιά — 34 τοῦλάχιστο — 35 Σάββατο Διακαινησίμου — 36 συμβουλή — 37 πα-
ράκληση.

M, 202, 203. Σιγάλας σ. 303, Ἀραβαντινὸς σ. 324, 325.

- 208¹⁸ Στόν ούρανό γκιάν άνεβεῖς, στά νέφη γκιάν κοιμᾶσαι,
 φτερὰ γκιάν κάμεις νά πετᾶς, πάλι δική μου θάσαι.
- 209⁹ Στόν ούρανό γκιάν άνεβεῖς καί τ' ἄστρα νά μετρήσεις,
 ὡσάν ἐμένα μπιστικιά δέ θάβρεις ν' ἀγαπήσεις.
- 210¹⁹ Ἀχι, καί νάχα δυό καρδιές, τή μιὰ νά σοῦ χαρίσω,
 τήν ἄλλη νάχω ἀμοναχή, γιά νά μπορῶ νά ζήσω.
- 211²⁵ Δέν ἔχω πλοῦτη καί καλά, παλάθια γιά νά ρίζω,
 μόνό 'χω μιὰ φτωχή καρδιά κι ἐκείνη σοῦ χαρίζω.
- 212¹² Τό μόσκον ἐκοπάνισα μέσα στό μοσκοκούτι,
 καλλιὰ 'χω σένα μέ φτωχειά, παρ' ἄλλη μέ τὰ πλοῦτη.
- 213¹² Μικρή κορασοπούλα μου, βάλε το μπλιό στό νοῦ σου,
 γιά σένα ἤρθα 'γώ 'παδά κι ὄχι γιά τσ' ἐδικούς σου.
- 214¹⁶ Γιά σένα ἤρθα 'γώ 'παδά, μά 'γώ δουλειά δέν εἶχα,
 κι ἡ μάνα μου μ' ἐκόντευγε³⁸ κι ἀκοντεμό³⁹ δέν εἶχα.
- 215⁹ Μαυροματοῦ τση γειτονιάς βάλε το μπλιό στό νοῦ σου,
 ἐγώ γιά σένα ἔρχομαι κι ὄχι γιά τσ' ἐδικούς σου.
- 216¹⁰ Μούτε γιά τό κρασί 'ρθαμε, μούτε καί γιά νά πιοῦμε,
 μᾶς εἶπαν πῶς εἶσ' ὁμορφη κι ἤρθαμε νά σέ δοῦμε.
- 217⁷⁸ Σ' ἕνα σπηλιάρι σκοτεινό καί σ' ἕνα βράχο ἀπάνω,
 σάν εἶμαι μέ τοῦ λόγου σου, τή ζήση μου ὄλη κάνω.
- 218¹⁸ Ἄν παντρευτεῖς, παντρεύομαι, γκιὰ μείνεις ἔτσι, μένω,
 γκιὰ γίνεις καί καλόγερος, κι ἐγώ στά ράσα μπαίνω.
- 219⁹ Μ' ἄ δέ σέ πάρω 'γώ 'παδά, ταχιά στόν Κάτων Κόσμο,
 σάν τὰ ψαράκια στό γιαλό ἐτσά δά σέ ζυγώνω.
- 220²⁶ Μήλο μου καί ροδάκινο, κι ἀπίδι μου δροσάτο,
 ἄ δέ σέ πάρω δά γενεῖ ὁ κόσμος ἄνου κάτω.
- 221³⁵ Ἄ δέ σέ πάρω δά σφαγῶ, γιά ἄθρωπο δά σκοτώσω,
 γιά 'πό μεγάλο ἐγκρεμό κάτω δά πᾶ νά δώσω⁴⁰.
- 222¹⁶ Μαχαίρι μαυρομάνικο στά πεντοδάχτυλά μου,
 ἄ δέ σέ πάρω δά σφαγῶ, μπουμπούλα κοπελιά μου.
- 223¹² Μέ τήν ψυχή μου σ' ἀγαπῶ καί μ' ὄλα μου τὰ μέλη,
 μά νά σέ πάρω θέλω 'γώ, ἄν εἶσαι καί κοπέλι.

38 μέ συγκρατοῦσε—39 συγκράτημα—40 πέσω.

- 224¹⁶ Κι ὁ οὐρανὸς κι ἡ θάλασσα κι ἡ γῆς κι ὅλα τὰ μέρη,
τὸ μαρτυροῦν πῶς σ' ἀγαπῶ καὶ δὰ σὲ κάμω ταίρι.
- 225³¹ Μὰ νὰ σὲ πάρω θέλω 'γώ, θέλει δὲ θέλει ὁ γέρος,
κιὰν εἶν' ἀπού τὸ πρᾶμα⁴¹ ντου, πατουμαχιά⁴² δὲ θέλω.
- 226¹⁸ Μὰ νὰ σὲ πάρω θέλω 'γώ, μὰ δὲ σὲ παίρνω ἀκόμη,
γιατί 'χεις μάνα κι ἀδερφὸ καὶ κύρη καὶ μαλώνει.
- 227³¹ Μὰ νὰ σὲ πάρω θέλω 'γώ, μὰ δὲ σὲ παίρνω ἀκόμη,
ὥστὸ νὰ δῶ καὶ νὰ 'ποδῶ τσῆ μάνας σου τῆ γνῶμη.
- 228¹² Μὰ νὰ σὲ πάρω θέλω 'γώ, μὰ δὰ σὲ τυραννήσω,
ὥς μ' ἐτυράννησες κι ἐσύ ὥστε νὰ σ' ἀγαπήσω.
- 229⁴ Τέσσερεις κόρδες τὸ βιολὶ κι ὀχτῶ τὸ μαντολίνο,
μὰ νὰ σὲ πάρω θέλω 'γώ, μικρὸ μου, δὲ σ' ἀφήνω.
- 230³⁸ Διᾶλε τ' ἀμπελοχώραφα τάχουνε οἱ γονιοὶ σου,
δὲ θέλω ἀμπελοχώραφα, μόνον τὴν ἀπατῆ σου.
- 231¹⁶ Μὰ νὰ σὲ πάρω θέλω 'γώ, μὰ νὰ σὲ πάρω θέλω,
κι ἀπού τσῆ μάνας σου τσ' ἐλιές διᾶλε τῆ μιὰ τῆ θέλω.
- 232⁷ Μὰ δὰ σὲ πάρω μιὰ βραδιὰ νὰ γείρομε⁴³ στ' ἄορι,
νὰ πάει ἡ μάνα σου νὰ βρεῖ τὴν κλίνη δίχως κόρη.
- 233³¹ Μὰ δὰ σὲ πάρω μιὰ βραδιὰ νὰ γείρομε στ' ἄορι,
νὰ σὲ γυρεύγει ἡ μάνα σου μὲ τ' ἀπομεσοφόρι.
- 234⁷ Μὰ νὰ σὲ πάρω θέλω 'γώ νύχτα μὲ τὸ φεγγάρι,
νὰ σὲ γυρεύγει ἡ μάνα σου μ' ἕναν κακολυχνάρι.
- 235¹⁸ Ὁ ἥλιος ὄντ' πρωτοβγεῖ κάνει σταυρὸ καὶ λόχη,
μὰ νὰ σὲ πάρω θέλω 'γώ, μὰ νὰ σ' ἀφήσω, ὄχι!
- 236¹² Μὰ νὰ σὲ πάρω θέλω 'γώ σὰν τόβαλα στὸ νοῦ μου,
κιὰς κάμουνε κατάσκεση τὸ σπίτι τοῦ κυροῦ μου.
- 237³¹ Σαρανταβέργινο κλουβὶ καὶ μέσα 'να γαρδέλι,
παρμένο ἤθελα σ' ἔχω 'γώ, μὰ ἡ μάνα σου δὲ θέλει.
- 238³¹ Δό μου τὸ δαχτυλίδι σου νὰ μὲ δαχτυλιδῶσεις,
τὴν Κυριακὴ παντρεύγομαι καὶ δὰ τὸ μετανιώσεις.

41 περισσία—42 ὅσο πατεῖ τὸ πόδι—43 νὰ πάμε.

Μ. 228. Σπαγδωνίδη σ. 92 ἀρ. 65.

- 239¹² Πάρε τὸ δαχτυλίδι μου, νὰ τὸ κρατεῖς καπάρω,
νὰ κάμω τὰ χρειάζομαι κι ὕστερα δὰ σὲ πάρω.
- 240³¹ Χίλιες χιλιάδες κυνηγοὶ κάνουν ἕναν ἀλάι⁴⁴,
μὰ νὰ σὲ πάρω θέλω ἴγὼ μόνο μὲ τὸ κολάι⁴⁵.
- 241³¹ Ἀσπρη παπίτσα τοῦ γιαλοῦ καὶ βάρκα τοῦ πελάγου,
ταιράκια δὰ γενούμενε, μόνο καλὰ φυλάγου.
- 242¹² Περιορισμένο μ' ἔχουνε ὅπου γκιὰ σ' ἀντικρύσω,
μούτε στὰ μάθια νὰ σὲ δῶ, μούτε νὰ σοῦ μιλήσω.
Τύφλες στὸν περιοριστή, πού μὲ περιορίζει,
σὰ θὲς ἐσύ, θέλω κι ἐγώ, κιανεὶς δὲ μᾶσε ρίζει.
- 243³¹ Σὰ θὲς ἐσύ, θέλω κι ἐγώ, θέλουμε κι οἱ γειτόνοι,
μὰ ἢ μάνα σου κι ὁ κύρης σου δὲ θέλουν οἱ δαιμόνοι.
- 244¹⁸ Σὰ θὲς ἐσύ, θέλω κι ἐγώ, κιανεὶς δὲ μᾶσε ρίζει,
μουδὲ βασιλικὸ σπαθὶ δὲ μᾶσε ξεχωρίζει.
- 245¹⁸ Μὲς στὴν καρδιά μου φύτρωσε χρυσὸ δεντρὸ μὲ φύλλα,
ἴσαμε νάσαι ἐλεύτερος δὰ νάχω τὴν ὀλπίδα.
- 246⁹ ἴσαμε νάσαι ἐλεύτερος δὰ στέκω ν' ἀνιμένω,
σὰν τὸ καράβι στὸ γιαλὸ, πού στέκει φορτωμένο.
- 247¹⁸ Μὰ σὰ δὲ θέλει ἢ μάνα σου σὲ μένα νὰ σὲ δώσει,
ἄς κάμει γυάλινο κλουβί, μέσα νὰ σὲ κλειδώσει.
- 248¹² Ἀγάπα με καὶ μὴν τὸ λὲς τσὴ μάνας σου, μικρὴ μου,
κι ὀψὲς ἀργὰς μοῦ μὴνυσε, λεῖπ' ἀποῦ τὸ παιδί μου.
- 249¹² Τὴ μάνα σου τὴν ἀγαπῶ καὶ τσὴ φιλῶ τὸ χέρι,
νὰ κάμω κείνη πεθερὰ κι ἐσὲ δικό μου ταίρι.
- 250¹⁸ Γιὰ κειονὰ ἴγὼ τὴ μάνα σου τήνε καληνωρίζω⁴⁶,
πού σὲ ἴκαμε, χρυσέ μου ἀητέ, κι ἐγὼ σὲ κανακίζω⁴⁷.
- 251³¹ Καληώρα νάχει ἢ μάνα σου, ἀμὰ καλὴ ἴναι κιόλα,
γιατ' ἦκαμε ἕνα γιασεμί, μιὰ μυρισμένη βιόλα.
- 252³¹ Καληώρα νάχει ἢ μάνα σου κι ὁ Θεὸς νὰ τσὴ τ' ἀξώσει
ἀπάνω στὸ χρυσὸ δεντρί νὰ δεῖ νὰ καμαρώσει.
- 253¹² Ἀεροδίχτι μούπλεξες στὴν ἄκρα τῶ μαλλιῶ σου,
θέλω δὲ θέλω γίνομαι παιγνίδι τῶ χεριῶ σου.

44 πολὺ πλήθος—45 ἄμα ἐρθουν βολικά—46 λέω: καλὴν ὥρα νάχει—47 χαϊδεύω.

- 254⁹ Κομμάθια γκιά με κάμουνε, ώς και την κεφαλή μου,
σάν την καρπούζα δά τσουρλω⁴⁸ νά σ' άκλουθώ, μικρή μου.
- 255¹⁶ Την κεφαλή μου κόψετε, νά τήνε δουν άθρῶποι,
ϊντ' άλλο δά μου κάμετε, σά μ' άγαπα άγαπῶ τη.
- 256¹⁸ 'Ως περιπλέκει ό κισσός με την άπιδοπούλα⁴⁹,
έτοά δά περιπλέξομε με την παπαδοπούλα.
- 257³¹ 'Ως περιπλέκει ό κισσός άπάνω στο μουρέλο⁵⁰,
έτοά περίπλεξα κι έγώ στο' άγκάλες τῶν κοπέλω.
- 258¹⁴ 'Ως περιπλέκει ό κισσός στοῦ πηγαδιοῦ τόν πάτο,
έτοά δά περιπλέξομε, μήλο μου ζαριφλάτο.
- 259³¹ 'Ως περιπλέκει ό κισσός άπάνω στο χαράκι⁵¹,
έτοά περίπλεξα κι έγώ μ' έναν παλικαράκι.
- 260¹⁴ Καλλιιά 'χω σέ με θάνατο, παρ' άλλη με ζωή μου,
γιατί για σέ γεννήθηκε στόν κόσμο τῶ κορμί μου.
- 261¹² Ψυχή, ζωή και μάθια μου, έσένα έχω μόνο,
όλπίδα, θάρρος και χαρά μες στόν 'Απάνων Κόσμο.
- 262¹⁸ Ψυχή, ζωή και μάθια μου, έσένα έχω μόνο,
στήριγμα και παρηγοριά μες στόν 'Απάνων Κόσμο.
- 263¹⁰ 'Όλος ό κόσμος νά γενει για σένα νταβατζής⁵² μου,
δέν άφρουκοῦμαι⁵³ κιανενούς, μόνο τση κεφαλής μου.
- 264⁴ Και με τῶ δαχτυλάκι μου δέ σούγγιξα ποτέ μου,
καί πῶς έγαπηθήκαμε, μεγαλοδύναμέ μου!
- 265³¹ Δυόν παραδῶ γαρέφαλα δέ σούδωκα ποτέ μου,
καί πῶς έγαπηθήκαμε, μεγαλοδύναμέ μου!
- 266¹⁸ Σά σέ 'δα 'γῶ και μούρεξες⁵⁴ με τὰ καθημερινά σου,
καθόλου δέν έρώτηξα ποῦ 'ναι τὰ σκολινά σου.
- 267¹⁸ Και με τὰ μαῦρα σ' άγαπῶ και με τὰ λερωμένα,
και με τὰ ροῦχα τση δουλειᾶς τρελαίνομαι για σένα.
- 268¹² Μήν τήνε δεῖς την άγαπῶ με τὰ δικά σου μάθια,
με τὰ δικά μου νά τῆ δεῖς και νά γενεῖς κομμάθια.

48 κυλιοῦμαι—49 μικρή άχλαδιά—50 μικρή έλιά—51 βράχος—52 αντίδικος—53 ὕπα-
κούω—54 άρεσες.

- 269¹² Πάρετε τὰ ματάκια μου νὰ πᾶτε νὰ τὴ δεῖτε,
κι ὕστερα νὰ μὲ κλάψετε καὶ νὰ μὲ λυπηθεῖτε.
- 270¹⁸ Ὁ νοῦς μου ἴπᾳ, κι ὁ νοῦς μου ἄλλοῦ, κι ὁ νοῦς μου ταξιδεύγει
κι ὁ νοῦς μου στὰ βαθιὰ νερὰ πάει καὶ σὲ γυρεύγει.
- 271¹⁶ Μοῦ φαίνεται ἡ-γι-ἀγάπη μας πῶς εἶναι περιβόλι,
νὰ κάμει κλώνους καὶ κλαδιὰ νὰ τὴ ζηλεύγουν ὄλοι.
- 272¹² Ἐμεῖς ἐγαπηθήκαμε μόνο μὲ τὴν ψυχὴ μας,
καὶ ἴνοῦς τ' ἄλλοῦ δὲν τόπαμε ἀπὸ τὴν ἐντροπὴ μας.
- 273³¹ Ὁ ἥλιος εἶναι στὰ ψηλὰ κι ἡ λάμψη ντοῦ ἴναι χάμαι,
στὰ χέρια σοῦ ἴρθα κι ἴπεσα κι ὄ,τι μὲ θὲς μὲ κάμε.
- 274³¹ Στὰ χέρια σοῦ ἴρθα κι ἴπεσα, τὸ νοῦ σου μὴ μὲ χάσεις,
καὶ δὲν ξαναπουλιοῦμαι μπλιὸ σκλάβος νὰ μ' ἀγοράσεις.
- 275¹⁸ Τὸ δαφνοτσικουδὸ⁵⁵ ἴφαγα, τση δάφνης τὴ ρακὴ ἴπια,
κι ἀπ' ὄλους τὴν ἀγάπη μου ξεχωριστὴ τὴν εἴχα.
- 276¹⁸ Στὴν πόρτα σας δὰ πὰ νὰ βγῶ πράσινο χορταράκι,
γιὰ νὰ περνᾶ νὰ μὲ πατεῖ τ' ἄσπρο σου ποδαράκι.
- 277¹² Ὁμπρὸς ὄμπρὸς στὴν πόρτα σας δὰ γίνω χαλικάκι,
γιὰ νὰ περνᾶ νὰ μὲ πατεῖ τ' ἄσπρο σου ποδαράκι.
- 278⁴ Στὴ γειτονιά σου δὰ γενῶ ἀμπέλι καὶ περβόλι,
νὰ μὴ σοῦ λείπουν οἴ-γι-ἄθοι καματερὴ καὶ σκόλη.
- 279⁴ Στὴ γειτονιά σου δὰ γενῶ καθέγλα νὰ καθίζεις,
βρύση με τὸ κρυγιὸ νερὸ νάρχεσαι νὰ γεμίζεις.
- 280¹⁸ Γαρεφαλάκι δὰ γενῶ νὰ φυτευτῶ στὸ δέτη⁵⁶,
νὰ πέφτουν τὰ γαρέφαλα στὸ ἀγάπης μου τὸ μπέτη⁵⁷.
- 281⁵ Γαρεφαλάκι δὰ γενῶ νὰ φυτευτῶ στὸ δῶμα,
νὰ πέφτουν τὰ γαρέφαλα στὸ ἀγάπης μου τὸ στρῶμα.
- 282¹⁸ Ἀηδόνια δεκατέσσερα δὰ στείλω στὴν αὐλὴ σου,
νὰ κελαηδοῦν κάθε πρωί, νὰ σκάσουν οἴ-γι-ὄχτροί σου.
- 283¹⁶ Βασιλικὸ πρασὲς πρασὲς δὰ στρώνω νὰ κοιμᾶσαι,
νὰ κόβγεις νὰ μυρίζεσαι κι ἐμένα νὰ θυμᾶσαι.
- 284²⁶ Στὸ γιασεμί χτίζω φωλιά κι ἄλλο πουλί μὴ χτίσει,
γιατ' εἶν' τὸ γιασεμί λιανὸ⁵⁸ καὶ δὰ μᾶσε γκρεμίσει.

55 ὁ καρπὸς τῆς δάφνης—56 κρημνός—57 στήθος—58 λεπτό.

- 285⁴ Χτίζεις ἐσὺ στὸ γιασεμί, χτίζω κι ἐγὼ στὴ βιόλα,
 πούχει τὰ φύλλα πράσινα καὶ κοκκινίζει κιόλα.
- 286³¹ Χτίζεις ἐσὺ στὸ γιασεμί, χτίζω κι ἐγὼ στὴ βιόλα,
 ἀπού 'ναι κουμπελιδικη⁵⁹ κι ἀπού μυρίζει κιόλα.
- 287¹⁸ Τὸ γιασεμί κλαδεύγουνε, τὴν πέτρα πελεκοῦνε
 καὶ μένα τὴν ἀγάπη μου πολλοὶ τὴν ἀγαποῦνε.
- 288⁸⁸ Τὸ γιασεμί στὸ σπίτι σας, κι ἦρθα νὰ τὸ κλαδέψω,
 κι ἐθάρριενε ἡ μάνα σου, πὼς ἤθελα σὲ κλέψω.
- 289¹⁸ Τὸ γιασεμί στὸ σπίτι σας δ' ἀθίσει καὶ δὰ δέσει,
 τ' ἀγγελικὸ σου τὸ κορμί στὰ χέρια μου δὰ πέσει.
- 290¹² Γαρεφαλιᾶς γαρέφαλο καὶ κανελιᾶς κανέλα,
 τσ' ἀγκάλες μού 'χω ἀνοιχτές κι ὄντε ὀρίσεις ἔλα.
- 291¹² Βάστα τὴν τὴν ἀγάπη μας, μὴ χάσομε τὸν κόπο,
 κι ἐπέσαμε ποῦ 'πέσαμε σοὶ γλώσσες τῶν ἀθρώπων.
- 292⁸⁸ Ἐχω ζαμάνια⁶⁰ νὰ σὲ δῶ, καιροὺς νὰ σὲ νταμῶσω,
 κι ἐγρίεψές μου σὰν πουλὶ καὶ πῶς δὰ σὲ μερώσω!
- 293¹⁸ Τσῆ μαύρης γῆς χρωστῶ κορμί καὶ 'νοὺς παπὰ παράδες,
 καὶ μιᾶς μικρῆς μελαχροινῆς καμπόσες μαντινιάδες.
- 294¹² Ὅλοι ἀγαποῦνε τσί μικρές, μὰ 'γὼ ἀγαπῶ τσί γράδες,
 ἀπ' ἀναθρέφουν τζὶ μικρές καὶ κάνουν τζις μεγάλες.
- 295¹⁸ Ὅλοι ἀγαποῦνε τὴ ρακὴ, μὰ 'γὼ ἀγαπῶ τὸ ρούμι,
 κι ὄλοι ἀγαποῦνε χρισθιανές, μὰ γὼ ἀγαπῶ χανούμη.
- 296¹² Στάλα καὶ στάλα τὸ νερὸ τὸ μάρμαρο τρυπᾶ το
 κι ὅτι γκιὰν πῶ, πουλάκι μου, κοντὰ 'σαι καὶ γρικᾶς το.
- 297¹⁸ Στάλα καὶ στάλα τὸ νερὸ τὸ μάρμαρο τρυπᾶ το,
 τὸ πράμα ποῦ μισᾶ κιανεὶς γυρίζει κι ἀγαπᾶ το.
- 298² Μ' ἂν πάω 'γὼ στὴν ἐκκλησιά, δὲν πάω γιὰ ν' ἀγιάσω,
 μὰ πάω γιὰ τσί κοπελιές, νὰ δῶ ποιά θὰ μπολιάσω⁶¹.
- 299³¹ Ὅλα τοῦ κόσμου τὰ πουλιὰ ἦρθανε στὸ σουργιάνι⁶²,
 καὶ μένα τὸ πουλάκι μου ποῦ 'ναι καὶ δὲν ἐφάνη!
- 300¹⁸ Τοῦ κόσμου τὰ πουλιὰ θωρῶ, τοῦ κόσμου τὰ γεράκια
 καὶ τὸ δικό μου δὲ θωρῶ κι εἶμαι νὰ πῶ φαρμάκια.

59 στρογγυλὴ σὰν κουμπές—60 πολὺν καιρό—61 σημαδέψω, ἐκλέξω—62 σεργιάνι.

- 301⁸¹ Τρέχει νερό στὸν ποταμό, μὰ τρέχει στάξη στάξη,
ἄχι, καὶ ἡ-γι-ἀγάπη μας κοντὸ καὶ νὰ βαστάξει!
- 302⁸¹ Ἄνὲ ρωτᾶς γιὰ τὴ φιλιὰ, στέκει ἡ φιλιὰ μας στέκει
καὶ δὲν ἐμεταξέσυρε νὰ πάει ἄλλοῦ παρέκει.
- 303⁸¹ Τρέχει νερό στὸν ποταμό, μὰ τρέχει λίγο λίγο,
Ἄχι, καὶ νάτρεχε πολὺ, νὰ τ' ἀκλουθῶ νὰ φύγω.
- 304⁸¹ Τρέχει νερό στὸν ποταμό, μὰ τρέχει θελαμένο,
ἄχι καὶ νάτρεχε πολὺ, νὰ τ' ἀκλουθῶ νὰ πηαίνω.
- 305⁸¹ Τρεῖς πῆχες ὄφιν δὰ γενῶ νὰ μπῶ μὲς στὸ καφέσι,
νὰ μπῶ νὰ τὴν ἀγκαλιστῶ τὴν ἀκριβὴ σου μέση.
- 306⁸¹ Δὲν πάω μπλιὸ στο' ἀγάπης μου κι ὁ μπίμπαχης μαλώνει,
κι ὅπου τὴν παίζει τὴν ξυλιὰ ντελόγο ξαιματώνει.
- 307⁸¹ Θυμᾶσαι ὄντὸν ἐστέκαμε στὴν πόρτα ἀκουμπισμένα,
καὶ μοῦ διπλοπαράγγερνες μὲ μάθια δακρυσμένα ;
καὶ μοῦ διπλοπαράγγερνες κι ἡκλαιγες κι ἡλεγές μου ;
σὰν τὴν ἀγάπη σου γλυκιὰ δὲν εἶδα ἄγῳ ποτέ μου.
- 308⁸⁸ Ἄστρα πολλὰ κι ἀρίφνητα, ποῦ φέγγετε τὴ νύχτα,
ἀμέτε, πέτε τσ' ἀγαπῶς, πῶς ἤλειπα καὶ ἦρθα.
- 309⁸¹ Ἐμήνας μου κ' ἐμήνας μου, γιὰ δές με δὰ ποῦ σοῦρθα,
τὰ ροῦχα μου δὲν ἤβγαλα ἄποῦ τὴ χαρὰ ποῦ σοῦχα.
- 310⁸⁸ Βαθιὰ νερὰ κιντύνευγα κι ἐδὰ ἄπιασα λιμνιώνᾳ⁶⁸,
μούτε βορρὰ φοβοῦμαι μπλιό, μούτε βαρὺ χειμῶνα.
- 311⁸² Θέλεις δὲ θέλεις θέλεις με, θέλεις με, μὰ φοβᾶσαι,
νὰ μ' ἀγαπᾶς, δὲ μ' ἀγαπᾶς, νὰ μ' ἀρνηθεῖς λυπᾶσαι.
- 312⁸⁰ — Βραδιάζει καὶ βραδιάζομαι, δὲν ἔχω ποῦ νὰ μείνω,
βάλε με στ' ἀγκαλάκια σου ἀπόψε νὰ ξομείνω⁶⁴.
— Βάνω σε ἄγῳ στσ' ἀγκάλες μου, ὦ Καστρινέ μ' ἀέρα,
μὰ δὰ τὸ πάρεις μάθημα νὰ θέλεις κάθα μέρα.
— Μὰ δὲν τὸ παίρνω μάθημα νὰ θέλω κάθα μέρα
μόνο τὸ μῆνα μιὰ βολὰ, τὸ χρόνο μιὰν ἡμέρα.

63 λιμάνι—64 περάσω τὴ νύχτα.

- 313¹⁸ Ξεφτύλισε⁶⁵ τὸ λύχνο σου καὶ βάλε του καὶ λάδι,
κι ἄσε τὴν πόρτα σου ἀνοιχτὴ κι ἐγὼ δὰ ῥθῶ τὸ βράδου.
- 314¹⁸ Ξεφτύλισε τὸ λύχνο σου καὶ βάλε του καὶ γνώση⁶⁶,
γιατὶ δὲ φεύγω ἀπὸ ῥπαδὰ ὥστε νὰ ξημερώσει.
- 315⁶ Βάλε με τράφους⁶⁷ νὰ χαλῶ, κι ἀμπέλια νὰ φυτεύω,
βάλε με φαμεγιάκι⁶⁸ σου, νὰ δεῖς πῶς δὰ δουλεύω.
- 316¹⁶ Βάλε με, λέω, βάλε με στὶ δροσερές σου ἀγκάλες,
καὶ μαθημένο μ' ἔχουνε κι ἐβάλασί με κι ἄλλες.
- 317¹⁰ Βάλε με στ' ἀγκαλάκια σου καὶ σφίξε με νὰ τριξῶ,
καὶ μὴ μὲ βγάλεις ἀπὸ ῥκειὰ μόνο νὰ ξεψυχῆσω.
- 318⁸⁸ Βάλε με στ' ἀγκαλάκια σου μιὰν ὥρα μόνο μόνο,
νὰ μοῦ περάσει ὁ λοῖσμός καὶ τσὴ καρδιάς ὁ πόνος.
- 319⁸⁸ Βάλε με στ' ἀγκαλάκια σου, κιὰς εἶναι ἀπόξω χιόνι,
πάπλωμα δὲ χρειάζεται κι ἡ-γι-ἄχνα⁶⁹ σου μὲ σώνει.
- 320⁸⁸ Βάλε τὸ πάπλωμα μπερντὲ νὰ μὴν περνοῦν οἱ μπάλες,
καὶ βάλε με νὰ κοιμηθῶ στὶ δροσερές σου ἀγκάλες.
- 321¹² Ξεπλερωμὸ δὲν ἔχουνε οἱ χάρες ποῦ μοῦ κάνεις,
ὄντε γκιὰ βρεῖς ἀμοναξὰ στὸ ἀγκάλες σου μὲ βάνεις.
- 322¹² Ἄνεστοροῦμαι⁷⁰ σου πολλὰ, χάρες καὶ καλωσύνες,
κι ἡ μάνα ποῦ μ' ἐγέννησε δὲ μοῦ τσὶ κάνει ἐκεῖνες.
- 323⁸¹ Κιὰν ἀποθάνω γὼ γιὰ σέ, ἡ γῆς δὲ μὲ χωνεύγει,
σαβανωμένο τὸ κορμὶ δὰ ρθεῖ νὰ σὲ γυρεύγει.
- 324¹⁸ Βάλε με, λέω, σφάξε με πάνω στὰ γόνατά σου,
νὰ τρέξουνε τὰ αἵματα στὰ ποδαστράγαλά σου.
- 325⁸¹ Βάλε μὲ φαμεγιάκι σου, νὰ βλέπω τσ' ὄρνιθές σου,
νὰ μεροξημερώνομαι στὸ ἀγκάλες τσ' ἐδικές σου.
- 326²² Βάλε με, λέω, βάλε με τὰ πόδια σου νὰ πλύνω,
καὶ τῶν ποδιῶ σου τὸ νερὸ χιερμπέτι νὰ τὸ πίνω.
- 327²² Πάρε με φαμεγιάκι σου, σὰ δὲ μὲ θές κερὰ σου,
νάχω κι ἐγὼ τὸ θάρρος σου καὶ τὴν παρηγοριά σου.

65 τράβηξε τὸ φυτίλι ἔξω γιὰ ν' ἀνάψει καλά—66 μεταφ. λάδι—67 πέτρινους φράχτες—68 ὑπηρέτη—69 ἀνάσα—70 θυμοῦμαι.

Μ. 313. Λαογρ. τ. 1 σ. 294 ἄρ. 93.—Μ. 320. Λαογρ. τ. 1 σ. 292 ἄρ. 70.

- 328¹⁶ Ψηλά 'ν' τὰ παραθύρια σου, σάν карабиоῦ κατάρθια,
ρίξε μου τὰ ξαθὰ μαλλιά νά κάμω σκαλοπάθια.
- 329¹⁶ Σήκωσε τὰ ματάκια σου καί δές με ἀγάλι ἀγάλι,
κι ἄ δέ σ' ἀρέσω, μάθια μου, χαμήλωσέ τα πάλι.
- 330¹⁸ "Ε, σιγανέ μου ποταμέ, νερό κανακεμένο⁷¹,
σύγκλινε⁷² κι ἔλα μετά μέ, κι ἐγώ σέ περιμένω.
- 331⁶ 'Εγώ 'μαι 'να μικρό δεντρί, καί σύ πουλάκι ἄν εἶσαι
πέταξε κι ἔλα στοῦ δεντρί καί τή φωλιά σου χτίσε.
- 332¹¹ Γίνου στὸν κάμπο λεμονιά κι ἐγώ στ' ἄορι χιόνι,
νά λιώνω νά ποτίζονται οἱ δροσεροί σου κλώνοι.
- 333¹² Γίνου, μικρό μου, λεμονιά κι ἐγώ στή ρίζα κλημά,
νά περιπλέξομε τὰ δυό, κιὰς ἔχω ἐγώ τὸ κρίμα.
- 334¹⁸ Μίλησε καί τοῦ λόγου σου πού κάθεσαι κοντά μου,
κι ἀπὸ τὰ μάθια σου τὰ δυό φέγγουνε τὰ δικά μου.
- 335¹⁸ Μίλησε καί τοῦ λόγου σου, ἀπὸ καταλαβαίνεις,
τῶν πονεμένω τσί καρδιές εἶσαι γιατρός καί γιαίνεις.
- 336⁴ Παράδωσε τὰ κάλλη σου, πουλάκι μου, σέ μένα,
καί μὴ φοβᾶσαι πὼς δὰ πῶ ποτέ κακὸ γιὰ σένα.
- 337¹⁰ Ψηλὸ κυπαρισσάκι μου, λυγίσου, δὲ σέ φτάνω,
νά μυριστῶ τσί κλώνους σου κι ὕστερ' ἄς ἀποθάνω.
- 338¹⁰ Ψηλὸ κυπαρισσάκι μου καί πρασινοκορφάτο,
ἄχι, καί ποιὸς δὰ κοιμηθεῖ στὸν ἴσκιο σου ἀποκάτω!
- 339¹² Πιάσ' τὴ δουλειὰ στή χέρα σου καί τὴ χρυσὴ βελόνα,
κι ἔβγα στ' ἀνάδιο νά σέ δῶ, τ' Ἄγιοῦ Μηναῖ κολόνα.
- 340²¹ "Εβγα στ' ἀνάδιο νά σέ δῶ, γιατί ἐνεζήτηξά σε
καί κλαίω καί σκοτώνομαι, μικρή μου, κι ἤχασά σε.
- 341⁹ Πρόβαλε, λέω, πρόβαλε, νά με ποτίσεις γάλα,
πού 'ναι οἱ πόνοι μου πολλοί, τὰ πάθη μου μεγάλα.
- 342¹ Πρόβαλε ἀπὸ δὲν ἔχω μπλιὸ μόνο τὸ Θεὸ καί σένα,
πού νάθελα σ' ἀποβαρθεῖ⁷³ ἢ μάνα ἀπὸ σ' ἐγέννα.

71 περίσσα καλό, περίφημο—72 κλίνε πρὸς ἐμένα, δέξου—73 νά κάμει ἀποβολή.

Μ. 332. Κριάρης σ. 452, "Εκλογές σ. 190 ἀφ. μς.

- 343³¹ Ψιλομελαχροινάκι μου κι άτίμητή μου πέτρα,
κοντό πώς ήθελα σέ δώ, τó μάτι μου έξεπέτα ;
- 344³¹ Πρόβαλε, σκύλας γέννημα, πρόβαλε για καλλιιά σου,
γιατί δά πώ πεισματικά νά κάψω τήν καρδιά σου.
- 345¹⁹ Πρόβαλε, λέω, πρόβαλε, νά δεΐς και νά σέ δοϋνε
τά μάθια πού σέ ρέγουνται κι άποϋ σέ πεθυμοϋνε.
- 346³¹ Γύρισε, δές με μιá μαθιά, γύρισε δές με, φώς μου,
γύρισε δές πώς σ' άγαπώ, πεντάμορφη του κόσμου.
- 346^a 26 Γύρισε δές με μιá μαθιά, κι άς είναι και με πάθος,
κι άθρωπος ήμουνε κι έγω κι ήκαμα ένα λάθος.
- 347¹⁸ Γύρισε δές τόν οϋρανó και ξάνοιξε και μένα,
κι άν έχεις πίστη, πίστεψε, πώς χάνομαι για σένα.
- 348³¹ Πρόβαλε, λέω, πρόβαλε άποϋ τó παραθύρι
και λιγομάρα μούδωκεν άπάνω στο μπεγίρι⁷⁴.
- 349¹⁸ Πρόβαλε, λέω, πρόβαλε άποϋ τó παραθύρι,
νά μοϋ πετᾶς βασιλικό κι έγω φιλιá στ' άχειλί.
- 350²⁶ Μίλιε μου, μερτζανάχειλη⁷⁵, και μη μοϋ κάνεις νάζι,
γιατί ó θεός τήν όμορφιά σαν άνθος τήν τινάζει.
- 351¹² 7 Άνοιξε τ' άχειλάκι σου τó κόκκινο, μικρή μου,
και δός μου μιάν παρηγοριά, πώς δά γενεΐς δική μου.
- 352²⁶ 7 Άνοιξε τ' άχειλάκι σου, γλυκόλαλο πουλί μου,
και δός μου μιάν παρηγοριά, πώς δά γενεΐς δική μου.
- 353¹⁸ 7 Άνοιξε τ' άχειλάκι σου τó κόκκινο, κερά μου,
και δός μου μιάν παρηγοριά νά ζήσεις, πέρδικά μου.
- 354¹⁸ Στο παραθύρι τó βορνó νά στρώνεις νά κοιμάσαι,
νάρχεται άέρας δροσερός, νά μην κατηγοράσαι.⁷⁶
- 355¹⁶ Στο παραθύρι τó βορνó νά κάθεις νά φαίνεις,
κι εκείά δά νάρθω νά σέ βρώ, μόνο νά μ' άνιμένεις.
- 356¹⁸ Κάνε μου τά χατίρια μου και τά θελήματά μου,
κι άνέ διψάσεις, πιέ νερό τó αίμα τση καρδιάς μου.

74 άλογο—75 με χείλη κόκκινα σά μερτζάνι—76 στενοχωράσαι κι άδυνατίζεις.

Μ. 346. Σπυριδάκης σ. 31.

- 357¹² Παπαδοπούλα τοῦ παπαῦ, ἀγάπα με κι ἐμένα,
γιατί δά κάμω τόν παπά χωρίς μαλλιά καί γένια.
- 358¹⁸ Παπαδοπούλα τοῦ παπαῦ, ἀγάπα με κι ἐμένα,
γιατί δά κάμω τόν παπά κακά κι ἀσβολωμένα.
- 359⁸⁸ Παπαδοπούλα τοῦ παπαῦ, ἀγάπα με κι ἐμένα,
γιατί δά κάμω τόν παπά νά πιάσει τά σπαρμένα.
- 360¹⁸ Ἀγάπα με θεοτικά κι ὄχι μαργιολεμένα,
κι ἐγὼ πουλάκι δά γενῶ, νά κιλαηδῶ γιά σένα.
- 361⁸¹ Ἀγάπα με θεοτικά κι ὄχι μαργιολεμένα,
γιατί δά πάρει ὁ διάολος τή μάνα ποῦ σ' ἐγέννα.
- 362⁵ Ἀγάπα με θεοτικά καί μίλιε μου γεμάτα,
καί μέσ στὸν κόσμο τὸν πολὺ μὴ μὲ θωρεῖς στὰ μάθια.
- 363¹² Ἀγάπα μ' ὅπως σ' ἀγαπῶ, γλυκὰ καί μπιστεμένα,
κι ἐγὼ πουλάκι δά γενῶ, νά κελαηδῶ γιά σένα.
- 364¹² Ἀλλαξε, κόρη, λοῖσμό, ἄλλαξε, κόρη, γνῶμη,
ἐδά ποῦ ἔχομε καιρὸ καί σ' ἀγαπῶ ἀκόμη.
- 365¹² Πάρ' τή δική μου τὴν καρδιά καί κάμε τη δική σου,
νά τραγουδεῖς καί ν' ἀγαπᾶς σέ ὄλη τὴ ζωὴ σου.
- 366¹² Σ' ἓνα δεντρό, ψηλὸ δεντρό, ἐζύγωνα ν' ἀπλώσω,
μὰ τὸ δεντρό ἔτανε ψηλὸ καί δὲ μπορῶ νά σώσω.
Σά θέλει πάλι τὸ δεντρό ἀπὸ δική ντου χάρη
ν' ἀπλώσει τὰ κλωνάρια ντου, ἀπάνω δά μὲ πάρει.
- 367⁹ Γι' ἀγάπα με, γι' ἀρνήσου με, γιά δός μου ἄνα τζεβάπι⁷⁷,
νά κόψω τὴν ὀλπίδα μου ἄποῦ τὴ δική σου ἀγάπη.
- 368¹⁰ Ἐλα νά πάμε, μάθια μου, σ' ἓναν ἐκκλησιδάκι,
νά γίνεις σὺ τὸ κόνισμα κι ἐγὼ τὸ καντιλάκι.
- 369¹² Ἀγάπα με, πουλάκι μου, γιατί κι ἐγὼ ἀγαπῶ σε,
μέρα νά κάμω νά σέ δῶ, κλαίω κι ἀνεζητῶ σε.
- 370¹² Ἀγάπα με, πουλάκι μου, κιὰς λέει ὁ κόσμος λόγια,
κιὰ δὲν τζι βάνουν τὰ βουνά, ἄς πιάσουνε τ' ἄδρια.

77 ἀπάντηση.

Μ. 357, 358, 359. Γιανναράκις σ. 281 ἄρ. 180, Σπυριδάκης σ. 28, Κριάρης σ. 467. —
Μ. 369. Γιανναράκις σ. 259 ἄρ. 4.

- 371³¹ "Ω! μήστητί μου Κύριε, ἀγάπη σοῦ τὴν ἔχω,
κοντὸ νὰ μ' ἀγαπᾶς κι ἐσὺ κι ἐγὼ δὲν τὸ κατέχω!
- 372³¹ Νὰ κάτεχα ἡ-γι-ἀγάπη μου σ' ἴντα δεντρό κοιμᾶται,
σ' ἴντα δεντρό χτίζει φωλιά κι ἐμένα δὲ θυμᾶται!
- 373³⁸ 'Οντὸ περνᾶς στὴν πόρτα μας γιὰ μίλησε γιὰ βῆξε,
γιὰ ἀπού τὸ παραθύρι μας ἕνα χαλίκι ρίξε.
- 374³¹ 'Οντὸ περνᾶς στὴν πόρτα μας, χτύπησε τὸ φελό⁷⁸ σου,
καὶ μὴν ντραπεῖς τὴ μάνα μου καὶ πέ τσης: ποῦ 'ν' ὁ γιός σου;
- 375³¹ —Μέσα στὴ μέσαν κάμερα κοιμᾶται ὁ κανακάρης,
κιὰ θέλεις πῆνε, βρές τονε νὰ κοιμηθῆτε ὁμάδι.
- 376³¹ Μέσα στὴ μέσαν κάμερα ἐκειά 'ναι μένα ὁ γιός μου,
ἀπού 'ναι σὲ τὸ ταίρι σου καὶ μένα ὁ χωρισμός μου.
- 377³¹ Μέσα στὴ μέσαν κάμερα, στὰ σκοτεινὰ γιατάκια⁷⁹,
ἐκειά τὸν ἐξορίσανε τὰ μαῦρα σου ματάκια.
- 378³¹ Ζερβὰ δὰ μπεῖς στὸ σπίτι μας, δεξὰ δὰ βρεῖς τὸ στρώμα,
σκύψε καὶ φίλησέ τονε στ' ἀχείλια καὶ στὸ στόμα.
- 379³⁸ Πέ μου ἄ δὲν ἔχω διάφορο νὰ μὴν περνοδιαβαίνω,
γιατὶ μαλώνει ἡ γειτονιά πού ἀνεβοκατεβαίνω.
- 380⁵ Πέρνα, ψηλέ, πέρνα, λιγνέ, πέρνα το τὸ σοκάκι,
κι ἀκόμη δὲν ἐγίνηκε τῶν ἀμαθιῶ διασάκι.
- 381⁵ Πέρνα, ψηλέ, πέρνα, λιγνέ, πέρνα, δικό μου ταίρι,
πέρνα, σπαθί τσῆ γειτονιάς, τσῆ μάνας μου μαχαίρι.
- 382³⁶ Πέρνα, ψηλέ, πέρνα, λιγνέ, πέρνα, δικό μου ταίρι,
πού σ' ἔχουν οἱ γειτόνοι μας μὲς στὴν καρδιά μαχαίρι.
- 383³¹ Πέρνα, ψηλέ, πέρνα, λιγνέ, πέρνα, καμαρομάτη⁸⁰,
πού κάνουν τὰ ματάκια σου τριγύρου τὴν ἀγάπη.
- 384³⁶ Ἀπὸ τὴν πόρτα σου περνῶ κι ἀπού τὴ γειτονιά σου,
ν' ἀκούσω τὴν κουβέντα σου καὶ τὴ γλυκιά λαλιά σου.
- 385³⁸ Περνοδιαβαίνω τὸ στενό, μὰ ἴντα περνῶ καὶ κάνω;
μαῦρα ματάκια δὲ θωρῶ, κι ἄσπρα βυζὰ δὲν πιάνω.

78 τσόκαρα—79 κρεβάτια—80 μὲ ὠραῖα μάτια.

Μ. 380. Λαογρ. τ. 1 σ. 293 ἄρ. 76.

- 386¹⁴ ὄντὸ σὲ βλέπω κι ἔρχεσαι, τρέμει ἡ καρδιά μου τρέμει,
ὡσάν τὸ φουντοκάλαμο ποὺ τὸ φυσοῦν οἱ-γι-άνέμοι.
- 387¹⁶ Ὡς τρέμουν τ' ἄστρα τ' οὐρανοῦ, ὥστε νὰ ξημερώσει
τρέμει κι ἐμὲ ἡ καρδούλα μου ὅτινα σ' ἀνταμώνει.
- 388¹⁸ Σάν ὄντὲ κάνει τὸ σεισμὸ καὶ σοῦνται οἱ Τρεῖς Καμάρες,
ἔτσά σ' ἐγάπησα κι ἐγὼ μὲ φόβους καὶ τρομάρες.
- 389⁵⁵ Ὅντε σοῦ καλοθυμηθῶ καὶ δὲ σὲ δῶ κοντά μου,
ὡς τρέμει ἡ γῆς μὲ τὸ σεισμὸ τρέμουν τὰ κόκαλά μου.
- 390¹² Ὡς τρέμει τὸ πετρόψαρο ὄντὲ τὸ πιάνει ἡ τράτα,
τρέμει κι ἐμὲ ἡ καρδούλα μου ὄντε σὲ δῶ στὴ στράτα.
- 391¹² Ἰντά ἔχω κι ὅτινα σὲ δῶ πόδια καὶ χέρια τρέμω,
μὲ τὴν καρδιά μου σ' ἀγαπῶ, γιὰ κεῖνο τὸ παθαίνω.
- 392⁸¹ Τρώγω, πεινῶ! πίνω, διψῶ! θέτω, μὰ δὲν κοιμοῦμαι!
κιάν κάθομαι, κιάν προπατῶ, ἐσένα συλλογοῦμαι!
- 393¹² Τρώγω, πεινῶ! πίνω, διψῶ! πλαγιάζω δὲν κοιμοῦμαι!
τὴ συντροφιά σου ἀνεζητῶ, τὰ λόγια σου θυμοῦμαι.
- 394³ Θαρρῶ πεινῶ, μὰ γὼ διψῶ, μὰ δὲ διψῶ, νυστάζω,
μὰ δὲ νυστάζω, ξαγρυπνῶ γιὰ σὲ κι ἀναστενάζω.
- 395¹² Θαρρῶ πεινῶ, μὰ γὼ διψῶ, μὰ δὲ διψῶ, νυστάζω,
πλαγιάζω, ὕπνο δὲ θωρῶ ἐσένα νὰ λογιᾶζω.
- 396¹² Τρώγω, κοιμοῦμαι, λαχταρῶ καὶ ξύπνου σὲ θυμοῦμαι,
κιάν κάθομαι, κιάν προπατῶ, ἐσένα συλλογοῦμαι.
- 397¹⁸ Κιάν κάθομαι κιάν προπατῶ πάντα στὸ νοῦ μου σ' ἔχω
καὶ στ' ὄνειρό μου σὲ θωρῶ κι ἀγκαλιασμένο σ' ἔχω.
- 398¹⁸ Σάν ὄφισ κουβαριάζομαι καὶ σάν πουλι τρομάσσω,
καὶ σάν τὰ φύλλα τῶ δεντρῶ πέφτω σὰ σὲ λογιᾶσω.
- 399¹² Ὅρτσα⁸¹ νὰ πάρω χάνομαι, γεμάτα⁸², δὲ γλυτώνω,
καὶ νὰ τὸ ρίξω στὴ στεριά, πάλι τὸ μετανιώνω.
- 400¹² Μέσα στὸ χιόνι καίγομαι καὶ στὴ φωτιά μαργώνω,
καὶ στὸν ἀέρα βρέχομαι καὶ στὸ νερὸ στεγνώνω.

81 ἐνάντια στὸν καιρὸ—82 μὲ εὐνοϊκὸ καιρὸ.

Μ. 386. *Passow* σ. 530 ἀρ. 485.—Μ. 391. *Γιανναράκης* σ. 273 ἀρ. 117, *Passow* σ. 524, ἀρ. 430.—Μ. 400. *Passow* σ. 556 ἀρ. 768, *Ἀραβαντινός* σ. 342.

- 401⁸¹ ὄντό σοῦ θέλω θυμηθεῖ, ἄν εἶμαι ὀρθός καθίζω,
κιὰν εἶμαι στό προσκέφαλο σάν ψάρι λαχταρίζω.
- 402¹² Πόσες φορές τὴν Παναγιὰ ψεύτικα τὴν ἀμνῶγω,
καὶ λέω πῶς δὲ σ' ἀγαπῶ, μὰ πάλι μετανιώνω.
- 403⁸¹ Ἦκουσα πῶς ἐρώστησες, βασιλικὲ κιτράτε,
κι ἤθελα νάρθω νὰ σὲ δῶ, μὰ ἡ-γι-ἐντροπή μ' ἐκράθιε.
- 404⁸¹ Ἦκουσα πῶς ἐρώστησες, πῶς ἤπεσες στό στρῶμα,
κι ἤθελα νάρθω νὰ σὲ δῶ, μὰ δὲ σὲ ρίζω ἀκόμα.
- 405¹⁸ Τέσσερα μῆλα στὴ μηλιά, τὰ δυὸ 'ναι καωμένα⁸³,
καὶ τ' ἄλλα δυὸ 'ν' ἀκάμωτα⁸⁴, τσ' ἀγάπης φυλαμένα.
- 406¹² Τέσσερα μῆλα στὴ μηλιά τὰ δυὸ 'ναι καωμένα,
καὶ τ' ἄλλα δυὸ 'ν' ἀκάμωτα, κι ἐκείνανά 'ναι μένα.
- 407¹⁸ Θυμᾶσαι τὰ μιλήσαμε καὶ δὲν τὰ κάμαμε ἔργα;
ἔλα νὰ πὰ τὰ γράψομε σὲ μιὰ λιγένια⁸⁵ βέργα.
- 408¹⁸ Θυμᾶσαι τὰ μιλήσαμε 'ποὺ τὴ σκαλοθυρίδα,
ἄλλος κιανεὶς δὲν τάκουσε μόνο ἡ νυχτερίδα.
- 409¹⁸ Θυμᾶσαι τὰ μιλήσαμε 'ποὺ τὸ παραθυράκι,
ἄλλος κιανεὶς δὲν τάκουσε, μόνο τὸ φεγγαράκι.
- 410⁸¹ Ἄ σοῦπαν πῶς δὰ σ' ἀρνηθῶ, γλυκύτατη μ' ἀγάπη,
τόκαμα, χαϊδεμένη μου, γιὰ τῶν ὀχτρῶ τὸ μάτι.
- 411⁸¹ Πάλι μηλιά θέ νὰ γενῶ, πάλι ν' ἀθίσω θέλω,
πάλι τὰ κλωναράκια μου νὰ τὰ στολίσω θέλω.
- 412⁸¹ Πάλι μηλιά θέ νὰ γενῶ στό πρῶτο μου περβόλι,
νὰ κάνω μῆλα κόκκινα, νὰ μοῦ ζηλεύουν ὄλοι.
- 413⁴ Στὸ σπῖτι σας δὲν ἔρχομαι, γιὰτὶ δὲν ἔχω θάρρος,
σάν παντρευτεῖς μὲ κάλεσε, νὰ μῶ κι ἐγὼ κουμπάρος.
- 414⁸¹ Μὰ ἴντα κάθεσαι ἐπαδὰ μόνος κι ἀμοναχός σου
καὶ δὲν πὰ παντρευτεῖς κι ἐσύ νὰ βρεῖς τὸ ριζικό σου;
- 415¹⁶ Ἀμπελοβλασταράκι μου καὶ γιασεμί στὴ γάστρα,
ἄν ἔχεις πίστη στό Θεό, ὡς σ' ἀγαπῶ μ' ἀγάπα.
- 416¹⁶ Βρῦση μὲ τὸ κρυγιὸ νερό, καὶ τὸ νερὸ ἐσύ 'σαι,
δός μου νὰ πιῶ νὰ δροσιστῶ κι ἀλύπητη μὴν εἶσαι.

83 ὄριμα—84 ἄωρα—85 ἀπὸ λιγαριά.

- 417¹⁶ Ὀντὸ σοῦ θέλω θυμηθεῖ ἀπάνω στὸ φαῖ μου,
ἡ-γι-ῶρεξή μου κόβγεται καὶ χάνεται ἡ ζωὴ μου.
- 418¹⁶ Ὀντὸ σὲ βλέπω κι ἔρχεσαι, θαρρῶ πὼς βασιλεύω,
κι ὀντὸ μισεύγεις, μάθια μου, μὲ τὰ θεριά παλεύω.
- 419¹⁶ Ὀντὸ μοῦ λὲς πὼς μ' ἀγαπᾶς, τότε ἡ καρδιά μ' ἀνοίγει
καὶ μὲς τὰ μάθια σου τὰ δυὸ κάθε καημὸ ντζης πνίγει.
- 420⁸⁴ Μαργαριτᾶρι στρογγυλὸ πουλιέται στὴν Εὐρώπη,
καὶ μένα τὴν ἀγάπη μου τὴ λένε Πηνελόπη.
- 421³⁴ Μαργαριτᾶρι στρογγυλὸ πουλιέται στὴν Ἀσία
καὶ μένα τὴν ἀγάπη μου τὴ λὲν Ἀνεστασία.
- 422¹⁸ Ἐλα νὰ πάμε στοῦ καδῆ καὶ στοῦ καΐμακάμη,
νὰ τοῦ τὸ πῶ πὼς σ' ἀγαπῶ, νὰ δῶ ἴντα δὰ μοῦ κάμει.
- 423⁷ Ὁ νοῦς μου ἐπά, κι ὁ νοῦς μου ἀλλοῦ, κι ὁ νοῦς μου ταξιδεύει,
κι ὁ νοῦς μου στὰ βαθιά νερὰ πάει καὶ σὲ γυρεύει.
- 424¹⁸ Εἶδα σε κι εἶδα τὸ Χριστὸ κι εἶδα τὴν Παναγία,
Θέ μου μεγαλοδύναμε, μὴ μοῦ τὸ πιάσεις κρίμα.
- 425¹⁸ Ἐναν κλαδὶ βασιλικὸ ἐφύτεψα στ' ἀφτί μου,
κι ἐγύρισε κι ἐσκέπασε ὅλη τὴν κεφαλὴ μου.
- 426¹⁸ Ἐναν κλαδὶ βασιλικὸ ἐφύτεψα στὴ γάστρα,
κι ἐγύρισε κι ἐσκέπασε τὸν οὐρανὸ μὲ τ' ἄστρα.

M. 425. Γιανναράκης σ. 269 ἄρ. 88, Κριάρης σ. 455, Θρακικὰ σ. 185, ἄρ. 22, Ρασσοῦ σ. 497 ἄρ. 149.—M. 426. Κρητικὰ τ. Α' τεῦχ. Α' σ. 51.

Γ'. ΤΡΕΛΗ ΑΓΑΠΗ

- 1¹⁶ Σὰν ἡπηρές μου τον τὸ νοῦ, πάρε με σκιὰς κι ἐμένα,
κι ἴντα μὲ θέλει κουζουλὸ ἢ μάνα ἀπού μ' ἐγέννα.
- 2¹⁸ Σὰν ἡπηρές μου τον τὸ νοῦ, καλὰ νὰ τότε βλέπεις,
καὶ καθὰ ἀργὰ τὸν ἔβανε στο' ἀγκάλες σου νὰ θέτεις.
- 3⁴ Ἐναν πουλάκι μέρωνα, κι ἦτανε βαρισμένο¹,
κι ἔχει τὸ χιανέτικο² τὸ νοῦ μου μπλιὸ παρμένο.

¹ πληγωμένο—² ἀχάριστο.

M. 1. Κριάρης σ. 471, Ἐκλογὲς σ. 189 ἄρ. λς'.

- 4¹⁶ Ἄναθεμα τῆ μάνα σου ποῦ σέ ἔμαθε νά φαίνεις,
κι ὄντο χτυπᾷς τὸ πέταλο τὸ νοῦ μου τότε παίρνεις.
- 5¹⁸ Ἐσὺ ὄσ' αἰτία κι ἀφορμὴ καὶ δὲ μεταλαβαίνω,
κι ἀποῦ τῆ χέρα τοῦ παπᾶ ἀντίδερο δὲν παίρνω.
- 6¹² Ἐσὺ ὄσ' αἰτία κι ἀφορμὴ καὶ δὲ μεταλαβαίνω,
κιὰν πάω καὶ στὴν ἐκκλησᾶ ἀντίδερο δὲν παίρνω.
- 7¹⁸ Ἐφτά ὄν' οἱ δίπλες τ' οὐρανοῦ, μὰ ὁ Θεὸς εἶν' ἕνας.
Ἔ, πολυαγαπημένο μου, τρελαίνομαι γιὰ σένα.
- 8¹⁶ Ἐφτά ὄν' οἱ δίπλες τ' οὐρανοῦ, μὰ ὁ Θεὸς εἶν' ἕνας,
ψηλὸ λιγνὸ μου γιασεμί, καὶ κλίνει μετὰ μένα.
- 9⁶ Τέσσερεις Εὐαγγελιστῆς τὸ πλάσαν τὸ κορμί σου,
χάνομαι στὴν ἀγάπη σου, δὲ μὲ πονεῖ ἢ ψυχὴ σου ;
- 10¹⁸ Χίλια μαχαίρια καὶ σπαθιά χάμαι στὴ γῆς στρωμένα,
γλεκοπατῶ³ τα καὶ περνῶ καὶ τρέχω μετὰ σένα.
- 11¹² Πίνω κρασί, δὲ μὲ μεθεῖ ἂν πιῶ καὶ δυὸ κουρούπια,
μὰ μὲ μεθοῦν τὰ μάγουλα πούχουνε τὰ ζουλούφια.
- 12¹² Πίνω κρασί, δὲ μὲ μεθεῖ ἂν πιῶ καὶ πέντ' ὀκάδες,
μὰ μὲ μεθοῦν τὰ μάγουλα, πούχουν τζὶ κοκκινάδες.
- 13¹⁸ Ἦπια κρασί κι ἐμέθυσσα, ρακὴ κι ἐζάλισέ με,
κι εἶδα καὶ τὴν ἀγάπη μου κι ἐποκουζούλανε με.
- 14¹² Ἄνεθεματισμένης γιέ, μέρᾳ ἔτονε γῆ νύχτα,
πούμπηκα στὴν ἀγάπη σου καὶ τὸ μετὰ μου βρῆκα.
- 15¹² Στὸν τόπο ἀποῦ σ' ἐγάπησα φύτρωσεν ἀσγουρλίδι⁴,
κιὰ δὲν προβάλεις νά σέ δῶ, ντελίριο μοῦ δίδει.
- 16¹⁸ Ὄντε περάσω καὶ σέ δῶ στὴν πόρτ' ἀκουμπισμένη,
τὰ δυὸ μου πόδια πᾶν ὀμπρὸς κι ὁ νοῦς μου πίσω μένει.
- 17³ Μιὰ σέ ἔδα, δυὸ σ' ἐγάπησα, τρεῖς καὶ τὸ νοῦ μου πῆρες,
ἀνεθεματισμένης γιέ, καὶ ποῦ μοῦ τὸν ἐπήγες.
- 18¹² Εἶδά σε πάλι σήμερο κι ἐπαῖξαν οἱ βασμοί⁵ μου,
κι εἶπα πὼς ἦσαν ἄγγελος νά πάρεις τὴν ψυχὴ μου.

3 τσαλαπατῶ—4 ἀγριελιά—5 σφυγοί.

Μ. 4. Γιανναράκις σ. 262 ἀρ. 23, Σπυριδάκις σ. 6.—Μ. 5, 6. Σπανδοινίδης σ. 90 ἀρ. 52.—
Μ. 7, 8. Σπανδοινίδης σ. 89 ἀρ. 44.—Μ. 10. Θρακικὰ σ. 184 ἀρ. 13.—Μ. 13. Σπυριδάκις
σ. 184 ἀρ. 17, Λαογρ. τ. 1 σ. 294 ἀρ. 91.

- 19¹⁸ Είδα σε πάλι σήμερα κι έπαίξαν οί βασμοί μου,
τρείς ὠρες ἦκαμε νά 'ρθεῖ ὁ νοῦς στήν κεφαλή μου.
- 20¹⁶ Είδα σε πάλι σήμερα κι έπαίξαν οί βασμοί μου
καί ρίγος ξεφανερωτὸς ἦπιασε τὸ κορμί μου.
- 21¹² Είδα σε πάλι σήμερα κι έπαίξαν οί βασμοί μου,
ἀπού 'τονε νά κατεβεῖ στὸν "Αδη τὸ κορμί μου.
- 22¹³ Είδα σέ πάλι σήμερα κι εἶδα τὸ θάνατό μου,
κι εἶδα τὸ χάρο κι ἦκατσε πὰ στὸ προσκέφαλό μου.
- 23¹⁸ Είδα σε πάλι σήμερα, πού νάθελα μὴ σώσω,
ἀπού 'χα τὰ ματάκια μου γοργό⁸ νά τὰ μερώσω.
- 24¹⁵ Είδα σε πάλι σήμερα στήν πόρτ' ἀκουμπισμένη
καί μοῦ τὸν ἦπηρες τὸ νοῦ, ἀνεθεματισμένη.
- 25¹² Είδα τα πάλι σήμερα τὰ μάθια πού μὲ κρίνουν
κι ἀπού μοῦ παίρνουνε τὸ νοῦ καί δέ μοῦ τὸν ἀφήνουν.
- 26¹⁸ Είδα σέ πάλι σήμερα μὲ τ' ἄσπρα τὰ χιονάτα
καί μὲ τὰ κατσαρά μαλλιά καί μὲ τὰ μαῦρα μάθια.
- 27¹⁸ Πρόβαλε, φέγγος τ' οὐρανοῦ καί δωρεὰ τοῦ κόσμου,
τὸ νοῦ μου καί τὸ λοῖσμό ἀπού μοῦ πῆρες δὸς μου.
- 28¹¹ Πρόβαλε, σκύλα, πρόβαλε λίγου καιροῦ μου ἀγάπη,
τὸ νοῦ μου πῆρες καί βαστᾶς νά τοῦ φωνιάξω νάρθει.
- 29¹⁶ Ἀχ, ἴντα πῆγα κι ἦκαμα ἡ σκύλα τοῦ κορμιοῦ μου
κι ἐγάπησά σε μπιστικὰ κι ἦβγηκα 'πού τὸ νοῦ μου.
- 30¹² Κουζουλαμένος καί ντελῆς' γυρίζω 'γὼ γιὰ σένα,
μὰ σὺ δὲν εἶσαι μπιστικὰ νά μ' ἀγαπᾶς ἐμένα.
- 31¹⁹ Σὰ σοῦ μιλήσω, ἀγάπη μου, ἐρωντικό πουλί μου,
ὁ νοῦς μου διασκορπίζεται ἀπού τὴν κεφαλή μου.
- 32¹⁹ Ὁ νοῦς μου διασκορπίζεται καί φεύγει ἀπὸ κοντὰ μου,
σὰ σοῦ μιλήσω καί σοῦ πῶ τὸν πόνο τση καρδιάς μου.
- 33¹⁸ Ἰντὰ 'χω κι ὅτινα σέ δῶ τὸ αἷμα μου μαργώνει,
κι ὁ νοῦς μου διασκορπίζεται σάν τ' ἄχερο στ' ἄλῶνι.

6 σχεδόν, παρὰ λίγο—7 τρελός.

Μ. 23. Σπυριδάκις σ. 16.—Μ. 25. Γιανναράκις σ. 268 ἀρ. 79, Προμηθεὺς 1934 ἀρ. 237.—
Μ. 27. Λαογρ. τ. 1 σ. 293 ἀρ. 80.—Μ. 30. Σπυριδάκις σ. 19, Λαογρ. τ. 1 σ. 296 ἀρ. 110.—
Μ. 33. Ἀραβαντινὸς σ. 312, Passow σ. 554 ἀρ. 739.

- 34¹⁸ Λιγνό κυπαρισσάκι μου, τὸ νοῦ μου ἔχεις παρμένο,
μὲ τὸ λιγνό σου τὸ κορμί μ' ἔχεις σαΐτεμένο.
- 35¹⁶ Μικρὸ κοπελιδάκι μου, κοπελιδιά τῆ βγάνεις,
ὀφέτος τὸ ποφάσισης νὰ μὲ ποκουζουλάνεις.
- 36¹³ Μικρὸ κοπελιδάκι μου, τρομάρα νὰ σοῦ δώσει,
ποῦ μὲ ἔκαμες καὶ προπατῶ στὸν κόσμο δίχως γνώση.
- 37¹² Ἀγάπη, κακὸν τόπαθα, σὰν τὸ καλολογιάσω
μούρχεται νὰ κουζουλαθῶ καὶ τὰ βουνὰ νὰ πιάσω.
- 38¹¹ Ὅλοι μοῦ λέν τρελάθηκα καὶ λέω παραμύθια,
μ' ἐτρέλανε ἡ-γι-ἀγάπη μου κι ὁ κόσμος λέει ἀλήθεια.
- 39¹⁸ Μὴ μὲ καταδικάζετε, φίλοι καὶ συγγενεῖς μου,
κι ἐκαταδικάζα κι ἐγὼ, μὰ ῥθε στὴν κεφαλὴ μου.
- 40¹² Μὴ μὲ καταδικάζετε, παλιῆς νοικοκεράδες,
γιατὶ κι ἐσεῖς στὰ νιάτα σας ἐκάνετε λωλάδες.
- 41¹⁸ Μὴ μὲ καταδικάζετε ὅσοι εἶστε στὴν ἀγάπη,
κι ἐκαταδικάζα κι ἐγὼ πρίχου νὰ μπῶ στὰ πάθη.
- 42²⁸ Πουστὰν ὀψὲς⁸ ὡς σήμερο πόσες ἡμέρες εἶναι,
δὲ σὲ ἔδανε τὰ μάθια μου, κουζουλαμένος εἶμαι.
- 43¹⁶ Κι ὅτινα σ' ἀνεστορηθῶ, κι ὅτινα σὲ λογιᾶσω,
μούρχεται νὰ κουζουλαθῶ καὶ τὰ βουνὰ νὰ πιάσω.
- 44¹² Ὅτινα σ' ἀνεστορηθῶ, Ξύλινηταμπιανὴ μου,
τὸ φέσι ἀνεσηκῶνεται ἀποῦ τὴν κεφαλὴ μου.
- 45¹⁸ Τὸ κούνισμα τσῆ πέρδικας ἤζεψες νὰ μοῦ κάνεις,
ποῦ νὰ σὲ πάρει ὁ διάολος, ἅ δὲ μὲ κουζουλάνεις.
- 46¹² Βασίλισσά μου, ἄγγελε, ἀγάπη μου, στοχάσου,
πὼς μὲς στὸν Ἄδη δὰ μὲ δεῖς, ἅ δὲ μὲ δεῖς κοντὰ σου.
- 47¹² Ἐγάπησά σε μπιστικὰ κι ἐβγῆκα ἀποῦ τὸ νοῦ μου,
καὶ δὲν ἀνεμαζώνομαι στὸ σπίτι τοῦ κυροῦ μου.
- 48¹⁸ Ἀγάπα ἀγάπα κοπελιῆς ἐπήρανε τὸ νοῦ μου,
καὶ δὲν ἀνεμαζώνομαι στὸ σπίτι τοῦ κυροῦ μου.

8 χθές.

Μ. 48. Κριάτης σ. 479.

- 49¹² Ἄν κάμω ἄχ, κάνει σεισμό, πάλι κιὰν κλάψω, βρέχει,
μικρή μου, ἡ-γι-ἀγάπη σου κουζουλαμένο μ' ἔχει.
- 50¹⁸ Ἄχ, ἴντα πῆγα κι ἤκαμα, σὰ νὰ μὴν εἶχα γνώση,
κι ἤφηκα τὴν ἀγάπη σου ἀπάνω μου ν' ἀπλώσει.
- 51¹² Ἐτσὰ δὰ νάμαι κουζουλὸς κι ὡς θέλει ἄς ἀποδώσω,
θέλει ἄς χαρῶ τὴ νιότη μου, θέλει ἄς τήνε σκλαβώσω.
- 52¹² Δὲ φταίω ἀνὲ σ' ἐγάπησα τρελά, κανακεμένα,
μὰ φταῖς ἐσὺ ποὺ μέ' μπλεξες σὲ δίχθια δολωμένα.
- 53¹⁹ Δὲ σέ' δὰ πάλι σήμερο, κιὰ δὲ σὲ δῶ κι ἀπόψε,
κιὰ δὲ σὲ δῶ κι ὡς τὸ ταχύ, τὸ σάβανό μου κόψε.
- 54¹² Ἄ μ' ἀγαπᾶς, πουλάκι μου, πέ μου το νὰ τὸ ξέρω,
γιατί' ναι ὁ νοῦς μου στὰ βουνά, νὰ πέψω νὰ τὸν φέρω.
- 55¹² Ἦφυγε ὁ νοῦς μου ἤφυγε καὶ στὰ βουνά ξορίστη,
γιὰ μαγεμένο μ' ἔχουνε, γιὰ πούρι ὁ Θεὸς μ' ὀργίστη.
- 56¹² Ἦφυγε ὁ νοῦς μου ἤφυγε, στὸ' ἀκρογιαλιὲς ψαρεύγει,
κι ἡ-γι-ἀπονή σου ἡ καρδιά δὲ βλέπει, δὲν πιστεύει.
- 57³¹ Ὁ νοῦς μου γίνηκε γιαλὸς καὶ βάρκα κι ἀκλουθᾶ σου,
κι δπου γκιὰν πᾶς, πουλάκι μου, θάμαι κι ἐγὼ κοντά σου,
- 58³¹ Ὁ νοῦς μου γίνηκε γιαλὸς καὶ βάρκα καὶ ψαρεύγει,
κι δπου γκιὰν πᾶς, πουλάκι μου, δὰ ρθεῖ νὰ σὲ γυρεύγει.
- 59¹⁸ Ὁ νοῦς μου γίνηκε νερὸ κι ὄλο γιὰ σένα τρέχει,
μὰ ἡ-γι-ἀπονή σου ἡ καρδιά κοντὸ νὰ τὸ κατέχει.
- 60¹⁶ Ἀφτει καντίλι στὸ γιαλὸ καὶ ποιὸς τὸ ξεφτυλίζει,
μικρή μου, τὴν ἀγάπη μας καὶ ποιὸς τὴ νταγιαντίζει.
- 61¹² Ὁ νοῦς μου πάλι σήμερο δὲν εἶναι μετὰ μένα,
σὰ νάχε μοῦ καταριστεῖ ἡ μάνα ἀποῦ μ' ἐγέννα.
- 62³⁸ Κερά μου, νοῦ δὲ μούφηκες στὴν κεφαλὴ ψιχάλι,
καὶ ν' ἄψει ὁ λύχνος νὰ τὸ δεῖς τὸ ἔρημό μου χάλι.
- 63¹⁸ Ἄχι, κι ἐκουζουλάθηκα καὶ κουζουλὸ μὲ λένε,
νὰ ξέρανε τὸν πόνου μου νὰ κάθονται νὰ κλαῖνε.

Μ. 53. Ρισσου σ. 504 ἄρ. 222.—Μ. 54. Νουάρος σ. 229 ἄρ. 137.—Μ. 59. Σιγάλας σ. 404,
Κριάρης σ. 465.—Μ. 61. Κριάρης σ. 465.

- 64⁹¹ Μηλο μου κατακόκκινο, καί πῶς μυρίζει ἀθός σου,
δὲ μ' ἔκουζούλανεν ἀθός ὡσάν τὸν ἐδικό σου.
- 65⁹¹ Ἄχι, κι ἔκουζουλάθηκα, πιάσετε δέσετέ με,
κι ἀμέτε με στο' ἀγάπης μου καί παντονιάρετέ⁹ με.
- 66⁹¹ Ἄχι, κι ἔκουζουλάθηκα γιὰ μιὰς Ρωμιᾶς χατίρι,
μούτε στήν πόρτα τῆ θωρῶ, μούτε στοῦ παραθύρι.
- 67¹⁸ Ἦδωκε ὁ νοῦς μου ἀπάνω σου, σάν τὸ λαγὸ δντὲ δώσει
στά πόδια τῆ λαγοναρᾶς καί δὲ μπορ' ἄ γλυτώσει.
- 68¹⁸ Λίγο τὸν εἶχα ἄγῳ τὸ νοῦ, μὰ ἄχα τον σκιὰς κοντά μου,
μὰ σύ, μικρό μου, μέ ἄβγαλες ἀποῦ τὰ λοῖκά μου,
- 69¹² Δὲ φταίω ἄγῳ ποῦ σ' ἀγαπῶ, κιὰ σ' ἀγαπῶ, τί φταίω ;
φταίει ὁ Θεὸς ποῦ σέ ἄπλασε καί σέ ἄκαμεν ὠραῖο.
- 70⁹¹ Ἐτσὰ δὰ τὸ λαλῶ¹⁰ κι ἐγῶ κι ὄπου τὸ βγάλει ἡ βράση,
γιατὶ θωρῶ τῆ νιότη μου καί δὰ γοργογεράσει.
- 71¹⁸ Ὅρτσα¹¹ διάλε τὴν πίστη σου κι ὄπου τὸ βγάλει ἡ βράση,
γιὰ ποῦ δὰ σάσει μιὰ φιλιὰ, γιὰ ποῦ δὰ σοχαλάσει.
- 72¹² Ὅντὸ σοῦ θέλω θυμηθεῖ ἀπάνω στῆ δουλειὰ μου,
τῆ μηχανή μου παραιτῶ καί σκίζω τὰ χαρθιά μου.
- 73¹² Δὲν ξέρω, μάγια μούκαμες, γῆ ὁ Θεὸς μ' ὄργιστη,
κι ὄπου γκιάν πάω νὰ σταθῶ ἡ-γι-ἀγάπη σου μὲ βρίσκει.
- 74¹⁶ Δὲν ξέρω, μάγια μούκαμες, ζωὴ καί πνέμα χάνω;
φῶς μου, καί τὸ χατίρι σου κι ὄστε νὰ ζῶ δὰ κάνω.
- 75¹² Νάξερα μάγια νάκανα, δὰ μάγευγα τὸ νοῦ σου,
καί θάρχουμε νὰ σέ ἄβρισκα χωστὰ ἄποῦ τοῦ κυροῦ σου.
- 76⁴ Νάξερα μάγια νάκανα δὰ σούλλασσα τῆ γνώμη,
νὰ μοῦ φωνιάζεις νάρχομαι, κι ἐγῶ νὰ λέω ἀκόμη!
- 77¹² Μὲ τοῦ πουλιοῦ τὸν ὄμουαλό μοῦ τάκαμες τὰ μάγια
καί δὲν ἀνεμαζώνεται ὁ νοῦς μ' ἀποῦ τὰ πλάγια.
- 78¹⁸ Ἐμένα σου ἡ μάλιστα μοῦ τάκαμε τὰ μάγια
καί δὲν ἀνεμαζώνεται ὁ νοῦς μ' ἀποῦ τὰ πλάγια.

9 ἔγκαταλείψετε—10 ἔτσι θὰ φέρνομαι— 11 ἔμπρός.

Μ. 66. Γιανναράκις σ. 265 ἄρ. 50.— Μ. 67. Σπανδωνίδης σ. 87 ἄρ. 36.— Μ. 68. Νουάρος
σ. 291 ἄρ. 82.— Μ. 76. Ἀραβαντινός σ. 337.

- 79¹⁸ Μάνα δέν ἔχω μάισσα, κύρη δέν ἔχω μάγο,
 κι ἄμοναχή μου τάκαμα τὰ μάγια νὰ σέ πάρω.
- 80⁴ Μὰ δὰ σοῦ κάμω μαϊκά στη σκάφη ἀπού ζυμώνεις,
 ν' ἀφήσεις τὸ ζυμωταριὸ νὰ ῥθεῖς νὰ μὲ ζυγώνεις¹².
- 81¹⁴ Μ' ἀνέ μοῦ κάμεις μαϊκά, κάμε τα μὲ τὸ ρόδο,
 καὶ δός μου το νὰ μυριστῶ, νὰ σ' ἀκλουθῶ ντελόγο.
- 82⁹ Ὅντὸ σέ συλλογίζομαι τὸ αἷμα μου μαργώνει
 κι ὁ νοῦς μου διασκορπίζεται σάν τ' ἄχερο στ' ἄλώνι.
- 83¹⁶ Τὸ Μάην ἐγεννήθηκα καὶ μάγια δὲ φοβοῦμαι,
 εἴμητα νὰ τὰ κάμουνε στὴν κλίνη ἀπού κοιμοῦμαι.
- 84⁸³ Μάισσες τὴν ἐβρήκανε τὴν τύχη μας γραμμένη,
 πὼς δὰ περάσομε τὰ δυὸ ζωὴν εὐτυχισμένη.
- 85⁸¹ Ἀνάθεμά την τὴ φιλιὰ ποῦ γίνεται μὲ μάγια,
 καὶ δὲ φυτρώνει στὴν καρδιά ἄδολα καὶ καθάρια.

12 κυνηγᾶς, καταδιώκεις.

Μ. 80. Προμηθεὺς 1933 ἀρ. 304.

Δ΄ ΠΑΝΤΟΤΙΝΗ ΑΓΑΠΗ

- 1¹⁶ Ὅστε νὰ στέκουν τὰ βουνά, δὰ σ' ἀγαπῶ, μικρὴ μου,
 κιὰ δὲ φοβᾶσαι τὸ Θεό, παιδευγε τὸ κορμί μου.
- 2¹⁸ Ὅστε νὰ στέκουν τὰ βουνά κι ὁ Γιούχτας μὲ τσ' Ἀρχάνες,
 ὡς τότεσὰ δὰ σ' ἀγαπῶ καὶ καερέτι¹ κάνε.
- 3¹² Ὅστε νὰ στέκουν τὰ βουνά τσῆ Στείας κι ἡ Χαλέπα,
 ὡς τότεσὰ δὰ σ' ἀγαπῶ, μόνο νὰ πηαίνεις ντρέτα.
- 4¹⁸ Ὅστε νὰ στέκουν τὰ βουνά κι Ὁ Ἅγιος Μηνᾶς στὴ Χώρα,
 ὡς τότεσὰ δὰ σ' ἀγαπῶ, κι ἄς μὴ σέ πάρω κιόλα.
- 5²⁶ Ὅστε νὰ στέκουν τὰ βουνά στὴ Γέργερη ἀπὸ πάνω,
 ὡς τότεσὰ δὰ σ' ἀγαπῶ κι ὕστερ' ἄς ἀποθάνω.
- 6¹⁶ Ὅστε νὰ στέκουν τὰ βουνά καὶ τὸ Κεφαλοβρούσι,
 ὡς τότεσὰ δὰ σ' ἀγαπῶ, λιγνὸ μου κυπαρίσσι.
- 7³¹ Μὰ σὺ θαρρεῖς, πὼς σέ ῥηκα, μικρὸ μου, καὶ φοβᾶσαι,
 μὰ ῥῶ ῥω μέσα στὴν καρδιά γιατάκι καὶ κοιμᾶσαι.

1 ὕπομονή.

- 8⁹⁸ Μές στην καρδιά μου βρίσκεσαι, στὰ σπλάχνα μου κοιμάσαι,
κι ἐκεיא δὰ σ' ἔχω, μάθια μου, ὥστε νὰ ζεῖς καὶ νάσαι.
- 9¹² Ὁ κόσμος νὰ ξαναπλαστεῖ δὲν ἀγαπίζω ἄλλο,
νὰ τελειώσει ἡ ζήση μου μὲ τὸ δικό σου κάλλος.
- 10⁵ Ὁ κόσμος νὰ ξαναπλαστεῖ, ἄλλη δὲ δ' ἀγαπήσω,
ἐσένα μόνο δ' ἀγαπῶ, ὥστε νὰ ξεψυχῆσω.
- 11¹⁸ Ὁ κόσμος νὰ ξαναπλαστεῖ κι ἡ γῆς νὰ μελανιάσει
κι ὄλοι οἱ νεκροὶ ν' ἀνεστηθοῦν, ἡ γνώμη δὲν ἀλλάσσει.
- 12¹⁸ Μὰ μιὰ ναι μένα ἡ γνώμη μου, ποτὲ δὲν τὴν ἀλλάσσω,
καλλιὰ τὸ καίω τὸ κορμί, παρὰ νὰ σοῦ ξεχάσω.
- 13⁹⁸ Ρόδα καὶ τριαντάφυλλα καὶ τοῦ Μαγιοῦ τὰ κάλλη,
ἐσένα πρωτογάπησα, δὲ δ' ἀγαπήσω ἄλλη.
- 14¹² Ρόδα καὶ τριαντάφυλλα καὶ τοῦ Μαγιοῦ γλυκότη,
ἐσύ σαι ἡ-γι-ἀγάπη μου, ἡ-γι-ὑστερη κι ἡ πρώτη.
- 15¹⁸ Θὰ σ' ἀγαπῶ, πουλάκι μου, ζώντας κι ἀποθαμένη,
γιατὶ ἡ-γι-ἀγάπη ἡ μπιστικιά στὰ κόκαλα πομένει.
- 16¹⁶ Καὶ νὰ ποθάνω νὰ θαφτῶ, λιώσω καὶ γίνω σκόνη,
ὡς καὶ τὸ κοκαλάκι μου δὰ σ' ἀγαπᾶ ἀκόμη.
- 17¹⁶ Ὁμάδι νὰ ποθάνομε, μαζί νὰ βγεῖ ἡ ψυχὴ μας,
κι ἀγκαλιασμένο νὰ βρεθεῖ στὸν Ἄδη τὸ κορμί μας.
- 18¹² Ἡ κεφαλὴ μου νὰ κοπεῖ σ' ἓνα χρυσὸ λεγένι,
κι ὄλο τὸ αἷμα νὰ χυθεῖ, ἡ-γι-ἀγάπη μπλιὸ δὲ βγαίνει.
- 19²⁶ Πάρε τὸ δαχτυλίδι μου νὰ τὸ κρατεῖς σημάδι,
κιὰ δὲν παρθοῦμε στὴ ζωὴ, δὰ σμίξομε στὸν Ἄδη.
- 20¹⁰ Καὶ δεκατέσσερες φορές νὰ θάψω τὸ κορμί μου,
ἐκεῖνο χῶμα νὰ γενεῖ, δὰ σ' ἀγαπῶ, μικρὴ μου.
- 21¹² Ὅντὸ στερέψει καὶ χαθεῖ τὸ αἷμα τοῦ κορμιοῦ μου,
γλυκὸ κι ἀγαπημένο μου, δὰ βγεῖς ἀπὸ τὸ νοῦ μου.
- 22¹⁰ Ὅντὸ στερέψει καὶ χαθεῖ τὸ αἷμα τοῦ κορμιοῦ μου,
ἐτότες κι ἡ-γι-ἀγάπη σου δὰ βγεῖ ἀπὸ τὸ νοῦ μου.
- 23⁹¹ Ὅντὸ στερέψει ἡ θάλασσα, τὸ αἷμα τοῦ κορμιοῦ μου,
ἐτότες κι ἡ-γι-ἀγάπη σου δὰ βγεῖ ἀπὸ τὸ νοῦ μου.

- 24¹² Ὅντὸ στερέψει ἡ θάλασσα καὶ βγάλει κυπαρίσσι,
τότες κι ἐμᾶς ὁ ἔρωντας δὰ μᾶσε ξεχωρίσει.
- 25²⁵ Ὅντὸ δὰ δεῖς τὸ θυμιατὸ μικροῦ παιδιοῦ στὸ χέρι,
τότες, ἀγαπημένο μου, γύρευγε ἄλλο ταίρι.
- 26¹² Ὅντὸ δὰ δεῖς ν' ἀνάψουνε παπάδες τὰ κεριά μου,
τότες καὶ ἡ-γι-ἀγάπη σου δὰ βγεῖ ἀποὺ τὴν καρδιά μου.
- 27¹⁶ Πλιὰ εὐκολο μοῦ φαίνεται τὴ θάλασσα ν' ἀδειάσω,
νὰ τὴν πετάξω στὴ στεριά, παρὰ νὰ σοῦ ξεχάσω.
- 28¹² Σαράντα βρύσες μὲ νερὸ κι ἕναν ἀόρι χιόνι
νὰ μοῦ τὸ λαντουρήσουνε² ἡ-γι-ἀγάπη μου δὲ λιώνει.
- 29¹⁰ Βάστα τὴ μπιστοσύνη σου, νεραντζολεμονιά μου,
κι ὥστε νὰ ζῶ δὰ σ' ἀγαπῶ, δὰ σ' ἔχω στὴν καρδιά μου.
- 30¹⁸ Βάστα τὴ μπιστοσύνη σου, νεραντζολεμονιά μου,
γκιὰ σ' ἀρνηθῶ, καλλιὰ φωθιά νὰ κάψει τὴν καρδιά μου.
- 31¹⁸ Βάστα τὴ μπιστοσύνη σου κι ἐγὼ τὴν ἐδική μου,
γκιὰ σ' ἀρνηθῶ, καλλιὰ φωθιά νὰ κάψει τὸ κορμί μου.
- 32¹² Μὲς στὴν καρδιά μου σέ 'γραψα, κι ὥστε νὰ ζεῖς δὲ λιώνεις,
μόνο δὰ νάσαι ἐκειδὰ, τὰ φύλλα νὰ πληγώνεις.
- 33¹² Ἀλλη δὲ βάνω στὴν καρδιά, κι ἀμοναχὴ δὰ νάσαι,
καὶ βάστα τὸ χατίρι μου, ὥστε νὰ ζεῖς καὶ νάσαι.
- 34¹⁶ Ὅχι, ποτὲ δὲ σοῦ ξεχνῶ, δὰ σοῦ θυμοῦμαι ἀκόμα
καὶ σὰ σκεπάσει τὸ κορμί τσὴ γῆς τὸ μαῦρο χῶμα.
- 35¹² Θάνατο νὰ μοῦ δώσουνε, νεκρὸς νὰ πέσω χάμαι,
τὸ αἷμα μου νὰ χύνεται, ἐγὼ γιὰ σένα θάμαι.
- 36¹⁶ Ἄν ἔχει ὁ τάφος ὄνειρα, σὺ θάσαι τ' ὄνειρό μου,
κι ἀποθαμένος δὰ θαρρῶ, πὼς βρίσκεσαι ὄμπρὸς μου.
- 37¹² Ρίξε φωθιά στὴ θάλασσα, καὶ σὰν τὴ δεῖς ν' ἀνάψει,
ἐτότες κι ἡ-γι-ἀγάπη μου 'πὸ πάνω σου δὰ πάψει.
- 38¹⁸ Μὴ ντουχιουντίζεις³, μὴ γρινιάς, περιστερὰκι μ' ἄσπρο,
κι ἐμᾶς εἶν' ἡ-γι-ἀγάπη μας θεμελιωμένο κάστρο.

2 χύσουν ἐπάνω μου—3 σκέπτεσαι.

Μ. 24. *Passow* σ. 554 ἄρ. 741, *Ἀραβαντινός* σ. 341.—Μ. 27. *Σπανδοινίδης* σ. 96 ἄρ. 89.
Μ. 38. *Νουάρος* σ. 330 ἄρ. 4.

- 39¹⁰ Στή μηχανή ποῦ βγάνουνε τὰ σπύρτα καὶ τ' ἀπύρι,⁴
ἐκεῖά νά μὲ περάσουνε δὲ σοῦ χαλῶ χατίρι.
- 40¹² Κομμάθια νά μὲ κάμουνε, κομμάθια κομματάκια,
δὲν τ' ἀπαρνιοῦμαι ἴγῳ ποτέ τὰ μαῦρα σου ματάκια.
- 41⁴ Κομμάθια νά μὲ κάμουνε, κομμάθια σάν τὸ ρύζι,
κι ὁ κόσμος ν' ἀνεμαζῶχτει δὲ μᾶσε ξεχωρίζει.
- 42³³ Κομμάθια γκιὰ μὲ κάμουνε, κιμὰ γκιὰ μὲ μαλάξουν,
πάλι τὰ κοκαλάκια μου ἀπάνω σου δ' ἀράξουν.
- 43¹³ Κομμάθια γκιὰ μὲ κάμουνε ὡσάν τὴν πελεκούδα,
δὲ σ' ἀπαρνιοῦμαι ἴγῳ ποτέ, μικρὴ μου κοπελούδα.
- 44³¹ Κομμάθια γκιὰ μὲ κάμουνε ὡσάν τὸ μανταρίνι,
δὲ σ' ἀπαρνιοῦμαι ἴγῳ ποτέ χρυσό μου κανερίνι.
- 45¹² Κομμάθια γκιὰ μὲ κάμουνε, φέτες σάν τὸ πεπόνι,
δὲ σ' ἀπαρνιοῦμαι ἴγῳ ποτέ, γιατί εἴμαστε γειτόνοι.
- 46¹⁸ Δὲ σ' ἀπαρνιοῦμαι ἀνὲν τραβῶ βάσανα σάν τὸν ἄμμο,
κιὰς κάμουν τὰ πουλιὰ φωλιᾶς στὴν κεφαλὴ μου ἀπάνω.
- 47⁷⁸ Ὡς γκιὰ τὸ φέρει ἡ τύχη μου, μικρό μου, δὲ σ' ἀρνιοῦμαι,
κι ἀποῦσταν ἐγεννήθηκα γιὰ σένα τυραννιοῦμαι.
- 48¹¹ Δὲ σ' ἀπαρνιοῦμαι ἴγῳ ποτέ, λιγνό μου κυπαρίσσι,
εἴμητα τὸ θελήσει ὁ Θεὸς νά μᾶσε ξεχωρίσει.
- 49¹⁸ Δὲ σ' ἀπαρνιοῦμαι ἐγὼ ποτέ, εἴμητα Θεὸς τ' ὀρίσει,
νά βάλει τὸ χεράκι ντου, νά μᾶσε ξεχωρίσει.
- 50¹² Δὲ σ' ἀπαρνιοῦμαι ἐγὼ ποτέ, χρυσέ μου καλαμιῶνα,
εἴμητα νά σκεπάσουνε τὰ μάθια μου μὲ χῶμα.
- 51¹⁸ Δὲ σ' ἀπαρνιοῦμαι ἐγὼ ποτέ, ποτέ μου στὸν αἰῶνα,
εἴμητα νά σκεπάσουνε τὰ μάθια μου μὲ χῶμα.
- 52¹² Δὲ σ' ἀπαρνιοῦμαι ἐγὼ ποτέ, εἴμητα νά χαθοῦνε,
δυὸ ἄστρα ἀποῦ τὸν οὐρανὸ μπλιό ντως νά μὴ βρεθοῦνε.
Τὸ ἓνα νάναί τ' ἄστρο σου καὶ τ' ἄλλο τὸ δικό μου,
κι ἔτσα δὰ ξεχωρίσομε, ματάκια μου καὶ φῶς μου.

4 θειάφι.

Μ. 40. Σπυριδάκις σ. 20.—Μ. 43. Νουάρος σ. 229 ἄρ. 146, Ράσσου σ. 531 ἄρ. 492.—Μ. 50.
«Προμηθεὺς» 1933 ἄρ. 204, 1935 ἄρ. 255.

- 53¹⁸ Ὁ οὐρανὸς νὰ κατεβεῖ κι ἡ γῆς νὰ πάει ἀπάνω,
δὲ σ' ἀπαρνιοῦμαι ἐγὼ ποτέ, εἴμητα νὰ ποθάνω.
- 54¹² Δὲ σ' ἀπαρνιοῦμαι ἐγὼ ποτέ, εἴμητα νὰ γυρίσει
πόλεμος γῆ θανατικὸ νὰ μᾶσε ξεχωρίσει.
- 55¹² Στὰ σίδερα νὰ μ' ἔχουνε καὶ νὰ μὲ τυραννοῦνε
καὶ τὸ μαχαίρι στὸ λαιμό, ἐγὼ δὲ σ' ἀπαρνιοῦμαι.
- 56²⁸ Τὰ βάσανα ποὺ τράβηξα ὀφέτος τὸ χειμῶνα,
δὲ σ' ἀπαρνιοῦμαι ἀνὲ γενεῖ τὸ χῶμα μου ἄλλο χῶμα.
- 57²⁸ Τὰ βάσανα ποὺ τράβηξα τοῦτο τὸ καλοκαίρι,
δὲ σ' ἀπαρνιοῦμαι, ἀγάπη μου, ἃ δὲ σὲ κάμω ταίρι.
- 58²² Χίλιες χιλιάδες βάσανα νὰ ῥθοῦν στὴν κεφαλὴ μου,
δὲ σ' ἀπαρνιοῦμαι ἐγὼ ποτέ, γιατί πονεῖ ἡ ψυχὴ μου.
- 59¹⁸ Δὲ σ' ἀπαρνιοῦμαι ἐγὼ ποτέ, γιατί εἶσαι τσ' ὄρεξής μου,
εἴμητα νάρθει ἀρχάγγελος νὰ πάρει τὴν ψυχὴ μου.
- 60²⁸ Δὲ σ' ἀπαρνιοῦμαι ἐγὼ ποτέ, ἀγάπη μου μεγάλη,
κι ὡσὰν ἐσένα μπιστικιὰ μπλιό μου δὲ βρίσκω ἄλλη.
- 61²⁶ Ὅλοι μοῦ λὲν νὰ σ' ἀρνηθῶ, μὰ ἐγὼ δὲ σ' ἀπαρνιοῦμαι,
γιατί σ' ἐγάπησα πιστὰ καὶ τὸ Θεὸ φοβοῦμαι.
- 62¹⁸ Ὅλοι μοῦ λὲν νὰ σ' ἀρνηθῶ κι ὄλοι μοῦ λὲν ν' ἀπέχω,
μὰ ἄγὼ μὲ τὴ ζωὴ σου ζῶ καὶ μὲ τὸ φῶς σου βλέπω.
- 63¹² Ὅλοι μοῦ λὲν ν' ἀπαρνηθῶ τσ' ἀγάπης μου τὸ δρόμο,
μὰ πῶς νὰ τὸν ἀπαρνηθῶ, πούχει ἡ καρδιά μου πόνος;
- 64¹⁸ Τ' ἀχέλια σου ἔχουν γράμματα μὲ κόκκινο μελάνι,
κι ὅποιος μοῦ πεῖ νὰ σ' ἀρνηθῶ, τὸν κόπο μόνο χάνει.
- 65²⁸ Ἀποὺ μοῦ πεῖ νὰ σ' ἀρνηθῶ, ἂν εἶν' καὶ πρῶτος φίλος,
ὥστε νὰ ζῶ δὰ τοῦ γρινιῶ, κιὰς μοῦ γρινιᾷ κι ἐκεῖνος.
- 66¹² Ἀποὺ μοῦ πεῖ νὰ σ' ἀρνηθῶ, ἐκεῖνος εἶν' ὀχτρός μου,
μὲ τὸ μαχαίρι τὸν χτυπῶ, ἂν εἶναι κι ἀδερφός μου.
- 67²⁸ Ἀποὺ μοῦ πεῖ νὰ σ' ἀρνηθῶ, ἴντα καταλαβαίνει;
πληθαίνει τὴν ἀγάπη μας κι ὄχι νὰ τὴ λιγαίνει.
- 68¹² Πλιὰ εὐκόλο μοῦ φαίνεται ὁ ἥλιος γιὰ νὰ σβῆσει,
παρὰ τὰ δυὸ μας νὰ βρεθεῖ κιανεὶς νὰ ξεχωρίσει.

Μ. 53. Γιανναράκης σ. 279 ἄρ. 168, Κριάρης σ. 466, Ἀραβαντινός σ. 339.

- 69²⁵ Μές στη φωθιά νά καίγομαι, σάν τὸ κερί νά λιώνω,
ἄθος⁵ νά γίνει τὸ κορμί γιὰ σέ, δὲ μετανιώνω.
- 70¹² Ἐρωντικὸ παγώνι μου, γλυκύτατό μου ἀηδόνι,
ποτέ μας νά μὴ σμίξομε ἡ-γι-ἀγάπη μας δὲ λιώνει.
- 71¹² Ὡστε νά ζῶ δὰ σ' ἀγαπῶ καὶ σάν ποθάνω πάλι
παραγγελιά δ' ἀφήσω ἴγώ, νά σ' ἀγαποῦνε κι ἄλλοι.
- 72¹⁸ Μπί καρεφύλλι, μπί καμπί, μπί τζερτζεφύλλι βιόλα,
ὥστε νά ζῶ δὰ σ' ἀγαπῶ, κιὰς μὴ σὲ πάρω κιόλα.
- 73¹⁹ Ὡστε νά ζῶ δὰ σ' ἀγαπῶ, κιὰς μὴ σὲ πάρω κιόλας,
γιατὶ ὄντὲν εἶχα τὸ σεβντὰ ἐσὺ μ' ἐπαρηγόρας.
- 74¹⁸ Θωρεῖς το ἐκεῖνο τὸ βουνὸ πούχει ἐλιά καὶ πρίνο,
ἐκειὰ νά μὲ κρεμάσουνε, μικρὸ μου, δὲ σ' ἀφήνω.
- 75¹⁶ Δὲν ἤμπορῶ νά σ' ἀρνηθῶ καὶ ν' ἀγαπήσω ἄλλο,
καλλιὰ δὰ πὰ νά κρεμαστῶ σ' ἓνα δεντροῦ μεγάλο.
- 76¹⁹ Σὰ δεῖς βουνὰ δίχως κλαδιά, θάλασσα δίχως ἄμμο,
ἐτότες δὰ σ' ἀπαρνηθῶ κι ἄλλη φιλιὰ δὰ κάμω.
- 76^{a 18} Σὰ δεῖς βουνὰ δίχως κλαδιά καὶ θάλασσα σπαρμένη,
ἐτότες δὰ σ' ἀπαρνηθῶ, μικρὴ καὶ χαϊδεμένη.
- 77¹² Ὡστε νά ζῶ, δοῦλος πιστὸς θάμαι στὸν ἔρωντὰ σου,
κι ἀκόμη ὅτινα ξεψυχῶ, δὰ λέω τ' ὄνομά σου.
- 78¹⁸ Τὰ πετραμύγδαλα τὰ σπῶ, τση σκιᾶς⁶ τὸ γάλα πίνω,
μαχαίρι βάνω στὴν καρδιά, μ' ἀλήθεια δὲ σ' ἀφήνω.
- 79¹² Τὰ σίδερα γλυκομασῶ, τὰ βόλια καταπίνω,
μαχαίρι βάνω στὴν καρδιά, μ' ἀλήθεια δὲ σ' ἀφήνω.
- 80⁹ Τὰ σίδερα γλυκομασῶ, τὰ τζάμια καταπίνω,
τὴ φούρκα⁷ βάνω στὸ λαιμό, μ' ἀλήθεια δὲ σ' ἀφήνω.
- 81²⁰ Τὰ πετραμύγδαλα τὰ σπῶ, τσί μπάλες καταπίνω,
τὰ πάθη ἀπού ἴπαθε ὁ Χριστὸς νά πάθω, δὲ σ' ἀφήνω.
- 82¹⁸ Τὰ πάθη ἀπού ἴπαθε ὁ Χριστὸς νά πάθω, δὲ σ' ἀρνιοῦμαι,
γιόξα⁸ νά μὲ σκοτώσουνε στὴν κλίνη ἀπού κοιμοῦμαι.

5 στάχτη—6 σοκιᾶς—7 ἀγχόνη—8 ἐκτός ἄν.

Μ. 76. Σπυριδάκης σ. 10.

- 83¹⁴ Τὰ πάθη ἀπού 'παθε ὁ Χριστὸς νὰ πάθω, δὲ σ' ἀρνιοῦμαι
κι ἐπὶ ζωῆς δικάσεις με, ἐσένα δὰ θυμοῦμαι.
- 84¹¹ Τέσσερεις κόρδες τὸ βιολί κι ὄχτῶ τὸ μαντολίνο,
τὰ πάθη ἀπού 'παθε ὁ Χριστὸς νὰ πάθω, δὲ σ' ἀφήνω.
- 85⁸² Ὡς ἐσταυρώσαν τὸ Χριστό, τὸ λυτρωτὴ τοῦ κόσμου,
ἐτσὰ νὰ μὲ σταυρώσουνε, δὲ σ' ἀπαρνιοῦμαι, φῶς μου.
- 86¹⁶ Σὰν πέσει σπίθα στὸ γισλὸ καὶ δεῖς τὸ κύμα ν' ἄψει,
ἐτότες κι ἡ-γι-ἀγάπη μου 'πὸ λόγου σου δὰ πάψει.
- 87¹² Γύρισε δὲς τὸν οὐρανό, κιὰν ἔβρεις μαῦρο ἀστέρι,
πίστεψε πῶς δὰ σ' ἀρνηθῶ, ἄσπρο μου περιστέρι.
- 88¹⁸ Συντήρηξε τὸν οὐρανό, κιὰν ἔβρεις μαῦρο ἀστέρι,
τότε κι ἐγὼ δὰ σ' ἀρνηθῶ, νὰ κάμω ἄλλο ταίρι.
- 89¹⁶ Γύρισε δὲς τὴν Παναγιά, γύρισε δὲς κι ἐμένα,
κιὰν ἀρνηθῶ τὴν Παναγιά, δὰ σ' ἀρνηθῶ κι ἐσένα.
- 90¹² Μὰ μένα μ' ἐταῖσανε τριῶ λογιῶ τὸν ὄφι,
βραστό, γιαντὶ καὶ καπαμά, νὰ πῶ γιὰ σένα ὄχι.
- 91¹² Ὡς εἶν' ὁ δρυὸς ψηλὸ δεντρὸ κι εἶναι γεμάτος κλώνους,
ἐτσὰ 'ναι κι ἡ-γι-ἀγάπη μου καὶ δὰ βαστάξει χρόνους.
- 92¹² Σπαθιά γκιὰ βρέξει ὁ οὐρανός, μαχαίρια γκιὰ χιονίσει,
ἐμένα ἀπ' τὴν ἀγάπη μου δὲ δὰ μὲ ξεχωρίσει.
- 93³¹ Κι ἀνὲν ποθάνω ἐννιὰ φορὲς κι ἀνὲ θαφτῶ σαράντα,
ἡ πονεμένη μου καρδιά θὰ σοῦ θυμᾶται πάντα.
- 94¹⁸ Καλλιὰ 'χω νὰ μὲ βάλουνε τὴ θάλασσα ν' ἀδειάσω
μὲ τὸ κουτάλι τοῦ καβέ, παρὰ νὰ σοῦ ξεχάσω.
- 95³¹ Ἀζωντανὸ ξεχωρισμό, μικρὸ μου, δὲ σοῦ τάσσω,
εἴμητα μὲ τὸ θάνατο κι ἐτσὰ δὰ σοῦ ξεχάσω.
- 96³¹ Στὸν ψεύτην κόσμον ὥστε νὰ ζῶ, δὰ σοῦ βαστῶ χατίρι,
καὶ τὸ κορμί μου βάσανα γιὰ σένα ἄς παρτίρει⁹.
- 97⁹ Δὲ σοῦ ξελησμονῶ ποτέ, εἴμητα νὰ ποθάνω,
καὶ νὰ μὲ βάλουνε στὴ γῆς καὶ χῶμα ἀπὸ πάνω.

9 ὑποφέρει.

Μ. 86. Κριάτης σ. 470.— Μ. 92. Ρασσὸν σ. 565 ἀρ. 82, Ἀραβαντινὸς σ. 347, Προμηθεὺς
1934 ἀρ. 235.

- 98²¹ Ποτέ μου δέν παντρεύγομαι, ποτέ μου στὸν αἰώνα,
παρὰ νὰ βάλω δίχως σου στεφάνι γι' ἀρραβώνα.
- 99¹⁸ Τοῦ κόσμου μὴν πολυγρικᾶς, γιατί καταλαλεῖ με,
καὶ στὴν ἀγάπη μου πιστός, ὥστε νὰ ζῶ θάν εἶμαι.
- 100¹⁸ Φῶς μου, τὸ χατιράκι σου δὲ δὰ σοῦ τὸ χαλάσω,
νὰ θεμελιώσω ἄλλοῦ φιλιὰ κι ἐσένα νὰ ξεχάσω.
- 101¹⁸ Ὡς εἶν' ὁ οὐρανὸς ψηλὰ κι ἡ γῆς θεμελιωμένη,
ἐτσά 'ναι κι ἡ-γι-ἀγάπη μου γιὰ σένα μπιστεμένη.
- 102¹⁸ Ὡς εἶν' τοῦ βάτου οἱ βλαστοὶ στὴ γῆς περιπλεγμένοι,
ἐτσά 'ναι κι ἡ-γι-ἀγάπη μου μαζί σου μπιστεμένη.
- 103¹¹ Τὸ στήθος μου τοῦ δύστυχου εἶναι πληγὲς γεμάτο,
νὰ σ' ἀρνηθῶ, πουλάκι μου, εἶναι τῶν ἀδυνάτω.
- 104¹¹ Τῶν ἀδυνάτω εἶναι μπλιό, ὀπίσω νὰ γυρίσω,
καὶ μιὰ μικρὴ μελαχροινὴ νὰ τὴν ξελησμονήσω.
- 105⁴ Μικρὴ μου τὴν ἀγάπη μας τὴ θέλω μπιστεμένη,
σάν τὴν Ἁγίαν Τράπεζα νάναι θεμελιωμένη.
- 106¹¹ Σώπασε κι ἐκατάλαβα τὴν ἐδικὴ σου γνώμη,
κι ὅπου γραφεῖ ἡ-γι-ἀγάπη σου, φαίνεται μπλιό δὲ λιώνει.
- 107²⁸ Τὸν ἥλιο βάνω μάρτυρα, τὸν οὐρανὸ κριτὴ μου,
τὸ πῶς σ' ἐγάπου μπιστικὰ κι ἤφθειρα τὴ ζωὴ μου.
- 108¹⁸ Ἀνάθεμά με ἄν ἤκαμα κι ἀνάθεμά με ἄν κάμω,
ἀγάπη σάν ἐσένα μπλιό στὸν Κόσμον τὸν Ἀπάνω.
- 109¹⁸ Μυρθιά μου πράσινο δεντρό, πράσινο κι ἄθισμένο,
ποτέ μου δέν παντρεύγομαι κι ἐσένα δ' ἀνιμένω.
- 110¹⁶ Δὲ σ' ἀπαρνιοῦμαι 'γὼ ποτέ, εἴμητα νὰ γυρίσει
ὁ οὐρανὸς ξανάστρουφα κι ἡ πέτρα νὰ μιλήσει.
- 111¹⁵ Γιὰ σένα χάνω τὴ ζωὴ καὶ πράμα δὲ λυποῦμαι,
ἀκόμη καὶ στὴ μαύρη-γῆς θε νὰ σ' ἀνεστοροῦμαι.

Ε'. ΟΝΕΙΡΑ

- 1³¹ Μὲς στ' ὄνειρο θωρῶ φωθιά καὶ καίει τὴν καρδιά μου,
ξυπνῶ καὶ τρέχουν ποταμὸς στὴ γῆς τὰ δάκρυσά μου.

- 2¹¹ Μεσάνυχτα ξυπνώ για σέ, μά Ίντα ξυπνώ καί κάνω ;
σέ μιὰ μεγάλη συλλογή πέφτω, τὸ νοῦ μου χάνω.
- 3¹¹ Πάντα μεσάνυχτα ξυπνώ, κάθομαι, συλλογοῦμαι
στὸν ἔρωστα ποῦ μέ 'βαλες καί σοῦ παραπονοῦμαι.
- 4¹⁸ Κιάν κάθομαι κιάν προπατῶ, ἐσένα συλλογοῦμαι,
σαράντα ὄρες νά γενεῖ ἡ νύχτα, δέν κοιμοῦμαι.
- 5²⁶ Θέτω για ν' ἀποκοιμηθῶ, μ' ἀξάφνου σέ θυμοῦμαι,
σαράντα ὄρες νά γενεῖ ἡ νύχτα, δέν κοιμοῦμαι.
- 6¹² Ἄν κάθομαι, λογιάζω σε, κιὰ στέκω, λαχταρῶ σε,
θέτω για ν' ἀποκοιμηθῶ, στὸν ὕπνο μου θωρῶ σε.
- 7¹² Θέτω για ν' ἀποκοιμηθῶ κι ὁ νοῦς μου ὀμπρὸς σέ φέρνει,
γλυκοχαράζει στὰ βουνά κι ὁ ὕπνος δέ μέ παίρνει.
- 8³³ Ἀνάθεμά σε, λοῖσμέ, καί γιάντα τότε φέρνεις
τὸν ἀγαπῶ στὸν ὕπνο μου, κι ὕστερα τότε παίρνεις.
- 9³¹ Ἐ, λοῖσμέ, ἔλα νωρίς, ἔλα καί φύγε πάλι,
μόνὸ 'ρχεσαι μεσάνυχτα στοῦ ὕπνου μου τῆ ζάλη.
- 10³¹ Σάν ἔρθει ὁ ὕπνος νά μέ βρεῖ, τὰ μάθια μου νά κλείσω,
ἔρχεσαι, φῶς μου, καί μοῦ λές νά μὴ σέ λησμονήσω.
Καί μοῦ πληθαίνει ὁ λοῖσμός ὥστε νά ξημερώσει,
ψυχὴ μου, ἡ-γι-ἀγάπη σου καί πῶς δὰ μέ ποδώσει¹ ;
- 11³ Θωρῶ σε μὲς στὸν ὕπνο μου, θωρῶ σε στ' ὄνειρό μου,
σάν κουζουλὸς σηκώνομαι καί κάνω τὸ σταυρὸ μου.
- 12²⁶ Θέτω δεξιά, θέτω ζερβά, θέτω, μά δέν κοιμοῦμαι,
τὴν ἀγκαλιά σου ἀνεζητῶ κι ἄδικα τυραννοῦμαι.
- 13¹² Μὰ σὰ βραδιάσει καί δέ δῶ τὴν ὠραιότητά σου,
στὸν ὕπνο μου παραμιλῶ καί λέω τ' ὄνομά σου.
- 14¹² Ἀπόψε τόδα τ' ὄνειρο τσ' ἔξε τσ' ἐφτά τῆ νύχτα,
πῶς ἄλλος δὰ σ' ἀγκαλιαστεῖ, ὀλόχρυσή μου ἀντίκα.
- 15³¹ Ἄχι, ἀτίμητε Σταυρὲ καί κόκκινο κοσάρι²,
ἀπόψε τόδα τ' ὄνειρο, πῶς ἄλλος δὰ σέ πάρει.
- 16¹⁸ Ἀπόψε σ' ἐνειρεύτηκα δυὸ ὄρες νά ξημερώσει
καί μεσημέρι γίνηκεν, ὁ νοῦς μου νά μερώσει.

1 καταντήσει—2 φλουρί.

- 17¹⁶ Ἀπόψε τόδα τ' ὄνειρο, χαρῶ το τ' ὄνειρό μου,
πῶς ἦταν τ' ἀχειλάκι σου μαζί με τὸ δικό μου.
- 18¹² Ἀπόψε τόδα τ' ὄνειρο, χαρῶ το τ' ὄνειρό μου,
πῶς ἦταν τὰ μαλλάκια σου πλεμένα στὸ λαιμό μου.
- 19¹³ Ἀπόψε τόδα τ' ὄνειρο κι ἴντα καλὸ μοῦ φάνη,
πῶς εἴμασταν στὴν ἐκκλησά κι ἐβάναμε στεφάνι.
Μέρα, γιάντα ξημέρωνες, κι ἤλιε μου, γιάντα βγῆκες,
καὶ μεγαλύτερη χαρὰ νὰ πάρω δὲ μ' ἐφήκες ;
- 20¹² Κοντὸ νὰ με θωρεῖς κι ἐσύ, μικρὸ μου, στ' ὄνειρό σου,
καθὼς ποὺ σὲ θωρῶ κι ἐγὼ καὶ τρώει με ὁ καημός σου.
- 21¹³ Πῶς σ' ἀγαπῶ ! κι ὡς φαίνεται εἶσαι τὸ τυχερό μου,
γιατὶ σὲ βλέπω καθ' ἀργά, μικρὸ μου, στ' ὄνειρό μου.
- 22¹⁶ Εὐχαριστῶ τὰ ὄνειρα ποὺ με παρηγοροῦνε,
ἀποὺ σὲ φέρνουνε συχνὰ στὴν κλίνη ἀποὺ κοιμοῦμαι.
- 23¹⁶ Ἡ νύχτα ὄρες δεκατρεῖς, μόνο τσι τρεῖς κοιμοῦμαι,
καὶ τσ' ἄλλες εἶμαι ξυπνητός κι ἐσένα συλλογοῦμαι.
- 24¹² Κοιμοῦμαι καὶ νειρεύομαι, ξυπνῶ καὶ συλλογοῦμαι,
ἀν τὰ ματάκια π' ἀγαπῶ πάντα δὰ μ' ἀγαποῦνε.
- 25¹² Ὅντὸ σοῦ θέλω θυμηθεῖ ξυπνῶ τὸ μεσονύχτι,
καὶ μπερδεμένος βρίσκομαι σὰν ψάρι μὲς στὸ δίχτι.
- 26³¹ Ἄχι, καὶ γιάντα σ' ἀγαπῶ καὶ γιάντα σὲ θυμοῦμαι
καὶ γιάντα σὲ νειρεύομαι τῆ νύχτα ὄντὸ κοιμοῦμαι !
- 27³¹ Ἄχι, καὶ γιάντα σ' ἀγαπῶ καὶ γιάντα σὲ λογιάζω,
καὶ γιάντα σὲ νειρεύομαι τῆ νύχτα ὄντὸ πλαγιάζω !
- 28¹² Θέτω γιὰ νὰ ἴποκοιμηθῶ, μὰ ἡ σκέψη σου μοῦ παίρνει
τὸν ὕπνο ἀποὺ τὰ μάθια μου καὶ συλλοῆ μοῦ φέρνει.
- 29⁹ Ἐ, Παναγιά μου, κάμε το τσ' ἀγάπης νὰ ξεχάσω,
νὰ θέσω μιὰν ἀργατινή³, τὸν ὕπνο νὰ χορτάσω !
- 30³¹ Κοιμοῦμαι κι ὡς καὶ στ' ὄνειρο παιδεύγεις τὸ κορμί μου,
ξυπνῶ καὶ δὲν ἐβρίσκεται ὁ νοῦς στὴν κεφαλὴ μου.

3 βραδιά.

Μ. 17. Κριάτης σ. 449.

- 31²⁶ Κοιμοῦμαι κι ὡς καί στ' ὄνειρο παιδεύεις τὸ κορμί μου,
ξυπνῶ καί τίνος νὰ τὴν πῶ τὴν παραπόνεσή μου ;
- 32¹⁸ Ἐσὺ ὅσ' αἰτία κι ἀφορμὴ γκιὰ θέσω δὲν κοιμοῦμαι,
καί τὸ σταυρὸ σὰ χρισθιανὸς νὰ κάμω δὲ θυμοῦμαι.

Σ'. ΘΥΣΙΕΣ

- 1¹⁰ Γιὰ σένα μέ ἔπανε φονιά, γιὰ σένα νυχτοβάτη,
γιὰ σένα μοῦ τὴν παίξανε τὴ μαχαιρὰ στὴν πλάτη.
- 2¹⁰ Γιὰ σένα μέ ἔπανε φονιά, γιὰ σένα μέ ἔπαν κλέφτη,
γιὰ σένα μοῦ τὴν παίξανε τὴ μαχαιρὰ στὸ μπέτη'.
- 3²⁶ Γιὰ σένα, μαυρομάτα μου, καί κρουσταλλένια βρύση,
τὸ βάνω τὸ κορμάκι μου στὴ λαύρα, νὰ κεντήσῃ?.
- 4³¹ Γιὰ σένα πάω κι ἔρχομαι, γιὰ σένα τριγυρίζω,
γιὰ σένα τὸ κορμάκι μου πολλὰ τὸ βασανίζω.
- 5³⁸ Γιὰ σὲ λαήνι δὰ γενῶ, νερὸ νὰ μὲ γεμίζεις,
νὰ πίνεις νὰ δροσιζέσαι, νὰ μὲ καληνωρίζεις.
- 6¹⁸ Δὲν τὸ λυποῦμαι τὸ κορμί, πὼς δὰ χαθεῖ γιὰ σένα,
φτάνει νὰ βγοῦν ἀληθινά, τάχομε μιλημένα.
- 7¹⁴ Νάταν ἢ θάλασσα στεριά, πάνω σὲ γῆς νὰ πάτουν,
ἀνάθεμα τὰ πόδια μου, ἂ δὲν τὴν ἐπροπάτουν.
- 8¹² Σαράντα πιθαμές κουπὶ σύρνουνε δυὸ νομάτοι,
κι ἐγὼ τὸ σύρνω ἀμοναχὸς γιὰ τὴ δική σου ἀγάπη.
- 9²⁶ Τὸ αἷμα μου δὰ βάλω γώ, μικρὴ μου, στὸ ποτήρι.
νὰ σοῦ τὸ δώσω νὰ τὸ πιεῖς, νὰ μοῦ βαστᾶς χατίρι.
- 10³¹ Μὰ ἔγω γιὰ τὸ χατίρι σου ὅ,τι μοῦ πεις δὰ κάμω,
νὰ κάθομαι νὰ ξεμετρῶ κουκὶ κουκὶ τὸν ἄμμο.
- 11³¹ Γίνομαι γῆς νὰ μὲ πατεῖς, χῶμα νὰ μὲ σκορπίζεις,
σκλάβος ἐγὼ, ρήγισσα σύ, πάντα σου νὰ μὲ ρίζεις.

1 θώρακα—2 καεῖ.

Μ. 7. Νουάρος σ. 291 ἀρ. 81.

- 12²⁶ Μὰ ἄγω γιὰ σένα δὰ χαθῶ, γιὰ ν' ἀκουστεῖ στὸν κόσμο,
νὰ λένε πῶς ἐχάθηκα γιὰ μιᾶς ἀγάπης πόνο.
- 13⁸⁸ Μὰ ἄγω γιὰ τὴν ἀγάπη σου ζωὴ δὰ τελειώσω,
καὶ τὸ κορμί μου ἀζωντανὸ τοῦ χάρου δὰ τὸ δώσω.
- 14¹⁶ Πόσες φορές μεσάνυχτα καὶ μετὴν καποτίνα³,
ἐξόμεйна⁴ στὸ δῶμα σας ὄξω στὴν κρεβατίνα!
- 15¹⁸ Πόσες φορές μεσάνυχτα καὶ μετὴν καποτίνα,
ἐξόμεйна στὸ δῶμα σας, μὰ πάλι δὲ σ' ἐπήρα!
- 16¹² Ἄ μ' ἀρνηθεῖς θέλω νὰ βρεῖς ἕναν καλύτερό μου,
νὰ σὲ θωρῶ βασίλισσα τὴ νύχτα στ' ὄνειρό μου,
- 17¹⁹ Ἄ μ' ἀγαπᾶς, πουλάκι μου, ἄπο μὲς ἄπ' τὴν καρδιά σου,
νὰ ποφασίσω νὰ χαθῶ κι ἐγὼ γιὰ τ' ὄνομά σου.
- 18⁸¹ Λόγια τοῦ κόσμου μὴν ἀκοῦς, πῶς δὰ σὲ παραιτήσω,
ἐγὼ τὸ αἷμα τῆς καρδιᾶς γιὰ σένα δὰ τὸ χύσω.
- 19¹⁸ Ὅσ' ἄστρα ἔχει ὁ οὐρανός, τόσες δραχμὲς δὰ δώσω,
νὰ κάμω σιδερόδρομο, νὰ ῥθῶ νὰ σὲ νταμώσω
- 20¹⁸ Τῶν ἀμαθιῶ μου τὸ νερὸ νάθελα μοῦ ζητήξεις,
ἦβγανα κι ἦδιδά σου το, νὰ μὴ με λησμονήσεις.
- 21¹³ Ὡς μὲ ἄκαψες νὰ μὴν καεῖς, γιὰτί δὰ σὲ λυποῦμαι,
γιὰτί σ' ἐγάπησα πιστὰ καὶ τὸ Θεὸ φοβοῦμαι.
- 22¹⁸ Ὡς μὲ ἄκαψες νὰ μὴν καεῖς, γιὰτί δὰ σὲ λυποῦμαι,
μόνο νὰ ζεῖς νὰ χαίρεσαι κι ἐγὼ ἄς τυραννοῦμαι.
- 23¹⁸ Ἡμαθα πῶς μ' ἐρνήθηκες, καὶ γιάντα, γιαισεμί μου;
χελάλι σου τὰ βάσανα τὰ σύρνει τὸ κορμί μου.
- 24¹⁹ Βάτους κι ἀγκάθες πάτησα, ὥστε νὰ σ' ἀγαπήσω,
καὶ τῶρ' ἄπου σ' ἐγάπησα, πῶς δὰ σὲ λησμονήσω;
- 25¹⁸ Νυστάζουν τὰ ματάκια μου, θέλουν νὰ κοιμηθοῦνε,
μὰ γὼ γιὰ τὸ χατίρι σου τ' ἀφήνω κι ἀγρυπνοῦνε.

3 μακρὸ παλτὸ ἀπὸ ὄφαντὸ μάλλινο—4 διανυχτέρευσα.

Μ. 25. Γενετὸς σ. 133.

Ζ·Η'. ΧΑΙΡΕΤΙΣΜΟΙ ΚΑΙ ΚΑΛΗΝΩΡΙΣΜΑΤΑ

- 1¹² Ἴντά ἄνω κι δτινα σὲ δῶ ντελόγο τήνε βάνω
τὴ χέρα μου στὸ μπέτη μου καὶ ντεμενά σοῦ κάνω ;
- 2¹² Πέμπω σου χαιρετίσματα μὲ μιὰ χρυσὴ παγώνα
κι ἀπάνω στὰ χρυσὰ φτερά εἶναι ἡ-γι-ἀρραβώνα.
- 3¹² Πέμπω σου χαιρετίσματα ρόδα καὶ μενεξέδες
καὶ περιμένω ἀπάντηση σὲ δεκαπέντε μέρες.
- 4¹⁸ Πέμπω σου χαιρετίσματα ἐλιές μὲ τὰ κλωνάρια,
σταφύλια μὲ τὰ κλήματα, νὰ μ' ἀγαπᾶς καθάρια.
- 5¹⁸ Πέμπω σου χαιρετίσματα ἓνα ματσάκι ρόδα,
μὰ εἴν' ἀλάργο καὶ μακρὰ καὶ δὰ μαδήσουν δλα.
- 6²⁶ Πέμπω σου χαιρετίσματα ἓνα γυαλί λεβάντα,
μὰ εἴν' ἀλάργο καὶ μακρὰ καὶ δὰ χυθεῖ στὴ στράτα.
- 7³¹ Πέμπω σου χαιρετίσματα, μ' ἀέρας τὰ μποδίζει,
ποῦ νὰ φυράξει ἢ θάλασσα, ποῦ μᾶσε ξεχωρίζει.
- 8¹⁸ Ἀλάργον εἶσαι καὶ μακρὰ καὶ ποταμοὶ καὶ δάση,
γκιὰν πέψω καὶ χαιρετισμό, ποιὸς δὰ τότε περάσει ;
- 9¹⁸ Ἀλάργον εἶσαι καὶ μακρὰ καὶ ποταμοὶ στὴ μέση,
γκιὰν πέψω καὶ χαιρετισμό, φοβοῦμαι μὰ νὰ πέσει.
- 10¹⁸ Μὲ τ' ἀγριοπερίστερα χαιρετισμὸ μου πέμπτε,
τῶν ἡμερῶν περιστερῶ μὴν τῶσε κάνεις φέδε¹.
- 11¹⁸ Μὲ τ' ἀγριοπερίστερα, ποῦ πάνε στὸν ἀέρα,
σοῦπεψα ἄνω χαιρετισμό, μὰ δὲ σοῦ τὸν ἐφέρα.
- 12¹⁸ Ὅσα πουλιά περάσουνε ἀπὸ τὴ γειτονιά μου,
τοὺς παραγγέρνω νὰ σοῦ ποῦν τὰ χαιρετίσματά μου.
- 13¹⁸ Φεγγάρι μου ποῦ προπατεῖς κι ὄλο τὸν κόσμον ρίζεις,
ἄμε χαιρέτα μού τονε ἀπὸ τότε γνωρίζεις.
- 14¹² Φεγγάρι μου ποῦ προπατεῖς κι ἄστρο μ' ὄντε γυρίζεις,
ἄμε χαιρέτα μού τονε ἀπὸ τότε γνωρίζεις.

1 Ἐμπιστοσύνη.

Μ. 2. Γενετὸς σ. 132, Κρητικὰ τόμ. Α', τεῦχ. Α' σ. 52.—Μ. 8. Προμηθεὺς 1933 ἀρ. 203.
—Μ. 9. Γιανναράκης σ. 260 ἀρ. 12.

- 15¹⁸ Φεγγάρι μ' ὄντο προπατεῖς στὴ γῆς τὴν Οἰκουμένη,
ἄμε χαιρέτα μου τονε στὸν τόπον ἀποῦ μένει.
- 16²⁴ Φεγγάρι μου ποῦ προπατεῖς καὶ πᾶς ἀόρι ἀόρι,
ἄμε χαιρέτα μου τὴνε τὴ μάνα καὶ τὴν κόρη.
- 17²⁴ Ἀμε χαιρέτα μου τὴνε καὶ πιάσ' τὴν ἀπ' τὸ χέρι,
καὶ πέ τῆς πῶς τὴ χαιρετᾶ τὸ μπιστικό ντζης ταίρι.
- 18¹⁸ Ἀμε χαιρέτα μου τὴνε, σκύψε καὶ πὲς στ' ἀφτί ντζης,
πῶς τρῶνε με οἱ πόνοι ντζης κι οἱ-γι-ἀναστεναγμοὶ ντζης.
- 19¹⁸ Φεγγάρι μου λαμπρότατο μὲ τὸ μεγάλο κύκλο,
ἄμε χαιρέτα μου τὴνε μὲς στὸ βαθύ ντζης ὕπνο.
- 20¹⁸ Ἀμε χαιρέτα μου τονε καὶ πέ του στὸ ντουκιάνι²,
πῶς μέ 'καμ' ἡ-γι-ἀγάπη ντου λιανῆ⁵ σὰν τὸ καλάμι.
- 21¹⁴ Ἐσείστηκεν ἡ-γι-ἀμπεριά κι ἐπέσανε τ' ἀμπέρια
κι ἐπάψαν οἱ χαιρετισμοὶ καὶ τὰ καλὰ χαμπέρια.
- 22¹³ Πέρασαν, φῶς μου, οἱ καιροὶ ποῦ πέρνουν κι ἐχαιρέτουν
καὶ ἀποῦ τὸ χαιρετισμὸ φτερά 'κανα κι ἐπέτουν.
- 23¹⁸ Νάταν ἡ θάλασσα γυαλί, νὰ τσοῦρλαν τὸ τσιτσίνι,
νὰ τόπεμπα τὸ ἀγάπης μου χαιρετισμὸ στὴ Σμύρνη.
- 24¹⁸ Νάταν ἡ θάλασσα γυαλί, νὰ τσοῦρλαν τὸ λεμόνι,
νὰ τόπεμπα τὸ ἀγάπης μου χαιρετισμὸ στὴν Πόλη.
- 25¹⁴ Χριστὸς ἀνέστη, κοπελιά, πέ μου ἀληθῶς ἀνέστη,
ἐτσά 'ναι τὸ συνήθιο, τοῦ τόπου μας τ' ἀντέτι⁴.
- 26¹² Ἀσπρα πουλιά τσῆ θάλασσας, ποῦ χαμηλοπετᾶτε,
ἄ δεῖτε τὴν ἀγάπη μου νὰ μοῦ τὴ χαιρετᾶτε.
- 27¹⁸ Ὅσ' ἄστρα ἔχει ὁ οὐρανὸς γύρω ἀποῦ τὸ φεγγάρι,
τόσα καληνωρίσματα σοῦ πέμπω κάθε βράδου.
- 28²⁶ Φεγγάρι μου λαμπρότατο, ζηλεύγει σου ἡ καρδιά μου,
γιατὶ θωρεῖς τὴν ἀγαπῶ καὶ μένα 'ναι μακρά μου.
- 29¹⁸ Φεγγάρι ἀποῦ 'σαι στὰ ψηλά, φέγγε μου νὰ περάσω
τσῆ μαυρομάτας τὸ στενό, μὴν τύχει καὶ σκοντάψω.

2 καφενεῖο, ταβέρνα, μαγαζί—3 ἀδύνατη, λεπτή—4 συνήθεια.

Μ. 23. Προμηθεὺς 1934 ἀρ. 218.—Μ. 24. Γιανναράκις σ. 277 ἀρ. 151, Κριάσης σ. 463,
Passeriv σ. 544 ἀρ. 634.—Μ. 28. Νουάρος σ. 226 ἀρ. 86.—Μ. 29. Προμηθεὺς 1933 ἀρ. 216.

- 30⁵⁸ Φεγγάρι μου λαμπρότατο, φέγγε μου νά περάσω,
γιατί σ' αὐτὴ τῆ γειτονιά τὸ νοῦ μου θεὸ νά χάσω.
- 31¹⁸ Φεγγάρι μου λαμπρότατο, φέγγε μου νά περάσω,
νά πὰ νά βρῶ τὴν ἀγαπῶ, νά παίξω, νά γελάσω.
- 32¹² Φεγγάρι μου λαμπρότατο, ἐκεῖα ποὺ στέκεις στάσου,
τὸν πόνο ἀποῦ ἔχω στὴν καρδιά λυπητερὰ στοχάσου.
- 33⁹ Φεγγάρι ἀποῦ ἔσαι στὰ ψηλά, ντιγνέριζε^δ καὶ γρίκα,
ἄμε νά πεις τσ' ἀγάπης μου, πὼς κλαίω μέρα νύχτα.
- 34⁵⁸ Ὅντὸ σοῦ θέλω θυμηθεῖ, πορίζω^ε στὸ φεγγάρι,
καὶ παίρνω μιὰν παρηγοριά, πὼς τὸ θωροῦμε ὁμάδι.
- 35¹² Φεγγάρι μου ἀποῦ προπατεῖς στὴ γῆς, τὴν Οἰκουμένη,
ποια κι ἄλλη κόρη σὰν κι ἐμὲ περνᾷ ζωὴ κρυμμένη^ζ;
- 36¹⁸ Τ' ἄστρη δὲν ἔχουν μετρημό, μὰ γὼ δὰ τὰ μετρήσω,
γιὰ νά μὲ λένε μπιστικό, ὅπου γκιὰν ἀγαπήσω.
- 37²¹ Ἦλιε μου καὶ τρισήλιε μου καὶ κοσμογυριστὴ μου,
στὸν κόσμον ἀποῦ γύρισες μὴν εἶδες τὸ πουλί μου;
- 38¹⁴ Καληώρα νάχει τὸ στενὸ ἀποῦ σὲ φανερώνει,
καὶ νά χαλάσει ὁ ρούκουνας⁸ ἀποῦ σὲ ποκωλώνει⁹.
- 39¹⁸ Νὰ σὲ χαλάσω θέλω ἔγῳ, πόρτα μου τσερτσιβένια¹⁰,
γιατὶ σφαλίζεις καθ' ἄργα δυὸ μάθια ζαχαρένια.
- 40¹⁶ Παραθυράκι μου βορνό, δεῖξε μου τὴν κερά σου,
πού ἔναι χρυσὰ τὰ ξύλα σου κι ἀσήμι τὰ καρφιά σου.
- 41²¹ Παραθυράκι μου βορνό, δεῖξε μου τὴν κερά σου,
μ' ἀσήμι καὶ μὲ μάλαμα νά ντύσω τὰ καρφιά σου.
- 42¹⁶ Χατίρι μιά, χατίρι δυό, χατίρι τρεῖς, χατίρι,
κι ὡς πότε δὰ μὲ τυραννᾷς, παντέρμο παραθύρι;
- 43¹⁸ Μὰ ἔγῳ ἀγαπῶ τὴν τὴν ἐλιά, γιατί βγάνει τὸ λάδι,
καὶ φέγγει στὴν ἀγάπη μου, ὄντὸ δειπνᾷ τὸ βράδι.

5 ἀκροάζου—6 βγαίνω ἔξω—7 βασανισμένη, μὲ στενοχώριες—8 γωνία—9 σὲ κρύβει, ἐξαφανίζει—10 αὐτὴ ποὺ ἔχει τσερτσιβέδες, δηλαδὴ ξύλινα πλαίσια.

Μ. 30. Προμηθεὺς 1934 ἀρ. 223—Μ. 34. Νουάρος σ. 229 ἀρ. 131.—Μ. 40, 41. Passow σ. 556 ἀρ. 765, Ἀραβαντινὸς σ. 342, Δασογρ. τ. 5 σ. 590 ἀρ. 90.—Μ. 43. Passow σ. 506 ἀρ. 241.

Θ'. ΟΡΚΟΙ

- 1⁹⁸ Πάω ν' ἀμνόξω στὸ Θεὸ κι ἀμνόγω¹ στ' ὄνομά σου,
γιατὶ μιὰν ὥρα ἢ σκέψη μου δὲ λείπει ἀπὸ κοντά σου.
- 2¹⁸ Ἔλα νὰ πὰ ν' ἀμνόξομε σ' ἓνα μουζούρι² ἀλάτσι,
κι ἀπ' ἀρνηθεῖ τὸν ἄλλο μας, στὰ μάθια ντου νὰ κάτσει.
- 3¹² Ἔλα νὰ πὰ ν' ἀμνόξομε, φῶς μου, νὰ ὀρκιστοῦμε,
κι ἀποὺ ἀρνηθεῖ τὸν ἄλλο μας τὰ μάθια ντου νὰ βγοῦνε.
- 4¹⁶ Ἔλα κοντά μου, σίμωσε, κιὰν ἔχεις πόνου, πέ μου,
κιὰν ἴσως καὶ σ' ἀπαρνηθῶ, μὴ μὲ βαστάξεις, Θεέ μου.
- 5¹⁸ Τσῆ Μπαρμπαριᾶς τὸ πέλαγος, τσῆ Μάλτας τὸ κανάλι,
νὰ φάει τὸ κορμάκι μου, ἂν ἀγαπήσω ἄλλη.
- 6¹⁴ Μάρτυραν ἔχω τὸ Θεό, τὸν πλάστη ἀποὺ πιστεύγω,
ἔσένα μόνο δ' ἀγαπῶ καὶ σένα δὰ λατρεύγω.
- 7¹⁸ Ἄ σ' ἀρνηθῶ, πουλάκι μου, ν' ἀδικοθανατίσω,
σὲ Τούρκου χέρια νὰ πιαστῶ καὶ ν' ἀλλαξοπιστήσω.
- 8⁹ Βάστα τὴ μπιστοσύνη σου κι ἐγὼ τὴν ἐδική μου,
γκιὰ σ' ἀρνηθῶ, καλλιὰ φωθιά νὰ κάψει τὸ κορμί μου.
- 9¹⁸ Μαχαίρι μαυρομάνικο στὰ πεντοδάχτυλά μου,
ὅτινα πῶ νὰ σ' ἀρνηθῶ, νὰ κάτσει στὴν καρδιά μου.
- 10¹⁸ Ἄν ἴσως καὶ σ' ἀπαρνηθῶ, νὰ δώσει ὁ Θεός, κερά μου,
καὶ τὸ μαχαίρι ἀποὺ βαστῶ νὰ κάτσει στὴν καρδιά μου.
- 11⁹¹ Ὅσ' ἄστρα ἔχει ὁ οὐρανός, τόσα σπαθιά, κερά μου,
ἂν ἴσως καὶ σ' ἀπαρνηθῶ, νὰ μποῦνε στὴν καρδιά μου.
- 12¹⁸ Πέτρα καὶ πέτρα προπατῶ, λιθάρι καὶ λιθάρι,
γκιὰ σ' ἀρνηθῶ, πουλάκι μου, ὁ χάρος νὰ μὲ πάρει.
- 13¹⁶ Ἄν ἴσως κι ἔχει στὴν καρδιά ἄλλος κιανεὶς χατίρι,
ὄλοι νὰ μὲ φιλήσουνε νεκρὴ στὸ μοναστήρι.
- 14⁹¹ Ἄν ἴσως κι ἔχω στὴν καρδιά ἄλλης κιαιμῆς χατίρι,
βάσανα ἦδωκε ὁ Θεός, κορμί 'χω κιὰς παρτίρει.

1 ὀρκίζομαι—2 μέτρο χωρητικότητας γιὰ γεννήματα.

Μ. 2. Προμηθεὺς 1934 ἀρ. 237.—Μ. 7. Ἀραβαντινός σ. 303.—Μ. 10. Θρακικὰ σ. 193 ἀρ. 133, Ἀραβαντινός σ. 318.—Μ. 13. Νουάρος σ. 222 ἀρ. 7.

- 15³¹ Τὴ νιότη μου νὰ μὴ χαρῶ ἀποὺ τὴν καμαρώνω,
 ἂν ἴσως κι ἔχω στὴν καρδιά ἄλλης ἀγάπης πόνο.
- 16⁹ Ἄν ἴσως καὶ δὲ σ' ἀγαπῶ, φωτιά νὰ μὲ κεντήσει,
 κι ἡ μάνα ποὺ μ' ἐγέννησε νὰ μὲ νεκροφιλήσει.
- 17¹² Σὰν τὸ λιβάνι νὰ καῶ, σὰν τὸ κερί νὰ λύσω,
 ἂν ποῦνε τ' ἀχειλάκια μου νὰ σοῦ ξελησμονήσω.
- 18⁹ Ἐτσά ποὺ λιώνει τὸ κερί κι ἡ ζάχαρη στὸ στόμα,
 νὰ λιώσει τὸ κορμάκι μου ἂ σ' ἀρνηθῶ κολόνα.
- 19¹² Ἄς τελειώσω κι ἄς γενεῖ σὰ βίτσα τὸ κορμί μου,
 ἂν ἴσως καὶ μὲ τὴν καρδιά δὲ σ' ἀγαπῶ, μικρὴ μου.
- 20¹⁸ Μὰ τ' ἄστρα, μὰ τὸν οὐρανό, μὰ τῆ φωτιάς τὴ λόχη³,
 ἐγὼ γιὰ σένα χάνομαι, μὰ σὺ γιὰ μένα ὄχι.
- 21⁴ Ὁρκίζομαι νὰ σ' ἀγαπῶ, ὄρκο μεγάλο κάνω,
 μ' ἂ μ' ἀρνηθεῖς, γκιὰ σ' ἀρνηθῶ, στεφάνι μπλιὸ δὲ βάνω.
- 22¹² Τρίχα 'ποὺ τὰ μαλλάκια σου τὰ μάθια μου δὰ ράψω,
 κι ὄρκο θὰ κάμω στὸ σταυρὸ ἄλλην νὰ μὴν κοιτάξω.
- 23¹⁸ Ὁρκο δὰ κάμω στὸ σταυρὸ, δ' ἀμνόξω στὴ θεότη,
 πὼς εἶσαι ἡ-γι-ἀγάπη μου, ἡ-γι-ὑστερη κι ἡ πρώτη.
- 24¹² Ὁρκο δὰ κάμω στὸ σταυρὸ, δ' ἀμνόξω στὴ θεότη,
 δὲν ἀπαρνιοῦμαι 'γὼ ποτὲ τὴν ἀκριβὴ σου νιότη.
- 25²⁶ Ὁρκο δὰ κάμω στὸ σταυρὸ, δ' ἀμνόξω στὴ θεότη,
 δὲν κάνω μπλιὸ ἀγαπητικιά, σὰν ἤχασα τὴν πρώτη.
- 26²⁶ Μὴν κάμεις ὄρκο στὸ σταυρὸ, μὴ 'μνόξεις στὴ θεότη,
 βρίσκεται ἀγαπητικιά, ὡς ἦτονε κι ἡ πρώτη.
- 27¹² Ὁρκο γιὰ σένα ἤκαμα κι ἀνάθεμα μεγάλο,
 μέσα στὰ φύλλα τῆ καρδιάς μπλιὸ μου νὰ μὴ σὲ βάλω.
- 28³¹ Ὁρκο δὰ κάμω στὸ σταυρὸ, ν' ἀμνόξω στὴ φυλλάδα,
 δὲν κάνω μπλιὸ ἀγαπητικιά, μούτε καὶ φιλανάδα.
- 29¹² Μὰ τὸ Θεὸ γκιὰ δὲ γενεῖ κειονὰ ποὺ βάνει ὁ νοῦς μου,
 κι ἀμοναχός μου δὰ γενῶ τζελάτης⁴ τοῦ κορμιοῦ μου.

3 τὴ ζέστη ποὺ βγάζει ἡ φωτιά—4 δῆμιος.

Μ. 22. Θρακικὰ σ. 193 ἀρ. 132, Passow σ. 540 ἀρ. 596, Ἀραβαντινὸς σ. 335.

- 30³¹ Ὁψὲς τὸν ὄρκο κάμαμε μὲ μιὰ λιγνὴ στῆ βρύση,
ὥσπου ἔχει ἡ βρύση τὸ νερό, νὰ μὴ μὲ λησμονήσει.
- 31¹ Ὁρκίστηκα στὸν οὐρανό, ὥστε νὰ ζεῖς, νὰ ζήσω,
καὶ τ' ὄνομά σου τὸ γλυκὸ νὰ πῶ νὰ ξεψυχήσω.
- 32³¹ Ἄ δὲ θυμᾶσαι τὰ πολλά, μιᾶς βραδινιάς θυμήσου,
ποὺ μούλεγες πῶς μ' ἀγαπᾶς καὶ σούλεγα: ὀρκίσου.
Κι ὀρκίστηκες νὰ μ' ἀγαπᾶς, τὸν ὄρκο σου θυμήσου,
γιατὶ δὲ πέσουν βάσανα περισσὰ στὸ κορμί σου.
Κι ὀρκίστηκες νὰ μ' ἀγαπᾶς νὰ μὴν ἀλλάξεις σκέψη,
κι ἐδᾶ τὸν ὄρκο σου πατεῖς κι ὁ Θεὸς νὰ σὲ παιδέψει.
Μαζὶ τὰ δυὸ ὀρκιστήκαμε, καὶ πρέπει νὰ κρατοῦμε
τὸν ὄρκο μας ἀμάλαγο, ὅσον καιρὸ γκιὰ ζοῦμε.
- 33¹⁶ Ἄν ἴσως καὶ δὲ σ' ἀγαπῶ, ν' ἀδικοθανατίσω
καὶ στοῦ τζελάτη τὸ σπαθὶ τὸ αἷμα μου νὰ χύσω.
- 34²⁸ Ἄν ἴσως καὶ δὲ σ' ἀγαπῶ ὡσάν τὸν ἀπατό μου,
νὰ μὴ μ' ἀφήσει ὁ Θεὸς νὰ δῶ χαρὰ, μικρὸ μου.

Γ'. ΕΥΧΕΣ ΚΑΙ ΤΑΜΑΤΑ

- Ⓣ 1¹⁴ Ὡστε νὰ στέκουν τὰ βουνά, νὰ στέκει τ' ὄνομά σου,
νάχω κι ἐγὼ τὸ θάρρος σου καὶ τὴν παρηγοριά σου.
- Ⓜ 2³¹ Ὡστε νὰ στέκουν τὰ βουνά, νὰ μὴ σ' ἀγγίξει χάρος,
νὰ προπατῶ κι ἐγὼ στῆ γῆς μὲ τὸ δικό σου θάρρος.
- Ⓣ 3³¹ Ὡστε νὰ στέκουν τὰ βουνά, νὰ στέκεις, γιασεμί μου,
γιατὶ δὲ μοῦ τὴ χάλασες ποτὲ τὴν ὄρεξή μου.
- Ⓜ 4¹² Ἀπόψε τὸ πουλάκι μου δὲ βγεῖ νὰ προπατήξει,
Θέ μου, καὶ κάμε συννεφιά ἥλιος μὴν τὸ μαυρίσει.
- Ⓣ 5¹⁸ Ὅλα τὰ νταγιαντίζω ἐγὼ, ὅσα μοῦ φέρνει ἡ τύχη,
σὲ σένα νὰ μὴ δῶ κακὸ στὸ πλιά μικρὸ σου ἀνύχι.
- Ⓜ 6¹⁸ Παρηγοριά μου, σκέπη μου, λιγνὸ μου κυπαρίσσι,
στὴ στράτα κειὰ ποὺ προπατεῖς πέτρα νὰ μὴ ραῖσει.

Ⓣ Μεταχρονιῶ, μεταχρονιῶ, ὁ Θεὸς νὰ σὲ σὲ 24/1/1961

να κάρτετε εἰς ἓνα παιδί, τοῦ ἐρωτητῆ να μοι 1961

- 7⁹¹ Ἐ, Θεέ μου! καὶ σὰν τόκαμες οἱ νέοι ν' ἀγαπιοῦνται,
γοργοζευγάρωνέ τσις σκιάς νά μὴν παραπονιοῦνται.
- 8⁹¹ Θεέ μου μεγαλοδύναμε, ἀπού 'πεψες τὰ μέρτα,
σὰν ἀγαπιοῦνται δυὸ κορμιά, γοργοζευγάρωνέ τα.
- 9¹² Ὅλοι μοῦ λέν: ἀγάπα τη κι ἀναθεμάτιζέ τη,
κι ἐγὼ 'λεγα 'πὸ μέσα μου, Θεέ μου, ξεμπέρδενέ τη.
- 10¹⁵ Στὸν οὐρανὸ θέ ν' ἀνεβῶ, πού 'ν' ὁ κριτὴς τοῦ κόσμου,
νά κάμω δέηση σ' αὐτό, νά σ' ἀπολάψω, φῶς μου.
- 11¹² Ποτέ μου, στὸν αἰῶνα μου, δόξα Θεοῦ δὲν εἶπα,
μόν' ὄντὲν ἦβρα ὀρθάνοιχτες τσ' ἀγκάλες σου κι ἐμπήκα.
- 12⁴ Εὐχαριστῶ τὴν τύχη μου, δοξάζω σένα, Θεέ μου,
πού 'ν' ἡ-γι-ἀγάπη μου καλὴ καὶ δὲ γερῶ ποτέ μου.
- 13⁹ Εὐχαριστῶ τὴν τύχη μου, δοξάζω τὸ Θεό μου,
πού 'ν' ἡ-γι-ἀγάπη μου καλὴ κι εἶναι στὸν ὄρισμό μου.
- 14⁹¹ Τάσσω σου, Παναγία μου, μιὰν ἀσημένια ζώση,
νά σηκωθοῦμε καὶ τὰ δυὸ 'πὸ μιὰν κρεβατοστρώση.
- 15¹² Τάσσω σου, Παναγία μου, μιὰν ἀσημένια ζώση,
νά μᾶσε σμίξεις καὶ τὰ δυὸ σὲ μιὰν κρεβατοστρώση.
- 16¹⁸ Τάσσω σου, Παναγία μου, ὀκάδες τὸ λιβάνι,
νά μᾶσε βάλεις τῶν οἴδου στὴν κεφαλὴ στεφάνι.
- 17¹⁰ Τάσσω τσὴ Παναγιᾶς κερὶ καὶ τοῦ Χριστοῦ λιβάνι,
νά μᾶσε βάλει τῶν οἴδου στὴν κεφαλὴ στεφάνι.
- 18¹⁰ Καὶ πάλι ξανατάσσω σου νά σ' ἄφτω τὰ κεριά σου,
νά μοῦ φυλᾶς τὴν πέρδικα πού 'ναι στὴ γειτονιά σου.
- 19¹⁰ Ἐγὼ κι ἐσύ στὴ γειτονιά καὶ τοῖχος μὲς στὴ μέση,
τάξε κερὶ στὴν Παναγιά, νά γκρεμιστεῖ, νά πέσει.
- 20¹² Ἐσὺ ἀπ' ἀτὰ μαραίνεσαι κι ἐγὼ 'παδὲ λυποῦμαι,
τάξε κερὶ στὴν Παναγιά, ἴσως καὶ νταμωθοῦμε.
- 21¹⁸ Τάσσω σου, Παναγία μου, τρία λιανὰ κεράκια,
νά πάψεις τὸ θανατικὸ 'ποὺ τὰ παλικαράκια.

Μ. 15. σ. 571. ἀρ. 917.—Μ. 16. 17. Σπυριδάκις σ. 33, Γενετὸς σ. 132, Θρακικὰ σ. 196, ἀρ. 166, Κριάτης σ. 473, Ρασσὼ σ. 574, ἀρ. 953.—Μ. 18. Σιγάλας σ. 402.—Μ. 19. Ἀραβαντινὸς σ. 327, Ρασσὼ σ. 514 ἀρ. 318.

22¹⁸ Τάσσω σου, Παναγία μου, ἄσπρες λαμπαδοπούλες,
νὰ πάψεις τὸ θανατικό 'πού τσι κορασοπούλες.

23³¹ Ὅσα τραγούδια σούψαλλα, ἀηδόνια νὰ γενοῦνε,
νὰ τραγουδοῦνε τὸ πρῶι, γλυκὰ νὰ σὲ ξυπνοῦνε.

24¹⁸ Ἄ θέλεις, Παναγία μου, πάντα νὰ σὲ δοξάζω,
φέρε μου τὴν ἀγάπη μου, νὰ μὴν ἀνεστενάζω.

25¹⁸ Θέ μου μεγαλοδύναμε, μεγάλο 'ν' τ' ὄνομά σου,
φύλλο δὲν πέφτει ἀπὸ δεντρὸ χωρὶς τὸ θέλημά σου.

26¹⁸ Τ' ἀϊ-Γιωργιοῦ τάσσω κερὶ καὶ τοῦ Χριστοῦ λαμπάδα,
νὰ φέρει τὴν ἀγάπη μου τούτην τὴν ἑβδομάδα.

27¹⁸ Μελαχροινό, μελαχροινή, ὁ Θεὸς νὰ σᾶς ταιριάσει,
νὰ κάμετε κι ἕναν παιδί τοῦ ἔρωντα νὰ μοιάσει.

*Μ. 25. Γιανναράκις σ. 272 ἀρ. 111, Προμηθεὺς 1933 ἀρ. 214. — Μ. 26. Ρασσοῦ σ. 570
ἀρ. 909. — Μ. 27. Θερακινὰ σ. 191 ἀρ. 105.*

ΙΑ'. ΕΛΠΙΔΕΣ ΚΙ ΑΠΕΛΠΙΣΙΑ

1¹⁴ Σὰ γίνει ἡ θάλασσα στεριά καὶ βγοῦν τὰ ψάρια ὄξω,
τότες κι ἐγὼ τσ' ὀλπίδες μου 'πὸ λόγου σου δὰ κόψω.

2¹⁹ Ὡσὰ φυράξει ἡ θάλασσα καὶ βγοῦν τὰ ψάρια ὄξω,
τότες κι ἐγὼ τσ' ὀλπίδες μου 'πὸ λόγου σου δὰ κόψω.

3⁹ Ποτὲ δὲν ἀπολπίζομαι, μὴ μ' ἀπολπίζεις, Θεέ μου,
σκέψου πὼς εἶμαι πλάσμα σου, μεγαλοδύναμέ μου.

4¹³ Ὀλπίδες μου, μὴν πάψετε, παρακαλῶ σταθεῖτε,
νὰ δεῖτε ὀμπρὸς τὸ τέλος μου κι ὕστερα τραβηχτεῖτε.

5³¹ Ὀλπίδες μου χρυσόφτερες, νὰ φέρνετε κοντά μου
ἐκεῖνον πού παντοτινὰ βρίσκεται στὴν καρδιά μου.

6¹⁶ Ἥλιπα, μὰ οἱ-γι-ὀλπίδες μου ἐπήγανε χαϊμένες,
κι ἐδὰ δὰ πάω νὰ γραφτῶ μ' ὄλες τσ' ἀπολιτισμένες.

7¹⁵ Τάλπιζα, δὲν τὰ ὀλπίζω μπλιό, τὰ 'χα νὰ δῶ, τ' ἀπόδα,
στο σπίτι ἀπὸ μπαινόβγαινα μπλιό μου δὲ βάνω πόδα.

8¹⁵ Ἐτσά 'ναι κιόλας, μάθια μου, ἀπ' ἀγαπᾶ καὶ χάσει,
τούρχεται νὰ κουζουλαθεῖ καὶ τὰ βουνὰ νὰ πιάσει.

Μ. 1, 2. Ρασσοῦ σ. 554 ἀρ. 742, Ἀραβαντινὸς σ. 341.

- 9⁸¹ Ἦχασα ἄγω ἄτο ὀλπίδες μου σάν τὸ πουλί ὄντο χάσει
μάθια καὶ πόδια καὶ φτερά καὶ δὲ μπορ᾽ ἄ πετάξει.
- 10¹² Χαθῆκαν οἱ-γι-ὀλπίδες μου, μπλιό μου δὲν ἔχω ὀλπίδα,
ἄς τάξω δὲν τζι γνώρισα, κιὰς τάξω πῶς δὲν τζ᾽ εἶδα.
- 11⁸⁸ Ἐπέσαν οἱ-γι-ὀλπίδες μου, σάν τοῦ δεντροῦ τὰ φύλλα,
ὀπου τὸ ψύγουν¹ οἱ χιονιές καὶ γίνουντ᾽ ὄλα ξύλα.
- 12⁸⁸ Ἐπέσαν οἱ-γι-ὀλπίδες μου, σάν τοῦ Γενάρη τ᾽ ἄστρα,
σάν τοῦ Μαγιοῦ τὰ λούλουδα, τὰ κόκκινα καὶ τ᾽ ἄσπρα.
- 13⁸¹ Ἐγὼ ἄμουνε ψηλὸ δεντρί κι ὄλοι οἱ καιροὶ μ᾽ ἐδέρναν,
σὲ σένα μόνο ἤλιπζα κι ἐπήγαν στὰ χαϊμένα.
- 14¹² Ὡς γκιάν ἐψηλοπέτουνα τὴν ἀκριβή μου νιότη,
πάλι στὰ χαμηλά ἄπεσα καὶ λέν το κι οἱ-γι-ἄθῶροι.
- 15¹² Τὸ χρόνο οἱ-γι-ἄγερανοὶ περνοῦνε δυὸ σεφέρια²,
δὲ μὲ λυπᾶσαι, ἀγάπη μου, νὰ πέσω σ᾽ ἄλλα χέρια :
- 16¹² Ἐγὼ ἄμαι κείνο τὸ πουλί ὀπου τὸ λέν σαῖνι,
σὰ χάσει τὴν ἀγάπη ντου μπλιό ντου νερό δὲν πίνει.
- 17¹⁷ Ἐγὼ ζωὴ δὲν καρτερῶ, τὸ χάρο περιμένω,
σὲ μιὰ μεγάλη συλλοῆ βρῖσκομαι τὸ καημένο.

1 μαραίνου—2 φορές.

Μ. 11. Ἐκλογές σ. 188 ἄρ. κέ'. Ἐρωτόκριτος Γ' σ. 177 στ. 17.

ΙΒ'. ΑΜΦΙΒΟΛΙΕΣ

- 1¹² Πές μου το πῶς δὲ μ᾽ ἀγαπᾶς, φῶς μου, νὰ ἡσυχάσω,
βαρέθηκα τέθοια ζωὴ, νὰ τρέμω μὴ σὲ χάσω.
- 2¹² Ἀσπρη λαμπάδα τῷ Φωτῷ, κερὶ τῷ Χριστογέννω,
μαλαματένιε μου σταυρέ, καὶ λῶ πως¹ δὲ σὲ παίρνω.
- 3⁸¹ Νεραντζαθὲ τὸ ἄνάστασης, βαγὶ τῷ Χριστογέννω,
ἄχι, ἀτίμητε σταυρέ, καὶ λῶ πως δὲ σὲ παίρνω.
- 4⁸¹ Δὲν τὸ πιστεύω νὰ γενεὶ ἡ θάλασσα πιπέρι,
καὶ τὸ πιπέρι κύμινο κι ἐμεῖς τὰ δυὸ μας ταίρι.
- 5¹⁸ Ὡς τρέμει ἡ καλαμόφουντα² καὶ διχῶς νάχει ἀέρι,
τρέμει κι ἐμὲ ἡ καρδούλα μου, μὴν κάμεις ἄλλο ταίρι.

1 μοῦ φαίνεται πῶς — 2 ἡ φούντα τοῦ καλάμου.

ΙΓ'. ΒΑΣΑΝΑ

- 1¹⁰ Ἐδὰ δὰ βάλω πάλι ἀρχὴ νὰ πῶ τὰ βάσανά μου,
ὡσάν τὸ ἴφταν οἱ καιροὶ νὰ κάψουν τὴν καρδιά μου.
- 2¹⁶ Τὸ γιασεμί κλαδεύγουνε κι ἀφήγουνε δυὸ κλώνους,
στὸν ἕνα γράφει βάσανα, στὸν ἄλλο γράφει πόνους.
- 3⁴ Καλὴ τὴ θέλει τὴν καρδιά, ὅπου δὰ νταγιαντίσει
τοῖ πρίκες καὶ τὰ βάσανα, νὰ μὴν παραλοῖσει.
- 4¹⁸ Οἱ πρίκες καὶ τὰ βάσανα τὸν ἄθρωπο γεροῦνε,
κι ἐγὼ ποὺ τάχω καὶ τὰ δυὸ, πῶς δὲ μὲ καταλιούνε;
- 5⁹ Ἦλιωσα ἴγὼ γιὰ νὰ φανῶ πιστὴ στὸν ἔρωντά σου,
καὶ δὰ τραβήξω βάσανα στὰ χέρια τὰ δικά σου.
- 6⁹ Ἐξέχασα τὰ κάτεχα κι ὄλα τὰ περασμένα,
τοῖ πρίκες καὶ τὰ βάσανα ὅπου τραβῶ γιὰ σένα.
- 7¹⁴ Ἐξέχασα τὰ κάτεχα καὶ πράμα δὲ θυμοῦμαι,
στὰ βάσανα βραδιάζομαι καὶ στοὶ καημοὺς κοιμοῦμαι.
- 8³¹ Ὁ κόσμος μὲ καταφρονᾷ κι ἡ γῆς μὲ κατατρέχει,
κι ἡ βρῦση ἀπού ἴπινα νερό ὄντὸ μὲ δεῖ δὲν τρέχει,
- 9²⁸ Τὰ βάσανά μου ἴναι πολλά, δὲν ἔχουνε φερμάνι,
σάν τοῦ Χριστοῦ τὴ φορεσιά, τ' ἀγκάθινο στεφάνι.
- 10²⁸ Τὰ βάσανά μου ἴναι πολλά, θέλω νὰ τὰ μοιράσω,
νὰ σύρω πρῶτας τὰ μισὰ καὶ τ' ἄλλα σὰ γεράσω.
- 11¹⁸ Τὰ βάσανά μου ἴναι πολλά τση πέτρας νὰ τὰ λέω,
κι ἡ πέτρα νὰ μὴ μοῦ μιλεῖ, νὰ κάθομαι νὰ κλαίω.
- 12¹² Τὰ βάσανά μου ἴναι πολλά, τὰ πάθη μου ἄλλα τόσα,
καὶ ποιά καρδιά τὰ νταγιαντᾷ ὄντὸ τὰ λέει ἡ γλώσσα.
- 13¹ Ὅλος ὁ κόσμος χαίρεται καὶ μόνο ἐγὼ δακρύζω,
τὰ βάσανά μου ἴναι πολλά καὶ δὲν τὰ νταγιαντίζω.
- 14⁹ Τὰ βάσανά μου ἴναι πολλά κι ὁ μύλος δὲν τ' ἀλέθει,
κι ἡ μάνα ποὺ μ' ἐγέννησε κι ἐκείνη μ' ἐβαρέθη.
- 15²⁵ Κοντὸ νὰ συλλογίζεσαι κι ἐσὺ ὡσάν κι ἐμένα,
γιὰ μοναχός μου τὰ τραβῶ τὰ βάσανα γιὰ σένα!

- 16¹⁶ Ἀλύπητη, λυπήσου με, καὶ δὲς τὰ βάσανά μου,
καὶ κάμε ἔλεος γιὰ μέ, ἀφέντρα κοπελιά μου.
- 17¹⁶ Ὅλοι ἀγαποῦν καὶ παίρνουνε μικρὸ μου ὁ γεῖς τὸν ἄλλο,
μόνο γιὰ μᾶς ἐδόθηκε ἀνέλωμα μεγάλο.
- 18¹² Τσῆ θάλασσας τὰ κύματα πατῶ καὶ δὲ βουλοῦνε,
βάσανα σύρνω ἀμοναχός, γιὰτί σ' ἀνεστοροῦμαι.
- 19⁴ Κορμί μου κακορίζικο, πολυτυραννισμένο,
στά βάσανα ποὺ σέ ἴβαλα δὲν ἦσουν μαθημένο.
- 20³¹ Σκέψου πῶς μ' ἐκατήντησαν τὰ βάσανα κι οἱ πόνοι,
καὶ τὸ κορμί μου ἐρχίγηξε σιγὰ σιγὰ νὰ λιώνει.
- 21¹⁸ Χόρτα δὲν ἐφυτρώσανε μόνο στὴν κεφαλὴ μου,
κι ἀπό¹ τ' ἄλλα βάσανα τὰ σύρνει τὸ κορμί μου.
- 22¹⁸ Ποιὸ κι ἄλλο κακορίζικο τάχει τὰ βάσανά μου,
τὰ νυχτοπαραδέσματα καὶ τὰ σκοντάματά μου.
- 23²¹ Στὰ βάσανα ποὺ μπερδέσα, ἄλλος νὰ μὴν μπερδέσει,
καλλιὰ νὰ πέσει στὸ γιαλὸ καὶ στῆ φωθιάς τῆ μέση.
- 24³⁸ Βάσανα μ' ἐπλακώσανε, σὰν τὰ βουνὰ τὸ χιόνι,
ποὺ ὥσπου νὰ λιώσει τὸ παλιό, καινούργιο τὸ πλακώνει.
- 25²⁶ Τὰ βάσανά μου τὰ πολλὰ καὶ τὰ πολλὰ μου πάθη,
δὰ τὰ τυπώσω στὸ χαρτί, ὁ κόσμος νὰ τὰ μάθει.
- 26¹⁸ Ἀπ' τὰ πολλὰ μου βάσανα κι ἀπ' τὰ πολλὰ μου πάθη,
σ' ἓνα δεντρὸ ἐκούμπησα κι ἐψύγη κι ἐμαράθη.
- 27¹² Ὅτινα γίνει ἡ θάλασσα κατάστιχο μεγάλο,
τότεσ κι ἐγὼ τὰ πάθη μου δὰ γράψω δίχως ἄλλο.
- 28³¹ Γιὰ σένα ἔχω βάσανα, γιὰ σένα ἔχω πόνους,
γιὰ σένα βασανίζομαι σήμερο πέντε χρόνους.
- 29¹² Χαρτί ἂν ἦταν ἡ καρδιὰ νάδειχνε τὰ γραμμένα,
θάδειχνε καὶ τὰ βάσανα ὅπου τραβῶ γιὰ σένα.
- 30¹² Βάσανα σύρνω ἐγὼ γιὰ σέ, μὰ σὺ δὲ μὲ λυπᾶσαι,
τὰ τόσα ποὺ μιλήσαμε κοντὸ δὲν τὰ θυμᾶσαι;
- 31¹⁰ Τὰ μάθια θαμπωθήκανε κι ἡ δύναμή μου ἐχάθη,
κι ὄλο γιὰ σένα βρίσκομαι σὲ βάσανα καὶ πάθη.

1 Ἐπειτα, κατόπιν.

- 32¹⁶ Τση τύχης μου 'τονέ γραφτό νά μπῶ στὸν ἔρωντά σου,
νά σύρνω βάσανα πολλά στὰ χέρια τὰ δικά σου.
- 33²⁸ Τὰ βάσανα καὶ οἱ καημοὶ γιὰ μένα γεννηθῆκα,
κιὰν ἔχω τὸ πρωὶ χαρά, τὸ βράδι ἔχω πρίκα.
- 34¹⁹ Ὁ ἔρωντας παντρεύτηκε τῆ ζήλεια στὴν καρδιά μου
κι ἐγέννησε χίλια παιδιὰ, τὰ μαῦρα βάσανά μου.
- 35² Βάσανα κι ἄλλα βάσανα δοθήκανε σὲ μένα,
κι ἐπέρασσα σκληρὴ ζωὴ καὶ νιάτα πρικαμένα
- 36¹⁸ Πολλῶ λογιῶ 'ν' τὰ βάσανα, δὲν εἶναι ὅλα ἴσα,
ἐμὲ τοῦ κακορίζικου εἶναι πολλὰ περίσσα.
- 37¹² Περίσσα 'ναι τὰ βάσανα, φῶς μου, ποῦ μούχεις δώσει,
ἔλα καὶ πάρε τὰ μισὰ πρὶν τὸ κορμί μου λιώσει.
- 38³¹ Ἡ τύχη μου μ' ἐδίκασε, ὅλα μαζί νά τάχω,
βάσανα, πρίκες καὶ καημούς, ὥστε νά μπῶ στὸν τάφο.
- 39¹⁸ Κορμί μου κακορίζικο, θάψου γιὰ νά γλυτώσεις,
καὶ σύναξε τὰ βάσανα τοῦ χάρου νά τὰ δώσεις.
- 40¹⁸ Τὸ στήθος μου τὸ πλήγωσες, μὰ γιὰτρικὸ δὲ βάνω,
ἐτσὰ δὰ βασανίζομαι ἴσαμε νά ποθάνω.
- 41¹⁸ Δράμι καὶ δράμι τῆ ζωῆ, κερά μου, μοῦ χαρίζεις,
πάρε τη σκιάς μιὰ καὶ καλὴ νά μὴ μὲ βασανίζεις.
- 42²⁸ Κορμί μου κακορίζικο, ἂ βρεῖς φαρμάκι πιέ το,
βάσανα ποῦ σ' ἐβρήκανε γιὰ μιὰν ἀγάπη ὀφέτος.
- 43³¹ Βασάνισε, τυράννησε, χάσεις με θές, κερά μου,
σὲ ξένα χέρια δὰ τῆ δεῖς, φῶς μου, τὴν ἀφεδιά μου.
- 44¹⁸ Βασάνισε, τυράννησε στὰ χέρια τῶν τυράννων,
μ' ἂ δὰ μὲ τυραννᾶς ἐτσὰ, καλλιὰ 'χω νά ποθάνω.
- 45³¹ Μ' ἂν εἶναι κι ἔχω βάσανα, πρίκες καημούς γιὰ σένα,
ἄμε, παιδί μου, στὸ καλὸ κι ἔχει ὁ Θεὸς γιὰ μένα.
- 46³¹ Ἄμε, παιδί μου, στὸ καλὸ κι ἔχει ὁ Θεὸς γιὰ μένα,
καὶ σ' ἄλλον τράφο δὰ τὰ δεῖς τὰ ροῦχα σου ἀπλωμένα.
- 47¹² Κατακαημένο μου κορμί, γῆ πόθανε γῆ γιάνε,
γιατὶ σὲ τέθιοια βάσανα ὁ θάνατος καλλιὰ 'ναι.

- 48⁹ Μέρα και νύχτα βάσανα, φόβοι και καρδιοχτύπι,
τέθιοια ζωή καλύτερα χίλιες φορές να λείπει.
- 49¹² "Ε, Θέ μου! σά μ' έδίκασες στα βάσανα να λιώσω,
δόσε μου κι άλλα του φτωχού, ίσως και τελειώσω.
- 50¹³ Τά βάσανα που τράβηξα στον "Αδη δά τά πάρω,
για να τά λέω ό άμοιρος, να τά ξηγα ό χάρος.
- 51¹⁶ Βασανισμένο μου κορμί, τυραννισμένο σώμα,
καλλιιά 'ταν νάσουνε νεκρό, να σέ 'τρωε τó χώμα.
- 52¹² Βασανισμένο μου κορμί, τυραννισμένο σώμα,
και γιάντα δέν έπόθανες όφέτος τó χειμώνα ;
- 53¹³ Στο στάδιο που μέ 'φερεις, τó θάνατό μου δός μου,
να λείψω άπου τά βάσανα τούτου του ψεύτη κόσμου.
- 54¹⁸ "Ανοιξε, γής, κατάπие με και σκέπασέ με χώμα,
να λείψω άπου τά βάσανα κι άπ' τών όχτρών τó στόμα.
- 55²³ Ψυχομαχώ και μου περνά να ζήσω κι άλλους χρόνους,
μά ίντα τή θέλω έτσά ζωή με βάσανα και πόνους ;
- 56²⁸ Για δές με πώς έγένηκα, μαυρος σαν τόν άράπη,
δέν είμαι άπου τήν άραπιά, μόν' άπου τήν άγάπη.
- 57¹⁸ Για δές με πώς έγένηκα, κακή και κακομοίρα,
κι ει'ν' ή-γι-άγάπη σου άφορμή, που μέσα μου τήν πήρα.
- 58³¹ Για δές με πώς έγένηκα, μιá μελονιά μετάξι,
κι ει'ν' ή-γι-άγάπη σου άφορμή και ποιός δά τή βαστάξει!
- 59¹⁹ Για δές πώς μ' έκατήντησες και γνωριμιá δέν έχω,
κι όλο άπου τήν άγάπη σου, μικρή μου, τó κατέχω.
- 60¹⁹ Σάν τήν άσπαλαθόφουντα², που τήνε τρών-οί-γι-αίγες,
έτσά μ' έφάγανε κι έμέ οί-γι-έδικές σου έγνοιες.
- 61¹⁶ Τρώω ψωμί και τρώει με, τυρί και τυραννά με,
κι άπουσταν έγεννήθηκα όλο στα βάσανά 'μαι.
- 62³¹ Τρώω ψωμί και τρώει με, πίνω νερό κεντά με,
κι άπουσταν έγεννήθηκα όλο στα βάσανά 'μαι.

2 ή κορυφή του άσπαλάθου· ό άσπαλάθος είναι άκανθωτός θάμνος, κοιν. άσπαλα-
θιά, άσφάλαχτος.

- 63¹⁹ Στέκω καί συλλογίζομαι: Τὸ ἔρημό μου σῶμα,
πῶς ἦταν καὶ πῶς γίνηκε καὶ πῶς θὰ γίνη ἀκόμα!
- 64¹⁹ Θωρεῖς με πῶς ἐγίνηκα σάν τὸ ξερὸ καλάμι,
καὶ πάλι ἃ δὲ μὲ λυπηθεῖς μὲ παίρνει τὸ ποτάμι.
- 65⁹ Ἐναν κορμάκι ἀγγελικὸ καὶ μαυροφορεμένο,
ἐκεῖνο μ' ἔχει σήμερο στὰ βάσανα βαρμένο,
περίσσα εἶναι διαλεχτό, σὰ λεμονιά μὲ τ' ἄνθη,
κι εἶδα το κι ἐσκλαβώθηκα κι ἡ νιότη μου ἐμαράθη.
- 66⁹ Στὰ σκοτεινὰ θωρῶ τὸ φῶς, στὸ φῶς θωρῶ σκοτίδι,
μικρὴ μου, ἡ-γι-ἀγάπη σου βάσανα μου τὰ δίδει!
- 67⁹⁰ Ποιῆς πρίκες καὶ ποιὰ βάσανα δὲν ἔχω τραβηγμένα,
ποιὰ μέρα θέλει νὰ βρεθεῖ χαρούμενη γιὰ μένα;
- 68¹⁸ Δὲν ἐγεννήθηκε ἄθρωπος νάχει δικιμασμένα³,
τοῦ ἔρωντα τὰ βάσανα, τσι πρίκες σάν κι ἐμένα.
- 69⁹⁰ Ὅλος ὁ κόσμος χαίρεται καὶ μόνο ἐγὼ δακρύζω,
τὰ βάσανά μου ἔναι πολλὰ καὶ δὲν τὰ νταγιαντίζω.
- 70¹⁸ Ὡσπου νὰ ζῶ, στὴ μαύρη γῆς θὰ προπατῶ θλιμμένα,
γιατὶ ποτὲ τὰ βάσανα δὲ λείπουν ἀπὸ μένα.
- 71¹² Ἀχι, καὶ ποῦ νὰ βρῶ χαρτί καὶ μπένα διαμαντένια,
νὰ γράψω ὄλα τὰ βάσανα ὁποῦ τραβῶ γιὰ σένα.
- 72¹⁹ Πάλι καινούργια βάσανα, πάλι καινούργια πρίκα,
πάλι καινούργια φυλακὴ ἐνοίξανε κι ἐμπῆκα.
- 73¹⁸ Στὰ βάσανά μου χαίρομαι, στσι πρίκες μου γλεντίζω,
χαρὲς δὲν ἀνιμένω μπλιό, γιατί δὲν τζι γνωρίζω.
- 74³⁶ Τέσσερεις χρόνους σήμερο, ἴσως καὶ παραπάνω,
μιὰν ὥρα δὲν ἐχάρηκα στὸν Κόσμο τὸν Ἀπάνω.
- 75¹⁸ Θέ μου μεγαλοδύναμε, ποῦ βλέπεις καὶ γνωρίζεις,
δὲν ξέρω ἴντα σουκάμα κι ὄλο μὲ βασανίζεις.
- 76¹⁸ Ἐ οὐρανὲ πατέρα μου καὶ γῆς μάνα γλυκιά μου,
καὶ ποταμοὶ καὶ θάλασσα, πάρτε τὰ βάσανά μου.
- 77¹⁸ Ἀνάθεμά σε λοῖσμέ καὶ νοῦ μου ἀνελωμένε⁴,
στὰ βάσανα ποῦ μὲ ἔβαλες, ἀδικοσκοτωμένε.

3 δοκιμασμένα—4 πειραγμένε ἀπὸ τὸ διάβολο.

- 78¹⁸ Ἐρωντα τρισκατάρατε, ἀδικητὴ καὶ πλάνε,
 ποῦ μέ ἴβαλες κι ἐγάπησα, καὶ τὸ καλὸ μου ἴντά ἴναι!
- 79¹⁸ Ἐρωντα δὲ σοῦ ζήτηξα κορόνα νὰ μοῦ βάλεις,
 στὰ βάσανα ποῦ μέ ἴβαλες, πάσκισε νὰ μέ βγάλεις.
- 80⁸¹ Ἐρωντα δὲ σοῦ ζήτηξα κορόνα νὰ μοῦ δώσεις,
 μέσ' ἀπ' τὰ μαῦρα βάσανα θέλω νὰ μέ γλυτώσεις.
- 81¹² Ἐρωντα καὶ γιὰ ποιά ἀφορμὴ μέ ἴβαλες ν' ἀγαπήσω
 κορμί ποῦ δὲ μοῦ μέλλεται νὰ τὸ κληρονομήσω;
- 82¹⁸ Μέρεις περνῶ φαρμακερές, νύχτες σκοτεινιασμένες,
 χαράματα λυπητερά κι αὐγὲς δυστυχισμένες.
- 83¹² Βάσανα, πρίκες καὶ καημοὶ, βάσανα τῶ βασάνω,
 ἀφήστε με τὸ δύσμοιρο λιγάκι ν' ἀνασάνω.
- 84⁸¹ Βάσανα, πρίκες καὶ καημοὶ ἀφήστε τὴν καρδιά μου,
 γιατί τσί πόνους δὲ βαστῶ, ποῦ ἴναι στὰ σωθικά μου.
- 85¹⁸ Βάσανα, πρίκες καὶ καημοὶ, ἀφήστε με νὰ ζήσω
 τοῦτον τὸν ἔρμο τὸν καιρό, ποῦ βρῆκα ν' ἀγαπήσω.
- 86⁸¹ Καρδιά μ' ἀποῦ ἴσουν δροσερὴ κι ἀμάθητη στὰ πάθη,
 κι ἐδὰ σὲ βρῆκαν βάσανα κι ἐψύγης⁵ κι ἐμαράθης.
- 87⁸¹ Καρδιά μου, πῶς τὰ νταγιαντᾶς, ψυχὴ μου, πῶς πομένεις,
 καὶ σὺ παντέρμο μου κορμί, καὶ πῶς τὰ ὑποφέρνεις!
- 88¹² Ἐμάρανές μου τὴν καρδιά, τὸ τρυφερό μου σκῶτι,
 ἀποῦ δὲ μοῦ τὴ μάρανε στὸν κόσμον ἄλλη νιότη.
- 89⁸¹ Ἐμάρανές μου τὴν καρδιά, τὸ τρυφερό μου σκῶτι,
 κι ἐδὰ μοῦ κάνεις, διάολε, τὸν ἄγιο δεσπότη.
- 90⁸¹ Ἄν ἔχεις, κόσμε, καὶ χαρές, δὲν τάδα τὰ καλὰ σου,
 γιατί σὲ μένα τάδωκες ὅλα τὰ βάσανά σου.
- 91¹⁵ Θέ μ' ἀποῦ μ' ἐγεράντισες⁶ καὶ γιάντα νὰ μέ πέψεις,
 τὰ βάσανά μου ἴναι πολλὰ καὶ ποιὸς δὰ τὰ γιατρέψει!
- 92¹⁸ Κορμί μου κακορίζικο, σὰν παλικάρι στάσου,
 νὰ μὴν καταλαβαίνουνε οἱ-γι-ὄχτροὶ τὰ βάσανά σου.

5 μαράθης—6 ἔπλασες, δημιουργήσες.

Μ. 79. Λαογρ. τ. 5 σ. 590, ἀρ. 88, Προμηθεὺς 1935 ἀρ. 262.—Μ. 84. Ρασσῶ σ. 147.—
 Μ. 85. Σπυριδάκης σ. 10, Ρασσῶ σ. 497 ἀρ. 146.

- 93⁸¹ Μὰ γιὰ νὰ μὴν ἀνιώθουνε οἱ-γι-όχτροι τὰ βάσανά μου,
χαμογελᾷ τ' ἄχειλι μου, μὰ μέσα σκᾶ ἡ καρδιά μου.
- 94¹⁴ Κακὴ καρδιά, φύγε ἀπὸ μὲ κι ἄμε κι ἄλλοῦ καὶ κάτσε,
καὶ δὲ σ' ἔστεφανώθηκα, μουδ' ἐβλοήθηκά σε.
- 95⁸¹ Κακὴ καρδιά, φύγε ἀπὸ μὲ κι ἄμε κι ἄλλοῦ καὶ κάτσε,
πήγαινε μπλιὸ στὸ διάλογο κι ἐξεβαρέθηκά σε.
- 96¹² Τρέφεται ὁ πευκοὸς στὰ βουνὰ κι ἐγὼ στὰ βάσανά μου,
κι ἀθρώπου δὲ μπορῶ νὰ πῶ τὸν πόνο τσῆ καρδιάς μου.
- 97⁸¹ Ἀνάθεμα τὴν ἐποχὴ κι ἀνάθεμα τὴ σφαίρα,
πού 'χω τὴ νύχτα βάσανα, πού 'χω καὶ τὴν ἡμέρα.
- 98¹² Φτερά 'σαν κι ἐσκορπίσανε, πουλιὰ 'σαν κι ἐχαθῆκαν,
δὲν εἶμαι μπλιὸ ὡς μ' ἐγνώρισες κι ἄλλοι καιροὶ μ' ἐβρῆκαν.
- 99⁸¹ Καιροὶ 'σαν κι ἐπεράσανε, χρόνοι 'σαν κι ἐχαθῆκαν,
δὲν εἶμαι μπλιὸ ὡς μ' ἐγνώρισες, 'κι ἄλλοι καιροὶ μ' ἐβρῆκαν.
- 100¹² Βασανισμένη μου καρδιά, δὲν εἶσαι μπλιὸ δική μου,
ἐξεριζώθης κι ἤφηκες ἔρημο τὸ κορμί μου.
- 101¹² Κατακαημένη μου καρδιά, βάλε τ' ἀδυνατά σου,
κι ὄλα τοῦ κόσμου τὰ δεινὰ γενήκανε δικά σου.
- 102¹⁸ Ὁ κόσμος ἔχει βάσανα, μὰ μένα 'ναι περίσσα,
κιὰν κάμω ἄχ! μαραίνονται μηλιές καὶ κυπαρίσσα.
- 103¹⁸ Ὁ κόσμος ἔχει βάσανα, μὰ μένα 'ναι μεγάλα
κι ὠραν τὴν ὠρα καρτερῶ πῶς δὰ μοῦ 'ρθοῦνε κι ἄλλα.

ΙΔ'. ΦΩΤΙΕΣ

- 1¹¹ Ἀφτω καὶ σβήνω καὶ κεντῶ, φοβοῦμαι καὶ τρομάσσω,
ἀποκοιτῶ¹ κι ἀγγίζω σου, φεύγω καὶ πάλι ἀράσσω.
- 2²⁶ Μὰ 'γὼ 'χω μέσα στὴν καρδιά πόρτες καὶ παραθύρια
καὶ μαγεριὸ στὰ σωθικά κι ἀνάφτει δίχως ξύλα.

1 τολμῶ.

M. 2. Passow ο. 534 ἀρ. 534.

- 3²¹ Καρβουνισθιά ἔχω στήν καρδιά κι ἐδὰ ἄδρα μαράζι,
τοῦ ντεμιρτζή² τὸ σίδερο νὰ πέσει μέσα, βράζει.
- 4¹⁸ Καρβουνισθιά ἔχω στήν καρδιά κι ἕνα δεντρί στὴ μέση,
κι ἀπὸ τὴ λαύρα τὴν πολλὴ μαράθηκε νὰ πέσει.
- 5¹⁸ Καρβουνισθιά ἔχω στήν καρδιά καὶ παραμέσα βρύση,
καὶ χυλαντίζει³ τὸ νερὸ καὶ δὲ μπορ' ἄ τὴ σβήσει.
- 6¹⁸ Μέσα ἢ καρδιά μου καίγεται κι ὄξω καπνὸ δὲ βγάνει,
νὰ τὴν ἀφήσω νὰ καεῖ, τὸ σκῶτι σου νὰ γιάνει.
- 7¹⁰ Στὰ φύματα σ' ἐγάπησα καὶ τώρα ἴντα νὰ γίνει,
ἀπὸ ἔχω μέσα στήν καρδιά τσ' ἀγάπης τὸ γιαγκίνι ;
- 8¹⁸ Σ' ἕνα γιαγκίνι καίγομαι, σὲ μιὰ φωθιά μεγάλη,
πιάσε νερὸ καὶ χύσε μου, νὰ μὴν καοῦνε κι ἄλλοι.
- 9¹⁸ Ὅχτροὶ παραμερίσετε, φίλοι μου, τραβηχτεῖτε,
γιαγκίνι ἔχω στήν καρδιά, μὴν τύχει καὶ καεῖτε.
- 10¹⁸ Ἄχι, τὸ γιαγκιλίκι⁴ μου, τὴ λαύρα τῶν σκωθιῶ μου,
μὴν τήνε δώσεις, γιαραμπί⁵, τῶν ντουχιουμάνηδῶ⁶ μου.
- 11¹² Ἄχι, καημένη μου καρδιά, καὶ νάχες παραθύρι,
νὰ δεῖ ὁ κόσμος πῶς κεντᾶς δίχως φωθιά κι ἀπύρι.
- 12¹² Ὅσο τὴ φεύγω τὴ φωθιά, ἢ φλόγα ντζης μὲ καίει,
τίνος νὰ παραπονεθῶ, ποῦ ἢ τύχη μου τὰ φταίει ;
- 13¹⁸ Πολλὲς φωθιὲς μὲ τριγυρνοῦν, μὰ μιὰ ἄναι ἀπὸ μὲ καίει,
καὶ βλαστημῶ τὴν τύχη μου, γιατί ὄλο αὐτὴ τὰ φταίει.
- 14²¹ Πολλὲς φωθιὲς μὲ τριγυρνοῦν, μὰ μιὰ ἄναι ἀπὸ μὲ καίει,
κι ἀμοναχὴ τὴν ἦναψα, κιανένας δὲ μοῦ φταίει.
- 15¹⁸ Ἀμοναχὴ μου τάβαλα τὰ ξύλα στήν ποδιά μου
κι ἐφύσηξά τα κι ἦψανε, κι ἦκαψα τὴν καρδιά μου.
- 16¹⁸ Ἄλλος κιανεὶς δὲ μούφταιξε καὶ δὲν παραπονοῦμαι,
ἀμοναχὴ ἄβαλα φωθιά, καρδιά μου, νὰ καοῦμε.

2 τοῦ σιδερά—3 χύνεται καὶ διαβρέχει—4 ἐρωτικὴ φωθιά—5 Θεέ μου—6 τῶν ἐχθρῶν.

Μ. 4. Γιανναράκις σ. 274 ἀρ. 125, Passow σ. 528 ἀρ. 468.—Μ. 5. Band-Bonj σ. 149.—Μ. 8. Passow σ. 563, ἀρ. 844, Ἀραβαντινὸς σ. 346.—Μ. 9. Κριάσης σ. 453.—Μ. 14. Προμηθεὺς 1934 ἀρ. 230.—Μ. 15. Σπυριδάκις σ. 5, Προμηθεὺς 1935 ἀρ. 251.

- 17¹² Ἄθρωπος δὲν τὰ νταγιαντᾶ τὰ πάθη τὰ δικά μου,
ὡς καίγουνται τὰ κάρβουνα, ἔτσά κεντᾶ ἡ καρδιά μου.
- 18¹⁸ Μικρό μου, στήν ἀγάπη σου κάρβουνα τὰ κατάπια,
κι ἴντα καλὸ μοῦ κάμανε τόσα νερά πού τάπια!
Ἄποῦ ῥκειδᾶ δὰ δεῖς ἐδὰ ἴντα φωθιά ῥναι κείνη,
νὰ πιῶ δυὸ πηγαδιῶ νερό, κι ἡ φλόγα νὰ μὴ σβήνει!
- 19¹⁴ Συννεφιασμένε οὐρανέ, πού μοιάζεις τση καρδιᾶς μου,
κάμε τὰ σύννεφα νερό, νὰ σβήσουν τὴ φωθιά μου.
- 20¹⁸ Σαράντα βρύσες μὲ νερό κι ἐξήντα δυὸ πηγᾶδια
δὲ μοῦ τὴ σβήνουν τὴ φωθιά, πού ῥχω στὰ φυλλοκάρδια.
- 21²¹ Σαράντα βρύσες μὲ νερό κι ἕναν ἄορι χιόνι
δὲ μοῦ τὴ σβήνουν τὴ φωθιά, πού ῥχουνε οἱ φλεμόνοι⁷.
- 22²⁶ Ποιὸς οὐρανός, ποιὰ θάλασσα, ποιὰ βρύση θολωμένη
δὰ μοῦ τὴ σβήσει τὴ φωθιά, πού μού ῥχεις ἀφτομένη;
- 23⁹ Ὁ νοῦς μου ἐγένηκε νερό, τὰ μάθια ἐγίναν βρύση,
καίει ἡ φωθιά πού μ' ἄναψες καὶ ποιὸς δὰ μοῦ τὴ σβήσει;
- 24³³ Ὅσον ψηλὰ γκιὰ σηκωθεῖ, θάλασσα, ὁ ἀφρός σου,
δὲ μοῦ τὴ σβήνει τὴ φωθιά ὅπου μὲ καίει ὀμπρός σου,
γιατὶ ἡ φωθιά μου ἤμπορεῖ καὶ σένα νὰ λιγάνει,
μὰ νὰ τὴ σβήσει τὸ νερό ἀπού ῥχεις δὲ μὲ φτάνει.
- 25¹⁸ Ὅλα τοῦ κόσμου τὰ νερά μιὰ βρύση νὰ γενοῦνε,
τὴ φλόγ' ἀπού ῥχω στήν καρδιά νὰ σβήσουν δὲ μποροῦνε.
- 26¹⁸ Αἷμα στάσσει τ' ἀχέλι μου, μὰ ῥγὼ τὸ καταπίνω,
γιατὶ ἔχω φλόγα στήν καρδιά καὶ θέλω νὰ τὴ σβήνω.
- 27¹⁸ Ξελησμονῶ καὶ τραγουδῶ, σὰ νὰ μὴν ἔχω πάθη,
σὰ νὰ μὴν ἔχω στήν καρδιά ἕναν καρβούνη κι ἄφτει.
- 28¹⁸ Ξελησμονῶ καὶ τραγουδῶ σὰ νὰ μὴν ἔχω πρίκα,
σὰ νὰ μὴν ἔχω στήν καρδιά ἕνα μαχαίρι δίπλα.
- 29¹⁸ Σὰν τραγουδήξω καὶ σὰν πῶ τὸν πόνο ἀπού μὲ κρίνει,
θαρρῶ πῶς γίνεται νερό καὶ τὴ φωθιά μου σβήνει.

7 πνεύμονες.

Μ. 18. Γιανναράκης σ. 260 ἀρ. 10, Κριάρης σ. 450 ἀρ. 474.—Μ. 20. Προμηθεὺς 1933 ἀρ. 211.—Μ. 25. Κριάρης σ. 465, Προμηθεὺς 1935 ἀρ. 251.—Μ. 26. Σπυριδάκης σ. 27.—Μ. 27. Νονάρος σ. 228 ἀρ. 122.—Μ. 29. Ἐρωτόκριτος Α' σ. 17 στ. 447.

- 30⁴ Στο στήθος μου φωτιά βαστώ και καίει την καρδιά μου,
ό ξρωντας την ήψενε δίχως τό θέλημά μου.
- 31¹² Ὡς καίγουνται τὰ κάρβουνα ἀπάνω στό μαγκάλι,
κεντᾶς ἐσὺ στή μιὰ μεριά κι ἐγὼ κεντῶ στήν ἄλλη.
- 32¹² Μαύρη φωτιά και φοβερή ἴπου τὴν καρδιά μου βγαίνει
και φτάνει ὡς τῷ ἀχείλια μου και πάλι μέσα μπαίνει.
- 33¹⁸ Μεγάλα βάσανα περνῶ για σένα, κοπελιά μου,
φωτιές βγάνουν τὰ σκώθια μου και καίνε τὴν καρδιά μου.
- 34¹⁸ Δὲ μέ ἴκαψες τὴ μιὰ βολά, δὲ μέ ἴκαψες τὴν ἄλλη,
μόνο μὲ ξανασύβασες⁸, για νὰ μὲ κάψεις πάλι.
- 35¹⁸ Δὲ μέ ἴκαψες μὲ τὴ φωτιά, πού νῦ ἄψω και νὰ σβήσω,
μὰ μὲ ἴκαψες μὲ τό σεβντὰ και πῶς δὰ νταγιαντίσω;
- 36²⁸ Ἐρωτα και για ποιά ἀφορμὴ μὲ ἴβαλες νῦ ἀγαπήσω,
και μὲ ἴριξες σὲ μιὰ φωτιά και πῶς δὰ νταγιαντίσω!
- 37¹⁸ Ἐκάηκα ὡς καίγεται ἡ γῆς τό καλοκαίρι,
μὰ δὲν ἐκάηκα πολλά, σὰν τοῦτο τό σεφέρι⁹.
- 38¹² Ἐκάηκα ὡς καίγεται στό φούρνο ἡ πυρήνα,
μὰ δὲν ἐκάηκα πολλά, σὰν τούτονὰ τό μήνα.
- 39⁸¹ Ἐκάηκα ὡς καίγεται τό φτίλι μὲς στό λύχνο,
κι ἠλίωσα κι ἐμαράζωσα, μὰ δὲ σοῦ τῷ ἀποδείχνω.
- 40¹² Καίγομαι ὅπως καίγεται τό ξύλο ὅτινα ἀρχίσει
νὰ καίγεται μὲς στή φωτιά και δὲ μπορεῖ νὰ σβήσει.
- 41¹² Ὡς εἶναι ἡ νύχτα σκοτεινὴ κι ὅλα τὰ κάνει μαῦρα,
ἐτσά ἴναι και τὰ σκώθια μου ἴπου τση καρδιάς τὴ λαύρα.
- 42⁴ Ὅντὲ περνᾶς και δὲ μιλεῖς θαρρεῖς καλὸ μου κάνεις,
μου καινουργιώνεις τὴν πληγὴ κι ἄλλη φωτιά μου βάνεις.
- 43¹⁸ Καίει ἡ φωτιά τὰ σίδερα κι ὁ ἥλιος τὰ σπαρμένα
και μιὰ μικρὴ μελαχροινὴ μῦ ἐκέντησε κι ἐμένα.
- 44¹⁶ Ἡ λαύρα τρώει τό κορμί, τρώει και τὴν καρδιά μου,
και μιὰ μικρὴ μελαχροινὴ τρώει τὰ σωθικά μου.

⁸ μὲ ἔπεισες πάλι—9 φορά.

Μ. 35. Κριάτης σ. 454, Ἀραβαντινὸς σ. 335.—Μ. 37. Προμηθεὺς 1933 ἀρ. 195.

- 45⁹ Σάν πήγαινες για παίξιμο, γιάντα νά μ' ἀγαπήσεις,
νά κάψεις τήν καρδούλα μου κι ὕστερα νά μ' ἀφήσεις ;
- 46¹⁸ Σάν τά ἐλένια¹⁰ κάρβουνα, πούχουν μεγάλη λόχη,
ἐτσιδὰ μέ 'καψες κι ἐσύ μέ τὸ ἰνάτι^{10α} ἀπό 'χεις.
- 47¹⁸ Ποξεχαϊμένα σοῦχα 'γώ, μὰ δὰ ποὺ σέ 'δα πάλι,
μούβαλες φλόγα στήν καρδιά καί ζάλη στὸ κεφάλι.
- 48¹² 'Οντὸ σέ δῶ θαμπώνεται τὸ φῶς τῶν ἀμαθῶ μου,
κι ὄντὸ σέ χάσω καίγουνται τὰ φύλλα τῶ σκωθῶ μου.
- 49⁹ Για σένα ἔχω βάσανα, για σένα ἔχω πάθη,
για σένα ἔχω στήν καρδιά ἕναν καρβούνη κι ἄφτει.
- 50⁴ Ἦκαψες τήν καρδούλα μου, φλόγα μεγάλη βγάνει
καί δέν πιστεύγω νά βρεθεῖ γιατρός νά μοῦ τή γιάνει.
- 51¹⁸ Μέσα σέ τρίπτυρη φωθιά βρίσκεται τὸ κορμί μου,
για μιὰν ἀγάπη νά χαθῶ δέν εἶν' κι ἐμέ πολὺ μου.
- 52¹⁸ Γυρίζω δῶ, γυρίζω κεῖ, ἴσως καί σ' ἀπαντήσω,
για νά σοῦ πῶ τὸν πόνο μου, τὴ φλόγα μου νά σβήσω.
- 53⁸¹ Νάτονε τρόπος νάπαιρνες μιὰ σπῖθα ἀπ' τὴ φωθιά μου,
καί τότεσὰ δὰ γνώριζες πῶς καίγεται ἡ καρδιά μου.
- 54⁸¹ Ἀχ, ὄντὲν ἦβανα βουλή¹¹ ἐσένα ν' ἀγαπήσω,
ἦπρεπε ν' ἄψω μιὰ φωθιά κι ἀπάνω νά καθίσω,
γιατί ἂν ἦτανε φωθιά ἤθελα νά μὲ κάψει
ἀπόξω ἀποὺ τὰ ροῦχα μου καί μέσα νά μὴ βλάψει.
- 55⁹ Ἦλιωσα καί μαραίνομαι κι ἀνάφτω σάν τ' ἀπύρι,
για σένα, ἀγαπημένο μου, κι ὄχι γι' ἄλλοῦ χατίρι.
- 56⁸¹ Ὅτινα σ' ἀνεστορηθῶ καί δὲ σέ δῶ ντελόγο,
μαραίνομαι, ξεραίνομαι σάν τὸ κομμένο ρόδο.
- 57¹¹ Σὲ ἀγαπῶ καί καίγομαι, πονῶ καί λαχταρίζω,
καί λόγο ἀποὺ τ' ἀχείλι σου καθόλου δὲ γνωρίζω.
- 58¹² Ἀφήστε με νά καίγομαι ὥσπου νά γίνω στάχτη,
καί μὲς στὴ στάχτη δὰ βρεθοῦν τοῦ ἔρωντα τὰ πάθη.

10 κείνα ποὺ γίνονται ἀπὸ τὸ ξύλο τῆς ἐλιᾶς—10α πείσμα—11 ἀποφάσιζα.

Μ. 45. *Λαογρ.* τ. 5 σ. 587 ἄρ. 37.—Μ. 47. *Ἐπιλογές* σ. 187 ἄρ. 1'.

- 59¹⁸ Ἀγάπην εἶχα κι ἤχασα ἴπου τὴν ἀνεμελιά¹² μου,
κι ἐδὰ θωρῶ τη καὶ περνᾷ καὶ καίγεται ἡ καρδιά μου.
- 60¹² Τὸν πόνο δὲν τὸν ἤνωθα, μουδὲ καὶ τὴν ὀδύνη,
μὰ τώρα ἡ-γι-ἔρημ μου καρδιά καίγεται σὰν καμίνι.
- 61¹⁰ Ἀνὲν ποθάνω, πόθανα, μ' ἄ ζήσω, πῶς δὰ ζήσω;
φωθιά ἴβαλα στὰ σωθικά καὶ πῶς δὰ νταγιαντίσω;
- 62¹⁸ Ὅλοι οἱ γιατροὶ νὰ μαζωχτοῦν κι ὄλοι οἱ παθοὶ τοῦ κόσμου,
δὲ μοῦ τὴ σβήνουν τὴ φωθιά, ὀπου μὲ καίει, φῶς μου.
- 63⁸¹ Ἀπάνω στὴ φωθιά φωθιά, στὸν πόνο ἄλλο πόνο,
καὶ τοῦ φωθιάς μου ὁ γιατρὸς ὁ χάρος εἶναι μόνο.
- 64²⁵ Πόσες φορὲς μεσάνυχτα κι ἐγὼ ἴχω μεσημέρι,
πόσες φορὲς χιονίζει ὁ Θεὸς κι ἐγὼ ἴχω καλοκαίρι!
- 65¹² Ἐ, ὕστερνέ μου λοῖσμέ, νὰ σ' εἶχα ἴπου τὰ πρῶτα,
πρίχου καεῖ ἡ καρδούλα μου σὰν τοῦ Μαγιοῦ τὰ χόρτα!
- 66¹⁸ Ἐ, ὕστερνέ μου λοῖσμέ, νὰ σ' εἶχα ἴπου τὰ πρῶτα,
νὰ βάλω στὴν καρδούλα μου μιὰ σιδερένια πόρτα.
- 67⁸¹ Ἐ, ὕστερνέ μου λοῖσμέ, νὰ σ' εἶχα ἴπου τὸ πρῶτο,
δὲ θάφηνα τὴ νιότη μου στὸι γλῶσσες τῶν ἀθρώπων.
- 68¹⁸ Συλλοῖσμένη σὲ θωρῶ, κάνω νὰ σὲ ρωτήξω,
ἂν εἶν' τζ' ἀγάπης ὁ καημός, νὰ σὲ παρηγορήσω.
- 69¹⁸ Ἀπήτης¹³ μοῦψες τὴ φωτιά, ἤφυγες κι ἤφηκές με,
μούτε Θεὸ φοβήθηκες, μούτε λυπήθηκές με.
- 70⁸¹ Ἀπήτης μοῦψες τὴ φωθιά κι ἤκαψες τὴν καρδιά μου
ἤφυγες καὶ δὲ σέ ἴδανε τὰ μάθια τὰ δικά μου.
- 71⁸¹ Ἀπήτης μοῦψες τὴ φωθιά, ἀπόξω τριγυρίζεις,
καὶ κάνεις πῶς δὲ μὲ θωρεῖς καὶ πῶς δὲ μὲ γνωρίζεις.
- 72¹⁸ Ἀπήτης μοῦψες τὴ φωθιά, ἤπιασες τὸ λαῆνι,
καὶ κάνεις πῶς τὴ λαντουρᾷς¹⁴, μὰ κείνη μπλιὸ δὲ σβήνει.
- 73¹⁸ Ἀπήτης μοῦψες τὴ φωθιά, ἐσύρθηκες ὀπίσω,
καὶ κάνεις τὸ σεῖρι μου¹⁵, νὰ δεῖς ἀνὲν κεντήσω.

12 ἀμέλεια—13 ἀφοῦ—14 ραντίζεις μὲ νερό—15 μὲ βλέπεις μὲ ἀπάθεια.

Μ. 59. Σπυριδάκης σ. 5, Θρακικά σ. 194 ἄρ. 149, Ἀραβαντινὸς σ. 316.—Μ. 69. Γιανναράκης, σ. 282 ἄρ. 194, Σπυριδάκης σ. 32, Κριάρης σ. 451 ἄρ. 468.—Μ. 72. Κριάρης σ. 451.—Μ. 73. Κριάρης σ. 451.

- 74⁹¹ Για δὲς πῶς μ' ἐκατήνησαν τὰ βάσανα κι οἱ πόνοι,
καὶ τὸ κορμί μου ἐρχίνηξε σιγὰ σιγὰ νὰ λιώνει !
- 75⁹¹ Δεντρί 'χα μέσα στὴν καρδιά κι ἕναν καρβούνι κι ἄφτει
κι ἀπὸ τὴ λαύρα τὴν πολλὴ ἐσύγη κι ἐμαράθη.
- 76¹⁸ Ἐμάρανες τ' ἀχείλι μου καὶ δὲ μπορ' ἄ γελάσω,
χαίρου τὸν κόσμον ἀμοναχὴ κι ἐγὼ ἄς τότε χάσω.
- 77¹⁸ Τέσσερα φύλλα 'χει ἡ καρδιά, τὰ δυὸ μούχεις παρμένα
καὶ τ' ἄλλα δυὸ μοῦ τάφηκες ψυμένα, μαραμένα.
- 78¹² Ψύγομαι καὶ μαραίνομαι σὰν τὴν κομμένη βιόλα,
ὄντε σοῦ θέλω θυμηθεῖ, μὰ ντὰ ξεχνῶ σου κιόλα ;
- 79⁹⁸ Δίδει μου ὁ νοῦς μου δίδει μου καὶ τσὴ καρδιάς μου ἡ λαύρα
νὰ πὰ νὰ βρῶ τὸν μπογιατζῆ νὰ τὰ βουτήξω μαῦρα.
Κι ὁ μπογιατζῆς μὲ ρώτηξε :—"Ἰντα 'ν' ἡ-γι-ἀφορμὴ σου,
καὶ δὰ τὸ βάλεις ἄδικα στὰ μαῦρα τὸ κορμί σου ;
—'Ἡ-γι-ἀγαπῶ μ' ἐρνήθηκε, θλίψη 'πιασα μεγάλη
κι ἦρθα σὲ σένα, μπογιατζῆ, στὰ μαῦρα νὰ μὲ βάλεις.
— Τὰ μαῦρα δὲν τὰ βάνουνε γιὰ τσὴ καρδιάς τὴ θλίψη,
μὰ βάνουν τα γιὰ τὸ σεβντὰ καὶ γιὰ τὸ ζαριφλίκι.
- 80¹² Καρβουνισιὰ 'χω στὴν καρδιά καὶ καίει μ' ὀλοένα,
ἐσύ 'σαι μέσα στὴν καρδιά κι εἶσαι φωθιά γιὰ μένα.
- 81¹² Σὰν τὴν ἀδυνατὴ φωθιά τὴν ἀχινοποδάτη¹⁶,
μὲ 'καψεν ἡ-γι-ἀγάπη σου, ὦ τρισανάθεμά τη !
- 82⁷ Ἐκάηκα σὰν τὸ κερί κι ἤλιωσα σὰν τ' ἀπύρι,
κι ἄδικο νάχει γιὰ καρδιά πού δὲ χαλᾶ χατίρι.
- 83¹⁸ Πάνω στ' ἄορι στὸ βουνὸ φωθιά δὰ πάω ν' ἄψω,
νὰ βάλω τὸ κορμάκι μου ἀπάνω νὰ τὸ κάψω.
- 84¹⁸ Ἄμε νὰ πεῖς τσὴ μάνας σου νὰ κάμει κι ἄλλη γέννα,
νὰ κάψει κι ἄλλονοῦ καρδιά ὡς ἦκαψε κι ἐμένα.

16 ἀπὸ ἀχινοπόδι, θάμνο ἀκανθόκλαδο.

Μ. 83. *Γιανναράκις* σ. 281 ἀρ. 179.—Μ. 84. *Κριάρης* σ. 477, *Passow* σ. 558 ἀρ. 780.

ΙΕ'. ΣΤΕΝΑΓΜΟΙ

- 1⁸⁰ Ἄνεστενάζω τρέμει ἡ γῆς καὶ διασκορπᾶ τὸ χῶμα,
σάν ἡ ψυχὴ μου σ' ἀγαπᾶ ἵντα δὰ πεῖ τὸ στόμα;
- 2¹⁹ Ἄνεστενάζω καὶ πονῶ καὶ κλαίω καὶ λυποῦμαι
καὶ μέσα στο' ἀνεστεναγμοὺς ἐσένα συλλογοῦμαι.
- 3¹⁸ Ἄνεστενάζω καὶ πονῶ καὶ κλαίω καὶ λυποῦμαι,
τοῦ κόσμου τὰ πουλιὰ θωρῶ καὶ τὸ δικό μου ποῦ 'ναι!
- 4⁶ Ἄνεστενάζω καὶ πονῶ καὶ κλαίω λυπημένα
καὶ λέω πὼς ἐχάθηκεν ὁ κόσμος μπλιὸ γιὰ μένα.
- 5¹⁸ Τὸ χρόνο τὸν ἐφετινὸ φονιά δὰ τότε γράψω,
γιὰ δὲν ἐπέρασε στιγμὴ νὰ μὴν ἀνεστενάξω.
- 6¹⁸ Ἄνεστενάζω κι ὁ καπνὸς μαυρίζει μου τὰ ροῦχα,
δὲ μοῦ τ' ἀσπρίζει τὸ νερὸ σάν τὴν ἀγάπη ἀπού 'χα.
- 7¹⁸ Ἄνεστενάζω βγαίνει ἀχνός, μέσα γυρίζει ἡ λαύρα,
ἀπ' τὴν καρδιά μου βγαίνουνε τ' ἀνέφαλα¹ τὰ μαῦρα.
- 8¹⁰ Ἄνεστενάζω καὶ πηδᾶ αἷμα καὶ λαντουρᾶ με,
κι ἀποουстан ἐχωρίσαμε ὄλο στὰ σκοτεινά 'μαι.
- 9⁴ Ἄνεστενάζω θλιβερά καὶ κλαίω βουρκωμένα,
γιατὶ θωρῶ πὼς βρίσκεσαι πολλὰ μακρὰ στὰ ξένα.
- 10⁹ Ἄνεστενάζω θλιβερά καὶ κλαίω βουρκωμένα
κι ἀνεστοροῦμαι τὸν καιρὸν ἀπού 'ζησα μὲ σένα.
- 11⁹ Ἄνεστενάζω, δὲ γρικᾶς; Κλαίω, δὲ μὲ λυπᾶσαι;
δὲν εἶσαι πλάσμα τοῦ Θεοῦ τὸ κρίμα νὰ φοβᾶσαι;
- 12¹² Ἄνεστενάζω καὶ καπνὸς βγαίνει ἀπού τὴν καρδιά μου,
ὅτινα τ' ἀνεστορηθῶ πὼς βρίσκεσαι μακρὰ μου.
- 13⁴ Ἄνεστενάζω, καίγουνται μέσα τὰ σωθικά μου,
ὅτινα τ' ἀνεστορηθῶ πὼς βρίσκεσαι μακρὰ μου.
- 14²⁰ Ἄνεστενάζω, καίγουνται χίλιες χιλιάδες δέντρα,
ὁ πόνος ποῦ 'χω στὴν καρδιά δὲ γίνεται κουβέντα.

1 σύννεφα.

Μ. 5. Σιγάλας σ. 453.—Μ. 6. Σπυριδάκης σ. 7, Λαογρ. τ. 1 σ. 288 ἀρ. 18.—Μ. 7. Σπυριδάκης σ. 7, Θρακικὰ σ. 188 ἀρ. 70.

- 15⁹¹ Ἄνεστενάζω τρέμουνε βουνά, δεντρά καὶ δάση,
ὁ πόνος πού ᾿χω στήν καρδιά κοντό καὶ νά περάσει !
- 16¹² Ἄνεστενάζω καίγουνται χίλιες χιλιάδες δάση,
ὁ πόνος πού ᾿χω στήν καρδιά κοντό καὶ νά περάσει !
- 17²⁷ Ἄνεστενάζω θλιβερά, πού τσῆ καρδιάς τὸν τόπο,
᾿πο κειά πού βγαίνει ἡ-γι-ἀναπνιά κι ἡ ζήση τῶν ἀθρώπων.
- 18⁹ Ἄχ εἶπα κι ἐνεστενάξα ᾿πού τσῆ καρδιάς τὸν τόπο,
᾿πό κειά πού βγαίνει ἡ-γι-ἀναπνιά κι ἡ ζήση τῶν ἀθρώπων.
- 19¹² Ἄνεστενάζω καὶ φωθιά βγαίνει ἀπού τὴν καρδιά μου,
δὲ μοῦ τὴ σβῆνει μπλιό κιανεῖς, μονάχα ἐσύ, κερά μου.
- 20¹² Ἰντα νά κάμω τσῆ καρδιάς πού πάντα σὲ λογιάζει,
πάντα γιὰ σὲ μελαγχολεῖ καὶ βαρανεστενάζει ;
- 21²⁶ Πάντα μὲ σκέψη προπατῶ, πάντα τὴ γῆς κοιτάζω,
καὶ τὸ κορμί σου δὲ θωρῶ καὶ βαρανεστενάζω.
- 22³¹ Πάντα μὲ σκέψη προπατῶ, πάντα τὴ γῆς κοιτάζω,
μ' ἄρέσει, ἀγαπημένο μου, καρδιές νά δικιμάζω.
- 23³³ Πάντα μου καὶ παντοτινῶς ἐσένα δὰ λογιάζω,
καὶ τ' ὄνομά σου σὰ γρικῶ δὰ βαρανεστενάζω.
- 24¹² Ὀλημερνὶς κάνω ντοᾶ³ καὶ καθ' ἄργα διαβάζω,
ταίρι νά μᾶσε κάμει ὁ Θεός, νά μὴν ἀνεστενάζω.
- 25³¹ Ὀλημερνὶς κάνω ντοᾶ καὶ καθ' ἄργα διαβάζω,
ταίρι νά κάμω διαλεχτό, νά μὴν ἀνεστενάζω.
- 26¹⁶ Ὀλημερνὶς κάνω ντοᾶ καὶ καθ' ἄργα διαβάζω,
κοντό νά σὲ κερδαίσω σκιάς, νά μὴν ἀνεστενάζω !
- 27¹⁸ Ξελησμονῶ καὶ τραγουδῶ κι ὕστερα τὸ λογιάζω
πὼς ἔχω ἀγάπη στὰ μακρά, καὶ βαρανεστενάζω.
ἢ πὼς δὲ χαλᾶ τὸ σπίτι μας πού βαρανεστενάζω !
- 28¹⁸ Ἐνας Θεὸς μόνο γρικᾶ ὅτινα ᾿νεστενάξω,
νά πῶ : ἀγάπη μου γλυκιά, καὶ πὼς δὰ σοῦ ξεχάσω !
- 29¹² Ἀπόψε τὰ μεσάνυχτα ἐσκώθηκα νά γράψω,
καὶ κοντυλιὰ δὲν ἤπαιξα, νά μὴν ἀνεστενάξω.

2 παράκληση, εὐχή.

Μ. 29. Θρακικά σ. 188 ἀρ. 72, Ἀραβαντινὸς σ. 311, Ρασσω σ. 493 ἀρ. 110.

- 30¹⁸ Ὅρια⁸, λαγκάδια καὶ βουνά, βαρδάτε⁴, μὴ σὰς κάψει
ἢ πονεμένη μου καρδιά δτινα ἄνεστενάξει.
- 31² Βουνά, λαγκάδια καὶ κλαδιά, ἀνοίξτε νὰ περάσω,
νὰ μὴν πὰ πάρετε φωθιά δτινα ἄνεστενάξω.
- 32¹³ Ἄν κάμω ἄχ! κάνει σεισμό καὶ βάχ! χαλᾶ ἢ πλάση,
κι ἀνεστενάξω τρέμουνε ὄρια, βουνά καὶ δάση.
- 33¹² Μέρεις τσί ξημερώνει ὁ Θεός καὶ μέρες τσί βραδιάζει,
καὶ μένα ἢ-γι-ἔρμη μου καρδιά κλαίει κι ἀνεστενάζει.
- 34¹⁸ Ὁ ἥλιος ἐβασίλεψε κι ἡ γῆς ἀκόμη βράζει
κι ἐμένα ἢ-γι-ἔρμη μου καρδιά κλαίει κι ἀνεστενάζει.
- 35¹⁸ Ὅντὸ σοῦ θέλω θυμηθεῖ, ἄ γεύγομαι, σκολάζω,
κιὰν εἶμαι καὶ με συντροφιὰ κλαίω κι ἀνεστενάξω.
- 36⁸⁸ Κοιμοῦμαι, σὲ νειρεύομαι, ξυπνῶ, σὲ συλλογοῦμαι,
κι ἀνεστενάξω ἀπὸ καρδιάς καὶ μπλιό μου δὲν κοιμοῦμαι.
- 37²⁵ Ἄχι, κι ἴντᾶ ἄχω σήμερο κι ὄλο τὸ ἄχ φωνιάζω,
δίχως νὰ μοῦ χτυπᾶ κιανεὶς κλαίω κι ἀνεστενάξω.
- 38⁸⁸ Πόνος καὶ πόθος στὴν καρδιά καθημερινῶς τὴ λιώνει,
κι ἀνεστενάζει ὄλημερνίς, μὰ δὲν τὸ φανερώνει.
- 39¹⁸ Πολλὰ θωροῦν τὰ μάθια μου κι ὁ νοῦς μου τὰ σκεπάζει,
μὰ ἡ θλιμμένη μου καρδιά κλαίει κι ἀνεστενάζει.
- 40⁹ Χίλια μὲ δέρνουν κύματα καὶ δὲ μπορῶ νὰ φύγω,
κι ἀνεστενάξω ἀπὸ καρδιάς, μὰ τὴ φωνή μου πνίγω.
- 41⁸¹ Ἄχι, πῶς ἐνεστενάξα, μὰ πέρασέ μου πάλι
σὰ μοῦπες πῶς δὰ μ' ἀγαπᾶς, κόκκινο πορτακάλι.
- 42¹⁸ Δὲν παίζω μπλιό μου τῶν πουλιῶ, γιατί τὰ ξεταιριάζω,
κι ἀπὸ δικοῦ μου ξέρω ἐγὼ πῶς βαρανεστενάξω.
- 43⁸¹ Ν' ἀνεστενάξω ἤθελα, μὰ ν' τὰ βουνὰ κοντὰ μου,
φοβοῦμαι μὴ μοσκέψουνε ἀποῦ τὰ δάκρυά μου.
- 44¹⁸ Ν' ἀνεστενάξω ἤθελα, φοβοῦμαι μὴ μπὰ ν' ἄψει
ὁ πόνος πού ἄχω στὴν καρδιά κι ἀζωντανὸ μὲ κάψει.

3 ὄρη—4 φύγετε, παραμερίστε.

Μ. 34. Σιγάλας σ. 164, Πασιου σ. 547 ἄρ. 689.

- 45¹⁸ Ν' άνεστενάξω ήθελα, φοβοῦμαι μήν ποθάνω,
γιατί άλλη μιὰ 'νεστενάξα κι εἶπα: τὸν κόσμο χάνω!
- 46²¹ Ἐχω καρδιά πού 'ναι βουνό, βοᾶ σάν τὴν καμπάνα,
σὰ 'νεστενάξω καὶ σάν πῶ: ὄφου! γλυκιά μου μάνα!
- 47¹² Πάρε τὸ χέρι σου ἀπὸ με νὰ μήν άνεστενάξω,
κι ἐτσὰ τὸ τράβηξα κι ἐγὼ καὶ μπλιὸ δὲ σὲ πειράζω.
- 48¹⁹ Ἀνεστενάζουνε πολλοί, μὰ ὄχι σάν κι ἐμένα,
ὅτινα 'νεστενάξω 'γὼ βγάνει ἡ καρδιά μου αἶμα.
- 49¹⁸ Ὅτινα 'νεστενάξω 'γὼ καπνὸς εἶναι καὶ βγαίνει,
κι ἀέρας τότε διασκορπᾶ καὶ τὰ βουνὰ μαραίνει.
- 50⁴ Ὅτινα 'νεστενάξω 'γὼ κάμποι βουνὰ ραῖζουν,
πολλὲς καρδιὲς μαραίνονται, μάθια πολλὰ δακρῦζουν.
- 51⁵ Βαρά βαρά 'νεστενάξα κι εἶπα: καρδιά μου σκίσου,
Θέ μου, μὴ δώσεις ἀλλονοῦ τὴν παραπόνεσή σου.
- 52¹ Μὲς στὰ βουνὰ 'νεστενάξα καὶ τὰ πουλιὰ μ' ἐκοῦσαν,
κι ἐρχίζαν τὸν κιλαθισμό καὶ μ' ἐπαρηγοροῦσαν.
- 53³ Ἀχι, καὶ ποῦ 'ναι τ' ἄστρο μου τὸ λαμπηρὸ νὰ φέξει,
τὴν πονεμένη μου καρδιά νὰ μοῦ τὴ θαραπέψει.
- 54¹⁸ Ἄν κάμω ἄχι, πρέπει μου, κιὰν κλαίω, ἔχω δίκιο,
γιατί ἤκαμες τ' ἀχείλι μου πρικὺ σάν τὸ ροδίκιο.
- 55¹¹ Ἀχ, ἤκαμα κι ἐράισε τοῦ βασιλιᾶ ἓνα κιόσκι,
καὶ τοῦ Βεζύρη ἓνας ὄντας κι ἀκόμη ἓνα μετόχι.
- 56¹⁸ Ἀχ, ἤκαμα κι ἐράισε ὁ στύλος τσῆ καρδιᾶς μου,
καὶ με βαρὺ άνεστεναγμὸ παίρνω τὴν ἀναπνιά μου.
- 57⁵ Ἀχ, ἤκαμα κι ἐράισε τὸ τζάμι τσῆ καρδιᾶς μου,
καὶ με βαρὺ άνεστεναγμὸ παίρνω τὴν ἀναπνιά μου.
- 58²⁶ Ἀχι, ἤκαμα κι ἐράισε τὸ τζάμι τσῆ καρδιᾶς μου,
καὶ δὲν πιστεύγω νὰ τὴ βρῶ σάν πρῶτας τὴν ὑγειά μου.
- 59¹⁸ Ἀχι, καὶ τ' ἄχι μὲ 'φαιε καὶ τ' ἄχι δὰ με φάει
καὶ τ' ἄχι δὰ με καταπιεῖ, στὸν Ἄδη δὰ με βάλει.
- 60¹⁸ Τ' ἄχι τὸ λένε μιὰ φορὰ, μὰ γὼ τὸ δευτερώνω,
γιατί 'χω μέσα στὴν καρδιά ἓνα μεγάλον πόνου.

- 61³¹ "Αχι, και νάχα δυο καρδιές, νάναι κι οι δυο δικές μου,
νάχω τή μιὰ στει πρίκες μου, τήν ἄλλη στει χαρές μου.
- 62¹⁶ Αυτό τὸ ἄχ ὄντὸ τὸ πείς βγαίνει φωθιά, πουλί μου,
μέσα ἀπ' τὰ φύλλα τῆ καρδιᾶς και καίει τὸ κορμί μου.
- 63¹⁹ Στιγμή, μικρή μου, δέν περνᾶ πού νὰ μὴ σέ θυμοῦμαι,
και μὲ τὸ ἄχ και μὲ τὸ βάχ οἱ μέρες μου περνοῦνε.
- 64¹⁵ Κατακαημένη μου καρδιά, κι ἴντα καταλαβαίνεις,
μέρα και νύχτα στεναγμοὺς χίλιους τήν ὥρα παίρνεις.
- 65¹⁹ Χάνεται, λιώνει και φυρᾶ τὸ ἔρημο κορμί μου,
και τήν καρδιά μαυρίσανε οἱ-γι-ἀνεστεναγμοί μου.
- 66¹² Μὲς στήν καρδιά μου φύτεψα τέσσερα ἐναντία,
τὸ ἄχ, τὸ βάχ, τ' ἄλλιμονο και τήν ἀπελπισία.
- 67³¹ Τὸ ἄχι μου, τὸ βάχι μου κι οἱ-γι-ἀνεστεναγμοί μου,
νάθελα παίρνουνε φωθιά ἐκέντα τὸ κορμί μου.
- 68¹⁸ Τὸ ἄχι μου, τὸ βάχι μου κι οἱ-γι-ἀνεστεναγμοί μου,
ἐκείνανά δὰ βάλουνε στὸν "Αδη τὸ κορμί μου.
- 69¹⁸ Στὸν "Αδη θὲ νὰ κατεβῶ, μὰ οἱ νεκροὶ φωνιάζουν:
ἐμεῖς δὲ θέλομε καρδιές νὰ βαρανεστενάζουν.
- 70³¹ "Ολο μὲ ἄχ, κι ὄλο μὲ βάχ, τήνε περνῶ τὴ ζήση,
κοντὸ δὰ νάρθει και καιρός τούτ' ἢ φωθιά νὰ σβήσει!
- 71¹⁸ Νάτονε τρόπος νὰ γενεῖ ὁ τάφος μου κοντά σου,
ν' ἀκούει τὸ κορμάκι μου τ' ἀνεστενάγματά σου.
- 72³ Τὸ ἄχ ἐκληρονόμησα, δέν εἶμαι μπλιό για ζήση,
κι ἐδὰ στήν τύχη προπατῶ, κι ὅπου μὲ καταντήσει.
- 73³¹ Μὰ ἴντα δὰ κάμουν κι οἱ γιατροὶ πού "ναι βαθιά ἢ πληγή μου,
στὸν Κάτων Κόσμο ἀκούγουνται οἱ-γι-ἀνεστεναγμοί μου.
- 74¹⁸ Καρδιά μου κακορίζικη, βαθιά πού "ν' ἢ πληγή σου,
στὸν Κάτων Κόσμο ἀκούγουνται οἱ-γι-ἀνεστεναγμοί σου.
- 75¹² Μὴ μὲ ρωτᾶς ἃ σ' ἀγαπῶ, τ' ἀνεστενάγματά μου
σοῦ μολογοῦν τὰ μυστικά πού χώνω στήν καρδιά μου.
- 76¹² Εἶχα χαρὰ νὰ σμίγαμε, νὰ σούλεγα, μικρή μου,
ἄν ἔρχουνται στὸν ὕπνο σου οἱ-γι-ἀνεστεναγμοί μου.

- 77¹⁸ Ὀλημερνίς κι ὀληνυχτίς πέμπω τὸν ἔρωντά μου,
νὰ κουβαλεῖ στὸ σπίτι σου τ' ἀνεστενάγματά μου.
- 78¹⁴ Τὸ ἄχι μὲς στὰ στήθια μου ἤχτισε τὴ φωλιά ντου,
καὶ μὲς στὰ φύλλα τσῆ καρδιάς ἤπλωσε τὰ φτερά ντου.
- 79³¹ Γκιά σ' ἀγαπῶ, γκιά μ' ἀγαπᾶς, ἴντά 'ν' τὸ διάφορό μας;
ὄλο μὲ ἄχ κι ὄλο μὲ βᾶχ περνοῦμε τὸν καιρό μας.
- 80¹⁸ Γεμίσαν ἀνεστεναγμούς τὰ πονεμένα στήθια,
ἐσύ πονεῖς στὰ ψόματα, μὰ ἐγὼ πονῶ στ' ἀλήθεια.
- 81¹⁶ Πάντα μου μ' ἀνεστεναγμούς ξυπνῶ τὸ μεσονύχτι,
καὶ μπερδεμένος βρίσκομαι σάν ψάρι μὲς στὸ δίχτι.
- 82³⁵ Πάντα μὲ ἄχ, πάντα μὲ βᾶχ τότε περνῶ τὸ χρόνο,
γιατὶ 'χω μέσα στὴν καρδιά τοῦ ἔρωντα τὸ θρόνο.
- 83³¹ Ἀχ, ὁ παντέρμος ὁ σερντάς βαρὺ γομάρι ἀπού 'ναι,
κι ἀπού μπορεῖ νὰ νταγιαντᾶ, ἔ, παλικάρι ἀπού 'ναι!
- 84³¹ Ἀχ, ὁ παντέρμος ὁ σερντάς πόσα καὶ πόσα κάνει
καὶ πόσους ἀνεστεναγμούς καὶ μαῦρα δάκρυα βγάνει.
- 85³¹ Ἀχ, ὁ παντέρμος ὁ σερντάς νάβγαινε στοῦ τελάλη,
νὰ πὰ πουλήσω μισολιά νὰ μὴν τὰ χάσω πάλι.
- 86³⁰ Τέλος ὡσὰ δὲν ἔχουνε οἱ-γι-ἀνεστεναγμοὶ μου,
δὰ βάλω ἀμοναχὴ φωθιά νὰ κάψω τὸ κορμί μου.
- 87¹⁸ Κι ἀνὲν μπορέσω ὁ ἄζουδος⁵ νὰ σβήσω τὸν καημό μου,
γκιά ζήσω χρόνους ἑκατὸ δὲν κάνω ἀγάπη μπλιό μου.
- 88⁹ Ὅποιος φοβᾶται τὴ φωθιά νὰ μὴν ἐρθεῖ κοντά μου,
γιατὶ δὰ τότε κάψουνε τ' ἀνεστενάγματά μου.
- 89¹⁸ Τ' ἀνεστεναγματάκια μου κι οἱ-γι-ἀνεστεναγμοὶ μου
νάθελα παίρνουνε φωθιά ἐκέντα τὸ κορμί μου.
- 90²⁶ Τ' ἀνεστεναγματάκια μου κι οἱ-γι-ἀνεστεναγμοὶ μου,
θεριά καὶ φιδία γίνονται καὶ τρῶνε τὸ κορμί μου.
- 91³³ Τ' ἀνεστεναγματάκια μου, τὴ λαύρα τῶ σκωθῶ μου
μὴν τήνε δώσεις, γιαραμπί, τῶ ντουχιουμάνηδω μου.
- 92³³ Μὴν τήνε δώσεις, γιαραμπί, τοῦ σκύλου ἀπού γαβγίζει,
γιατ' εἶναι ἀδυνατὴ φωθιά καὶ δὲν τὴ νταγιαντίζει.

⁵ ἄτυχος.

- 93¹ Ἐ, χάρε, κι ἴντα γίνηκες νά πάρεις τὴν ψυχὴ μου,
νά πάψουνε οἱ πόνοι μου κι οἱ-γι-άνεστεναγμοὶ μου.
- 94¹ Ἐκειὰ πού ἀναπαύονται ὄλοι οἱ λαβωμένοι,
ἐκειὰ δ' ἀναπαυτῶ κι ἐγὼ νά γιάνω ἢ καημένη.
Νά ξεχαστοῦν οἱ πόνοι μου, νά πάψουν οἱ καημοὶ μου,
νά σβήσουνε οἱ φλόγες μου κι οἱ-γι-άνεστεναγμοὶ μου.
- 95¹⁸ Αὐτὸ τὸ ἄχ ὄντὸ τὸ πεῖς, θαρρεῖς δὲ μοῦ κοστίζει ;
τέσσερα φύλλα ἔχει ἡ καρδιά, τὰ τρία μοῦ ραῖζει.

Μ. 95. Κριάτης σ. 451.

ΙΣ'. ΔΑΚΡΥΑ

- 1¹⁸ Κλαίω, δὲν ἔχω ἄρνεμό¹, σὰν τὸ πουλί στὰ δάση,
πού δὰ τοῦ κόψουν τὰ φτερά καὶ δὲ μπορ' ἄ πετάξει.
- 2¹² Κλαίω, δὲν ἔχω ἄρνεμό, σὰν τὸ πουλί στὰ δάση,
πού τὸ λαβώνει ὁ κυνηγὸς καὶ δὲ μπορ' ἄ πετάξει.
- 3⁵ Κλαίω, δὲν ἔχω ἄρνεμό, σὰν τὸ πουλί στὸ δάσο,
ἄχι τοῖ καλωσύνες σου καὶ πῶς δὰ τσί ξεχάσω!
- 4²³ Κλαίω καὶ κλαῖνε τὰ πουλιὰ κι οἱ κάμποι μοῦ μιλοῦνε,
κοντὸ καὶ τὰ ματάκια μου δὲ δὰ σὲ ξαναδοῦνε ;
- 5¹⁸ Κλαίω, καὶ κλαῖνε τὰ βουνά, σωπῶ καὶ κάνουν στάση,
κι ἄχι τὸν ἔρμο τὸν καιρὸ καὶ πότε δὰ περάσει !
- 6¹² Κλαίω κρυφὰ καὶ σ' ἄθρωπο ποτὲ δὲ δὰ μιλήσω,
τὸ μυστικὸ τοῦ πόνου μου στὸν τάφο μου δὰ κλείσω.
- 7²⁶ Κλαίω κρυφὰ γιατί κιανεῖς δὲ θέλω νά τὸ μάθει
πῶς ἐξαναnevώσανε τὰ παλαιὰ μου πάθη.
- 8¹⁸ Κλαίει ἡ καρδιά μου καὶ πονεῖ, πονεῖ, μὰ δὲ γρικᾶται,
κι ἀποὺ τὴν κάνει καὶ πονεῖ, κοντὸ δὲν τὴ λυπᾶται ;
- 9¹⁶ Κλαίει ἡ καρδιά μου καὶ πονεῖ καὶ βαρανεστενάζει
καὶ θὰ ποθάνω φθισικιά, μὰ σένα δὲ σὲ γνοιάζει.

1 δὲν παρηγοριέμαι.

Μ. 2. Σπυριδάκης σ. 18.—Μ. 5. Προμηθεὺς 1934 ἀρ. 240.—Μ. 7. Θερακικά σ. 198 ἀρ. 135.

- 10⁵¹ Κλαίει ἡ καρδιά μου καὶ πονεῖ σὲ δεκαπέντε τόπους,
κι ἀποὺ τὴν κάνει καὶ πονεῖ δὲν εἶναι μὲ τσ' ἀθρώπους.
- 11⁵³ Κλαίει ἡ καρδιά μου καὶ πονεῖ, γλυκὰ σὲ κανακίζει,
τὸ αἷμα γίνεται νερό, φῶς μου, καὶ σὲ ποτίζει.
- 12⁵¹ Κλαίω βραδύ, κλαίω ταχύ, κλαίω τὸ μεσονύχτι,
ἡ-γι-ἀγάπη ἀπού 'χω ἀπάνω σου στὸ κλάψιμο μὲ ρίχτει.
- 13⁵¹ Κλαίω, χτυπῶ τὸ στήθος μου, τρέχει ἡ καρδιά μου αἷμα, ,
μὰ οἱ πόνοι μου εἶναι γλυκοί, γιατί πονῶ γιὰ σένα.
- 14¹² Κλαίω καὶ παραδέρνομαι σάν τοῦ βορρᾶ τὸ κύμα,
ὥσπου νὰ βρῶ, μελαχροινό, τὸ σκοτεινό μου μνήμα.
- 15⁵¹ Κλάψε ταυτέρου², κλάψε ἀργά, κλάψε τὸ μεσημέρι,
κλάψε τὸ προσαργάτινο³, δὲν εἶδα μπλιό χαερί⁴.
- 16⁵¹ Κλάψετε, μάθια, κλάψετε, ὥσπου νὰ στραβωθεῖτε,
κι ἐμίσειψε ἡ-γι-ἀγάπη σας, δὲ δὰ τὴν ξαναδεῖτε.
- 17⁵¹ Κλάψετε, μάθια, κλάψετε, ὥστὸ νὰ βγάλετ' αἷμα,
ἐμίσειψε ἡ-γι-ἀγάπη σας καὶ βρίσκεται στὰ ξένα.
- 18⁵³ Κλαῖγε, καρδιά μου, ράιζε, κλαῖγε, μὰ δὲν πειράζει,
πάθη ποὺ δὲ γιατρεύγουνται ἡ πλάκα τὰ σκεπάζει.
- 19¹⁸ Γιὰ τσί χαρούμενες καρδιὲς βραδιάζει ξημερώνει,
μὰ μένα ἡ-γι-ἔρμη μου καρδιά κλαίει καὶ δὲ μερώνει.
- 20⁵⁶ Ἄχι, καὶ δὲν πονῶ ποθὲς κι ὕστερα γιάντα κλαίω ;
στῶν ἀμαθιῶ μου τὸ νερὸ νὰ πέσω μέσα, πλέω.
- 21¹⁸ Ὅλα τὰ μάθια 'ναι στεγνὰ καὶ τὰ δικά μου κλαῖνε,
στὰ σκώθια μού 'ψανε φωθιά καὶ τὴν καρδιά μου καῖνε.
- 22⁵³ Σήμερο τὰ ματάκια μου ἐκλάψαν τὰ καημένα,
γιατὶ ἐνεστορηθήκανε πράματα περασμένα.
- 23¹² Τσῆ θάλασσας τὰ κύματα ἀπάνω πάνω πλένε,
δὲν τὰ λυπᾶσαι, ἀγάπη μου, τὰ μάθια μου νὰ κλαῖνε ;
- 24¹⁸ Ἄμα βραδιάσει, χαίρομαι, σάν ξημερώσει, κλαίω,
γιατὶ κι ἐγὼ τὸν πόνο μου τσῆ νύχτας τόνε λέω.

2 τὸ πρωῒ—3 ἀπόγευμα, πρὸς τὸ βράδυ—4 προκοπή.

Μ. 21. *Θρακισιὰ* σ. 190 ἀρ. 94.—Μ. 22. *Passow* σ. 564 ἀρ. 852, *Λαογρ.* τ. 1 σ. 294 ἀρ. 88.

- 25²⁶ Δὲ μούφταιξεν ἐμὲ κιανεῖς νὰ τοῦ παραπονοῦμαι,
μοῦ φταίξανε τὰ μάθια μου, κιὰς κλαῖν ὥστὸ νὰ βγοῦνε.
- 26¹⁴ Ἐμὲ γκιὰ μὲ σκοτώσουνε, χαρὰ στὸ παλικάρι!
μὰ κλαίω τὴν ἀγάπη μου ποὺ δὰ τὴν πάρουν ἄλλοι.
- 27¹⁴ Ἐμὲ γκιὰ μὲ σκοτώσουνε, τ' ἀσκέρι δὲ λιγαίνει,
μὰ κλαίω τὴν ἀγάπη μου στὰ ξένα ποὺ πομένει.
- 28¹⁴ Ἐβράδιασε καὶ σήμερο, ποιά μέρα δὲ βραδιάζει!
καὶ μένα ἡ-γι-ἔρμη μου καρδιά κλαίει κι ἀνεστενάζει.
- 29¹⁴ Ἄμε νὰ πᾶς νὰ γκρεμιστεῖς ποὺ τὸν Ἄσκό, ποὺ λένε,
γιατ' ἤκαμες τὰ μάθια μου καὶ μέρα νύχτα κλαῖνε.
- 30¹⁴ Τὸ θέλω, δὲ μὲ θέλει αὐτό, τὸ θέλει, δὲν τὸ θέλω,
καὶ τυραννοῦμαι σάν πουλὶ καὶ σάν κοπέλι κλαίω.
- 31³¹ Τὸ δὲν τὸ θέλω, θέλει με, τὸ θέλω, δὲ μὲ θέλει,
καὶ τυραννοῦμαι σὰ μωρὸ καὶ κλαίω σάν κοπέλι.
- 32³¹ Ὅλοι μοῦ λένε: γιάντα κλαῖς; Μ' ἂν κλαίω, ποιὸν πειράζω;
μὲ τὰ ματάκια μου τὰ δυὸ κλαίω κι ἀνεστενάζω.
- 33³¹ Ὅλοι μοῦ λένε: γιάντα κλαῖς; Μ' ἂν κλαίω τόχω δίκιο,
γιατὶ ἔναι τ' ἀχειλάκι μου πρικὺ σάν τὸ ροδίκιο.
- 34³¹ Ὅλοι μοῦ λένε νὰ χαρῶ, μὰ ἴντα χαρὰ σὲ μένα,
ἀπού ἔναι τὰ ματάκια μου καθημερνῶς κλαῖμένα;
- 35¹² Γιὰ σένα πίσω ἀπ' τὸ βουνὸ τὸ φεγγαράκι βγαίνει,
γιὰ σένα κλαίω καὶ πονῶ, μικρὴ μου χαϊδεμένη.
- 36³¹ Γιὰ δὲς με πῶς ἐπόδωσα⁵ κι ὄλο γρινιῶ⁶ καὶ κλαίω,
κι ὅτι γκιὰ δῶ, κι ὅτι γκιὰν πῶ, πάντα γιὰ σένα λέω.
- 37²⁵ Τὸ ψάρι μέσα στὸ γιὰλὸ μὲ τὰ φτερά ντου πλέει,
ἀγάπη μου, δὲ μὲ θωρεῖς; Μέσα ἡ καρδιά μου κλαίει.
- 38²⁶ Ὡς εἶν' τὰ δέντρα τὸ πρῶτ' ἄρσοῦλα φορτωμένα,
ἐτσά ἔναι καὶ τὰ μάθια μου μεροῦ νυχτοῦ' γιὰ σένα.
- 39⁹ Γιὰ σένα χύνω δάκρυα πρικιά, φαρμακωμένα,
ἄς τάξω πῶς μ' ἐγέννησεν ἡ μάνα μου γιὰ σένα.

5 πῶς κατήνησα, σὲ τί χάλι ἔφτασα—6 γρινιάζω—7 μέρα καὶ νύχτα.

- 40¹² Κλαΐνε τὰ δέντρα γιὰ νερό καί τὰ πουλιά γι' ἄερα,
κλαΐνε κι ἐμέ τὰ μάθια μου γιὰ σένα νύχτα μέρα.
- 41¹⁶ Δυὸ σκώθια ἔναι πού καίγονται, τέσσερα μάθια κλαΐνε,
καί δυὸ καρδιές μαραίνονται κι ἀθρώπου δὲν τὸ λένε.
- 42²¹ Ἐχω πολλὰ γιὰ νὰ σοῦ πῶ, μὰ πάλι δὲ σ' τὰ λέω,
μόνο νὰ σμίξομε τὰ δυό, νὰ λέω καί νὰ κλαίω.
- 43¹² Ἄν κλαίω ἔγὼ μὴν κλαῖς ἐσύ, γιατί ἄ σὲ δῶ νὰ κλάψεις,
στεῖλε, μικρό μου, ὀγλήγορα τὸ μνημα μου νὰ σκάψεις.
- 44¹² Σὰ δὲν τὸ θέλησε ὁ Θεὸς ταιράκια νὰ γενοῦμε,
κλαῖγε κι ἐσύ, κλαίω κι ἐγώ, ὥσπου νὰ βαρεθοῦμε.
- 45³¹ Κιάν τραγουδῶ δὲ χαίρομαι, κιάν κλαίω δὲ μερώνω,
βασιλικές χαρὲς νὰ δῶ μπλιό μου δὲν ξεφαντώνω.
- 46²⁴ Ἄστρα, δὲ μὲ λυπᾶστε μπλιό ; Σύννεφα, δὲ μὲ κλαῖτε ;
κιάν εἶναι τίποτας γραφτό, γιάντα δὲ μοῦ τὸ λέτε ;
- 47¹² Ὡς κλαίει ἡ μάνα τὸ παιδί, ὅτινα τση ποθάνει,
κλαίω κι ἐγώ γιὰ λόγου σου, μὰ ὁ νοῦς σου δὲν τὸ βάνει.
- 48¹² Ὁλος ὁ κόσμος κι ὁ ντουνιας τὰ ζεύκια⁸ καμαρώνει,
μὰ μένα ἡ-γι-ἔρμη μου καρδιά κλαίει καί δὲ μερώνει.
- 49¹ Ὁλος ὁ κόσμος κι ὁ ντουνιας τὰ ζεύκια κάνει χάζι,
μὰ μένα ἡ-γι-ἔρμη μου καρδιά κλαίει κι ἀνεστενάζει.
- 50¹ Ὁ ἥλιος ἐβασίλεψε κι ἡ γῆς ἀκόμη βράζει,
καί μένα ἡ-γι-ἔρμη μου καρδιά κλαίει κι ἀνεστενάζει.
- 51⁴ Γιὰ σένα ἐγώ ἴμοιασα πουλιοῦ πού κλαίει καί θρηνηᾶται,
παρηγοριά δὲ βρῖσκει μπλιό μουδὲ κι ὄντὸ κοιμᾶται.
- 52¹⁵ Ὅτινα σ' ἀνεστορηθῶ, πουλί μου, ὄρες ὄρες,
αἷμα καθάριο τρέχουνε τῶν ἀμαθιῶ μου οἱ κόρες.
- 53³⁶ Ὅτινα δεῖς στὸν οὐρανὸ τὰ νέφη μαυρισμένα,
εἶναι τὰ μαῦρα δάκρυα πού χύνω ἐγώ γιὰ σένα.
- 54³³ Ὅντε σοῦ καλοθυμηθῶ, νιώθω χτυπᾶ ἡ καρδιά μου,
καί λακκουδάκια κάνουνε στη γῆς τὰ δάκρυά μου.

8 γλέντι μὲ φαγοπότι.

Μ. 40. Σπυριδάκης σ. 19, Λαογρ. τ. 1 σ. 287 ἄρ. 12—Μ. 41, Γιανναράκης σ. 285, ἄρ. 220.
—Μ. 52, Κριάρης σ. 480.

- 55⁵ Ὡς τρέχουνε τ' ανέφαλα καὶ τοῦ καιροῦ ἀκλουθοῦνε,
τρέχουν κι ἐμὲ τὰ μάθια μου ὄντε σοῦ θυμηθοῦνε.
- 56⁵⁰ Ὡς τρέχουν τὰ ξερόρυακα ὄντε ψιχαλιστοῦνε,
τρέχουν κι ἐμὲ τὰ μάθια μου ὄντε σοῦ θυμηθοῦνε.
- 57¹⁵ Ὡς τρέχουνε τ' ανέφαλα μὲ τὸν πολὺν ἀέρα,
τρέχουν κι ἐμὲ τὰ μάθια μου γιὰ σένα νύχτα μέρα.
- 58¹⁸ Τ' ἀνεφελάκια τ' οὐρανοῦ ρώτηξε νὰ σοῦ ποῦνε,
πῶς τρέχουνε τὰ μάθια μου ὄντε σοῦ θυμηθοῦνε.
- 59³¹ Τὸ φεγγαράκι ρώτηξε καὶ τ' ἄστρα νὰ σοῦ ποῦνε,
πῶς τρέχουνε τὰ μάθια μου ὄντε σοῦ θυμηθοῦνε.
- 60¹⁰ Ἡ τύχη μου μ' ἐμοίρασε νάμαι πάντα κλαῖμένη,
νάμαι κι ἀπ' ὄλες τσί χαρὲς τοῦ κόσμου ἀποκλεισμένη.
- 61¹¹ Πόσες φορές τὰ δάκρυα πνίγουνε τὴ φωνή μου,
καὶ πόσες ἄλλες τὴν καρδιά οἶ-γι-ἀνεστεναγμοὶ μου.
- 62¹¹ Ἡ μόνη μου παρηγοριά εἶναι τὰ δάκρυά μου,
ποὺ τρέχουν ἀπ' τὰ μάθια μου καὶ σβήνουν τὴ φωτιά μου.
- 63²⁶ Μέρα καὶ νύχτα δάκρυα τὴ γῆς ποὺ στέκω, βρέχω,
θαρρεῖς πῶς εἶμαι ἀζωντανός, μὰ ἴγώ ζωὴ δὲν ἔχω.
- 64²³ Τὰ δάκρυα ποὺ χύνω ἴγώ, ἄλλος κιανεῖς δὲ χύνει,
τρέχουν κρυφά, δὲ φαίνονται, τὸ στήθος μου τὰ πίνει.
- 65⁴ Πέ μου το πῶς δὲ μ' ἀγαπᾶς, νὰ δῶ ἴντα δὰ ἴπογίνω,
νὰ μὴν πηγαίνουν ἄδικα τὰ δάκρυα ποὺ χύνω.
- 66²⁶ Τὰ δάκρυά μου ποταμὸς μέρα καὶ νύχτα τρέχουν
καὶ μοῦ τρυποῦν τὸ στήθος μου καὶ τὴν καρδιά μου βρέχουν.
- 67³⁰ Τὰ δάκρυα ποὺ χύνουνε τὰ μάθια τὰ δικά μου
εἶναι φαρμάκι καὶ φωτιά καὶ καῖνε τὴν καρδιά μου.
- 68³⁰ Σταλαμαθιὲς σταλαμαθιὲς τρέχουν τὰ δάκρυά μου,
κι ἐτρύπησε τὸ στήθος μου καὶ φαίνεται ἡ καρδιά μου.
- 69²⁸ Τὸ στήθος μου ἀπ' τὰ δάκρυα εἶναι πληγὲς γεμάτο,
νὰ σ' ἀρνηθῶ, πουλάκι μου, εἶναι τῶν ἀδυνάτω.

- 70¹¹ Τὰ δάκρμά μου τρέχουνε καὶ ποταμοὶ κινουνε,
τὰ δέντρα ξεραθήκανε καὶ τὰ βουνά χαλοῦνε.
- 71⁹ Ἐναν κλαδί βασιλικὸ πέψε μου μαραμένο,
νὰ τὸ ποτίζω δάκρυα στὴν ξενιθειά πού μένω.
- 72¹² Τρέχουν τὰ μάθια μου νερὸ καὶ βρέχουνε τὰ χόρτα,
σὰν τὸ Μεγάλο Ἀγιασμὸ πού κάνουνε τὰ Φῶτα.
- 73¹² Τρέχουν τὰ μάθια μου νερὸ καὶ βρέχουν τζ' ἀχιμάδες*,
σὰν τὸ Μεγάλο Ἀγιασμὸ πού κάνουν οἱ παπάδες.
- 74¹³ Τὰ μάθια μου πονέσανε νὰ τὰ ξεροσφουγγίζω,
τὰ μαζελάρια μου θωρῶ, δάκρυα τὰ γεμίζω.
- 75¹⁸ Σὰν τὸ νερὸ τοῦ ποταμοῦ, πού τρέχει μέρα νύχτα,
τρέχουν κι ἐμὲ τὰ μάθια μου ἴπὸ τὴ μεγάλη πρίκα.
- 76⁴ Σὰν τὸ παντέρημο πουλί, ἴπὸ μείνα πάλι μόνη,
κι ἀντὶς νὰ κλαίω τραγουδῶ καὶ μοῦ περνοῦν οἱ πόνοι.
- 77¹⁸ Ὅντὸ σοῦ θέλω θυμηθεῖ στὰ δάση ἀπὸ γυρίζω,
μὲ τὰ κατσοπρινόφυλλα¹⁰ τὰ δάκρυα σφουγγίζω.
- 78¹² Σ' ἕναν κλαδί τοῦ μενεξέ ἤτρεφα μιὰν ὀλπίδα,
μὲ δάκρυα τὴν πότιζα, μὰ ἴγὼ καλὸ δὲν εἶδα.
- 79¹ Τὰ μάθια μου ἀπ' τὰ δάκρυα κοντεύγει νὰ τὰ χάσω,
μούτε νὰ σ' ἀρνηθῶ μπορῶ, μούτε νὰ σοῦ ξεχάσω.
- 80¹⁰ Ἄχι, τὸ μαῦρο μου καημό, τίνος νὰ πῶ δὲν ἔχω,
κι ὀλημερνὶς στὰ δάκρυα δέκα μεντίλια βρέχω.
- 81¹⁸ Πότε νὰ σμίξομε τὰ δυό, νὰ ποῦμε τὰ δικά μας,
νὰ κάμομε στὴ γῆς πηλά¹¹ ἀπὸ τὰ δάκρμά μας.
- 82¹⁴ Ἀποῦστα δὲν ἐσμίξαμε, γλυκιὰ παρηγοριά μου,
ὡσὰν τὸ Γέρον-ποταμὸ τρέχουν τὰ δάκρμά μου.
- 83⁸⁰ Ἡμαθα πὼς παντρεύεσαι καὶ καίγεται ἡ καρδιά μου,
κι ὡσὰν ποτάμι πύρινο τρέχουν τὰ δάκρμά μου.
- 84¹⁶ Λυπήσου τα, σπλαχνίσου τα τὰ δάκρυα πού χύνω,
γιατ' εἶναι περισσότερα κι ἀπ' τὸ νερὸ πού πίνω.

9 ὄλοι οἱ θάμνοι πού χρησιμεῖουν γιὰ προσάναμμα—10 φύλλα τοῦ πριναριοῦ—
11 λάσπες.

- 85⁹ Σ' ἓνα δεντρίν ἐκούμπησα νά πῶ τὰ βάσανά μου,
καί τὸ δεντρί μαράθηκεν ἀποῦ τὰ δάκρυά μου.
- 86¹⁶ Ὅλα τὰ πάθη κάμανε φωλιά μέσ στην καρδιά μου,
κι ὅλες τσί βρύσες πέρασαν τὰ μαῦρα δάκρυά μου.
- 87⁹ Ὅσον πολὺ γκιά μοῦ κλαφτεῖς καί δάκρυα γκιά χύσεις,
στά πρωτινά δὲν ἤμπορεῖς νά με ξαναγυρίσεις.
- 88⁴ Ἀνάθεμά σε, ἔρωντα, κι ἤκαψες τὴν καρδιά μου,
καί μούφηκες γιὰ σύντροφο μόνο τὰ δάκρυά μου.
- 89¹⁶ Δὲ μούπρεπε νά τραγουδῶ, μουδὲ κρασί νά πίνω,
σ' ἓνα σπηλιάρι σκοτεινὸ τὰ δάκρυα νά χύνω.
- 90¹⁸ Δόσε μου μιὰν παρηγοριά νά ξέρω ἴντα θὰ γίνω,
νά μὴν πηγαίνουν ἄδικα τὰ δάκρυα ποῦ χύνω.
- 91¹² Δόσε μου μιὰν παρηγοριά νά καταλάβω ποῦ 'μαι,
μὴν προπατῶ στά σκοτεινά ν' ἀδικοτυραννοῦμαι.
- 92¹⁸ Ὡς εἶναι ὁ Ἄδης σκοτεινός, ἐτσά 'ναι κι ἡ καρδιά μου,
καί σὰν τζῆ βρύσης τὸ νερὸ τρέχουν τὰ δάκρυά μου.
- 93³¹ Νὰ πηαῖναν οἱ-γι-ἀέρηδες τσ' ἀγάπης μου μαντάτα,
νά δένουνταν τὰ δάκρυα στοῦ μεντιλιοῦ τὴν ἄκρα!
- 94²³ Ξύλα δὰ βάλω ἀπ' τὸ βουνό, φωθιά 'ποῦ τὴν καρδιά μου,
δάκρυα 'ποῦ τὰ μάθια μου, γιὰ νά λουστεῖς, κερά μου.
- 95³¹ Μέρα καὶ νύχτα δάκρυα τὴ γῆς ποῦ στέκω βρέχω,
θαρρεῖς πῶς εἶμαι ἀζωντανή, μὰ 'γὼ ζωὴ δὲν ἔχω,
θαρρεῖς πῶς εἶμαι ἀζωντανή, μ' ἀζωντανή δὲν εἶμαι,
στά παγωμένα χέρια του ὁ θάνατος κρατεῖ με'
καὶ στὴ ζωὴ 'μαι ὁ μισὸς κι ἄλλος μισὸς στὸ μνημα,
ἀκόμη νά με τυραννᾶς, δὲν εἶν' μεγάλο κρίμα;
- 96³¹ Σήμερο σοῦ θυμήθηκα κι ἥλιος μ' ἐπαρηγόρα:
σώπα, πουλάκι μου, μὴν κλαῖς κι ἐγὼ τὴν εἶδα τώρα.
Εἶδα τὴν τὴν ἀγάπη σου, καλὰ 'ναι, χαιρετᾶ σε,
μέρες νά κάμει νά σὲ δεῖ, κλαίει κι ἀνεζητᾶ σε.

- 97³¹ Τρέχουνε τὰ ματάκια μου, γιατί σ' άνεζητοῦνε,
γυρεύουνέ σε 'πά κι άλλοῦ, μὰ δέ σέ συναντοῦνε.
- 98³³ Θάλασσα, π' ὄλα τὰ νερά καί τὰ ποτάμια πίνεις, ✓
πιέ τὰ δικά μου δάκρυα πλατύτερη νὰ γίνεις,
κιάν τύχει καί κιαμιὰ φορά κατέβη ἡ κερά μου,
πέ τση το πὼς ἐπλάτυνες ἀποῦ τὰ δάκρυά μου.
- 99¹⁸ Δέν ἤμπορῶ τὰ μάθια μου ψηλά νὰ τὰ σηκώσω,
τση πονεμένης μου καρδιᾶς παρηγοριά νὰ δώσω.
- 100¹⁸ Παρηγορῶ τη τὴν καρδιά, μὰ δέν παρηγορᾶται,
λέω τσης χίλια ψόματα, μὰ κεινη τ' ἀφορᾶται¹².
- 101¹⁴ Τὸν τόπο ἀποῦ 'στεκες θωρῶ, τὰ λόγια σου θυμοῦμαι,
καί τὸ κορμί σου δέ θωρῶ καί δέν παρηγοροῦμαι.
- 102¹⁶ Μάθια μου, μὴ βουρκώνετε νὰ γράνετε¹³ τὴν κόλλα,
γιατί δὰ γράψω στὸ χαρτί τὰ βάσανά μου ὄλα.
- 103¹⁸ Νὰ γράψω ἤθελα πολλά, μὰ ἤσπασεν ἡ μπένα,
τὰ μάθια μου ἐτρέχανε καί τὸ χαρτί ἐγραῖνα.
- 104²⁶ Ἐ, οὐρανέ, μὴ βρέξεις μπλιό, κάμε μου αὐτὴ τὴ χάρη,
κι ἐγὼ μὲ τὰ ματάκια μου ποτίζω τὸ χορτάρι.
- 105¹⁶ Μὲ τση καρδιᾶς τὸ λοῖσμο δρέχουν τὰ δάκρυά μου,
κι ἀθρώπου δέ μπορῶ νὰ πῶ τὸν πόνο τση καρδιᾶς μου.
- 106¹³ Βαθιά στὰ φύλλα τση καρδιᾶς ἔχω τὸν ἔρωντά σου,
κρυφὰ δακρύζω καί πονῶ σὰ βρισκομαι μακρὰ σου.
- 107¹³ Ποκάμανε¹⁴ τὰ δάκρυα, δέ ἔχω μπλιό νὰ χύσω,
ὡς καί ἡ γῆς τὰ χόρτασε καί μοῦ τὰ πέμπει ὀπίσω.
- 108¹³ Εἶδα τα 'γὼ τὰ μάθια σου, εἶδα τα κι εἶν' κλαίμένα,
ἀλήθεια, μὰ σ' ἐμάλωσεν ἡ μάνα ποῦ σ' ἐγέννα;
- 109¹² Τρώγω ψωμί μὲ δάκρυα, ψωμί φαρμακωμένο,
κι οἱ πρίκες καί τὰ βάσανα μ' ἔχουν ἀνεθρεμμένο.
- 110¹⁸ Κλαῖνε τὰ κακορίζικα τὰ μάθια μου γιὰ σένα,
τὰ δάκρυα ποῦ χύνουνε εἶναι καθάριο αἷμα.

12 ὀποφιάζεται—13 βρέξετε, ὑγράνετε.—14 τελείωσαν.

Μ. 98. *Αραβαντινός σ. 330, Passow σ. 522 ἄρ. 409, *Ἐμλογός σ. 188 ἄρ. κη'.—Μ. 100. Κριάρης σ. 468.—Μ. 104. *Αραβαντινός σ. 321, Σπυριδάκης σ. 36, Passow σ. 497 ἄρ. 142.

- 111¹⁸ Ὡσάν τὸ αἷμα κόκκινα τὰ δάκρυα ποῦ χύνω,
καί στὸ ποτήρι βάνω τα στὸ ἔσχι¹⁵ σου θά πίνω.
- 112¹² Τῆ νύχτα κειά ποῦ προπατεῖς τὸ ζάλο σου γνωρίζω,
σκύφτω καί τὸ γλυκοφιλῶ, δάκρυα τὸ γεμίζω.
- 113²⁶ Φαρμακερῆ τὴν ἦπαιξες, κερά μου, τὴ σαῖτα,
κι ἐβάρικές μου στὴν καρδιά καί κλαίω μέρα νύχτα.
- 114¹⁸ Τσῆ χήρας τὸ προσκέφαλο μυρίζει σάν κυδώνι
καί τὸ μυρίστηκα κι ἐγὼ κι ὁ νοῦς μου δὲ μερώνει.
- 115¹⁸ Χήρα, ν' ἀλλάξεις τ' ὄνομα, χήρα νὰ μὴ σὲ λένε,
γιατ' ἦκαμες τὰ μάθια μου καί μέρα νύχτα κλαῖνε.
- 116⁵⁵ Κλαῖγε κι ἀποῦ τὰ δάκρυα μαγάρ¹⁶ καί νὰ σκάσεις,
λόγια καλὰ σοῦ μιλουνα κι ἄς ἤθελα τὰ πιάσεις.
- 117¹⁸ Καληνωρίζω μιάν ψυχὴ, μὰ τ' ὄνομα δὲ λέω,
γιατὶ ἀνὲν πῶ καί τ' ὄνομα δὰ κάθομαι νὰ κλαίω.

15 γι* ἀγάπη σου—16 μακάρ¹⁶.

Μ. 112. *Νουάρος σ. 227 ἀρ. 100.*—Μ. 113. *Γιανναράκις σ. 268 ἀρ. 74, Κριάρης σ. 454, 478.*

Μ. 114. *Κρητικὰ τ. Α' τευχ. Α' σ. 53.*—Μ. 115. *Κρητικὰ τ. Α' τευχ. Α' σ. 53.*—Μ. 117. *Γιανναράκις σ. 274 ἀρ. 122.*

ΙΖ'. ΠΟΝΟΙ

- 1¹² Καρδιά μου, ποῦ 'σουν λεύτερη, ποιὸς σοῦ 'πε ν' ἀγαπήσεις,
ποῦ 'σουνε μιὰ βασιλίσσα, σκλάβ¹²α νὰ καταντήσεις ;
- 2¹⁸ Τρεῖς χρόνους μὲ τὸ φετινὸ τραβῶ τὴν ἀλυσίδα
καί βλαστημῶ τὰ μάθια μου τὴν ὥρα ὁποῦ σ' εἶδα.
- 3³¹ Τὰ μάθια μ' ὄντὸ σέ 'δανε καλλιὰ 'ταν νὰ τὰ βγάλω,
παρὰ ποῦ σέ 'δα κι ἤδεσα ἕναν καημὸ μεγάλο.
- 4⁹ Ἡ-γι-ἀγάπη σου προπάτηξε σσι φλέγες¹ μου σάν αἷμα,
ἐσύ 'σαι ἀποῦ μοῦ σκλάβώσες ψυχὴ, ζωὴ καί πνέμα.
- 5²⁶ Ὁ σκλάβος ξεσκλαβώνεται σὰ δώσει πεντακόσα,
μὰ 'γὼ δὲν ξεσκλαβώνομαι ἂ δώσω κι ἄλλα τόσα.
- 6¹⁸ Ὁ σκλάβος ξεσκλαβώνεται καί γίνεται κι ἀζάτι²,
μὰ 'γὼ δὲν ξεσκλαβώνομαι ἀπ' τὴ δική σ' ἀγάπη.
- 7¹² Ἐναν ἀράπη μὲ φτερὰ ἔχω στὰ σωθικά μου,
καί μοῦ ρουφᾷ μεροῦ νυχτοῦ τὸ αἷμα τσῆ καρδιάς μου.

1 φλέβες—2 ἐλευθερώνεται.

- 8⁸¹ Πονῶ, πονεῖς, πονεῖς, πονῶ, πονῶ, πονεῖς, πονοῦμε,
ἔλα νὰ πάμε στοῦ γιατροῦ τὸν πόνο μας νὰ ποῦμε.
- 9⁹³ Πονῶ, πονεῖς, πονεῖς, πονῶ, πονῶ, πονεῖς, πονοῦμε,
ἔλα νὰ σμίξομε τὰ δυὸ νὰ πὰ νὰ γιατρευτοῦμε.
- 10⁹³ Δὲν ἤμπορῶ τὰ πάθη μου τῆ πέτρας νὰ τὰ λέω,
κι ἡ πέτρα νὰ μὴ μοῦ μιλεῖ, νὰ κάθομαι νὰ κλαίω.
- 11¹² Πονεῖς κι ἐσύ, πονῶ κι ἐγώ, τὰ δυὸ μας ἕναν πόνο,
ἐγὼ τὸν ἔχω στὴν καρδιά, μὰ σὺ στ' ἀχείλι μόνο.
- 12¹⁸ Πονεῖς κι ἐσύ, πονῶ κι ἐγώ, τὰ δυὸ μας ἕναν πόνο,
ἔλα νὰ πάμε στοῦ γιατροῦ νὰ γιάνομε ντελόγο.
- 13¹⁹ Πονῶ, γλυκιὰ μελαχροινή, δὲν ξέρω ἴντα νὰ κάνω,
μὰ θάν' ὁ θάνατος γλυκὺς γιὰ σέν' ἀνέν ποθάνω.
- 14⁸¹ Μὴ μὲ καταδικάζετε, πὼς τραγουδῶ τὴ νύχτα,
γιατὶ ἔχω πόνο στὴν καρδιά κι ἐβγήκα καὶ τὸν εἶπα.
- 15¹⁴ Ὅποιος μὲ δεῖ νὰ τραγουδῶ, λέει δὲν ἔχω πόνο,
μὰ γὼ μὲ τὰ τραγούδια μου τὸν πόνο μου μερώνω.
- 16¹⁸ Μὴ μὲ καταδικάζετε, πὼς τραγουδῶ τὴ νύχτα,
γιατὶ ἔχω μέσα στὴν καρδιά ἕνα μαχαίρι δίπλα.
- 17¹⁹ Τ' ἄστρα ποὺ βγαίνουν τὴν αὐγὴ καὶ τὸ φεγγάρι μόνο,
ἐκείνανά κατέχουνε τὸν ἐδικό μου πόνο.
- 18³⁰ Δὲν ἤμπορεῖ τούτῃ ἡ καρδιά τσί πόνους νὰ σωρεύγει
νὰ στέκει σὲ μιὰ συλλοή, νὰ μὴ μετασαλεύγει.
- 19²⁸ Ὁ πόνος μου ἔν' ἀγιάτρευτος κι ἡ λύπη μου μεγάλη,
πράματα ποὺ δὲν τάλπιζα μούρθανε στὸ κεφάλι.
- 20³⁰ Πόνος κι ἀγάπη ἀχώριστοι φίλοι συντροφιασμένοι,
στὸ πονεμένο στήθος μου ἔχουν φωλιά χτισμένη.
- 21²⁶ Τίνος νὰ πῶ τὸν πόνο μου νὰ μὲ παρηγορήσει,
ποὺ νάναί φίλος μπιστικὸς νὰ μὴ μὲ μολοῆσει;
Ἄν τότε πῶ στὴ γειτονιά, δὰ τότε φανερώσουν,
καὶ πράμα ποὺ ἔχαμε κρυφὸ, δὰ πὰ νὰ διαδώσουν.
Κιὰν τότε κρύψω μὲς στὴ γῆς, βασιλικὸς φυτρώνει,
καὶ σὰν τότε ποτίζουνε δὰ μὲ ξεφανερώνει.

- 22¹⁸ Βάλε με στ' ἀγκαλάκια σου μίαν ὥρα μόνο μόνο,
νά μοῦ περάσει ὁ λοῖσμός καί τση καρδιάς ὁ πόνος.
- 23¹⁴ Τέσσερεις χρόνοι πέρασαν, οἱ πέντε προπατοῦνε,
πού βρίσκομαι στί πόνους σου καί δέν παρηγοροῦμαι.
- 24¹⁴ Στό πονεμένο στήθος μου γιατρός δέ βάνει χέρι,
τά γιατρικά δέν ὠφελοῦν σά δέ σέ κάμω ταίρι.
- 25¹⁴ Ὅλοι οἱ γιατροί συνάχτηκαν γιά τὸ δικό μου πόνο,
μέ ἔδανε, μέ ξανάδανε, κι εἶπανε δέ γλυτώνω.
- 26³¹ Ἐνας γιατρός καί δυὸ γιατροί καί πέντ' ἴντα δά κάνουν,
τὸν πόν' ἀπού ἔχω στήν καρδιά δέν ἤμποροῦν νά γιάνουν.
- 27³¹ Γιά τὸ Θεό! δέ βρίσκεται στή Ρούμελη βοτάνι
κι ἕνας βασιλικὸς γιατρός τὸν πόνο μου νά γιάνει;
- 28¹⁸ Ἐπλήγωσές μου τὴν καρδιά καί δέ μπορῶ νά γιάνω,
κι ὅσοι γιατροί γιὰ μέ ἔδανε μοῦ ἔπαν πῶς δά ἔποθάνω.
- 29¹⁸ Ὅλοι οἱ γιατροί νά μαζωχτοῦν κι ὄλ' οἱ παθοί³ τοῦ κόσμου
δέ μοῦ τὴν γιάνουν τὴν πληγὴ πού ἔχω γιά σένα, φῶς μου.
- 30¹² Ὅλοι οἱ γιατροί ποθάνανε, τὰ γιατρικά χαθῆκαν,
καί μένα τὴν καρδούλα μου ἀγιάτρευτη τὴ ἔφηκαν.
- 31³⁸ Ἀντὶς γιατρός, ἐσὺ μέ τρῶς, κι ἀντὶς γιά νά μέ γιάνεις,
μοῦ καινουργιώνεις τὴν πληγὴ κι ἄλλο καλὸ δέν κάνεις.
- 32²⁶ Τὸν πόνο ἀπού ἔχω στήν καρδιά γιατρός δέν τότε γιάνει,
μὰ ἕνας μικρὸς μελαχροινὸς τότε καταλαβαίνει.
- 33¹⁵ Ἄ μ' ἀγαπᾶς μέ τὴν καρδιά, φῶς μου, φανέρωσέ το,
τὸ πονεμένο στήθος μου πάσκισε γιάτρεψέ το.
- 34¹² Εἶχα πολλές παλιές πληγές, μὰ δά μ' ἀνοίξαν κι ἄλλες,
νά τσί γιατρέψω δέ μπορῶ γιὰτ' εἶν' ὄλες μεγάλες.
- 35¹² Σέ πλούτη δέν ἐζήλεψα, μουδὲ καί στά καλά σου,
νά μέ γιατρέψεις σοῦ ζητῶ μέ μιὰ γλυκιά μαθιά σου.
- 36⁵ Γίνου γιατρός καί γιάνε μου τὸν πόνο ἀπού κατέχεις,
σκλάβος κι ἐγὼ δά σοῦ γενῶ, ὥστε νά ζεῖς νά μ' ἔχεις.
- 37³¹ Γίνου γιατρός στὸν πόνο μου, γιατρός στά βάσανά μου,
παντοτινὴ παρηγοριὰ μέσα στήν ἀγκαλιά μου.

3 ὅσοι ἔχουν πάθει.

- 38¹² Θέ μου, καί γιάτρεψέ τηνε κάθα καρδιά καημένη,
καί γιάτρεψέ τηνε κι ἐμέ τήν πολυπρικαμένη.
- 39¹⁰ ὦρες τόν ἔχω τὸ σεβντὰ κι ὄρες στὸ στρῶμα θέτω,
καί μπαινοβγαίνει ὁ γιατρός, μὰ ἄγω ἄρρωσθιά δὲν ἔχω.
Πάρε, γιατρέ, τὰ γιατρικὰ πήγαινε στὴ δουλειά σου,
τὸν πόνο ἀποῦ ἔχω στὴν καρδιά δὲ γράφουν τὰ χαρθιά σου.
- 40¹⁸ ὦρες τόν ἔχω τὸ σεβντὰ κι ὄρες τότε τσακίζω,
σάν τ' ἀμπελόφυλλο χτυπῶ, σάν τὸ καλάμι τρίζω.
- 41⁸⁰ Ἀέρας τρώει τὰ ροῦχα μου κι ὁ ἥλιος τ' ἄρματά μου,
κι ὁ ἔρωντάς σου, μάθια μου, τρώει τὰ σωθικά μου.
- 42¹⁴ Σὰ δὲ σὲ βλέπω, χάνομαι, κι ἀνὲ σὲ βλέπω, λιώνω,
κιὰν κάμω μέρες νὰ σὲ δῶ, γρικῶ μεγάλον πόνο.
- 43⁸¹ Ὁ κόσμος νὰ ξαναπλαστεῖ κι ἡ θάλασσ' ἄ γλυκάνει,
ἢ πονεμένη μου καρδιά δὲν ἔμπορεῖ νὰ γιάνει.
- 44⁸¹ Μὲς στὴν πληγή, ἄλλη πληγή, στὸν πόνο, ἄλλον πόνο,
σ' αὐτὰ τὰ πράματα γιατρός ὁ χάρος εἶναι μόνο.
- 45¹⁰ Πόνος στὸν πόνο μὲ κρατεῖ, πόνος στὸν ἄλλον πόνο,
καί καίγομαι καί χάνομαι καί κάθα μέρα λιώνω,
- 46¹² Κοιμοῦμαι μὲ τὰ βάσανα, ξυπνῶ μὲ τρῶν οἱ πόνοι,
καί τὸ κορμί μου ἐρχίνηξε σιγὰ σιγὰ νὰ λιώνει.
- 47²¹ Ἀπ' τὸ μεγάλον πόνο μου κι ἀποῦ τὰ βάσανά μου
σάν τὸ κεράκι τῆς Λαμπρῆς ἤλιωσεν ἡ καρδιά μου.
- 48¹⁰ Ποῦ νὰ γυρέψω γιατρικὸ καί ποῦ νὰ βρῶ βοτάνι,
ἢ πονεμένη μου καρδιά ποῦ πλήγωσες νὰ γιάνει;
- 49¹⁸ Πάσκω⁴ νὰ γιάνει ὁ πόνος μου, μ' αὐτὸς χεροτερεύγει
καί λίγος λίγος φθείρομαι σὰ βρύση ἀποῦ στερεύγει.
- 50¹⁸ Πέ μου το πὼς δὲ μ' ἀγαπᾶς, μὰ δὲ μοῦ κόβγεις χρόνους,
ἐγὼ ἔμαι σιδερόκαρδη καί νταγιαντῶ τσι πόνους.
- 51¹⁶ Ἀνάθεμά τα καί τὰ δυό, τὸ μήνα καί τὸ χρόνο,
ἀποῦ μᾶς τὸν ἐφύτευγε μὲς στὴν καρδιά τὸν πόνο.
- 52¹⁸ Γραμματισμένη νάσουνε νὰ διάβαζες, κερά μου,
δὲν τὸν ἐκαταλάβαινες τὸν πόνο τῆς καρδιάς μου.

4 προσπαθῶ.

- 53⁸³ Μοῦ πήρες, κλέφτη, τὴν καρδιά με μιὰ μαθιά σου μόνο,
μαζί σου πήρες τσί χαρὲς καὶ μούφηκες τὸν πόνο.
- 54¹² Ἦθελα νὰ σ' ἐθώρωνα μιὰν ὥρα μόνο μόνο,
γιὰ νὰ σοῦ πῶ, πουλάκι μου, τοῦ χωρισμοῦ τὸν πόνο.
- 55³⁸ Καρδιά μου, ἴντὰ ἔχεις καὶ πονεῖς καὶ βαρανεστενάζεις
πούρι γομάρι δὲ βαστᾶς, βουνὸ δὲν ἀνεβάζεις.
- 56⁶ Ἐχεις καρδιά πού δὲ γρικᾶ τὸν ἐδικό μου πόνο,
γεννήθηκες νὰ τυραννᾶς καὶ νὰ παιδεύγεις μόνο.
- 57²⁶ Λυπήσου με, πουλάκι μου, πρὶν ριζωθοῦν τὰ πάθη,
πρὶν νὰ περάσει ὁ πόνος μου μὲς τσῆ καρδιᾶς τὰ βᾶθη.
- 58³⁶ Πού τὴν καρδιά μου πέρασες σὰ ἴναν κομμάτι βᾶτου,
καὶ μούφηκες λαβωμαθιὲς καὶ πόνους τοῦ θανάτου.
- 59⁸⁸ Μὲς στὴν καρδιά μου φύτρωσεν ἕναν κομμάτι βᾶτου,
κι ἤριξε κλώνους καὶ κλαδιὰ καὶ ρίζες τοῦ θανάτου.
- 60¹⁰ Τὸ αἷμα στάσσει στὴν καρδιά κι ἔχει ἡ καρδιά μου πόνο,
ἴπου τὴν πληγὴ πού μοῦ ἴνοιξες τὸν περασμένο χρόνο.
- 61⁹ Κοντὸ πονεῖ κι ἄλλου καρδιά, ὅπως πονεῖ ἡ καρδιά μου,
κι ἔχει ἄλλος μαῦρα σωθικὰ ὡς εἶναι τὰ δικά μου!
- 62⁸⁷ Ἰντὰ ἔχουν τ' ἄγρια θεριά μὲς στὰ βουνὰ καὶ κλαῖνε,
τὸν πόνο μου ἔχουνε κοντὸ γῆ τὰ δικά ντως λένε;
- 63¹⁸ Τὸ γιασεμί κλαδεύγουνε τὸ χρόνο μιὰν ἡμέρα
καὶ μένα με κλαδεύγουνε οἱ πόνοι νύχτα μέρα.
- 64¹⁸ Ὅσο βραδιάζει ὁ οὐρανὸς κι ἀρχίζει νὰ νυχτώνει
τόσο με κατακόβγουνε οἱ-γι-ἐδικοί σου πόνοι.
- 65¹² Σὰν τὸ μπαξὲ μαραίνομαι, σὰ λύχνος σβήνω κι ἄφτω,
καὶ με ρωτοῦν οἱ φίλοι μου καὶ δὲ γατέχω ἴντὰ ἔχω,
Καὶ με ρωτοῦνε ποῦ πονῶ καὶ λέω τὸ καημένο,
ἕναν πουλάκι ἐρωντικό μ' ἔχει σαῖτεμένο.
- 66²¹ Τρόπο δὰ κάμω νάρχομαι νὰ σὲ ποκαμαρώνω,
γιατὶ δὲ νταγιαντίζω μπλιὸ τὸν ἄγριό μου πόνο.
- 67²⁷ Πὼς ἐλαργάραμε⁵ τὰ δυὸ μὴ μ' ἀρνηθεῖς, κερά μου,
κι ὁ πόνος σου μοῦ τὰ κεντᾶ τὰ φύλλα τσῆ καρδιᾶς μου.

⁵ ἀπομακρυνθήκαμε.

- 68¹ Περνοῦν οἱ μῆνες σά νερό καί σάν πουλιά οἱ χρόνοι,
μά δέν περνοῦν τῆ δόλιας μου καρδιάς οἱ μαῦροι πόνου.
- 69¹⁸ Γαρεφαλιά, ρίξε τσ' ἄθους, καί κανελιά, τσί κλώνους,
νά μοῦ γιατρέψεις τσί πληγές καί δέ βαστῶ τσί πόνους.
- 70²⁶ Καρδιά μου κακορίζικη, μόνη παρηγορήσου,
βρίσκονται κι ἄλλοι ἀπὸ πονοῦν, δέν εἶσαι ἀμοναχὴ σου.
- 71¹⁸ Καρδιά μου ἀπαρηγόρητη, παρηγορήσου ἀτή σου,
κι ἄλλες πολλές τὸ πάθανε, δέν εἶσαι ἀμοναχὴ σου.
- 72²¹ Παρηγορῶ τη τὴν καρδιά, μά ὁ πόνος εἶναι πόνος,
καί δά τὴ χάσω τὴ ζωὴ πρὶν νά γυρίσει ὁ χρόνος.
- 73²³ Ὅσο γλυκὰ κι ἀνέν πονῶ, ὁ πόνος εἶναι πόνος,
κι ἐμάρανέ μου τὴν καρδιά, πρὶν νά γυρίσει ὁ χρόνος.
- 74¹² Τέσσερεις χρόνοι κλείσανε, οἱ πέντε προπατοῦνε,
πού καίγομαι στί πόνους σου καί δέν παρηγοροῦμαι.
- 75¹² Ρῶτα νά δεῖς πῶς σ' ἀγαπῶ καί πῶς πονῶ καί κλαίω,
καί μ' ἴντα πόνου στήν καρδιά τὸ ὄνομά σου λέω.
- 76²¹ Σάν τὸ κατέχεις πῶς πονῶ, γιάντα μὲ δικιμάζεις;
τὴν πονεμένη μου καρδιά γιάντα τὴν κομμαθιάζεις;
- 77²⁶ Μὴ μὲ πληγώνεις καί πονῶ, ἄφησ' με μπλιό νά γιάνω,
καί τὴ ζωὴ καθημερνῶς τὸ νιώθω πῶς τὴ χάνω.
- 78¹² Ποιὸς οὐρανός, ποιὰ θάλασσα, ποιὰ βρῦση δὲ θολώνει,
ποιοὺς ἔχει πόνου στήν καρδιά καί δέν τὸ φανερώνει;
- 79²⁶ Ἥφθειρα ἴγῳ τὰ νιάτα μου, πάει τα ἡ ζωὴ μου,
ὁ πόνος πού ἴχω στήν καρδιά δά φάει τὸ κορμί μου.
- 80¹⁵ Θά κάμω σιδερὴ καρδιά κι ἀφθιά νά μὴ γρικοῦνε
καί μολυβένια σωθικά τὸν πόνου νά βαστοῦνε.
- 81¹⁵ Καί τὸ πουλί πού ἴναι πουλί καί κείνο ἔχει πόνου,
ἀπάνω στὸ ξερὸ κλαδί τότε περνᾶ τὸ χρόνο.
- 82²¹ Εἶναι βαρὺς ὁ πόνος μου, βαρὺς, φαρμακωμένος,
κι ὁ ἔρωντας στ' ἀστήθια μου βαθιά ἴναι ριζωμένος.
- 83¹⁶ Πολλὰ λογιάζω νά σοῦ πῶ, μά σά σέ δῶ τὰ χάνω,
κι ἀπ' τὴν ἀγάπη τὴν πολλὴ κοντεύγει νά ποθάνω.

- 84⁸¹ "Ότινα μούρθ' ή-γι-άναπνιά, μούρχεται κι ένας πόνος,
σέ κάθα μου άνεστεναγμό μοῦ κόβγεται ένας χρόνος.
- 85¹⁹ Βάνουνε πάλι χερικό οί πόνοι νά στιβιάζουν⁶,
σάν τοῦ βορρά τ' άνέφαλα όντέ μονομεριάζουν.
- 86⁹ Τῶν πονεμένω τσί ψυχές νά τσ' εἶχα σ' έναν τόπο,
νά τσί ταῖζω ζάχαρη, νά τσί ποτίζω μόσκο!
- 87¹² Τῶν πονεμένω τσί καρδιές πῶς τσί πονεῖ ή ψυχή μου,
γιατί έκειά μέσα βρίσκεται κι έμένα ή-γι-έδική μου!
- 88¹² Στῶν πονεμένω τσί καρδιές κάνω κι έγώ χισμέτι^{6α},
μά στη δική μου δέ μπορῶ νά κάμω καερέτι⁷.
- 89⁸¹ Μαχαίρι δέ μ' έπλήγωσε, κιαμιάν πληγή δέν έχω,
πόνο 'χω μέσα στην καρδιά, μά ἴντά 'ναι δέ γατέχω.
- 90¹⁸ Μαχαίρι δέ μ' έπλήγωσε, κιαμιάν πληγή δέν έχω,
κι ἴντά 'χει ή-γι-εῤρη μου καρδιά και κλαίει δέ γατέχω.
- 91¹ Ντέρτι και πόνος με κρατεῖ, κοντεύγει νά ποθάνω,
στόν πόνο βρίσκω γιατριγιά, στό ντέρτι ἴντα νά κάνω;
- 92³³ "Ο πόνος σου 'ναι πόνος μου, τὸ ντέρτι σου δικό μου,
κι όπου πονεῖς πονῶ κι έγώ, μήλο ζαρίφικό μου.
- 93⁸¹ "Ανοιξε τ' άχειλάκι σου, κιάν έχεις πόνο πέ μου,
κι άνέ σ' έτραῖτόρεψα⁸ μη με βαστάξεις, Θεέ μου.
- 94¹² Και νά με σφάξεις, δέν πονῶ, με τὸ δικό σου χέρι,
μόνο πονῶ ἄ μ' άρνηθεῖς και κάμεις άλλο ταίρι.
- 95¹² "Οντὸ σέ βλέπω και πονεῖς τὰ μάθια μου δακρύζουν,
και τήν καρδιά μου οί πόνοι σου ἄσπλαχνα τήν ξεσκίζουν.
- 96¹² Πῶς δέ με θές μοῦ τόπανε πρίν σέ γνωρίσω άκόμη,
κι εἶπα: σά δεῖ τόν πόνο μου, ἴσως άλλάξει γνώμη.
- 97¹⁶ Λυποῦμαι, καίω, καίγομαι, κλαίω, πονῶ και λιώνω,
χάνομαι, σβήνω, ξεψυχῶ στόν έδικό σου πόνο.
- 98¹⁶ Καθώς πονεῖ ή καρδούλα σου, έτσά πονεῖ και μένα,
έτσά 'ναι σά χωρίσουνε δυὸ πολυαγαπημένα.

6 μαζεύονται ὅλοι μαζί σ' ένα μέρος — 6α ὑπερσεις — 7 νά τήν παρηγορήσω —
8 έπρόδωσα.

- 99¹⁹ Νὰ μὲ χτικιάσεις πολεμᾶς καὶ μόνο αὐτὸ πασκίζεις,
ὀγλήγορα τ' ἀξώνεσαι⁹ καὶ μὴν κακοκαρδίζεις.
- 100²⁰ Γιὰ δὲς πῶς μ' ἐκατήντησες, χρυσηῆς μανούλας γέννα,
καὶ τὸ χτικιὸ ποκάμισο ἐφόρεσα γιὰ σένα.
- 101¹⁸ Γιὰ δὲς με πῶς ἐγίνηκα καὶ μπλιὸ ζωὴ δὲν ἔχω,
κι ἀνέν ποθάνω, ἀγάπη μου, 'πὸ σένα τὸ κατέχω.
- 102¹⁶ Γιὰ δὲς πῶς μ' ἐκατήντησες, κι ὅλοι οἱ γιατροὶ τὸ λένε
πῶς ἔχω βέβαιο χτικιὸ κι ἀζωντανὸ μὲ κλαῖνε!
- 103¹² Ἐχτίκιασα, πουλάκι μου, κι ὅλοι οἱ γιατροὶ τὸ λένε
πῶς ἔχω βέβαιο χτικιὸ κι ἀζωντανὸ μὲ κλαῖνε.
- 104¹⁸ Γιὰ δὲς πῶς μ' ἐκατήντησες κι ὁ κόσμος δὲ μ' ἀρέσει,
καὶ τραγουδοῦνε τὰ πουλιά κι ἐγὼ θαρρῶ πῶς κλαῖσι.
- 105¹² Ἐχτίκιασές με ἀπού 'μουνε ἀθὸς τση κρεβατίνας,
κι ἤμουν λουλούδι τσ' Αἴγυπτος καὶ ρόδο τῆς Ἀθήνας.
- 106¹⁸ Ἐχτίκιασές με, ἀγάπη μου, καὶ προπατῶ καὶ βήχω,
καὶ μὲ ρωτοῦν οἱ φίλοι μου, μὰ δὲν τῶς τ' ἀποδείχνω.
- 107¹² Ἐχτίκιασα, πουλάκι μου, καὶ προπατῶ καὶ βήχω,
κι ἐπρόφταξα κι ἐκούμπησα στὸν ἐδικὸ σας τοῖχο.
- 108¹ Ἐχτίκιασές με, ἀγάπη μου, τ' ἀχείλι μου τὸ κρύβγει,
τὸ πρόσωπο τὸ μαρτυρᾷ πῶς ἔχω ζωὴ λίγη.
- 109¹⁵ Ἀπήτης μ' ἐβερέμιασες¹⁰ κι ἦδεσα τὸ βερέμι¹¹,
ἐπήγες κι εἶπες τοῦ γιατροῦ: ἄσ' τηνε καὶ δὲ γιαίνει.
- 110¹ Ἐχτίκιασα γιὰ νὰ φανῶ πιστὸς στὸν ἔρωντά σου,
μὰ σύ, σκληρῆ, δὲ μ' ἀγαπᾶς, δὲ μὲ πονεῖ ἡ καρδιά σου.
- 111³¹ Μὲς στὴ ζωὴ 'μαι ὁ μισὸς κι ἄλλος μισὸς στὸ μνημα,
κι ἀκόμη νὰ μὲ τυραννᾶς, κάνεις μεγάλο κρίμα.
- 112³¹ Μέρα καὶ νύχτα γιατρικὰ κρατῶ στὴν κάθα τζέπη,
κι ἡ μάν' ἀπού μ' ἐγέννησε κι ἐκείνη μ' ἐβαρέθη.
- 113¹⁸ Μέρα καὶ νύχτα γιατρικὰ κρατῶ στὴν κάθα ζέπη¹²,
σκέψου πῶς εἶναι καὶ Θεὸς ἀπὸ ψηλά καὶ βλέπει.

9 ἀξιώνεσαι—10 μ' ἔκαμες φθισικὸ—11 φθίση—12 τσέπη.

Μ. 102, 103. Ὡδ. Ἀθηνῶν σ. 96, Ρασσοῦ σ. 539 ἀρ. 580, Ἐρωτόκριτος Δ' σ. 252 στ. 463.

- 114¹⁸ Θωρείς πῶς ἐκατήνησα σάν τόν ἀποθαμένο,
κι εἶν' τὸ χατίρι σου ἀφορμή, κι ἴντα καταλαβαίνω ;
- 115³¹ Ντέρτι δὲν εἶναι στὸ ντουινιά σάν τὸ δικό μου ντέρτι,
νά λιώνει τὸ κορμάκι μου, σάν τὸ κερί νὰ πέφτει.
- 116⁴ Γιατροὶ καὶ μάγοι τόπανε νὰ μὴ ζητῶ βοτάνι,
γιατ' ἡ πληγὴ ποῦ μοῦ ἔνοιξες δὲν εἶναι γιὰ νὰ γιάνει.
- 117¹⁸ Τοῦ πόνου μου τὸ γιατρικὸ γιατρὸς κιανεὶς δὲν ξέρει,
καὶ βρίσκεται στὸ ἀγάπης μου τῆς ἄπονης τὸ χέρι.
- 118⁴ Καλλιὰ νὰ μ' ἐφαρμάκωνες παρὰ νὰ μὲ παιδεύεις,
τ' ἀχείλια σου ἔναι ὁ γιατρός, κιὰ θέλεις μὲ γιατρεύεις.
- 119⁴ Σάν ἡ δική σου ἡ καρδιά δὲ θέλει νὰ μὲ γιάνει,
ἄς γίνει ὁ χάροντας γιατρός κι ἡ μαύρη γῆς βοτάνι.
- 120¹⁸ Δὲ βρίσκεται ἕνας ἄθρωπος στὸν κόσμον νὰ λυπᾶται,
νά σώσει τὸ κορμάκι μου ποῦ πολυτυραννᾶται ;
- 121⁹ Πάψε τ' ἀνετρανίσματα, τὸ κούνισμα ποῦ κάνεις,
κι ἕνα μαχαίρι δίστομο μὲς στὴν καρδιά μου βάνεις.
- 122⁴ Ἐδὰ δυὸ μῆνες π' ἀγαπῶ, δυὸ χρόνοι μοῦ κοπήκαν,
καὶ δυὸ μαχαίρια δίστομα μὲς στὴν καρδιά μου μπήκαν.
- 123⁹ Ἐνα μαχαίρι μὲ ἔσφαζε, μὰ ἐδὰ μὲ σφάζει κι ἄλλο,
μὰ δὲ γατέχω, μὰ τὸ Θεό, ποιὸ ἔναι τὸ πλιά μεγάλο !
- 124⁴ Μὴ μὲ χτυπᾶς μὲ τὸ σπαθὶ μουδὲ μὲ τὸ μαχαίρι,
μόνο μὲ τὸ βασιλικὸ ἀποῦ βαστᾶς στὸ χέρι.
- 125³¹ Γιὰ τὸ Θεὸ ξανοίξετε τὸ δίκικοπο μαχαίρι,
ἀποῦ ἔχω μὲσα στὴν καρδιά χειμῶνα καλοκαίρι.
- 126¹⁸ Ἐπλήγωσές μου τὴν καρδιά, μπλιό μου δὲν ἔχ' ὀλπίδα,
γιατὶ ἔχει τὸ μαχαίρι σου φαρμακερὴ λεμπίδα.
- 127¹³ Πάρ' τὴν καρδιά μου πάρ' τὴνε μὲ τὸ σκληρό σου χέρι,
καὶ σκίσε τὴν ἀλύπητα μὲ δίκικοπο μαχαίρι,
καὶ σ' ἕνα μέρος τῆς καρδιάς τὸ αἷμα δὰ μαυρίσει,
τὸ δίκικοπο μαχαίρι σου ἐκεῖ δὰ σταματήσει.
Ἐκεῖ δ' ἀκούσεις μιὰ φωνὴ νὰ βγαίνει ἀποῦ τὸ στόμα,
καὶ δὰ σοῦ πεῖ : μ' ἐπλήγωσες, μὰ σ' ἀγαπῶ ἀκόμα.

- 128¹⁸ Ὁ κόσμος νὰ ξαναπλαστεῖ ἐμένα δὲ μ' ἀρέσει,
γιατὶ ἔχει ἡ-γι-ἔρμη μου καρδιά λαβωμαθιά στὴ μέση.
- 129¹⁸ Κοιμήσου μὲς στὸ μνήμα σου, καρδιά μου ἀποθαμένη,
καὶ πάρε το ἀπόφαση, δὲν ξαναζεῖς, καημένη.
- 130⁴ Ἀπ' τὴν πληγὴ ποῦ μοῦ ἔνοιξες τὸ αἷμα δὰ σοῦ δώσω,
κι ἀποῦ τὴν ἄχνα τοῦ καημοῦ τὸ χιόνι δὰ σοῦ λιώσω.
- 131⁴ Πρόβαλε, ἀγαπημένο μου, κι ἐγὼ δὲν τρώγω ἀθρώπους,
καὶ τὴν καρδιά μου λάβωσες ἔπο δεκαπέντε τόπους.
- 132⁴ Θὰ βγῶ στὸν κόσμο νὰ ρωτῶ ἂν γαίνουν πληγωμένοι,
κιὰν βρίσκεται κιανεὶς γιατρὸς παλιὲς πληγὲς νὰ γαίνει.
- 133¹⁴ Μὲς στὴν καρδιά μου σ' ἔχω ἔγω ὄντε γκιὰ σὲ γυρέψω,
κι ἐπλήγωσές μου τη βαθιά καὶ πῶς δὰ τὴ γιατρέψω.
- 134²⁸ Καρδιά, μὴ γίνεσαι ριτζᾶς¹⁸ σ' αὐτὸν ποῦ σὲ πληγώνει,
κι αὐτὸς ἔχει στὸν τόπο σου ἕναν κομμάτι χιόνι.
- 135¹⁸ Καρδιά μου, σκίσου, πλάνταξε, γίνου χίλια κομμάθια,
πράματα ποῦ δὲν τάλπιζες εἶδαν τὰ δυὸ σου μάθια.
- 136¹⁰ Σκίσου, καρδιά μου, γίνου δυὸ φελιά σὰν τὸ πεπόνι,
ποῦ κάθεσαι καὶ δὲ μιλεῖς κι ὁ κόσμος σὲ μαλώνει.
- 137⁸⁰ Σκίσου, καρδιά μου, γίνου δυὸ σὰν τὸ κρομμῦδι φέτες,
ὡς σκίζουν τὸ πετροκοπιὸ¹⁴ καὶ βγάνουνε τσί πέτρες.
- 138¹⁸ Ἐ, πολυαγαπημένο μου, κιὰν εἶχα ὀλπίδα ἐχάθη,
καὶ γιατρικὸ δὲ βρίσκεται γιὰ τὰ δικά μου πάθη.
- 139¹⁸ Ἐράισ' ἡ καρδούλα μου καὶ δὲ μπορ' ἄ γελάσω,
χαίρου τὸν κόσμο ἀμοναχὴ κι ἐγὼ ἄς τότε χάσω.
- 140¹² Εἶχα καρδιά λεονταριοῦ, μὰ ράισε γιὰ σένα,
ποῦ νάθελα σ' ἀποβαρθεῖ ἡ μάνα ἀποῦ σ' ἐγέννα.
- 141¹⁸ Καρδιά λεονταριοῦ, βαστᾶς καὶ σιδερένια γνώμη,
ψυχομαχῶ κι ἐσύ μοῦ λὲς δὰ σὲ παιδέψω ἀκόμη.
- 142¹⁸ Εἶδα καρδιὲς νάχουν πληγὲς, νάχουν ἄσκημο χάλι,
μὰ τσὴ καρδιάς μου τὸ κακὸ καρδιά δὲν τόπαθ' ἄλλη.
- 143¹⁸ Νάταν τ' ἀστήθι μου γυαλί, νὰ δεῖς τὰ σωθικά μου,
νὰ δεῖς γιὰ ποιὸ μαραίνονται τὰ φύλλα τσὴ καρδιάς μου.

13 μὴν παρακαλεῖς—14 λατομεῖο.

- 144¹² Νάταν τ' ἀστήθι μου γυαλί, νά δειῖς τὰ σωθικά μου,
νά δειῖς πληγές ποῦ τσ' ἔχουνε τὰ φύλλα τσῆ καρδιάς μου.
- 145²⁶ Τοῖ πόνους ποῦ ἔχω στήν καρδιά κιανεῖς δέν τζῖ γνωρίζει,
μόν' ὁ Μεγαλοδύναμος π' ἀστράφτει καί χιονίζει.
- 146⁸⁰ Ὅσο βραδιάζει σκοτεινιά καί δέ θωροῦν τὰ μάθια,
γίνεται τὸ κορμί βαρὺ καί ἡ καρδιά κομμάρια.
- 147⁸⁸ Σά μοῦ ραῖσεις τὴν καρδιά καί σά μοῦ τῆ μαράνεις,
ποῦ δά τὸ βρεῖς τὸ γιατρικὸ ὕστερα νά τῆ γιάνεις ;
- 148¹⁸ Μὴν τὰ θωρεῖς τ' ἀχείλια μου πῶς παίζουν καί γελοῦνε,
μαῦρες πληγές ἔχει ἡ καρδιά, μὰ δέν τὸ μολογοῦνε.
- 149¹⁸ Μὲς στήν καρδιά μου βρῖσκεσαι, τὰ σπλάχνα μου πληγώνεις,
τὸ αἷμα μου ποτίζεσαι κι ἀθεῖς καί μεγαλώνεις.
- 150⁴ Μὲς στήν καρδιά μου κάθεσαι, τὸ αἷμα μου τὸ πίνεις,
κι ὄσες σταλαμαθιές μοῦ πιεῖς, τόσες πληγές μ' ἀφήνεις.
- 151⁹ Ἐναν πουλάκι κιλαηδεῖ, δέν ξέρω ποῦ κοιτάζει,
καί τὸν κιλαΐδισμό γρικῶ καί στήν καρδιά μὲ σφάζει.
- 152¹⁸ Ἀνάδια¹⁵ μοῦ ῥθες κι ἤκατσε, σάν ἥλιος, σά φεγγάρι,
κι ἐρούφηξες τὸ αἷμα μου σάν τὸ ξερὸ σφουγγάρι.
- 153¹² Σά σέ ἔδανε τὰ μάθια μου πάλι ἤψεν ὁ γιαράς¹⁶ μου,
πάλι τσιγουδιστήκανε¹⁷ τὰ φύλλα τσῆ καρδιάς μου.
- 154²⁶ Ψυχὴ κιάν εἶχα ἐπῆρες τη, καρδιά κι ἐλάβωσές τη,
κιάν εἶχα καί ποθές φιλιὰ, ἐξεθεμέλιωσές τη.
- 155¹² Βάλε βουλή νά σμίξομε, βουλή ν' ἀνταμωθοῦμε,
κι ὁ γεῖς τ' ἄλλοῦ τὸν πόνο μας νά κάτσομε νά ποῦμε.
- 156³¹ Ἄχι, τὸ κακορίζικο, δίχως καημοὺς καί πάθη,
δίχως βερέμι κι ἀρρωσθιά ἤπεσα στὸ κρεβάτι !
- 157³¹ Χαρά σέ κείνη τὴν καρδιά, τῆ σιδεροπλασμένη,
ποῦ τὴν ἀγάπη χαίρεται καί τὸν καημὸ ἔπομένει.
- 158²⁶ Τὰ πάθη μου πληθύνανε σάν τοῦ γιαλοῦ τὸν ἄμμο,
μὰ σά μοῦ τάδωκε ὁ Θεὸς ἴντα μπορῶ νά κάμω ;

15 ἀντίκρου—16 πληγή—17 κήκαν.

Μ. 152. Γιανναράκις σ. 262 ἀρ. 30, Θρακικά σ. 190 ἀρ. 100, Ἀραβαντινὸς σ. 317, Passou
σ. 491 ἀρ. 89 σ. 529 ἀρ. 474, Κρητικὰ τ. Α' τεῦχ. Α' σ. 51.—Μ. 154. Κριάργης σ. 460.
Μ. 158. Band-Bony σ. 145.

- 159⁵ Νάταν ὁ οὐρανὸς χαρτί κι ἡ θάλασσα μελάνι,
θὲ νάγραφα τὰ πάθη μου καὶ πάλι δὲν τὰ βάνει.
- 160²³ Τὰ πάθη μου δὲν τάπαθες, μ' ἂν ἤθελα τὰ πάθεις,
μουδὲ τὸν ἐμίσον καιρὸ δὲν ἤθελα βασιτάξεις.
- 161¹⁸ Ρωτόκριτος ἐγίνηκα, πολλὰ 'χῶ παθωμένα,
Θέ μου, ἀπού 'σαι δίκαιος, δικαίωσε κι ἐμένα.
- 162¹⁶ Τὰ πάθη μου δὲν τάπαθε μόνο ἡ-γι-'Αρετούσα,
πού τὴν ἐβάλαν φυλακὴ καὶ τὴν ἐτυραννοῦσα.
- 163⁶ Θε μου μεγαλοδύναμε, μεγάλε καὶ μεγάλε,
ἀπού τὰ πάθη βγάλε με καὶ στοὶ χαρὲς μὲ βάλε.
- 164¹⁹ Σαῖτες μού 'χεις ἑκατὸ βαρμένες στήν καρδιά μου,
καὶ ἄλλες τόσες μαχαιρὲς μέσα στὰ σωθικά μου.
- 165¹² "Αρχίξε, γλώσσα μου πρικιά, χεῖλι φαρμακωμένο,
κορμί μου κακορίζικο, στὰ πάθη ἀνεθρεμμένο.
- 166¹² "Αν ἀρχινήξω νὰ τὰ πῶ τὰ πάθη μου τραγούδι,
ἡ γῆς ἀπού δὰ στέκομαι δὲ βγάνει μπλιὸ λουλούδι.
- 167¹⁶ "Αν ἀρχινήξω νὰ τὰ πῶ τὰ πάθη μου τραγούδι,
ὡς καὶ ἡ γῆς δὰ ξεραθεῖ, δὲ βγάνει μπλιὸ λουλούδι.
- 168¹⁶ "Αν ἀρχινήξω νὰ τὰ πῶ τὰ πάθη μου τροπάρι,
ἡ γῆς ἀπού δὰ στέκομαι δὲ βγάνει μπλιὸ χορτάρι.
- 169²⁸ Καρδιά μου, πού 'σουν δροσερὴ κι ἀμάθητη στὰ πάθη,
ἐπλάκωσέ σε ὁ σεβντὰς κι ἐψύγης κι ἐμαράθης.
- 170³¹ "Οντε προβάλω νὰ σὲ δῶ κι ἐσύ νὰ δεῖς ἐμένα,
στάσσουν ἀπ' τὴν καρδούλα μου τρεῖς στάλες μαῦρο αἷμα.
- 171¹² "Ο κόσμος μὲ κατηγορᾷ πῶς σοῦ 'χῶ τέθοια ἀγάπη,
μὰ μπὰς καὶ τόθελαι κι ἐγὼ νὰ ξαναμπῶ στὰ πάθη ;
- 172²¹ "Ελα νὰ πάμε, μάθια μου, σ' ἕνα βαθὺ πηγάιδι,
νὰ λέμενε τὰ πάθη μας κάθα πρωὶ καὶ βράδυ.
- 173³¹ Μὲς στήν καρδιά μου φύτρωσε χρυσὴ μηλιὰ μὲ τ' ἄνθη,
καὶ τρῶνε ἄλλοι τὸν καρπὸ κι ἐγὼ τραβῶ τὰ πάθη.

- 174¹⁸ Ἦμουν μικρὴ κι ἀμάθητη στοῦ ἔρωντα τὰ πάθη,
γιὰ κείνον ἢ καρδούλα μου ἐψύγη κι ἐμαράθη.
- 175⁹¹ Ἀθρῶπος δὲν ἐβρέθηκε νὰ τάχει γνωρισμένα
τοῦ ἔρωντα τὰ βάσανα, τὰ πάθη, σὰν κι ἐμένα.
- 176⁸⁰ Πάθη δὲν εἶχα κι ἤλεγα: πῶς εἶν' αὐτὰ τὰ πάθη;
μὰ δὰ πὺ πάθιασα κι ἐγὼ ἢ νιότη μου ἐμαράθη.
- 177¹⁸ Δὲν εἶναι κρίμα τὸ κορμὶ νὰ τὸ νικοῦν τὰ πάθη,
νὰ τὸ νικοῦν οἱ λοῖσομοὶ τῆ νύχτα στὸ κρεβάτι;
- 178¹⁸ Μὴ μὲ καταδικάζετε ὅσ' εἶστε στὴν ἀγάπη,
κι ἐκαταδίκασα κι ἐγὼ πρίχου νὰ μῶ στὰ πάθη.
- 179¹⁴ Γιὰ δέ με πῶς ἐπάντωκα¹⁸ καὶ γνωριμιὰ δὲν ἔχω^{18α},
κι ὄλ' ἀπὸ τὴν ἀγάπη σου, μικρὴ μου, τὸ κατέχω.
- 180⁴ Νὰ σ' ἀγαπῶ χάνω ζωὴ, νὰ σ' ἀρνηθῶ λυποῦμαι,
νὰ σ' ἀπολάψω δὲ μπορῶ κι ἄδικα τυραννοῦμαι.
- 181¹⁶ Μὲς στὴν καρδιά μου φύτρωσεν ἕναν κλαδὶ ἀμπέρι,
κι εἶναι τὰ φύλλα ντου πλαθιά, καὶ ποιὸς τὰ ὑποφέρει!
- 182¹⁰ Μέσα στὰ φύλλα τσῆ καρδιάς δεντρὸ ἄχω φυτεμένο,
κι ἀπάνω στὰ κλωνάρια ντου φίδι περιπλεγμένο.
- 183²¹ Ξάνοιξε τὴν καρδούλα μου πῶς εἶναι χλομισμένη,
μεγάλο φίδι ἀζωντανὸ τὴν τρώει τὴν καημένη.
- 184²⁶ Ξαπλώσετέ με νεκρικά, σκίσετε τὴν καρδιά μου,
νὰ δεῖτε φίδια καὶ θεριά πὺ τρῶν τὰ σωθικά μου.
- 185¹⁶ Καρδιά, πῶς τὸ ἴποφάσις κι ἤφηκες νὰ ριζῶσει
κακὸ δεντρὸ στὴ μέση σου, πὺ δὰ σὲ φαρμακῶσει,
γιατὶ ἴχει φύλλα καὶ κλαδιά, καρπὸ φαρμακωμένο,
κι ἀπὸ τὴ ρίζα ὡς τὴν κορφή ὄφιδες φορτωμένο.
- 186²¹ Ἐσὺ ἴσ' αἰτία κι ἀφορμὴ, κόκκινο πορτακάλι,
καὶ σύρνω τὸν καρδιόπονο καὶ τοῦ σεβντᾶ τὴ ζάλη.
- 187¹⁶ Ἦσκισες τὴν καρδούλα μου σὰν ὄχεντρα κι ἐβγήκες,
καὶ τὸ πρικὺ φαρμάκι σου μὲς στὴν καρδιά μου ἐφήκες.
- 188¹⁶ Ζαχαροζυμωμένη μου καὶ τοῦ μελιοῦ γλυκάδα,
φαρμάκι ἀπὸ μ' ἐπότισες τούτη τὴν ἐβδομάδα!

18 κατήντησα—18α δὲν ἀναγνωρίζομαι.

- 189¹ Στή βρύση στάθηκα κι ἐγὼ νὰ πιῶ κρυγιὸ νεράκι,
μὰ τὸ νερὸ ντζης γίνηκε γιὰ μὲ πρικὺ φαρμάκι.
- 190²¹ "Ὅπως στερνιάζει¹⁹ τὸ νερὸ στοῦ ποταμοῦ τ' αὐλάκι,
ἐτσὰ καὶ στήν καρδούλα μου ἐστέρνιασε φαρμάκι,
καὶ τρώγω το καὶ τρώει με, πίνω το καὶ ρουφᾶ με,
καὶ σφίγγω το καὶ σφίγγει με, φιλιῶ το κι ἀγαπᾶ με.
- 191¹⁸ "Ἦθελα νάχω στήν καρδιά ξναν παραθυράκι,
γιὰ νὰ τ' ἀνοίγω τὸ πρῶι νὰ τρέχει τὸ φαρμάκι.
- 192²⁶ Κι οἱ πέτρες οἱ-γι-ἀμίλητες ὄντὸ πατῶ μιλοῦνε
καὶ λένε: κεῖνο τὸ κορμί τυραννισμένο ἀπού 'ναι!
- 193¹⁸ Ψιλομελαχροινάκι μου, μὲ τὴν ἐλιά στή μούρη,
ζωή 'ναι τούτη ἀπού μου τρῶς, δὲν εἶναι καναβούρι.
- 194⁷ Παρασκομπουγαδιάστρα²⁰ μου καὶ σαββατοξαπλώστρα,
τὴν Κυριακὴ στήν ἐκκλησὰ τὰ σωθικά μου τρῶς τα.
- 195¹² Τρώει ἢ φωθιά τὰ σίδερα κι ὁ σάρακας²¹ τὸ ξύλο,
κι ἐσὺ μοῦ τρῶς τὰ νιάτα μου, σὰν ἄρρωστος τὸ μῆλο.
- 196³¹ "Ἦφαι ἢ πέτρα τὸ σκοινὶ ἀνέσυρε καὶ σύρε,
κι ἐσὺ 'φαες τὰ νιάτα μου ἀγκάλιασε καὶ φίλιε.
- 197¹⁸ "Ἦφαι ἢ πέτρα τὸ σκοινὶ ἀνέσυρε καὶ σύρε,
κι ἐφάγανε τὰ νιάτα μου οἱ κόπελιές κι οἱ χῆρες.
- 198²⁶ Ψιλομελαχροινάκι μου, τοῦ Κάτου Κόσμου ἀέρι,
ὡς πότε δὰ μὲ τυραννᾷς καὶ δὲ μὲ κάνεις ταίρι;
- 199¹² Σὰν τύραννος μὲ τυραννᾷς καὶ σὰν κριτὴς μὲ κρίνεις,
τὴ λευτεριά μου σοῦ ζητῶ, γιάντα δὲ μοῦ τὴ δίνεις;
- 200¹² Ὡς δέρνει ἀέρας τὰ δεντρά, μὲ δέρνει ἢ-γι-ἀπονιά σου,
δὲ μὲ λυπᾷσαι, ἀγάπη μου, νὰ βρίσκομαι μακρά σου;
- 201¹¹ Σύρμα κρατεῖς καὶ σὺρνεις με, μαγνήτη καὶ τραβᾷς με,
σὰν τὸ σακίζι²² μὲ μασεῖς κι ἄδικα τυραννᾷς με.
- 202⁶ Ματάκια μου καὶ φρύδια μου, παντοτινὸ μου ταίρι,
ἴντα τραβῶ γιὰ λόγου σου ἕνας Θεὸς τὸ ξέρει!

19 μαζεῦεται σ' ἕναν τόπο — 20 αὐτὴ ποὺ κάνει τὴ μπουγάδα τὴν Παρασκευὴ —
21 τὸ σκουλήκι ποὺ τρώει τὰ ξύλα, ὁ σκόρος — 22 μαστιχί.

- 203⁶ Σάν ψάρι τηγανίζομαι, σά λύχνος σβήνω κι ἄφτω,
σάν τόν ἀθό μαραίνομαι καί δέ γατέχω ἴντά ᾿χω.
- 204¹⁴ Λυπήσου με, σπλαχνίσου με, κάμε κι ἐσύ θεότη,
καί τση καρδιάς τή δύναμη γρικῶ τηνε κι ἐκόπη.
- 205¹⁶ Ἀποϋσταν ἐγεννήθηκα μέ τὰ θεριά μαλώνω,
καί μέ τσί δράκους πολεμῶ κι ἐσένα δέ μερώνω.
- 206¹² Γίνου ὀλπίδα ὀλόφωτη καί μιὰ στιγμή γιά μένα,
πού τυραννοῦμαι καί πονῶ καί χάνομαι γιά σένα.
- 207⁶ Γύρισε δές τόν οὐρανό καί τό Θεό φοβήσου,
δέν ἔχει πλιά σκληρή καρδιά ἀπού τήν ἐδική σου.
- 208¹² Τόσο σκληρή καί ἄπονη δέν τόλπιζα γιά νάσαι,
νά λιώνει τό κορμάκι μου καί νά μή μέ λυπᾶσαι.
- 209¹² Τό αἷμα μου εἶναι πρικύ κι ὁ ἄμμος δέν τό πίνει,
κι ἡ μάνα ὀπού μ' ἐγέννησε ὀχτρός κι ἐκείνη ἐγίνη.
- 210⁷ Ὁ κόσμος μέ κατηγορᾶ κι ἡ γῆς μ' ἀπιλογᾶται,
κι ἡ-γι-ἄπονή σου ἡ καρδιά δέ μέ ψυχοπονᾶται ;
- 211³¹ Μές στήν καρδιά μου ὁ ἔρωντας ἦνοιξε παραθύρι,
καί μούφθειρες τή νιότη μου, γιά δέ βαστᾶς χατίρι.
- 212²¹ Εἶχα καρδιά πού ᾿ταν μπαξές, μέ ρόδα στολισμένη,
καί μοῦ τή μάρανες ἐσύ, ἀνεθεματισμένη.
- 213³¹ Καρδιά κιάν εἶχα πῆρες τη, ψυχή κιάν εἶχα ἐχάθη,
κι ὁ λοῖσμός κι ἡ συλλοή σέ σένα ἐκαταστάθη.
- 214⁴ Δέ μέ λυπᾶσαι, δέν πονεῖς, δέ βλέπεις, δέν πιστεύεις
πῶς ἤλιωσα σάν τό κερί, κι ἀκόμη μέ παιδεύεις ;
- 215⁹ Αἷμα πέντε σταλαμαθιές τρέχει ἀπού τήν καρδιά μου
ὄντε γυρίσω καί σέ δῶ, μπουμπούλα κοπελιά μου.
- 216⁴ Ζῶ μές στόν ψεύτικο ντουριά, μᾶ ἴντα ζῶ καί κάνω,
ἀπού θωρῶ τή νιότη μου καί σβήνει καί τή χάνω !
- 217⁴ Ψεύτη ντουριά, παλιόκοσμε, καί πῶς δᾶ σέ περάσω,
πού μούγραψεν ἡ μοίρα μου μέ πόνους νά γεράσω !
- 218¹⁶ Μεσοσφαμένο σάν πουλί μέ ᾿φηκες καί ταράσσω,
γιά πρόσφαξέ με σκιάς καλά, γι' ἄφησ' με νά πετάξω.

- 219¹² Θυμᾶσαι ὄντὸ μοῦ χάρισεσ μιὰ μέρα τὴν ψυχὴ σου;
καὶ μοῦπεσ: φύλαξέ τηνε μαζί με τὴ δική σου.
Τὴν πῆρα καὶ τὴ φύλαξα με φόβο καὶ με τρόμο,
κι ἄλλοσ κιανεὶσ δὲν τόμαθε, μόνο ἡ καρδιά μου μόνο.
Ἐδὰ σκληρὴ καὶ ἄπονη μοῦ τὴ ζητᾶσ ὀπίσω,
μὰ οἱ δυὸ ψυχὲσ γενῆκαν μιὰ, πῶσ δὰ τσί ξεχωρίσω;
- 220¹⁷ Μὰ ὡσ πότε δὰ μοῦ λὲσ τὸ ναί, καὶ ὄχι νάναι πάντα,
νάχω μαχαίρια στὴν καρδιά, καὶ νὰ μοῦ λὲσ, νταγιάντα!
- 221¹⁸ Μ' ἀποθαμένη νάμουνε καλλιὰ ἄχα, πιστεψέ μου,
στο' ἀγάπησ τὰ μπερδέματα νὰ μὴν ἐρθῶ ποτέ μου.
- 222¹ Πάρε τὰ μέτρα τσῆ καρδιάσ κάμε διπλὴ σαῖτα,
καὶ ξάμωσε²³ στὸ μπέτη μου, κι ὄπου σ' ἀρέσει χτύπα.
- 223³¹ Χωρὶσ ἐσένα ἡ ζωὴ δὰ φύγει νὰ μ' ἀφήσει,
κι ὁ χτύποσ τσ' ἔρμησ μου καρδιάσ δὰ βουβαθεῖ, δὰ σβῆσει.
- 224¹⁶ Δίχωσ ἐσένα ἡ ζωὴ δὰ φύγει νὰ μ' ἀφήσει,
καὶ τὸ κορμὶ στὴ μαύρη γῆσ, δὰ λιώσει, δὰ σκορπίσει.
- 225¹⁸ Μὲ τὰ πετούμενα πουλιὰ ἐπήγαινα πετώντας,
μὰ δὰ μοῦ κόψαν τὰ φτερά καὶ πάω περπατώντας.
- 226³¹ Μὰ ἄγὼ ὄντεν εἶχα τὰ φτερά ἐπήγαινα πετώντας,
μὰ τώρα μοῦ τὰ κόψανε καὶ πάω περπατώντας.
- 227¹² Τὴν πρίκα μου κάνω χαρὰ καὶ τὴ χαρὰ μου πρίκα,
γιατ' εἶχα δυὸ χρυσὰ φτερά καὶ τώρα μοῦ κοπήκα.
- 228³¹ Ἐτσὰ μοῦ πρέπει νὰ περνῶ, πάντα στὰ μαυρα νάμαι,
γιατὶ ἀποῦ τὴν ἀγάπη μου ἀλάργο καὶ μακρὰ ἄμαι.
- 229⁹ Πρέπει μου μένα σσι καημοῦσ, στὰ βάσανα νὰ λύσω,
γιατ' ἦκαμα τὸ σφάρσιμο²⁴ ἐσένα ν' ἀγαπήσω.
- 230³¹ Χαθήκανε τὰ νιάτα μου, σβῆσαν οἱ λεβεδιέσ μου,
κι ὡσ μούρθανε τὰ πράματα δὲν τάλπιζα ποτέ μου.
- 231¹⁸ Ἐκλείδωσε ἡ καρδούλα μου σάν τῶ Χανιῶ τὴν πόρτα,
καὶ δὲν ἀνοίγει νὰ γελᾷ καθὼσ ἐγέλα πρώτα.

23 σημάδεψε—24 σφάλμα.

Μ. 231. Γιαγαράνις σ. 269 ἄρ. 83.

- 232¹⁸ Καρδιά μου, ποιός σ' έκλειδωσε κι έπηρε το κλειδί σου,
καί δέν άνοίγεις νά μοϋ πεις τήν παραπόνεσή σου ;
- 233¹⁹ Καρδιά μ', όποιος σ' έκλειδωσε, σ' έκλειδωσε μέ φίδια,
καί δέ σέ ξεκλειδώνουνε τοϋ κόσμου τά παιγνίδια²⁵.
- 234²¹ Μά μένα ή καρδούλα μου έκλειδωσε μέ φίδια,
καί δέν τήν ξεκλειδώνουνε τοϋ κόσμου τά σεΐρια²⁶.
- 235²¹ Μά μένα ή καρδούλα μου έκλειδωσε τό Μάρτη,
καί δέν τήν ξεκλειδώνουνε όλος ό κόσμος νά 'ρθει.
- 236¹⁸ Έμαυραράχνιασε ή καρδιά κι ήβαλε μαύρη σκέπη,
κι ήβαλε μαύρη φορεσά που άκόμη δέν τζή πρέπει.
- 237¹² Έμαυραράχνιασε ή καρδιά κι ήβαλε μαύρη σκέπη,
καί προπατώ στη γής κλιτά²⁷ ώς καθώς δέ μοϋ πρέπει.
- 238⁹ Όλο τόν κόσμο γύρισα κι όλη τήν Οίκουμένη,
σάν τή δική μου τήν καρδιά δέν είδα 'γώ θλιμμένη.
- 239²¹ Έγώ 'μαι κείνο τό πουλί τό παραπονεμένο,
που χτίζει τή φωλίτσα ντου σέ δέντρο μαραμένο.
- 240⁶ Πώς έχεις τά ξαθά μαλλιά, ξανοίγεις²⁸ νά μέ κάψεις ;
έ, οϋρανέ, μην τό δεχτείς, καί γής, μην τό βαστάξεις.
- 241²⁰ Ός πέφτουνε τση λεμονιάς τά όμορφά ντζης άνη,
έτσά 'πесе κι' ή νιότη μου στα χέρια σου κι έχάθη.
- 242¹⁵ Ηλιωσα 'γώ άπού 'λιωσα, δέν έχω μπλιό νά λιώσω,
καί τό κορμί μου άζωντανό τοϋ χάρου δά τό δώσω.
- 243¹⁸ Έναν κορμί χρωστώ τση γής, τοϋ χάρου τήν ψυχή μου,
μά σένα 'ντα σου χρωστώ κι ήφθειρες τή ζωή μου ;
- 244¹⁵ Όσοι πιστεύετε Θεό, προβάλετε νά δεείτε
πως μέ 'καμεν ό έρωντας, καί νά μέ λυπηθείτε.
- 245¹⁵ Όλος ό κόσμος κι ό ντουριάς νά μέ καταδικάσει,
ή μάνα μου κι ό κύρης μου για σένα δά μέ χάσει.
- 246¹⁸ Όστε νά ζεις θέλω νά ζω, μά όχι για τή ζήση,
μόνο νά δώ τό κρίμα μου που δά σέ καταντήσει.

25 μουσικά όργανα—26 θεάματα—27 στενοχωρημένα, μελαγχολικά—28 προσπαθείς.

Μ. 232. Γιανναράκης σ. 274 άρ. 127.

- 247⁸⁸ Σάν τόν άθό τσ' άμυγαλιᾶς ἦτο ἡ καρδιά μου πρῶτα,
κι ἐσὺ μοῦ τὴν ἐμάρανες σάν τοῦ Μαγιοῦ τὰ χόρτα.
- 248¹² "Ἡμαθα πῶς δὰ παντρεφεῖς, καὶ πέ μου ἂν εἶν' ἀλήθεια,
γιατὶ ἡ καρδιά μου σπαρταρᾶ σάν ψάρι μὲς στὰ δίχθια.
- 249³¹ Νταγιάντισε, καρδούλα μου, νταγιάντα μόνο μόνο,
ὡς νταγιαντοῦνε τὰ πουλιά τῶν ἀσκαγιῶ τὸν πόνο.
- 250³¹ Νταγιάντισε, καρδούλα μου, ἀκόμη πέντε χρόνια
ὡς νταγιαντοῦνε τὰ βουνὰ τσί πάχνες καὶ τὰ χιόνια.
- 251¹⁸ Νταγιάντισε, καρδούλα μου, ὡς νταγιαντοῦν τ' ἀόρια,
ὡς νταγιαντοῦνε τὰ βουνὰ τσί πάχνες καὶ τὰ χιόνια.
- 252¹⁸ Νταγιάντισε, καρδούλα μου, ὡς νταγιαντᾶ τ' ἀμόνι,
ποῦ τοῦ κολοῦν²⁹ μὲ τὴ βαρᾶ³⁰ καὶ κεῖνο δὲ σαμώνει³¹.
- 253³¹ Βάστα, καρδιά μου, μαχαιρές, κι ἀστήθι μου, μολύβια,
ἴσως καὶ τὰ κερδαίσομε αὐτὰ τὰ μαῦρα φρύδια.
- 254¹⁸ Βάστα, καρδιά μου, μὴ ραεῖς κι ἐράϊσες καὶ φτάνει,
καὶ τὸ γυαλί σὰ ραῖστεῖ μπλιό ντου νερό δὲ βάνει.
- 255¹⁸ Καρδιά μου, ἂν εἶσαι ἀπὸ γυαλί, βάσταξε, μὴ ραῖσεις,
πάλι κιὰν εἶσαι σίδερο, καλὰ νὰ νταγιαντίσεις.
- 256¹⁸ Βάστα, καρδιά μου, μποτονιές³², λόγια φαρμακωμένα,
ὡς νταγιαντοῦνε τὰ βουνὰ τὰ βαροφορτωμένα.
- 257⁸ "Αχι καὶ νάχα δυὸ καρδιές, μὰ νάναι σιδερένιες,
νὰ νταγιαντίζουν τζὶ καημοὺς καὶ τσί παντέρμες ἔγνοιες.
- 258³¹ "Αχι, τὰ φύλλα τσῆ καρδιᾶς καὶ πῶς νὰ μὴ ραγοῦνε,
δτιν' ἀκούσω τ' ὄνομα τσ' ἀγάπης μου νὰ ποῦνε!
- 259¹⁵ "Αθρωπος ἦμουνε κι ἐγὼ καὶ πῶς νὰ νταγιαντίσω
δώδεκα χρόνους τὸ σεβντὰ νὰ μὴν τὸ μολοῦσῶ!
- 260¹⁵ "Εγὼ τὸν ἐνταγιάντισα δώδεκα κι ἓνα μῆνα,
κι ἐφύτεψέ μου στὴν καρδιά ἓνα σιρῖκι³³ κλῆμα,
καὶ τὸ λυπήθηκα κι ἐγὼ νὰ τὸ ξεφανερῶσω,
μὰ 'ταν τὰ φύλλα ντου πλαθιά κι οἱ κλῶνοι 'δίδαν ὄξω.

29 χτυποῦν—30 μεγάλη σφύρα—31 δὲν σχηματίζεται ἐπάνω του κανένα σημάδι—
32 πειραχτικούς ὑπαιγιμούς—33 εἶδος ἀμπелиοῦ.

- 261¹⁸ Μαῦρα δά βάψω νά φορῶ, ὡσάν τὸ χελιδόνι,
ἀπού πετᾶ ψηλὰ ψηλὰ κι ἀπόκειας χαμηλώνει.
- 262¹⁸ Μαῦρα δά βάψω νά φορῶ, μαῦρα κοράκου ροῦχα,
νά με θωροῦν, νά με ρωτοῦν ποῦ ἴν᾽ ἡ-γι-ἀγάπη ἀπού ἴχα.
- 263¹⁴ Τοῦ κόρακα τῆ φορεσά καί τοῦ νεκροῦ τὸ χάλι
ἦκαμε τὸ κορμάκι μου τοῦτες τσί μέρες πάλι.
- 264¹⁸ Μά ἴγῶ τὸ κακορίζικο ἡμοιασα τῶν περδίκω,
κι ἦχασα τὴν ἀγάπη μου ἄδικα τῶν ἀδίκω.
- 265¹⁸ Μά ἴγῶ τὸ κακορίζικο ἡμοιασα τ᾽ ἀτζιτζίκου,
ποῦ βγαίνει ἀπάνω στὴ συκιὰ καί τραγουδεῖ τοῦ σύκου.
- 266⁷ Ἴεσεῖς, βουνά, ποῦ ξέρετε τὸν πόνο τση ψυχῆς μου,
πέτε μου ἂν ἔχει βότανο νά γιάνω τὴν πληγὴ μου.
- 267¹² Σῶπα, παραπονιάρικο, κι ὁ κόσμος δὲν ἐχάθη,
καί με τὰ βότανα τση γῆς γιατρεύγουνται τὰ πάθη.
- 268³¹ Ἴεσεῖς, βουνά, ποῦ ξέρετε τὴν πρίκα τὴ δικὴ μου,
παρακαλῶ σας βρεῖτε μου βοτάνι στὴν πληγὴ μου.
- 269¹² Μὲς στὴν καρδιά μου φύτρωσε φαρμακερὸ βοτάνι,
καί μόνο ἡ-γι-ἀγάπη σου μπορεῖ νά μοῦ τὸ γιάνει.
- 270¹⁸ Ἴερωντα ποῦ μ᾽ ἐπλήγωσες, δός μου καί τὸ βοτάνι,
γιατί δὲ βρίσκω γιαιτρικὸ στὸν κόσμο νά με γιάνει.
- 271³⁰ Ποιὸς πονεμένος ἦγιανε, νάχω κι ἐγὼ ἐλπίδα,
πούχω τὸν πόνο τοῦ σεβντᾶ φαρμακερὴ λεμπίδα.
- 272¹² Μ᾽ ἐρώτηξες ἂν ἦθελα γιὰ τὴν πληγὴ βοτάνι,
τὸν πόνο ἀπού ἴχω στὴν καρδιά γιὰ σένανε νά γιάνει,
κι ἐγὼ σοῦ ἴπιλοῦθηκα με μάθια δακρυσμένα:
ἴχι, μ᾽ ἀρέσει νά πονῶ, γιατί πονῶ γιὰ σένα.
- 273³¹ Τὸ γιαιτρικὸ τοῦ πόνου μου εἶν᾽ ἡ παρηγοριά σου,
μὰ σὺ δὲ με παρηγορᾶς, ποῦ νά καεῖ ἡ καρδιά σου.
- 274⁹ Ἴεσύ ἴσαι, μάθια μου, ὁ γιαιτρὸς κι ἐγὼ ὁ πληγωμένος,
ἴλα νά σμίξομε τὰ δυὸ νά γιαιτρευτῶ ὁ καημένος.
- 275¹² Σαῖτα ἀπ᾽ ἀρχοντόσπιτο μ᾽ ἔχει σαῖτεμένο,
κι ἴσοι γιαιτροῖ γκιὰ με ἴδανε μούπανε πῶς δὲ γιάνω.

- 276¹² Γιατρό πιτήδειο ποῦ δά βρῶ, νάχει πιτήδειο χέρι,
νά σκίσει τήν καρδούλα μου μέ δίκοπο μαχαίρι!
- 277¹⁸ Καλλιὰ νά μ' ἐφαρμάκωνες, παρὰ νά μέ παιδεύεις,
στό χέρι σου 'ν' τὸ γιατρικό, γκιά θέλεις μέ γιατρέυεις.
- 278⁸¹ Ἐφτὰ γιατροὶ μέ διατηροῦν, οἱ τρεῖς μοῦ παίρνουν αἷμα,
οἱ-γι-ἄλλοι ἐποφασίσανε πῶς δά χαθῶ γιά σένα.
- 279¹⁸ Ψιλομελαχροινάκι μου, γλυκιὰ παρηγοριά μου,
ἔλα νά σμίξομε τὰ δυό, νά γιάνεις τήν καρδιά μου.
- 280³¹ Σάν εἶσαι σὺ καλὸς γιατρός, ποῦ 'ναι τὰ γιατρικά σου,
καὶ ποῦ 'ναι οἱ γιατρεμένοι σου, νάρθω κι ἐγὼ κοντά σου;
- 281³⁰ Μέρα καὶ νύχτα προπατῶ, φῶς μου, νά σ' ἀνταμώσω,
λόγ' ἀπού τ' ἀχειλάκι σου ν' ἀκούσω νά μερώσω.
- 282³³ Ποιὸς ἔχει πόνου στὴν καρδιά, νά τότε μοιραστοῦμε,
νά μὴν τὸν ἔχει ἀμοναχός, γιατί τότε λυποῦμαι.
- 283³³ Ποιὸς ἔχει πόνου στὴν καρδιά νά γίνομε συντρόφοι,
νά πὰ νά κατοικήσομε ὅπου δὲ ζοῦν ἀθρῶποι.
- 284¹⁶ Γιά νά κερδίσω μιὰν καρδιά ἐχάσα τὴ δική μου,
κι ἄλλος κιανεῖς δὲ μούφταιξε, μόνο ἢ κεφαλὴ μου.
- 285¹² Ἄχι, πῶς ἐγελάστηκα πούλεγα δὲ γελιοῦμαι,
κι ἤμπηκα στὴν ἀγάπη σου κι ἄδικα τυραννιοῦμαι.
- 286¹⁶ Ἄχι, πῶς ἐγελάστηκα γιά ἕναν πορτακάλι,
γιά ἕναν ψεύτικο κορμί, κι ἦρθα σὲ τέθειο χάλι.
- 287¹⁸ Ἐρωнта ποῦ μ' ἐλάβωσες, δός μου καὶ τὸ βοτάνι,
γιατί δὲ βρίσκεται γιατρός στὸν κόσμου νά μέ γιάνει.
- 288¹⁸ Ἄδικα καὶ παράδικα κι ἄδικα τῶν ἀδίκω
ἤμπηκα στὴν ἀγάπη σου, κι ἦταν καλλιὰ νά λείπω.
- 289²⁶ Ἐγὼ γκιὰν παίζω γκιά γελῶ καὶ δυὸ καρδιῆς κιὰν ἔχω,
ἢ μιὰ μου παίζει καὶ γελᾶ κι ἡ-γι-ἄλλη ξέρει τί ἔχω.
- 290⁵ Δὲ θέλω κόσμου νά θωροῦν τὰ μάθια τὰ δικά μου,
ἄς εἶν' κι ἐκεῖνα σκοτεινὰ ὡς εἶναι κι ἡ καρδιά μου.
- 291⁸⁰ Δίπλα δά πάρω τὰ βουνά, μέ λάφια νά κοιμοῦμαι,
καὶ τὸ δικό σου τὸ κορμί νά μὴν τὸ συλλογοῦμαι.

Μ. 287. Λαογρ. τ. 10 σ. 41 ἄρ. 90.

- 292⁸⁰ Δίπλα δά πάρω τά βουνά, τ' άγρίμια νά ρωτήξω,
 ἴσως μοῦ βροῦνε γιαιρικό νά σοῦ ξελημονήσω.
- 293¹⁸ Δίπλα δά πάρω τά βουνά, τά φίδια νά μέ φάνε,
 κι έξεβαρέθηκά τονε τοῦτον τόν κόσμο νάμαι.
- 294⁹¹ Βαρέθηκα τέθιοια ζωή κι ἔλα κοντά μου, χάρε,
 στοῦ στήθος μου γονάτισε καί τήν ψυχή μου πάρε.
- 295²¹ Τση πρίκας τὸ ποκάμισο δά βάλω νά τὸ λύσω,
 πέτρα δά κάμω τήν καρδιά, νά σοῦ ξελημονήσω.
- 296²¹ Για σέ δά πά νά σκοτωθῶ, για ν' άκουστει, πουλί μου,
 πὼς έκακοθανάτισε για σένα τὸ κορμί μου.
- 297¹⁸ Δέ θέλω κόσμο νά θωρῶ, ζωή δά παραιτήσω,
 σ' ἓνα σπηλιάρι σκοτεινὸ δά πά νά κατοικήσω,
 νά μη θωροῦν τά μάθια μου, νά μη γρικοῦν τ' άφθιά μου
 νά στερηθ' ἢ καρδούλα μου για σένα, πέρδικά μου.
- 298¹⁸ Δέ θέλω κόσμο νά θωρῶ, ζωή δά παραιτήσω,
 κιαν ἔχω χρόνους για νά ζῶ, έσένα δά τσ' άφήσω.
- 299¹⁸ Σ' ἓνα σπηλιάρι σκοτεινὸ δά πά νά κατοικήσω,
 μουδὲ καλὸ μουδὲ κακὸ δὲ θέλω νά γρικήσω.
- 300⁷ Σ' ἓναν καμίνι άφτούμενο³⁴ μέσα δά πά νά πέσω,
 άπὸ τσι γλῶσσες τῶν όχτρῶ ἴσως καί ξεμπερδέσω.
- 301¹² Κι ἢ γῆς πονεῖ όντε πατῶ στοῦ χῶμα ντζης άπάνω,
 κι εκείνη μ' έβαρέθηκε καί θέλει νά ποθάνω.
- 302¹⁸ Μά μένα δὲ μοῦ πρέπει μπλιὸ μόνο μιὰ μαύρη πλάκα,
 στεφάνι νά μοῦ βάλουνε ἓναν κομμάτι σφάκα³⁵.
- 303¹² Τούτ' ἢ ζωή δὲ μ' ὠφελει κι ὁ κόσμος δὲ μ' άρέσει,
 γιατί 'χει ἢ-γι-ἔρμη μου καρδιά λαβωμαθιά στή μέση.
- 304¹⁵ Στήν πόρτα σου δά κρεμαστῶ, μικρή μου, σάν τὸ ψάρι,
 νά δῶ άνέν πεῖ τ' άχειλι σου κρίμας τὸ παλικάρι!
- 305²¹ Λυπητερά λυπητερά μοῦ σκάψετε τὸ μνήμα,
 νά βάλω τὸ κορμάκι μου, κι ἔχε το σὺ τὸ κρίμα.

34 άναμμένο—35 ροδοδάφνη.

Μ. 305, Γιανναράκης σ. 276 άρ. 133, Σπυριδάκης σ. 21.

- 306¹⁸ Δόσε τῶν ἀοριῶ φωθιά, νά κεντηθοῦν τὰ δάση,
νά βγοῦνε τ' ἄγρια θεριά, μικρό μου, νά μέ φάσι.
- 307¹⁸ Ἴντα τῆ θέλω τῆ ζωῆ σάν τὴν περνῶ μέ πάθη,
καί σά στενάζω θλιβερά, ποῦ τση ψυχῆς τὰ βάθη!
- 308²⁰ Ἐτσά ποῦ μ' ἐκατήνησες, τὸ θάνατό μου δός μου,
νά φύγω ἀποῦ τὰ βάσανα τούτου τοῦ ψεύτη κόσμου.
- 309¹⁶ Φαρμάκι νά πουλιούντονε στοῦ Σφακιανοῦ τῆ βούργια¹⁶,
νά πάρω νά φαρμακωθῶ, ἀγάπη μου καινούργια.
- 310¹ Μαῦρα καί καλογερικά δά ντύσω τὸ κορμί μου,
για μιάν ἀγάπη νά χαθῶ, δὲν εἶν' κι ἐμὲ πολὺ μου.
- 311⁹ Ἀλύπητη, λυπήσου με, γιατί δ' ἀνοίξω μνήμα
καί θάμπω μέσ' ἀζωντανός κι ἔχε το σὺ τὸ κρίμα.
- 312⁷ Τὸν Ἄδη παρασύρετε νά πέσω νά ποθάνω,
καί δὲ μπορῶ νά κάνω μπλιὸ ἀγάπες καί νά χάνω.
- 312^{a7} Τὸν Ἄδη παρασύρετε, νάναι παρασυρμένος,
δὲν ἔχω μπλιὸ τῆ δύναμη νά στέκω ν' ἀνιμένω.
- 313¹⁸ Πρίκα μου τόχω ἴγῶ νά ζῶ, χαρά μου νά ποθάνω,
κι ἐξεβαρέθηκά τονε τὸν Κόσμο τὸν Ἀπάνω.
- 314⁴ Ἐσὺ ἴσαι αἰτία κι ἀφορμὴ κι εἶν' ἡ ζωὴ μου μαύρη,
κι εἶν' ἡ ζωὴ μου σκοτεινὴ καί πεθυμῶ τὸν Ἄδη.
- 315¹⁸ Ἐσὺ ἴσαι αἰτία κι ἀφορμὴ, σὺ ἴσαι ἀφορμὴ κι αἰτία
καί μεροξημερώνομαι μέσα στὴν ἀμαρτία.
- 316¹⁸ Ἄχι, καί πῶς τότε βαστῶ μέσ στὴν καρδιά τὸν πόνο,
καί δὲ μπορῶ νά γιατρευτῶ καί μέρα νύχτα λιώνω!
- 317¹² Σάν ἀποθάνω, πόθανε κι ἐσὺ κοντὰ σέ μένα,
νά κατεβοῦμε δυὸ κορμιά στὸν Ἄδη ταιριασμένα.
- 318¹⁸ Ἐ, χάρε, ποῦ ἴν' ὁ τόπος μου, νά πὰ νά κατοικήσω,
γιατί δὲ θέλει ἡ μοῖρα μου στὸν κόσμο μπλιὸ νά ζήσω.
- 319¹⁸ Ἄνοιξε, γῆς, μέσα νά μπῶ καί σκέπασέ με χῶμα,
γιατ' ἦπαψε νά μοῦ μιλεῖ τὸ ζαχαρένιο στόμα.
- 320²² Πάνω στ' ἄορι στὸ βουνὸ φωθιά δά πάω ν' ἄψω,
νά βάλω τὸ κορμάκι μου ἀπάνω νά τὸ κάψω.

36 σακούλα ὑφαντή.

- 321²² Πές μου το πώς δὲ μ' ἀγαπᾶς, νὰ δειρῶ τὸ κορμί μου
 μὲ πέτρες καὶ μὲ χῶματα, ὥστε νὰ βγεῖ ἡ ψυχὴ μου.
- 322¹³ Καρδιά μου θέλει νὰ σφαγεῖ, μὰ ἄγῳ τὴν ἀμποδίζω,
 λέω τῆς : ἔχε ἀπομονὴ κι ἐγὼ ἀκόμη ὀλπίζω.
- 323¹² Καρδιά μου θέλει νὰ σφαγεῖ, μὰ ἄγῳ τήνε μαλῶνων,
 λέω τῆς : ἔχε ἀπομονὴ ἀκόμη ἓνα χρόνο.
- 324⁹ Σὰν ὁ Θεὸς μ' ἐδίκασε, ποιὸς ἅγιος δὰ μὲ σώσει,
 ποιὸς δὰ μοῦ πάρει τὴ ζωὴ, γιὰ νὰ μὲ λευτερώσει ;
- 325¹² Πάρε μου, Θεέ μου, τὴ ζωὴ ποῦ μούχεις ἀμανέτι^{38α},
 καὶ δὲ μπορῶ νὰ πέφτω μπλιὸ τσ' ἀγάπης μου μεντέτι³⁹.
- 326¹⁸ Πάρε με, Θεέ μου, πάρε με, πολλά ἄχω καωμένα⁴⁰,
 παιδιὰ ἄποῦ τσί μανάδες τως ἔχω ξεχωρισμένα.
- 327¹⁸ Ἐ, κακομοῖρα μάνα μου, μόνη κι ἀμοναχὴ σου,
 γιὰ ἄναν ψηλὸ μελαχροινὸ δὰ χάσεις τὸ παιδί σου !
- 328¹⁸ Χίλιες φορὲς τὸ μελετῶ τὴν ὥρα νὰ ποθάνω,
 μὰ πάλι συλλογίζομαι πὼς ἄδικα σὲ χάνω.
- 329²⁵ Πὼς νὰ μιλήσω ἡ-γι-ἄμοιρη ἀποῦ δὲν ἔχω στόμα,
 ἀποῦ ἄχα δυὸ χρυσὰ φτερά κι ἐκόψασί μου τὸ ἄνα.
- 330⁷ Ἐγὼ ἄμου ἀποῦ ψάρευγα στῆ θάλασσας τὸ γύρο,
 μὰ δὰ μοῦ κόψαν τὰ φτερά καὶ δὲ μπορῶ νὰ φύγω.
- 331³⁸ Μὰ σὺ δὰ νάσαι ἀφορμὴ νὰ μπῶ μέσα σὲ σπήλιο,
 ν' ἀπαρνηθῶ τὰ κοσμικά^{40α}, νὰ μὴ θωρῶ τὸν ἥλιο.
- 332⁹ Ἄφῃς με δὰ, σὰ μὲ ἄκαμες ρόδο νὰ μὴ μυρίζω,
 νὰ πὰ νὰ βρῶ τ' ἄλλα πουλιά, στ' ἀόρια νὰ γυρίζω.
- 333¹⁵ Ἄπάνω στὰ βουνὰ δὰ βγῶ, π' ἀθρώπους νὰ μὴν ἔχει,
 γιὰ νὰ μὲ δέρνουν οἱ καιροὶ καὶ τὸ νερ' ὄντὸ βρέχει.
- 334¹⁸ Βρέχει ὁ Θεὸς καὶ βρέχομαι, χιονίζει κι ὄξω στέκω,
 κι ἄθρωπος δὲν ἐβρέθηκε νὰ μὲ ρωτῆξει τί ἔχω.
- 335¹⁸ Ἦκλινα ἄγῳ κι ἐπόκλινα, δὲν ἔχω ποῦ νὰ κλίνω,
 μόνο στὰ χέρια σου τὰ δυὸ καὶ στὸ Θεὸ σ' ἀφήνω.

38α παρακαταθήκη, ἐνέχυρο—39 νὰ παρακαλῶ τὴν ἀγάπη μου νὰ μὲ βοηθήσει—
 40 καωμένα—40α τὰ ἐγκόσμια.

- 336¹⁸ Ἐγάπησα, κι ἴντά ἴκαμα ; τῆ γῆς τὴν ὄψη ἐπήρα,
τοῦ κόσμου τὴν κατακριβὴ⁴¹ κι ἄλλο καλὸ δὲν εἶδα.
- 336^{α26} Ἐγάπησα νάχω ζωὴ, μὰ γὼ ζωὴ δὲν ἔχω,
σὰν κλημὰ μὲ κλαδεύγουνε καὶ κλαδεμὸ δὲν ἔχω.
- 337¹² Κιανεὶς γιὰ μένα δὲν πονεῖ, κιανεὶς δὲ μὲ λυπάται,
κιανεὶς δὲ χύνει δάκρυα, κιανεὶς δὲ μὲ θυμάται !
- 338⁸⁸ Κεῖν' ἢ φωθιά πού μούφεγγε μπλιὸ λάμψη δὲ μοῦ δίδει,
ἀέρας μοῦ τὴν ἤσβησε κι ἐδά ἴμαι στὸ σκοτίδι.
- 339¹² Ὡς γκιάν ἐψηλοπέτουνα τὴν ἀκριβὴ μου νιότη,
πάλι στὰ χαμηλά ἴπεσα καὶ λέν το κι οἱ-γι-ἀθρώποι.
- 340²⁶ Ὁ ἔρωντάς σου, μάθια μου, θάνατο δὰ μοῦ δώσει,
θάνατο καὶ κακὴ ἀρρωσθιά κι ὁ κόσμος δὰ τὸ νιώσει.
- 341⁵ Σὰν ἄγγελος μοῦ φάνηκες σὰν ἦρθες στὸ πλευρό μου,
καὶ τὴν καρδιά σου χάρισα καὶ κάθε στοχασμὸ μου.
Μ' ἀντίς νὰ γίνεις ἄγγελος, νὰ γιάνεις τὴν πληγὴ μου,
ἐγίνηκες ἀρχάγγελος, νὰ πάρεις τὴν ψυχὴ μου.
- 342¹² Ἀνὲν ποθάνω κι ἀκουστεῖ φτερούγισμα κοντά σου,
εἶν' ἢ ψυχὴ μου ἀπὸ ζητᾶ νὰ μπεῖ στὴν ἀγκαλιά σου.
- 343³⁰ Ἀνὲν ποθάνω μὴ μὲ κλαῖς, γιὰτ' εἶμ' ἀποθαμένος,
μόνο μὲ κλαῖγε ἀζωντανὸ πού ἴμαι ἀρφανὸς καὶ ξένος.
- 343^{α10} Ἀνὲν ποθάνω, ἀγάπη μου, ποτέ σου μὴν ἀλλάξεις,
μὴν τραγουδήξεις, μὴ χαρεῖς, μὴ παίζεις, μὴ γελάσεις.
- 344¹² Ἀνὲν ποθάνω βάλε μου μιαν πλάκα μαρμαρένια,
καὶ γράψε γράμματα χρυσά, πὼς χάθηκα γιὰ σένα.
- 345¹ Ἀνὲν ποθάνω γὼ γιὰ σὲ ὁ κόσμος τί θὰ λέει ;
πρῶτας τὴν ἐφαρμάκωσε κι ὕστερα τήνε κλαίει.
- 346⁵ Ἀνὲν ποθάνω, θάψε με μὲς στὰ βασιλικά σου,
νὰ μὲ δροσοποτιζοῦνε τὰ χέρια τὰ δικά σου.
- 347¹⁸ Νάτονε τρόπος νὰ γενεῖ ὁ τάφος μου κοντά σου,
νὰ μὲ θωροῦν τὰ μάθια σου, νὰ μὲ πον' ἢ καρδιά σου.

41 κατηγορία.

Μ. 336. *Passow σ. 383 ἀρ. 8.*—Μ. 336α *Passow σ. 484 ἀρ. 9.*—Μ. 343. Ὡδ. Ἐθνητῶν σ. 106.

- 348⁸¹ Ἄνεν ποθάνω καὶ θαφτῶ τὴν Κυριακὴν, πουλί μου,
ἕναν κλαδί βασιλικὸ μοῦ βάλετε στ' ἀφτί μου.
- 349⁸¹ Ἄνεν ποθάνω καὶ θαφτῶ, πουλί μου, τὴ Δευτέρα,
ἕναν κλαδί βασιλικὸ μοῦ βάλετε στὴ χέρα.
- 350⁸¹ Ἄνεν ποθάνω καὶ θαφτῶ, πουλάκι μου, τὴν Τρίτην,
ἕναν κλαδί βασιλικὸ μοῦ βάλετε στ' ἀστήθι.
- 351⁸¹ Ἄνεν ποθάνω καὶ θαφτῶ, μικρὴ μου, τὴν Τετράδην,
ἕναν κλαδί βασιλικὸ μοῦ βάλετε στὸν Ἄδην⁴².
- 352⁸¹ Ἄνεν ποθάνω καὶ θαφτῶ, πουλάκι μου, τὴν Πέφτην,
ἕναν κλαδί βασιλικὸ μοῦ βάλετε στὸ μπέτην.
- 353⁸¹ Ἄνεν ποθάνω καὶ θαφτῶ τὴν Παρασκὴν, μικρὴ μου,
κόπιασε μὲ βασιλικοὺς σκέπασε τὸ κορμί μου.
- 354⁸¹ Ἄνεν ποθάνω καὶ θαφτῶ, πουλάκι μου, Σαββάτο,
ἕναν κλαδί βασιλικὸ μοῦ βάλετε στὸ λάκκο.
- 355⁸¹ Νάξερα, πῶς στὴ μαύρη γῆς δὰ βρῶ τὸ γιαιτρικὸ μου,
θάκανα γληγορύτερα τὸ χάρο σύντροφό μου.
- 356¹⁶ Ποθαίνω καὶ παράπονο ἔχω στὸν κόσμον μόνον,
πῶς δὲ μπορῶ νὰ σ' ἀγαπῶ στὸν Ἄδην ἀποῦ δὰ λιώνω.
- 357¹⁵ Διάλε, τὴν τρίχα πούθελα νὰ ξεψυχῆσ' ὀμπρός σου
ὀψὲς ποῦ σέ ἔδα κι ἤδενες τὸ καρτσοβάσταγό⁴³ σου.
- 358²⁶ Στὸν ἔρωντά σου μὲ ἔβαλαν τ' ἀγγελικά σου κάλλη,
κι ἡ σιδερένια σου καρδιά στὸν Ἄδην δὰ μὲ βάλει.
- 359⁶ Ψακὴ⁴⁴ ἔσανε τὰ λόγια σου, ψακὴ ἔσανε καὶ σφάκα⁴⁵,
κι ἐκλείσαν τὴν ἀγάπην μου σ' ἀραχνιασμένη πλάκα.
- 360¹² Τὸν τάφο μου θέλω ἀνοιχτό, νὰ βρέχομαι ὄντο βρέχει,
γιὰ νὰ περνᾷ ἡ-γι-ἀγάπην μου, νὰ μὲ θωρεῖ ποῦ μ' ἔχει.
- 361²¹ Θέλω στὸν τάφο μου σταυρὸ μαῦρον σὰν τὴν καρδιά μου,
νὰ γράφει ἀπάνω γράμματα πῶς σέ ἔχασα, κερά μου.
- 362¹² Θέλω τὸν τάφο μου βαθὺ σαράντα σκαλοπάθια,
νὰ μῶ μέσα βαθιὰ στὴ γῆ γιὰ τὰ δικά σου μάθια.

42 τάφος—43 καλτσοδέτα—44 δηλητήριο—45 πολὺ πικρά.

Μ. 357. Γιανναράκης σ. 267 ἀρ. 71, Κριάρης σ. 453.

363¹⁸ Θέλω τὸν τάφο μου βαθύ, πλάκα βαρὰ ἔπο πάνω,
νὰ μὴ γρικᾶται ἡ βοή τοῦ κόσμου ἀποῦ χάνω.

364¹⁸ Μὰ ἴντα θέλεις νὰ σοῦ πῶ, ἀθὲ τοῦ μαλαμάτου,
ποῦ με ἔριξ' ἡ-γι-ἀγάπη σου στὸ ζάλες τοῦ θανάτου!

365¹² Ἦσθησ' ἀέρας τὸ κερί πούφεγγα κι ἐπροπάτου,
κι ἐπόμενα στὰ σκοτεινά, στὸ ζάλες τοῦ θανάτου.

366¹⁸ Ἀγάπες δεκατέσσερεις ἤκαμα στὸν καιρό μου,
μὰ τουτηνια ἡ-γι-ὑστερη δὰ νάν' ὁ θάνατός μου.

367³¹ Χάρε μου, χάρε, χάροντα, χάρε μου, χάρε, χάρε,
ἔλα τὸ γληγορότερο καὶ τὴν ψυχὴ μου πάρε.

368³¹ Θέ μου μεγαλοδύναμε, στείλε τὸ χάρο κάτω,
νὰ πάρει τὸ κορμάκι μου, ποῦ ἔναι πληγὲς γεμάτο.

369¹⁸ Χάρε ποῦ παίρνεις τσι ψυχές, πάρε καὶ τὴ δική μου,
νὰ πάψουνε οἱ πόνοι μου κι οἱ-γι-ἀνεστεναγμοί μου.

370¹⁸ Ἰδρῶσα ἔγω, κι ὁ ἴδρος μου μυρίζει τοῦ θανάτου,
λυπήσου με, μελαχροινό, ποῦ ἔμαι τοῦ μισεμάτου⁴⁶.

371²⁰ Ἀχι, πῶς ἐβαρίστηκα⁴⁷ σὲ τόπο ἀποῦ δὲ γιαίνω,
κι ἡ-γι-ἀγαπῶ μ' ἐρνήθηκε κι ὀγλήγορα ποθαίνω.

372¹⁸ Πέ μου το πῶς δὲ μ' ἀγαπᾶς, τὴν ἔγνοια μου νὰ πάρω,
κι ἀγάπην ἀτελείωτη νὰ δέσω μὲ τὸ χάρο.

373⁶ Ἄνοιξε, μνήμα μου ἔρημο, καὶ δέξου τὸ κορμί μου,
ἡ-γι-ἀγαπῶ μ' ἐρνήθηκε κι ἤφθειρα τὴ ζωὴ μου.

374³³ Ἐλα κοντὰ στὸ μνήμα μου, σκύψε νὰ δεῖς τὸ χῶμα,
νὰ δεῖς τὰ κοκαλάκια μου μὲ τὸ σεβντά σου ἀκόμα,

375³³ Καρδιά μου φιδοφάωτη, ἀποῦ σὲ τρῶν τὰ φίδια,
σύρε τα τὰ μαχαίρια σου καὶ κάμε τα τσιμπίδια⁴⁸.

376¹⁸ Κόψε κλαδι βασιλικὸ καὶ μέτρησε τὰ φύλλα,
λογάριασέ τον τὸν καιρό ποῦ με παιδεύεις, σκύλα.

377¹⁸ Κόψε κλαδι βασιλικὸ καὶ μέτρησε τσι κλώνους,
γιὰ σκέψου πῶς με τυραννᾶς σήμερο πέντε χρόνους.

378¹² Τοῦ βασιλιᾶ τὰ ὄργανα νὰ παίζουν στὴν αὐλή μου,
ἐχάλασε τὸ κέφι μου, δὲ σάζει ἡ-γι-ὄρεξή μου.

46 τῆς ἀναχώρησης—47 πληγώθηκα—48 μικρὰ κομμάτια.

379¹⁸ Ἀλύπητε, λυπήσου μου, σκύλε, τὸ Θεὸ φοβήσου,
γιάε⁴⁹ τὰ καταστέματα⁵⁰, πού ἔχω γιὰ ὄνομή σου⁵¹.

380¹⁶ Ἀσπρη λαμπάδα τῷ Φωτῷ, κερὶ τῷ Χριστογέννω,
πονέματά⁵² ἔχω στὴν καρδιά, κιὰ δὲ σὲ δῶ δὲ γιαινω.

381¹⁶ Δὲν εἶναι μαχαιρολαβὴ⁵³ πού μ' ἀλοιφή νὰ γιάνει,
μόνο ἔναι πόνος στὴν καρδιά καὶ δὰ μὲ κουζουλάνει.

382¹⁶ Ἐτσὰ μοῦ πρέπει νὰ περνῶ, πάθη πολλὰ νὰ πάθω,
γιατὶ ἐγάπησα κορμί δίχως καρδιά νὰ μάθω.

383³¹ Ἐτσὰ μοῦ πρέπει νὰ πονῶ, πάθη νὰ πάθω ἀκόμη,
γιατὶ ἐγάπησα κορμί δίχως νὰ μάθω γνώμη.

49 γιὰ 18έ—50 τὸ κατάντημα—51 γιὰ σένα—52 μεγάλα σπειριά—53 πληγὴ ἀπὸ
μαχαίρι.

ΙΗ'. ΥΠΟΜΟΝΗ ΚΑΙ ΑΝΥΠΟΜΟΝΗΣΙΑ

1²⁶ Τὰ πάθη μου γενήκανε ἄνθη καὶ τὰ μαζώνω
καὶ τὸ κλειδί τσ' ἀπομονῆς ἔχω καὶ τὰ κλειδώνω.

2¹² Ἐχε, παιδί μου, ἀπομονή, ἔχε, παιδί μου, θάρρος,
νὰ κάμω τὰ χρειάζομαι κι ὕστερα δὰ σὲ πάρω.

3¹⁸ Ἐχε, παιδί μου, ἀπομονή ὡς τὰ καθαρομούσθια¹,
καὶ τότεσὰ παντρεύονται ὄλα φτωχὰ καὶ πλούσα.

4¹⁸ Τὸ γιασεμί κλαδεύουνε κι ἀφήνουν ἕναν κλώνο,
ἔχε, παιδί μου, ἀπομονή ἀκόμη ἕνα χρόνο,

5¹² Στὸ δέντρο τῆς ἀπομονῆς δὰ βγαίνω νὰ καθίζω,
νὰ διασκορπῶ τὰ βάσανα, νὰ μὴν τὰ ντουχιουντίζω².

6¹⁶ Τὸ δέντρο τῆς ἀπομονῆς γιὰ μένα τὸ φυτέψαν,
κι ὄλοι τοῦ κόσμου οἱ καημοὶ σὲ μὲν³ ἀπάνω ἔπεσαν.

7¹⁸ Σιγὰ μὲ τὴν ἀπομονή κι ἡ τύχη δὰ τὸ φέρει
νὰ ξανασιμίξομε τὰ δυὸ καὶ νὰ γενοῦμε ταίρι.

8¹⁶ Ἐχε τὴν τὴν ὑπομονή κι ἡ τύχη δὰ τὸ φέρει
ἕναν καιρὸ νὰ σιμίξομε καὶ νὰ γενοῦμε ταίρι.

9¹⁸ Ὡς ἔχεις τὴν ἀπομονή, ἔχε καὶ τὴν ὀλπίδα,
μὲ τὸν καιρὸ τὸ γιασεμί ἀθεῖ καὶ βγάνει φύλλα.

1 ὡς τὴν ἐποχὴ πού καθαρίζει τὸ γλεῦκος—2 σκέπτομαι.

- 10³¹ Πάντα μὲ τὴν ἀπομονὴν τὸ πῆρα τὸ πουλί μου,
καὶ χαίρουνται οἱ φίλοι μου καὶ σκοῦνε οἱ-γι-όχτροί μου.
- 11¹² Τόσον καιρὸ ποὺ σ' ἀγαπῶ, θὰ μέρωνα λιοντάρι
καὶ στὸ βουνὸ δὰ τόβγανα μὲ δίχως χαλινάρι.
- 12¹⁸ Ἀπομονὴ τσ' ἀπομονῆς ὡς πότε δ' ἀνιμένω ;
γιατὴ τὴν τὴν ἀπομονὴ πὼς μ' ἔχει καωμένο !
- 13³¹ Ὡς πότε θάχω ἀπομονή, ὡς πότε καερέτι,
ἀποὺ θωρῶ τὸ σκῶτι μου κομμάθια καὶ μοὺ πέφτει !
- 14³¹ Ἀπομονὴ δὲν ἔχω μπλιό, μούτε δ' ἀπομονέψω,
γιατὶ θωρῶ πὼς βάσανα στὸν κόσμο δὰ κερδέψω.
- 15¹⁸ Δίδε μου, Θέ μου, φώτιση κι ἀπομονὴ λιγάκι,
γιατὶ ἡ κόρη ἀπ' ἀγαπῶ μὲ πότισε φαρμάκι.
- 16¹⁶ Μὴ μὲ ποθαίνεις, ἄπονη, καὶ φταξιμο δὲν ἔχω,
βλέπεις μὲ πόση ἀπομονὴ στὸν ἔρωντά σου στέκω.
- 17¹⁸ Θέ μου, καὶ δός μου ἀπομονὴ ὡς ἦδωκες τσῆ πέτρας,
ὡς ἦδωκες τοῦ παγωνιοῦ χρυσὰ φτερά κι ἐπέτα.

ΙΘ'. ΑΝΗΣΥΧΙΕΣ ΚΑΙ ΕΓΚΑΤΑΛΕΙΨΗ

- 1¹² Ἄ μ' ἀρνηθεῖς νὰ μὴν τὸ πείς, νὰ μὴν τὸ μολοήσεις,
γιατὶ ἔχομε πολλοὺς ὀχτροὺς, χαρὰ δὰ τῶς ἀφήσεις.
- 2¹² Ἄ μ' ἀρνηθεῖς κιαμιὰ φορά, νὰ μὴν τὸ φανερώσεις,
γιατὶ ἔχομε πολλοὺς ὀχτροὺς, χαρὰ δὰ τῶσε δώσεις.
- 3¹⁸ Ἄ μ' ἀρνηθεῖς κιαμιὰ φορά, νὰ μὴν τὸ φανερώσεις,
γιατὶ ἔχεις μ' ἄγρια θεριά λογαριασμό νὰ δώσεις.
- 4³⁰ Βάστα καλά, μὴ μ' ἀρνηθεῖς, βασιλικάπιδό¹ μου,
μὴν κάμεις τὸ χατίρι ντως τῶ ντουχιουμάνηδῶ μου.
- 5⁰ Ἄ μ' ἀρνηθεῖς, πουλάκι μου, ὄλα δὰ τὰ σφαλίζω
τὰ παραθύρια τσῆ καρδιᾶς, νὰ φέγγω μὲ τὸ λύχνο.

1 ἀχλάδι πολὺ μυρωδάτο.

Μ. 2. Σπυριδάκης σ. 6.—Μ. 5. Προμηθεὺς 1934 ἀρ. 234.

- 6¹² "Α μ' ἀρνηθεῖς, πουλάκι μου, τοῦ ἡλίου μπλιό δὲ δείχνω²,
στά σκοτεινά δά σφαλιχτῶ, νά φέγγω μὲ τὸ λύχνο.
- 7¹⁶ "Α μ' ἀρνηθεῖς νά μοῦ τὸ πείς πρωτύτερα μιά μέρα,
νά κόψω τὸ κεφάλι μου μὲ τῆ δεξιά μου χέρα.
- 8⁹ "Α μ' ἀρνηθεῖς κιαμιὰ φορά, ἐρωντικὸ πουλί μου,
πέψε τὸ χάρ' ὀγλήγορα νά πάρει τὴν ψυχὴ μου.
- 9¹ "Α μ' ἀρνηθεῖς καὶ δὲ μοῦ πείς πλιά πρῶτας τὴν αἰτία,
δά πᾶς στὸν "Αδη νά κριθεῖς, γιατί 'ναι ἄμαρτία.
- 10¹⁸ "Α μ' ἀρνηθεῖς δὲν εἶναι μπλιό στὸν κόσμο μπιστοσύνη,
μούτε τουρκιὰ τουρκιὰ 'ναι μπλιό, μούτε καὶ ρωμιοσύνη.
- 11¹² "Α μ' ἀρνηθ' ἡ-γι-ἀγάπη μου κατέχω ἴντα τση πρέπει,
μιὰ μπαλωθιά κατάκαρδα ἀναμεσῶς στὸ μπέτη.
- 12¹⁸ "Α μ' ἀρνηθ' ἡ-γι-ἀγάπη μου κατέχω ἴντα τση πρέπει,
μιὰ μπάλα δεκοχτῶ ριαλιῶ ἀναμεσῶς στὸ μπέτη.
- 13¹² "Α μ' ἀρνηθεῖς θέλω νά μπῶ στὸ γάμο σου κουμπάρος,
νά σὲ θωρῶ νά σοῦ μιλῶ καὶ πάλι μὲ τὸ θάρρος.
- 14¹¹ Κιά μ' ἀρνηθεῖς, τὸ σῶμα σου στὸ στήθος μου δά μένει,
γιατί στά φύλλα τση καρδιάς σ' ἔχω ζγουραφισμένη.
- 15⁴ Κιά μ' ἀρνηθεῖς καὶ παντρεφτεῖς, ἐγὼ δὲ σ' ἀπαρνιοῦμαι,
ἐσὺ δά γλυκοχαίρεσαι κι ἐγὼ δά τυραννιοῦμαι.
- 16⁹¹ Βάσανα, πρίκες καὶ καημοὺς δά δώσω στὸ κορμί μου,
ἂν ἴσως καὶ τὸ βουληθεῖς νά μ' ἀρνηθεῖς, μικρὴ μου.
- 17¹¹ "Οπου βρεθῶ κι ὅπου σταθῶ θαρρῶ πῶς εἶσ' ὀμπρός μου,
γκιά μ' ἀρνηθεῖς δ' ἀπαρνηθῶ τὸ φῶς τ' Ἀπάνω Κόσμου.
- 18¹⁰ Σκέψου καὶ συλλογίσου το, μὴ μ' ἀρνηθεῖς, μικρὴ μου,
γιατί πολλὰ τὰ τράβηξε γιὰ σένα τὸ κορμί μου.
- 19¹¹ Μὴν τὴν ἀλλάξεις τὴ φιλιά, μὴν ἀρνηθεῖς τὸν τόπο,
καὶ λόγιασε πῶς μέ 'βαλες στισὶ γλώσσες τῶν ἀθρώπων.
- 20¹⁶ Τὸ θάνατό μου πεθυμῶ μὲ τὸ δικό σου χέρι,
παρὰ νά δῶ νά μ' ἀρνηθεῖς νά κάμεις ἄλλο ταίρι.

² δὲ φανερώνομαι.

Μ. 6. Γιανναράκης σ. 261 ἀρ. 15.—Μ. 10. Νουάρος σ. 287 ἀρ. 17.

- 21³² Ὁ ἥλιος εἶναι στὰ ψηλά κι ἡ λάμψη ντοῦ ἔναι χάμαι,
ἤκουσα πῶς δά μ' ἀρνηθεῖς, γιά τὸ Θεὸ καὶ κάμε!
- 22²⁵ Ἦκουσα πῶς δά μ' ἀρνηθεῖς καὶ γιάντα, γιασεμί μου;
μὴ μ' ἀρνηθεῖς παρὰ μοῦ πεῖς ποιὰ εἶν' ἡ-γι-ἀφορμὴ μου.
- 23¹¹ Μὴ μ' ἀρνηθεῖς παρὰ μοῦ πεῖς ποιὰ εἶν' ἡ-γι-ἀφορμὴ μου,
γιατί δά δώσεις βάσανα καὶ πρίκες στὸ κορμί μου.
- 24²¹ Μὴ μ' ἀρνηθεῖς παρὰ νὰ δεῖς παπάδες στὴν αὐλή μου,
καὶ νὰ τὸ κατεβάζουνε στὸν Ἄδη τὸ κορμί μου.
- 25¹⁸ Μὴ μ' ἀρνηθεῖς παρὰ νὰ δεῖς στὴν ἐκκλησά νὰ ψάλλουν,
νάχουν τὸ μνημα μου ἀνοιχτὸ καὶ μέσα νὰ με βάλουν.
- 26¹⁸ Μὴ μ' ἀρνηθεῖς παρὰ νὰ δεῖς τὰ μάθια μου κλεισμένα
νάν' ὁ σταυρὸς στὸ στήθος μου, τὰ χέρια σταυρωμένα.
- 27¹⁴ Μὴ μ' ἀρνηθεῖς, ἀγάπη μου, ὥστε νὰ ζεῖς καὶ νάσαι
καὶ τὰ φιλιὰ πού σοῦ δίδα ὄλα νὰ τὰ θυμᾶσαι.
- 28⁹ Μὲ τὸ μολύβι τάχομε τὰ γράμματα γραμμένα,
μὴ μ' ἀρνηθεῖς, πουλάκι μου, ἂν εἶσαι καὶ στὰ ξένα.
- 29⁹ Ἦθελα νὰ σ' ἀπαρνηθῶ, μ' ἄλλοι μὲ κουμαντέρουν³,
ὁ ἔρωντας μὲ τὸ σεβντὰ σὲ λόγου σου⁴ μὲ φέρουν.
- 30¹² Φαρμάκι μὲ ταῖζουνε μὲ τση συκιᾶς τὸ γάλα,
νὰ φάω νὰ τ' ἀπαρνηθῶ τὰ μάθια σου τὰ μαῦρα.
- 31⁸¹ Τέσσερεις κόρδες τὸ βιολὶ καὶ πέντε τὸ λαγοῦτο,
ὄλοι μοῦ λὲν νὰ σ' ἀρνηθῶ, μὰ δὲν τὸ κάνω τοῦτο.
- 32⁸¹ Ὅλοι μοῦ λὲν νὰ σ' ἀρνηθῶ καὶ νὰ σὲ παραιτήσω,
κι ἐπιλογήθηκα κι ἐγώ: τὸ αἷμα μου δά χύσω.
- 33⁸¹ Κι ἐπιλογήθηκα κι ἐγώ καλλιὰ μαχαίρι βάνω
μέσα στὰ φύλλα τση καρδιᾶς νὰ πέσω νὰ ποθάνω.
- 34⁸¹ Κι ὁ οὐρανὸς κι ἡ θάλασσα κι ἡ γῆς κι ὄλα τὰ πάντα
μοῦ τόπανε νὰ σ' ἀρνηθῶ καὶ δὲ γατέχω γιάντα.
- 35⁸¹ Ἀχι, μὲ ποιὰν ἀποκοθιά νὰ μπεῖ στὴν ὄρεξή μου,
νὰ κάμω πέτρα τὴν καρδιά, νὰ σ' ἀρνηθῶ, μικρὴ μου.

3 διευθύνουν, ἐξουσιάζουν—4 σὲ σένα.

Μ. 26. Σπυριδάκις σ. 22.—Μ. 30. Νουάρος σ. 225 ἀρ. 64.

- 36¹² Τριάντα μήνες σ' αγαπῶ καὶ σύρνω τὸ σεβντὰ σου,
καὶ τώρα νὰ μ' ἀπαρνηθεῖς βαστᾶ το ἡ καρδιά σου ;
- 37¹⁸ Δὲν τόχω πῶς δὰ μ' ἀρνηθεῖς κι ὁ κόσμος ἀπαρνᾶται,
μὰ 'ν' ἡ-γι-ἀγάπη σου γλυκιά καὶ δὲν ξελησμονᾶται.
- 38³¹ Δὲν τόχω πῶς δὰ μ' ἀρνηθεῖς, μὰ τόχω σὲ ντροπῆς μου
νὰ πάρει ὁ πούστης τῶν ἀντρῶς τὴν ἀγαπητικὴ μου.
- 39³⁸ Δὲν τόχω πῶς δὰ μ' ἀρνηθεῖς, μόνο δὰ μὲ ρωτοῦνε,
καὶ δὲ θὰ νάχω ἴντα νὰ πῶ καὶ δὰ παραπονοῦμαι.
- 40⁴ Μὰ μένα μ' ἐταῖσανε τὸ ξελησμονηστήρι,
κι ἐξελησμόνησά σου μπλιό, μάλαμα καὶ ζαφεῖρι.
- 41¹⁸ Μ' ἐρνήθηκες, πουλάκι μου καὶ μπιστικό μου ταίρι,
κι ἐπλήγωσές μου τὴν καρδιά μὲ δίστομο μαχαίρι.
- 42¹⁸ Ἄρνι 'φαες κι ἐρνήθης με, ρίφι κι ἐξέχασές με,
καὶ τοῦ λαγοῦ τὸν ὄμουαλό κι ἐξελησμόνησές με.
- 43³¹ Ἄρνι 'φαες κι ἐρνήθης με, τυρὶ καὶ τυραννᾶς με,
καὶ τοῦ λαγοῦ τὸν ὄμουαλό καὶ κακομαρτυρᾶς με.
- 44³¹ Τὸ θάνατό μου λόγιαζα κι ὄχι τὴν ἄρνησή σου,
ἄπνε, καὶ πῶς μὲ 'βγαλες ἀπού τὴν ὄρεξή σου !
- 45³¹ Τὸ θάνατό μου λόγιαζα νὰ 'ρθεῖ στὴν κεφαλὴ μου,
μὰ σένα δὲν τὸ λόγιαζα νὰ μ' ἀρνηθεῖς, μικρὴ μου.
- 46³¹ Στὸ θάνατό μου ἐνίμενα τὰ μάθια μου νὰ κλείσεις,
μ' ἀζωντανό δὲν τόλπιζα πῶς δὰ μὲ λησμονήσεις.
- 47¹² Μ' ἐρνήθηκ' ἡ-γι-ἀγάπη μου, μ' ἐρνήθηκε τὸ φῶς μου,
κι ὁ ἥλιος ἐσκοτείνιασε κι ἐχάθηκε ἀπὸ μπρός μου.
- 48⁹ Δὲν ἐφοβήθηκες Θεὸ νὰ μ' ἀρνηθεῖς, πουλί μου,
πού πήρε τόσα βάσανα γιὰ σένα τὸ κορμί μου ;
- 49¹⁶ Πέ μου γιάντα μ' ἐρνήθηκες, δὲ μὲ πονεῖ ἡ ψυχὴ σου,
ἀπού 'χασα τὴ νιότη μου γι' ἀγάπη ἐδική σου ;
- 50⁴ Δὲ μὲ λυπᾶσαι ἀπού 'παθα πολλὰ νὰ σ' ἀγαπήσω,
καὶ τώρα μ' ἐπαραίτησες σάν τὰ μαλλιά σου ὀπίσω ;
- 51⁴ Τὰ ξώφυλλα τοῦ μαρουλιοῦ σκεπάζουνε τὰ μέσα,
τὰ λόγια τῶ γειτόνω σου, μικρὴ μου, μ' ἐπλανέσα.

- 52¹⁸ Ρόδο μου, μὴ μαραίνεσαι, μὴν καταλείς τὰ κάλλη,
κι ἐγὼ πού σ' ἀπαρνήθηκα δὲ σ' ἀγαπήσω πάλι.
- 53¹² Μὴν τζῆ πιστεύεις τσ' ἀγαπῶς, γιατί δὲν ἔχει πίστη,
τσι πέντε μοῦ κουβέδιαζε καὶ στσ' ἔξε μ' ἀπαρνήθη.
- 54¹² Ἐ, οὐρανὲ πού 'σαι ψηλά, κατέβα κάμε κρίση,
ἀγάπη δώδεκα χρονῶ γυρεύγει νὰ μ' ἀφήσει.
- 55¹² Τσῆ πρίκας τὸ ποκάμισο δὲ βάλω νὰ τὸ λύσω,
πέτρα δὲ κάμω τὴν καρδιά νὰ σοῦ ξελησμονήσω.
- 56²⁸ Ἀστροπελέκι δὲ γενῶ στ' ἀνέφαλα νὰ κάτσω,
ἄποιος ἀγάπην ἀρνηθεῖ νὰ πέσω νὰ τὸν κάψω.
- 57¹⁸ Μὰ 'γὼ 'μουν ἀπὸ σούλεγα: μὴ μ' ἀρνηθεῖς, κερά μου,
νὰ μὴ θωρῶ τὰ πάθη σου νὰ καίγεται ἡ καρδιά μου.
- 58¹⁸ Ἰντὰ 'καμα τοῦ λόγου σου κι ἴντὰ 'χεις μετὰ μένα,
καὶ γιάντα μ' ἀπαρνήθηκες, ἄπονης μάνας γέννα;
- 59¹⁸ Μὰ 'γὼ δὲ κάμω ταραχὴ στὸν κόσμο νὰ γρικᾶται,
ἀπὸ 'χει ἀγάπη μπιστικιὰ νὰ μὴν τὴν ἀπαρνᾶται.

Μ. 52. Προμηθεὺς 1934 ἀρ. 235.—Μ. 54. Γιανναράκις σ. 281 ἀρ. 183.

6. ΚΑΤΑΡΕΣ

Α'. ΓΕΝΙΚΕΣ

- 1¹² Ἀπ' ἀγαπήσει κι ἀρνηθεῖ, δός του, Θεέ μου, δός του
δυὸ μαχαιρὲς κατάκαρδα κι ἐγὼ νὰ μῶ γιαντρός του.
- 2¹⁸ Ἀπ' ἀγαπήσει κι ἀρνηθεῖ, δός του, Θεέ μου, δός του
χιλίες πληγὲς ἀγιάτρευτες νὰ μὴ βρεθεῖ γιαντρός του.
- 3¹⁸ Ἀπ' ἀγαπήσει κι ἀρνηθεῖ, δός του, Θεέ μου, δός του
λούβα¹ πολλή στὸ πρόσωπο νὰ μὴ βρεθεῖ γιαντρός του.
- 4²⁸ Ἀπ' ἀγαπήσει κι ἀρνηθεῖ, δός του, Θεέ μου, δός του
λούβα πολλή στὸ πρόσωπο νὰ θαμπωθεῖ τὸ φῶς του.
- 5¹² Ἀπ' ἀγαπήσει κι ἀρνηθεῖ καὶ παίξει καὶ γελάσει,
ἑπτὰ φορὲς ἢ μαύρη γῆς νὰ τὸν ἀνεξεράσει.
- 6¹² Ἀπ' ἀγαπήσει κι ἀρνηθεῖ κι ἄλλην ἀγάπη κάμει,
νὰ τόνε διακονήσουνε² μ' ἐννιά ὄργυιές καλάμι.
- 7¹⁸ Ἀπ' ἀγαπήσει κι ἀρνηθεῖ νὰ τόνε δῶ λουβιάρη³,
καὶ νὰ τοῦ δίδουν τὸ ψωμί μ' ἐννιά ὄργυιές κοντάρι.
- 8¹⁸ Ἀπ' ἀγαπήσει κι ἀρνηθεῖ νὰ τόνε δῶ μεσκίνη⁴,
καὶ νὰ τοῦ δίδουν τὸ ψωμί μ' ἐννιά ὄργυιές σιτζίμι⁵
κι ὄχι μεσκίνη στὰ στενά, γιατί ὄλοι μεσκινιοῦνε,
μόνο στὴ μαύρην Ἀραπιά νὰ τόνε τυραννοῦνε.
- 9¹⁸ Ἀπ' ἀγαπήσει κι ἀρνηθεῖ, Ἀγιά μου Πελαγιά μου,
νεκρὸ νὰ τὸν περάσουνε ἀπὸ τὴ γειτονιά μου.
Κι ὄχι νεκρὸ νὰ τόνε δῶ κι ὁ κόσμος ἀποθαίνει,
μόνο λουβιάρη στὰ στενά σὲ πόρτα νὰ μὴ μπαίνει.

1 λέπρα—2 ἐλεήσουν (δηλ. ν' ἀρρωστήσει ἀπὸ κολλητικὴ ἀρρώστια καὶ νὰ μὴν τὸν
πλησιάζουν)—3 λεπρὸ—4 λεπρὸ—5 χονδρὸ κορδόνι.

Μ. 5. Προμηθεὺς 1934 ἄρ. 231.

- 10¹⁵ Ἀπ' ἀγαπήσει κι ἀρνηθεῖ, Ἀγιά μου Πελαγιά μου,
νεκρὸ νὰ τὸν περάσουνε ἀπὸ τὴ γειτονιά μου.
Κι ὄχι νεκρὸ νὰ τόνε δῶ κι ὁ κόσμος ἀποθαίνει,
μόνο λωλὸς στὸ σπῖτιν του νὰ μπαίνει καὶ νὰ βγαίνει.
- 11²² Ἀπ' ἀγαπήσει κι ἀρνηθεῖ, Ἀγιά μου Πελαγιά μου,
νεκρὸ νὰ τὸν περάσουνε ἀπὸ τὴ γειτονιά μου.
Κι ὄχι νεκρὸ στὸ φέρετρο, γιατί ὄλους τσι περνοῦνε,
μόνο στὴ μαύρη θάλασσα νὰ τόνε τυραννοῦνε.
Κι ὄχι στὴ μαύρη θάλασσα, μόνο στὸ μαυρο κύμα,
νὰ καταλάβει καὶ νὰ πεῖ πῶς εἶν' ἀγάπης κρῖμα.
- 12¹⁷ Ἀπ' ἀγαπήσει κι ἀρνηθεῖ, ὦ Θεέ μου, δίχως ἄλλο,
νὰ τόνε δῶ στὴ Μεσσηνιά⁶, πού 'ναι καημὸς μεγάλος.
- 13¹⁵ Ἀπ' ἀγαπήσει κι ἀρνηθεῖ τὴν ἀγαπητικὴν του,
διαῶλοι κουτσοπόδαροι νὰ πάρουν τὸ κορμί ντου.
- 14¹² Ἀπ' ἀγαπήσει κι ἀρνηθεῖ νὰ τόνε δῶ στὸ στρῶμα,
μαυρες καὶ κίτρινες χολές νὰ βγάνει ἀπὸ τὸ στόμα.
- 15¹⁸ Ἀπ' ἀγαπήσει κι ἀρνηθεῖ νὰ τόνε δῶ στὸ στρῶμα,
καὶ νὰ τοῦ δίδουν τὸ χυλὸ μὲ μιὰν ψιλὴ βελόνα.
- 16⁹ Ὡς τρέχει τὸ κρυγιὸ νερὸ στὴ γῆς καὶ δὲ βρουχᾶται,
νὰ τρέξει 'τσὰ τὸ αἷμα ντου ἀπ' ἀγαπᾶ κι ἀρνᾶται.
- 17¹⁸ Ἀπ' ἀγαπήσει κι ἀρνηθεῖ, μὴ σπείρει, μὴ θερίσει,
κιὰν ἤσπειρε καὶ μιάολια παντέρμο νὰ τ' ἀφήσει.
- 18¹⁸ Ἀπ' ἀγαπήσει κι ἀρνηθεῖ, μὴ σπείρει, μὴ θερίσει,
σὰν τὸ μεταξοσκούληκα λίγον καιρὸ νὰ ζήσει.
- 19⁶ Ἀπ' ἀγαπήσει κι ἀρνηθεῖ λίγον καιρὸ νὰ ζήσει,
ὡσὰν τὸν ὄφη νὰ συρθεῖ καὶ χῶμα νὰ μασήσει.
- 20²¹ Ἀπ' ἀγαπήσει κι ἀρνηθεῖ καὶ πεῖ νὰ μὴν τὴν πάρει,
ἐκεῖνος εἶναι γάιδaros μαζί μὲ τὸ σομάρι.
- 21¹² Ἀπὸ δὲν ἐπαρτίρισε, Θεέ μου, καὶ νὰ παρτίρει,
νὰ καταλάβει καὶ νὰ δεῖ νὰ μὴ χαλᾶ χατίρι.
- 22¹² Σὲ τουτηνιαὶ τὴ γειτονιά χάρος νὰ κατοικήσει,
νὰ πάρει ὄλες τσ' ὄμορφες καὶ τσ' ὄσκημες ν' ἀφήσει.

⁶ χωριὸ τῆς Κρήτης ὅπου κατοικοῦσαν πρὶν λεπρόι.

- 23¹⁸ Πουλί που χτίζεις δυο φωλιές, ή μιά σου νά χαλάσει,
 κι ή-γι-ἄλλη νά γενεῖ γιαλός νά μή μπορ' ἄ περάσεις.
- 24³¹ Πουλί που χτίζεις δυο φωλιές, ή μιά σου νά χαλάσει,
 καί τὰ φτερά σου νά κοποῦν νά μή μπορ' ἄ περάσεις.
- 25¹² Στόν οὐρανό θε ν' ἀνεβῶ, νά δῶ Θεός πῶς κρίνει,
 ἀπ' ἀγαπήσει κι ἀρνηθεῖ τί παιδωμῆ τοῦ δίνει.

Β'. ΣΤΟΝ ΑΓΑΠΗΤΙΚΟ Ἡ ΤΗΝ ΑΓΑΠΗΤΙΚΙΑ

- 1¹⁸ Ἄν ἴσως καί μ' ἀπαρνηθεῖς καί κάμεις ἄλλο ταίρι,
 σκλάβο νά σέ πουλήσουνε στοῖ Μπαρμπαριᾶς τὰ μέρη,
 καί νά σοῦ βάλουν σίδερα καί στό λαιμό καδένα,
 νά καταλάβεις καί νά δεῖς πῶς τὰ 'βαλες γιά μένα.
- 2¹² Ἄν ἴσως καί μ' ἀπαρνηθεῖς, ν' ἀδικοθανατίσεις,
 σέ Τούρκου χέρια νά πιαστεῖς καί ν' ἀλλαξοπιστήσεις.
- 3⁷ Ἄ μ' ἀρνηθεῖς, νά μή βρεθεῖ τόπος νά κατοικήσεις,
 σέ Τούρκου χέρια νά πιαστεῖς καί ν' ἀλλαξοπιστήσεις.
- 4¹² Ἄ μ' ἀρνηθεῖς, νά μή βρεθεῖ τόπος νά κατοικήσεις,
 δάκρυα 'που τὰ μάθια μου νά πιεῖς νά ξεψυχῆσεις.
- 5³¹ Ἄ μ' ἀρνηθεῖς νά μή βρεθεῖ τόπος νά κατοικήσεις
 κι ή γλώσσα σου νά βουβαθεῖ, νά μή μπορ' ἄ μιλήσεις.
- 6¹⁶ Σάν τὸ βαρέλι νά γενεῖ κι ἐτσά νά σοφουσκώσει
 ή πρώτη μ' ἀγαπητικιά, γιατί δὲν εἶχε γνώση.
- 7¹⁸ Ἄ μ' ἀρνηθεῖς, μέ βάσανα νά ζήσεις τή ζωή σου,
 καί μαῦρον ἄγγελο νά δεῖς ὅτινα βγ' ή ψυχή σου.
- 8⁹ Ὅντὸ δά πεῖς νά μ' ἀρνηθεῖς στήν ἔρημο νά ζήσεις
 καί μαῦρον ἄγγελο νά δεῖς ὅτινα ξεψυχῆσεις.
- 9¹⁸ Ὅσες μικρὲς τρυπημαθιὲς ἔχει τὸ πορτακάλι,
 τόσα κομμάθια νά γενεῖς ἂν ἀγαπήσεις ἄλλη.

- 10¹⁶ "Α μ' ἄρνηθεῖς κιαμιὰ φορά, νὰ μὴ μπορ' ἄ ποθάνεις,
ὡσὰ δὲν ἔρθω ἄμοναχὴ νὰ βάλω τὸ λιβάνι.
- 11¹² "Αν ἴσως καὶ μ' ἄπαρνηθεῖς καὶ τὸ λογιᾶσεις μόνο,
μὲς στὴ φωθιά νὰ καίγεσαι νὰ μὴ γρικᾶς τὸν πόνο.
- 12⁶ "Αν ἴσως καὶ μ' ἄπαρνηθεῖς, ν' ἀνάψεις, νὰ φουντώσεις,
σὰν τὸν Πιλάτο νὰ καεῖς καὶ νὰ κακοποδώσεις.
- 13¹² "Α μ' ἄρνηθεῖς, νὰ μὴ χαθεῖς, νὰ ζήσεις χίλιους χρόνους
καὶ τὴ ζωὴ σου νὰ περνᾶς μὲ βάσανα καὶ πόνους.
- 14³¹ Στὸ στάδιο ποὺ μέ' φερες ἀνὲ μὲ παραιτήσεις,
τὸ αἷμα σου νὰ πιεῖς νερὸ κι ἀζωντανὸς νὰ λύσεις.
- 15¹² "Α μ' ἄρνηθεῖς, θέλω νὰ δῶ τ' ἀστήθια σου κομμάθια,
γιατὶ μοῦ λὲς πὼς μ' ἀγαπᾶς ὡσὰν τὰ δυὸ σου μάθια.
- 16³⁸ Θέλω νὰ βγάλεις εὐλογιές, μὰ ὄχι τὸ θάνατό σου,
νὰ λιώσουνε οἶ-γι-ὀμορφιές, πούχει τὸ πρόσωπό σου.
Πάλι γκιὰ σ' ἄρνηθῶ ἐγὼ καὶ κάμω ἄλλο ταῖρι,
νὰ καίγομαι ὡς καίγεται ἡ γῆς τὸ καλοκαίρι,
- 17³¹ Τόσους καημοὺς καὶ βάσανα ποὺ τὰ τραβῶ γιὰ σένα,
ἄ μ' ἄρνηθεῖς νὰ σ' ἄρνηθεῖ ἡ μάνα ποὺ σ' ἐγέννα.
- 18¹⁰ Σὰν τὸν Ἰούδα νὰ γενεῖς ἂν τὸ λογιᾶσεις μόνο
νὰ μ' ἄρνηθεῖς, ὅπου γιὰ σὲ τὰ νιάτα μου σκλαβώνω.
- 19¹⁸ "Α μ' ἄρνηθεῖς, νὰ στραβωθεῖς, νὰ βγεῖς νὰ διακονᾶσαι¹,
σὲ κάθα πόρτα νὰ γρικᾶς: ὄξω π' ἀνάθεμά σε.
- 20¹² "Α μ' ἄρνηθεῖς, νὰ στραβωθεῖς, νὰ βγεῖς νὰ διακονᾶσαι,
σὲ κάθα πόρτα νὰ χτυπᾶς καὶ μένα νὰ θυμᾶσαι.
- 21¹⁸ Ἐρνήθης με, ποὺ ν' ἄρνηθεῖς τὸ φῶς τῶν ἀμαθῶ σου,
νὰ λαχταρίζεις νὰ μὲ δεῖς κι ἐγὼ νὰ στέκ' ὀμπρὸς σου.
- 22¹² Ἐρνήθης με, ποὺ ν' ἄρνηθεῖς τσῆ μάνας σου τὸ γάλα,
καὶ νὰ σὲ ρίξ' ἡ μοίρα σου σὲ βάσανα μεγάλα.

1 νὰ ζητιανεύεις.

Μ. 11. Προμηθεὺς 1934 ἀρ. 227.—Μ. 21. Νουάρως σ. 289 ἀρ. 60 καὶ σ. 225 ἀρ. 57, Γιαν-
ναράκις σ. 264 ἀρ. 43.—Μ. 22. Νουάρως σ. 225 ἀρ. 59, Σπυριδάκις σ. 21, Λαογρ. τ.
10 σ. 42 ἀρ. 93.

- 23⁵ Ἐρνήθης με, πού ν' ἀρνηθεῖς τὴν πίστη τὴ μεγάλη
καὶ τὰ προυκιά σου νὰ τὰ δῶ στὰ χέρια τοῦ τελάλη².
Καὶ νὰ τὰ τελαλίζουνε³ καὶ νὰ μοῦ ποῦν πχοινοῦ⁴ ἔναι;
—Τοῦ ἀγάπης μου τοῦ διμουργεῖ⁵ εἶναι καὶ τὰ πουλοῦνε.
- 24¹³ Ἐρνήθης με, πού νὰ καεῖς, μοίρα νὰ μὴ γνωρίσεις,
καὶ τὰ προυκιά ὁποῦ κεντᾶς παντέρμα νὰ τ' ἀφήσεις.
- 25¹² Ἐρνήθης με, πού ν' ἀρνηθεῖς Χριστὸ καὶ Παναγία,
στὸν Κάτων Κόσμο νὰ μὴ δεῖς ποτέ σου σωτηρία.
- 26¹ Ἐρνήθης με, πού ν' ἀρνηθεῖς Χριστὸ καὶ Παναγία,
πού ν' ἀρνηθεῖς τὴν ἐκκλησίαν, τὴν πίστη τὴν ἀγία.
- 27⁴ Ἐρνήθης με, πού ν' ἀρνηθεῖς ἑκλήσεις καὶ μοναστήρια,
ἀπού νὰ βάψει ἡ μάνα σου πόρτες καὶ παραθύρια.
- 28¹³ Ἐρνήθης με, πού ν' ἀρνηθεῖς καὶ τὸ ποκάμισό σου,
καὶ τὸ φαῖ ἔπου τὸ σοφρᾶ^{5α} νὰ χάνετ' ἀπ' ὀμπρός σου.
- 29¹⁶ Ἐγάπουνά σε κι ἤλεγα: δόσε του, Θέ μου, χρόνους,
μὰ δὰ πού μ' ἀπαρνήθηκες, δός του πληγές καὶ πόνους.
Ψωμί νὰ τρῶς καὶ νὰ πεινᾶς, νερὸ νὰ μὴ χορταίνεις,
τὸ φῶς νὰναι στὸ σπίτι σου καὶ σκοτεινὸς νὰ μένεις.
- 30¹³ Τὸ ἄχι μου νὰ σοῦ γενεῖ χαλίκι νὰ σκοντάψεις,
κι ἐμένα ν' ἀνεστορηθεῖς, νὰ βαρανεστενάξεις.
- 31¹⁵ Τὸ ἄχι μου νὰ σοῦ γενεῖ νερὸ στὸ καφαλί⁶ σου,
καὶ νὰ τὸ πίνεις νὰ διψᾶς, νὰ λιώνει τὸ κορμί σου.
- 32⁹ Τὸ ἄχι μου νὰ σοῦ γενεῖ ψωμί στὸ καφαλί σου,
καὶ νὰ τὸ τρῶς, νὰ καίγεσαι, νὰ λιώνει τὸ κορμί σου.
- 33¹⁶ Τὸ ἄχι μου νὰ σοῦ γενεῖ ψωμί στὸ καφαλί σου,
νὰ τρῶς νὰ γίνεται φωθιά, νὰ καίει τὸ κορμί σου.
- 34⁴ Τὸ ἄχι μου νὰ σοῦ γενεῖ φαῖ τὸ μεσημέρι,
καὶ νὰ τὸ τρῶς νὰ τρώεσαι', νὰ μὴ θωρεῖς χιέρη.
- 35¹² Τὸ ἄχι μου νὰ σοῦ γενεῖ φαῖ τὸ μεσημέρι,
ν' ἀνεστενάξεις καὶ νὰ λές: ἄχι δικό μου ταίρι!

2 κήρυκα—3 νὰ τὰ διαλαλοῦν σὲ πλειστηριασμό—4 τίνος—5 διπρόσωπος—5α χα-
μηλὸ στρογγυλὸ τραπέζι φαγητοῦ—6 πρόγευμα—7 ἀδυνατίξεις.

Μ. 24. Ἀραβαντινὸς σ. 334.—Μ. 28. Σπυριδάκης σ. 16.—Μ. 30. Νουάρος σ. 224 ἀρ. 55,
Προμηθεὺς 1935 ἀρ. 261.

- 36⁹ Τὸ ἄχι μου νὰ σοῦ γενεῖ στ' ἀστήθιά σου μαχαίρι,
ν' ἀνεστενάξεις καὶ νὰ λές: ἄχι δικό μου ταίρι!
- 37¹² Τὸ ἄχι μου νὰ σοῦ γενεῖ στὴ μέση σου ζωνάρι,
πολλὰ χατίρια σούκαμα, μὰ δὲ γνωρίζεις χάρη.
- 38¹² Τὸ ἄχι μου νὰ σοῦ γενεῖ καδένα στὸ λαιμό σου,
νὰ λαχταρίζεις νὰ με δεῖς κι ἐγὼ νὰ στέκ' ὀμπρός σου.
- 39¹² Τὸ ἄχι μου νὰ σοῦ γενεῖ φλαχτάρι⁸ στὸ λαιμό σου,
νὰ τὸ βαστάς μεροῦ νυχτοῦ, μέχρι τὸ θάνατό σου.
- 40³¹ Τὸ ἄχι μου, τὸ βάχι μου, χάμαι στὴ γῆς μὴν πέσει,
μόνο ψηλὰ στὸν οὐρανὸ κι ἐκεῖα νὰ σὲ παιδέψει.
- 41¹⁸ Τὸ ἄχι μου, τὸ βάχι μου, τρομάρα νὰ σοῦ δώσει,
ποῦ μέ 'καμες καὶ προπατῶ στὸν κόσμο δίχως γνώση.
- 42^{18*} Ἀχι, δὰ κάμω μιὰ καὶ δυὸ καὶ κείνονα σὲ φτάνει
ἂν εἶσαι στὴν παράδεισο στὴν πίσσα νὰ σὲ βάνει.
- 43^{18*} Ἀχι, καὶ πῶς νὰ μὴν τὸ πῶ ὁ Θεὸς νὰ σ' ἀμποδίσει,
ἀπὸ 'καμες τὰ μάθια μου καὶ τρέχουνε σὰ βρῦση.
- 44^{26*} Ἀχι δὰ κάμω νὰ καεῖς κι ἄχι νὰ βερεμιάσεις⁹,
τὸ γιαιτρικό σου νάμαι 'γώ, νὰ ρθεῖς νὰ μ' ἀγκαλιάσεις.
- 45^{18*} Ἐναν πουλάκιν ἀγαπῶ κοκκινοφτερουγάτο,
μιλῶ του καὶ δὲ μοῦ μιλεῖ, μόνο ξανοίγει κάτω
καὶ δός του, Θέ μου, βάσανα καὶ δός του, Θέ μου, πόνους,
νὰ τυραννᾶται, νὰ πονεῖ ἴσαμε πέντε χρόνους.
- 46¹⁸ Κάψε καρδιὰ ποῦ νὰ καεῖ καὶ σένα ἢ καρδιά σου,
καὶ ταίρι ἄλλο νὰ μὴ δεῖς ποτὲ στὴν ἀγκαλιά σου.
- 47¹⁸ Ὡς μέ 'παιζες κι ἐγέλας με κι ἐπέρναν ὁ καιρὸς σου,
νὰ μοῦ τ' ἀξῶσει ὁ Θεὸς νὰ δῶ τὸ θάνατό σου.
- 48¹⁸ Τὴν ὥρ' ἀπὸ δὰ ξεψυχᾶς ἐμένα νὰ ζητήξεις,
γιὰ νὰ σοῦ πῶ πῶς μέ 'καψες κι ἐτσὰ νὰ ξεψυχήσεις.
- 49¹² Θυμᾶσαι ὄντὸ μ' ὀρκίστηκες στὴ λαμπιρὴ Σελήνη,
ἂν ἴσως καὶ μ' ἀπαρνηθεῖς κατακλυσμὸς νὰ γίνει;
Νὰ γίνει ὁ κατακλυσμὸς νὰ πνίξει τὸ κορμί σου,
νὰ κλαῖς καὶ νὰ ὀδύρεσαι ὥσπου νὰ βγεῖ ἡ ψυχὴ σου.

⁸ φυλαχτό—⁹ νὰ γίνεις φθισικός.

- 50⁹ Σάν τὸ λεμόνι νὰ γενεῖς κι ἔτσά νὰ κιτρινίσεις,
ὡσὰ δὲν ἦσουν ἄξιος ἀγάπη νὰ κρατήσεις.
- 51¹⁸ Σάν τὸ λεμόνι νὰ γενεῖς κι ἔτσά νὰ κιτρινίσεις,
δὲν ἔρχομαι στὸ σπίτι σας, παρὰ νὰ μοῦ μὴνύσεις.
- 52¹⁸ Φωθιά νὰ πέσει ἀπάνω σου, νὰ κεντηθεῖ τὸ φῶς σου,
ὡς μέ 'παιζες κι ἐγέλας με κι ἐπέρναν ὁ καιρὸς σου.
- 53¹⁴ Ὡς μέ 'καψες νὰ καίγεις κι ὡς ἄφτω νὰ λαυρίσεις,
σάν τὸ κεράκι τση^m Λαμπρῆς ν' ἄψεις καὶ νὰ μὴ σβήσεις.
- 54¹⁸ Ὡς μέ 'καψες νὰ καίγεις κι ὡς ἄφτω νὰ λαυρίσεις,
σάν τὸ μεταξοσκούληκα λίγον καιρὸ νὰ ζήσεις.
- 55¹² Ὡς μέ 'καψες νὰ καίγεις κι ὡς ἄφτω νὰ λαυρίσεις,
ὡσάν τὸν ὄφη νὰ συρθεῖς καὶ χῶμα νὰ μασήσεις.
- 56¹⁶ Ἐκάηκα, πὺ νὰ καεῖς, σάν τὸ κερί νὰ λιώσεις,
τση πέρδικας καὶ τοῦ λαγοῦ τὸ θάνατο νὰ δώσεις.
- 57¹² Ἐκάηκα, πὺ νὰ καεῖ καὶ σένα ἢ καρδιά σου,
καὶ σάν τὸ χιόνι στὰ βουνὰ νὰ λιώσει τ' ὄνομά σου.
- 58⁴ Φωθιά νὰ μπεῖ στὸ σπίτι σας, νὰ βγεῖ ἀπὸ τὰ θεμέλια,
γιατὶ δὲν εἶπες μιὰ βραδιά: ἀμοναχή 'μαι κι ἔλα.
- 59³¹ Φωθιά νὰ μπεῖ στὸ σπίτι σας καὶ τὸ κορμί σου ν' ἄψει,
καὶ στὴν κοιλιά τση μάνας σου διάολος νὰ φωνιάξει!
- 60³¹ Φωθιά νὰ μπεῖ, φωθιά νὰ βγεῖ, φωθιά νὰ κυριέψει,
τ' ἀνώφιλιο τση πόρτας σας κι ἐκεῖνο νὰ σαλέψει.
- 61³¹ Στὸ στάδιο πὺ μέ 'φερεις τὸ κρίμα στὸ λαιμό σου,
καὶ μέ θεοτικὴ φωθιά νὰ δῶ τὸ θάνατό σου.
- 62¹⁸ Ἀνεστενάζω καὶ πηδᾶ αἷμα 'ποῦ τὸ γελέκι,
τὴν πρώτη μ' ἀγαπητικιά νὰ κάψει ἀστροπελέκι.
- 63¹⁸ Ἀνεστενάζω καὶ πηδᾶ αἷμα 'ποῦ τὴν κουτάλα¹⁰,
τὴν πρώτη μ' ἀγαπητικιά νὰ τήνε φάει μπάλα.
- 64³¹ Ἐφάγανέ με οἱ πόνοι σου κι οἱ-γι-ἀνεστεναγμοὶ σου,
ἀπὸ νὰ φάει μαχαιρὲς καὶ μπάλες τὸ κορμί σου.

10 ὠμοπλάτη.

Μ. 63. Σπυριδάκης σ. 7.—Μ. 64. Σπυριδάκης σ. 16.

- 65⁹¹ Τ' άνεστεναγματάκια μου χελάλι δέ σ' τὰ κάνω,
θεριά νά γίνουν νά σέ φᾶν στὸν Κόσμο τὸν Ἀπάνω.
- 66¹³ Ὡς μ' ἐσφιχταγκαλιάζουσαν τὰ πῖβουλά σου χέρια,
ἐτσά νά σοῦ τὰ κόψουνε μὲ διμισκιά^{10α} μαχαίρια.
- 67¹³ Ἐσύ ἔσουν ἀπὸ μούλεγεσ πῶσ δά μὲ κάμεις ταίρι,
κι ἐδά γυρίζεις καί μοῦ λές, ποῦ μέ ἔδες, ποῦ μέ ξέρεις.
Ὡς μέ ἔξερεις νά ξεραθεῖς, κι ὡς μέ ἔδες νά μαράνεις
κι ὄσες φορές μ' ἐφίλησες τόσες μουνιές¹¹ νά βγάλεις.
Κι ὄσες φορές μοῦ ἔγγίξανε τὰ πῖβουλα σου χέρια
Φράγκοι νά σοῦ τὰ κόψουνε μὲ διμισκιά μαχαίρια.
Μὴ σοῦ τὰ κόψουν ἐπαδά, γιατί γρικῶ τὸν πόνο,
μόνο στὴ Μαύρη θάλασσα ἀπὸ ἄν' ἀλάργος κόσμος.
Κι ὄχι στὴ Μαύρη θάλασσα, γιατί δά τὸ γρικῆσω,
δίπλα δά πάρω τὰ βουνά, νά κακοθανάτισω.
- 67^α¹¹ Τὸ ἔξερεις ποῦ νά ξεραθεῖς πόσες ἀγάπες εἶχα,
κι ὄλες τσί παντονιάρια καί μετὰ σένα ἦρθα.
- 68¹¹ Ὅσες φορές ἐπόνεσα κι ἤκλαψα ἄγῳ γιὰ σένα,
τόσες φορές ἔπὸ τὴν καρδιά νά βγάλεις μαῦρον αἷμα.
- 69¹¹ Ὅσες φορές τὰ μάθια μου τὰ γύρισα σέ σένα,
καί ζήτηξα παρηγοριὰ μὲ μάθια δακρυσμένα,
τόσες φορές νά γελαστεῖς κι ἐσύ στὸν ἔρωντά σου,
καί τόσες ν' ἀνοιχτοῦν πληγές στὴν ἄσπλαχνη καρδιά σου.
- 70¹⁸ Ἀπὸ ψηλὰ νά γκρεμιστεῖς καί χαμηλὰ νά δώσεις¹²,
τὰ καταχθόνια τσῆ γῆς ὄλα νά τὰ ματώσεις.
- 71¹⁸ Ὅσ' ἄστρα ἔχει ὁ οὐρανός, τόσα παιδιὰ νά κάμεις,
τόσες φορές νά παντρεφτεῖς καί χήρα νά ποθάνεις.
- 72¹⁸ Μικρὴ μικρὴ σ' ἐγάπησα, μεγάλη δέ σ' ἐπήρα,
ἀπὸ νά μοῦ τ' ἀξῶσει ὁ Θεὸς καί νά σέ πάρω χήρα.
- 73⁴ Ἐποκαμάρωνα κι ἐγῶ σέ μιὰ μεγάλην πόρτα,
ἀπὸ νά δοῦν τὰ μάθια μου λιβάδι μὲ τὰ χόρτα.
Κι ὄχι λιβάδι μοναχὰ τὰ μάθια μου νά δοῦνε,
μόν' ἀσπαλάθους μὲ κλαδιά, νά παρηγορηθοῦνε.

10α δαμασκή—11 φαγέδαινα, κοιν. φάγουσα.—12 νά πέσεις.

Μ. 71. Κρητικὰ τ. Α' τεῦχ. Α' σ. 50.—Μ. 72. Ρασσὸν σ. 541 ἄρ. 599.

- 74¹⁸ Ἄναμεσῶς στὸ σπίτι σας ἀγριοσκιές νὰ βγοῦνε,
νὰ δοῦνε τὰ ματάκια μου νὰ παρηγορηθοῦνε.
- 75⁵ Ἦκουσα πὼς παντρεύεσαι, μὲ γειά σου μὲ χαρά σου,
ὄλοι νὰ τρῶν τὸ γάμο σου κι ἐγὼ τὰ κόλυβά σου.
- 76¹⁸ Ἦκουσα πὼς παντρεύεσαι, μὲ γειές σου μὲ χαρές σου,
ὄλοι νὰ τρῶν τὸ γάμο σου κι ἐγὼ τὸ λειτρουγές σου.
- 77¹² Ἦκουσα πὼς παντρεύεσαι καὶ στεφανολογᾶσαι,
νὰ μὴν περάσουν οἱ-γι-ὄχτώ καὶ νὰ μοιρολογᾶσαι.
- 78⁴ Ἦκουσα πὼς παντρεύεσαι καὶ βάνεις ἀρραβῶνα,
νὰ μὴν περάσουν οἱ-γι-ὄχτώ, μὲ τὸ σταυρὸ στὸ στόμα.
- 79³¹ Ἦκουσα πὼς παντρεύεσαι, πρικὺ γλυκὺ μοῦ ἴφάνη,
Θέ μου, καὶ ρίξε μιὰ φωθιά νὰ κάψει τὸ στεφάνι.
- 80¹² Σκληρὲ, πὼς μ' ἐβασάνισες! Νὰ τὸ Θεὸ κιὰς κρίνει!
γιατὶ ἴχα στὸ κορμάκι σου μεγάλη μπιστοσύνη.
- 81¹² Ἀνάθεμά σε ὡς μὲ ἴκαμες, κιὰ θέσω δὲν κοιμοῦμαι,
κιὰν κοιμηθῶ γοργοξυπνῶ καὶ σένα συλλογοῦμαι.
- 82¹⁸ Ἀνάθεμά σε ὡς μὲ ἴκαμες, κιὰ θέσω δὲν κοιμοῦμαι,
καὶ τὸ σταυρὸ σὰ χρισθιανὸς νὰ κάμω δὲ θυμοῦμαι.
- 83³¹ Ἀνάθεμά σε ὡς μὲ ἴκαμες κι ἀνάθεμά σ' ὡς μ' ἔχεις,
σὰ μαραμένο γιασεμί ποῦ μυρωδιά δὲν ἔχει.
- 84³¹ Ἀνάθεμά σε ὡς μὲ ἴκαμες καὶ δὲ μπορ' ἄ γελάσω,
καὶ δὲ μπορῶ νὰ σηκωθῶ μόνο τῆ γῆς νὰ πιάσω.
- 85¹² Ἀνάθεμά την τῆ στιγμῆ κι ἀνάθεμα τὴν ὥρα
ποῦ δίδανε τὰ μάθια μου τῶν ἐδικῶ σου γνῶρα.
- 86³¹ Ἀνάθεμά την τῆ στιγμῆ κι ἀνάθεμα τὴν ὥρα
ποῦ σέ ἴδανε τὰ μάθια μου, κι ἴντα δὰ γίνω τώρα;
- 87⁴ Ἀνάθεμά την τῆ στιγμῆ, τὴν ὥρ' ἀποῦ σ' ἐθώρου,
ποῦ σέ ἴδανε τὰ μάθια μου, δὲν τάχω τοῦ διαφόρου.
- 87^a 18 Τὰ μάθια μ' ὄντ' ἐ δὲ σέ ἴδανε, καλλιὰ ἴταν νὰ τὰ βγάλω,
παρὰ ποῦ σέ ἴδα κ' ἦδεσα ἕναν καημὸ μεγάλο.

Μ. 75. Σιγάλας σ. 315, Σπυριδάκης σ. 15, Ἀραβαντινὸς σ. 308, Ρασσοῦ σ. 511 ἀρ. 286.—
Μ. 82. Ρασσοῦ σ. 519 ἀρ. 377.—Μ. 85, 86. Σιγάλας σ. 319.—Μ. 87α. Ρασσοῦ σ. 572 ἀρ. 927.

- 88¹⁴ Τὴν ὥρα ποὺ σ' ἐθώρουνα κι ἤμπηκες στὴν καρδιά μου,
ἄς βγαίνανε τὰ μάθια μου νὰ πέσουν στὴν ποδιά μου.
- 89⁹¹ Τὴν ὥρα ποὺ σ' ἐξάνοιγα καὶ τὴ στιγμή ποὺ σ' εἶδα,
ἄς ἤμουμε στὴ φυλακὴ μ' ὀκάδες ἀλυσίδα.
- 89^α 91 Τὴν ὥρα ποὺ σ' ἐξάνοιγα, φῶς μου καὶ γιασεμί μου,
ἄς ἤπεφτε Θεοῦ φωθιά νὰ κάψει τὸ κορμί μου.
- 90¹⁸ Θέ μου, καὶ ρίξε μιὰ φωθιά ψιλὴ σὰν τὸ πιπέρι,
νὰ κάψει κείνια ποὺ φορεῖ τὸ γαλανό¹⁸ τζεμπέρι¹⁴.
- 91¹⁸ Θέ μου, καὶ ρίξε μιὰ φωθιά ψιλὴ σὰν τὸ σησάμι,
νὰ κάψει κείνια ποὺ φορεῖ τὸ γαλανὸ φουστάνι.
- 92¹² Μ' ἄ δὰ μοῦ καταρᾶσ' ἐτσά, κατάρρα τση κατάρρας,
δός μου τσις μονιταριστές¹⁵, νὰ πάρω μιὰν τρομάρα.
- 93¹² Μὰ δὲ σοῦ καταροῦμαι ἄγῳ ὡς τὴ Μεγάλην Πέφτη,
ἀπού ἄναι οἱ Θύρες¹⁶ ἀνοιχτές καὶ χάμαι μιὰ δὲν πέφτει,
ὡς τὴ Μεγάλην Παρασκῆ ἀπού φυρᾶ¹⁷ τὸ αἶμα,
Θέ μου, πολλοὺς ἐγδίκιωσε¹⁸ κι ἐγδίκιωσε καὶ μένα.

13 ἄσπρο—14 κεφαλοπάνι—15 μαζεμένες—16 οἱ θύρες τοῦ οὐρανοῦ—17 χάνεται—
18 ἐκδικήθηκες.

Μ. 91. *Λαογρ. τ. 1 σ. 289 ἀρ. 37.*

Γ'. ΣΤΗΝ ΠΕΘΕΡΑ

- 1¹⁴ Ἀνάθεμα τὴ μάνα σου, νὰ τήνε δῶ σφαμένη,
νὰ τὴν πουλοῦν στὰ κασαπιά, κιανεὶς νὰ μὴν τὴν παίρνει.
- 2¹² Τὴ μάνα σου νὰ τήνε δῶ στὰ κασαπιά, κερά μου,
νὰ τὴν πουλοῦν ὀκά κι ὀκά, νὰ τὸ χαρεῖ ἢ καρδιά μου.
- 3¹⁸ Ἄχι, κι ἴντὰ ἄχει ἢ μάνα σου κι ὄντὸ μὲ δεῖ μανίζε¹,
ποὺ νὰ τὴ δῶ στὰ κασαπιά σὰ σκύλος νὰ γαβγίζει.
- 4²⁶ Μὰ ἴντὰ ἄχει σένα ἢ μάνα σου κι ὄπου μὲ δεῖ μὲ βρίζει,
ποὺ νὰ τὴ δῶ στὰ κασαπιά σὰ σκύλα νὰ γαβγίζει!

1 θυμώνει.

Μ. 3. *Προμηθεὺς 1934 ἀρ. 239.*

- 5¹² Μὰ ἴντὰ ἄκαμα τση μάνας σου κι ὄπου μὲ δεῖ μὲ βρίζει ;
Τὸ δρόμο τὸ βασιλικὸ κιανεῖς δὲν τότε ρίξει.
- 6¹² Ἄμε νὰ πεῖς τση μάνας σου νὰ μὴ μοῦ καταρᾶται,
γιατὶ γαμπρός τση δὰ γενῶ καὶ δὰ παραπονᾶται.
- 7¹² Ἄνὲν ποθάνω νὰ μὴν πεῖς πῶς μὲ ἴφαι τὸ χῶμα,
μόνο νὰ πεῖς πῶς μὲ ἴφαιεν ἡ μάνα σου ἡ βρώμα.
- 8¹² Στανιὸ ντζης νύφη δὰ γενῶ, στανιὸ ντζης πεθερά μου,
στανιὸ ντζ' ὁ κανακάρης τσης δὰ μπεῖ στὴν ἀγκαλιά μου.
- 9¹⁸ Ἀνάθεμα τὴ μάνα σου, ἴντα κακὸ δεντρὸ ἴναι,
κι ὄντε προβάλω νὰ σὲ δῶ στὸ πορτομάγουλό² ἴναι.
- 10¹⁸ Ἀνάθεμα τὴ μάνα σου, ἴντα κακὴ ἴναι πρέπει,
κι ὄντε προβάλω νὰ σὲ δῶ στὸ παραθύρι στέκει.
- 11¹² Ἀνάθεμα τὴ μάνα σου ποῦ σὲ ἴφαινε στὸ γάμο,
καὶ σὲ ἴφαινε τὰ μάθια μου καὶ ζάφτι δὲν τὰ κάνω³.
- 12¹⁸ Ἀνάθεμα τὴ μάνα σου, τὴ γρά, τὴ ζαρωμένη,
ποῦ δὲ σ' ἀφήνει νὰ σὲ δῶ μιὰν ὥρα στολισμένη.
- 13¹⁶ Ἀνάθεμα τὴ μάνα σου καὶ γιάντα δὲ μὲ θέλει,
ἀποῦ νὰ λιώσει νὰ γενεῖ σὰν τηλεγράφου τέλι.
- 14¹⁶ Ἀνάθεμα τὴ μάνα σου κι ἐκακοπάντρεψέ σε,
σοῦ πῆρε ἄντρα γεροντὴ κι ἐκακομοίριασέ σε.
- 15¹⁴ Ἀνάθεμα τὴ μάνα σου κι ἐμένα τὴ δική μου,
ποῦ δὲ μᾶς ἀρραβώνιασαν ἐμὲ κι ἐσέ, πουλί μου.
- 16¹⁸ Ἀνάθεμα τὴ μάνα σου κι ἐμένα τὴ δική μου,
ποῦ κάμανε τὴ συντεκνιά⁴ κι εἶσαι συναδερχή⁵ μου.
- 17¹⁸ Ἀνάθεμα τὴ μάνα σου κι ἐμένα τὴ νενέ μου,
ποῦ δὲ μᾶς ἀνταμώνουνε, σγουρὲ βασιλικὴ μου.
- 18¹⁶ Ἀνάθεμα τὴ μάνα σου κι ἐμένα τὴ νενέ μου
ἀποῦ μᾶς ἐξεχώριζαν, σγουρὲ βασιλικὴ μου.

2 στὶς πέτρινες ἢ μαρμάρινες πλευρὲς τοῦ ἀνοίγματος τῆς πόρτας—3 δὲν τὰ ἐξου-
σιάζω—4 κουμπιὰ—5 τὰ παιδιὰ τῶν κουμπάρων μεταξὺ τους λέγονται συνα-
δέρφια.

Μ. 5. Σπυριδάκις σ. 15, Ράσσου σ. 576 ἀρ. 976.—Μ. 9.—Σπυριδάκις σ. 37.—Μ. 10. Σπυ-
ριδάκις σ. 37.—Μ. 11. Ἀραβαντινὸς σ. 317.—Μ. 12. Νουάρος σ. 287 ἀρ. 11, Γιανναράκις
σ. 262 ἀρ. 24, Σπυριδάκις σ. 6, Κριόσης σ. 452, Προμηθεὺς 1933 ἀρ. 207, Ἀραβαντινὸς
σ. 317, Ράσσου σ. 487 ἀρ. 51.—Μ. 17. Γιανναράκις σ. 261 ἀρ. 22, Σπυριδάκις σ. 6.

- 19⁶ Ἡ μάνα σου ἡ μάισσα εἶναι ποῦ μᾶς τὰ κάνει,
μὰ ὡς πότε διάολο δὰ ζεῖ, κι ὕστερα δὰ ποθάνει ;
- 20¹⁸ Ἀνάθεμα γενιές γενιῶν κυροῦδες καὶ μανάδες,
ποῦ δὲ διαλένε τσί γαμπροὺς νὰ δίδουν τζί νυφάδες.
- 21¹² Χίλιοι διαόλοι τ' ἄοριοῦ νὰ πάρουνε τσί γράδες,
νὰ πὰ νὰ τσί γκρεμίσουνε ἀποῦ τσί Καθαράδες.
- 22¹⁸ Πέ μ' ἀνὲ σὲ μαλώνουνε στὸ σπίτι σας γιὰ μένα,
νὰ κάμω τὰ πρικιὰ γλυκιά, τ' ἄγρια μερωμένα.
- 23¹⁴ Πέ μ' ἀνὲ σὲ μαλώνουνε στὸ σπίτι σας γιὰ μένα,
ν' ἀνεγυρίσω τὸ στενὸ καὶ ν' ἀρνηθῶ κι ἐσένα.
- 24¹⁶ Πέ μ' ἀνὲ σὲ μαλώνουνε στὸ σπίτι σας γιὰ μένα,
νὰ κάμω σιδερῆ καρδιά κι ἀφθιά μολυβωμένα.
- 25¹⁸ Γιὰ σένα μὲ μαλώνουνε, γιὰ σένα μοῦ γρινιοῦνε,
γιὰ σένα δὲ μὲ θέλουνε στὸ σπίτι νὰ μὲ δοῦνε.
- 26¹⁶ Σαρανταβέργινο κλουβὶ μοῦ κάμανε, πουλί μου,
καὶ μέσα μ' ἐκλειδώσανε γιὰ σένα, γιασεμί μου.
- 27⁴ Ἀνάθεμα τῆ μάνα σου καὶ γιάντα σὲ μαλώνει,
καὶ δὲ θωρεῖ τὰ κάλλη σου νὰ σὲ ποκαμαρώνει !
- 28¹⁸ Σὰν πάρει ὁ διάολος τῆ γρά κι ὁ δαίμονας τὸ γέρο,
ἐτοτεσά, πουλάκι μου, κοντά μου δὰ σὲ φέρω.
- 29¹⁶ Ἰντα νὰ κάμω, ἀγάπη μου, δὲν εἶναι κι ἀπὸ μένα,
ἄλλοι σὲ ρίζουνε κι ἐσὲ καὶ τυραννοῦν κι ἐμένα.
- 30⁴ Ἄγιος Τάφος νὰ γενεῖ τὸ σπίτι σας, δὲ μπαίνω,
δὲ θέλω ἀποῦ τῆ μάνα σου καταμουρὲς⁶ νὰ παίρνω.
- 31¹² Τῆ μάνα σου νὰ δῶ στραβή, τὸν κύρη σου δεμένο,
τὸν ἀδερφό σου στῆ σφαγή, κι ἐσὲ μαχαιρωμένο !
- 32¹² Τῆ μάνα σου νὰ δῶ στραβή, τὴν ἀδερφή σου χήρα,
κι ἐσὲ, μικρό μου, στῆ σφαγὴ ἐφόσο δὲ σ' ἐπήρα.
- 33¹⁸ Γιὰ τὸ Θεό, κατακλυσμοὶ ποῦ γίνονται γιὰ μένα,
πὼς ἀγαπῶ ἀπὸ καρδιάς δυὸ μάθια ζαχαρένια.

6 προσβολές.

Μ. 20. Νουάρος σ. 286 ἀρ. 10, Ἀραβαντινὸς σ. 308.— Μ. 27. Προμηθεὺς 1933 ἀρ. 211.—
Μ. 28. Σπανδωνίδη σ. 27 ἀρ. 99.—Μ. 33. Σπανδωνίδη σ. 86 ἀρ. 28.

Δ'. ΣΤΟΥΣ ΕΧΘΡΟΥΣ

- 1¹⁸ Ἐμάθαν το πῶς σ' ἀγαπῶ οἱ-γι-ἀγάδες τοῦ χωριοῦ μας
κι ἐβγάλαν τὸ ἰλάμι μας πλιά παρά τοῦ μπογιοῦ μας¹.
- 2¹⁸ Ἐμάθαν το πῶς σ' ἀγαπῶ ὄλοι, μικροὶ μεγάλοι,
ἀποῦ νὰ κάμει ὁ διάλογος καράβι νὰ τσί βάλει.
- 3¹⁰ Ἐμάθαν το πῶς σ' ἀγαπῶ κι ἐστέσανε μπαγίδα,
μὰ 'γῶ 'μουνε μαργιόλικο κι ἤκαμ' ἀνεγυρίδα².
- 4¹⁰ Ἐμάθαν το πῶς σ' ἀγαπῶ κι ἐστέσανέ μου πλάκα,
μὰ 'γῶ 'μουνε μαργιόλικο κι ἐπήγ' ἀπ' ἄλλη στράτα.
- 5¹⁴ Ἐμάθαν το πῶς σ' ἀγαπῶ καὶ τὰ παλιοπουστάκια,
κι ὄπου γκιὰν πάω νὰ σταθῶ μοῦ σύρνουν τὰ τσακάκια³.
- 6¹⁶ Ἐμάθαν το πῶς σ' ἀγαπῶ κι ἐπιάσανε τὴν πόρτα:
τὸ παραθύρι νάν' καλὰ ὄπου 'μπαινα καὶ πρῶτα.
- 7¹⁸ Τὸ ἄστρο σου μὲ τ' ἄστρο μου μαζὶ ἐβασιλέψαν,
κι ἐμάθαν το πῶς σ' ἀγαπῶ κι ὄλοι μᾶς ἐζηλέψαν.
- 8¹⁴ Ἐβγα στ' ἀνάδιο νὰ σέ δῶ γιατί δὲν μπαίνω μέσα,
κι ἐμάθαν το πῶς σ' ἀγαπῶ καὶ μοῦ κακοθελέσα.
- 9¹² Μπαρμποῦνι μου τση θάλασσας καὶ τση στεργιάς παγώνι,
ἐμάθαν το πῶς σ' ἀγαπῶ, κι ἡ μάνα μου μαλώνει.
- 10³¹ Μαλώνει με κι ἡ μάνα μου, μαλώνει με κι ἡ θειά μου,
μὰ πλιά μεγάλος νταβατζῆς εἶναι ἡ σάντολά^{3α} μου.
- 11¹² Μαλώνει με κι ἡ μάνα μου, μαλώνει με κι ἡ θειά μου,
μαλώνει ἡ-γι-ἀξεδέρφη μου κι ἡ-γι-ἐδικολογιά⁴ μου.
- 12¹⁸ Μαλώνει με ἡ μάνα μου, μὰ ὅτινα ποθάνει,
δὲ δὰ τση βάλω, μὰ τὸ Θεό, δυὸν παραδῶ λιβάνι.
- 13¹⁸ Μαλώνει με κι ἡ μάνα μου, μαλώνει με κι ὁ γέρος,
μὰ σάν ποθάνει, μὰ τὸ Θεό, μούτε παπὰ δὰ φέρω.
- 14¹² Ἰντά 'καμα στὸν οὐρανὸ κι ἴντά 'καμα τοῦ κόσμου,
κι ὄλοι μὲ κατατρέχουνε στὸν ἔρωντά σου, φῶς μου;

1 καταδικαστικὴ ἀπόφαση μεγαλύτερη ἀπὸ τὸ μπόι μας—2 κι ἀλλαξα δρόμο—
3 μαχαιρίδια μὲ κοκάλινη λαβή—3α νονά—4 συγγενολοί.

Μ. 2. Κριάτης σ. 480.

- 15³¹ Ὁχιάλλο οἰ-γι-ἄλλοι ἐδικοί, μὰ σκιάς κι ἡ πρωτοθειά μου ἐπήγε κι ἐνεβάλωσε⁵ τὴν ἀγαπητικιά μου.
- 16²³ Ὅσα φτερά καὶ κόκαλα ἔχει τὸ χελιδόνι, τόσα κομμάθια νὰ γενεῖ πὺ μᾶς ἀνεβαλώνει.
- 17¹⁴ Ὁ ἥλιος ὄντὲ πρωτοβγεῖ κύκλό ᾿χει σὰν ἀλώνι, ὦ, τρισανάθεμά τονε πὺ μᾶς ἀνεβαλώνει.
- 18¹⁸ Ἀνάθεμα νὰ ἔχουνε οἰ-γι-ἀνεβαλωτάδες⁶, πὺ πᾶν κι ἀνεβαλώνουνε καὶ παίρνουνε παράδες.
- 19¹⁸ Ἀνάθεμα νὰ ἔχουνε οἰ σκύλοι οἰ σπιῖνοι⁷, πὺ πᾶν κι ἀνεβαλώνουνε ἀγάπη πὺ δὲ λιώνει.
- 20¹ Ἀνάθεμα νὰ ἔχουνε πὺ μπαίνουνε στὴ μέση καὶ δὲν ἀφήνουν ἄθρωπο ποτὲ φιλιὰ νὰ δέσει.
- 21¹³ Βάτος κι ἀγριοκάλαμο μ' ἐβάλανε στὴ μέση καὶ δὲ μ' ἀφήνουν νὰ χαρῶ τὸ ρόδο ἀπὸ μ' ἀρέσει.
- 22¹⁶ Ὅλοι μοῦ θέλουνε κακό, οἰ πέτρες καὶ τὰ ξύλα, κι ἀνὲν κουμπήσω σὲ δεντρὸ μαραίνονται τὰ φύλλα.
- 23³¹ Χριστέ μου, ντουχιουμάνηδες⁸ πὺ τσ' ἔχει τὸ κορμί μου, καὶ βγάνουν τὸ μεζάρι⁹ μου δίχως νὰ βγεῖ ἡ ψυχὴ μου.
- 24¹² Ἦλιε μου φωτεινότατε, φεγγάρι λαμπιρό μου, μὴν τῶσε ξαναφέξεις μπλιὸ τῶν ντουχιουμάνηδῶ μου.
- 25¹⁸ Οἰ γλῶσσες τως νὰ σαπηθοῦν, νὰ πέφτουν λίγες λίγες, σὰν τὸ κλαδί¹⁰ πὺ καίγεται καὶ πέφτουν οἰ-γι-ἀγκίδες.
- 26¹² Ἄσ' τσις τσ' ὄχτροὺς νὰ σκάσουνε, τσί φίλους νὰ χαροῦνε, ἄς τσις τσί παλιοπούστηδες, κι ὅτι μποροῦν ἄς ποῦνε.
- 27³¹ Ἄσ' τσις τσ' ὄχτροὺς νὰ σκάσουνε, τσί φίλους νὰ χαροῦνε, ἄς τσις τσί φαουσόστομους νὰ λὲν ὅσο μποροῦνε.
- 28¹⁸ Ἄσ' τσις τσ' ὄχτροὺς νὰ σκάσουνε ὡς σκοῦνε τὰ καρύδια, κι ἄλλη δουλειὰ δὲν κάνουνε, μόν' ἀνεκατωσίδια¹¹.
- 29¹² Ἄσ' τσις τσ' ὄχτροὺς νὰ σκάσουνε ὡς σκοῦνε τὰ καρύδια, κι ἄλλη δουλειὰ δὲν ἔχουνε, μόνο τ' ἀνερωτίδια¹².

5 διέβαλε—6 διαβολεῖς—7 κατάσκοποι—8 ἐχθροὺς—9 τάφο—10 τὰ ξύλα πὺ βάζουν στὸ ἀσβεστοκάμινο—11 σκάνδαλα—12 οἰ ἐρωτήσεις πὺ γίνονται ἀπὸ περιέργεια, γιὰ νὰ μαθευτοῦν τὰ μυστικά τοῦ ἄλλου.

Μ. 19. Σπυριδάκης σ. 8.

- 30¹⁸ Ἀφήνω τσις νὰ σκάσουνε ὡς σκοῦνε τὰ καρῦδια,
νὰ μὴν τῶσε πομείνουνε μόνο τ' ἀνερωτίδια.
- 31¹⁸ Ὅλοι μὲ λένε κουζουλό, πού νὰ κουζουλαθοῦνε,
νὰ χάσουνε τὰ σπίθια ντως, νὰ μὴ μπορ' ἄ τὰ βροῦνε.
- 32¹² Σὲ τούτηνιὰ τῆ γειτονιά χάρος νὰ κατοικήσει,
νὰ πάρει τσί γειτόνισσες, κι ἐμᾶς τσί δυὸ ν' ἀφήσει.
- 33¹² Τσῆ μαύρης ὄρνιθας τ' ἀβγά πῶς τ' ἀγαπῶ βρασμμένα,
καὶ τσῆ κακῆς γειτόνισσας τὰ μάθια ντζης βγαρμένα!
- 34⁵¹ Τσῆ μαύρης κότας τὰ φτερά χάμαι νὰ τιναχτοῦνε
καὶ τσῆ κακῆς γειτόνισσας τὰ μάθια ντζης νὰ βγοῦνε.
- 35¹⁶ Ὁ ἥλιος ὄντὲ πρωτοβγεῖ κάνει σταυρὸ στὴ μέση,
κι ὅποιος μοῦ πεῖ νὰ σ' ἀρνηθῶ ἢ γλώσσα ντου νὰ πέσει.
- 36¹² Πεισματικό ντως τῶν ὄχτρῶ, τῶ δίμουρω¹² γειτόνω,
δὰ καινουργιῶνω τῆ φιλιὰ κι ὄχι νὰ τὴν παλιῶνω.
- 37⁵¹ Ποιὸς σοῦ ἔπε πῶς δὲ σ' ἀγαπῶ, ἀνάθεμα τὸ νοῦ ντου,
ἀπού νὰ πάρει ὁ διάολος τὸ σόι τοῦ σογιοῦ ντου!
- 38¹² Ἐγάπουνά σε ἔγῳ καλά, μὰ λιγοχάρηκά σε,
κι ἀνάθεμα τσ' ἀπού ἔσανε αἰτία κι ἤχασά σε.
- 39⁵¹ Τσ' ὄχτροῦς μου νὰ τσί κάτεχα νὰ τσί ταῖζω μέλι,
νάναι τ' ἀχείλι ντως γλυκὺ γιὰ νὰ μοῦ πεῖ ὅτι θέλει.
- 40⁵¹ Τσ' ὄχτροῦς μου νὰ τσί κάτεχα νὰ τσί ταῖζω γάλα,
νάναι τ' ἀχείλι ντως γλυκὺ γιὰ νὰ μοῦ ποῦνε κι ἄλλα.
- 41⁷ Ἀπού τὸν Κάβο-Σίδερο δὰ πᾶ βαρκαριστοῦμε,
γιατὶ δὲ μᾶς ἀφήνουνε ἀγάπη νὰ χαροῦμε.

12 διπρόσωπῳ.

7. Η ΜΟΙΡΑ ΚΑΙ ΤΟ ΡΙΖΙΚΟ

- 1⁵⁵ Ἄχερα ρίχνω στὸ γιαλό, βαρά 'ναι καὶ βουλοῦνε,
κι ἄλλοι μολύβια ρίχνουνε, φτερά 'χουν καὶ πετοῦνε.
- 2¹⁵ Ἀπὸ τ' ἄβγὸ νὰ γκρεμιστῶ καὶ στ' ἄχερα νὰ δώσω,
ἄθρωπος δὲν ἐβρέθηκε νὰ πεῖ πῶς δὰ γλυτώσω.
- 3¹² Ὡς ἀποκλίνει τὸ δεντρὸ ἀπὸ δὲν ἔχει φύλλα,
ἔτσά ἐπόκλινα¹ κι ἐγώ, γιατί δὲν εἶχα μοίρα.
- 4⁹ Ὡς ἀποκλίνει τὸ δεντρὸ ἀπὸ 'ναι φορτωμένο,
ἔτσά ἐπόκλινα κι ἐγὼ πού 'μουν κακογραμμένο.
- 5¹⁸ Πάντ' ἄλεγα τῇ μοίρας μου ψηλὰ νὰ μ' ἀνεβάσει,
κι ἐκεῖν' ἢ σκύλα μάζωξε κλαδιὰ γιὰ νὰ μὲ κάψει.
- 6¹² Τῇ τύχης μου 'ν' τὸ φταίξιμο κι ὄχι τοῦ θελημάτου,
γιατί κι ἐγὼ τῇ νιότη μου πολλὰ ψηλὰ τὴν κράτου.
- 7¹⁶ Σὰν τὸ κατάδικο φονιά ἡ μοίρα μου μὲ κρίνει,
τοῦτον τὸν κόσμο νὰ χαρῶ μιὰν ὥρα δὲ μ' ἀφήνει.
- 8³¹ Σὰ βράχο στὴν ἀκρογιαλιὰ πού τὸν χτυπᾷ τὸ κύμα,
ἔτσά μὲ δέρνει ἡ μοίρα μου, Θεέ μου, δὲν εἶναι κρίμα!
- 9²⁸ Ἀκόμη κι ὡς κι ἡ μοίρα μου θέλει νὰ μ' ἀμποδίσει,
νὰ πάρει κείνια π' ἀγαπῶ κι ἔρημο νὰ μ' ἀφήσει.
- 10¹² Φτερά 'χα 'γὼ σὰν τὸ πουλί, πάνω στὰ νέφη ἐπέτουν,
μὰ ἡ μοίρα μου 'τονε κακὴ σ' ὄσα γκιὰν ἐμελέτουν.
- 11²⁸ Ποιὸς ἔχει τέθιο ριζικό, ποιὸς ἔχει τέθιοι μοίρα,
τὴν Κυριακὴ νὰ παντρευτεῖ καὶ τὴ Δευτέρα χήρα;
- 12²⁸ Εἶδα τῇ 'γὼ τὴν τύχη μου στοῦ σκοτεινοῦ τὸ ρυάκι,
μαῦρα φορεῖ καὶ κάθετα πάνω σὲ χαρακάκι².

1 ἀπογοητεύτηκα—2 βραχάκι.

Μ. 2. Προμηθεὺς 1935 ἀρ. 252.

- 13¹⁵ Εἶδα τη γῶ τῆ μοίρα μου στῆ μέση στὸ σοκάκι,
πὼς μούδιδε καὶ τόπινα ἕνα γυαλί φαρμάκι.
- 14¹⁵ Ἴντα νὰ πῶ τσῆ μοίρας μου ποὺ μέ 'καμε φτωχάκι,
κι ἀποὺ τ' ἀχείλι μου ποτὲ δὲ λείπει τὸ φαρμάκι.
- 15¹² Ἴντα νὰ πῶ τσῆ μοίρας μου ἄ μούφταιξε κι ἐκεῖνη,
πάλι καὶ μούφταιξ' ἄθρωπος ὁ Θεὸς νὰ τότε κρίνει.
- 16¹² Μοίρα, τὰ χαμηλὰ κλαδιὰ καὶ γιάντα τὰ ψηλώνεις,
καὶ σ' ἄλλους τὰ ψηλότερα γιάντα τὰ χαμηλώνεις;
- 17¹² Μὰ μένα τόχει ἡ μοίρα μου κιὰν ἀγαπήσω χάνω,
μὰ τόχει καὶ τὸ ριζικό, μιὰ χάνω δέκα κάνω.
- 18¹⁶ Μὰ 'χει το μένα ἡ μοίρα μου ὅπου γκιὰν ἀγαπήσω,
θαρροῦνε πὼς βαστῶ φωθιὰ τὸν κόσμο νὰ κεντήσω³.
- 19³³ Μὰ μένα τόχει ἡ μοίρα μου καὶ τὸ καλὸ ἀμποδίζει,
τὴν πλάκα στένω στὸν ἀητὸ κι ὁ κόρακας καθίζει.
- 20³¹ Μὰ μένα τόχει ἡ μοίρα μου κι ὅλα μοῦ τ' ἀμποδίζει,
σὰν τζῆ ζητῶ νερὸ νὰ πιῶ, φαρμάκι μὲ ποτίζει.
- 21¹⁸ Μὰ μένα τόχει ἡ μοίρα μου, τὸ ριζικό μου τόχει,
κιὰν κάμω κι ἀγαπητικιά εἶν' ἀποὺ τὸ μετόχι.
- 22¹² Μὰ μένα τόχει ἡ μοίρα μου, τὸ πρικοριζικό μου,
καὶ πᾶν κι ἀνεβαλώνουνε⁴ τὸν ἀγαπητικό μου.
- 23¹² Ἄφτω κερί στὴν Παναγιά, μὰ ἡ μοίρα δὲν τ' ἀφήνει,
καὶ τὸ παντέρμο ριζικό πάει καὶ μοῦ τὸ σβήνει.
- 24¹⁸ Κάνω νταβὰ⁵ τσῆ μοίρας μου ἀποὺ μὲ βασανίζει,
τρία πρικιά κι ἕνα γλυκὺ τὴν ὥρα μὲ ποτίζει.
- 25²⁸ Μάνα μου, ὄντὸ μ' ἐγέννησες μαύρη 'ταν ἡ καρδιά σου,
καὶ μέ 'καμες πλιά δύστυχη ἀπ' ὅλα τὰ παιδιὰ σου.
- 26¹⁸ Μάνα, σὰν ἤμουν ἄτυχη, μάνα, γιάντα μ' ἐγέννας,
καὶ δὲ μ' ἐπλάντας⁶ στὰ στενά⁷ νὰ μὴ μὲ δεῖ κιανέννας.
- 27¹² Ἀνεστενάζω ἀδυνατὰ κι ἡ γῆς βροντᾶ καὶ τρίζει,
κι ἡ μοίρα μου ἡ-γι-ἄσωτη κι ἐκεῖνη φοβερίζει.

3 νὰ κάψω—4 διαβάλλουν—5 δίκη—6 ἐπνιγες—7 στὴν ἔξοδο τοῦ κόλπου σου.

Μ. 15. Γιανναράκης σ. 273 ἀρ. 115, Κριάσης σ. 457, Passow σ. 500 ἀρ. 197, σ. 577 ἀρ. 985.

- 28¹³ ὦ Θεέ μου, ἀπού 'σαι στὰ ψηλά, ἐγὼ δὰ σὲ δοξάζω,
νὰ γράψεις νάν' τζῆ μοίρας μου νὰ μὴν ἀνεστενάξω.
- 29¹⁵ Ἄνοιξε, μοίρα μου, ἄνοιξε, κυβέρνησε κι ἐμένα⁸,
γιατὶ δὲν ἔχει δύναμη ἢ μάν' ἀπού μ' ἐγέννα.
- 30¹⁵ Ἐτσά 'ναι μένα ἢ τύχη μου κι ὄλο μὲ κατατρέχει,
κι ὄλο μέσα στὰ βάσανα ἔχει χαρὰ νὰ μ' ἔχει.
- 31²⁸ Ἡ τύχη μου μ' ἐδίκασε, ποιὸς ἄλλος δὰ μὲ σώσει;
τὸ πονεμένο μου κορμὶ στὰ βάσανα δὰ λιώσει.
- 32¹² Ἡ μοίρα μου μ' ἐμοίρασε μὲ τὸ ζερβό ντζης χέρι,
καὶ μέ 'καμε νὰ καίγομαι χειμώνα καλοκαίρι.
- 33¹² Ἡ τύχη μου μοῦ χάρισε τὸ ἄχ γιὰ συντροφιά μου,
καὶ κέρδος μου παντοτινὸ νάχω τὰ δάκρυσά μου.
- 34²⁸ Ὅντὲ μ' ἐγέννα ἢ μάνα μου ἐφώνιαζε τσῆ μοίρας,
μὰ ἢ μοίρα μου κοιμούντονε κι ἐβγῆκα κακομοίρα.
- 35¹⁶ Ἡ τύχη μου μ' ἐξόρισε πολλὰ μακρὰ στὰ ξένα,
νὰ μὴ θωρῶ τσί συγγενεῖς, τῆ μάνα ποῦ μ' ἐγέννα.
- 36²⁸ Ἡ τύχη μου μ' ἐδίκασε νὰ προπατῶ στὰ ξένα,
νὰ λαχταρίζω νὰ σὲ δῶ κι ἐσὺ νὰ δεῖς ἐμένα.
- 37²¹ Τσῆ τύχης μου 'τονε γραφτὸ νὰ ξοριστῶ στὰ ξένα,
ν' ἀπαρνηθῶ τ' ἀδέρφια μου, τῆ μάνα ποῦ μ' ἐγέννα.
- 38¹⁸ Τσῆ τύχης μου 'τονε γραφτὸ κι αὐτὸ νὰ τὸ περάσω,
νὰ γεννηθῶ στὸν τόπο μου, στὰ ξένα νὰ γεράσω.
- 39²¹ Πῶς νὰ μὴν πῶ τσῆ μοίρας μου παράπονα καὶ λόγια,
ποῦ μ' ἔχει ἀπ' τὴν ἀγάπη μου σαράντα μίλια χῶρια!
- 40²⁸ Ἡ τύχη δὲν ἐδίκασε ἄλλον ὡσὰν κι ἐμένα,
νὰ προπατῶ στῆ γῆς κλιτὰ⁹ καὶ παραπονεμένα.
- 41¹² Πάσκω¹⁰ γιὰ ν' ἄψω 'ναν κερὶ, μὰ ἢ μοίρα δὲ μ' ἀφήνει,
καὶ τὸ παντέρμο ριζικὸ πάει καὶ μοῦ τὸ σβῆνει.
- 42¹⁶ Πάσκω γιὰ ν' ἄψω 'ναν κερὶ κι ἀέρας μοῦ τὸ σβῆνει,
κι ἢ τύχη δὲ μὲ βοηθᾷ κι ἢ μοίρα δὲ μ' ἀφήνει.
- 43²⁸ Ὁ Θεὸς νὰ σ' ἔβρει, μοίρα μου ὕπνος, ποῦ σὲ πλακώνει,
κιὰν ἀγαπήσω 'ναν κορμὶ ντελόγο τ' ἀνελώνεις¹¹.

8 δόσε μου καλὸ σύζυγο—9 λυπημένα—10 προσπαθῶ—11 ἀπομακρύνεις.

- 44²⁸ Ὁ Θιὸς νὰ σ' ἔβρει, μοίρα μου, ἴντα βαρὰ κοιμᾶσαι,
φωνιάζω ν' ἀπιλοθηεῖς καὶ δὲν ἀπιλογᾶσαι.
- 45¹² Τσῆ τύχης εἶν' τὸ φταιξιμο, πού στέκει καὶ μοιράζει
καὶ βάνει καὶ τὸν ἄθρωπο ἐκειὰ πού δὲν ταιριάζει.
- 46¹³ Ἡ τύχη σὰ δὲ μοῦ βουηθᾶ, ψυχὴ, γιάντα δὲ βγαίνεις,
βασανισμένο μου κορμί, καὶ γιάντα δὲν ποθαίνεις;
- 47¹² Ποτέ ντου νὰ μὴν πεῖ κιανεῖς, πὼς ἀγαπᾶ νὰ πάρει,
ἡ τύχη καὶ τὸ ριζικὸ εἶναι πού κουμαντάρει.
- 48¹⁵ Ἀ σ' ἀγαπᾶ ἡ μάνα σου, τσῆ τύχης σου ἔχε χάρη,
ἡ τύχη καὶ τὸ ριζικὸ εἶναι πού κουμαντάρει.
- 49¹² Στάλα καὶ στάλα τὸ νερὸ στὸν κόλυμπο¹² στερνιάζει¹³,
κι ὅπου γκιὰν πάει τ' ἄτυχο κλαίει κι ἀνεστενάζει.
- 50¹² Νάθελα νὰ μοιράζουνε ἴπο δυὸ φορὲς οἱ μοῖρες,
ποτέ δὲν ἤθελα γενοῦν στὸν κόσμο κακομοῖρες.
- 51¹⁵ Μοίρα σὰν ἔχει ὁ πασανεῖς καὶ ριζικὸ καὶ τύχη,
στὸ δρόμο κειὰ πού προπατεῖ ντελόγο δὰ πετύχει.
- 51^α 17 Μοίρα σὰν ἔχει ὁ πασανεῖς καὶ ριζικὸ καὶ τύχη,
στὴν πρώτη ντου ἀγαπητικιά ντελόγο δὰ πετύχει.
- 52²⁵ Μαλαματένιος νὰ γενεῖς καὶ διαμαντένιος νάσαι,
σὰ δὲ βουηθᾶ ἡ τύχη σου ἄδικα τυραννᾶσαι.
- 53²⁸ Ἄδικα βασανίζεσαι καὶ τὰ δουλεύεις χάνεις,
σὰ δὲ βουηθᾶ ἡ τύχη σου, τὰ μελετᾶς, δὲν κάνεις.
- 54²⁸ Ἄδικα βασανίζεσαι καὶ χάνεις καὶ τὸν κόπο,
σὰ δὲ βουηθᾶ ἡ τύχη σου, δὲ βάνεις τὸ καπτό¹⁴.
- 55¹⁵ Ἀνεστενάζω καὶ πονῶ ἴπου τσῆ καρδιᾶς τὸν τόπο,
γιατὶ δὲ μοιάζ' ἡ τύχη μου τῶν ἄλλωνῶν ἀθρόπω.
- 56¹⁵ Ἀπού ἴναι κακορίζικο καλλιὰ νὰ μὴ γεννᾶται,
γιατὶ ὥστε νάν' ἀζωντανὸς ὄλο παραπονᾶται.
- 57⁸¹ Ἡ τύχη σὰ δὲ μοῦ βουηθᾶ τὸ ριζικὸ ἀξοπίσω,
πρέπει τὸ κακορίζικο τσ' ἀγάπες νὰ τσ' ἀφήσω.

12 στὸ λάκκο τοῦ νεροῦ—13 μαζεύεται σὰ σὲ δεξαμενῇ—14 παλτὸ ἀπὸ μάλλινο ὄφαντό.

Μ. 47. Γνευτὸς σ. 131.

- 58⁸¹ Ἄδικα κοπιάζεσαι καὶ βάνεις καὶ τὸ λάδι
καὶ τηγανίζεις τὰ γλυκιά, μὰ δὰ τὰ φάνε ἄλλοι.
- 59¹² Μοίρα σκληρὴ κι ἀντιδική, κομπώτρα¹⁵ κι ὀχτρεμένη,
σ' ὄλο τὸν κόσμο 'σαι γλυκιά, γιὰ μὲ φαρμακωμένη^{15α}.
- 60¹⁸ Μοίρα σκληρὴ κι ἀντιδική, τυραννισμένη μοίρα,
ποῖα πάθη ἀποὺ τὸν ἔρωντα, ποιὲς πρίκες δὲν ἐπήρα :
- 61¹² Μεγάλῃ παραπόνεση τσῆ τύχης μου δὰ νάχω,
γιάντα τὸ κακορίζικο στὰ χέρια σου νὰ λάχω.
- 62¹² Τύχη σκληρὴ, τύχη ἄπονη, ἄφησ' με νὰ ποθάνω,
γιατὶ πολλὰ μὲ τυραννᾶς στὸν Κόσμο τὸν Ἄπάνω.
- 63¹² Τύχη σκληρὴ, τύχη ἄπονη, γιάντα δὲ μὲ λυπᾶσαι ;
μαύρη μοῦ κάνεις τῆ ζωὴ καὶ δὲν τὸ συλλογᾶσαι.
- 64¹² Τύχη κακὴ, τύχη στραβὴ, τύχη μου ἀσβολωμένη,
ποὺ δὲ μ' ἀφήνεις νὰ χαρῶ μιὰν ὥρα ἢ καημένη.
- 65¹⁸ Μοίρα κακὴ, μοίρα στραβὴ, μοίρα μ' ἀσβολωμένη,
ἐμοίρασές με νὰ περνῶ ζωὴ τυραννισμένη.
- 66¹² Τύχη σκληρὴ, τύχη κακὴ, τύχη μου ἐναντία,
ποὺ τυραννᾶς τὸ σῶμα μου δίχως κιαμιὰν αἰτία.
- 67¹⁵ Τύχη σκληρὴ, τύχη κακὴ, τύχη μου ἐναντία,
ἀπάνω μου τὴν ἤριξες ὄλη σου τὴν κακία.
- 68³⁸ Τὰ πάθη μου δὲν πάψανε ἀκόμη τὰ μεγάλα,
κι ἡ μαυρισμένη μοίρα μου μοῦ πέμπει πάλι κι ἄλλα.
- 69³⁸ Τύχη σκληρὴ, τύχη ἄπονη, μὴ μὲ παιδεύγεις τόσο,
ἕναν κορμὶ ποὺ μούδωκες πάρε το νὰ γλυτώσω.
- 70²⁸ Μοίρα μου, κι ἴντα σούκαμα καὶ θές νὰ μὲ γκρεμίσεις,
καὶ δὲν ἐβρέθηκε ἄθρωπος νὰ μὲ παρηγορήσει.
- 71¹⁸ Τύχη μου, σὰ μοῦ τάδωκες τὰ βάσανα τὰ τόσα,
ἂ θέλεις λίγανέ μου τα γῆ δός μου κι ἄλλα τόσα.
- 72²⁸ Τύχη μου, κι ἴντα σούκαμα καὶ μὲ 'ριξες στὸ δάσο,
κι ἐλάργαρ' ἡ-γι-ἀγάπη μου καὶ δὲ μπορ' ἂ τῆ φτάξω.
- 73¹⁰ Τύχη σκληρὴ, τύχη ἄπονη, μὲ τῆ σκληρὴ σου γνώμη
ἤφηκες τὸ κορμάκι μου καὶ τὸ τρυγοῦν οἱ πόνοι.

15 ξεπλανεύτρα—15α πολὺ πικρὴ.

- 74¹⁸ Μοίρα, κακὰ μ' ἐμοίρασες καὶ ξαναμοίρασέ με,
στὰ βάσανα ποὺ μὲ ἔβαλες πάσκισε κι ἔβγαλέ με.
- 75¹⁹ Τύχη, κακὰ μ' ἐμοίρασες καὶ ξαναμοίρασέ με,
καὶ βάλε με στὸ βιζινὲ¹⁶ καὶ ξαναζύασέ¹⁷ με.
- 76¹⁹ Τύχη, γιάντα μ' ἐμοίρασες μὲ τὸ ζερβό σου χέρι;
μούτε χειμώνα χαίρομαι, μούτε καὶ καλοκαίρι.
- 77¹² Μοίρα μου, ὄντὸ μ' ἐμοίρασες μ' ἐμοίρασες στὸ δάσο,
καὶ μούγραψες στὸ βίο μου ποτὲ νὰ μὴ γελάσω.
- 78²¹ Μοίρα μου, ὄντὸ μ' ἐμοίρασες μ' ἐμοίρασες στὰ δάση,
γι' αὐτὸ ἔκαμες τ' ἀχείλι μου ποτὲ νὰ μὴ γελάσει.
- 79¹⁶ Μοίρα μου, ὄντὸ μ' ἐμοίρασες ἦσουνε μανισμένη¹⁸,
κι ἐμοίρασές με νὰ περνῶ ζωὴ τυραννισμένη.
- 80¹⁸ Μοίρα μου, ὄντὸ μ' ἐμοίρασες, μ' ἐμοίρασες στὸ ρυάκι,
κι ἐμοίρασές με βιαστικὰ καὶ πίνω τὸ φαρμάκι.
- 81²¹ Τύχη μου ἄκαρπο δεντρό, ἐλιά μὲ δίχως λάδι,
τὰ βάσανα ποὺ μούδωκες ἄραγες τάχει κι ἄλλη;
- 82⁷ Τύχη μου ἄκαρπο δεντρό, ἐλιά μὲ δίχως φύλλα,
τί σούκαμα, τί σούφταιξα καὶ μὲ παιδεύεις, σκύλα;
- 83¹⁴ Τύχη μου ἄκαρπο δεντρό, μέλισσα δίχως μέλι,
κορμί μου, πόσα δὲν τραβᾷς κι ἀκόμα πόσα θέλεις!
- 84¹² Τύχη μου ἄκαρπο δεντρό, δεντρό μὲ δίχως φύλλα,
ἀποὺ σὲ κατατρέχουνε οἱ πέτρες καὶ τὰ ξύλα.
- 85²¹ Τύχη μου, ἴντα σούκαμα καὶ μ' ἔχεις δικασμένη,
καὶ προπατῶ πάντα κλιτὴ καὶ παραπονεμένη;
- 86¹⁸ Τύχη μου, ἴντα σούκαμα, κι ὄλο μὲ κατατρέχεις,
στὸν κόσμον κι ἄλλα βάσανα γιὰ νὰ μοῦ δώσεις ἔχεις;
- 87¹² Τύχη μου, ἴντα σούκαμα καὶ τάχεις μὲ τὰ μένα,
καὶ θέλεις πάντα νὰ θωρεῖς τὰ μάθια μου κλαημένα;
- 88¹⁵ Τύχη μου, ἐσὺ μ' ἐδίκασες κι ὄλο μὲ τρώει ὁ πόνος,
κι ὄλο μὲ τρώει ὁ λοῖσμός σ' αὐτὸν τὸν ψεύτην κόσμον.
- 89¹² Ποτέ μου δὲν ἐγέλασα, μούτ' ἦκαμα καὶ κέφι,
γιατὶ θωρῶ τὴ μοίρα μου κι ὄλο μὲ κατατρέχει.

16 ζυγαριά—17 ξαναζύγισέ με—18 θυμωμένη.

- 90⁸¹ Μὴ μ' ἀπολπίζεις, μοίρα μου, ὅσο μπορεῖς βοήθα,
καὶ μὴ μ' ἀφήσεις νὰ χαθῶ στὴ θέσην ἀποῦ ἦρθα.
- 91¹² Τύχη, γιάντ' ἄψες τὴ φωθιά κι ἤβαλες καὶ τὰ ξύλα
κι ἤκαψες τῆ καρδούλας μου τὰ τρυφερά ντζης φύλλα;
- 92¹² Ἡ τύχη μου μοῦ τάβαλε τὰ ξύλα στὴν ποδιά μου,
κι ἐφύσηξέν τα κι ἤψανε κι ἤκαψε τὴν καρδιά μου.
- 93¹² Τύχη μου, λέω, τύχη μου, γιάντα δὲ μοῦ τὸ εἶπες
πὼς ἔχει ὁ κόσμος βάσανα, πὼς ἔχει ὁ κόσμος πρίκες;
- 94²⁸ Τύχη μου, πράμ' ἄ σοῦ χρωστῶ, ἔλα νὰ σὲ πλερώσω,
καὶ πάψε μὲ τὰ βάσανα νὰ μὲ παιδεύγεις τόσο.
- 95⁸¹ Νὰ κάτεχα ἢ μοίρα μου σ' ἴντα λαγκάδια τρέχει,
νὰ τὴ ρωτήξω νὰ μοῦ πεῖ γιάντα μὲ κατατρέχει.
- 96¹² Τὴν τύχη μου δὰ πὰ νὰ βρῶ στ' ἄόρια ποῦ γυρίζει,
νὰ τὴ ρωτήξω νὰ μοῦ πεῖ γιάντα μὲ βασανίζει.
- 97⁷ Νὰ κάτεχα τὴν τύχη μου νὰ πὰ τὴ ζαμπλακώσω¹⁹,
ποῦ μὲ ἴβαλε στὰ βάσανα καὶ δὲ μπορ' ἄ γλυτώσω.
- 98¹⁵ Πῶς νὰ περάσω Ἀνατολή, πῶς νὰ περάσω Δύση,
νὰ πὰ νὰ βρῶ τὴν τύχη μου νὰ μὲ παρηγορήσει;
- 99¹⁵ Ἀχ, νάβρισκα τὴν τύχη μου νὰ πηάιναμεν ὁμάδι,
νὰ λέω ἴγὼ τὰ πάθη μου κι αὐτὴ νὰ ροζονάρει²⁰!
- 100¹⁰ Ἐτσά μοῦ δίδει ὁ λοῖσμός τοῦ ἡλίου ν' ἀκλουθήξω,
νὰ πὰ νὰ βρῶ τὴ μοίρα μου νὰ τήνε βλαστημήξω.
- 101¹⁵ Πρῶι πρῶι σηκώνομαι, στὰ ροῦχα μου καθίζω,
βαρὰ βαρὰ τὴ μοίρα μου τὴν ἀνεθεματίζω.
- 102⁸¹ Ἀνάθεμά σε, μοίρα μου, μοίρα μου, ἀνάθεμά σε,
καὶ στὸ καλὸ δὲ βρίσκεσαι καὶ στὸ κακὸ πάντα ἴσαι.
- 103¹² Ἀνάθεμά σε, μοίρα μου, ἀνάθεμα νὰ ἔχεις,
καὶ στὸ καλὸ δὲ βρίσκεσαι καὶ τὸ κακὸ ξετρέχεις²¹.
- 104¹⁸ Ἀνάθεμα τὴν τύχη μου ποῦ μὲ ἴριχνε σὲ σένα,
δὲ μὲ ἴριχνε σὲ θάλασσα, μὲ κύματ' ἀφρισμένα.

19 νὰ τὴν πνίξω μὲ πίεση—20 κουβεντιάζει—21 ἀποζητᾶς.

Μ. 102. Σπυριδάκης σ. 8.

- 105¹² Ἀνάθεμά σε, τύχη μου, νὰ σ' ἀνεθεματίσω,
σὲ τόπον ἀδιαφόρευτο²² μὲ βάνεις ν' ἀγαπήσω.
- 106³¹ Ἀνάθεμά σε, μοίρα μου, π' ὄλο μὲ κατατρέχεις,
σ' ὄλον τὸν κόσμον εἶναι βγιά²³, στὴν κεφαλὴ μου βρέχει.
- 107¹² Ἀνάθεμά σε, μοίρα μου, καὶ νὰ πουλεῖς σφεντίλια,
νὰ τ' ἀγοράζεις τέσσερα καὶ νὰ τὰ δίδεις τρία.
- 108³¹ Μοίρα μου, πῶς σὲ βλαστημῶ! μὰ πάλι δικιο τόχω,
γιατὶ τὸ πρῶτο ριζικό δὲ μὲ 'φηκες νὰ τόχω.
- 109¹² Τὴν τύχη μου δὰ βλαστημῶ γιατί μὲ κατατρέχει,
καὶ τρέχουνε τὰ μάθια μου σάν τὸ νερ' ὄντὸ βρέχει.
- 110¹² Μοίρα κακὴ, στὸ διάολο κι ἄμε κι ἄλλοῦ καὶ κάτσε,
κι ἄμε κι ἄλλοῦ καὶ ριζωσε κι ἐξεβαρέθηκά σε.
- 111³⁸ Ἀποῦ 'γραψε τὴ μοίρα μου, μὴν πιάσει μπλιὸ κοντύλι,
νὰ ξαναγράψει θηλυκοῦ τὸ πρικαμένο ἀχείλι.
- 112²⁸ Ἀποῦ 'γραψε τὴν τύχη μου κοντύλι μπλιὸ μὴν πιάσει,
νὰ πέσει ἀποῦ τὸν οὐρανό, φωθιά νὰ τότε κάψει.
- 113¹⁵ Πού 'πιασε μπένα καὶ χαρτί κι ἤπιασε καὶ μελάνι
κι ἤγραψε καὶ τὴν τύχη μου ποτὲ νὰ μὴν ποθάνει.
- 114⁵ Ἄς ἦταν ἀποῦ τὸ Θεὸ ἢ μοίρα νὰ μοιράζει,
νὰ παίρνει καὶ κάθ' ἄθρωπος κορμί πού τοῦ ταιριάζει.
- 115⁵ Κλαίω, κι ἀποῦ τὰ δάκρυγια στὴ γῆς πού στέκω βρέχει,
εὐχαριστῶ τὴν τύχη μου ἀποῦ μὲ κατατρέχει.
- 116¹⁸ Ἐτσά 'ναι μένα ἢ μοίρα μου κι ὄλο μὲ κατατρέχει,
κι ὄλο μέσα στὰ βάσανα ἔχει χαρὰ νὰ μ' ἔχει.
- 117⁷ Ἐγὼ 'μαι τσ' ἄτυχης παιδί, τσ' ἄτυχης μάνας γέννα,
δὲν ἐγεννήθηκε ἄτυχη στὸν κόσμον σάν κι ἐμένα.
- 118¹⁸ Μοίρα, δὲ σὲ φοβοῦμαι μπλιὸ ὅπως γκιά μὲ γυρίσεις,
δὲν ἔχω μπλιὸ ἀγαπητικούς γιὰ νὰ μὲ ξεχωρίσεις.
- 119³³ Μοίρα, δὲ σὲ φοβοῦμαι μπλιὸ κι ὅτι γκιά θὲς μοῦ κάνε,
κιὰν ἔχεις κι ἄλλα βάσανα μὲς στὸ κορμί σου βάνε.

22 πού δὲ δίνει κέρδος—23 εὐδία.

- 120¹⁸ Μοίρα, δὲ σὲ φοβοῦμαι μπλιό κι ὅτι γκιά θὲς μοῦ κάμε,
κιὰν ἔχεις κι ἄλλα βάσανα κάτεχε πῶς ἐπά 'μαι.
- 121¹² Τύχη, δὲ σὲ φοβοῦμαι μπλιό κι ὅτι γκιά θὲς μοῦ κάμε,
δὸς τὸ κορμί μου τῶ σκυλῶ, ἄδικα νὰ τὸ φάνε.
- 122³⁸ Μοίρα, δὲ σὲ φοβοῦμαι μπλιό σὰν ἤπηρες τὸ φῶς μου,
ἂν ἔχεις κι ἄλλα βάσανα, μὴ λυπηθεῖς καὶ δὸς μου.
- 123³¹ Μοίρα, δὲ σὲ φοβοῦμαι μπλιό κι ἀκόμη σὰν ποθάνω,
κάμε καὶ πλιά χερότερα στὸν τάφο μου ἀπάνω.
- 124¹² Μοίρα, δὲ σὲ φοβοῦμαι μπλιό κι ἐξεφοβήθηκά σε,
κι ἀπὸ τὰ τόσα βάσανα ἐξεφορτώθηκά σε.
- 125²⁶ Ἡ τύχη μου μ' ἐνείρεψε νὰ μὴν τζῆ καταροῦμαι,
γιατὶ μοῦ τάδωκε ὁ Θεός, κιάς μὴν παραπονοῦμαι.
- 126¹⁶ Τὴν τύχη μου ἐμάλωνα κι ἐκείνη μοῦπε μένα:
ὄσα παθαίνει τὸ κορμί τάχει ὁ Θεός γραμμένα.
- 127¹² Τσῆ τύχης μου' τονε γραφτό, δὲ βλαστημῶ κιανένα,
κι ὅτι γκιὰν πάθει τὸ κορμί τάχει ὁ Θεός γραμμένα.
- 128³¹ Σὰν ὁ Θεός δὲν ἤθελε ταιράκια νὰ γενοῦμε,
τὴν τύχη καὶ τὸ ριζικό νὰ μὴν τὰ βλαστημοῦμε.
- 129¹⁵ Στοῦ βασιλιᾶ τὸ χαζινέ²⁴ εἶναι τὸ τυχερό μου,
κι ἔχω τὴν εὐχαρίστηση τῶν ἐδικολογιῶ²⁵ μου.

24 θησαυροφυλάκιο—25 συγγενῶν.

Μ. 120. *Λαογρ.* τ. 2 σ. 604 ἄρ. 30, **Ερωτόκριτος Ε'* σ. 346 στ. 1023.—Μ. 123. *Προμηθεὺς*
1934 ἄρ. 240, **Ερωτόκριτος Ε'* σ. 346 στ. 1025.

8. ΠΑΡΗΓΟΡΙΑ

- 1¹⁸ "Έχει ὁ Θεὸς ἀπὸν μπορεῖ, γιατί ἄλλοι δὲ μποροῦνε, οἱ πρίκες καὶ τὰ βάσανα χαρὲς νὰ μοῦ γενοῦνε.
- 2⁸⁵ "Έχει ὁ Θεὸς ἀπὸν μπορεῖ, γιατί ἄλλοι δὲ μποροῦνε, νὰ σμίξουνε τὰ δυὸ βουνά, ταιράκια νὰ γενοῦνε.
- 3¹⁶ "Έχει ὁ Θεὸς ἀπὸν μπορεῖ, γιατί ἄλλοι δὲ μποροῦνε, τοῦτα τ' ἀνεβολέματα¹ χύματα² νὰ γενοῦνε.
- 4¹⁶ "Έχει ὁ Θεὸς γυρίσματα νὰ γιάνουν τὰ φτερά μου, καὶ νὰ γυρίσω νὰ τὰ βρῶ πάλι τὰ πρωτινά μου.
- 5⁸⁵ "Έχει ὁ Θεὸς γυρίσματα νὰ γιάνουνε κι ἐμένα τὰ πρωτινά μου τὰ φτερά, ποῦ μοῦχουνε κομμένα.
- 6¹⁸ "Έχει ὁ Θεὸς ἀπὸν μπορεῖ τὴ σφάκα³ νὰ γλυκάνει, κι ἡ μαχαιρά ποῦ μούδωκες χωρὶς γιατρὸ νὰ γιάνει.
- 7¹⁸ Βάστα, καρδιά μου, ἀδυνατά, σὰ σιδερένια πόρτα, κι ἔχει ὁ Θεὸς ἀπὸν μπορεῖ νὰ γίνεις σάν καὶ πρῶτα.
- 8¹⁸ "Ας τάξω δὲ σ' ἐγνώρισα, δὲ σέ 'δα ἐγὼ ποτέ μου, κι ἕναν κεράκι ἀφτούμενο ἐβάστουν κι ἤσβησέ μου.
- 9¹⁸ "Ας τάξω δὲν ἐφάγαμε, δὲν ἤπιαμεν ὁμάδι, καὶ δὲν ἐκοιμηθήκαμε σ' ἕναν προσκεφαλάδι.
- 10¹⁰ "Ας τάξω κι ἡ-γι-ἀγάπη σου κλωστή 'τανε κι ἐκόπη, δεντρὸ κι ἐξεριζώθηκε, δὲ φαίνονται οἱ τόποι.
- 11¹⁶ "Ας τάξω καὶ πουλιά 'μαστε κι εἴμαστε ταιριασμένα, κι ἐπέρασεν ὁ κυνηγὸς κι ἐσκότωσε τὸ ἕνα.
- 12¹² Μὰ γιάντα νὰ μαραίνομαι γιὰ τὸ μελαχροινό μου, ποῦ ὀφέτος εἶν' τζῆ μάνας του, τοῦ χρόνου 'ναι δικό μου ;

1 ἀνηφοριές—2 κατηφοριές—3 ροδοδάφνη.

Μ. 8. Γενετό; σ. 126, "Ἐρωτικόκριτος Γ" σ. 222 στ. 1395.

- 13³⁶ Παρηγοριά δά νάχω ἐγώ ὥστε νά βγεῖ ἡ ψυχὴ μου,
κι ὥστε νά κατεβάσουνε στὸν Ἄδη τὸ κορμί μου.
- 14¹⁸ Παρηγοριά δά νάχω ἐγώ ἀκόμη δέκα χρόνους,
εἶν' ἡ καρδιά μου ἀδυνατὴ καὶ νταγιαντᾶ τσί πόνους.
- 15¹² Παρηγοριά δά νάχω ἐγώ ὡς τσί σαράντα χρόνους,
πούρι⁴ καρδιά ἔχω ἀδυνατὴ καὶ νταγιαντᾶ τσί πόνους.
- 16¹⁸ Ἐχει ὁ Θεὸς γιὰ τ' ἀρφανά καὶ γιὰ τ' ἀπολπισμένα,
κι ἐγώ δὲν ἀπολπίζομαι κι ἔχει ὁ Θεὸς γιὰ μένα.
- 17³⁸ Βασιλικὸ κι ἀρισμαρῆ^{4α} δὲ βάνω μπλιὸ τσ' ἀφτί μου,
γιατί μοῦ τὴν ἐπήρανε τὴν ἀγαπητικὴ μου,
ἄσ' τὴν κιὰς τὴν ἐπήρανε, κι ἐγώ δά βρῶ μιὰν ἄλλη,
νάχει τοῦ ἡλίου τσ' ὁμορφιές, τοῦ φεγγαριοῦ τὰ κάλλη.

⁴ βέβαια, ὅπως εἶναι γνωστό-4α δενδρολίβανο.

9. ΠΟΘΟΙ

- 1¹² Ἐρωντοστολισμένη μου καὶ κανελόπλαστή μου,
καὶ πέρδικά μου πλουμιστή, καὶ νάσουνε δική μου!
- 2¹⁸ Γαΐτανοφρυδάτη μου καὶ μερτζανάχειλή μου,
καὶ πέρδικά μου πλουμιστή, καὶ νάσουνε δική μου!
- 3⁷ Ἐ, κανακολαιμούσα' μου, καὶ μερτζανάχειλή μου,
κανακαρά' τῆ μάνας σου, καὶ νάσουνε δική μου!
- 4¹⁶ Ζαχαροζυμωμένη μου καὶ λαμπαδοχυτή μου,
καὶ ροδαρά τῆ μάνας σου καὶ νάσουνε δική μου.
- 5¹⁸ Ἄχι, καὶ νὰ τ' ἀξώνουμε νὰ πάρω τέθοια χάρη,
νὰ σηκωνόμαστε τὰ δυὸ 'πό 'ναν προσκεφαλάδι.
- 6²⁶ Ἄχι, καὶ νὰ κοιμούμασταν σ' ἕναν προσκεφαλάδι,
κιὰς ἤρχουντον ὁ θάνατος μαζί νὰ μᾶσε πάρεϊ!
- 7²⁶ Ἄσπρο χεράκι παχουλὸ μὲ τὸ πλατὺ μανίκι,
ἄς τόβανα προσκέφαλο κιὰς πλέρωνα καὶ νοίκι.
- 8²⁶ Τὸ χέρι σου τὸ παχουλὸ νάβανα μαξελάρι,
ποτὲ δὲν ἐφοβούμουνε τὸ χάρο νὰ μὲ πάρει.
- 9¹⁶ Νάσουνε μῆλο στὴ μηλιά νὰ σέ 'κοβγα, μικρή μου,
νὰ σέ γλυκοπιπίζα σέ ὅλη τὴ ζωὴ μου.
- 10¹⁸ Ἄχι καὶ νὰ νταμώνουμε σ' ἕνα μεγάλο δάσο,
κιανεὶς νὰ μὴ μ' ἐθώριενε νὰ σέ σφιχταγκαλιάσω.
- 11³¹ Ἦθελα νὰ νταμώνουμε δυὸ λόγια νὰ σοῦ μίλιου,
τόνα σ' ἀγκαλιάζουμε καὶ τ' ἄλλο νὰ σ' ἐφίλιου!
- 12³¹ Ἦθελα νὰ νταμώνουμε, νὰ πῶ, νὰ πεῖς, νὰ ποῦμε,
τὸν πόνο ἀπού 'χω στὴν καρδιά νὰ τότε μοιραστοῦμε.

1 πολὺ ὁμορφο λαϊμὸ —2 χαϊδεμένη, μονάκριβη.

Μ. 4. Σιγάλης σ. 467, Ἀραβαντινὸς σ. 328, Ρασσοῦ σ. 518 ἀρ. 361, Προμηθεὺς 1935 ἀρ. 261.—Μ. 7. Προμηθεὺς 1933 ἀρ. 216.—Μ. 8. Ἀραβαντινὸς σ. 313—353, Ρασσοῦ σ. 583 ἀρ. 1046, Προμηθεὺς 1935 ἀρ. 261.

- 13¹⁸ "Αχι, καὶ νὰ νταμώνουμε σ' ἕνα στενὸ τὰ δυὸ μας,
καὶ τὸ στενὸ νάναι μακρὸ νὰ βάνει τὸν καημὸ μας.
- 14²⁶ "Αχι, καὶ νὰ σ' ἐντάμωνα, ψηλὴ μελαχροινὴ μου,
καὶ νὰ σοῦ πῶ τὰ βάσανα τὰ σύρνει τὸ κορμὶ μου!
- 15¹⁰ "Αχι, καὶ νὰ προπάτουνα πιτήδεια σάν τὸ κᾶτη,
καὶ νάρχουμε νὰ σέ ἔβρισκα τὴ νύχτα στὸ κρεβάτι!
- 16¹¹ "Αχι, καὶ νάμουμε κισσὸς στὸν τοῖχο νὰ κολλήσω,
ψηλὰ στὰ παραθύρια σου τσι κλώνους μου νὰ ρίξω,
ν' ἀνοίγεις τὰ παράθυρα, σσι κλώνους μου νὰ γέρνεις,
καὶ ἀπὸ τὰ λουλούδια μου τὴ μυρωδιὰ νὰ παίρνεις.
- 17¹⁸ "Αχι, καὶ νὰ προπάτουνα τσ' αὐλῆς σας τὰ πλακάκια,
καὶ τὰ μικρ' ἀδερφάκια σου νάλεγα κουνιαδάκια.
- 18³⁸ "Αχι, καὶ νάμουμε πουλί, ἀηδὸνι νὰ λογοῦμαι,
ὄντὸ μιλοῦν τ' ἀχείλια σου, ἐγὼ ν' ἀπιλογοῦμαι.
- 19¹¹ Τ' ἀχέλι σου ἔναι τζιτζιφο, τὸ μάγουλό σου μῆλο,
τ' ἀστήθι σου παράδεισος καὶ τὸ κορμὶ σου κρίνο.
Νὰ δάκανα τὸ τζιτζιφο, νὰ φίλουνα τὸ μῆλο,
νάμπαινα στὸν παράδεισο, ν' ἀγκάλιαζα τὸν κρίνο!
- 19^{a.16} "Ἦθελα νάσαι θάλασσα κι ἐγὼ τὸ περιγιάλι,
τὰ κύματά σου νάρχουνται στὴν ἐδικὴ μου ἀγκάλῃ.
- 20¹⁴ Τ' ἀχέλι σου τὸ κόκκινο, ἀπὸ ἔναι σάν κεράσι,
ἄχι καὶ νὰ τὸ φίλουνα κι ὁ κόσμος ἄς χαλάσει.
- 21²¹ Λουσμμένο, χτενισμένο μου, μικρὸ ζαρῖφικό μου,
νάσμιγεν τ' ἀχειλάκι σου μαζί με τὸ δικό μου!
- 22¹⁸ "Αχι, καὶ νὰ σ' ἐφίλουνα ὄχι πολὺ, μιὰν ὥρα,
κι ὕστερα ἄς μ' ἐκρεμούσανε στὸν πλάτανο³ στὴ Χώρα⁴.
- 23¹⁸ Περδικοκακαρίστρα μου πάνω στὸ ματσιπέτι⁵,
καὶ νάστασεν ὁ ἴδρος⁶ μου στὸν ἐδικό σου μπέτη!

3 Ἱστορικὸς πλάτανος στὸ Ἡράκλειο, ὅπου κρεμοῦσαν τοὺς κατάδικους τὸν καιρὸ τῆς Τουρκοκρατίας—4 Ἡράκλειο—5 ἀκμὴ τῆς στέγης, ἄκρη τῆς στέγης, ἀκρό-
δομα—6 Ἰδρωτας.

Μ. 13. Σπυριδάκης σ. 5, Προμηθεὺς 1933 ἀρ. 211.—Μ. 19. Γιανναράκης σ. 285 ἀρ. 219,
Κριάρης σ. 472, Ἀραβαντινὸς σ. 302, Ἐκλογὲς σ. 190 ἀρ. μθ'.

- 24³⁸ Ν' ἀγκάλιαζα τὴ μέση σου, νὰ φίλουν τὸ λαιμό σου,
καὶ νάστασεν ὁ ἴδρος μου στὶ ρώγες τῷ βυζῶ σου!
- 25³⁰ Ν' ἀγκάλιαζα τὴ μέση σου, νὰ σουπαιρν' ἀξαμάρι',
νάκανα τὰ παπούτσα σου ὄλο μαργαριτάρι.
- 26¹⁸ Ν' ἀγκάλιαζα τὴ μέση σου νάπιανα τὰ βυζά σου,
κιὰς ἤθελα μὲ κάμουνε κομμάθια στὴν ποδιά σου!
- 27⁸¹ Ἀσπρα βυζάκια κι ὄμορφα δὲν εἶν' πολλὰ μεγάλα,
ἄχι, καὶ νὰ τὰ βύζανα πρίχου νὰ βγάλουν γάλα!
- 28¹⁸ Ἀσπρα βυζάκια κι ὄμορφα δὲν εἶν' πολλὰ μεγάλα,
μιὰν ὥρα νὰ τὰ βύζανα ἤθελα βγάλουν γάλα.
- 29¹ Νάμουνε κληματόφυλλο, νάμουν τζαμπὶ σταφύλι,
νὰ σὲ φιλῶ στὸ μάγουλο, νὰ μὲ φιλεῖς στ' ἄχειλι.
- 30¹⁸ Ἀχι, καὶ νάβγαινα ψηλὰ ὡσάν τζῆ μέρας τ' ἄστρο,
νὰ θῶρουν τὴν ἀγάπη μου ποῦ βρίσκεται στὸ Κάστρο*.
- 31¹⁸ Ἀχι, καὶ νάβγαινα ψηλὰ σάν τὸν ἀποσπερίτη,
νὰ θῶρουν τὴν ἀγάπη μου ποῦ βρίσκεται στὴν Κρήτη.
- 32¹⁸ Νὰ χαμηλῶναν τὰ βουνά, Θέ μου, χαμήλωσέ τα,
νὰ θῶρουν τὴν ἀγάπη μου καὶ πάλι ψήλωσέ τα.
- 33³⁸ Ἀχι, τὰ περαζόμενα κι ἄχι τὰ περασμένα
καὶ νὰ ξαναγιαγέρνανε τὸ χρόνο μιὰν ἡμέρα!
- 34³⁸ Ἀχι, καὶ νὰ γιαγέρνανε, τὰ περασμένα πίσω
γῆ καὶ νὰ γιαγέρνα ἐγὼ νὰ πὰ τὰ κυνηγήσω!
- 35¹⁸ Ἀχι, καὶ νὰ γιαγέρνανε τὰ πρῶτα τρία ζάλα
καὶ νὰ τὸ ξαναβύζανα τῆ μάνας μου τὸ γάλα!
- 36¹² Ἀχι, καὶ νὰ γιαγέρνανε τὰ νιάτα σάν καὶ πρῶτα,
καθὼς ξαναγιαγέρνουνε πάνω στὴ γῆς τὰ χόρτα.
- 37¹⁸ Ἀχι, καὶ νάμουνε κι ἐγὼ ἀπόψε στὸ χωριό μου,
νὰ δῶ ποιὸς παίζει καὶ γελᾷ μὲ τὸ μελαχροινό μου.
- 38¹ Νὰ κάτεχα, ποῦ βρέχει ὁ Θιός, ποῦ βασιλεύγει ὁ ἥλιος,
ποῦ μεροξημερώνεται ὁ μπιστικὸς μου φίλος.

7 μέτρα—8 *Ηράκλειο.

Μ. 26. Σπανθωνιὴ σ. 85 ἀφ. 16.—Μ. 37. Σπανθωνιὴ σ. 84 ἀφ. 14.

- 39¹⁸ "Αχι, καὶ νὰ μὲ βάνανε τσί κοπελιές νὰ ρίζω,
νὰ παίρνω ἀπὸ τσί δέκα μιὰ καὶ το' ἄλλες νὰ χαρίζω.
- 40¹⁰ "Αχι, καὶ νάταν μπορετὸ νάμαστε πάντα δμάδι,
σὸν ὄντε φαίνουν τὸ πανὶ στημόνι μὲ τὸ φάδι.
- 41²⁶ "Ἄς ἤμουμε χαμόγελο, ἄς ἤμουν στεναγμός σου,
τση μέρας ὁ κρυφὸς παλμός, τση νύχτας τ' ὄνειρό σου!
- 42¹² Νάμουμε πλύστρα νάπλυνες, χαλίκι νὰ μ' ἐπάθιες,
νάμουμε μοσκοσάπουνο στὰ χέρια νὰ μ' ἐκράθιες!
- 43⁹ Νάμουν πουλί κι ἐσὺ δεντρὸ σ' ἓνα μεγάλο δάσο,
καὶ στὰ χρυσά σου τὰ κλαδιὰ νάρχομαι νὰ κοιτάσσω.
- 44⁵ Νάμουμε, κι ἴντα νάμουμε, ἓναν πουλί γαρδέλι,
νὰ πήγαινα στὸ ἀγάπης μου τὴν ὥρα πού μὲ θέλει.
- 45⁷ Νάμουμε πετροκοτσυφός, νάμουμε χελιδόνι,
καὶ νάρχουμε νὰ σέ 'βρισκα, νὰ δῶ ποιὸς σέ μαλώνει.
- 46¹⁸ Νάμουμε πετροκοτσυφός, νάμουμε χελιδόνι,
καὶ νάρχουμε νὰ σέ 'βρισκα νὰ μοῦ διαβοῦν οἱ πόνου.
- 47²⁸ Νάμουν πλατάνι φουντωτό, νάμουν κλαδι χορτάρι,
νάμουμε ἅγιο φυλακτὸ στὸν κόρφο νὰ μὲ βάλεις.
- 48¹⁸ Νάσουμε, κι ἴντα νάσουμε, στὴ Χιὸ περιβολάκι,
κι οἱ Χιωτοποῦλες λεμονιές, κι ἐγὼ νερὸ στ' αὐλάκι.
- 49⁵ "Ἦθελα νάσουν λεμονιά καὶ νάμαι ποταμάκι,
νὰ μπαίνει στὴν καρδούλα σου τὸ δροσερὸ νεράκι.
- 50²¹ Νάμουμε γῆς νὰ μὲ πατεῖς, χῶμα νὰ μὲ σκορπίζεις,
ρήγισσα σύ, σκλάβος ἐγὼ, ὅλα μου νὰ τὰ ρίζεις.
- 51¹⁶ Νάμουν ἀέρας νὰ φυσῶ κι ἀνέφαλο νὰ τρέχω,
ὅπου γκιὰν πᾶς, ἀγάπη μου, 'πὸ πάνω σου νὰ στέκω.
- 52¹⁸ Ψυχὴ μου, νάμουν δάκρυ σου νὰ βγαίνω ἀπ' τὴν καρδιά σου,
καὶ νὰ κατέβαινα ζεστὸ ζεστὸ στὰ μάγουλά σου.
- 53²⁸ "Ἦθελα νάμουν ὕπνος σου γλυκὺς σὸν τὴν πνοή σου,
τὴ νύχτα τὰ μεσάνυχτα νὰ βρίσκομαι μαζί σου.

- 54¹⁸ Ἦθελα καὶ νὰ πόθαινα κι ὁ χάρος νὰ κοιμᾶται,
μὰ πάλι νάναι ψόματα νὰ δῶ ποιὸς μὲ λυπᾶται.
- 55¹² Νάταν τὰ σπίθια μας κοντὰ καὶ γύρου γύρου δέντρα,
νάρχουμε νὰ μονιάζαμε νὰ σούστενα κουβέντα.
- 56²⁶ Μέρα καὶ νύχτα πεθυμῶ νὰ βρίσκομαι μαζί σου,
καὶ θέλω πάντα νὰ γρικῶ, μικρὴ μου, τὴ φωνή σου.
- 57¹⁸ Μέρα καὶ νύχτα πεθυμῶ νὰ βρίσκομαι κοντὰ σου,
καὶ θέλω πάντα νὰ γρικῶ, μικρὴ μου, τ' ὄνομά σου.
- 58¹⁸ Μέσα στὴ μυρισμένη σου καὶ τὴ γλυκιά σου ἀγκάλη,
νάθετα ν' ἀποκοιμηθῶ καὶ νὰ ξυπνήσω πάλι!
- 59¹⁸ Κοιμοῦμαι καὶ νειρεύομαι τ' ἀχείλι μου μιλεῖ σου,
τὸ μαυρισμένο μου κορμὶ καὶ νάτονε μαζί σου!
- 60³⁸ Στὴ στράτα κειὰ πού προπατεῖς νάμουν κι ἐγὼ μαζί σου,
νὰ παίρνω ἀπὸ τὸν ἴδρο σου, ν' ἀκούω τὴ φωνή σου!
- 61¹⁸ Στὴ στράτα κειὰ πού προπατεῖς νάμουμε δεντρουλάκι,
νάθετες στὸν ἀέρα μου νὰ κοιμηθεῖς λιγάκι.
- 62⁶ Δὲ θέλω ἄγὼ παράδεισο μούτ' ἐκκλησά ν' ἀγιάσω,
μὰ θέλω τὸ κορμάκι σου νὰ τὸ σφιχταγκαλιάσω.
- 63¹⁸ Μαζί νὰ ξεψυχήσομε, μαζί νὰ βγεῖ ἡ ψυχὴ μας,
κι ἀγκαλιασμένο νὰ βρεθεῖ στὸν Ἄδη τὸ κορμὶ μας.
- 64¹⁴ Τσὴ νύχτας τὰ ὄνειρα νὰ βγαῖναν ὄλ' ἀλήθεια,
ἀπόψε τὴν ἀγάπη μου στὸ ἀγκάλες μου τὴν εἶχα.
- 65¹⁸ Νάμουμε γῆς νὰ μὲ πατεῖς, πέτρα στὸ παραθύρι,
γιὰ ν' ἀκουμπᾶς τὸν κόρφο σου, μάλαμα καὶ ζαφεῖρι.
- 66¹⁴ Πλέει τὸ ψάρι στὸ γιαλό, πλέει καὶ τὸ χταπόδι,
ψυχὴ μου, στὸ φυστάνι σου νάμουμε γυροπόδι.
- 67¹⁸ Πότε καὶ πότε καὶ ποτὲ δὲ νάρθει αὐτὸς ὁ χρόνος,
νὰ γίνω στὸ κορμάκι σου τέλειος κληρονόμος.
- 68¹⁸ ὦ! γιὰ τὸν Τίμιο Σταυρό, δυὸ μαῦρα μάθια τάχεις,
καὶ νάτον ἀπὸ τὸ Θεὸ στὰ χέρια μου νὰ λάχεις!

Μ. 54. Σιγάλας σ. 336, Ἀραβαντινὸς σ. 329, Ράσσοι σ. 520 ἀρ. 388, Λαογρ. τ. 5 σ. 586 ἀρ. 25.—Μ. 62. Γιαγαράκης σ. 266 ἀρ. 59, Σπυριδάκης σ. 12, Κρητικὰ τ. Α' τεύχ. Α' σ. 51.—Μ. 68. Νουάρος σ. 297 ἀρ. 4.

- 69¹⁸ Πότε καί πότε καί ποτέ δυό λόγια δά πωθοῦνε⁹,
καί πότε τ' ἀδερφάκια σου κουνιάδα δά μέ ποῦνε!
- 70¹⁶ Ὡς λαχταροῦνε τὸ νερό τοῦ Μάη τὰ σπαρμένα,
ἐτσά λαχτάρησα κι ἐγὼ νά ζήσω μετὰ σένα.
- 71¹² Πῶς λαχταρῶ, μά δέν μπορῶ νά ζήσω μετὰ σένα,
σά μάνα ὄντ' ἐδέχεται τὸ γιό ντζης ἀπ' τὰ ξένα.
- 72¹⁶ Τὸ θέλω καί τὸ πεθυμῶ μαζί σου γιὰ νά ζήσω,
γιατί δέ μούφηκες πνοή ἄλλο γιὰ ν' ἀγαπήσω.
- 73¹⁶ Χριστέ μου, πῶς μ' ἀρέσουνε τὰ μάθια σου κλαημένα,
καί νά πονεῖ ἡ καρδούλα σου, μά νά πονεῖ γιὰ μένα.
- 74¹³ Νά πλάγιαζα στὸ στήθος σου τὸν ὕπνο νά χορτάσω,
νά λησμονήσω τσί καημούς, τσί πόνους νά ξεχάσω.
- 75¹² Νά χαμηλῶναν τὰ βουνά νά θώρουν τὴν αὐλή σου,
νά θώρουν τὰ κουνίσματα ποῦ κάνει τὸ κορμί σου.
- 76¹⁸ Ἦθελα νάμουν ὄμορφος, νάμουν καί παλικάρι,
καί νά τραγοῦδουνα καλά, δέν ἤθελ' ἄλλη χάρη.
- 77¹² Ἦθελα νάχα δυό καρδιές, δυό γνῶμες στὸ κεφάλι,
σά δά λυπούμουν μετὰ τὴν μιά, νάχαιρα μετὰ τὴν ἄλλη.
- 78¹⁸ Ἦθελα νάμουν ἄγγελος νά προπατῶ μαζί σου,
ὅτινα πεῖς νά μ' ἀρνηθεῖς νά πάρω τὴν ψυχὴ σου.
- 79¹⁸ Ἀχι, κιὰς τὴν ἐθώρουνα τσ' ἀγάπης μου τὴν ὄψη,
κιὰς ἦστεκε ἀπὸ πάνω μου τζελάτης νά μέ κόψει!
- 80²³ Θέλω νά γίνω χρυσαφός νά κάνω δαχτυλίδια,
νά προπατῶ νά τὰ πουλῶ γιὰ μάθια καί γιὰ φρύδια.
- 81¹² Ἀγάπη μου, νά σέ 'ρίζα νά σέ βαγιοκλαδίζω,
νά βγάνω ἀπὸ τὸν κόρφο μου μῆλο νά σοῦ χαρίζω.
- 82¹⁸ Ἀγάπη μου, νά σέ 'ρίζα νά σέ βαγιοκλαδίζω,
σάν τὸ σγουρὸ βασιλικὸ νά σέ δροσοποτιζώ.
- 83¹⁶ Ἀγάπη μου, νά σέ 'ρίζα νά σέ βαγιοκλαδίζω,
νά βγάνω ἀπὸ τ' ἀστήθι μου αἷμα νά σέ ποτίζω.

9 εἰπωθοῦνε.

Μ. 78. Σιγάλας σ. 324.

- 84¹ Βρυσούλα με κρυγιό νερό, νάχα τὸ ριζικό σου,
πούρχεται τὸ πουλάκι μου καί πίνει τὸ νερό σου.
- 85³¹ Ὡς εἶν' τὸ ρόδο κουμπελί καί πεθυμᾶ ν' ἀνοίξει,
έτσά τὴν πεθυμῶ κι ἐγὼ τὴν ἐδική σου σμίξη.
- 86³¹ Ἄχι, κοντή μου λεμονιά, καί νάχες λίγο μπόι,
καί νά μεταφυτεύγουσιν στοῦ ρήγα τὸ περβόλι.
- 87³¹ Ὡς ἐπεθύμαν τὸ νερό ἢ γῆς τὸ καλοκαίρι,
έτσά πεθύμουνα κι ἐγὼ γιὰ νά γενοῦμε ταίρι.
- 88³¹ Ὡ Παναγιά μου, κάμε το, κι ἀγιά Παρασκευή μου,
νά πᾶ νά βρῶ στὸ σπίτι μας τὴν ἀγαπητική μου.
- 89¹⁶ Τοῦ θάλασσας τὰ κύματα κάνουνε σαπουνάδα,
νάχα κι ἐγὼ ἴαν ἀδερφὸ νά σέ ἴκανα κουνιάδα.
- 90⁹ Κόκκινη ζώνια ζώνεσαι, μαζί νά τὴ ζωστοῦμε,
σὺν τζι θελιές με τὰ κομπιὰ νά σφιχταγκαλιαστοῦμε.
- 91³¹ Νὰ πόθαινα καί νάβρεχε, ν' ἀργήσουν νά με θάψουν,
νάχουν καιρὸ μιᾶς ἄπονης τὰ μάθια νά με κλάψουν.
- 92¹⁴ Δὲ θέλω πλούσα κι ἄσκημη, γιατί στὸ πανηγύρι
δὰ με ρωτοῦν οἱ φίλοι μου: ποῦ ἴβρες τὸ κελεπίρι;
- 93¹³ Δὲ θέλω ἴγὼ πολλὰ προυκιά κι ἐγὼ δὰ τ' ἀγοράσω,
μὰ τήνε θέλω ὁμορφη κεινιά ποῦ δ' ἀγκαλιάσω.
- 94²⁰ Δὲ θέλω ἀμπελοχώραφα κι ἐγὼ δὰ τ' ἀγοράσω,
μὰ τήνε θέλω ὁμορφη κεινιά ποῦ δ' ἀγκαλιάσω.
- 95²⁰ Δὲ θέλω ἀμπελοχώραφα, μόν' ὁμορφιά καί κάλλη,
γιατί τ' ἀμπελοχώραφα δὲ μπαίνουν στὴν ἀγκάλη.
- 96¹⁴ Καλλιὰ τὴν ἔχω ὁμορφη νά στέκει στὴν αὐλή μου,
παρὰ με τὰ πολλὰ προυκιά καί νά πονεῖ ἡ ψυχὴ μου.
- 97¹⁴ Ὅσα προυκιά μοῦ δώκανε ἦταν καλλιὰ νά δώσω,
νά πάρω κόρην ὁμορφη, νά μὴν τὸ μετανιώσω.
- 98⁹ Ὅμορφον εἶναι τ' ὁμορφο νάχει κιανεῖς κοντά ντου,
κορίτσι δώδεκα χρονῶ μέσα στὴν ἀγκαλιά ντου.

- 99¹⁸ Σάν τήν ημέρα τση Λαμπρής νάταν οί μέρες δλες,
ἀποῦ στολιζονται οί νιές σάν τζι καρνάδες¹⁰ βιόλες.
- 100¹⁸ Νάχα ἕνα φίλο μπιστικό νά πῶ τὰ μυστικά μου,
νά μὴ μὲ διμουρεύεται¹¹, γιατί πονεῖ ἡ καρδιά μου.
- 101¹² Νάχαμε, κι ἴντα νάχαμεν, ἕναν ἀρνὶ ἄνου κάτω¹²,
κι ἕναν ἀρόλιθο¹³ κρασί ἐξήντα δυὸ μιστάτω^{13α}.
- 102¹⁸ Νάχαμε, κι ἴντα νάχαμε, σαράντ' ἄβγά σφουγγάτο
κι ἕναν ἀρόλιθο κρασί ἐξήντα δυὸ μιστάτω.
- 103¹⁸ Νάχαμε, κι ἴντα νάχαμε, σαράντ' ἄβγά σφουγγάτο
καὶ μιὰ χερομυλόπιτα¹⁴ σάν τ' ἄλωνιοῦ τὸν πάτο,
τῆ θάλασσα γλυκὺ κρασί καὶ κούπα¹⁵ σάν τῆ βάρκα,
νά τρώμε καὶ νά πίνουμε, νά βρούμενε τὴν ἄκρα.
- 104¹² Νάταν ἡ θάλασσα κρασί καὶ τὰ καράβια κοῦπες
καὶ τ' ἄλμπουρα¹⁶ τῶν καραβιῶ τηγανισμένες βοδιπες.
- 104^α12 Νάχαμ' ἀρνιὰ νά τρώγαμε καὶ ρίφια νά πουλοῦμε,
ποτὲ νά μὴ δουλεύγαμε μόνο νά τραγουδοῦμε.
- 105¹⁸ Μαργαριτάρι στρογγυλὸ πουλοῦνε στὸ ντουκιάνι,
νάχα κι ἐγὼ 'ναν ἀδερφὸ νά πάει νά μοῦ πάρει.
Μά 'χω τονε τὸν ἀδερφὸ κι εἶναι καὶ παλικάρι
ὅτιν' ἀκούσει τῆ φωνὴ τρυπώνει στὸ πιθάρι,
ξεκουκονίζει¹⁷ τὴν ταγῆ¹⁸ ὡσάν τὸ μποντικάλι^{18α}.
- 106¹⁸ Νάμουνε στὸ σακάκι σου κομπὶ μαλαματένιο
γιὰ νά θωρῶ τὸ στήθος σου τὸ μαργαριταρένιο.
- 107¹⁸ Νάμουν λαμπάδα νάφεγγα εἰς τὸ προσκέφαλό σου,
φῶς μου, νά 'ποκαμάρωνα τὸ καμαρόφρυδό σου.
- 108¹⁸ "Αχι, καὶ νάβγαινα ψηλὰ ὡσάν τὸ χελιδόνι
ἀποῦ πετᾷ ψηλὰ ψηλὰ κι ἀπόκειας χαμηλώνει.

10 κόκκινες χτυπητές—11 ξεγελᾷ, δὲ μοῦ εἶναι εἰλικρινής—12 ἄνω κάτω, δηλ. σφαγμένο—13 ἕνα λάκκο πάνω σὲ βράχο—13α μέτρο χωρητικότητας ὑγρῶν—14 πίτα ποῦ γίνεται ἀπὸ ἀλεύρι τοῦ χειρόμυλου—15 ποτήρι—16 κατάρτια—17 τρώει, ροκανίζει—18 τῆ βρώμη—18α ποντίκι.

Μ. 100. *Λαογρ.* τ. 5 σ. 586 ἄρ. 17.—Μ. 104. *Γιανναράκης* σ. 277 ἄρ. 153.—Μ. 108. *Νουάρος* σ. 288 ἄρ. 38.

10. Ο ΧΩΡΙΣΜΟΣ

- 1¹² Ἄ χωριστοῦμε ἀζώντανοί, μιάν ὥρα δὲ δὰ ζήσω,
γιὰ σένα τὸ κορμάκι μου ψακῆ¹ δὰ τὸ ποτίσω.
- 2³¹ Μικρὸ μου, κι ὡς γκιὰ διάξομε² ὁ χωρισμὸς δὰ λάχει,
κι ἴντα τὰ θέλει τὸ κορμί τὰ βάσανα νὰ τάχει;
- 3¹⁸ Κοιμοῦμαι κι ὄνειρο θωρῶ τὸν ἀποχωρισμὸ σου,
ἄχι! καὶ πῶς δὰ τόνε πιῶ κι ἐσένα τὸν καημὸ σου.
- 4¹⁸ Τσῆ θάλασσας τὸ βρουχισμὸ³ ἀκούω καὶ τρομάσσω,
τσ⁴ ἀγάπης μου τὸ χωρισμὸ πῶς δὰ τόνε βαστάξω!
- 5¹⁸ Ὅντὸ δὰ ξεχωρίσομε, ἡ θάλασσα δὰ φρίζει,
καὶ τὸ φεγγάρι δὰ πιαστεῖ κι ὁ ἥλιος θὰ μαυρίσει.
- 6³³ Ὅντὸ δὰ ξεχωρίσομε ὁ ἥλιος δὰ μαυρίσει,
καὶ τὸ φεγγάρι δὰ πιαστεῖ κι ἡ γῆς δ⁵ ἀνουκατίζει⁴.
- 7¹⁶ Ὅντὸ δὰ ξεχωρίσομε, ὁ ἥλιος δὰ μαυρίσει,
κι ἡ πέτρα ἡ-γι-ἀμίλητη κι κείνη δὰ μιλήσει.
- 8¹⁶ Ὅντὸ δὰ ξεχωρίσομε, δυὸ ἥλιοι δὰ πιαστοῦνε,
καὶ τὸ φεγγάρι κι ἡ πουλιά ὀπίσω δὰ σταθοῦνε.
- 9²⁸ Ὅντὸ δὰ ξεχωρίσομε, ἔ, μπιστικό μου ταίρι,
ὁ ἥλιος θεὸ νὰ θαμπωθεῖ ἄν εἶν⁶ καὶ μεσημέρι.
- 10¹² Ὅντὸ δὰ ξεχωρίσομε, ἔ, μπιστικό μου ταίρι,
πίσσα σκοτίδι⁵ δὰ γενεῖ ἄν εἶν⁶ καὶ μεσημέρι.
- 11²⁶ Ὅντὸ δὰ ξεχωρίσομε, ποιά μάνα δὲ δὰ κλάψει,
καὶ ποιά καρδιά, σκληρὴ καρδιά δὲ θεὸ ν⁷ ἀνεστενάξει;
- 12¹⁸ Ὅντὸ δὰ ξεχωρίσομε, ἴντα δὰ μοῦ χαρίσεις;
— Ἐνα φιλὶ στὸ μάγουλο νὰ μὴ μὲ λησμονήσεις.

1 δηλητήριο—2 ὅπως κιὰν φερθοῦμε—3 τὸ θόρυβο—4 θὰ ἀναποδογυρίσει—5 πολὺ βαθὺ σκοτάδι.

M. 4. *Passow* σ. 575 ἄρ. 969.—M. 12. *Γιανγαράκης* σ. 279 ἄρ. 162, *Κριάρης* σ. 465, *Προμηθεύς* 1934 ἄρ. 218.

- 13⁸¹ Μὲς στὴν ἀπελπισία μου ἐσένα συλλογοῦμαι,
 γυρεύω τρόπο γιὰ νὰ βρῶ νὰ μὴν ξεχωριστοῦμε.
- 14⁷ Χωστὰ⁶ τοῦ κόσμου, μάθια μου, καὶ φανερά τῶν δυό μας,
 μόνον ὁ χάρος δὰ μπορεῖ τὸν ἀποχωρισμό μας.
- 15¹² Σημάδια τ' οὐρανοῦ θωρῶ καὶ δὲ γατέχω ἴντά 'ναι,
 λῶ πως δὰ ξεχωρίσομε κι ἀδυνατὴ φωθιά 'ναι.
- 16³¹ Δυὸ περιστέρια κάθονται στὴν ἄκρα τοῦ δωμάτου,
 δὲ μὲ λυπᾶσαι, ἀγάπη μου, πού 'μαι τοῦ μισεμάτου;
- 17³¹ Δὲ μὲ λυπᾶσαι, ἀγάπη μου, ἀπὸ δὰ σοῦ μισέψω,
 καὶ δὲν ξαναγιαγέρνω μπλιὸ ἴλα' γραφὴ νὰ πέψω;
- 18¹³ Ὁ πρικαμένος Ἔγουστος δὰ μᾶσε ξεχωρίσει,
 νὰ φύγω ἐγὼ ἀπὸ λόγου σου, λιγνὸ μου κυπαρίσσι.
- 19¹² Ἀπόψε μόνο εἴμ' ἐδῶ, ταχὺ καὶ τὸ Σαββάτο,
 κι ὕστερα ξεχωρίζομε, μῆλο μου ζαριφλάτο.
- 20¹⁸ Ἀπόψε μόνο κι αὐραγὰ⁸ δὰ νάμαστεν ὁμάδι,
 κι ὕστερα ξεχωρίζομεν ὡσὰν τζ' ἐλιᾶς τὸ λάδι.
- 21³¹ Ἀπόψε μόνο κι αὐραργὰ ταχὺ καὶ τὴ Δευτέρα,
 κι ὕστερα δὰ σ' ἀφήσω γειά, ἄσπρη μου περιστέρα.
- 22¹⁸ Ταχυτέρου⁹ δὰ μισέψω 'γώ, κι ἔβγα κι ἐσὺ στὸ δῶμα,
 καὶ πέ μου κόπια¹⁰ στὸ καλό, μὲ τὸ γλυκὺ σου στόμα.
- 23¹⁸ Ταχυτέρου δὰ μισέψω 'γώ κι ἀνὲ βαστᾶς χατίρι
 κάμε κι ἐσὺ τρεῖς Κυριακὲς νὰ πᾶς στὸ μοναστήρι.
- 24¹⁸ Ταχυτέρου δὰ μισέψω 'γώ, κιὰν εἶσαι σὺ γιὰ μένα
 βγάλε τὰ ρουχαλάκια σου καὶ βάλε λερωμένα.
- 25² Ταυτέρου δὰ μισέψω 'γώ, κιὰν εἶσαι φιλανάδα
 βγάλε κι ἐσὺ τὰ ροῦχα σου κι ἄμε νὰ βάλεις μαῦρα.
- 26¹² Ταυτέρου δὰ μισέψω 'γώ, κιὰν εἶσαι μπιστεμένη
 κάμε δυὸ μέρες νηστικὴ, τέσσερεις διψασμένη.
- 27¹⁸ Ξύπνησε, νυχτοπέρδικα ἀπὸ κοιτᾶς στὸν πρίνο,
 κι ἐσίμωσε τὸ τέρμενο^{10α} πού φεύγω καὶ σ' ἀφήνω.

6 κρυφά—7 ἐκτὸς ἐάν—8 αὔριο βράδυ—9 αὔριο—10 πήγαινε—10α ἡ στιγμή.

Μ. 19. *Rassow* σ. 564 ἄρ. 853.—Μ. 27. *Σπυριδάκης* σ. 86.

- 28¹⁸ Ἄνὲ μισέψεις μὴν ἄργεῖς, μὴ λείπεις ἑβδομάδα,
καὶ τὸ ψωμί στὸ στόμα μου δὲν ἔχει ὄνοστιμάδα.
- 29¹⁸ Ἄνὲ μισέψεις μὴν ἄργεῖς, μὴν πᾶ νὰ λείπεις μῆνα,
γιατὶ δὰ νάρθεις νὰ μὲ βρεῖς σ' ἀραχνιασμένο μνημα.
- 30¹⁸ Ἄνὲ μισέψεις μὴν ἄργεῖς, μὴν πᾶ νὰ λείπεις χρόνο,
γιατὶ δὰ νάρθεις νὰ μὲ βρεῖς σάν τὸ κερί νὰ λιώνω.
- 31⁹ Μισεύγω, μαρτολούλουδο, κόκκινο πορτακάλι,
λογάριασέ τον τὸν καιρὸ ποὺ δὰ γιαγεῖρω πάλι.
- 32⁹ Λογάριασέ τον τὸν καιρὸ καὶ μέτρησε τσί μῆνες
ἀποὺ δὰ ξανασιμίξομε, ἤλιε μου μὲ τσ' ἀχτίνες.
- 33¹⁸ Μισεύγω, κλαῖν τὰ μάθια μου σάν τὸ κομμένο κλημα,
μὴ μ' ἀρνηθεῖς, ἀγάπη μου, γιατί δὰ κάμεις κρίμα.
- 34³¹ Μισεύγω, παραγγέρνω σου κι ἀφήνω σ' ἀμανέτι,
τὰ δυὸ βυζᾶ τοῦ κόρφου σου καλὰ νὰ μοῦ τὰ βλέπεις.
- 35¹⁸ Μισεύγω, παραγγέρνω σου παραγγελιὰ μεγάλη,
ἀπάνω στὴν ἀγάπη μας μὴ θεμελιώσεις ἄλλη.
- 36³¹ Μισεύγω, παραγγέρνω σας, μάθια χαμηλωμένα,
νὰ μὴν ἀνετρανίσετε νὰ δεῖτ' ἄλλ' ἀπὸ μένα.
- 37¹⁸ Μισεύγω, κι ἀποχαιρετῶ κι εἶπα νὰ σοῦ τὸ ποῦνε,
κι ἤφηκα καὶ παραγγελιὰ νὰ σὲ παρηγοροῦνε.
- 38¹⁸ Μισεύγω, φίλοι, κλαῖτε με κι ἐσεῖς, ὀχτροί, χαρεῖτε,
κι ἐσεῖς, γειτονοποῦλες μου, στὰ μαῦρα βουτηχτεῖτε.
- 39³¹ Μισεύγω, φίλοι, κλαῖτε με κι ἐσεῖς, ὀχτροί, χαρεῖτε,
κι ὅσοι τὸ κάμετε χαρὰ ἄλλη χαρὰ μὴ δεῖτε.
- 40³⁸ Μισεύγω, φίλοι, κλαῖτε με κι ἐσεῖς, ὀχτροί, χαρεῖτε,
κι ἐβγήκα 'ποὺ τὰ μάθια σας καὶ παρηγορηθεῖτε.
- 41¹⁸ Μισεύγω, κι ὄλα τὰ πουλιά κλαῖνε τὸ μισεμό μου
κλαῖγε κι ἐσύ, πουλάκι μου, τὸν ἀποχωρισμό μου.
- 42²⁸ Μισεύγω κι ἀποχαιρετῶ τὸν κόσμο γύρου γύρου,
καὶ κλαῖνε τὰ ματάκια μου κοντὸ καὶ νὰ γιαγεῖρου !

Μ. 29. *Λαογρ.* τ. 3. σ. 464 ἄρ. 101.— Μ. 34. *Σιγάλας* σ. 176, *Σπυριδάκης* σ. 39, *Ἀραβαντινός* σ. 335.— Μ. 35. *Νουάρος* σ. 297 ἄρ. 2.— Μ. 38. *Σπυριδάκης* σ. 22, *Ἀραβαντινός* σ. 306, *Passow* σ. 541 ἄρ. 605, *Ἀραβαντινός* σ. 335, *Προμηθεὺς* 1934 ἄρ. 235.— Μ. 41. *Baud-Bovy* σ. 132, *Ἀραβαντινός* σ. 306, *Passow* σ. 541 ἄρ. 604, *Λαογρ.* τ. 3. σ. 463 ἄρ. 84.

- 43⁹¹ Μισεύγω κι ἀποχαιρετῶ τὴ χώρα γύρου γύρου,
κοντὸ τὰ ποδαράκια μου καὶ νὰ ξαναγαγαίρου!
- 43^{α18} Μισεύγω κι ἀποχαιρετῶ καὶ πάω σ' ἄλλον τόπο,
νὰ πάψουν οἱ-γι-ἀθιβολές κι οἱ γλώσσες τῶν ἀθρώπω.
- 44¹² Μισεύγεις, κλαῖνε τὰ πουλιά, μαραίνονται τὰ δάση,
ἄχι, τὸν ἔρμο τὸν καιρὸ καὶ πότε δὰ περάσει!
ἄχι, τὸν ἔρμο τὸν καιρὸ, τὸ σκοτεινὸ τὸ χρόνο,
ἀπὸ μᾶς τὸν ἐφύτευγε μὲς στὴν καρδιὰ τὸν πόνο.
- 45⁹ Μισεύγεις, κόπια στὸ καλὸ καὶ στοὶ φιλοὺς ἀέρες
καὶ πέμπε μου χαιρετισμὸ σὲ κάθα τρεῖς ἡμέρες.
- 45^{α17} Μισεύγεις, κόπια στὸ καλὸ καὶ στὴν καλὴν τὴν ὥρα
καὶ νὰ γεμίσει ἡ στράτα σου ντραντράφυλλα καὶ ρόδα.
- 46¹⁵ Μισεύγεις, φεύγει ἡ-γι-ᾶψη μου, τὰ ρόδα 'πὸ κοντά μου,
στὸ δρόμο θάρθουν νὰ σὲ βροῦν τ' ἀνεστενάγματά μου.
- 46^{α18} Μισεύγεις, κι οὐρανὸς βροντᾶ κι ἡ θάλασσα βρουχᾶται
κι ὡς καὶ τὸ χῶμα ποὺ πατεῖς κι ἐκεῖνο σὲ λυπᾶται.
- 47¹⁶ Φεύγεις καὶ φεύγει ἡ-γι-ᾶψη μου, φεύγει ἡ παρηγοριά μου,
ποῦ πᾶς, κλειδί τσῆ μέσης μου καὶ στύλε τσῆ καρδιάς μου;
- 48¹⁶ Ποῦ πᾶς, ὀλπίδα μου χρυσή, ποῦ πᾶς, παρηγοριά μου,
ποῦ πᾶς, κλειδί τοῦ κόρφου μου, π' ἀνοίγεις τὴν καρδιά μου;
- 49¹⁶ Φεύγεις καὶ φεύγουν οἱ χαρές, τὰ γλέδια 'πὸ κοντά μου,
καὶ τὰ λαγκάδια πιάσανε τ' ἀνεστενάγματά μου.
- 50⁹¹ Φεύγεις καὶ φεύγουν οἱ-γι-ᾶθοὶ καὶ φεύγουνε τὰ ρόδα,
κι ἅμὰ 'ρθεις ἔρχουντ' οἱ-γι-ᾶθοὶ καὶ τὰ τσιτσέκια ὄλα.
- 51¹⁸ 'Εδὰ στ' ἀπομισέματα, στὰ ξεχωρίσματά μας!
ἴντα δὰ ποῦμε ὁ γεῖς τ' ἄλλοῦ, νὰ στέκετ' ἡ φιλιὰ μας.
- 52⁹ 'Εδὰ στ' ἀπομισέματα, ἐδὲ πῶς σὲ λυποῦμαι!
δὲν ἔχω πόδια νὰ σταθῶ ν' ἀποχαιρετηχτοῦμε.
- 53¹⁸ Τῶν ἀμαθιῶ μου τὸ νερὸ πιάσε νὰ τὸ στερέψεις¹¹,
ἐδὰ στὰ ξεχωρίσματα νὰ πιεῖς νὰ δροσερέψεις.

11 φυλάξεις.

Μ. 43α *Pasnow* σ. 541 ἀρ. 603, **Αραβαντινός* σ. 336.—Μ. 45. *Baud-Bovy* σ.132.—Μ. 46α. *Baud-Bovy* σ. 136.—Μ. 47. *Νουάρος* σ. 245 ἀρ. 41.—Μ. 51. *Προμηθεὺς* 1935 ἀρ. 261.

- 54⁴ ὄντὸ σὲ βλέπω χαίρομαι, τὴν τύχη μου δοξάζω,
 μὰ ὄντὸ σ' ἀποχωρίζομαι κλαίω κι ἀνεστενάζω.
- 55⁴ Ἀζωντανὸ ξεχωρισμὸ δὲν εἶδα ἄγῳ ποτέ μου,
 μὰ δὰ πού ξεχωρίσαμε μὴν τὸ βαστάξεις, Θεέ μου.
- 56¹ Ζηλεύγει ὁ πευκὸς τσῆ μυρθιάς κι ὁ κρίνος τῷ μαλλίῳ σου,
 μικρὸ μου, δὲν τότε βαστῶ τὸν ἀποχωρισμὸ σου.
- 57²⁶ Μὰ μεῖς κιὰν ἐχωρίσαμε, τὸ νοῦ μου δὰ σ' ἀφήσω
 συμβόλαιο, νὰ μὴ θαρρεῖς πῶς δὰ σὲ λησμονήσω.
- 58¹⁸ Μάθια, πού μ' ἐξανοίγετε κι ἤφεγγα ἄγῳ τὸ φῶς σας,
 ἄχι, καὶ πῶς τότε βαστῶ τὸν ἀποχωρισμὸ σας!
- 59¹⁸ Ἐμίσεψες, καὶ ποιὸ δὰ δῶ καὶ ποιὸ δὰ χαιρετήξω,
 καὶ τίνος ὄνομα δὰ πῶ νὰ σοῦ ξελησμονήξω.
- 60¹⁸ Ἐμίσεψες, κι ἐγὼ τῇ γῆ με δάκρυα ποτίζω,
 καὶ μόνη μου παρηγοριά τὸ θάνατό μου ὀλπίζω.
- 61²¹ Ἐμίσεψες καὶ μέ ἄφηκες, γυαλένιε μαστραπά¹² μου,
 μούτε τὰ ροῦχα μου ἄλλαξα, μούτε τῆ φορεσά μου.
- 62²⁸ Ἐμίσεψες καὶ μέ ἄφηκες σὰν παραπονεμένη,
 σὰν ἐκκλησ' ἀλειτρούητη, σὰ χώρα ρημασμένη.
- 63²⁶ Ἦφυγες καὶ τὸ σπῖτι μας πόμεινε ρημονήσι,
 ἔλα, μικρὸ μου, ὀγλήγορα νὰ ξαναπρασινίσει.
- 64¹² Πουλάκι μου, πού μέ ἄθρεφες με τὸν κιλαηδισμό σου,
 κι ἐδὰ ἄφυγες καὶ μέ ἄφηκες καὶ τρώει μ' ὁ καημὸς σου.
- 65⁸¹ Πουλάκι μου, πού μέ ἄθρεφες με τὸν κιλαηδισμό σου
 καὶ τώρα ξεχωρίσαμε καὶ τρώει μ' ὁ καημὸς σου.
- 66¹⁸ Πουλάκι μου, πού μέ ἄθρεφες με τὸν κιλαηδισμό σου,
 ἄχι, καὶ πῶς τότε βαστῶ τὸν ἀποχωρισμὸ σου!
- 67¹² Ἐμίσεψες καὶ μούφηκες τρία γυαλιὰ φαρμάκι,
 νὰ κολατσιζῶ, νὰ δειπνῶ, νὰ πίνω καὶ λιγάκι.
- 68⁸¹ Ἐμίσεψε τὸ ρόδο μου, τὸ ρόδο τ' ἀθισμένο,
 κι ἐρωντικῆ προπατηξά μπλιό μου δὲν ἀνιμένω.

12 κυλινδρικό δοχεῖο νεροῦ ἀπὸ πορσελάνη, ἀπὸ χῶμα ἢ ἀπὸ γυαλί.

Μ. 59. Ἀραβαντινὸς σ. 311, Ρασσου σ. 512 ἄρ. 295.— Μ. 66. Νουάρος σ. 244 ἄρ. 17.—

Μ. 67. Σιγάλας σ. 176, Ἀραβαντινὸς σ. 307, Λαογρ. τ. 1. σ. 291 ἄρ. 58.

- 69⁸¹ Ἐμάκρυνες, πουλάκι μου, κι ἀπλώνω, δὲ σὲ φτάνω,
καὶ τὸ κορμί μου τυραννῶ καὶ τὴ ζωὴ μου χάνω.
- 70⁸⁰ Ἐμίσεισα, δὲ σέ ἴμιξις, τὸν πόνο μου δὲ σοῦ ἴπα,
κι ἐπῆρεν τὸ κορμί φωθιά ὀμάδι μὲ τὰ ροῦχα.
- 71¹⁵ Ἀποῦσταν¹⁰ ἐχωρίσαμε, χρυσέ μου καλαμιώνα,
τρέχουνε τὰ ματάκια μου σὰ βρύσες τὸ χειμῶνα.
- 72¹⁸ Ἀποῦσταν ἐχωρίσαμε, ἴντα θαρρεῖς πὼς κάνω;
τρία καντάρια δάκρυα τὴν ἑβδομάδα βγάνω.
- 73²⁸ Ἀποῦσταν ἐχωρίσαμε, ἄσπρο παχὺ τρυγόνι,
κλαίει ἡ καρδιά μου καὶ πονεῖ κι ὁ νοῦς μου δὲ μερώνει.
- 74¹³ Ἀποῦσταν ἐχωρίσαμε καὶ δὲ συχνομιλιοῦμε,
τὰ δάκρυα προσκέφαλο τὰ βάνω καὶ κοιμοῦμαι.
- 75⁹ Ἀποῦσταν ἐχωρίσαμε καὶ δὲ συχνομιλιοῦμε,
ἦχασα τὸ λογαριασμὸ καὶ δὲ γατέχω ποῦ ἴμαι.
- 76³¹ Ἀποῦσταν ἐχωρίσαμε καὶ δὲ συχνομιλιοῦμε,
δὲν ξέρω, ἀγαπημένο μου, ποῦ βρίσκομαι καὶ ποῦ ἴμαι.
- 77³⁸ Ἀποῦσταν ἐχωρίσαμε, ἐκλείδωσ' ἡ καρδιά μου,
δὲ θέλω ἀθρώπους νὰ θωροῦν τὰ μάθια τὰ δικά μου.
- 78⁶ Ἀποῦσταν ἐχωρίσαμε, εἶν' ἡ καρδιά μου μαύρη,
κι ἦβγαλ' ἀράχνες καὶ κλαδιά σὰν τὸ νεκρὸ στὸν Ἄδη.
- 79¹² Ἀποῦσταν ἐχωρίσαμε, δὲν εἶδα τὴν υἰειά μου,
μούτε καὶ δὲν ἐγέλασα ἴπο μέσ' ἀπ' τὴν καρδιά μου.
Μούτε καὶ δὲν ἐγέλασα, μούτε καὶ δὲ γελάσω,
παρὰ νὰ σμίξομε τὰ δυό, νὰ σὲ σφιχταγκαλιάσω.
- 80¹² Ἀποῦσταν ἐχωρίσαμε, ποιὸς ξέρ' ἴντα νὰ κάνεις,
τρώεις ψωμί, πίνεις νερό, γὴ μαῦρα δάκρυα βγάνεις;
- 81¹⁸ Ἀποῦσταν ἐχωρίσαμε, γαρέφάλό μου ἀκράτο¹⁴,
ἐμπαταλέσαν¹⁵ τὰ στενά τ' ἀπάνω καὶ τὰ κάτω.
- 82¹⁸ Ἀποῦσταν ἐχωρίσαμε, φωθιά μὲ τριγυρίζει,
καὶ νὰ μὲ κάψει δὲ μπορεῖ, μόνο μὲ βασανίζει.
- 83¹⁸ Φίδια μ' ἐτριγυρίσανε, θεριά μὲ πολεμοῦνε,
ἀποῦσταν ἐχωρίσαμε, τὸ αἷμα μου νὰ πιόυνε.

13 ἀφ' ὅτου—14 διαλεχτό—15 ἀχρηστεύθηκαν.

- 84²⁶ Ἀποϋσταν ἐχωρίσαμε, ποὺ τὸν καιρὸν ἐκεῖνο,
βάνω φαρμάκι στὸ νερό, μικρὸ μου, καὶ τὸ πίνω.
- 85¹² Ἀποϋσταν ἐχωρίσαμε, μπλιό μου χαρὰ δὲν εἶδα,
ἐσένα μόνο πεθυμῶ, χρυσή, γλυκιά μου ὀλπίδα.
- 86¹⁶ Ἀποϋστα δὲν τὸν εἶδα ἄγὼ τὸν κρίνο μου τὸν ἄσπρο,
ἐχάθηκε ἀπ' τὸν οὐρανὸ τὸ μεγαλύτερ' ἄστρο.
- 87⁹ Ἀποϋσταν ἐχωρίσαμε, εἶναι κλειστὴ ἡ καρδιά μου,
κι ἔχω τὸ βᾶχ στ' ἀχείλι μου, γλυκιὰ παρηγοριά μου.
- 88¹⁸ Ἀποϋσταν ἐχωρίσαμε εἶναι κλειστὴ ἡ καρδιά μου,
καὶ μὲ βαρὺ ἀνεστεναγμὸ παίρνω τὴν ἀναπνιά μου.
- 89²⁸ Ἀποϋσταν ἐχωρίσαμε, ἄσπρη μου περιστέρα,
καὶ τὸ φαῖ μου ἐκόπηκε καὶ ζῶ μὲ τὸν ἀέρα.
- 90⁹ Ἀποϋσταν ἐξεχώρισα ποὺ τ' ἄδολο¹⁶ χρυσάφι,
ἓνα μαχαίρι δίστομο μὲς στὴν καρδιά μου ἐβάλθη.
- 91²⁵ Ἀποϋσταν ἐχωρίσαμε, χρυσὴ μηλιά μὲ τ' ἄνθη,
καὶ τὸ φαῖ μου ἐκόπηκε καὶ ἡ ζωὴ μου ἐχάθη.
- 92³¹ Ἀποϋσταν ἐχωρίσαμε, τὴν ἔρημη ζωὴ μου
μὲ βάσανα τήνε περνῶ ὥστε νὰ βγεῖ ἡ ψυχὴ μου.
- 93¹² Ἰουστὰν ἐξεχωρίσαμε, ἐμαύρισ' ἡ καρδιά μου,
φίλους δὲ θέλω νὰ θωρῶ, μούτε δικοὺς κοντὰ μου.
- 94¹³ Ἰουστὰν ἐξεχωρίσαμε τὴν Κυριακὴ τὸ βράδυ,
ἦδεσα τὴν καρδούλα μου μὲ μιὰν κορδέλα μαύρη.
- 95³¹ Ἰουστὰν ἐξεχωρίσαμε, ἐχλόμιανα ντελόγο,
κι ἦφυγ' ἡ κοκκινάδα μου κι ἐπήγε μὲ τὸ ρόδο.
- 96³¹ Ἰουστὰν ἐξεχωρίσαμε, ματάκια μου καὶ φῶς μου,
εἶν' ὁ καημὸς στὸ πλάι μου κι ὁ πόνος σύντροφός μου.
- 97¹³ Ἀποϋσταν ἐχωρίσαμε, ἐφάγασί με οἱ πόνοι,
καὶ τὸ κορμί μου ἐρχίνηξε σιγὰ σιγὰ νὰ λιώνει.
- 98¹⁸ Ἀποϋστα δὲν ἐσμίξαμε, ψηλὲ λιγνέ μου κρίνε,
δὲν εἶδανε τὰ μάθια μου, εἶναι ντουνιας, δὲν εἶναι!

16 ἀνόθευτο.

Μ. 98. Νουάρως σ. 244 ἀρ. 10, Γιανναράκις σ. 263, Ἐκλογὲς σ. 190 ἀρ. να'.

- 99³¹ Ἐποῖστα δὲν ἔσμιξαμε, ψηλὲ λιγνὲ μου κρίνε,
δὲν ἔνεντράνισα νὰ δῶ, εἶναι ντουνιαῖς, δὲν εἶναι
Δὲν ἔνεντράνισα νὰ δῶ, μούτε καὶ νὰ γελάσω,
μόνο γιὰ τὸ χατίρι σου νὰ μὴ σοῦ τὸ χαλάσω.
- 100³² Μέρα καὶ νύχτα τρέχουνε τὰ μάθια μου σὰ βρύση,
ἀποῦσταν ἔχωρίσαμε, λιγνὸ μου κυπαρίσσι.
- 101³³ Ἄμα ξυπνήσω καὶ σὲ δῶ κι εἶσαι μακρὰ ἔπο μὲνα,
τὰ μάθια μου τὰ δάκρυα τρέχουνε τὰ καημένα.
- 102¹⁸ Γιὰ σένα μαραθῆκανε τὰ φύλλα τῆ καρδιᾶς μου,
ἀποῦσταν ἔχωρίσαμε, ἀρισμαρόβιτισά¹⁷ μου.
- 103¹² Ἄχι, πῶς ἔχωρίσαμε χωρὶς τὸ θέλημά¹⁸ μου,
κι ἀποῦ τὰ φύλλα τῆ καρδιᾶς τρέχουν τὰ δάκρυά μου.
- 104¹⁸ Ἄχι, πῶς ἔχωρίσαμε καὶ πάμε χῶρια χῶρια,
σὰν τ' ἀγριοπερίστερα στὰ βουλισμένα ὄρια.
- 105⁹⁶ Ἄχι, πῶς ἔχωρίσαμε σὰν κείνα τὰ πουλάκια,
π' ἀφήνουν τὴ φωλίτσα ντως καὶ πάνε στὰ κλαδάκια.
- 106⁸ Ἄχι, πῶς ἔχωρίσαμε, καινούργιο μου περβόλι,
ποῦ δὲ σοῦ λείπουν οἱ-γι-ἄθοι καματερῆ¹⁹ καὶ σκόλη.
- 107⁹ Ἄχι, κι ἐξεχωρίσαμε πού ἔμασταν ταιριασμένα,
ποῦ δὲ μᾶς ἐξεχώριζεν ἡ φούρκα²⁰ κι ἡ καδένα²¹.
- 108⁹³ Ἄχι, κι ἐξεχωρίσαμε, πού ἔμασταν πάντα ὁμάδι,
σὰν τὸν ἄθὸ τσ' ἀμυγδαλιᾶς ἀπάνω στὸ κλωνάρι.
- 109³¹ Ἄχι, κι ἐξεχωρίσαμε κι ἐξεχωρίσασι μας,
ποῦ νάχουνε τὸν πόνο μας καὶ τὴν τυράνησή μας.
- 110¹² Ἄχι, κι ἐξεχωρίσαμε κι ἐξεχωρίσασι μας,
κοντὸ καὶ μιᾶς λοῆς²² φωθιὰ νὰ καίει τὸ κορμί μας.
- 111¹⁸ Ὡς καίγεται ἡ καρδούλα σου, ἔτσά κεντὰ κι ἐμένα,
ἔτσά ἔναι σὰ χωρίσουνε δυὸ πολυαγαπημένα.
Ἐτσά ἔναι σὰ χωρίσουνε κι ἀπὸ μακρὰ κοιτάζουν,
καὶ κλαῖνε οἱ καρδοῦλες τως καὶ βαρανεστενάζουν.

17 βίτσα ἀπὸ δενδρολίβανο — 18 συγκατάθεση — 19 ἐργάσιμη ἡμέρα — 20 ἀγχόνη —
21 ἄλυσιδα — 22 ἐνὸς εἵδους.

Μ. 99. Νουάρος σ. 244 ἄρ. 10, Γιανναράκις σ. 263, Ἐκλογὲς σ. 190 ἄρ. να'.

- 112¹² Ἀλάργο μ' ἐξορίσανε σαράντα ἕνα μίλι,
κι ἔχω καημένα σωθικά καὶ μαραμένο ἀχείλι.
- 113³⁵ Ἀλάργο μ' ἐξορίσανε, μικρό μου, χίλια μίλια,
χελιδονάκι δὰ γενῶ νὰ φτάξω σ' ἕνα μῆνα.
- 114¹⁸ Ἀλάργο μου γκιὰ βρίσκεσαι χίλιες χιλιάδες μίλια,
σὰ σὲ γυρέψω βρίσκω σε μὲς τσῆ καρδιάς τὰ φύλλα.
- 115¹⁸ Ἀλάργο μ' ἐξορίσανε ὀγιά νὰ σοῦ ξεχάσω,
καλλιὰ νὰ φάω μπαλωθιά, παρὰ νὰ τὸ λογιάσω.
Καλλιὰ νὰ φάω μπαλωθιά ἔπο' ἕναν καλὸ παιγνιώτη²³,
παρὰ νὰ τὴν ἀπαρνηθῶ τὴν ἀκριβὴ σου νιότη.
Καλλιὰ νὰ φάω μπαλωθιά, καλλιὰ νὰ φάω μπάλσα,
παρὰ νὰ τ' ἀρνηθῶ ποτὲ τὰ μάθια σου τὰ μαῦρα.
- 116¹⁰ Ἀλάργον εἶσαι, ἀγάπη μου, τὰ μάθια δὲ θωροῦνε,
πέμπε μου σικιάς χαιρετισμοὺς νὰ μὲ παρηγοροῦνε.
- 117¹⁸ Ἀλάργο μου γκιὰ βρίσκεσαι, θαρρεῖς δὲ σοῦ θυμοῦμαι ;
μὲ τ' ὄνομά σου τὸ γλυκὺ θέτω κι ἀποκοιμοῦμαι.
- 118³¹ Ἀλάργο μου γκιὰ βρίσκεσαι ἐγὼ σ' ἀνεστοροῦμαι,
καὶ στ' ὄνομά σου κάθ' ἄργα ἀμνόνγω καὶ κοιμοῦμαι.
- 119¹⁸ Ἀλάργον εἶσαι καὶ μακρά, σὲ δυὸ βουνὰ ἔπο' πέρα,
μοῦτε τὴ νύχτα σὲ θωρῶ, μοῦτε καὶ τὴν ἡμέρα.
- 120³¹ Ἀλάργον εἶσαι καὶ μακρά, σὲ δυὸ βουνὰ ἔπο' πίσω,
δὲ φτάνει τὸ χεράκι μου γιὰ νὰ σὲ χαιρετήξω.
- 121³¹ Ἀλάργον εἶναι καὶ μακρά τὸ ρόδο ἀπὸ κοντά μου,
σὰν τὸ γυρέψω βρίσκω το μέσα στὰ σωθικά μου.
- 122¹¹ Ἀλάργον εἶναι καὶ μακρά τὸ ρόδο ἀποῦ μυρίζει,
μὰ ἡ μυρωδιά ντου ἀκούεται καὶ στὴν καρδιά μ' ἀγγίζει.
- 123¹² Ἀλάργον εἶναι καὶ μακρά τὸ ρόδο ἀποῦ μ' ἀρέσει,
μὰ οἱ μυρωδιὲς μὲς στὴν καρδιά ἔρχονται καὶ μὲ καῖσι.
- 124³⁵ Ἀλάργον εἶν' τὸ ρόδο μου, μὰ πάλι ἡ μυρωδιά ντου
ἔρχεται καὶ μυρίζει με σὰ νάμουνε κοντά ντου.

23 σκοπευτή.

Μ. 123. Γιανναράκης σ. 260 ἀρ. 11.

- 125²⁸ Ἀλάργον εἶν' τὸ ρόδο μου, τὸ γλυκογιασεμί μου,
μιὰ δίμουρη²⁴ μοῦ τόκλεψε, πόσο πονεῖ ἡ ψυχὴ μου!
- 126¹¹ Τὸ ρόδο ἀπὸ μ' ἐμύριζε κι εἶχα χαρὰ μεγάλη,
ἐμίσειψε καὶ μούφηκε πόνους, καημοὺς καὶ ζάλη
- 127⁶ Τὸ ρόδο ἀθεῖ στὴ ροδαρά, τὸ μανουσάκι χάμαι,
καὶ μένα ἡ-γι-ἀγάπη μου ἀλάργο καὶ μακρὰ ἔναι.
- 128¹⁶ Σαράντ' ἅγιοι βουηθᾶτε μοῦ κι ἕνα θεριὸ μὲ πνίγει
κι ἕνα πουλάκι μέρωνα ξανοίγει νὰ μοῦ φύγει.
- 129³¹ Ἀλάργον εἶσαι καὶ μακρὰ, μὰ τὸ ἀλάργο τί ἔναι,
ἐσὺ σὰ θέλεις νὰ μὲ δεῖς τρεῖς ὄρες δρόμος εἶναι.
- 130³¹ Ἀλάργον εἶσαι καὶ μακρὰ, μὰ τὸ μακρὰ ἴντὰ ἔναι,
σάν ἀγαπᾶ κιανεὶς κιαμμιά σὲ μιὰ στιγμὴ κοντὰ ἔναι.
- 131³¹ Ἀλάργο σ' ἐξορίσανε νὰ μὴ σοῦ ροζονάρω²⁵,
μὰ ἔγὼ δὰ νάρθω μιὰ βραδιά, μικρὸ μου, νὰ σὲ πάρω.
- 132¹⁵ Ἀλάργο σου γκιὰ βρίσκομαι, ὁ νοῦς μου ἔναι κοντὰ σου,
μιὰν ὥρ' ἀπὸ τ' ἀχείλι μου δὲ λείπει τ' ὄνομά σου.
- 133¹⁸ Ὁ νοῦς μου μετὰ σὲ δειπνᾶ καὶ μετὰ σὲ κοιμᾶται
καὶ μετὰ σὲ στὴν ἐκκλησὰ πάει καὶ λειτρουγᾶται.
- 134³¹ Ὁ νοῦς μου μετὰ σὲ γυρνᾶ καὶ μετὰ σὲ πλανᾶται,
κι ὅτινα πᾶς στὴν ἐκκλησὰ ὁμάδι προσκυνᾶτε.
- 135¹⁵ Ἀχι, νερὸ τοῦ περβολιοῦ, καὶ λεμονιά μὲ τ' ἄνθη,
κι ὁ χωρισμός σου μὲ ἔκαμε κι ἔχω καημοὺς καὶ πάθη.
- 136¹⁸ Ὁ μισεμός σου μ' ἄρρωστεῖ καὶ σάν τὸ γράμμα λιώνω,
μὰ σὰ μάθω πὼς ἔρχεσαι σὰ ρόδο ξεφουντώνω.
- 137⁹ Ὁ χωρισμός σου μὲ ἔφαι καὶ νὰ χτικιάσω θέλω,
κιὰν ἔχω καὶ λιγάκι νοῦ νὰ τότε χάσω θέλω.
- 138³⁰ Ὁ χωρισμός σου μὲ ἔφαι καὶ μ' ἔχει μαραμμένη,
κιὰν εἶν' τὰ μάθια μου στεγνὰ εἶν' ἡ καρδιά κλαμμένη,
- 139³¹ Ὁ χωρισμός σου μὲ ἔφαι καὶ μ' ἔχει ἀποθαμμένη,
πού ἔμουνε πάντα γελαστή, μὲ τὴ χαρὰ πλασμένη.
- 140¹² Τὸ χωρισμό σου ζύασα μὲ τὰ βουνὰ τοῦ κόσμου,
βαρύτερος μοῦ φάνηκεν ὁ χωρισμός σου, φῶς μου.

24 διπρόσωπη—25 κουβεντιάζω.

- 141²¹ Ὁ χωρισμός σου, ἀγάπη μου, ἤκαψε τὴν καρδιά μου,
κι ὥστε νὰ ζῶ δὰ καίγουνται μέσα τὰ σωθικά μου.
- 142¹⁸ Ὁ χωρισμός σου μέ ἴκαμε κι ὁ χωρισμός σου μ' ἔχει
σάν τὸ λεμόνι τ' ἄγγουρο ποὺ μυρωδιά δὲν ἔχει.
- 143³¹ Ὁ χωρισμός σου μέ ἴκαμε κι ὁ χωρισμός σου μ' ἔχει
σὰ μαραμένο γιασεμί ποὺ μυρωδιά δὲν ἔχει.
- 144⁵ Ὁ χωρισμός σου μέ ἴκαμε δὲν εἶμαι τοῦ διαφόρου²⁶,
τὰ μαῦρα ροῦχα τῆ καρδιάς νὰ μπόρου, δὰ τὰ φόρου.
- 145³¹ Ὁ χωρισμός εἶναι πρικός, σκέψου το, γιασεμί μου,
τόσον καιρὸ καὶ πῶς βαστᾶ τὸ ἔρημο κορμί μου.
- 146³¹ Ὁ χωρισμός σου, μάθια μου, καὶ νὰ μὲ φάει θέλει,
γιατὶ σ' ἐγάπου μπιστικά ἄν ἤμουν καὶ κοπέλι.
- 147³¹ Ὁ χωρισμός σου μέ ἴκαμε καὶ ζῶ μέσα στὰ δάση,
θαρρῶ πῶς ἢ χαρὰ γιὰ μὲ ἐβούλησε²⁷ κι ἐχάθη.
- 148⁹ Ὁ χωρισμός σου, ἀγάπη μου, εἶναι μεγάλος πόνος,
στιγμὴ νὰ κάμω νὰ σὲ δῶ, λέω πῶς εἶναι χρόνος.
- 149¹² Ὁ χωρισμός σου, ἀγάπη μου, θάνατο δὰ μοῦ φέρει,
κι ἀξάφνου ἴκειά ποὺ κάθεται δὰ σοῦρθει τὸ χαμπέρι²⁸.
- 150¹⁸ Μέρα καὶ νύχτα, μάθια μου, τρώει με ὁ καημός σου,
γιατὶ τὸν εἶδα ἄξαφνα τὸν ἀποχωρισμό σου.
- 151¹⁸ Ἐ, φούλι μου καὶ γιασεμί, κι ἀθὲ τοῦ μαλαμάτου,
ὁ χωρισμός σου μέ ἴφερε στὴν ἄκρα τοῦ θανάτου.
- 152⁶ Δὲν τόλπιζα τὰ δυὸ βουνὰ τὸ ἓνα νὰ γενοῦνε
κι ἀζωντανὸ ξεχωρισμὸ τὰ μάθια μου νὰ δοῦνε.
- 153⁹ Ἀγάπη μου, ἐβερέμισα γιὰ πόνο ἐδικό σου,
καὶ δὲ βαστᾶ ἢ καρδούλα μου τὸν ἀποχωρισμό σου.
- 154³¹ Τοῦ χωρισμοῦ σου τὸν καημὸ δὲν τότε βγάνω πέρα,
γιατὶ ἴρχιζε καὶ μὲ κεντᾶ²⁹ σὰ φίδι νύχτα μέρα.
- 155²⁵ Ὅρια, λαγκάδια καὶ βουνὰ χαίρουνται τὸν καλὸ μου,
κι ἐγὼ τὸν ἐστερήθηκα τὸ φῶς τῶν ἀμαθιῶ μου.
- 156⁹ Μέσα στὰ φυλλοκάρδια μου ἔχω τὸν ἔρωντά σου,
κιὰν εἶσαι καὶ στ' ἀλαργινά, ἴγὼ βρίσκομαι κοντά σου.

26 θὰ χαθῶ—27 βούλιαξε—28 εἶδηση—29 τσιμπᾶ.

- 157³¹ Πόνος και πόθος στην καρδιά και ζάλη στο κεφάλι,
γιατί μᾶς ἐξεχώρισε μιὰ θάλασσα μεγάλη.
- 158¹² Μαύρη ζωὴ ποὺ τὴν περνῶ και πολυπρिकाμένη⁸⁰,
νὰ σ' ἀγαπῶ, νὰ μ' ἀγαπᾶς, νὰ ζοῦμε χωρισμένοι.
- 159³¹ Μαύρη ζωὴ μὲ τυραννᾶ, μαύρη σκοτεινιασμένη,
νὰ σ' ἀγαπῶ, νὰ μ' ἀγαπᾶς, νὰ ζοῦμε χωρισμένοι.
- 160¹⁸ Βάστα τὴν πιστοσύνη σου κι ἐγὼ τὴν ἐδική μου,
κι ἔχει ὁ Θεὸς ἀποὺ μπορεῖ νὰ σμίξομε, μικρὴ μου.
- 161¹⁸ Κόψε τὸ νεραντζόφυλλο και βάλε το στὸν ἄμμο,
μέρα δὲν κάνω δίχως σου και χρόνο πῶς δὰ κάμω ;
- 162³¹ Ὅχι, δὲν κάνω δίχως σου ὦρα τὴν ἐβδομάδα,
βασιλικὴ πλατύφυλλε και βιόλα μου καρνάδα.
- 163⁹ Μὰ μεῖς κιὰν ἐχωρίσαμε θέλω νὰ μοῦ θυμᾶσαι,
γιατὶ δὲ σοῦκαμα κακό, νὰ μοῦ παραπονᾶσαι.
- 164⁸⁸ Μὰ μεῖς κιὰν ἐχωρίσαμε, πάλι τὰ κόκαλά μας
χρυσὰ πουλάκια δὰ γενοῦν νὰ ψάλλουν τὴ φιλιὰ μας.
- 165³¹ Θαρρεῖς κιὰν ἐχωρίσαμε, πῶς ἤλλαξα ἄγὼ γνώμη ;
τὸν παλαιὸ λογαριασμὸ βαστῶ τονε ἀκόμη.
- 166¹² Ἡ θάλασσα κιὰν κυματᾶ, πάντα στὸν ἄμμο ἀράσσει,
κι ἐμεῖς κιὰν ἐχωρίσαμε ἢ γνώμη δὲν ἀλλάσσει.
- 167¹² Κρίμας ἐσέ, χωρὶς ἐμέ, κι ἐμέ, χωρὶς ἐσένα,
κρίμας τ' ἀγγελικὰ κορμιὰ νὰ ζοῦνε χωρισμένα.
- 168¹² Ἐχει ὁ Θεὸς γυρίσματα κι ἡ τύχη νὰ τὸ φέρει,
νὰ ξανασμίξομε τὰ δυό, γλυκύτατό μου ταίρι.
- 169¹⁸ Εἶχα πουλάκι στὸ κλουβὶ κι ἐβαγιοκλάδιζά το,
κι ἦνοιξ' ἀέρας τὸ κλουβὶ κι ἦφυγε κι ἦχασά το.
- 170¹² Ἐναν πουλάκι ἐτάιζα κρυφὰ κι ἐμέρωνά το,
κι ἦνοιξ' ἀέρας τὸ κλουβὶ κι ἦφυγε κι ἦχασά το.
- 171¹² Ἐναν πουλάκι μέρωνα κι ἐτάιζά το ἄνθη,
κι ἦνοιξ' ἀέρας τὸ κλουβὶ κι ἐπέταξε κι ἐχάθη.

30 γεμάτη πίκρες.

Μ. 161. Σιγάλας σ. 193.

- 172¹³ Μαῦρο δά βάψω τὸν ὄντά, μαῦρα καὶ τὰ καφέσα,
γιατὶ μοῦ πῆραν τὸ πουλί πού κελαηδοῦσε μέσα.
- 173⁸¹ Μαῦρα δά βάψω νά φορῶ, μαῦρα κοράκου ροῦχα,
γιατὶ μ' ἐξεχώρισανε ἴπου τὴν ἀγάπη ἀπού ἴχα.
- 174¹⁵ Μαῦρα δά βάψω νά φορῶ, μαῦρα κοράκου ροῦχα,
νά με θωροῦν νά με ρωτοῦν, ποῦ ἴν' ἠ-γι-ἀγάπη ἀπού ἴχα.
- 175¹⁵ Ἐξεχαστήκαν οἱ καιροὶ πού ζούσαμεν ὁμάδι,
κι ἐδὰ πῶς ἐχώρισαμε σάν τζι νεκροὺς στὸν Ἄδη.
- 176¹⁸ Νύχτα σκληρὴ τοῦ χωρισμοῦ, γιάντα δὲν ξημερώνεις,
κι ἐμέ με τὴν ἀγάπη μου γιάντα δὲ με νταμώνεις;
- 177⁸¹ Μακρὸ καλάμι καὶ λιανό, κοντύλι μου ἀσημένιο,
κι ἀλαργοξορισμένο μου, πότε δά σ' ἀνιμένω;
- 178⁸¹ Μακρὸ καλάμι, μὴ ραεῖς, κι ἄσπρο κερὶ, μὴ λύσεις,
κι ἀλαργοξορισμένο μου, καὶ μὴ μοῦ λησμονήσεις.
- 179⁸¹ Μεταξωτὸ βερύκοκκο θαλασσογυρισμένο,
ἂν εἶσαι καὶ στὴν ξενιθειὰ ἐγὼ σὲ περιμένω.
- 180¹⁵ Ἐχω ἀγάπη στὰ μακρὰ κι ἔχω κι ἐπά κοντά μου,
μὰ κείνια πού ἴναι στὰ μακρὰ τὴν καίει τὴν καρδιά μου.
- 181¹⁵ Ὠρα καλὴ σου, ἀγάπη μου, ἂν εἶσαι καὶ μακρὰ μου,
καλλιὰ ἴχω σένα στὰ μακρὰ, παρ' ἄλλη ἐπά κοντά μου.
- 182⁸¹ Ὠρα καλὴ σου, ἀγάπη μου, κι ὅπου γκιὰν εἶσαι γειὰ σου,
κιὰν εἶσαι καὶ στὴν ξενιθειὰ, νάν' ὁ Θεὸς κοντά σου.
- 183⁸¹ Τὰ μάθια μου δὲ φτάνουνε νά δοῦν τὸ κούνισμά σου,
μὰ ἡ ψυχὴ μου βρῖσκεται μεροῦ νυχτοῦ κοντά σου.
- 184⁸¹ Δὲν εἶναι πὰ τ' ἀστέρι μου τὸ λαμπιρὸ νά φέξει,
τὴν πονεμένη μου καρδιά νά μοῦ τὴ θαραπέψει⁸¹.
- 185¹² Πάντ' ἴν' ὁ νοῦς μου στὰ μακρὰ, πάντα στὰ ξορισμένα,
πάντ' ἴναι στὰ θελά νερά καὶ στ' ἀνεκατωμένα⁸².
- 186¹² Λεῖπει ἄστρο ἀπού τὸν οὐρανό, πουλί ἴπου τὴ φωλιά ντου,
λεῖπει κι ἐμέ τὸ ταίρι μου ἀπού τὴ γειτονιά ντου.

31 θεραπεύσει—32 ταραγμένα.

Μ. 173. *Γιανναθάκης* σ. 267 ἄρ. 85.— Μ. 176. *Σιγάλας* σ. 163. *Passow* σ. 545 ἄρ. 642.—
Μ. 181. *Passow* σ. 527 ἄρ. 453.

- 187¹⁶ Πότε νά ξανασμίξομε, ψηλή μελαχροινή μου,
γιὰ νά σοῦ πῶ τὰ βάσανα ποῦ σύρνει τὸ κορμί μου!
- 188¹⁰ Μακρὰ 'σ' ἀποῦ τὰ μάθια μου, μακρὰ 'σαι, δὲ σὲ βλέπω,
μὰ πάλι μὲ τὸ λοῖσμό μὲς στὴν καρδιά μου σ' ἔχω.
- 189³¹ Κιὰν ἤφυγες, μὴ λυπηθεῖς, σὲ βλέπω στ' ὄνειρό μου,
καὶ σοῦ μιλῶ στὸν ὕπνο μου σὰ νάσαι στὸ πλευρό μου.
- 190¹⁸ Κιὰν ἤφυγες, πάλι 'σαι δῶ καὶ σ' ἔχω στὴν καρδιά μου,
καὶ σ' ἔχω γιὰ παρηγοριά στὴν πρίκα, στὴ χαρά μου,
- 191¹² Ἦλιε μου, γιάντα βιάστηκες νὰ πᾶς νὰ βασιλέψεις
καὶ μὲ 'φηκες στὰ σκοτεινὰ καὶ πᾶς ἄλλοῦ νὰ φέξεις;
- 192⁹ Τὴν πέτραν ἀποῦ πάτησες κι ἤμπηκες στὸ καῖκι,
δὰ τὴ γυρέψω νὰ τὴ βρῶ νάχομε συναλίκι³³.
- 193⁶ Τὴν πέτραν ἀποῦ πάτησες κι ἤμπηκες μὲς στὴ βάρκα,
δὰ τὴ γυρέψω νὰ τὴ βρῶ, νὰ τὴ γεμίσω δάκρυα.
- 194¹¹ Δυὸ ρόδα βάνω στὸ νερὸ καὶ μιὰν καρνάδα βιόλα,
κι ὅτινα σμίξομε τὰ δυὸ, δὰ τὰ ξεχάσομ' ὄλα.
- 195¹² Ψηλὰ βουνὰ καὶ πράσινα καὶ δέντρα φουντωμένα,
φέρετε τὴν ἀγάπη μου γὴ πάρετε καὶ μένα.
- 196⁹ Τὸ κυπαρίσσι ὄντων ἀθεῖ βγάνει νερὸ στὴ ρίζα,
βλαστήμα τσις, πουλάκι μου, ποῦ μᾶς ἐξεχωρίζαν.
- 197⁶ Ἀνάθεμα τσι μαραγκοὺς ποῦ κάνουν τὰ καράβια,
καὶ πᾶν καὶ ξενιτεύονται ὁμορφα παλικάρια.
- 198¹⁸ Ἀποῦ 'καμε τὸ χωρισμὸ στὸν κόσμο νὰ ὑπάρχει,
Θέ μου, καὶ δὸς του βάσανα, ὥστε νὰ ζεῖ νὰ τάχει.
- 199¹² Ἀποῦ μᾶς ἐξεχώριζε τὰ δυὸ ἀποῦ τὴν ἀγάπη,
Θέ μου, καὶ δὸς του βάσανα, δὸς του πληγὲς καὶ πάθη.
- 200¹⁸ Ἀποῦ μᾶς ἐξεχώριζε τὰ δυὸ ἀποῦ τὴν ἀγάπη
νὰ τότε ξεχωρίσει ὁ Θεὸς 'ποῦ τὸ δεξὸ ντου μάτι,
νὰ τοῦ πομείνει τὸ ζερβὸ νὰ παίζει τῶν περδίκω,
γιατὶ μᾶς ἐξεχώρισε ἄδικα τῶν ἀδίκω.

33 σχέσεις.

Μ. 192. *Νουάρως σ. 245 ἄρ. 35.*—Μ. 193. *Νουάρως σ. 245 ἄρ. 36, Σιγάλας σ. 176.*—Μ. 200. *Σπυριδάκης σ. 5.*

- 201¹⁹ Ἀποὺ μᾶς ἐξεχώριζε, μὴ σπείρει, μὴ θερίσει,
καὶ μὲ τὴν καρυδόκουπα³⁴ τὸ σπόρο νὰ μετρήσει.
- 202²⁰ Ἀποὺ μᾶς ἐξεχώριζε, μὴ σπείρει, μὴ θερίσει,
σάν τὸ μεταξοσκούληκα λίγον καιρὸ νὰ ζήσει.
- 203¹⁸ Ἀποὺ μᾶς ἐξεχώριζε, μὴ σπείρει, μὴ θερίσει,
κιάν ἤσπειρε καὶ μισολιά, παντέρμο νὰ τ' ἀφήσει.
- 204¹⁸ Ἀποὺ μᾶς ἐξεχώριζε, νὰ τότε δῶ μεσκίνη,
καὶ νὰ τοῦ δίδουν τὸ ψωμί μ' ἐννια ὀργυιές σιτζίμι.
- 205¹⁸ Ἀποὺ μᾶς ἐξεχώριζε, νὰ τότε δῶ λουβιάρη,
καὶ νὰ τοῦ δίδουν τὸ ψωμί μ' ἐννια ὀργυιές κοντάρι.
- 206¹⁸ Ἀποὺ μᾶς ἐξεχώριζε, ὦ Θε μου, δίχως ἄλλο
νὰ τότε δῶ στὴ Μεσκινιά, πού 'ναι καημὸς μεγάλος.
Κι ὄχι μεσκίνη στὰ στενά, γιατί ὄλοι μεσκινιοῦνε,
μόνο στὴ Μαύρη θάλασσα νὰ τότε τυραννοῦνε.
Κι ὄχι στὴ Μαύρη θάλασσα, γιατί γρικᾶτ' ὁ βροῦχος³⁵,
μόνο στὴν Κόκκινη Μηλιά, πού κατοικᾶ ὁ Τοῦρκος.
- 207¹⁹ Ἀποὺ μᾶς ἐξεχώριζε, κιτρομανταρινιά μου,
νεκρὸ νὰ τὸν περάσουνε ἀποὺ τὴ γειτονιά μου.
Κι ὄχι νεκρὸ, πουλάκι μου, κι ὁ κόσμος ἀποθαίνει,
μόνο μεσκίνη στὰ στενά πού κόσμος νὰ μὴν μπαίνει.
Κι ὄχι μεσκίνη στὰ στενά, γιατί ὄλοι μεσκινιοῦνε,
μόνο στὴ Μαύρη θάλασσα νὰ τότε τυραννοῦνε.
Κι ὄχι στὴ Μαύρη θάλασσα, μόνο στὸ μαῦρο κύμα,
νὰ καταλάβει καὶ νὰ πεῖ, πῶς εἶν' δικό μας κρίμα.
- 208³¹ Ἀποὺ μᾶς ἐξεχώριζε, λιβαδοπέρδικά μου,
νὰ τὸν περάσουνε νεκρὸ ἀποὺ τὴ γειτονιά μου.
Κι ὄχι νεκρὸ, πουλάκι μου, κι ὁ κόσμος ἀποθαίνει,
μόνο μεσκίνη καὶ στραβό, 'πού τὰ στενά νὰ βγαίνει.
Κι ὄχι μεσκίνη καὶ στραβό, κι ὁ κόσμος μεσκινιάζει,
μόνο νὰ τὸν κρεμάσουνε, γιατί ἡ καρδιά μου βράζει.
Κι ὄχι νὰ τὸν κρεμάσουνε, γιατί πολλοὺς κρεμοῦνε,
μόνο στὴ Μαύρη θάλασσα νὰ τότε τυραννοῦνε.
Κι ὄχι στὴ Μαύρη θάλασσα, μόνο στὸ μαῦρο κύμα,
νὰ καταλάβει καὶ νὰ πεῖ, πῶς εἶν' δικό μας κρίμα.

34 τὸ καρυδότσουφλο—35 θόρυβος.

Μ. 201. Σπυριδάκης σ. 5.

- 209¹⁸ Ἀπὸ μᾶς ἐξεχώριζε, ξεχωρισμένος νάναι,
κι ἀπὸ δεσπότη καὶ παπὰ ἀφορεσμένος νάναι.
- 210⁹ Ἄχι, καὶ πῶς τὰ ξέχασες τὰ κάμαμεν ἀντάμα²⁶,
κι ἐδὰ λυπᾶσαι τὸ χαρτί νὰ πέψεις ἕνα γράμμα.
- 211⁹ Ὡς περιμένουν τὰ πουλιά μὲς στὴ φωλιά τὴ μάνα,
ἐτσὰ δὲ καρτερῶ κι ἐγώ, φῶς μου, δικό σου γράμμα.
- 212¹² Τὴν ἑβδομάδα τούτηνιά, γράμμα δὲ περιμένω,
καὶ μὲ τὰ δαχτυλάκια σου τὸ θέλω βουλωμένο²⁷.
- 213¹² Γράφε μ', ἀγαπημένο μου, καὶ γράμματα κατέχεις,
κιὰ δὲ γατέχεις γράμματα, φίλους δασκάλους ἔχεις.
- 214⁹ Γράφε μ', ἀγαπημένο μου, καὶ γράμματα κατέχεις,
κι ἐλάβωσές μου τὴν καρδιά κι ἀποθαμένο μ' ἔχεις.
- 215²¹ Ἄλαργοξορισμένο μου, ἴπου τὴν ἀλαργοσύνη
πέψε μου μιὰν ἐπιστολή, παρηγοριά ἔν' καὶ κείνη.
- 216²¹ Σὰν εἶδα πῶς κατήντησε νὰ χάσω τὴ ζωὴ μου,
ἀποφασίζω γράφω σου πῶς σ' ἀγαπῶ, μικρὴ μου.
- 217²¹ Στέκω καὶ συλλογίζομαι, στέκω καὶ βάνει ὁ νοῦς μου,
ἴντα νὰ γράψω στὸ χαρτί νὰ πέψω τοῦ καλοῦ μου.
- 218¹² Νὰ γράψω θέλω γράμματα μὲ πέτρα σ' ἄλλη πέτρα,
κι ὅσον κιὰ λείπω στὰ μακρὰ μὲ τὰ φτερά μου πέτα.
- 219¹⁸ Τῶν ἀμαθῶ μου ἐλάργαρες καὶ δὲ μπορ' ἄ σὲ δοῦνε,
τὰ γράμματά μου στὸ χαρτί σ' ἀκριβοχαιρετοῦνε.
- 220¹⁸ Γράφω σου μὲ τὸ χέρι μου, μὲ γράμματα δικά μου,
κι ἀντὶς μελάνι βάνω σου τὸ αἷμα τσῆ καρδιάς μου.
- 221¹⁸ Μὰ μὲ τὸ αἷμα τσῆ καρδιάς σοῦ γράφω τὴ γραφή μου,
νὰ καταλάβεις καὶ νὰ δεῖς πῶς σ' ἀγαπῶ, μικρὴ μου.
- 222¹² Γράφω σου μὲ τὴν μπένα μου, γράμματα τῶ χεριῶ μου,
κι ἀντὶς μελάνι βάνω σου δάκρυα τῶν ἀμαθῶ μου.

- 223⁸¹ Πέμπω σου γράμμα πάρε το καί νά μοῦ ἀπαντήσεις,
 τὸν πόνο ἀπού 'χω στήν καρδιά θέλω νά τόνε σβήσεις.
 Θά πάρεις τήν ἐπιστολή, νάναι κακογραμμένη,
 μέ δάκρυα τήν ἤγραψα, νάναι συμπαθισμένη⁸⁸.
 "Ότινα τή διαβάζουνε, καλά νά τή φρουκάσαι,
 νά δεις τά σύρνω 'γώ γιά σέ, μά σὺ δέ μέ λυπᾶσαι.
 Κι ὅτινα τή διαβάζουνε, καλά νά νταγιαντίσεις,
 ἕνα μεντίλι νά βαστᾶς, τὰ δάκρυα νά σφουγγίξεις.
- 224⁴ Χαρά στήν τύχη σου, χαρτί, χαρτί χαριτωμένο,
 πού πᾶς νά δεις τήν ἀγαπῶ καί μόνο ἐγώ πομένω.
- 225⁸¹ "Άσπρο χαρτί χαρτάκι μου, χαρτί χαριτωμένο,
 ἐσὺ δά πᾶς στο' ἀγάπης μου, μά 'γώ ἐπαδᾶ πομένω.
 "Άμε χαιρέτα μού τηνε καί πέ της πῶς σοῦ τόπα,
 τὰ δυὸ ντζης μάγουλα φιλω, τὰ μάθια ντζης χαρῶ τα.
- 226¹⁶ Πέμπω σου μῆλο, χάνεται, γαρέφαλο, μαδιέται,
 πάρε τὸ γραμματάκι μου πού δέν ξελησμονιέται.
- 227⁴ Πάρε τὸ γραμματάκι μου, δέ θέλω νά δακρύσεις,
 μιὰ χάρη μόνο σοῦ ζητῶ, νά μὴ μέ λησμονήσεις.
- 228⁹ Πάρε τὸ γραμματάκι μου, μέ πόνο διάβασέ το,
 κι ἄνοιξε τήν καρδούλα σου καί μέσα κλειδωσέ το.
- 229¹⁸ Νά γράψω ἤθελα πολλά, μά ὁ νοῦς μου ἐθελάθη,
 κι ἡ χέρα μου ἐκόρνιασε⁸⁹ καί δέ μπορεῖ νά γράφει.
- 230⁸¹ Μά σάν τὰ μάθια δέ θωροῦν, τ' ἀχειλία δέ μιλιοῦνε,
 τὰ μαυρισμένα τὰ χαρθιά ἴντα μποροῦν νά ποῦνε ;
- 231⁸¹ Νάκανε πόδια τὸ χαρτί, νά πηγαινε καί νάρθει,
 νά μὴ γατέχει μόν' ὁ Θεὸς κι ἐγώ κι ἐσὺ ἴντα γράφει.
- 232¹² Τὰ μάθια μου στὰ μακρινὰ δέ φτάνουν νά σέ δοῦνε,
 μόνο μέ μπένα καί χαρτί σ' ἀκριβοχαιρετοῦνε.
- 233⁸¹ Τὸ γραμματάκι σοῦ 'πηρα, τὸ μπόι σου δέν εἶδα
 νά κάτεχες, πουλάκι μου, τὸν πόνον ἀπού πήρα.
- 334¹² Μέσα στή Μαύρη θάλασσα τήν πήρα τὴ γραφή σου,
 στὸν κόρφο⁴⁰ μου τὴν ἤβαλα κι εἶπα : καρδιά μου σκίσου.

38 Νά συγχωρηθεῖ - 39 μούδιασε—40 κόλπος, στήθος.

Μ. 234, Σιγάλας σ. 453, Ἀραβαντινὸς σ. 307, Passow σ. 545 ἀρ. 646.

- 235¹⁰ Ξενιτεμένο μου πουλί, ἐπήρα τὴ γραφή σου,
στὸν κόρφο μου τὴν ἤβαλα κι εἶπα : καρδιά δροσίσου.
- 236³¹ Ὅτινα ῥθει τὸ γράμμα σου στὴν ἐδική μου χέρα,
χαρούμενη τήνε περνῶ ἐκείνη τὴν ἡμέρα.
- 237³¹ Ὅτινα ῥθει τὸ γράμμα σου στὰ χέρια τὰ δικά μου,
θαρρῶ πὼς εἴμαστε μαζί κι ἐτσὰ γελᾷ ἢ καρδιά μου.
- 238¹² Γράψεις δὲ γράψεις τὴ γραφή, πέψεις δὲν πέψεις γράμμα,
ἡ-γι-ἀγάπη ἀποῦ ῥχω ἀπάνω σου εἶναι μεγάλο πρᾶμα.
- 239¹⁶ Θάλασσα μπλάβη κι ἀρμυρή, ὡς πότε δὲ γλυκαίνεις,
κι ὡς πότε τὴν ἀγάπη μου κοντά μου δὲν τὴ φέρνεις ;
- 240¹⁶ Θάλασσα πού ῥσαι ἀνάδια μου καὶ βλέπεις τὸν καημό μου,
φέρε μου τὴν ἀγάπη μου νὰ τήνε βλέπῃ ὀμπρός μου.
- 241¹² Ὅλο τὸν κόσμο νάχω ἐπά, τὴ θάλασσα νὰ βλέπω,
σὰ δὲ σὲ δοῦν τὰ μάθια μου, παρηγοριὰ δὲν ἔχω.
- 242¹³ Ἡ θάλασσα μοῦ μῆνυσε κοντὸ κι ἴντα νὰ θέλει ;
γιὰ τὴν ἀγάπη μου ῥφερε, γιὰ νὰ τὴν πάρει θέλει.
- 243³³ Τὴ θάλασσα τὴν ἀγαπῶ, γιατί ῥχει νὰ μοῦ φέρει
ἕναν ψηλὸ μελαχροινὸ ἀποῦ τὰ ξένα μέρη.
- 244¹² Τὴ θάλασσα τὴν ἀρμυρὴ δὰ τήνε χαλικώσω,
νὰ κάμω σιδερόδρομο νὰ ῥθῶ νὰ σὲ νταμῶσω.
- 245¹³ Παρακαλῶ σε, θάλασσα, μὴν κάνεις τέθοιο ρέμα,
κι ἔχω κι ἐγὼ στὴν ξενιθειὰ δυὸ μάθια ζαχαρένια.
- 246¹³ Μὰ σὺ θαρρεῖς κι ἡ θάλασσα ρόδδῃ ῥναι καὶ μυρίζει,
νερὸ ῥναι κι εἶναι κι ἀρμυρὸ κι ἀγάπες ξεχωρίζει.
- 247¹³ Θάλασσα, πικροθάλασσα καὶ πικροκυματοῦσα,
ἔλοι σὲ λένε θάλασσα, μὰ γὼ σὲ λέω ἀφούσα⁴¹.
- 248¹² Θάλασσα, πικροθάλασσα καὶ πικροκυματοῦσα,
ἔλοι σὲ λένε θάλασσα, μὰ σὺ ῥσαι φαρμακούσα⁴².
- 249¹⁶ Θάλασσα, πικροθάλασσα καὶ πικροκυματοῦσα,
τὰ ψάρια σου εἶναι γλυκιά, μὰ σὺ ῥσαι φαρμακούσα.

41 μανιακή—42 πικρὴ σὰ φαρμάκι, φαρμακεύτρα.

Μ. 235. Σιγάλας σ. 453, Ἀραβαντινὸς σ. 307, Passow σ. 545 ἀρ. 645.—Μ. 238. Νουάρος
σ. 288 ἀρ. 41.—Μ. 240. Λαογρ. τ. 10 σ. 39 ἀρ. 60.—Μ. 247. Ἀραβαντινὸς σ. 330.—Μ.
249. Σιγάλας σ. 305, Passow σ. 529 ἀρ. 408.

- 250¹⁸ Ἡ κακομοίρα ἡ μάνα μου δὲν εἶχε μόνο ἐμένα,
καὶ πὼς δὲν εἶχαμε ψωμί μ' ἐξόρισε στὰ ξένα.
- 251¹⁶ Ξένο, στὰ ξένα πὼς περνᾷς; ξένο κι ἀμοναχό σου,
καὶ δὲ γυρεύγεις νὰ τὸ βρεῖς τὸ ταῖρι τὸ δικό σου;
- 252⁹ Ξένο, στὰ ξένα πὼς περνᾷς, κι οἱ ξένοι ἴντα σοῦ λένε;
τὰ ξένα μάθια σὲ θωροῦν καὶ τὰ δικά μου κλαῖνε.
- 253¹⁸ Ξένο, στὰ ξένα πὼς περνᾷς; ξένο, πὼς κυβερνᾷσαι⁴⁸;
πὼς μαγερεύγεις καὶ δειπνᾷς καὶ μένα δὲ θυμᾷσαι;
- 254³¹ Μ' ἄ μαγερέψω, δὲ δειπνῶ, γκιά στρώσω, δὲν κοιμοῦμαι,
κίαν κοιμηθῶ, γοργοξυπνῶ, γιατί σ' ἀνεστοροῦμαι.
- 255¹⁸ Ἡμαθα ἴγὼ κι ἀμοναχὸς καὶ στρώνω καὶ κοιμοῦμαι
καὶ μαγερεύω καὶ δειπνῶ καὶ σένα δὲ θυμοῦμαι.
- 256¹² Ξενιτεμένο μου πουλί, στάσου νὰ σὲ ρωτήξω,
ἂν εἶδες τὸ ταιράκι μου, πράσινα νὰ σὲ ντύσω.
— Εἶδα το τὸ ταιράκι σου στὴν Κάσο καὶ γυρίζει,
καὶ μὲ τὸ τεραζάκι⁴⁴ ντου ψαράκι καμπανίζει⁴⁵.
- 257¹⁰ Τὰ μάθια τρέχουν δάκρυα, τρέχει ἡ καρδιά μου αἷμα,
ὅτινα τ' ἀνεστορηθῶ πὼς βρίσκεσαι στὰ ξένα.
- 258³¹ Πέντε σταλαμαθιὲς νερό τρέχει ἀπὸ τὴν καρδιά μου,
ὅτινα τ' ἀνεστορηθῶ πὼς βρίσκεσαι μακρὰ μου.
- 259³¹ Πάνω ποῦ θεμελιώναμε ἀγάπη μετὰ σένα,
ἦταν τζῆ τύχης μου γραφτὸ νὰ ξοριστῶ στὰ ξένα.
- 260³¹ Τὴν ξενιθειά, τὴ μοναξιά, τὸν πόνο καὶ τὴ λύπη,
ὄλα μοῦ τάδωκε ὁ Θεός, κιανένα δὲ μοῦ λείπει.
- 261³¹ Ἐ, ξενιθειά, μὴ χαίρεσαι τὸν ἀγαπητικό μου,
γιατί κι ἐγὼ τὸν ἤπεψα μὲ θέλημα δικό μου.
- 262³¹ Ἐγὼ δὲν ἔχω συγγενεῖς, μουδ' ἐδικὸ κιανένα,
μόνό ᾽χω τὴν ἀγάπη μου κι εἶναι κι αὐτὴ στὰ ξένα.
- 263¹² Πόσες φορές μεσάνυχτα ξυπνῶ μὲ τὴ λαχτάρα
καὶ στὴν παντέρμη ξενιθειά δίδω βαρὰ κατάρρα!

43 πὼς τὰ καταφέρνεις καὶ ζεῖς—44 ζυγαριά—45 ζυγίζει.

Μ. 253. Κριάτης σ. 464.—Μ. 255. Κριάτης σ. 460.

- 264¹⁵ Ὀλημερνὶς στήν ξενιθειᾶ τὸ ὄνομά σου λέω
καὶ καλοσυλλογοῦμαι το καὶ κάθομαι καὶ κλαίω.
Καὶ κλαίω μ' ἀνεστεναγμούς καὶ δέρνω τὸ κορμί μου
μὲ πρίκες καὶ μὲ βάσανα, ὥστε νὰ βγεῖ ἡ ψυχὴ μου.
- 265¹⁸ Ἀνάθεμά τα τὰ μακρὰ κι ἀπὸ τὰ πεθυμήσει,
κι ἀπὸ ἔχει θηλυκὸ παιδί καὶ τ' ἀλαργοξορίσει.
- 266¹⁸ Ἀνάθεμά τα τὰ μακρὰ καὶ τὸν ἀλάργον κόσμον,
κιὰν ἀγαπήσει καὶ κιανεὶς ξελησιμονᾶ ντελόγο.
- 266^{a 18} Ἀνάθεμά σε, ξενιθειᾶ, ἐσὺ καὶ τὸ καλὸ σου,
καὶ πλιά 'ναι τὸ ζαράρι⁴⁶ σου, παρὰ τὸ διάφορό σου.
- 267⁹ Τὸ αἷμα μου στήν ξενιθειᾶ κρασί δὰ τὸ πουλήσω,
σὰ δὲ μ' ἀφήνουν οἱ-γι-ὄχτροι στὸν τόπο μου νὰ ζήσω.
- 268³⁰ Τρώω ψωμί καὶ τρώει με, πίνω νερὸ κεντᾶ⁴⁷ με,
κι ἀποουстан ἐχωρίσαμε, πάντα στὰ σκοτεινά 'μαι.
- 269¹² Ἡ ξενιθειᾶ ἔχει βάσανα, ἔχει πολὺ σεκλέτι⁴⁸,
δὲν ἔχει ἄλλο γιαιτρικὸ ἀπὸ τὸ καερέτι⁴⁹.
- 270¹² Πὸ φύγει γιὰ τὴν ξενιθειᾶ δὲν ἔχει μπλιὸ χατίρι,
σὰν τὰ σταφύλια πὸ πατοῦν μέσα στὸ πατητήρι.
- 271¹⁶ Ἀλαργοξορισμένο μου, μήνα μου νὰ μαθαίνω
πὼς ἔχεις τὴν ὑγεία σου, κι ἐγὼ καταλαβαίνω.
- 272¹⁸ Ξενιτεμένο μου πουλί κι ἀλέργο⁵⁰ μου γεράκι,
ἡ ξενιθειᾶ σὲ χαίρεται κι ἐγὼ πίνω φαρμάκι.

46 ζημιὰ—47 καίει—48 στενοχώρια—49 κουράγιο, ὑπομονή—50 γοργοκίνητο.

Μ. 266^a Ἀραβαντινὸς σ. 317, Λαογρ. τ. 10. σ. 43 ἀρ. 115.—Μ. 271. Γιανναράκης σ. 260
ἀρ. 13, Κριάρης σ. 450.—Μ. 272. Σιγάλας σ. 163, Σπυριδάκης σ. 4, Θρακικὰ σ. 192 ἀρ.
121, Ἀραβαντινὸς σ. 307, 316, Passow σ. 483 ἀρ. 5 καὶ σ. 545 ἀρ. 646, Λαογρ. τ. 10 σ.
39 ἀρ. 57, Προμηθεὺς 1934 ἀρ. 235.

11. ΠΑΡΑΠΟΝΕΜΑΤΑ

- 1¹⁸ Πέ μου τα τὰ παράπονα ἀπού 'χεις μετὰ μένα,
γιατί κι ἐγὼ δὰ σοῦ τὰ πῶ, ἀγάπη μου, ἕνα ἕνα.
- 2¹⁸ Ἔχω παραπονέματα στ' ἀχείλια μου γραμμένα,
κι ὅτινα σμίξομε τὰ δυό, δὰ σοῦ τὰ πῶ ἕνα ἕνα.
- 3¹³ Ἔχω παραπονέματα στ' ἀχείλια μου γραμμένα,
ταχιά¹ στὴν Κρίση τοῦ Θεοῦ δὰ σοῦ τὰ πῶ ἕνα ἕνα.
- 4¹⁸ Περνᾷ σου καὶ παιδεύγεις με στὸν Κόσμο τὸν Ἀπάνω,
ταχιά στὴν Κρίση τοῦ Θεοῦ νταβά² 'χω νὰ σοῦ κάνω.
- 5³⁸ Στὸ Μέγα Δικαστήριο δὰ πὰ νὰ δικαστοῦμε,
κι ὁ γεῖς ἀπού τὸν ἄλλο μας ὄσα 'χομε νὰ ποῦμε.
- 6¹⁸ Ταχιά στὴν Κρίση τοῦ Θεοῦ, στὸ φοβερὸ Ντιβάνι,
ἐκεῖα δὰ πὰ κριθοῦμενε κι ὁ νοῦς σου δὲν τὸ βάνει.
- 7¹² Ταχιά στὴν Κρίση τοῦ Θεοῦ ἐκεῖα σὲ θέλω νάσαι,
νὰ λέω ἐγὼ τὰ κρίματα³ κι ἐσύ ν' ἀπιλογεῖσαι⁴.
- 8¹² Στὸν ἄλλον κόσμο, ἀγάπη μου, δὲν ἔχει ριτζαλίκια⁵,
δὲν ἔχει κειὰ γειτόνισσες νὰ βρῖσκεις πάντα δίκια.
- 9¹³ Ἔχω σου παραπόνηση ἐτουτεσὰ τσι μέρες,
γιατί 'μαι 'γὼ στὰ βάσανα κι ἐσύ 'σαι στὸ 'ἐγλεντζέδες⁶.
- 10⁷ Ἔχω παραπονέματα, φῶς μου, πού δὲ σὲ βλέπω,
καὶ σκοτεινὸ μοῦ φαίνεται τὸ σπίτιν ὅπου στέκω.
- 11¹⁰ Ἔχω παραπονέματα χιλιάδες μυριάδες,
μὰ δὲ μπορῶ νὰ σοῦ τὰ πῶ μόνο μὲ μαντινιάδες.

1 τοῦ χρόνου—2 δίκη—3 ἁμαρτίες—4 ἀπολογεῖσαι, ἀπαντᾷς—5 παρακλήσεις—
6 γλέντια.

Μ. 2. Γιανναράκις σ. 281 ἄρ. 187, Ρασσοῦ σ. 517 ἄρ. 357.—Μ. 3. Κριάρης σ. 468.—Μ. 11.
Γιανναράκις σ. 270 ἄρ. 97, Κριάρης σ. 456, Ἐπιλογὲς σ. 190 ἄρ. ν'.

- 12¹⁸ Παραπονοῦμαι σου πολλά, μὰ ἔχω το καὶ δίκιο,
γιατ' ἤκαμες τ' ἀχείλι μου πρικὺ σάν τὸ ροδίκιο.
- 13¹⁸ Παραπονοῦμαι σου πολλά, πολλά παραπονοῦμαι,
γιατὶ ποτέ σου δὲ ρωτᾶς ποῦ βρίσκομαι καὶ ποῦ ἔμαι.
- 14¹² Ὡστε νὰ στέκουν τὰ βουνά, δὰ σοῦ παραπονοῦμαι,
γιατὶ ποτέ σου δὲ ρωτᾶς ποῦ βρίσκομαι καὶ ποῦ ἔμαι.
- 15⁹¹ Παραπονοῦμαι σου πολλά, πουλί ξενιτεμένο,
γιατὶ ποτέ σου δὲ ρωτᾶς ποῦ εἶμαι καὶ ποῦ μένω.
- 16¹³ Πάντα μεσάνυχτα ξυπνῶ, κάθομαι, συλλογοῦμαι
στὸν ἔρωντα ποῦ μέ ἔβαλες καὶ σοῦ παραπονοῦμαι.
- 17⁴ Ὅλα τοῦ κόσμου τὰ πουλιὰ στὴ βρύση κιλαθοῦνε,
μὴν ἔχεις πόνου στὴν καρδιά, γιατί παραπονοῦμαι.
- 18¹⁸ Μὴν πάρεις, φῶς μου, ἄσκημο, γιατί δὰ σὲ λυποῦμαι,
νὰ σὲ θωρῶ νὰ καίγεις καὶ δὰ παραπονοῦμαι.
- 19⁴ Θέ μου, παραπονοῦμαι σου, γιατί δὲν κρίνεις δίκια,
γιατ' ἤριξες τὴν πέρδικα σ' ἐνοῦς κοράκου ἀνύχια.
- 20¹² Τί τότε γνοιάζει τὸ μπαξέ, πῶς δὰ χαθεῖ τ' ἀηδόνι,
ποῦ μὲ λογιῶ λογιῶ πουλιὰ βραδιάζει ξημερώνει;
- 21¹² Ἐγὼ σοῦ λέω κάστανα κι ἐσὺ μοῦ λὲς καρύδια,
ἐγὼ σοῦ τραγουδῶ γλυκὰ κι ἐσὺ τσουρλᾶς⁷ χαλίκια.
- 22¹² Πότε σ' ἐφοματάρειψα⁸ καὶ μέ ἔπες ψοματάρη⁹,
καὶ μέ ἔπες μέσα στὸ χορὸ ψεύτη καὶ καυκησάρη;
- 23¹⁸ Δὲν τόλπιζα ὁ οὐρανὸς στὴ γῆς νὰ βρέξει αἶμα,
μούτε καὶ τ' ἀχειλάκι σου νὰ πεῖ κακὸ γιὰ μένα.
- 24²⁸ Ὁ Ψηλορείτης λιάζεται, μὰ κρουσταλλιᾶ¹⁰ τὸ χιόνι,
δυὸ λόγια μοῦ ἔπες μιὰ φορά, μὰ τὰ θυμοῦμαι ἀκόμη.
- 25¹⁰ Πολλὰ ἔπαθα γιὰ λόγου σου ὥστε νὰ σ' ἀγαπήσω,
μὰ δὰ μ' ἐπαντονιάρισες σάν τὰ μαλλιὰ σου ὀπίσω.
- 26²⁶ Ἐχεις με καὶ δὲ μὲ ψηφᾶς, μὰ ὅτινα μὲ χάσεις,
μὲ τὰ ματάκια σου τὰ δυὸ δὰ κάτσεις νὰ μὲ κλάψεις.

7 κυλᾶς—8 πότε εἶπα ψέματα—9 ψεύτη—10 γίνεται σάν κρῦσταλλο.

Μ. 12. Κριάρης σ. 468.—Μ. 13. Κριάρης σ. 468.—Μ. 23. Σιγάλας σ. 302.

- 27⁸¹ Σὰ δὰ μὲ χάσεις, θεὸς νὰ πεῖς : κοντὸ κι ἴντα νὰ γίνεῖ,
τὸ ρόδο καὶ ὁ καντιφές ἀποῦ ἔχα στὸ λαήνι !
- 28⁶ Δὲ μ' ἀγαπᾶς ὡς σ' ἀγαπῶ, δὲ μ' ἔχεις ὅπως σ' ἔχω,
χρυσὸ σταυρὸ στὸ στήθος μου σ' ἔχω καὶ σὲ προσέχω.
- 29⁶ Δίχως νὰ κάμω τίποτας καὶ δίχως νὰ σοῦ φταίξω,
ἤκλεισες, φῶς μου, τὴν καρδιά καὶ μὲ ἴφην ἀπ' ἔξω.
- 30⁸⁸ Ἐσύ ἴσουν ἀποῦ μούλεγες σὰ δὲ μὲ δεῖς ποθαίνεις,
σὰ δὲ μὲ σφιχταγκαλιαστεῖς τὸν ὕπνο δὲ χορταίνεις.
- 30⁸⁹ Ἐσύ ἴσουν ἀποῦ μούλεγες σὰ δὲ μὲ δεῖς ποθαίνεις,
κι ἐδὰ ἴφυγες καὶ μὲ ἴφην καὶ δὲ μεταγιαγέρνεις.
- 31⁶ Ἐσύ ἴσουν ἀποῦ μούλεγες πῶς δὰ μὲ μεγαλώσεις,
πῶς δὰ μὲ κάμεις οὐρανὸ, ἄστρα νὰ μὲ γεμώσεις.
- 32⁶ Ἐσύ ἴσουν ἀποῦ μούλεγες ἀγάπη δὲ χτικιάζει,
κι ἐμένα μ' ἐκατήνητες γιαιτρὸς νὰ μὲ κοιτάζει.
- 33⁶ Ἐσύ ἴσουν ἀποῦ μούλεγες καρτέρει καὶ καρτέρει,
καὶ τοῦτος ὁ ἀνήφορος κατήφορο δὰ φέρει.
- 34¹⁴ Ἐσύ ἴσουν ἀποῦ μούλεγες πότε νὰ χειμωνιάσει,
νὰ πὰ νὰ βροῦμε τὸν παπὰ νὰ μᾶς ἀρραβωνιάσει,
καὶ τὸ χειμῶνα μούλεγες νὰ ρθεῖ τὸ καλοκαίρι,
νὰ πὰ νὰ βροῦμε τὸν παπὰ νὰ μᾶσε κάμει ταίρι.
- 35⁸¹ Ἐσύ ἴσουν ἀποῦ μούλεγες πῶς μ' ἀγαπᾶς περίσσα,
κι ἐδὰ, μικρὸ μου, γίνηκες μ' ὄλους τσ' ὄχτρούς μου ἴσα.
- 36⁸¹ Ποῦ ἴν' ὁ καιρὸς ποῦ μούλεγες : καλλιὰ ζωὴ δὰ χάσω,
καλλιὰ τὸν κόσμο δ' ἀρνηθῶ, παρὰ νὰ σοῦ ξεχάσω ;
Κι ἐδὰ μοῦ ξελησμόνητες, καὶ δὲ μοῦ γράφεις, λέω,
κι ὅτινα σ' ἀνεστορηθῶ βουρκώνομαι καὶ κλαῖω.
- 37⁶ Δὲν εἶπες πῶς δὰ μ' ἀγαπᾶς ὥστε νὰ στέκει ὁ κόσμος,
κι ἐδὰ θωρῶ κι ἀρνᾶσαι με πρὶν νὰ γυρίσει ὁ χρόνος ;
- 38⁸¹ Ποῦ ἴν' ὁ καιρὸς ἀποῦ ἴμουνε στὸ σπῆτι σας χαλίκι
κι εἶχα καὶ μὲ τοῦ λόγου σου μεγάλο συναλίκι¹¹ ;

11 σχέσεις.

Μ. 30α. Γιανναράκις σ. 267 ἀρ. 65, Σπυριδάκις σ. 15, Κριάρης σ. 452, Ρασσου σ. 502 ἀρ. 105.—Μ. 31. Νουάρος σ. 289 ἀρ. 44.

- 39³¹ Ποῦ 'ν' ὁ καιρὸς ποῦ μούλεγες: πῶς σ' ἀγαπῶ, μικρὴ μου!
 κι ἐδὰ γιάντα τὴν ἤλλαξες τὴ γνώμη σου, πουλί μου;
- 40¹⁸ Βρύση μου ἐγὼ σ' ἐβρύσωσα κι ἐγὼ σέ 'καμα βρύση,
 κι ἐδὰ 'σκυψα νὰ πιῶ νερὸ γυρεύεις νὰ με πνίξεις.
- 41¹⁸ Βάστα καλοὺς λογαριασμοὺς σούλεγα κάθα μέρα,
 κι ἐσύ 'παιρνες τὰ λόγια μου καὶ τάδιδες τ' ἄερα.
- 42¹⁴ Μὲ μιὰν καρδιά σ' ἐγάπησα κι αὐτὸ θυμήσου μόνο,
 ἀνεστορήσου τσῆ παλιᾶς ἀγάπης μας τὸν πόνο.
- 43¹⁸ Λόγια 'πες κι εἴπασί μου τα, κιὰν τάπες γιάντα τάπες,
 ἀποῦ σοῦ φύσουνα τὴ γῆς, μικρὴ μου, κι ἐπροπάθεις.
- 44¹⁵ Τὰ λόγια μου σοῦ θάρρευγα σὰν τὸ μαργαριτάρι,
 κι ἐσύ μοῦ τὰ διασκόρπιζες σὰν τοῦ ζευγαῖ τὸ στάρι.
- 45⁹ Κοιμοῦμαι καὶ σὰν ξυπνητὸς σ' ἔχω πάντα στὸ νοῦ μου,
 ὁ μεγαλύτερος ὄχτρος ἐσύ 'σαι τοῦ κορμιοῦ μου.
- 46¹⁴ Μὰ ἐπεράσαν οἱ καιροί, πού 'θελες τὸ καλὸ μου,
 ἐδὰ συχνοπαρακαλεῖς νὰ δεῖς τὸ θάνατό μου.
- 47¹² Θέλεις το, κόρη, θέλεις το, θέλεις το νὰ ποθάνω,
 θέλεις το νὰ τὸν ἀρνηθῶ τὸν Κόσμο τὸν 'Απάνω;
- 48¹² Πές μου το, ἴντα σούκαμα, πρικοῖς ἐλιᾶς κλωνάρι,
 καὶ στέκεις καὶ παρακαλεῖς τὸ χάρο νὰ μὲ πάρει;
- 49¹² Σκύλε, καὶ πῶς τὴν ξέχασες τὴ γλύκα τ' ἀχειλιοῦ μου
 καὶ τὰ σφιχταγκαλιᾶσματα πού 'κανες τοῦ κορμιοῦ μου!
- 50¹² Σκύλε, καὶ πῶς τὴν ξέχασες τὴ γλύκα καὶ τὴν πρίκα,
 καὶ τὰ σφιχταγκαλιᾶσματα πού μούκανες τὴ νύχτα!
- 51¹⁶ 'Εγάπας με κι ἐγάπου σε, ἤθελες κι ἤθελά σε,
 μὰ ὁ Θεὸς δὲν ἤθελε καὶ μὴν παραπονᾶσαι.
- 52³¹ Σώπα, παραπονιάρη μου, καὶ μὴν παραπονᾶσαι,
 μὲ τὸν καιρὸ στὸ ' ἀγκάλες μου δὰ στρώνεις νὰ κοιμᾶσαι.
- 53³¹ Σώπα, παραπονιάρη μου, κι ἡ γνώμη σου θὰ γίνη,
 τὸ πείσμα μόνο τῶν ὄχτρῶ κι ἡ λύπη δὰ πομείνει.
- 54¹⁸ Καρδιά μου παραπονιάρά, τίνος παραπονᾶσαι;
 τίνος τὰ λὲς τὰ πάθη σου καὶ τίνος τὰ δηγᾶσαι;

Μ. 54. Γιανναράκης σ. 274 ἄρ. 126, Σπυριδάκης σ. 19, Προμηθεὺς 1935 ἄρ. 244.

- 55³¹ "Όλα σου τὰ θελήματα σοῦ τάχω καωμένα
κι ἐσύ, διαόλου γέννημα, δὲ μούκαμες κιανένα.
- 56¹² Μὰ σένα σ' ἐταΐσανε τὸ ξελησμονηστήρι,
κι ἐξελησμόνησες κι ἐσύ τσ' ἀγάπης τὸ χατίρι.
- 57¹⁸ "Αχι, πῶς μοῦ τὸ 'λέγανε κι ἐγώ 'κανα ἰνάτι,
πῶς εἶχ' ἀγάπη ψεύτικη κι ἐποκαμάρωνά τη.
- 58¹² "Αχι, πῶς μοῦ τὸ λέγανε νὰ μὴ σὲ πολυσμίγω,
πῶς ἦσουνε κρυφός μου ὄχτρος καὶ φανερός μου φίλος.
- 59¹⁶ "Αχι, πῶς μοῦ τὸ λέγανε κι ἐσύ μ' ἐπαρηγόρας,
πῶς ἤθελα μ' ἀπαρνηθεῖς, μὰ ἤκαμές το κιόλας.
- 60¹⁶ "Αχι, καὶ γιάντα 'χεις καρδιά, πού μοιάζει τοῦ σιδέρου,
καὶ δὲν μποροῦν τὰ λόγια μου κοντά μου νὰ σὲ φέρου.
- 61¹⁶ Τὸ σίδηρο λυγίζεται στοῦ σιδερεῶ τ' ἀμόνι,
μὰ ἡ γνώμη σου ἐκειὰ βαστᾷ καὶ δὲν ἀνελιγώνει¹².
- 62¹³ Κοντὸ δὲν ἤμουνε κι ἐγώ μαλτάκι¹³ μυρισμένο,
μὰ δά 'μαι ξυνολέμονο καὶ στὰ πηλὰ ριμμένο.
- 63¹⁸ Καὶ γιάντα δὲ μοῦ τόλεγες, γιάντα δὲ μοῦ τὸ μήνας,
πῶς ἦταν ἡ-γι-ἀγάπη σου μόνο γιὰ ἓνα μῆνα;
- 64¹ Καὶ γιάντα δὲ μοῦ τόλεγες ἀπὸ τὸ Δευτερόλη¹⁴,
νὰ πὰ νὰ βρῶ τὸ ταίρι μου, καθὼς τὸ βρίσκουν ὄλοι;
- 65¹⁶ "Ασπρο διαμάντι ἀτίμητο κι ἀθὲ τοῦ μαλαμάτου,
ἔχω δυὸ λόγια νὰ σοῦ πῶ τοῦ παραπονεμάτου.
- 66¹⁶ "Ἰντα τὸ θέλω νὰ περνῶ καὶ νὰ συχνοδιαβαίνω
καὶ λόγο ἀπὸ τ' ἀχείλι σου ποτέ μου νὰ μὴν παίρνω!
- 67¹⁶ Πέ μου τὸ καμπαέτι¹⁵ μου, πέ μου τὴν ἀφορμὴ μου,
νὰ πιάσω τσοῦρλους¹⁶ ἀπ' τὴ γῆς νὰ δεῖρω τὸ κορμί μου.
- 68¹⁶ 'Εγὼ 'μαι ξένη κι ἀρφανή, κιανεὶς δὲ μὲ λυπάται,
κειοσὰ πὸ μ' ἐλυποῦντονε στὴ μαύρη γῆς κοιμάται.
- 69¹³ Πρόβαιρνε σκιάς, πὸ καὶ φορὰ τὸν τόπο νὰ ξανοίγεις
καὶ νὰ θυμᾶσαι ὅτ' εἴπαμε, νὰ μὲ καληνωρίζεις.

12 μεταφ., δὲν ἀρχίζει νὰ μαλακώνει—13 εἶδος πορτοκάλι—14 Ἰούλιο—15 σφάλμα
—16 πέτρες.

70¹⁸ Ὡς καὶ τὰ παραθύρια σου κι ἐκεῖνα μοῦ γρινιοῦνε
κι ὄντε περάσω νὰ σέ δῶ χωρὶς ἀέρα κλειοῦνε.

71¹⁸ Εἶπα σου νὰ μὴ μοῦ μιλεῖς ὄντὸ θωρεῖς κιανένα,
μόν' ὄντὸν εἶμαστε τὰ δυὸ καὶ πάλι μὲ τὴν ἔγνοια.

Μ. 70. Σπυριδάκις σ. 36, Λαογρ. τ. 10 σ. 56 ἀρ. 9.—Μ. 71. Ὡδ. Ἀθηνῶν σ. 96.

12. ΦΙΛΗΜΑΤΑ

- 1¹⁴ Καρβουनिτιά ἔχω στὴν καρδιά καὶ θέλω νὰ τὴ σβήσω,
καὶ τὸ νερὸ στ' ἄχειλι σου βρῖσκω νὰ σὲ φιλήσω.
- 2²⁸ Χελιδονάκι δὰ γενῶ στὸ νῶμο σου νὰ κάτσω,
νὰ σὲ φιλήσω μιὰ καὶ δυὸ κι ὕστερα νὰ πετάξω.
- 3¹⁸ Χελιδονάκι δὰ γενῶ νὰ κάτσω στὸ λαιμό σου,
νὰ σοῦ φιλήσω τὴν ἑλιά πού ἔχεις στὸ μάγουλό σου.
- 4³⁸ Χελιδονάκι δὰ γενῶ νὰ κάτσω στὸ λαιμό σου,
νὰ τὸ χορτάσω τὸ φιλί ἀπὸ τὸ μάγουλό σου.
- 5³⁸ Χελιδονάκι δὰ γενῶ νὰ κάτσω στὰ σγουρά σου,
νὰ τὸ χορτάσω τὸ φιλί ἀπὸ τὰ μάγουλά σου.
- 6²⁸ Ὡσὰν τὴ μυζηθρόπιτα δὰ σὲ τουλουπανιάσω¹,
νὰ σὲ φιλῶ γλυκιὰ γλυκιὰ ὥστε νὰ σὲ χορτάσω.
- 7¹¹ Βάλε τὸ κάδιο² στὸ νερὸ νὰ λιώσει νὰ τὸ πιόυμε,
νάσαι τ' ἄχειλι μας γλυκὺ ὅτινα φιληθοῦμε.
- 8¹¹ Τὸ μόνσκο κάνω καφαλι³ καὶ τὴν κανέλα γιόμα,
τὴ ζάχαρη γλυκομασῶ καὶ σὲ φιλῶ στὸ στόμα.
- 9¹⁰ Φιλῶ σε καὶ στὸ μάγουλο, φιλῶ σε καὶ στ' ἄχειλι,
φιλῶ σε καὶ στὰ δυὸ βυζά, πού ἔχεις τὸ καρεφύλλι.
- 10¹⁸ Τ' ἄχειλι σου τὸ κόκκινο ἤθελα νὰ φιλήσω,
μὰ κείνο στάσσει τὸ κρασί, φοβοῦμαι μὴ μεθύσω.
- 11¹⁵ Τ' ἄχειλι σου τὸ κόκκινο ὅποιος γκιὰ τὸ φιλήσει,
δίχως ρακὴ, δίχως κρασί, μικρὴ μου, δὰ μεθύσει.

1 τυλίξω—2 κρυσταλλωμένη ζάχαρη—3 πρόγευμα.

Μ. 1. Ἐρωτόκριτος Γ' σ. 191 στ. 521.—Μ. 2. Θερακικά σ. 194 ἀρ. 142, Ρασσου σ. 586 ἀρ. 1083, Λαογρ. τ. 10 σ. 38 ἀρ. 39, Προμηθεὺς 1935 ἀρ. 252.—Μ. 3. Σπυριδάκις σ. 35, Θερακικά σ. 155, Ρασσου σ. 586 ἀρ. 1084, Προμηθεὺς 1935 ἀρ. 252.—Μ. 7. Λαογρ. τ. 3 σ. 455 ἀρ. 2.

- 12²⁸ Γλυκὺ ποὺ εἶναι τὸ φιλί στὸ δροσερό σ' ἀχείλι,
π' ἀθίζει καὶ μοσκοβολᾷ σὰ λούλουδο τ' Ἀπρίλη!
- 13⁹ Ὅλο τὸν κόσμον γύρευσα σταφύλι καὶ σταφύλι,
δὲν ἤβρηκα γλυκύτερο 'ποὺ τὸ δικό σ' ἀχείλι.
- 14³⁰ Ὅποιος φιλεῖ τ' ἀχείλι σου ζάχαρη πιπιλίζει,
κι ὅποιος κοιμᾶται δίπλα σου τὸν ὕπνον λαχταρίζει.
- 15¹⁸ Ἄ μ' ἀγαπᾷς ἕνα τζαμπί, δὰ σ' ἀγαπῶ σταφύλι,
κιὰ μὲ φιλεῖς στὸ μάγουλο, δὰ σὲ φιλῶ στ' ἀχείλι.
- 16¹⁸ Μάθια καὶ φρύδια δλόμαυρα κι ἀχείλι ζαχαρένιο
καὶ μάγουλο γιὰ τὸ φιλί, ποὺ σοῦχω φυλαμένο.
- 17¹⁸ Νὰ σὲ φιλήσω γκιὰν τὸ πῶ κι ἀνὲν τὸ μολοήσω,
σὲ Τούρκου χέρια νὰ πιαστῶ καὶ ν' ἀλλαξοπιστήσω.
- 18¹⁸ Νὰ σὲ φιλήσω γκιὰν τὸ πῶ κι ἀνὲν τὸ μολοήσω,
τὰ δέκα δώδεκα νησὰ σκλάβος νὰ τὰ γυρίσω,
καὶ νὰ μοῦ βάλουν σίδερα καὶ στὸ λαιμὸ καδένα,
νὰ καταλάβω καὶ νὰ πῶ πῶς τάβαλα γιὰ σένα.
- 19¹⁴ Νὰ σὲ φιλήσω, γκιὰν τὸ πῶ κι ἀνὲν τὸ μολοήσω,
σὰν τὸ λιβάνι νὰ καῶ, σὰν τὸ κερί νὰ λύσω.
- 20¹⁸ Νὰ σὲ φιλήσω, γκιὰν τὸ πῶ ἢ γλώσσα μου νὰ πέσει,
κι ἡ κεφαλή μου νὰ κοπεῖ ὁμάδι μὲ τὸ φέσι.
- 21⁹ Σαρανταβέργινο κλουβὶ καὶ μέσα 'να γαρδέλι,
νὰ σὲ φιλήσω θέλω 'γὼ ἂν εἶσαι καὶ κοπέλι.
- 22¹⁸ Κοιμοῦμαι καὶ νειρεύγομαι πῶς σὲ φιλῶ στὸ στόμα,
ξυπνῶ καὶ βρίσκω λιπαριά⁴ στ' ἀχείλι μου ἀκόμα.
- 23¹² Κοιμοῦμαι καὶ νειρεύγομαι, πῶς σὲ φιλῶ στὸ στόμα,
ξυπνῶ κι ἡ γλύκα τοῦ φιλιοῦ στὸ στόμα μου ἀκόμα.
- 24³⁵ Τεσσαροκάντουνος⁵ σταυρὸς κρέμεται στὸ λαιμὸ σου,
ὄλοι φιλοῦνε τὸ σταυρὸ κι ἐγὼ τὸ μάγουλό σου.

4 νοστιμιὰ—5 μὲ τέσσερα καντούνια (καντούνι=ἀκμὴ πολυέδρου).

Μ. 13. *Θρακικὰ* σ. 194 ἀρ. 148, *Passow* σ. 548 ἀρ. 682.—Μ. 15. *Θρακικὰ* σ. 194 ἀρ. 147.—
Μ. 18. *Λογογ.* τ. 1 σ. 297 ἀρ. 124.—Μ. 22, 23. *Θρακικὰ* σ. 188 ἀρ. 75.—Μ. 24. *Σπυριδιά-*
νις σ. 7, *Θρακικὰ* σ. 194 ἀρ. 145.

- 25² Δέκα φορές τὸ λόγιασα νὰ μπῶ νὰ σὲ φιλήσω,
μὰ ἡ τιμὴ κι ἡ-γι-ἄθρωπιὰ πάντα μὲ σύρνει ὀπίσω.
- 26¹⁸ Σαράντ' ἅγιοι βουηθᾶτε μου νὰ μπῶ νὰ τὴ φιλήσω,
κι ἄλλοι σαράντα τέσσερεις νὰ φέγγω νὰ πορίσω⁶.
- 27⁴ Χύσε νερὸ στὴν πόρτα σας, νὰ πέσω νὰ γλιστρήσω,
νὰ βρῶ ἀφορμὴ τσῆ μάνας σου νὰ μπῶ νὰ σὲ φιλήσω.
- 28⁸¹ Ἄχι, καὶ νὰ σ' ἐφίλουνα εἰς τὸ λαιμὸ ἀπὸ κάτω,
ἐκεῖα πού πάει καὶ χτυπᾶ τ' ἁγιοκωσταντινάτο.
- 29⁸¹ Ὀντὸ περνῶ στὴν πόρτα σας καὶ βρίσκω κλειδωμένα,
σκύφτω φιλῶ τὴν κλειδωνιά, ἀγάπη μου, γιὰ σένα.
- 30⁸¹ Δὲν ἤμπορῶ, δὲ δύνομαι τὴν πόρτα νὰ τσακίσω,
τὴν πόρτα καὶ τὴν κλειδωνιά νὰ μπῶ νὰ σὲ φιλήσω.
- 31⁸¹ Μὴν τὴ φιλεῖς τὴν κλειδωνιά, ξυλιές δὰ φᾶς, κοπέλι,
κι ἀπὸ τ' ἀχείλι ντζ' ἤκουσα κι εἶπε πῶς δὲ σὲ θέλει.
- 32¹² Δὲ θέλω ἀπὸ πάνω σου πράμα πού νάχει πόνο,
μόν' ἀπὸ τ' ἀχειλάκι σου ἓνα φιλάκι μόνο.
- 33⁸¹ Ἐσένα θέλω κι ἀγαπῶ, ἐσένα θέλω πάλι,
νὰ σὲ φιλῶ σὰν Παναγιά, νὰ σ' ἔχω στὴν ἀγκάλη.
- 34¹⁸ Μὰ μετὰ μένα ἔλα σὺ καὶ μετὰ μένα κλίνε,
νὰ δεῖς κανάκια καὶ φιλιὰ, ἤλιε μου μὲ τσ' ἀχτίνες.
- 35⁸¹ Πουλάκι μ' ἀκυνήγητο, ποιὸς δὰ σὲ κυνηγήσει,
ποιὸς δὰ σὲ βάλει στὸ κλουβὶ νὰ σὲ γλυκοφιλήσει;
- 36¹⁸ Ὅσ' ἄστρα ἔχει ὁ οὐρανὸς καὶ φύλλα τὸ σπαρμένο
τόσες φορές νὰ σὲ φιλῶ τὴν ὥρα, δὲ χορταίνω.
- 37¹⁸ Στὴ γειτονιά σου μὲ πουλοῦν σκλάβο κι ἀγόρασέ με,
ἓνα φιλι μὲ δίδουνε, δόσε το κι ἔπαρέ με.
- 38⁸ Δὸ μου το, κόρη, τὸ φιλι, δὸ μου το τοῦ καημένου,
καὶ τάξε πῶς^{8α} ἐχάρισες ζωὴ τ' ἀποθαμένου.

6 νὰ βγῶ ξεῶ—βὰ ὑπόθεσε.

Μ. 25. Κριάσης σ. 453.— Μ. 27. Ἀραβαντινὸς σ. 344.— Μ. 28. Νουάρως σ. 288 ἀρ. 36.—
Μ. 30. Ἀραβαντινὸς σ. 323, Ρασσοῦ σ. 502 ἀρ. 202.— Μ. 35. Ἀραβαντινὸς σ. 344.—
Μ. 36. Κρητικὰ τ. Α' τεύχ. Α' σ. 50.— Μ. 37. Ρασσοῦ σ. 566 ἀρ. 868, Ἀραβαντινὸς σ. 347,
Λαογρ. τ. Ι' σ. 297 ἀρ. 119, Προμηθεὺς 1935 ἀρ. 254.— Μ. 38. Γιανναράκης σ. 267 ἀρ.
72, Κριάσης σ. 453.

- 39⁸¹ Ἐσύ ἴσαι, κόρη μου, ὁ γιατρὸς κι ἐγὼ ὁ πληγωμένος,
 δό μου το, κόρη, τὸ φιλί νά γιατρευτῶ ὁ καημένος.
- 40⁶ Δό μου το, κόρη, τὸ φιλί καὶ ψυχικὸ⁷ δά κάμεις,
 Κι ἐσύ δὲν εἶσαι ἀθάνατη, σκέψου πῶς δά ποθάνεις.
- 41⁹³ Πέ μου, ποιά μέρα, ποιά στιγμή, ποιὸ μήνα, ποιά βδομάδα
 δά μοῦ τὸ δώσεις τὸ φιλί, γλυκιά μου φιλανάδα ;
- 42¹⁶ Ἄνοιξε τὰ χεράκια σου καὶ σφιχταγκάλιασέ με,
 καὶ τὸ δαχτυλιδένιο σου στόμα καὶ φίλησέ με.
- 43¹³ Μὰ ἴντ' ἀξίζει τὸ φιλί καὶ τόσο τὸ λυπᾶσαι,
 δὲν εἶσαι πλάσμα τοῦ Θεοῦ τὸ κρίμα νά φοβᾶσαι ;
- 44⁸⁰ Θαρρεῖς πῶς τόχω τὸ φιλί, πολλοὶ νά τὸ τρυγοῦνε,
 νά τὸ χαρίζω δῶ κι ἐκεῖ, δική ντως νά λογοῦμαι ;
- 45⁸⁰ Τσιτσινία μὲ τὸ πρατικὸ⁸ νά ρίξεις στὴν ποδιά μου,
 δὲ σοῦ τὸ δίδω τὸ φιλί ἀπὸ τὰ μάγουλά μου.
- 46⁸¹ Ἐμένα ἴναι τὸ ἄδικο κι ἐσένα ἴναι τὸ δίκιο,
 πὺ δὲ σ' ἐγλυκοφίλουνα στσί χιόνες στὸ ροδίκιο.
- 47¹⁸ Δό μου δυὸ πούλους⁹ τοῦ στραβοῦ, πὺ σέ ἴβρηκα στὸ δῶμα
 καὶ δέ σ' ἐγλυκοφίλουνα, νά μοῦ θυμᾶσαι ἀκόμα.
- 48¹⁸ Δό μου δυὸ πούλους τοῦ στραβοῦ, πὺ σέ ἴβρηκα στ' ἄλώνι,
 καὶ δέ σ' ἐγλυκοφίλουνα, κιὰς ἤθελα μαλώνεις.
- 49¹³ Ἐσύ καλὰ τὸ λόγιασες φιλί νά μὴ λιγώσεις¹⁰,
 μὰ ἴγῶ καλὰ τὸ λόγιασα καὶ δὲ δά μοῦ γλυτώσεις.
- 50¹⁸ Μὰ δά σοῦ κάμω μαϊκὰ σὲ τρία πορτακάλια,
 νά κάθομαι νά σὲ φιλῶ μὲ δίχως παρακάλια.
- 51⁶ Δὲ τὸ φιλί καὶ φίλησε, δὲ τὰ βυζὰ καὶ πιάσε,
 δὲν εἶσαι κουζουλό παιδί νά πᾶς νά τὸ καυκάσαι.
- 52⁶ Τ' ἀχείλι σου καταχτυπᾶ λῶ πῶς μοῦ καταρᾶσαι,
 ἓνα φιλί πὺ μούδῶκες καὶ κεῖνο τὸ λυπᾶσαι ;

7 ἔλεημοσύνη—8 μέτρο χωρητικότητας, τὸ τέταρτο τοῦ μουζουριοῦ—9 μοῦντζες—
 10 δοκιμάσεις.

Μ. 39. Γιανναράκις σ. 270 ἄρ. 93, Κριάρης σ. 453, Passow σ. 515 ἄρ. 328.—Μ. 42. Γιαν-
 ναράκις σ. 284 ἄρ. 211, Ἀραβαντινὸς σ. 319, Passow σ. 491 ἄρ. 86, Λαογρ. τ. 5 σ. 886,
 ἄρ. 16, Λαογρ. τ. 10 σ. 45 ἄρ. 146.—Μ. 50. Προμηθεὺς 1933 ἄρ. 204.

- 53⁸¹ Σάν τή φωθιά τοῦ πιπεριοῦ μέ 'καψε τὸ φιλί σου,
κι ὁ νοῦς μου τὰ βουνά κρατεῖ γι' ἀγάπη ἐδική σου.
- 54¹⁰ Διάλε τή δίπλη τσῆ κλωστής κι ἀπού τή διπλοκλώσει,
κι ἀπού τὸ δώσει τὸ φιλί κι ὕστερα μετανιώσει.
- 55⁹⁸ Μὰ σὺ θαρρεῖς μέ τὸ φιλί χορταίνει ἀποθαμένος,
μόνο 'ναι μιάν παρηγοριά καί χαίρετ' ὁ καημένος.
- 56⁶ 'Ἰντά 'ναι δά καί τὸ φιλί; σφουγγίζεις το καί βγαίνει,
μόνό 'χω πῶς γλυκαίνεσαι καί ποιὸς σέ ξεγλυκαίνει!
- 57¹² Δὲν εἶναι πράμα τὸ φιλί, ξεπλύνω το καί βγαίνει,
μὰ σένα στήν καρδούλα σου ἢ λαύρα μπαινοβγαίνει.
- 58⁸¹ Ποιὸς σ' τόπεν ἀσημούσουδη¹¹, πῶς τὸ φιλί δὲ βλάφτει;
Καρβουνισθιά 'ναι στήν καρδιά, σάν τὸ καμίνι, κι ἄφτει.
- 59¹² Κρίμας τ' ἀέρι νά φυσᾶ καί τὰ δεντρά νά σοῦνται,
κρίμας τσί βεργολιγερές νά μὴ γλυκοφιλιοῦνται!
- 60² 'Αέρα βγάνουν οἱ στεριές κι ὄλα τὰ δέντρη σοῦνται,
κρίμας τσί βεργολιγερές νά μὴ γλυκοφιλιοῦνται!
- 61¹⁸ Τοῦ παντρεμένου δὸς φιλί, νά σκάψει νά τὸ χώσει,
τ' ἀπάντρευτου μὴ θαρρευτεῖς, γιατί δά μετανιώσεις.
- 62¹⁸ 'Ο ἥλιος τζάμι δὲν τρυπᾶ, μόνο τή γῆς μαραίνει,
κι ἀπ' ἀγαπᾶ μελαχροινό, φίλημα δὲ χορταίνει.
- 63⁹⁹ 'Ασπρη κατάσπρη φίλησα κι ἐκαταλέρωσέ με,
κι ἐφίλησα μελαχροινὴ κι ἐμοσκομύρισέ με.
- 64¹² Σαράντα μῆλα κόκκινα δεμένα στήν κορδέλα,
ποτέ μου δὲν ἐφίλησα μελαχροινὴ κοπέλα.
- 65⁹ Γαρέφαλο γκιάν καταπιῶ, κανέλα γκιὰ μασήσω,
ὄλα μοῦ φαίνονται πρικιά, ὡσὰ δὲ σέ φιλήσω.
- 66⁹¹ Στὴν ἀγκαλιά σου σὰ βρεθῶ ξεχνῶ τὴ μοναξιά μου
κι ὄντὸ φιλῶ τ' ἀχείλι σου γλυκὰ πονεῖ ἢ καρδιά μου.
- 67¹⁸ Μὰ σὺ θαρρεῖς καί τὸ φιλί μέσ στήν κοπρὰ κυλιέται,
μ' ἀσήμι καμπανίζεται¹², μέ μάλαμα πουλιέται.

11 ἀσκημοπρόσωπη—12 ζυγίζεται.

Μ. 56. Κριάσης σ. 453.—Μ. 60. Σιγάλας σ. 402.—Μ. 65. Σιγάλας σ. 403.

- 68⁹⁸ Τὰ μαῦρα μάθια τὴν αὐγὴ δὲν πρέπει νὰ κοιμούνται,
μὰ πρέπει νάναι ξυπνητὰ καὶ νὰ γλυκοφιλιούνται.
- 69⁹⁸ Δὲν εἶδα ἄγω γλυκὸ φιλὶ σὰ στῶ βυζῶ τὴ μέση,
περίττα¹³ νάν' κι ὁ νιὸς καλὸς τσῆ κοπελιᾶς ν' ἄρῃσει.
- 70¹⁸ Βασιλιοπούλα νάσουνε δὲ θάχες τέθοια χάρη,
νὰ σοῦ ζυάζουν τὸ φιλὶ μὲ τὸ μαργαριτάρι.
- 71⁹⁸ Τὸ στόμα σοῦ ἔναι στρογγυλὸ ὡσάν τὸ δαχτυλίδι
κι ἀποῦ τὸ μέλι πλιὰ γλυκιὰ εἶν' τὰ φιλιὰ πού δίδει.
- 72¹⁸ Ἴντα νὰ κάμω, ἀγάπη μου, πού ἔσαι δικολογία μου,
νὰ σὲ φιλήσω δὲ μπορῶ καὶ καίγετ' ἡ καρδιά μου.
- 73¹⁸ Ἴντα νὰ κάμω, ἀγάπη μου, πού ἔσαι συναδερφή μου,
νὰ σὲ φιλήσω δὲ μπορῶ καὶ καίγετ' ἡ ψυχὴ μου.
- 74⁹⁸ Ἐφίλησές με μιὰ καὶ δυό, σώνει, μικρὸ μου, σώνει,
γιατ' εἶν' ἡ γειτονιὰ κακὴ καὶ δίμουροι οἱ γειτόνοι.
- 75¹⁸ Ἐφίλησές με μιὰ καὶ δυό, σώνει, μικρὸ μου, σώνει,
νὰ μὴν τὸ μάθει ἡ μάνα μου καὶ δὰ μᾶσε μαλῶνει.
- 76⁹⁸ Μ' ἐφίλησες κι ἐρρώστησα, φίλιε με γιὰ νὰ γιάνω,
καὶ πάλι ξαναφίλιε με μὴν πέσω νὰ ποθάνω.
- 77¹⁴ Θυμήσου τὴν ἀγάπη μας καὶ δάκρυσε δαμάκι¹⁴,
θυμήσου ἀποῦ σ' ἐφίλουνα χωστὰ στὸ φεγγαράκι.
- 78¹⁴ Θυμήσου ἀποῦ σ' ἐφίλουνα μέσα στὴν κάμερά μου,
καὶ γιὰ νεράκι σουδίδα τὸ αἷμα τσῆ καρδιᾶς μου.
- 79¹⁴ Γύρεψε, μὰ δὲ δὰ τὴ βρεῖς ἀγάπη σὰν κι ἐμένα,
νὰ σοῦ τὸ δίδει τὸ φιλὶ γλυκὰ κανακεμένα.
- 80⁹⁸ Ἐξελησμονηθῆκανε τὰ πρῶτα μας φιλάκια,
καὶ τὰ σφιχταγκαλιάσματα καὶ τὰ πολλὰ κανάκια¹⁵.
- 81⁹⁸ Θυμήσου τὰ γλυκὰ φιλιὰ καὶ φέρε με στὸ νοῦ σου,
καὶ φέρε με στὸ σπῆτι σας χωστὰ ἔπου τοῦ κυροῦ σου.
- 82⁹¹ Ὅσα φιλάκια σουδῶκα νὰ μοῦ τὰ δώσεις πίσω,
κι ἐγὼ δὰ βρῶ καλύτερη ἔπο σένα ν' ἀγαπήσω.

13 πρὸ πάντων—14 λιγάκι—15 χάδια.

Μ. 70. Ἀραβαντινὸς σ. 321, Passow σ. 498 ἀρ. 156.—Μ. 76. Passow σ. 539, Ἀραβαντι-
νὸς σ. 334.

83¹⁸ Τὸ μῆλον ἀπὸ σούδωκα ἦτανε δακαμένο,
κι ἀπάνω στὴ δακαμαθιά ἔχει φιλι γραμμένο.

84¹⁵ Ἔλα κοντά μου νὰ σὲ δῶ καὶ πράμα δὲ σοῦ κάνω,
τὰ δυό σου μάγουλα φιλῶ καὶ τὰ βυζά σου πιάνω.

85¹⁶ Τὴ μάνα σου τὴ μάισσα ρακὴ δὰ τὴν ποτίσω,
νὰ θέσει νὰ ποκοιμηθεῖ, νὰ μπῶ νὰ σὲ φιλήσω.

Μ. 85. Κριάκης σ. 472, Λαογρ. τ. 5 σ. 588 ἀρ. 49, Προμηθεὺς 1938 ἀρ. 210.

13. ΠΕΙΣΜΑΤΑ

- 1⁹⁹ Ἀγάπη δίχως πείσματα, δίχως καημό καὶ πόνο, εἶναι ἀγάπη ψεύτικη, ψευθιδῆς ἀγάπη μόνο.
- 2⁹⁸ Ἀγάπη δίχως πείσματα δὲν ἔχει ὄνοστιμάδα, ὡσάν τῆ γυροποταμιὰ πού λείπει ἡ πρασινάδα.
- 3⁹⁸ Ἀ μ' ἀγαπᾶς, δὰ σ' ἀγαπῶ τέσσερα κάθια¹ πάνω, γκιά μ' ἀρνηθεῖς, δὰ σ' ἀρνηθῶ, στό νοῦ μου δὲ σέ βάνω.
- 4⁴ Ἐτσά τὸ λὲς πὼς μ' ἀγαπᾶς, μὰ γιὰ καὶ ν' ἀπογεῖρω² ἄφτεις κερὶ στὴν Παναγιὰ νὰ μὴν ξαναγιαγεῖρω³.
- 5¹² Κατέχω το πὼς μ' ἀγαπᾶς ἔπο πόξω τσ' ὄρεξῆς σου, μὰ δὲν πολυσκοτώνομαι κι ἐγὼ γιὰ ὄνομή σου.
- 6¹² Μὰ σὺ θαρρεῖς πὼς σ' ἀγαπῶ καὶ κάνεις τόσο νάζι, τὰ μάθια μου νὰ μὴ χαρῶ ἀνὲ σέ κάνω χάζι⁴.
- 7⁴ Μὰ σὺ θαρρεῖς πὼς σ' ἀγαπῶ καὶ κάνεις τόσα νάζα, νὰ δεῖς τῆ νέα ἔπ' ἀγαπῶ, ἀπού δὲν πιάνεις μπάζα⁵.
- 8¹⁸ Μὰ σὺ θαρρεῖς πὼς σ' ἀγαπῶ καὶ χάνομαι γιὰ σένα, νὰ δεῖς τὸ νιὸ πού μ' ἀγαπᾶ, τρεῖς κάνει σάν ἐσένα.
- 9⁴ Ὅχιάλλο σάν ἐγύρισεν ὁ νοῦς σου σάν ἀνέμη, καλύτερος βασιλικὸς στέκει καὶ μ' ἀνιμένει.
- 10¹² Ἐχουν καιρὸ τὰ μάθια μου νὰ δοῦνε τὰ δικά σου, κι ἐξέχασα, κυρία μου, πὼς λένε τ' ὄνομά σου.
- 11¹⁸ Μὰ δὲ μὲ γνοιιάζει μένα μπλιό, ἀγάπη μου, καὶ ξά σου⁶, κι ἀγάπες δεκατέσσερες βάλε στὴν ἀγκαλιά σου.
- 12¹⁸ Μὰ δὲ μὲ γνοιιάζει μένα μπλιό ἂν ἀγαπᾶς καὶ χίλιους, κι ὡς ἀπαρνήθηκες ἐμέ, δὰ τσ' ἀρνηθεῖς κι ἐκείνους.

1 βαθμοῦς—2 νὰ φύγω καὶ νὰ χαθῶ ἀπὸ τὰ μάτια σου—3 ξαναγυρίσω—4 ἂν μ' ἀρέσεις—5 πού μ' αὐτὴ δὲ μπορεῖς νὰ συγκριθῆς—6 κάνε ὅτι θέλεις.

Μ. 3. *Νουάρως* σ. 287 ἄρ. 15, *Λαογρ.* τ. 1 σ. 298 ἄρ. 136.—Μ. 5. *Κριάρης* σ. 458.—Μ. 6. *Κριάρης* σ. 462.—Μ. 9. *Λαογρ.* τ. 1 σ. 292 ἄρ. 71.

- 13⁹¹ Μὰ δὲ μὲ γνοιάζει μένα μπλιὸ κι ὄτι γκιὰ θέλεις κάμε,
ἄ θέλεις ντρέτα' πήγαινε, γκιὰ θέλεις πέφτε χάμαι.
- 14¹⁸ Ἐξέγνοιασα 'πού τσ' ἔγνοιες σου κι ἐλάφρωσ' ἡ καρδιά μου,
ἀπού 'παιρνα παντοτινά βαρά τὴν ἀναπνιά μου.
- 15¹⁸ Εἶσαι σκληρή, εἶσ' ἄπονη, κρίμας τὴν ὁμορφιά σου,
σὲ τέθοιο ἀγγελικὸ κορμί νὰ βρίσκει' ἡ καρδιά σου.
- 16³¹ Ἀπονη καὶ σκληρὴ καρδιά, σκέψου πὼς δὰ ποθάνεις
καὶ πὼς δὰ δώσεις στὸ Θεὸ λόγο γι αὐτὰ πού κάνεις.
- 17⁴ Ἄν κάψουν τζ' ἄσπλαχνες καρδιές σάν πέτρα στὸ καμίνι,
ἡ-γι-ἐδική σου δὰ καεῖ κι ἐμένα δὰ πομεῖνει.
- 18⁶ Ἐρρώστησα ξερρώστησα κι εἶδα καὶ τὴν ὑγιά μου
καὶ δὲ σ' ἐντράπηκα ποτὲ νὰ ῥθεῖς στὴν ἀρρωσθιά μου.
- 19⁶ Ὅχι, μὰ τὸ Βαγγέλιο καὶ μὰ τὸ συναξάρι,
ὄχι, μὰ δὲν τὸ κάτεχα πὼς ἦσουν ἀρρωστάρης.
- 20¹² Περνάς καὶ δὲ μὲ χαιρετᾶς, χαρὰ στὴν περηφάνεια,
σὰ νὰ βαστᾶς στὰ χέρια σου βασιλικά φερμάνια⁸.
- 21¹⁸ Μίλιε μου, λέω, μίλιε μου στὸ δρόμ' ὄντε σὲ σμίξω,
καὶ δὲν ἐγίνηκα θεριὸ κι ὄφης νὰ σὲ ρουφήξω.
- 22²⁶ Τάξε πὼς ἐγεννήθηκα στὰ φίδια καὶ φοβᾶσαι,
μάννα μ' ἐγέννησε κι ἐμέ, σκύλα, δὲ μὲ λυπᾶσαι ;
- 23¹⁸ Κόψε τη, λέω, τὴν κλωστή, κι ἀπ' ὄπου θές τὴν κόψε,
κι ἀμοναχὴ 'μουν κι ὄψαργὰς κι ἀμοναχὴ κι ἀπόψε.
- 24⁵ Ὅχιάλλο σάν ἐγύρισεν ὁ νοῦς σου σάν ἀνέμη,
καλύτερος βασιλικὸς στέκει καὶ μ' ἀνιμένει.
- 25⁵ Καλύτερος βασιλικὸς, καλύτερο ζουμπούλι
στέκει καὶ μὲ παρακαλεῖ στὸ φανερό 'ναι πούρι⁹.
- 26¹⁶ Ἄ μ' ἀγαπᾶς, πουλί μου, δυό, ἐγὼ ἀγαπῶ σε τρία,
κιὰ δὲ μὲ θές καὶ κιαολιάς¹⁰ ἐγὼ δὲν τόχω χρεία.
- 27¹⁶ Ἄ μ' ἀγαπᾶς ἀγάπα με, μ' ἄ δὲ μὲ θές ἄς λείπει,
δὲν εἶσαι σὺ καλύτερος νὰ σοῦ βαστάξω λύπη.
- 28⁹ Ἐγάπουνά σε μιὰ φορὰ γιατί δὲν εἶχα γνώση,
μὰ δὰ ῥθ' ὁ νοῦς στὴν κεφαλή κι ὁ Θεὸς νὰ μὴν τὸ δώσει.

7 Ιαία—8 σουλτανικὲς διαταγές—9 βέβαια—10 καθόλου.

- 29⁹ Δυὸ περιστέρια κάθονται στήν ἄκρα τοῦ δωμάτου,
μὰ ἐπεράσαν οἱ καιροί, μικρή μου, πού σ' ἐγάπου.
- 30¹² "Α μ' ἀγαπᾶς ἀγάπα με, ἃ δὲ μὲ θέλεις πέ το,
καί προξενειὰ μοῦ πέψανε νὰ παντρεφτῶ 'γ' ὀφέτος.
- 31³¹ "Ἰντα τὸ θέλω νὰ τὸ λές πὼς μ' ἀγαπᾶς ἐμένα,
καί τσῆ καρδιάς σου τὰ κλειδιά νάχεις ἄλλου δοσμένα;
- 32³¹ "Ἰντα τὸ θέλω νὰ τὸ λές, τὸ πράμα νὰ τὸ κάνεις,
τῆ μιὰ νὰ λές πὼς μ' ἀγαπᾶς, τὴν ἄλλη μὲ ποβγάνεις¹¹!
- 33³¹ "Ἰντα τὸ θέλω νὰ τὸ λές, πὼς μ' ἀγαπᾶς περίσσια,
κι ὕστερα νὰ πὰ γίνεσαι μ' ὄλους τσ' ὄχτρούς μου ἴσα!
- 34¹² "Ὡς εἶν' τὰ πόδια τοῦ καβροῦ, πού πᾶν ὀμπρὸς κι ὀπίσω,
ἐτσὰ μοῦ φαίνεσαι κι ἐσὺ καί δὰ σὲ παραιτήσω.
- 35¹⁸ Σάν τῆ χαρχάλα¹² τοῦ καβροῦ, πού πάει ὀμπρὸς κι ὀπίσω,
ἐτσὰ μοῦ φαίνεσαι κι ἐσὺ καί δὰ σὲ παραιτήσω.
- 36¹⁸ "Αλλά 'λεγες κι ἄλλὰ 'κανες, ἄλλὰ 'πες κι ἄλλα κάνεις,
ἄλλα λογιάζεις κι ἄλλα λές κι ἄλλα στό νοῦ σου βάνεις.
- 37¹⁸ "Αλλά μοῦ λέγεις τὸ πρωὶ κι ἄλλα τὸ μεσημέρι,
κι ἄλλὰ 'χεις μὲς στό λοῖσμό κι ἄλλα κρατεῖς στό χέρι.
- 38³¹ "Ἡ γνώμη σου 'ναι δυὸ λογιῶ, κιρμίζα¹⁸ καί καρνάδα¹⁴,
κι ἀλλάσσει δεκοχτῶ φορὲς μέσα στήν ἐβδομάδα.
- 39³¹ Μουδὲ κι ἐγὼ δὲν τόλπιζα, πὼς εἶχες τέθιοια γνώμη,
μὰ δὰ πού τόδα φανερά δὲν τὸ πιστεύω ἀκόμη.
- 40³¹ Εἶπα σου νὰ περνᾶς καλά, νὰ μεταλλάξεις γνώμη,
γιατί δὰ πέψω παιδωμὲς καί βάσανα ἀκόμη.
- 41¹⁸ "Ἡκουσα πὼς δὰ μ' ἄρνηθεις, ἐρωντικό πουλί μου,
χελάλι σου τὰ βάσανα πού σύρνει τὸ κορμί μου.
- 42³¹ "Ἀρνήσου με κι οἱ διμουριῆς καθόλου δὲ μ' ἀρέσουν,
βρίσκονται κι ἄλλες στό χωριὸ κι εἶναι καλύτερές σου.
- 43³¹ "Ἀρνήσου με καί μοναχὰ θυμήσου πότε πότε
τὰ λόγια πού μιλήσαμε ὄντὲ μ' ἐγάπας τότε.
- 44³¹ Πέ μου τὸ πὼς δὲ μ' ἀγαπᾶς, μὰ δὲ μὲ θανατώνεις,
γιατί μ' αὐτὰ τὰ πείσματα πού κάνεις μὲ σκοτώνεις.

11 διῶχνεις—12 χηλές, κοιν. δαγκάνες—13 βαθιὰ κόκκινη—14 ζωρὴ κόκκινη.

45¹⁸ Ἄ μ' ἀρνηθεῖς, χάνεις ἐσύ, μὰ ἴγῳ δὲ χάνω πρᾶμα¹⁵,
γιατὶ ἔβαψε ἡ καρδούλα μου σὰν τὸ καρνάδο βάμμα.

46¹² Ἄ μ' ἀρνηθεῖς, χάνεις ἐσύ, μὰ ἴγῳ δὲ χάνω πρᾶμα,
τοῦτα τὰ μάθια ποὺ θεωρεῖς κι ἄλλες ἀγάπες ἕκάμα.

47¹⁴ Ἄ μ' ἀρνηθεῖς, χάνεις ἐσύ, μὰ ἴγῳ δὲ χάνω πρᾶμα,
μόνο λυποῦμαι τὸ χαρτί ποὺ σοῦπεμπα τὸ γράμμα.

48¹⁸ Ἄ μ' ἀρνηθεῖς, χάνεις ἐσύ, μὰ γῶ πρᾶμα δὲ χάνω,
μονημερίς κι ἀπονωρίς κι ἄλλην ἀγάπη κάνω.

49¹⁸ Ἄ μ' ἀρνηθεῖς, χάνεις ἐσύ, μὰ ἴγῳ ἴντα δὰ χάσω ;
δυὸ μέρες δὰ σ' ἀνεζητῶ, τσί τρεῖς δὰ σοῦ ξεχάσω.

50¹⁸ Ἄ μ' ἀρνηθεῖς, πουλάκι μου, μιὰν ὄρνιθα δὰ σφάξω,
νὰ κάτσω νὰ χαροκοπῶ, ὥστε νὰ σοῦ ξεχάσω.

51¹⁴ Ἄ μ' ἀρνηθεῖς, δὲ χάνομαι, καλύτερος δὰ γίνω,
καὶ τῆ φωθιά ὀπού ἔναψες μ' ἄλλη φωθιά τῆ σβήνω.

52⁹ Ἄ μ' ἀρνηθεῖς, δὲ χάνομαι, στὴ θάλασσα δὲν πέφτω,
μόνο δὰ σ' ἀνεθεματῶ ἂν κάθομαι γκιὰ στέκω.

53¹² Ἄ μ' ἀρνηθεῖς, χάνεις ἐσύ, ὠφέλεια δική μου,
γιατὶ στὸν κόσμον λεύτερο δὰ μένει τὸ κορμί μου.

54¹⁸ Μὰ σὺ θαρρεῖς γκιὰ μ' ἀρνηθεῖς δὰ πέσω νὰ ποθάνω,
καρνάδα βιόλα δὰ γενῶ νὰ σὲ ἔποκουζουλάνω.

55¹⁸ Μὰ σὺ θαρρεῖς γκιὰ μ' ἀρνηθεῖς δὰ κιτρινοφυλλίσω,
καρνάδα βιόλα δὰ γενῶ νὰ σὲ ποδαιμονίσω.

56¹⁸ Καρνάδα βιόλα δὰ γενῶ καὶ καντιφές δ' ἀθίσω,
καὶ τότεσὰ, πουλάκι μου, δὰ σὲ ποδαιμονίσω.

57⁶ Ἄν ἴσως καὶ μ' ἀπαρνηθεῖς, δὰ κάμω ἄλλο ταίρι,
νὰ μὲ θεωρεῖς νὰ σφάζεσαι μὲ δίκωπο μαχαίρι.

58²⁶ Στὴ γειτονιά σου δὰ γενῶ περβόλι μὲ τὰ ρόδα,
νὰ μὲ θεωρεῖς νὰ σφάζεσαι χίλιες φορὲς τὴν ὥρα.

59¹ Δὲ θέλ' ἀποῦ τὰ ρόδα σου, γιατί' ἔχει ἡ ροδαρά μου,
καὶ ψόματα σοῦ τόπανε πῶς σ' ἀγαπῶ, κερά μου.

15 τίποτα.

Μ. 49. Κριάρης σ. 471.—Μ. 54. Σπυριδάκης σ. 18.—Μ. 55. Κριάρης σ. 462, Ἀραβαντινὸς
σ. 331, Ρουσσοῦ σ. 526 ἄρ. 431, Προμηθεὺς 1934 ἄρ. 235.

- 60¹⁷ Δὲ θέλω τὴν ἀγάπη σου, δὲ θέλω τὴ φιλιὰ σου,
δόσε μου τὸ μεντίλι μου καὶ πάρε τὸ γιασμὰ σου.
- 61¹⁴ Ἦμαθα πὼς μ' ἐρνήθηκες κι ἐκαλοχάρηκά το,
βαρὺ γομάρι¹⁶ σήκωνα κι ἐξεφορτώθηκά το.
- 62¹² Ἦμαθα πὼς μ' ἐρνήθηκες κι ἐκαλοχάρηκά το,
μαχαίριν εἶχα στὴν καρδιά κι ἥσυρα κι ἥβγαλά το.
- 63²⁶ Ἦμαθα πὼς μ' ἐρνήθηκες, καλὰ ἴκαμες, πουλί μου,
μπελά ἴχα κι ἥβγαλά τονε ἀπὸ τὴν κεφαλὴ μου.
- 64⁵¹ Γύρεψε σύ, καὶ σὰν τὴ βρεῖς καλύτερη ἀπὸ μένα,
ἐτοτεσὰ βλαστήμηξε τὴ μάνα ποὺ μ' ἐγέννα.
- 65⁵¹ Ἄν τήνε βρεῖς καλύτερη, δὰ τήνε βρεῖς στὰ κάλλη,
μὰ τὴ δική μου τὴν καρδιά θαρρῶ δὲν ἔχει ἄλλη.
- 66²⁸ Ποτέ μου δὲν τὸ λόγιαζα, μουδὲ στὸ νοῦ μου τόχα,
ν' ἀφήσεις τὸ βασιλικό, νὰ πάρεις τὴ μολόχα.
- 67¹⁸ Ἐρνήθης τὸ βασιλικό κι ἐγάπησες τὸν τσόχο¹⁷,
ἄμε νὰ πὰ νὰ δέρνεσαι, μὰ ἴγῳ ἴντα χρεῖα τόχω.
- 68⁴ Ἐρνήθης τὸ βασιλικό κι ἐγάπησες τὸν τσόχο
ἀπὸ φυτρώνει σσι κοπρές, σσι πόρτες τῶν ἀθρώπων.
- 69¹⁶ Ἐρνήθης τὸ βασιλικό κι ἐγάπησες τὸν πρίνο
ποὺ τότε τρώει ὁ γαῖδαρος, διάλε κι ἐσὲ κι ἐκεῖνο.
- 70⁴ Ἐρνήθης τὸ βασιλικό κι ἐγάπησες τὸν πρίνο,
ἀπὸ δὲν ἔχει μυρωδιά, διάλε κι ἐσὲ κι ἐκεῖνο.
- 71⁴ Ἐρνήθης τὸ βασιλικό, τὸ μόσκο τὸν ἀκράτο,
κι ἐγάπησες τὸ ντενεκὲ ποὺ βάνω τὸ νταμπάκο.
- 72¹⁸ Ἐρνήθηκες τὸ μαστραπὰ τὸ μαργαριταρένιο
κι ἐγάπησες τὸν κουνενό^{17α}, τὸν κουτσαχειλισμένο¹⁸.
- 73¹⁴ Ἐρνήθης με καὶ τὸ μηνᾶς γιὰ νὰ τὸ πιάσω πρίκα,
τόξερα ἴγῳ ἴπὸ μιὰν τζ' ἀρχῆς ἀγάπη πὼς δὲν εἶχα.
- 74¹⁴ Δὲν τόχω πὼς μ' ἐρνήθηκες, ἐσύ δὰ μετανιώσεις,
γιατὶ στὰ χέρια ποὺ ἴπεσες ἀζωντανὴ δὰ λιώσεις.

16 φορτίο—17 μικρὸ λαχανικό, ὁ σόγχος—17α μικρὸ δοχεῖο νεροῦ—18 μὲ σπασμένα χεῖλη.

Μ. 69, 70, Σπυριδάκης σ. 15.

- 75⁸¹ Καλλιὰ μου δὲν ἐγάπησες, καλλιὰ μου δὲν ἐπήρες,
κι ἦταν καλλιὰ νὰ πὰ πουλεῖς στὴ Ζῆρο¹⁹ παρασύρες²⁰.
- 76⁹⁶ Μὲς στὴν καρδιά μου σέ 'χα 'γώ, μὰ 'θελες κι ἤβγαλά σε,
καὶ δὲ σέ ξαναβάνω μπλιό μαγάρι²¹ κι ἴντα νάσαι.
- 77⁸¹ Δὲ θέλω μπλιό νὰ μοῦ μιλεῖς, γκιὰ μοῦ μιλήσεις κιόλα,
πού τὴν καρδιά μου σέ 'βγαλα κι ἀπού τὰ μέλη μ' ὄλα.
- 78¹⁸ Δὲ θέλω μπλιό νὰ μοῦ μιλεῖς, νὰ λὲς καὶ τ' ὄνομά μου,
γιατὶ ποτὲ δὲν τόκαμες, σκύλα, τὸ θέλημά μου.
- 79¹⁴ Πὸ σήμερο καὶ πέρα μπλιό ὅπου γκιὰ νταμωθοῦμε
«πολλὰ τὰ ἔτη»²² κι ὄξω μπλιό δὲν ἔχομε νὰ ποῦμε.
- 80¹⁸ Μὰ 'γὼ ἀγαπῶ καλὰ ἀγαπῶ, μ' ἀλήθεια σὰ μισήσω
ὀμπρός μου νάρθεις νὰ σφαγεῖς, βαστῶ νὰ μὴ μιλήσω.
- 81¹⁰ Ἐπίστευγα στὰ λόγια σου κι ἤμνογα στ' ὄνομά σου,
ὄμως δὲν ἤμουνε Θεὸς νὰ ξέρω τὴν καρδιά σου.
- 82⁹³ Ποῦ 'ν' οἱ σταυροὶ πού μούκανες κι οἱ-γι-ὄρκοι σου οἱ τόσοι,
καὶ σοῦ τσί πίστευγα κι ἐγὼ σὰ νὰ μὴν εἶχα γνώση!
- 83⁸¹ Χάσου ἀπ' τὰ μάθια μ' ἀπὸ μπρός, δεντρί πού μ' ἀγκυλώνεις,
δὲν εἶμαι 'γὼ τὸ ταίρι σου καὶ μὴ μὲ καμαρώνεις.
- 84⁸¹ Λόγια καλὰ σοῦ μίλουνα νάθελα τ' ἀφρουκᾶσαι,
μὰ σὺ δὲν ἤσουν μπιστικιὰ κι ἐπαντονιάρισά σε.
- 85⁸⁰ Εἶδα το μὲ τὰ μάθια μου, τόκουσα μὲ τ' ἀφθιά μου,
πὼς εἶσαι δίμουρο παιδί κι ἐκρύγιαν' ἡ καρδιά μου.
- 86⁸⁰ Ἐγάπου σε πού πόθαινα χίλιες φορὲς τὴν ὥρα,
μὰ σὺ δὲν εἶσαι μπιστικιὰ καὶ δὲ σέ θέλω τῶρα.
- 87⁸¹ Ἐγάπησά σε μισολιά, μικρὴ μου, γιὰ παιγνίδι,
μὰ δὰ σ' ἐπαντονιάρισα καὶ κάνω σε σεῖρι^{22α}.
- 88^{α18} Παίζεις με, μὰ δὲν παίζομαι, γελᾶς με, δὲ γελοῦμαι,
κι ὄσα κατέχεις ξυπνητὸς κατέχ' ὄντὸ κοιμοῦμαι.
- 88¹² Παίζεις με, μὰ δὲν παίζομαι, γελᾶς με, δὲ γελοῦμαι,
δὲν τὰ γελᾶς τὰ μάθια μου, γιατί καλλιὰ δὰ βγοῦνε.

19 χωριὸ τῆς Σητείας—20 σκοῦπες—21 μακάρι—22 χαιρετισμὸς δταν συναντῶνται
δυσὸ—22α σεργιανῶ τὸ χάλι σου.

Μ. 76. Σπανδωνίδη σ. 93 ἄρ. 72.—Μ. 78. Ἀραβαντινὸς σ. 324.

- 89¹² Μά 'βρηκα 'γὼ κι ἐγάπησα καλύτερο στὸ μπόι,
καλύτερο στὴ λεβεδιά, καλύτερο στὸ σόι.
- 90¹³ Μά 'βρηκα 'γὼ κι ἐγάπησα τὸ ἴδιο τ' ὄνομά σου,
νὰ τὸ φωνιάζω νὰ γρικᾶς, νὰ καίγεται ἡ καρδιά σου.
- 91⁸¹ Σὰν τὸ λεμόνι κίτρινη μέ 'καμεν ὁ σερντάς σου,
νὰ κάνω τὰ χατίρια σου καὶ τὰ θελήματά σου.
- 92¹² Σὰν τὸ λεμόνι κίτρινη μέ 'καμεν ὁ σεβντάς σου,
κι ἐδά 'χω καὶ τὰ λόγια σου καὶ τὰ πεισματικά σου.
- 93⁸¹ Ὁ οὐρανὸς νὰ κατεβεῖ νὰ σμίξει μὲ τὰ χόρτα,
ἤλλαξε σένα ἢ γνώμη σου, δὲν εἶναι σὰν καὶ πρῶτα.
- 94⁸¹ Μαραίνει σε τὸ γέλιο μου, κεντᾶ σε ἡ χαρά μου
κι ἀρρωστημένη βρίσκεσαι σὰν ἔχω τὴν ὑγείά μου.
- 95¹⁸ Τρία 'ν' τὰ καμπαέθια σου ποὺ μούχεις καωμένα,
κι ἀνὲν τὰ κάμεις τέσσερα δὲν εἶσαι σὺ γιὰ μένα.
- 96¹⁸ Πέ μου, σὰν εἶσαι μπιστικιὰ καὶ μ' ἀγαπᾶς ἐμένα,
ποῦ 'ν' τὰ στιβανοδέματα²³ ποὺ μούχεις καωμένα ;
- 97¹⁸ Θαρρεῖς πὼς εἶμαι κουζουλή, νὰ πλέκω βασταγάκια²⁴,
νὰ δένεις τὰ παντέρμα σου, νὰ πιάνεις τὰ σοκάκια,
νὰ κουβεδιάζεις μὲ τὴ μιά, νὰ παίζεις μὲ τὴν ἄλλη,
κι ἐγὼ τὸ κακορίζικο σὲ μιὰ φωθιά μεγάλη ;
- 98¹² Θαρρεῖς πὼς εἶμαι χρυσαφός, νὰ κάνω δαχτυλίδια,
νὰ τὰ χαρίζω δῶ κι ἐκεῖ γιὰ μάθια καὶ γιὰ φρύδια ;
- 99¹⁸ Ὅπου δὰ πᾶς δὲν ἔρχομαι, κι ὅπου 'σαι δὲν προβαίνω,
κι ὅπου τὰ πεις τὰ λόγια σου ντελόγο τὰ μαθαίνω.
- 100¹⁸ Ὁ λόγος ποῦ 'πες ὀπροθὲς κοντὰ στὴ γειτονιά σου
βαρὺ γομάριν ἦτονε, μὰ δὲ μιλῶ καὶ ξά σου.
- 101¹⁸ Μέτρησε τὰ δαχτύλια σου, κιὰν εἶναι ὄλα ἴσα,
ἐτοτεσὰ τὰ πίστευγε τὰ λόγια τὰ περίσσα.
- 102⁸⁸ Μετρῶ τα τὰ δαχτύλια μου καὶ 'νοὺς τ' ἄλλοι κλουθοῦνε,
τὰ λόγια ποῦ μοῦ μὴνυσεσ κατέχω ποῦ χτυποῦνε.
- 103¹⁸ Τὰ βούγια πάνε στὸ νερὸ διψοῦνε δὲ διψοῦνε,
τὰ λόγια ποῦ μοῦ μὴνυσεσ κατέχω ποῦ χτυποῦνε.

23 κορδόνια γιὰ τὸ δέσιμο τῶν στιβανιδῶν—24 κορδόνια.

- 104¹⁸ Πολλά πολλά σοῦ τὰ μηνῶ, μὰ λίγα σοῦ τὰ λένε,
 ὅτινα σμίξομε τὰ δυό, τὰ μάθια σου δὰ κλαῖνε.
- 105²⁶ Ἀγάπα με, μικρούλα μου, ὡς μ' ἀγαποῦσες πρῶτα,
 λόγια τοῦ κόσμου μὴν ἀκοῦς καὶ τὴν καρδιά μου ρῶτα.
- 106²⁶ Μὴν ἀφρουκᾶσαι, μάθια μου, ὅσα σοῦ λέν οἱ φίλοι,
 ὡσὰ δὲ σοῦ τὰ πῶ κι ἐγὼ μὲ τὸ δικό μου ἀχείλι.
- 107¹⁸ Μὴν ἀφρουκᾶσαι, μάθια μου, τὰ λόγια τῶ ρουφιάνω,
 γιατί κι ἐσένα κάνουνε κι ἐμένα νὰ ποθάνω.
- 108¹⁸ Τσῆ πέρδικας καὶ τοῦ λαγοῦ τὸ θάνατο νὰ κάμω,
 ἂν ἴσως κι ἀφρουκοῦμαι ἄγῳ τὰ λόγια τῶ ρουφιάνω.
- 109¹⁸ Κρίμας τσις τσ' ὁμορφάδες σου, κρίμας αὐτὰ τὰ κάλλη,
 κρίμας αὐτὴ τὴν ὁμορφιά καὶ γνώση νὰ μὴ βάλει!
- 110¹⁸ Ἄχι, καὶ νάχα μιὰν καρδιά ὡσὰν τὴν ἐδική σου,
 ὅπου γιὰ ξένα βάσανα δὲ φθείρεις τὸ κορμί σου.
- 111¹¹ Σὰ δὲ γατέχεις ν' ἀγαπᾶς, καρδιές μὴν ἀγκυλώνεις,
 σὰν τὴν ἀρχίξεις μιὰ δουλειά, νὰ τήνε τελειώνεις.
- 112¹² Σὰν τὴν ἀρχίξεις μιὰ δουλειά, ὄρτσα καὶ μὴ φοβᾶσαι,
 κατάλυε τὴν τὴ νιότη σου καὶ μὴν τήνε λυπᾶσαι.
- 113⁴ Δόσε μου πίσω τὴν καρδιά, ποῦ σούχω χαρισμένη,
 γιατί γι' ἀγάπη μπιστικιά δὲν εἶσαι σὺ πλασμένη,
- ~ 114⁴ Ἦφυγα, δὲ γιαγέρνω μπλιό πίσω στὴν ἀγκαλιά σου,
 γιατί φαρμάκι στάσσουνε τ' ἀχείλια τὰ δικά σου.
- 115¹² Σὰ νὰ μ' ἐγάπαν ὁ Θεὸς καὶ μοῦ ἴπε μὴ σιμῶσεις,
 γιατί στὰ παραῦστερα πολλὰ δὰ μετανιώσεις.
- 116³¹ Σκύλινα καταστέματα νὰ κάμεις δὲ μὲ γνοιάζει.
 γιατί θωρῶ ἢ γνώμη σου τὴ γνώμη μου δὲ μοιάζει.
- 117¹² Μὰ δὰ σὲ κάμω νὰ γενεῖς μιὰ μπελονιά μετάξι,
 ὅτι γκιὰν ἔχει ἢ μάνα σου στὸ ἄγιους νὰ τὸ τάξει.
- 118¹⁸ Μὰ δὰ σὲ κάμω πρόβατο, μὰ δὰ σὲ κάμω ἀρνάκι,
 μὰ δὰ σὲ κάμω νὰ τὸ πιεῖς μπουκάλι τὸ φαρμάκι.
- 119³¹ Μὰ δὰ σὲ κάμω πρόβατο, μὰ δὰ σὲ κάμω ἀρνάκι,
 μὰ δὰ σὲ κάμω ν' ἀκλουθᾶς σὰν τὸ νερὸ στ' αὐλάκι.

Μ. 111. *Κριάρης σ. 470.*—Μ. 117. *Σιγάλας σ. 327.*—Μ. 118. *Σπυριδάκης σ. 6.*

- 120²¹ Μ' ἄ δὲ σὲ κάμω ν' ἀκλουθῶς στὸ ζάλο μου ἀπὸ πίσω
σὺν τὴν προβάτα μὲ τ' ἀρνί, ν' ἀδικοθανατίσω.
- 121²¹ Μὰ δὰ σὲ κάμω ἴγῳ νὰ ζεῖς, νὰ ζεῖς καὶ νὰ ποθαίνεις,
τὸ γιαιτρικό σου νάμαι ἴγῳ καὶ σὰ μὲ δεῖς νὰ γιαινεις.
- 122¹⁶ Ἀλάργο σου κι ἀλάργο μου, μακρά σου καὶ μακρά μου,
φωθιά βαστοῦν τὰ ροῦχα σου μὴν κάψουν τὰ δικά μου.
- 123¹⁸ Πέτρα δὰ κάμω τὴν καρδιά καὶ σίδερο τὰ φύλλα,
νὰ κάμω, ἀγαπημένο μου, ποτέ μου πῶς δὲ σ' εἶδα.
- 124¹³ Ἐγάπου σε ἀπού ἴλεγα, ἀέρας μὴ σ' ἀγγίξει,
μὰ δὰ τὸ λέω νὰ γενεῖ ποτάμι νὰ σὲ πνίξει.
- 125¹⁸ Ὡσάν τ' ἀγριοκάτσικο πού προπατεῖ στὸ δέτη^{24α},
ἐτσὰ περνᾶς καὶ δὲ μιλεῖς, πῶς σούγγιξα στὸ μπέτη.
- 126¹⁴ Βασιλικὸς στὴν πόρτα σου καὶ καντιφές παρέκει,
δὲν εἶμαι ἴγῳ γιὰ λόγου σου καὶ μὴ μοῦ παραστέκεις.
- 127¹⁸ Ἄδικα μπῆκα στὸ σεβντά, μὰ ἴβαλα σκιὰς κι ἐσένα,
νὰ τυραννᾶσαι, νὰ πονεῖς, ἄπονης μάνας γέννα.
- 128¹⁸ Ἀγάπα με νὰ σ' ἀγαπῶ, θέλε με νὰ σὲ θέλω,
γιατὶ δὰ νάρθει ἕνας καιρὸς νὰ θές καὶ νὰ μὴ θέλω.
- 129²¹ Θάρθει καιρὸς τὰ μάθια σου νὰ κλαῖνε καὶ γιὰ μένα,
μὰ τὸ δικό μου τὸ κορμί δὲ θάναι μπλιό γιὰ σένα.
- 130²¹ Μὰ νάρθει θέλει ἕνας καιρὸς νὰ πεῖς κι ἀμοναχὸς σου :
χαμήλωσε τὴ λεμονιά νὰ κόψω τὸν καρπό σου.
- 131²¹ Μὰ νάρθει θέλει κι ἄλλος γεῖς νὰ πεῖς κι ἀμοναχὴ σου :
χαμήλωσε τὴ λεμονιά νὰ κόψω τὸ κλαδί σου.
Μὰ τότες δὰ σοῦ πῶ κι ἐγὼ λόγια μαχαιρωμένα :
πήγαινε, δίμουρη, ἀπὸ μέ, δὲν εἶσαι μπλιό γιὰ μένα.
- 132¹³ Ἄς τὴν κιὰς τήνε πάρουνε, πούρι δὲν εἶναι κιάρι²⁵,
καὶ βασιλιάς δὲ γίνεται ὅποιος γκιὰ δὰ τὴν πάρει.
- 133¹³ Ἄμὰ ἴθελα, δὲν ἴθελες, κι ἐδὰ πού θές, δὲ θέλω,
κι ἴρθ' ὁ καιρὸς ἀπού ἴλεγα : δὰ θές καὶ δὲ δὰ θέλω.

24α γκρεμό—25 κέρδος.

Μ. 128, Σιγάλας σ. 402, Θερακικά σ. 194 ἄρ. 140, Ἀραβαντινὸς σ. 316, Passow σ. 483
ἄρ. 2, Προμηθεὺς 1935 ἄρ. 247.

- 133^a18 Θωρείς τα δὰ τὰ λόγια μου πῶς βγαίνουν ἓνα ἓνα,
σὰν τὸν καλὸ γραμματικὸ ἀπὸ βαστᾶ τῆ μπένα!
- 134⁹¹ Ποτέ μου δὲν προσπέφτω ἄγῳ κατώτερου μ' ἀθρώπου,
εἴμητα νάν' ἀπὸ γενιὰ καὶ βασιλιάς τοῦ τόπου.
- 135⁹¹ Μὰ νὰ προσπέσεις θές ἐσὺ καὶ δὰ φιλεῖς καὶ χέρι,
νὰ βλέπεις²⁶ καὶ τὰ βούγια²⁷ μας χειμῶνα, καλοκαίρι.
- 136⁹¹ Ἀνάθεμα τὰ βούγια σας καὶ νὰ τὰ φάει σπλήνα,
ποῦ δὰ μὲ βάλεις βούκολο, διάλε κι ἐσὲ κι ἐκεῖνα.
- 137⁹¹ Ὅλος ὁ κόσμος νὰ καεῖ, σὲ μιὰ γωνιὰ δὰ στέκω,
νὰ προτιμήσω νὰ καῶ, στὰ χέρια σου δὲν πέφτω.
- 138⁹¹ Διαμάντι, δαχτυλίδι μου, κι ἀτίμητῆ μου πέτρα,
στὰ χέρια μου ἴρθες κι ἤπεσες ὡς γκιὰν ἐψηλοπέτας.
- 139¹⁸ Ἦφα' ἡ πέτρα τὸ σκοινὶ καὶ τὸ σκοινὶ τὴν πέτρα,
στὰ χέρια μου ἴρθες κι ἤπεσες ὡς γκιὰν ἐψηλοπέτας.
- 140⁹¹ Πάλι στὰ χέρια μου ἴπεσες, στ' ἀνύχια τὰ δικά μου,
ἀπὸ δὲν ἐμπεγιέντιζες²⁸ ν' ἀκούσεις τ' ὄνομά μου.
- 141⁹¹ Ἄδικα κοπιάζεσαι, πιπὲρι κοπανίζεις,
σὲ κείνονά ποῦ μελετᾶς καθόλου μὴν ὀλπίζεις.
- 142⁹¹ Φαρμάκι νὰ πουλιούντονε, ἤθελα ν' ἀγοράσω,
νὰ πάρω νὰ φαρμακωθῶ, ἴσως καὶ σοῦ ξεχάσω.
- 143⁹¹ Βάλε νὰ μὲ σκοτώσουνε, κασάπης νὰ μὲ γδάρει,
κριὰς νὰ μὲ πουλήσουνε κι ἔλα κι ἐσὺ νὰ πάρεις.
- 144⁹¹ Βάλε νὰ μὲ σκοτώσουνε, νὰ δροσιστεῖ ἡ καρδιά σου,
καὶ πάρε ἀπὸ τὸ αἷμα μου νὰ βάψεις τὰ μαλλιά σου.
- 145¹⁸ Βάλε νὰ μὲ σκοτώσουνε μὲ τρία δράμια μπάλα,
κι ἔλα κι ἐσὺ στὸ αἷμα μου καὶ κάμε τρία ζάλα.
- 146¹⁸ Σὰ δὲ μὲ θέλεις νὰ περνῶ, βάλε νὰ μὲ σκοτώσουν,
βάλε τὰ φίδια νὰ μὲ φᾶν καὶ νὰ μὲ θανατώσουν.
- 147¹⁸ Σὰ δὲ μὲ θέλεις νὰ περνῶ ἀπὸ τὴ γειτονιά σου,
βάλε νὰ μὲ σκοτώσουνε, νὰ τὸ χαρεῖ ἡ καρδιά σου.

26 φυλᾶς—27 βώδια—28 δὲ σοῦ ἄρεσε.

Μ. 133α. Σπυριδάκις σ. 18.—Μ. 144. Σπυριδάκις σ. 11, Λαογρ. τ. 1 σ. 295 ἄρ. 102.—Μ. 145. Σπυριδάκις σ. 11.—Μ. 146. Σινάλας σ. 468, Ἀραβαντινὸς σ. 325, Ρασσοῦ σ. 484 ἄρ. 16 καὶ σ. 508 ἄρ. 253.—Μ. 147. Σπυριδάκις σ. 9.

- 148¹⁸ Ἀνάθεμά με ἀνέ χολιῶ²⁹, πῶς εἶχα κι ἤχασά σε,
 μὰ κλαίω γιὰ τσί κόπους μου, πού ῥχουμεν κι ἤβρισκά σε.
- 149¹⁸ Κρίμας τὰ νεροπλύματα καί τὰ πολλὰ σαπούνια,
 κρίμας τὰ ζάλα πού ῥκαμα στὰ ἔρμα σας καντούνια.
- 150³³ Στὸ ἄσκορδαλούς³⁰ τὰ ξόδεψες τὰ μπαρουτάσκαγά σου,
 κι ἐδὰ θωρεῖς τσί πέρδικες καί καίγεται ἡ καρδιά σου.
- 151⁷ Ἡ μαντινιάδα λέει το καί λέει το κι ὁ λόγος,
 μὴν πὰ θαρρεῖς πῶς τραγουδῶ καί σ' ἀγαπῶ ντελόγο ;
- 152⁷ Τσί μαντινιάδες ἀποὺ λές τσί κάτεχε ὁ παππούς μου,
 μὰ κείνεσά πού λέω ῥγὼ τσί λέω ἀπὸ δικοῦ μου.
- 153⁷ Τσί μαντινιάδες ἀποὺ λές τσί κάτεχ' ἡ λαλά³¹ μου,
 μὰ κείνεσά πού λέω ῥγὼ τσί βγάνω ἀπ' τὴν κοιλιά μου³².
- 154¹⁸ Νὰ λεῖπαν τὰ μουνόφυλλα, δὲν ἤκανες μετάξι,
 δὲν ἤκανες χρυσὰ φτερά, μικρὴ μου, νὰ πετάξεις.
- 155¹⁸ Πείσμα τοῦ πείσμα μὲ λαλεῖς, πεισματικὸ τὸ κάνεις,
 πείσμα νὰ βγάλεις στὴν καρδιά νὰ μὴν μπορεῖς νὰ γιάνεις.
- 156¹³ Ἀ μ' ἀγαπᾶς μὲ τὴν καρδιά, πείσματα μὴ μοῦ κάνεις,
 γιατί ῥν' τὰ μάθια σου γλυκὰ καί δὰ μὲ κουζουλάνεις.
- 157¹⁸ Ἀ μ' ἀγαπᾶς μὲ τὴν καρδιά, πείσματα μὴ μοῦ κάνεις,
 γιατί ῥμαι λεύτερο πουλί κι ὀγλήγορα μὲ χάνεις.
- 158¹⁸ Πείσματα καί πεισματικὰ ἐμένα μὴ μοῦ κάνεις,
 γιατί ῥμαι ῥλεύτερο πουλί κι ὀγλήγορα μὲ χάνεις.
- 159¹⁸ Πείσματα καί πεισματικὰ σὲ μένα δὲν περνοῦνε,
 γιατί κι ἄλλοι μὲ θέλουνε καί μὲ παρακαλοῦνε.
- 160¹² Πείσματα σὺ, πείσματα ῥγὼ, θὲ νὰ πεισματωθοῦμε,
 καί δὰ γυρεύγομε γιατρὸ κι οἱ δυὸ νὰ γιατρευτοῦμε.
- 161¹³ Σὰν τὴν κλωστή πού κλώθουνε τὰ χέρια τὰ δικά σου,
 μὲ ῥκαμες, διαολόπιστη, μὲ τὰ πεισματικά σου.
- 162¹⁸ Τὸ χαμηλανεντράνισμα πού κάνεις μὲ πληγώνει,
 πάψε τα τὰ πεισματικά, γιατί μὲ θανατώνεις.

29 στενοχωριέμαι—30 κορυδαλούς—31 γιαγιά—32 στιχουργῶ μόνος μου.

Μ. 154. Γιανναράκης σ. 277 ἄρ. 147. — Μ. 155. Σπυριδάκης σ. 28, Λαογρ. τ. Ι. σ. 292, ἄρ. 68.—Μ. 158. Κριάρης σ. 468.

- 163¹⁶ Ἐμάρανες τ' ἀχέλι μου καί τση καρδιάς τὰ φύλλα,
νὰ μὲ τρελάνεις πολεμᾶς μ' αὐτὸ τὸ πείσμα, σκύλα.
- 164¹⁸ Καρδιά ἔναι τούτη καὶ πονεῖ, ψυχὴ ἔναι καὶ λυπᾶται,
καὶ μὴν τζῆ κάνεις πείσματα, γιατί παραπονᾶται.
- 165¹⁸ Τριάντα μῆνες σ' ἀγαπῶ, δυὸ μισυ χρόνοι πάνε,
τὰ πείσματά σου ἄπονη τῆ νιότη μου δὰ φάνε.
- 166⁴ Μὴ μοῦ μὴνᾶς πεισματικά, φτάνουν τὰ βάσανά μου,
καὶ λακκουδάκια κάνουνε στὴ γῆς τὰ δάκρυσά μου.
- 167¹² Μὴ μοῦ μὴνᾶς πεισματικά, φτάνει μ' ὁ χωρισμός σου,
γιατί γκιὰ λάβω θάνατο, κρίμα μιστὸ δικό σου.
- 168¹⁸ Μὴ μοῦ μὴνᾶς πεισματικά, φτάνει μ' ὁ χωρισμός σου,
γιατί σ' ἐγάπησα πιστὰ καὶ τρώει μ' ὁ καημός σου.
- 169¹⁸ Ὡς πότε μὲ τὰ δάκρυσά θὰ λέω τ' ὄνομά σου,
κι ὡς πότε δὰ μὲ τυραννᾶς μὲ τὰ πεισματικά σου;
- 170¹⁸ Νάταν ὁ οὐρανὸς χαρτί κι ἡ θάλασσα μελάνι,
νὰ γράψω τὰ πεισματικά καὶ πάλι δὲν τὰ βάνει.
- 171¹⁸ Πέ μου το μὲ τὸ χορατά, πέ μου το μὲ τὸ νάζι,
πέ μου το πῶς δὲ μ' ἀγαπᾶς, μὰ μένα δὲ μὲ γνοιάζει.
- 172¹⁸ Ἐνύσταξα κι ἐκούμπησα πάνω στὰ γόνατά σου,
δὲ μὲ ἔφηκες νὰ κοιμηθῶ ἔπου τὰ πεισματικά σου.
- 173⁴ Πείσματα καὶ πεισματικά, πείσματα καὶ ἰνάθια,
κι ἐγὼ τὰ πρωτοφίλησα τὰ δυὸ σου μαῦρα μάθια.
- 174¹² Μὰ δὲ μοῦ λές, ἀγάπη μου, σάν ἴντα δὰ κερδίσεις,
καὶ κάνεις τὰ πεισματικά, γιὰ νὰ μὲ καταλύσεις!
- 175¹² Μὰ δὲ μοῦ λές, ἀγάπη μου, ἴντα δὰ καταλάβεις
καὶ κάνεις τὰ πεισματικά στὸν Ἄδη νὰ μὲ βάλεις!
- 176¹⁸ Ὅσο μοῦ κάνεις πείσματα, χαίρομαι καὶ γλεντιζῶ,
κατέχω το πῶς μ' ἀγαπᾶς καὶ δὲν κακοκαρδίζω.
- 177¹² Μαῦρα ἔναι τὰ ματάκια σου, μαῦρα ἔναι καὶ τὰ μαλλιά σου,
μαύρή ἔναι κι ἐμὲ ἡ καρδούλα μου ἄπου τὰ πείσματά σου.

Μ. 171. *Γιανναράκις σ. 281 ἀρ. 182, Κριάρης σ. 467.*—Μ. 172. **Αραβαντινὸς σ. 327, Passow σ. 612 ἀρ. 304.*—Μ. 176. *Προμηθεὺς 1935 ἀρ. 251.*

- 178³¹ Μὴ μοῦ μηνᾶς πεισματικὰ καὶ κάμεις με καὶ βάλω
μαύρου κοράκου φορεσά, μπλιό μου νὰ μὴν τῆ βγάλω.
- 179¹² Μὰ σὺ μὲ τὰ ἰνάθια σου καὶ τὸ Θεὸ θυμώνεις,
κάνει σεισμὸ καὶ τρέμει ἡ γῆς, μὰ σὺ δὲ μετανιώνεις.
- 180³¹ Δὲν πολυσυλλογίζομαι, φῶς μου, τὰ πείσματά σου,
γιατὶ καλὰ σ' ἐγνώρισα καὶ ξέρω τὴν καρδιά σου.
- 181³¹ Τὰ πείσματα ποῦ μούκαμες καλὰ νὰ τὰ θυμᾶσαι,
γιατὶ δὰ πάθεις πλιὰ πολλὰ καὶ μὴ στενοχωρᾶσαι.
- 182³¹ Δεκατριῶ χρονῶ κρασί νὰ πιεῖς νὰ σὲ λωλάνει,
καὶ δὲν τὰ νταγιαντίζω μπλιό τὰ πείσματα ποῦ κάνεις.
- 183¹⁶ Χίλιες χιλιάδες ἐκκλησῆς νὰ χτίσεις γιὰ ν' ἀγιάσεις,
τὴν ὄρεξή μου σὰ χαλᾶς, ὅλα χαϊμένα τάχεις.
- 184¹² Τὰ δέντρη μαραθῆκανε καὶ τὰ πουλιά πετάξαν,
ὡς μέ 'ξερεις δὲν εἶμαι μπλιό κι ἄλλοι καιροὶ μ' ἐφτάξαν.
- 185¹² Πεισματικὸ τση μάνας σου, τοῦ πούστη τ' ἀδερφοῦ σου,
δακαμαθιές, τσιμπημαθιές δὰ κάμω τοῦ κορμιοῦ σου.
- 186¹² Δακαμαθιές, τζιμπημαθιές δὰ κάμω στὸ λαιμό σου,
νὰ τρέξουνε τὰ αἵματα στὶ ρῶγες τῷ βυζῶ σου.
- 187¹² Μαργαριτάρη σκόρπισα καὶ πῶς δὰ τὸ μαζώξω,
καὶ τὸ μικρὸ μου μάλωσα καὶ πῶς δὰ τὸ μερώσω!
- 188⁹ "Ἐ, κακωσυνεμένε³³ μου, νὰ σὲ καλωσυνέψω³⁴,
κι ἔχω καὶ βιόλες στὸ νερό, νὰ βγάλω νὰ σοῦ πέψω.
Κι ἔχω καὶ βιόλες κόκκινες κι ἔχω καὶ βιόλες ἄσπρες,
κι ἔχω καὶ γιὰ τοῦ λόγου σου βασιλικούς στὶ γάστρες.
- 189⁹ Τὰ μάθια σου θωρῶ θελὰ καὶ μέσα βουρκωμένα,
καινούργι' ἀνεβαλώματα σούχουνε καμωμένα;
- 190¹² Κερά μ' ἀγγελοκάμωτη, κορμάκι ζαχαρένιο,
γιάντα βαστᾶς τέθοι' ἀπονιά σὲ μένα τὸν καημένο;
- 191¹⁸ Καρδιά τοῦ γερακιοῦ βαστᾶς καὶ δὲ μπορ' ἀ μερώσεις,
σὲ ξένα χέρια δὰ μὲ δεῖς καὶ δὰ τὸ μετανιώσεις.
- 192²⁶ Ὡς καὶ τὰ παραθύρια σου κι ἐκεῖνα μοῦ γρινιοῦνε,
χωρὶς ἀέρας νὰ φυσᾶ ὡσὰ μὲ δοῦνε κλειοῦνε.

33 κακιωμένο—34 φιλιώσω.

- 193⁹⁶ Ὡς καὶ τῆ κρεβατίνης σας τὰ πράσινά ντζης φύλλα
ὄντε περάσω καὶ μὲ δοῦν μαραίνονται κι ἐκεῖνα.
- 194¹⁸ Πέ μου το σ' ἴντα σούφταιξα κι ἐκρύγιαν' ἡ καρδιά σου
καὶ δὲ μὲ θέλουν νὰ μὲ δοῦν τὰ μάθια τὰ δικά σου ;
- 195¹⁸ Ἄν εἶν' τὸ αἷμα μου πρικὺ καὶ τὰ δουλεύω, χάνω,
ἴντα νὰ κάμω, πέτε μου, ἴσως καὶ τὸ γλυκάνω !
- 196⁹⁰ Δίπλα δὰ πάρω τὰ βουνά, νὰ βρῶ τσ' ὄχεντρας αἷμα,
νὰ φαρμακώσω μιὰν καρδιά πού δὲν πονεῖ γιὰ μένα.
- 197⁹³ Ψαράς θὰ γίνω στὴ στεριά μὲ δίχθια δολωμένα,
νὰ φαρμακώσω μιὰν καρδιά πού δὲν πονεῖ γιὰ μένα.
- 198¹² Γρινιάς μου κι ὄλ' ἡ γρίνια σου χτυπᾶ μου σὰν τὴ μπάλα,
κατέχω τσις τσι δίμους ἀποὺ σ' ἀπανωβάλα^{94α}.
- 199¹⁶ Μέρες καὶ μέρες μοῦ μιλεῖς καὶ μέρες μοῦ γρινιάζεις,
ἦθελα καὶ νὰ κάτεχα τίνος διαόλου μοιάζεις !
- 200¹⁸ Ψυχὴ μου, δεντρολιβανιά, κι ἴντὰ 'χεις μετὰ μένα,
καὶ θέλεις πάντα νὰ θωρεῖς τὰ μάθια μου κλημένα ;
- 201⁵¹ Τὰ κάτεχα, περάσανε, τάξερα, ἡσφαλά τα,
καὶ τὰ χατίρια στὰ πηλά ἐπολυτάριξά⁹⁵ τα.
- 202¹² Ποιὸς σ' τόπε πὼς δὲ σ' ἀγαπῶ κι ἐκάκιωσες μαζί μου,
δὲν ξέρεις ἡ-γι-ἀγάπη σου πὼς εἶναι ἡ ζωὴ μου ;
- 203¹⁸ Ποιὸς σ' τόπε πὼς δὲ σ' ἀγαπῶ κι ἐκρύγιαν' ἡ καρδιά σου,
ἐγώ, μικρὸ μου, σ' ἀγαπῶ κι ἀμνόγω στ ὄνομά σου.
- 204¹⁸ Τὸ ρόδον εἶ στὴ ροδαρά⁹⁶ κι ἡ ροδαρά στὸ χῶμα,
ποιὸς σ' τόπε πὼς δὲ σ' ἀγαπῶ, ποιὸ μαυρισμένο στόμα ;
- 205¹⁵ Μὴν τὴ βαροπατεῖς τὴ γῆς, γιατί πονεῖ τὸ χῶμα,
ποιὸς σ' τόπε πὼς δὲ σ' ἀγαπῶ, ποιὸ φαγωμένο στόμα ;
- 206⁹¹ Ἔ, σιγανέ μου ποταμὲ, κρυγιὸ νερὸ τὸ σύρνεις
καὶ δίχως νὰ μαλώσομε μούπιασες κακωσύνη⁹⁷.
- 207⁹¹ Καλλιὰ 'χω μὲς στὴ θάλασσα ὡς τὸ λαιμὸ χωσμένος,
παρὰ μὲ τὴν ἀγάπη μου μιὰν ὥρα μαλωμένος.
- 208⁹¹ Νὰ τσι γυρίσω θέλω 'γὼ τσι δώδεκά σου βίδες,
καὶ σὰν ἐμένα διάολον ἀκόμη δὲν τὸν εἶδες.

34α διέβαλαν—35 ἔριξα—36 τριανταφυλλιά—37 κάκια.

- 209¹² Στὴν πόρτα σὰς ξενύχτησα σπαθὶ ξεγυμνωμένο,
καὶ δὲν ἐβγήκες νὰ μὲ δεῖς τὸν κακονυχτισμένο.
- 210¹⁵ Τὰ βούγια πάνε στὸ νερό, μὰ κεῖνα νηστικά 'ναι,
τὰ λόγια ποῦ μοῦ μὴνυσε ἀνεγυριστικά 'ναι.
- 211¹⁶ Δὲ θέλω τὴν ἀγάπη σου καὶ πάρε τὴν κοντὰ σου
καὶ νὰ τὰ δοῦμε θέλει μεῖς τὰ καταστέματά σου.
- 212¹⁸ Λογιά 'πες κι εἶπασί μου τὰ κιὰν τάπες γιάντα τάπες.
ἀποῦ σοῦ φύσουνα τὴ γῆς, μικρό μου, κι ἐπροπάθεις.
- 213¹⁵ Γιὰ τοῦ σιδέρου τὴ σκουρὰ δὲν πέφτω ν' ἀρρωστήσω,
γιατί 'μαι παρακαλετὸς ὅπου γκιὰν ἀγαπήσω.
- 214¹⁵ Γιὰ τοῦ σιδέρου τὴ σκουρὰ δάκρυα 'γὼ δὲ βγάνω
κι ἡ νιότη μου νάναι καλὰ κι ἄλλες ἀγάπες κάνω.
- 215⁷ Σὰν τὸν ἀέρα τὸ δριμὺ τὸν ἀνεκατωσάρη
περνᾶς καὶ δὲ μὲ χαιρετᾶς καὶ κάνεις τὸ γρινιάρη.
- 216¹⁸ Γιὰ ἕνα χρόνο καὶ γιὰ δυὸ πού 'καμα 'γὼ στὰ ξένα
ἤκαμες ἀγαπητικὸ κι ἐξέχασες ἐμένα.
- 217¹² Ἀνάδια μού 'ρθες κι ἤκατσεσ γιὰ τὸ πεισματικὸ μου
πλιὰ μαῦρο 'ναι τὸ σκῶτι σου παρὰ καὶ τὸ δικό μου.

Μ. 212. Κριάφης σ. 460.—Μ. 216. Σπυριδάκης σ. 11.—Μ. 217. Γενετὸς σ. 127.

14. ΖΗΛΕΙΕΣ ΚΑΙ ΑΠΙΣΤΙΕΣ

- 1¹² Ζηλιάρης εἶμαι, μάθια μου, καὶ στή ζηλειά μου ἀπάνω
καὶ τὰ χατίρια τὰ χαλῶ καὶ τὴ ζωὴ μου χάνω.
- 2⁸¹ Πούρι καλὰ κατέχεις το, πῶς εἶμαι ᾿γὼ ζηλιάρης
κι ὄπου δὲ θέλω, μὴ μιλεῖς, μουδὲ μὴ ροζονάρεις.
- 3¹⁸ Σάν ὄντὲ κάνει τὸ σεισμό καὶ πέφτει ἀστροπελέκι,
ἐτσὰ μοῦ κακοφαίνεται ὄντὸ μιλεῖς παρέκει.
- 4⁸¹ Σὰ θὲς ἐσὺ νὰ σ' ἀγαπῶ καὶ νάχεις τὴ φιλιὰ μου,
ὄπου μιλεῖς, νὰ μὴ μιλεῖς, γιατί πονεῖ ἡ καρδιά μου.
- 5⁸¹ Πέ μου, πουλί μου, ποῦ δὲ θὲς ποτὲ νὰ μὴ μιλήσω,
βαστῶ το τὸ χατίρι σου ὅσον καιρὸ γκιά ζήσω.
- 6⁸¹ Ἄ δὰ ρωτᾶς, πουλάκι μου, ποῦ θέλω, ποῦ δὲ θέλω,
ὡς καὶ μὲ τ' ἀγριόπουλα σὰ δὰ μιλήσεις κλαῖω.
- 7¹⁸ Τὸ ὄνομά σου τὸ γλυκὺ, σὰ δὰ τὸ ποῦνε ἄλλοι,
ἀκούω μέσα στὴν καρδιά μιὰν ταραχὴ μεγάλη.
- 8¹⁸ Τὸ ὄνομά σου τὸ γλυκὺ ὄντὸ γρικῶ καὶ λένε,
γρικῶ ἢ καρδιά μου καὶ πονεῖ, τὰ μάθια μου καὶ κλαῖνε.
- 9⁸¹ Ἐμαύρισ' ἢ καρδούλα μου σάν τοῦ ψωμᾶ τὴν πάνα,
σὰ σέ ᾿δα κι ἐκουβέδιαζες μὲ τὸν ὄχτρο μου ἀντάμα.
- 10⁸¹ Ρόδο μου, μὴ μαραίνεσαι, μὴ φυλλοκιτρινιάζεις,
κι ἀνάθεμά με ἂν ἀγαπῶ στὸν τόπο ἀποῦ λογιάζεις.
- 11⁸¹ Φούλι μου καὶ ζουμπούλι μου, λαλὲ καὶ καντιφέ μου,
ἐκειὰ ποῦ πᾶς μὴν ξαναπᾶς καὶ κακοφαίνεται μου.
- 12¹² Τὸν ἔρωντά σου στὴν καρδιά τὸν ἔχω κλειδωμένο,
κιάν τότε τάσσεις ἄλλονοῦ, τοῦ τάσσεις πρᾶμα ξένο.

- 13¹⁸ Κατέχω το πῶς μ' ἀγαπᾶς, μὰ πάλι φεσφεσέ¹ 'χω,
νὰ μὴ μπά ν' ἀγαπᾶς κι ἄλλοῦ κι ἐγὼ δὲν τὸ γατέχω.
- 14¹⁸ Νάταν τ' ἀστήθι σου γυαλί, νὰ δῶ τὰ σωθικά σου,
νὰ δῶ γιὰ ποιὸ μαραίνονται τὰ φύλλα τση καρδιᾶς σου!
- 15²⁶ Ἦθελα νάμαι ἀναπνιά, νὰ μπῶ στὰ σωθικά σου,
νὰ δῶ γιὰ ποιὰ μαραίνονται τὰ φύλλα τση καρδιᾶς σου.
- 16¹⁸ Τρεῖς πῆχες ὄφης δὰ γενῶ, τὴν πόρτα σας νὰ ζῶσω,
κιὰν ἀγαπήσεις καὶ ποθές², θὲ νὰ σὲ θανατώσω.
- 17¹⁸ Τρεῖς πῆχες ὄφης δὰ γενῶ, τὴ μέση σου νὰ ζῶσω,
ὅτινα πεῖς νὰ μ' ἀρνηθεῖς, θὲ νὰ σὲ θανατώσω.
- 18¹² Γαρέφαλ' ἀποὺ τὸ Γκιαμπέ³, ρόδ' ἀποὺ τὸ Μισίρι,
δὲ θέλω στὴν ἀγάπη μας ἄλλος νὰ κάμει σίρι^{3α}.
- 19¹² Καλλιὰ νὰ δῶ τὸ αἷμα μου στὴ γῆς νὰ κοκκινίσει,
παρὰ νὰ δῶ τὴν ἀγαπῶ ἄλλος νὰ τὴ φιλήσει.
- 20¹⁸ Ὅντὸ δὰ δεῖς τὸ αἷμα μου στὴ γῆς νὰ κάμει χύση,
ἐτοτεσὰ τὸ κάτεχε ἄλλος δὰ σὲ φιλήσει.
- 21¹² Καλλιὰ νὰ δῶ τὸ αἷμα μου χάμαι νὰ κάμει ἀλώνι,
παρὰ νὰ δῶ τὴν ἀγαπῶ ἄλλος νὰ τὴ μαλώνει.
- 22⁸⁰ Δίπλα δὰ πάρω τὰ βουνά, νὰ βρῶ Μαγιοῦ χορτάρι,
νὰ σὲ μαγέψω, ἀγάπη μου, ἄλλος νὰ μὴ σὲ πάρει.
- 23¹⁸ Ὅσες σαμὲς⁴ καὶ τσίκουδα⁵ ἔχει τὸ πορτακάλι,
τόσα κομμάθια δὰ γενῶ, ἄλλος νὰ μὴ σὲ πάρει.
- 24¹⁰ Μὰ 'γὼ γιὰ σένα τόβαλα τ' ἀστήθι μου σημάδι
καὶ τὸ κορμί μου στὰ σπαθιά, ἄλλος νὰ μὴ σὲ πάρει.
- 25¹⁸ Τρέμει τὸ ψάρι στοῦ ψαρᾶ, τ' ἀρνὶ στοῦ μακελλάρη,
τρέμει κι ἡ μαύρη μου καρδιά ἄλλος νὰ μὴ σὲ πάρει.
- 26⁸³ Ὡς τρέμει ἡ γῆς μὲ τὸ σεισμὸ τρέμουν τὰ κόκαλά μου,
νὰ μὴ σ' ἀρραβωνιάσουνε χωστὰ χωστὰ, κερά μου.

1 ὕποψια—2 κάπου—3 ἀπὸ τὴν Κάαβα, τὸ ἱερὸ τέμενος τῶν Μωαμεθανῶν στὴ Μέκκα—3α τραγοῦδι—4 σημάδια—5 κουκούτσια.

Μ. 16. Νουάρος σ. 224 ἀρ. 56.—Μ. 19. Νουάρος σ. 226 ἀρ. 82, Γιανναράκις σ. 274 ἀρ. 123, Σιγάλας σ. 307, Σπυριδάκις σ. 19, Ρασσῶν σ. 527 ἀρ. 455, Προμηθεὺς 1934 ἀρ. 223.—Μ. 21. Ρασσῶν σ. 527 ἀρ. 456, Προμηθεὺς 1934 ἀρ. 223.—Μ. 25. Ρασσῶν σ. 584 ἀρ. 1057.

- 27⁸¹ Σάν τὰ γερακοκούδουνα⁶ καταχτυπᾶ ἡ καρδιά μου,
νὰ μὴ σ' ἄρραβωνιάσουνε χωστὰ χωστὰ, κερά μου.
- 28¹⁸ Μπαρμπούνι μου τση θάλασσας κι ὀλόχρυσό μου ψάρι,
ἐγὼ τραβῶ τσί πόνους σου κι ἄλλος θεὸ νὰ σέ πάρει;
- 29¹² Μπαρμπούνι μου τση θάλασσας κι ὀλόχρυσό μου ψάρι,
ἐγὼ σ' ἐπρωτογάπησα κι ἄλλος θεὸ νὰ σέ πάρει;
- 30¹⁸ Ὡσάν τὸν ἄγριον καιρὸ τὸν ἀνεκατωσάρη^{6α},
ἐτσὰ δὰ μπῶ στὸ σπίτι σας ἄλλος νὰ μὴ σέ πάρει.
- 31¹² Ἐγάπησά σε μπιστικά, μὰ χάρηκά σε λίγα,
κι ἄλλοι τὸν ἐγυρίσανε τὸ νοῦ σου μὲ τὴ βίδα.
- 32¹⁶ Πέ το τοῦ πούστη ἀπ' ἀγαπᾶς, τοῦ πούστη, τοῦ τριπούστη,
πὼς δὰ τοῦ κάμου μιὰ δουλειὰ ποῦ δὲν ἐξανακούστη.
- 33¹⁸ Πέ το τοῦ πούστη ἀπ' ἀγαπᾶς, πέ το τοῦ χεϊτάνη',
πὼς δὰ τότε σκοτώσω πὲ ἀπόψε στὸ ντουκιάνι.
- 34¹⁸ Πέ το τοῦ πούστη ἀπ' ἀγαπᾶς, πὼς δὰ τότε σκοτώσω,
νὰ βγάλω τὰ κνισάρια⁸ ντου, στὸν τοῖχο νὰ τ' ἀπλώσω.
- 35¹⁶ Πέ το τοῦ πούστη ἀπ' ἀγαπᾶς, ἂν εἶναι παλικάρι,
νὰ παίξομε τρεῖς μαχαιρὲς κι ἀποῦ νικήσει ἄς πάρει.
- 36¹⁸ Μαχαίρι μαυρομάνικο βαστῶ καί δὲ φοβοῦμαι,
τὴν ἀγαπῶ μὴν ἀγαπᾶς, γιατί δὰ σκοτωθοῦμε.
- 37¹² Ἦκουσα πὼς παντρεύεσαι, μὲ τίνος πούστη ἀέρα,
κοντὸ καί δὲν τότε τρυπᾶ τοῦ τουφεκιοῦ μου ἡ σφαίρα;
- 38¹⁸ Σάν τὰ γερακοκούδουνα ποῦ βάνουνε στὴ λύρα,
ἐτσὰ δὰ μπαίνω ἀπὸ μπρὸς νὰ μὴ γνωρίσεις μοίρα.
- 39¹⁶ Μὰ ἴγὼ ἀγαπῶ σας καί τσί δυό, μόνο μὴ σκοτωθεῖτε,
πάρετε τὸ μαχαίρι μου νὰ μὲ διαμοιραστεῖτε,
νὰ πάρ' ἢ μιὰ τὸ μπέτη μου κι ἡ-γι-ἄλλη τὸ μπερτσέ μου,
κι ἡ-γι-ἄλλη τ' ἄλλο μου κορμί ἀποῦ ἴτονε γλεντζές μου.
- 40⁸¹ Δὲ θέλω τὴν ἀγάπη σου, καλλιὰ ἴχω τὴν ὀργή σου,
γιατί τὸν κόσμο πιάσανε οἱ-γι-ἀγαπητικοί σου.

6 τὰ κουδουνάκια τῆς λύρας—6α παραγμένο—7 τοῦ διαβόλου—8 λίπη δαντελωτὰ ποῦ σκεπάζουν τὴν κοιλιὰ καί τὰ ἔντερα.

Μ. 27. Σπανδωνίδη σ. 97 ἄρ. 103.—Μ. 32. Σπυριδάκης σ. 29.—Μ. 34. Σπυριδάκης σ. 29.—
Μ. 39. Λαογρ. τόμ. Ι. σ. 287 ἄρ. 15.

- 41⁸¹ Δὲ θέλω τὴν ἀγάπη σου, γιατί πολλά λογιάζει,
κι ὄπου κουτάλι καὶ χυλὸς πάει καὶ δικιμάζει.
- 42⁸¹ Στὸ διάολο τὸ πέμπω ἄγω συμισακὸ⁹ τσικάλι,
νὰ βάνει ὁ γεῖς τὴ μαγεριά¹⁰ κι ὁ ἄλλος τὸ κουτάλι.
- 43⁸⁰ Τὸ πορτακάλι στὴν κορφή ἀέρας τὸ τινάσσει,
τὸ ἀγάπης τσῆ συμισακῆς ἄδικο νὰ τσῆ λάχει.
- 44⁸⁰ Μὰ ἄγω τὴ θέλω τὴν καρδιά πού θέ νὰ μ' ἀγαπήσει
μόνο γιὰ μένα νὰ χτυπᾶ καὶ τὸ ἄλλους νὰ μισήσει.
- 45⁹ Ἴντα καλὸ πὼς ἔρχομαι, ἀπὸ κακονυχτίζω,
καὶ παίρνουν ἄλλοι τὸ φιλι κι ἐγὼ τὸ λαχταρίζω!
- 46¹⁸ Σὰν εἶν' ἀφόριο¹¹ τὸ γυαλί, βάνω νερὸ καὶ πίνω,
μὰ σὰ δὰ πίνουνε πολλοί, μισεύγω καὶ τ' ἀφήνω.
- 47⁸¹ Σὰν εἶν' ἀφόριο τὸ γυαλί, βάνω νερὸ καὶ πίνω,
μὰ πάλι κι εἶναι σκάρσικο¹² στὸ διάολο τ' ἀφήνω.
- 48⁸¹ Ἀφόριον εἶναι τὸ γυαλί καὶ σφάκελα ντ' ἀπού ἔπε,
κι ἡ μουζουδιά¹³ τοῦ πόμεινε κι ὁ νταμουλάς¹⁴ πού τοῦρθε.
- 49¹⁶ Μισεύγω, παραγγέρνω σου τὸ μανουσάκι λούσου,
κι ὄπου θωροῦν τὰ μάθια σου μὴν ἀπομένει ὁ νοῦς σου.
- 50⁸¹ Ἀσπρη καντήλα μὴ ραεῖς, στραφτόκερο μὴ λιώσεις,
βρύση μου τετρακάθαρη, ἄλλοῦ φιλι μὴ δώσεις.
- 51⁸⁰ Ἐμίσεισα, μ' ἐξέχασες, στὸ νοῦ σου δὲ μὲ βάνεις,
καὶ μ' ἄλλο πού δὲ σ' ἀγαπᾶ καινούργια ἀγάπη πιάνεις.
- 52¹² Τὴν ἀγαπῶ παντρεύοῦνε καὶ μὲ παρηγοροῦνε,
κι ὅτι παρηγοριὰ θωρῶ, ἐτσὰ καλὸ νὰ δοῦνε!
- 53¹² Καλλιὰ ἔχω νὰ μὲ θάψουνε ἀζωντανὸ στὸν ἄμμο,
παρὰ νὰ μὲ καλέσουνε στὸ ἀγάπης μου τὸ γάμο.
- 54¹⁶ Ὡς τρέμ' ἡ γῆς μὲ τὸ σεισμὸ καὶ τὰ βουνὰ χαλοῦνε,
ἐτσὰ δὰ κάμω ταραχὴ ὄντὸ δὰ σὲ βλογοῦνε¹⁵.
- 55¹² Ἀχι, καὶ νὰ τὸ κάτεχα, πὼς εἶχες τέθιοια ἀγάπη,
νὰ σοῦ συμπαίνω¹⁶ νὰ καεῖς ὡς καίγεται τ' ἀγκάθι.

9 αὐτὸ πού ἀνήκει μισὰ μισὰ σὲ δυό—10 τὸ φαγητό—11 ἀμεταχείριστο—12 σκάρτο—
13 μουντζαλιά, μεταφ. ντροπή—14 ἡ ἀποπληξία—15 στεφανώνουν—16 νὰ βάνω
ξόλα στὴ φώτιά.

Μ. 47. Σπανδωνίδη σ. 95 ἄρ. 86.

- 56¹² Θαρρεῖς τὰ κάνεις δὲ γρικῶ, τὰ λὲς δὲν τὰ μαθαίνω,
ὁ ἔρωντας μοῦ τὰ μηνᾶ μ' ἕναν πουλάκι ξένο.
- 57³¹ Ἀνάθεμά σε, ἀγάπη μου, τὰ πράματα ποῦ κάνεις,
καὶ μαγερεύεις τσ' ὄρνιθες καὶ τὰ φτερὰ δὲ βγάνεις.
- 58³¹ Νὰ κάτεχες τὰ κάτεχα, νὰ γρίκας ὄσα γρίκου,
χωστὰ τὰ σπᾶς τ' ἀμύγδαλα, μὰ ἴγῶ γρικῶ τσί χτύπους.
- 59³¹ Πᾶν οἱ καιροὶ ποῦ πίστευγα τὴν ψεύτικη καρδιά σου,
τὰ χλομιασμένα χεῖλια σου, τὴν ψεύτικη μαθιά σου.
- 60⁷ Ξαθὰ μαλλιά στὴν κεφαλή, πλεμένα, ξεπλεμένα,
ἄχι, καὶ μετὰ ποιό ἴσουνε κι εἶναι ξεχουρδισμένα¹⁷!
- 61¹⁸ Σκίσου, καρδιά μου, γίνου δυὸ φελιά σὰν τὸ κρομμῦδι,
ὄντὲ θωρεῖς τὴν ἀγαπῶ καὶ μὲ πολλοὺς προδίδει.
- 62¹⁸ Δὲ θέλω τὴν ἀγάπη σου τὴν καταφρονεμένη,
γιατὶ ὄπου δοῦν τὰ μάθια σου ὁ νοῦς σου κειὰ πομένει.
- 63³⁰ Συφέρνει σε νὰ σ' ἀγαπῶ, μὰ μένα δὲ συφέρνει,
γιατὶ θωρῶ στὸ σπίτι σας ἄλλος καὶ μπαينوβγαίνει.
- 64³¹ Συφέρνει σε νὰ σ' ἀγαπῶ, χαρῶ σε, πέρδικά μου!
μὰ μένα δὲ συφέρνει μπλιό, γιατί πονεῖ ἡ καρδιά μου.
- 65³¹ Συφέρνει σε νὰ σ' ἀγαπῶ, χαρῶ σε, γιασεμί μου!
μὰ μένα δὲ συφέρνει μπλιό, γιατί πονεῖ ἡ ψυχὴ μου.
- 66¹⁸ Στὸν οὐρανὸ θὲ ν' ἀνεβῶ, τ' ἄστρα ν' ἀνερωτήξω,
ἂν ἀγαπᾶς ἄλλοῦ ποθὲς ἐγῶ νὰ παραιτήσω.
- 67¹² Ἄλλοῦ μιῶ κι ἄλλοῦ γελῶ, ἐσένα ἴντα σὲ γνοιάζει;
μονὸ ἴμοιασες τοῦ κόρακα ποῦ τρώει καὶ φωνιάζει.
- 68¹⁸ Τὸ δέντρο ποῦ καμάρωνα καματερὴ καὶ σκόλη
ἄλλοῦ ἴριξε τσί κλώνους του σὲ ξένο περιβόλι.
- 69³¹ Δεντρό, ποῦ σ' ἐκαμάρωνα καματερὴ καὶ σκόλη,
γιάντὰ ἴριξες τσί κλώνους σου σὲ ξένο περιβόλι;
- 70¹⁸ Ἀρχίζω μ' ἀνεστεναγμοὺς καὶ μὲ καρδιά θλιμμένη,
δὲν τόξερα, πουλάκι μου, πῶς εἶσαι ἄλλοῦ μπλεμένη¹⁸.

17 ἄνω κάτω, ἀτακτοποίητα—18 μπερδεμένη.

Μ. 62, Σπυριδάκης σ. 14.—Μ. 68 καὶ 69. Γιανναράκης σ. 276 ἄρ. 139, Κριάρης σ. 461,
Ἀραβαντινὸς σ. 327.

- 71¹⁸ Ἦσφαλα πού σ' ἐγάπησα, σφάλμά 'καμα μεγάλο,
δὲν τόξερα, πουλάκι μου, πῶς ἐγαποῦσες ἄλλο.
- 72¹⁸ Ἦσφαλα πού σ' ἐγάπησα, τρέλά 'καμα μεγάλη
δὲν τόξερα, πουλάκι μου, πῶς ἐγαποῦσες ἄλλη.
- 73¹² Ἦσφαλα πού σ' ἐγάπησα, τρέλά 'καμα μεγάλη,
νά παίρνω 'γὼ τσί πόνους σου καί νά σέ χαίρουντ' ἄλλοι.
- 74¹⁸ Δὲ θέλω ἐγὼ 'τσά διάφορο¹⁹ νά τρώει τὸ κεφάλι²⁰,
νά σέ βαγιοκλαδίζω ἐγὼ καί νά σέ χαίρουντ' ἄλλοι.
- 75¹² Ἐθάρrouνα πῶς ἦσounε ἀκέριο περιβόλι,
μά ὡς θωροῦν τὰ μάθια μου ἔχουν νά κάμουν ὄλοι.
- 76³¹ Μὲς τὴν καρδιά μου ὁ ἔρωντας ἦνοιξε παραθύρι
καί μούφθειρε τὰ νιάτα μου γιὰ²¹ δὲ βαστᾶς χατίρι.
- 77⁸³ Μὴν ἀγαπᾶς πολλοὺς πολλούς, νά διασκορπᾶς τὸ νοῦ σου,
ἀγάπα μένα μοναχό, νά μ' ἔχεις στο' ὄρισμούς²² σου.
- 78⁹ Κρίμας ἐσένα, γιασεμί, καί γνώμη νά μὴν ἔχεις,
καί μιάν ἀγάπη μπιστικιά νά κάμεις δὲ γατέχεις.
- 79³¹ Κρίμας ἐσένα, γιασεμί, κρίμας ἐσένα ρόδο,
νά βάλεις τὴν ἀγάπη σου στο' ἀγκαραθιάς²³ τὸν κλώνο!
- 80¹⁸ Ἄγγελος ἦμoune κι ἐγὼ, μὰ δὰ 'γγελίζουn ἄλλοι,
στὴ βρύση ἀπού 'πινα νερό θωρῶ καί πίνουn ἄλλοι,
πού νά βουρκιάσει²⁴ τὸ νερό καί νά χαλάσει ἡ βρύση
ποτ' ἄθρωπος νά μὴ βρεθεῖ νά τήνε καθαρίσει.
'Εμένα νά μηνύσουne νά πὰ τὴν καθαρίσω,
πέτρες καί ξύλα νά βαστῶ, νά τήνε πογεμίσω.
- 81⁵¹ Ἡ βρύση ἀπού 'λπιζα νά πιῶ νερό νά μὲ δροσίσει
κατέβασε θελά νερά, μπλιό ντζης δὲν εἶναι βρύση.
- 82¹² Ὁ τόπος πού 'λπιζα νά βρῶ νερό νά μὲ δροσίσει
κατέβασε θελά νερά, μπλιό ντου δὲν εἶναι βρύση.
- 83¹⁸ Τὰ λόγια σου 'ναι ψεύτικα σὰν τ' Ἀπριλιοῦ τὸ χιόνι
ἀπού τὸ ρίχτει ἀποβραδὶς κι ὡς τὸ πρωὶ τὸ λιώνει.

19 τόκος, κέρδος—20 κεφάλαιο—21 γιατί—22 στίς διαταγές σου—23 μικρὸς θάμνος—24 νά γίνει βοῦρκος.

Μ. 80. Σπυριδάκης σ. 21, Ἀραβαντινὸς σ. 305, Ρασσοῦ σ. 485 ἀρ. 29, Κριάρης σ. 478.—
Μ. 81, 82. Ἐρωτόμνητος Δ' σ. 258 στ. 633.

- 84¹² Ψεύτρά 'σαι στην αγάπη σου σάν τοῦ Μαρθιοῦ τὸ χιόνι,
ἀπὸ τὸ ρίχτει ἀποβραδὶς κι ὡς τὸ πρωὶ τὸ λιώνει.
- 85¹² Ψεύτρά 'σαι στην αγάπη σου ὡσάν τὸν Ψευταπρίλη,
σάν τοῦ 'Ιούδα τὰ φιλιὰ εἰς τοῦ Χριστοῦ τ' ἀχείλι.
- 86⁹ Οἱ τοῖχοι κάμανε ἀφθιά καὶ τὰ σοκάκια πόδια,
κι ἤρθανε καὶ μοῦ τάπανε τὰ δίμουρά σου λόγια.
- 87²⁶ Ἀπ' τὴ στιγμή πού πίστεψα στὰ δίμουρά σου λόγια,
στὸν κόσμον μ' ἔθεάτρισε²⁵ καὶ ὑποφέρω τόσα.
- 88¹² Σάν εἶδα κι ἐκατάλαβα τὴ διπλοδιμουριά σου,
τὰ ροῦχα μου ξετίναξα κι ἤφυγα 'πὸ κοντά σου.
- 89⁴ Ἐτσά 'στε οἱ-γι-ἄντρες δίμουροι, δίμουρα λόγια λέτε,
νὰ φέρετε τὴν κοπελιά ἐκεῖα πού τήνε θέτε.
- 90¹² Δίμουρα, ψεύτη, μ' ἀγαπᾶς, γι' αὐτὸ κι ἐγὼ ἀνέ ζήσω,
πέτρα δὰ κάμω τὴν καρδιὰ νὰ σοῦ ξελησμονήσω.
- 91¹² Δίμουρε καὶ διπρόσωπε, τσ' ἀγάπης χιανέτη,
σὰ δὲν ἐδύνουσον φιλιὰ γιάντα περιεπλέχτης;
- 92¹² Ἐδύνουμνέ ντην τὴ φιλιὰ κι ἐπεριπλέχτηκά τη,
μὰ δὰ τὴ βρῆκα ψεύτικη κι ἐπαντονιάρισά τη.
- 93²⁸ Δίμουρε καὶ διπρόσωπε, νὰ σοῦ τὸ πῶ κι ὀμπρός σου,
πῶς τῶν ἀθρώπων τὰ παιδιὰ δὲν εἶν' κοροϊδὸ σου.
- 94¹⁶ Δίμουρε καὶ διπρόσωπε, νὰ σοῦ τὸ πῶ κι ὀμπρός σου,
τὴ διμουριά τήνε βαστᾶς καδένα στὸ λαιμό σου.
- 95¹⁸ Δίμουρε καὶ διπρόσωπε καὶ ψεύτη στην αγάπη,
σὰ δὲ γατέχεις ν' ἀγαπᾶς, γιὰ δὲ ρωτᾶς νὰ μάθεις;
- 96⁵ Δίμουρε καὶ διπρόσωπε καὶ ψεύτη στὴ φιλιὰ σου,
σὰ δὲ γατέχεις ν' ἀγαπᾶς, γύρευγε τὴ δουλειὰ σου.
- 97¹⁰ Δίμουρε καὶ διπρόσωπε, ἀδικητὴ καὶ ψεύτη,
πού 'καμες τὸ κορμάκι μου γκιάν τὸ φυσήξεις πέφτει.
- 98¹² Δὲ θέλω τὴν αγάπη σου, καλλιὰ 'χω τὴν κακιά σου,
γιατὶ φάνηκες δίμουρος καὶ ψεύτης στὴ φιλιὰ σου.

25 μ' ἐξέθεσες.

Μ. 88. Νουάρως σ. 128 ἀρ. 29.

- 99¹² Τὸ δίμουρο τὸν ἄθρωπο ἤθελα νὰ γνωρίζω,
ἀπόνα μίλι κι ἀπὸ δυὸ νὰ τὸν ἀνευρίζω²⁶.
- 100³¹ Τρακόσες παίζω καὶ γελῶ μὲ τὰ καμώματά μου,
κι ἀπὸ ἄχει νοῦ καὶ λοῖσμὸ μὴν ἔρχεται κοντά μου.
- 101⁸⁰ Ἀνάθεμα ποῦ πιστευτεῖ στὴν κάψα τοῦ χειμῶνα,
στὸ χιόνι τοῦ καλοκαιριοῦ καὶ στῶν ἀντρῶς τὰ λόγια.
- 102¹⁸ Ἀπὸ πιστέψει τῶν ἀντρῶς ἡ μούρη²⁷ ντου νὰ βάψει,
σάν τὸ πορτακαλόφυλλο νὰ μὴ μπορ᾽ ἄ ξεβάψει.
- 103¹⁸ Ἀπὸ πιστέψει θηλυκοῦ στὰ δίμουρά ντου λόγια,
δὰ τούρθουνε πρίκες, καημοὶ καὶ μαῦρα μοιρολόγια.
- 104⁴ Ἄσπρος γεννᾶται ὁ κόρακας καὶ μαῦρος καταντίζει
κι ἀπὸ πιστέψει θηλυκοῦ στὴ φυλακὴ καθίζει.
- 105¹² Ἄσπρος γεννᾶται ὁ κόρακας καὶ μαῦρα ἔν' τὰ φτερά ντου
κι ἀπὸ πιστέψει θηλυκοῦ πολλὰ ἔν' τὰ βάσανά ντου.
- 106⁴ Σκίσου, καρδιά μου, γίνου δυὸ φέτες ὡσάν ἀπίδι,
ὄντὲ θωρεῖς τὴν ἀγαπῶ καὶ μὲ πολλοὺς προδίδει.
- 107⁴ Μὰ ἔγω δὲν ἔχω ἄλλοῦ φιλιὰ, μόνο τὴν ἐδικὴ σου,
γιατὶ ἐπαραδόθηκα στ' ἀγγελικὸ κορμί σου.
- 108¹² Τὸν ἀγαπῶ ἀγαποῦν πολλές, τὸν θέλω θέλουν ὄλες,
κιὰν τόνε πάρω ἀμοναχὴ, σφάκελα νάχουν ὄλες.
Μ' ἂν τόνε πάρουνε κι αὐτές, ἀλλίμονο σ' ἐμένα,
ποῦ δὰ ραῖσει κι ἡ καρδιά νὰ βγάνει μαῦρον αἷμα.
- 109¹⁸ Ἀσκημὴ τήνε θέλω ἔγω τὴν ἀγαπητικὴ μου,
νὰ μὴν τὴν ἀγαπᾶ κιανεῖς, νάναι μοναχικὴ μου.
- 110¹² Μπερμπάντῃ τόνε θέλω ἔγω τὸν ἀγαπητικὸ μου,
νὰ μὴν τὸν ἀγαπᾶ κιαιμιά, νάναι μοναχικὸς μου.
- 111¹⁸ Μιὰν παντρεμένην ἀγαπῶ κι ἔχει καὶ δυὸ παιδάκια,
νὰ πέμπω τόνα στὸ νερό, τ' ἄλλο στὰ ξυλαράκια.
- 112¹⁸ Μιὰν παντρεμένην ἀγαπῶ κι ὁ Θεὸς νὰ τὴ φωτίσει,
τὸν ἄντρα νιζης ν' ἀπαρνηθεῖ κι ἐμένα ν' ἀγαπήσει.

²⁶ ἀποφεύγω—²⁷ πρόσωπο.

Μ. 103. *Passow* σ. 551 ἀρ. 712.—Μ. 109. *Γιανναράκις* σ. 274 ἀρ. 128.—Μ. 111. *Προμηθεὺς*
1933 ἀρ. 200.

- 113¹⁸ Μιάν παντρεμένην ἀγαπῶ κι ἴντα νὰ βάνει ὁ νοῦς τσης,
κι ἴντα νὰ λέει καθ' ἀργὰ τοῦ κερατᾶ τ' ἀντρούς τσης.
- 114¹² Βασιλικὸς κιάν ξεραθεῖ, τῆ μυρωδιὰ τὴν ἔχει,
κι ἀγάπη μου γκιάν παντρευτεῖ, τὴν ἔγνοια μου θάν ἔχει.
- 115¹² Ἀγάπα τον τὸν ἄντρα σου κι ἀγάπα με κι ἐμένα,
κάνε του δυὸ ποκάμισα κι ἐμένα κάνε ἕνα.
Ἐκεινοῦ νάν' ἀπὸ λινό, κι ἐμένα ἴπο μετὰξι,
νὰ πρωτολύσει²⁸ τὸ λινό κι ἐμένα νὰ βαστάξει²⁹.
- 116¹⁴ Μικρὴ μικρὴ παντρεύτηκα κι ἐπῆρα τὴ χαρὰ μου
κι ἐδὰ θωρῶ το' ἀπάντρευτους καὶ καίγετ' ἡ καρδιά μου.
- 117¹⁸ Παραπονιάρη, μὴ γρινιᾶς, ζηλιάρη, μὴ ζηλεύεις
κι ἐγὼ γκιάν ἐπαντρεύτηκα ἐσὺ δὰ μὲ χαϊδεύεις.
- 118²⁶ Ἦθελα καὶ νὰ κάτεχα γιὰ ποιὰ πονεῖ ἡ καρδιά σου
ποιὰ βρίκει τὴν παράδεισο μέσα στὰ σωθικά σου.

²⁸ πρωτολιώσει, πρωτοκαταστραφεῖ—²⁹ διατηρηθεῖ.

Μ. 114. Ἀραβαντινὸς σ. 308.—Μ. 115. Ἀραβαντινὸς σ. 308.

15. ΓΝΩΜΙΚΑ

- 1¹² Στῆ γειτονιά μας ζάχαρη κι ἐμεῖς τὴν πεθυμοῦμε,
κι ἔρχοντ' ἀπ' ἄλλη γειτονιά καὶ μᾶς τὴν ξεπουλοῦνε.
- 2¹² Τ' ἄχι δεντρὸ δὲ γίνεται, δὲ βρίσκεται στὰ δάση,
μὰ βρίσκεται στ' ἀχείλι ντου ἀπ' ἀγαπᾶ καὶ χάσει.
- 3¹² Τσῆ θάλασσας τὰ κύματα ξεσποῦνε στ' ἀκρογιαλί,
σὰν τῆ φουρτούνα τσῆ καρδιᾶς φουρτούνα δὲν εἶν' ἄλλη.
Γιατὶ ἡ φουρτούνα τσῆ καρδιᾶς δὲν ἔχει ποῦ ξεσπάσει,
δὲν ἔχει πέτρες νὰ χτυπᾶ κι ἀκρογιαλιά ν' ἀράσσει.
- 4¹⁰ Ὅποιος δὲν εἶναι κουζουλὸς κι ὅποιος δὲν ἔχει γνώση
δὲν ἐπαντρεύτηκε ποτὲ καὶ νὰ μὴ μετανιώσει.
- 5¹² Καὶ τὸ πουλί, πού 'ναι πουλί, νὰ παντρευτεῖ γυρεύγει,
πάει καὶ μπλέκει¹ στὴ σκλαβιά, τῆ λευτεριά ξεφεύγει.
- 6³¹ Ὅποιος δὰ πὰ νὰ παντρευτεῖ νὰ μὴν τὸ μετανιώσει,
πρέπει γιὰ νάναι κουζουλὸς καὶ νὰ μὴν ἔχει γνώση.
Μὰ πάλι ἂν εἶν' καὶ κουζουλὸς καὶ νὰ μὴν ἔχει γνώση,
δὰ θυμηθεῖ τσῆ λευτεριᾶς καὶ δὰ τὸ μετανιώσει.
Ἄχι, παντέρμη λευτεριά, πού σ' ἔχει καὶ σὲ χάσει,
τὰ νιάτα ντου σκλαβώνει τα νὰ σὲ ξαναγοράσει.
- 7¹⁸ Κλαίει τ' ἀμπέλι ἀκλάδευτο, κλαίει καὶ κλαδεμένο,
κλαίει κι ὁ νιὸς ἀπάντρευτος, κλαίει καὶ παντρεμένος.
- 8¹⁸ Ἡ λευτεριά βασίλειο κι ἡ παντρειγιά καδένα,
διάλεξ', ἀγαπημένο μου, ἀποῦ τὰ δυὸ τὸ ἕνα.
- 9³⁸ Ἐναν πουλάκι τὴν αὐγὴ ἤκλαιγε λυπημένα,
γιατὶ 'χεν τῆ φωλιά ψηλὰ καὶ τὰ φτερά κομμένα.
- 10³⁸ Μὴν τότε κλαῖς τὸν ἀετὸ ἀποῦ πετᾶ ὄντὸ βρέχει,
μὰ κλαῖγε τὸ μικρὸ πουλί ὁποῦ φτερά δὲν ἔχει.

¹ μπερδεύεται.

- 11¹³ Κιανείς δὲν ἐγεννήθηκε νὰ ζεῖ χωρὶς μεράκι,
νὰ μὴν ποτίζει τὸ κορμὶ παντοτινὰ φαρμάκι.
- 12¹¹ Σὰν πάει ἡ κόρη δεκοχτῶ κι εἴκοσι τὸ κοπέλι,
ὁ γεῖς ἀποὺ τὸν ἄλλο ντως κατέχει το ἴντα θέλει.
- 13¹² Κρίμας ἐσένα, γιασεμί, καὶ ταίρι νὰ μὴν ἔχεις,
κι ἐγὼ νάμαι τὸ ταίρι σου καὶ νὰ μὴν τὸ κατέχεις.
- 14¹² Ἐδὲ ντουμάνι² καὶ φωθιά, ἐδὲ φωθιά καὶ λόχη³,
τὸ πράμα νὰ θωρεῖ κιανείς κι ὕστερα νὰ μὴν τόχει.
- 15¹³ Ὅσο σιμώνω στὴ φωθιά, καίει με καὶ κεντᾶ με,
τόσο καὶ ξανανιώνει με, γιατρεύει καὶ φελᾶ με.
- 16²⁷ Μέλι βαστᾶς ; μὴ φᾶς πολὺ κι ἀνεκατώσει⁴ ἡ ψή⁵ σου,
μὴν πολυσυνορίζεσαι, μικρὸ μου, τσ' ὄρεξής σου.
- 17¹³ Μὰ τὸ κρασί ὁ μαρουβάς στὸν πόνο γιαιτρικό 'ναι
κι ἡ χήρα μὲς στὴ γειτονιά νὰ βρίσκεται καλὸ 'ναι.
- 18²⁶ Ὅμορφα πᾶν τὰ πρόβατα μὲ τὰ φιλά λεράκια⁶
ὁμορφα πᾶν κι' οἱ κοπελιές μὲ ντεληκανιδάκια⁷.
- 19⁷ Ἡ πέρδικα κι ἡ κοπελιά κάνει καλὸ κυνήγι,
μὰ θέλει γληγορότητα πρίχου σκωθεῖ νὰ φύγει.
- 19^α 12⁴ Ἡ πέρδικα κι ἡ κοπελιά κάνει κακὸ κυνήγι,
σὰν εἶν ὁ κυνηγὸς καλὸς, μπορεῖ νὰ μὴν τοῦ φύγει.
- 20¹² Σὰν εἶν' ὁ κυνηγὸς καλὸς κι ὁ σκύλος λαγονάρης,
δὲν τὸν ἀφήνει τὸ λαγὸ δυὸ ζάλα νὰ τοῦ πάρει.
- 20^α 7⁷ Σὰν εἶν' ὁ κυνηγὸς καλὸς κι ἡ πέρδικα δεμένη,
πρίχου νὰ παίξει μπαλωθιά τὴν ἔχει σκοτωμένη.
- 21¹⁹ Σὰν εἶν' ὁ κυνηγὸς καλὸς κι ὁ σκύλος νὰ κατέχει,
δὲν τὸν ἀφήνει τὸ λαγὸ, στὸ ζάλο τὸν ξετρέχει.
- 22¹⁸ Ἀσπρο γαρέφαλο βαστῶ, γυρεύω νὰ τὸ βάψω,
κι ἀνὲν πετύχει στὸν μπογιά, πολλὲς καρδιές δὰ κάψω.
Δὰ κάψω νιούς, δὰ κάψω νιές, δὰ κάψω παλικάρια,
δὰ κάψω τὴν ἀγάπη μου μέσα στὰ φυλλοκάρδια.

2 πυκνὸς καπνός—3 βαριά ζέστη ἀνυπόφορη, κουφόβραση,—4 σούρθει νὰ κάνειε
ἐμετό—5 ψυχὴ—6 μικρὰ κουδοῦνια—7 παλικάρια.

- 23¹² Ἡ θάλασσα τρώει βουνά καί τὰ βουνά λιοντάρια
κι οἱ κοπελιές οἱ-γι-ἄμορφες τρώνε τὰ παλικάρια.
- 24¹⁸ Τὸ κυπαρίσσι τὸ λιανὸ ἀέρας τὸ σελώνει*,
τὴν κοπελιά τὴν ἄγρια ὁ νιὸς τήνε μερώνει.
- 25⁶ Ἄγριγο*, πῶς ἐμέρωσες, κι ἡμερο, πῶς ἐπιάστης
κι ἀκαταδίκαστο πουλί, πῶς ἐκαταδικάστης ;
- 26¹⁸ Ἄγριο, πῶς ἐμέρωσες, κι ἡμερο, πῶς ἐγίνης,
κι ἀκαταδίκαστο πουλί, καί ποιὸς σὲ κατακρίνει ;
- 27¹⁸ Ὅσο πατεῖς τὴν ἔχερη¹⁰ τ' ἀλέτρι χαμηλώνει,
κι ὅσο μιλεῖς τσὴ κοπελιᾶς κείνη κοντὰ σιμώνει.
- 28⁹ Χαρὰ στὴ μοῖρα σας, βουνά, χαρὰ στὸ ριζικό σας,
ἀποὺ δὲν ἀνιμένετε ποτὲ τὸ θάνατό σας.
- 29¹⁸ Χαρὰ στὴ μοῖρα σας, βουνά, ποὺ χάρο δὲ φοβᾶστε,
μόν' ἀνιμένετ' ἀνοιξη, νὰ πρασινολογᾶτε.
- 30²⁰ Χαρὰ στὴ μοῖρα σας, βουνά, χαράκια ριζωμένα,
ποὺ θάνατο δὲν ἔχετε κι εἶστε φχαριστημένα.
- 31²⁰ Ἀπάνω Κόσμε ψεύτικε, καί ποιὸς δὰ σὲ κερδαίνει,
ἢ θάλασσα καί τὰ βουνά καί τὸ νερὸ ποὺ τρέχει.
- 32⁹ Τοῦτον τὸν κόσμο, νούρι μου, ἄλλοι τὸν εἶχαν πρῶτα,
ἐδὰ τὸν ἔχομε κι ἐμεῖς, μὰ δὲ μᾶς τὸν ἐδῶκα.
- 33¹⁸ Χαρεῖτε νιοί, χαρεῖτε νιές, χαρεῖτε παλικάρια,
κι ἐβάλανε τὸ χάρο μας νὰ κουβαλεῖ δοκάρια.
- 34²⁰ Χαρεῖτε νιοί, χαρεῖτε νιές, κι ἡ μέρα ὄλο βραδιάζει
κι ὁ χάροντας τσί μέρες μας καλὰ τσί λογαριάζει,
- 35¹³ Χαρεῖτε, νιοί, χαρεῖτε, νιές, τὰ δροσερά σας νιάτα,
γιατὶ περνοῦν καί χάνονται, φεύγουν, ἀνάθεμά τα.
- 36³³ Ἴντα τὰ θέλει καί κιανεῖς τὰ πλοῦτη στὴ ζωὴ ντου,
μιὰν πήχη γαλανὸ πανί δὰ ντύσουν τὸ κορμί ντου.

8 λυγίζει—9 ἄγριο—10 τὸ μέρος ποὺ κρατεῖ ὁ γεωργὸς τὸ ἀλέτρι.

Μ. 23. *Λαογρ. τ. 5 σ. 587 ἄρ. 41.*—Μ. 24. *Γιανναράκης σ. 286 ἄρ. 229, Passow σ. 580, ἄρ. 1015, Λαογρ. τ. 10 σ. 36 ἄρ. 14, Προμηθεὺς 1933 ἄρ. 204, 1935 ἄρ. 255.*—Μ. 27. *Σπυριδάκης σ. 25, Κριάρης σ. 477.*—Μ. 32. *Προμηθεὺς 1935 ἄρ. 250.*—Μ. 33. *Ἀραβαντινὸς σ. 354.*—Μ. 34. *Baud-Bovy σ. 137.*

- 37³³ Ποτέ μου δὲν ἐζήλεψα σὲ πλούτη καὶ σὲ κάλλη,
μόνο στὸ λυγερὸ κορμί, στὸ σκεφτικὸ κεφάλι.
- 38¹⁸ Ποτέ μου δὲν ἐζήλεψα ὅτινα χάσω πράμα,
γιατὶ ποτέ τὰ πράματα ἀθρώπους δὲν ἐκάμα.
- 39¹⁰ Κάλλη καὶ νιάτα χάνονται καὶ πλούτη μπαταλεύγουν,
ἢ δόξα μόνο κι ἡ τιμὴ εἶναι ποὺ βασιλεύγουν.
- 40¹² Κάλλη καὶ νιάτα φθείρονται κι ὁ ἄθρωπος φτωχαίνει,
κι ἡ νιότη κι ἡ παλικαριά ὀπίσω δὲ γιαγέρνει.
- 41¹² Μὰ σὰν ὑπάρχει θάνατος τί μ' ὠφελοῦν τὰ πλούτη;
ὡσὰν τὸ λούλουδο τῆ γῆς εἶν' ἡ ζωὴ μας τούτη.
- 42¹⁸ Ὁ Κάτω Κόσμος νάτονε γλυκὺς σὰν τὸν Ἀπάνω,
ποτέ δὲν ἐφοβούμουνε πὼς ἤθελα ποθάνω.
- 43³⁰ Δὲν εἶναι θάνατος γλυκὺς σὰν τὴν παντέρμη μπάλα,
ποὺ τήνε παίρνει τὴν ψυχὴ μὲ δίχως λιγομάρα.
- 44¹¹ Νάθελα ν' ἀγοράζοντον ὁ θάνατος μὲ μάλι¹¹,
ἤθελα νάναί στὸ φτωχὸ μιὰν ἀδικιὰ μεγάλη.
- 45³¹ Ὡσὰν πλουτίσει ὁ ἄθρωπος θαμπώνεται τὸ φῶς του
καὶ δὲ γνωρίζει τὸ φτωχό, ἂν εἶναι κι ἀδερφός του.
- 46³¹ Ἴντα τὰ θέλω τὰ λεφτὰ νὰ τὰ βαστώ στὴν τσέπη
καὶ νὰ μὴ συμμορφώνομαι στὸν κόσμο ἴσα ποὺ πρέπει!
- 47¹⁸ Ὡσὰ δὲν ἔχει καὶ κιανεὶς νὰ σεῖ τὴν κεφαλὴ ντου,
ἀρνοῦνται τον κι οἱ φίλοι ντου καὶ ὄλοι οἱ-γι-ἐδικοί ντου.
- 48¹⁸ Τὸ νέο κλαῖν τὰ κάλλη ντου, τὸ γέρο τὰ παιδιὰ ντου,
τὸν ἄκλερο, τὸν ἄτεκνο, τ' ἀμπελοχώραφά ντου.
- 49¹² Ποτ' ἄθρωπος μὴν παινεθεῖ πὼς ἔχει νοῦ καὶ γνώση,
ὡστὸ νὰ δεῖ τὴ μοίρα ντου πὼς δὰ τότε ποδώσει.
- 50¹² Τῆ μοίρας εἶν' τὸ φταίξιμο, ποὺ στέκει καὶ μοιράζει,
τὸν ἕνα βάνει στὰ ψηλά, τὸν ἄλλο κατεβάζει.
- 51¹² Ἐτσά 'ν' τζῆ σφαίρας ἢ στροφῆ, τῆ μοίρας τὸ παιγνίδι,
νὰ παίρνει ἀποὺ τὴ μιὰ μεριά στὴν ἄλλη νὰ τὰ δίδει.

11 περιουσία, βίος, πράματα.

Μ. 51. Ἐρωτόκριτος Δ' σ. 258 στ. 615.

- 52¹⁸ Ἐτσά 'ν' τζῆ σφαίρας ἡ στροφή, τῆ μοίρας τὸ παιγνίδι,
τὸν ἕνα κάνει καὶ γελᾷ τὸν ἄλλο καὶ μανίζει¹⁹.
- 53²¹ Τοῦτος ὁ κόσμος, μάθια μου, ρόδα¹⁹ 'ναι καὶ γυρίζει,
τὸν ἕνα κάνει καὶ γελᾷ τὸν ἄλλο καὶ μανίζει.
- 54¹⁸ Τὸ κισιμέτι^{13α} δὲ βουλᾶ, τ' ἀσήμι δὲ σκουριαίνει,
κι ὅτι 'ν' ἀπὸ τὸ Θιὸ γραφτὸ ὀπίσω δὲ γιαγέρνει.
- 55²¹ Ἡ -γι- ἄσκημη τὸ ριζικὸ παντοτινὰ βαστᾶ το,
στὸ ἔμπα¹⁴ ντζης, στὸ ἔβγα¹⁵ ντζης, στὴ φτέρνα ντζ' ἀπὸ κάτω.
- 56⁵ Ἐτσά τὸ φέραν οἱ καιροὶ κι οἱ μαυρισμένοι χρόνοι,
νὰ παίζει ὁ λύκος μὲ τ' ἀρνὶ κι ὁ κοῦκκος μὲ τ' ἀηδόνη.
- 57²⁶ Τῆ τύχης τὰ γραφόμενα κιανεὶς δὲν τὰ γνωρίζει,
μόνον ὁ Παντοδύναμος, π' ἀστράφτει καὶ χιονίζει.
- 58¹⁸ Στάλα καὶ στάλα τὸ νερὸ τὸ μάρμαρο τρυπᾶ το,
τὸ πρᾶμα ποῦ μισᾷ κιανεὶς γυρίζει κι ἀγαπᾶ το.
- 59¹² Ὁμορφον εἶναι τ' ὁμορφο κι ὄλοι ὁμορφο τὸ λέσι,
πάλι τὸ πλιά μορφύτερο σ' ὄλο τὸν κόσμον ἀρέσει.
- 60¹⁸ Ἀρὰ καὶ ποῦ¹⁶ θὲ νὰ βρεθεῖ, ἀρὰ καὶ ποῦ δὰ λάχει,
κὸρη μὲ τὰ ξαθὰ μαλλιά καὶ μαῦρα μάθια νάχει.
- 61¹⁸ Κερά λακκουδοπήγουνη μὴν τὴ ρωτᾶς γιὰ κάλλη,
μόνο τὴ ρῶτα ἀνὲν μπορεῖ νὰ στέσει τὸ τσικάλι.
- 62¹² Μικρὴ κοπελοπούλα μου, στόλιζε τὸ λαιμό σου,
νὰ τόνε πάρεις μερακλή τὸν ἀγαπητικό σου.
- 63³ Ὅτινα δεῖς τὴν ὄρνιθα καὶ κακαρίζει ὀμπρός σου,
ντελόγο τὸ κατάλαβε πὼς εἶν' τ' ἀβγὸ δικό σου.
- 64⁴ Ὅτινα δεῖς τὴν ὄρνιθα τ' ἀβγὸ νὰ ξενοκάνει¹⁷,
ντελόγο θέλει σφάξιμο καὶ βάρμα στὸ τηγάνι.
- 65¹² Ὁ κερατὰς τοῦ κερατᾶ σὰν κλίνει τοῦ κεράτου
μέλι καὶ γάλα γίνεται μὲ τὴ νοικοκερά ντου.
- 66¹² Τὰ πόδια σκώνουν τὸ κορμὶ κι ἡ κεφαλὴ τὴ γνώση,
κι ἀμοναχὸς τοῦ ἄθροπος ὡς θέλει δὰ ποδώσει.

12 θυμῶνει—13 τροχός—13α κισμέτ, μοίρα—14 στὴν εἴσοδο—15 στὴν ἐξοδο—16 ἀριά
καὶ ποῦ, σπάνια—17 νὰ τὸ γενεᾶ σὲ ξένη φωλιά.

- 67¹⁸ Ἡ κεφαλὴ κάνει πολλά καὶ τὸ κορμὶ παρτέρνει¹⁸
κι ἄθρωπος μὲ τὰ χέρια ντου τὰ γόνατά ντου δέρνει.
- 68¹⁸ Μιὰ μαύρη πέτρα τοῦ γιαλοῦ δὰ βάλω προσκεφάλι,
κι ὅτι παθαίνει τὸ κορμὶ τὰ φταίει τὸ κεφάλι.
- 69⁹ Ἀμοναχὸς τοῦ ἄθρωπος ἀτός του κι ἀπατός του
ὅτι δὰ κάμει τοῦ κορμιοῦ δὲν τοῦ τὸ κάνει ὀχτρός του.
- 70¹² Ἀθρῶπος δίχως γράμματα καὶ μόνο μὲ τὸν τρόπο
κάνει καὶ κλαῖνε καὶ γελοῦν τὰ μάθια τῶν ἀθρώπων.
- 71¹² Ἀθρῶπος δίχως γράμματα κάνει τὸν ἀπατό ντου
ὁ κόσμος νὰ τὸν ἀγαπᾶ, νὰ λέει τὸ καλὸ ντου.
- 72¹² Ἀθρῶπος δίχως γράμματα καὶ μόνο μὲ τὴ γνώση,
μπορεῖ ν' ἀνέβει στὸ βουνὸ λιοντάρι νὰ μερώσει.
- 73¹⁸ Ἀθρῶπος σσι νεότες του κάνει, μὰ δὲ λογιάζει,
σὰν ἔρθει ὁ νοῦς στὴν κεφαλὴ ὅλα τὰ λογαριάζει.
- 74¹² Ὁ ὕστερος μετανιωμὸς τὸν ἄθρῶπο νταλντίζει^{18α},
πρίχου νὰ πέσει στὰ πηλὰ πρέπει νὰ ντουχιουντίζει.
Πρίχου νὰ πέσει στὰ πηλά, τὰ ρουχα ντου νὰ γράνει,
χίλια σαπούνια καὶ νερὰ τὸ στύμμα¹⁹ μπλιὸ δὲ βγάνει.
- 75¹⁸ Ὅποιος τὰ ὕστερα μετρᾶ, πρίχου κοντὰ σιμῶσει,
ἐκεῖνος δὲ μπορεῖ ποτὲ νὰ στερομετανιώσει.
- 76¹⁸ Τοῦτος ὁ κόσμος ἔν βαθύς, κιανεῖς δὲν τότε βγάνει,
ὅποιος τὰ ὕστερα μετρᾶ, κερδίζει, μὰ δὲ χάνει.
- 77⁹ Τοῦτος ὁ κόσμος ἔν βαθύς, κιανεῖς δὲν τότε βγάνει,
κι ὅποιος τὰ ντρέτα προπατεῖ, κερδίζει, μὰ δὲ χάνει.
- 78¹⁸ Τοῦ κακομοίρη τὸ κερί, ἂν ἄψει κιόλας, σβήνει,
γιατὶ τοῦ καλορίζικου ἡ μοίρα δὲν τ' ἀφήνει.
- 79³⁸ Ὅποια καρδιά πονεῖ πολὺ, γλήγορα δὰ ραῖσει
καὶ θάρθει ὁ χάρος νὰ τὴ βρεῖ νὰ τὴν παρηγορήσει.
- 80⁹ Ἀποῦ ἄχει ἀντροὺς παλικαριά καὶ πονηριά δὲν ἔχει,
ἄδικα βασανίζεται, μὰ πράμα²⁰ δὲ γατέχει.

18 παθαίνει, ὑποφέρει—18α τὸν καταστενοχωρεῖ—19 τὸ λεκὲ τὸν ἀνεξίτηλο—20 τίποτε.

Μ. 70. Ἐρωτόκριτος Α' σ. 35 στ. 929.—Μ. 75. Ἐρωτόκριτος Γ' σ. 133 στ. 293.

- 81¹⁵ Μάθια πού δύσκολα γελοῦν, μάθια π' ἄργοῦν νὰ κλάψουν,
αὐτὰ τὰ μάθια τὰ μισῶ, γιατί θέλουν νὰ βλάψουν.
- 82¹⁶ Μάθια πού εὐκόλα γελοῦν, εὐκόλα πάλι κλαίνε,
αὐτὰ τὰ μάθια τ' ἀγαπῶ, γιατί καλὸ μοῦ θένε.
- 83²¹ Μάθια πού δύσκολα γελοῦν, δύσκολα πάλι κλαίνε,
μάθια πού ἀγαποῦν πιστὰ ἀθρώπου δὲν τὸ λένε.
- 84¹² Μοῦ τόπεν ἕνας γεροντῆς καὶ δὲν ἐβγήκεν ψεύτης,
πὼς εἶν' τὰ μάθια τσῆ καρδιᾶς ἀλάθευτος καθρέφτης.
- 85¹² Ὡς εἶν' ἡ θάλασσα βαθιά, βαθιά θεμελιωμένη,
ἐτσὰ θεμέλιωνε κι ἐσύ, νὰ βγαίνεις κερδαιμένη.
- 86¹² Τρία θαρρῶ 'ν' τὰ πράματα πού δὲ χωροῦν στὸ σπῆτι,
δυὸ κούνελοι, δυὸ πετεινοί, κι ἡ πεθερὰ κι ἡ νύφη.
- 87¹² Τὸ λένε ὄλοι οἱ-γι-ἄρχοντες κι ὄλοι οἱ γραμματισμένοι,
πὼς τὸ βασιλικάπιδο ὁ χοῖρος τὸ κερδαίνει.
- 88¹² Τὸ λένε ὄλοι οἱ-γι-ἄρχοντες, κατέχομέν το κι ὄλοι,
ἄθρωπος νάν' ἀπὸ γενιὰ καὶ νάναι κι ἀπὸ σόι.
Μὰ σὰ δὲν εἶν' ἀπὸ γενιὰ καὶ νάναι κι ἀπὸ σόι,
κρίμας τὰ ροῦχα πού φορεῖ καὶ τὸ ψωμί πού τρώει.
- 89²¹ Μὴν τὸ πιστέψεις πὼς ποτὲ ἄθρωπος τοῦ παιδιοῦ ντου
δὰ μὴν τ'ἀφήσει μοιρασὰ τσί πράξεις τοῦ σογιοῦ ντου.
- 90¹⁸ Ποτέ σου μὴν ἀνερωτᾶς ἄθρωπο κουρασμένο
περίττα νάν' ἀπὸ μακρὰ καὶ δρόμο ἐρχομένος
δὸς του νὰ φάει καὶ νὰ πιεῖ γιὰ νὰ καλοκαρδίσει
κι ἀπὸ κἀτσε ρώτα τον γλυκὰ νὰ σοῦ μιλήσει.
- 91¹² Ἀνάθεμα πού βρεῖ καιρὸ²¹ κι ἄλλον καιρὸ ἀνιμένει,
γιατί ὁ καιρὸς τὰ πράματα ξανάστρουφα τὰ φέρνει.
- 92¹⁸ Πού 'χει τὰ θάρρη ντου στὸ Θιὸ ἀδείπνητος δὲ θέτει,
κιὰ θέσει καὶ κιαμιὰ φορὰ ὁ ὕπνος τότε θρέφει.
- 93¹² Ποτέ σου ἀπὸ ἄθρωπο καλὸ νὰ μὴν ὀλπίζεις,
κι ἀνὲ σοῦ κάμει καὶ κινεῖς, Θεὸς τότε φωτίζει.

21 εὐκαιρία.

Μ. 91. Ὡδ. Ἀθηνῶν σ. 106.

- 94³¹ Θέ μου μεγαλοδύναμε, π' ὄλα τὰ φέρνεις δίκια,
ποτέ μὴ ρίχνεις κοπελιά σὲ χηρεμένου ἀνύχια.
- 95¹⁶ Θέ μου μεγαλοδύναμε, ἀποὺ τὰ κρίνεις δίκια,
ποὺ κάνεις σὰν τὴ ζάχαρη τοῦ κάμπου τὰ ροδίκια.
- 96⁹ Ἀπ' ὄλα τ' ἄστρα τ' οὐρανοῦ τὸ πλιά μικρό' χει γνώση,
ἀπ' ἀκλουθᾶ τοῦ φεγγαριοῦ ὥστε νὰ ξημερώσει.
- 97³¹ Τὸ Μάρτη δείχνουν τ' ἄλογα καὶ τὴ Λαμπρὴ κοπέλες
καὶ τὸ μεσοσαράκοστο χωρίζουν οἱ μασέλες.
- 98³⁴ Ποιὸς εἶδε μὲς στὴ θάλασσα κριθάρι φυτρωμένο,
χρυσάγκαλο, χρυσόφυλλο, χρυσοκοντυλωμένο!
- 99¹² Κιὰν ἔχεις δεκοχτῶ γαμπροὺς καὶ δεκοχτῶ νυφάδες,
κακὸ βορόσκιο²² κάνουνε οἱ ξένες ἀχιμάδες²³.
- 100¹⁸ Στὸν ψεύτην κόσμο τίποτας ἄθρωπος δὲν κερδίζει,
μόνο καημοὺς καὶ βάσανα τὸ στῆθος του γεμίζει.
- 101¹² Ἀπομονὴ τὸ ἀπομονῆς ἄθρωπος πρέπει νάχει,
γιὰ νὰ τὰ ποδαινάζεται²⁴ καλὸ κακὸ τοῦ λάχει.
- 102¹² Ἀπομονή, πουλάκι μου, εἶναι πράμα μεγάλο,
καὶ σὰν αὐτὴ γιὰ τὴν πληγὴ βοτάνι δὲν εἶν' ἄλλο,
ποὺ δροσερεύγει τὴν πληγὴ, τὸν πόνο ξαλαφρώνει,
καὶ μετ' αὐτὴ γιαιτρεύονται, πουλάκι μ', ὄλοι οἱ πόνοι.
- 103¹² Ἀποὺ 'χει τὴν ἀπομονὴ τρώει τ' ἀβγὸ σφουγγάτο,
κι ἀποὺ δὲν ἔχει κιαολιάς²⁵ τρυπᾶ το καὶ ρουφᾶ το.
- 104¹¹ Ἀποὺ 'χει τὴν ἀπομονὴ τὸ πεθυμᾶ θωρεῖ το,
μ' ἀλήθεια τὸ κορμάκι ντου πολλὰ κατηγορεῖ το.
- 105¹² Ἀποὺ 'χει τὴν ἀπομονὴ τὸ πεθυμᾶ νικᾶ το,
μ' ἀλήθεια τὸ κορμάκι ντου πολλὰ κατηγορᾶ το.
- 106¹⁸ Μὲ τὸ σιγὸ σιγὸ νερὸ φυτρώνει τὸ ροδίκιο,
κι ἀγάλι' ἀγάλια γίνεται τοῦ πασανοῦς τὸ δίκιο.
- 107¹² Σὰ θέλει ὁ Παντοδύναμος, τὴ σφάκα κάνει μέλι
καὶ βάνει καὶ τὸν ἄθρωπο στὸν τόπον ἀποὺ θέλει.

22 κάθε τι (φράχτης, τοῖχος κτλ.) ποὺ κόβει τὸν ἀέρα, καὶ μεταφ. ποὺ προστατεύει
—23 θάμνοι—24 ὑπομένει—25 καθόλου.

Μ. 102. Ἐρωτόκριτος Δ' σ. 259 στ. 671.—Μ. 104. Γιανναράκις σ. 263 ἀρ. 39.

- 108⁸⁸ Μὲ τὸν καιρὸ τὰ δύσκολα καὶ τὰ βαρὰ λαφραίνουν
 κι οἱ πληγωμένους οἱ καρδιῆς μὲ τὸν καιρὸ ντως γιαινουν.
- 109⁸⁹ "Όλα τὰ ξύλα στὸ βουνὸ δὲ μοιάζει τόνα τ' ἄλλο,
 τόνα εἰκόνα γίνεται καὶ κάρβουνο τὸ ἄλλο.
- 110¹² "Όχι στὰ πόδια τοῦ βουνοῦ, ὅσον ψηλὸ γκιάν εἶναι,
 καλλιὰ σὲ λόφο χαμηλὸ καὶ στὴν κορφὴ ντου μῆνε.
- 111¹² Στὸ χιόνι χτίζεις τὴ φωλιά, κακὰ θεμέλια βάνεις,
 μὲ τὰ βυργιά²⁶ καὶ τὰ φτερὰ τὸν κόπο μόνο χάνεις.
 'Ό ἥλιος ὄντὲ πρωτοβγεῖ, τὸ χιόνι θὲ νὰ λύσει
 καὶ τὰ φτερὰ καὶ τὰ βυργιά ὅλα δὰ τὰ σκορπίσει.
- 112⁸⁹ Ψηλὰ τὴ χτίζεις τὴ φωλιά καὶ χαμηλώνει ὁ κλώνος
 καὶ δὰ σοῦ πάρουν τὸ πουλί, νὰ σοῦ πομεῖνει ὁ πόνος.
- 113⁸⁶ Ψηλὰ τὴ χτίζω τὴ φωλιά, γιατί καταλαβαίνω
 πὼς ἔχω ἀδύνατα φτερὰ καὶ πλιά ψηλὰ νὰ βγαίνω.
- 114⁹ "Όποιο πουλί ψηλοπετᾶ, στὸν οὐρανὸ νὰ φτάξει,
 στὸ χαμηλότερο κλαδι δὰ πάει νὰ κοιτάξει.
- 115²⁶ "Όποιο πουλί ψηλοπετᾶ, στὸν οὐρανὸ νὰ φτάξει,
 στὸ χαμηλότερο κλαδι τοῦ γράφει ὁ Θεὸς νὰ κάτσει.
- 116³¹ "Όποιο πουλί ψηλοπετᾶ καὶ ψηλοπεταρίζει,
 τὸ χαμηλότερο κλαδι τοῦ γράφει ὁ Θεὸς νὰ ρίξει.
- 117¹⁸ "Όποιο πουλί ψηλοπετᾶ, κείνο φωθιὰ τὸ βρίσκει,
 καὶ καίγοντ' οἱ φτεροῦγες του καὶ πέφτει καὶ βαρίσκει²¹.
- 118³¹ Μὰ ἐγὼ τὴ χτίζω τὴ φωλιά στὸ πλιά ψηλὸ κλωνάρι,
 καὶ δὲ μπορεῖ ἄλλο πουλί ποτὲ νὰ μοῦ τὴν πάρει.
- 119³¹ Πρὶν νὰ βρωμέσει ἡ πληγὴ, τσῆ βάνουν τὸ βοτάνι,
 καὶ τ' ἄρρωστάρη φέρνουνε γιατρὸ πρὶν νὰ ποθάνει.
- 120¹³ Τέσσερα πόδια 'χει ὁ λαγός, τέσσερα τὸ τραπέζι,
 τέσσερα κι ὁ ντεληκανῆς ἀπ' ἀγαπᾶ καὶ παίζει.

26 βρόα — 27 πληγώνεται.

Μ. 108. 'Ερωτόκριτος Γ' σ. 231 στ. 1631. — Μ. 111. 'Ερωτόκριτος Γ' σ. 177 στ. 123.—
 Μ. 112. Κριάσης σ. 476, 'Εκλογές σ. 193 ἄρ. σε'. — Μ. 113. Σπυριδάκης σ. 36. — Μ. 114.
 'Εκλογές σ. 262 ἄρ. θ'. — Μ. 117. 'Ερωτόκριτος Α' σ. 13 στ. 341.

- 121⁹¹ Τὸ στᾶρι κάνει κόλυβα καὶ τὸ κριθᾶρι πίτα,
κι ἀνεγυριστικὰ²⁸ μιλῶ, κιὰν ἔχεις γνώση γρίκα.
- 122¹² Ψεύτισ' ὁ κόσμος κι ὁ ντουνιάς, ἐψεύτισε κι ἡ σφαίρα,
φίλο δὲ βρίσκεις μπιστικὸ τῆ σημερινῆν ἡμέρα.
- 123¹⁴ Δὲ θέλω ψεύτικη φιλιὰ νὰ θέλει μεραμέτι²⁹,
μὰ τήνε θέλω μπιστικιὰ νάν' ὡς τὸ Κιαμέτι³⁰.
- 124¹² Φόβοι, τρομάρες, μάνιτες, κύματα γκιὰ φουσκώσουν,
δὲν ἤμποροῦνε μιὰ φιλιὰ πιστὴ νὰ ξεριζώσουν.
- 125¹² Πόσοι ὄχτροι σοῦ φαίνονται γιὰ μπιστεμένοι φίλοι,
κι ἔχουν φαρμάκι στὴν καρδιὰ καὶ ζάχαρη στ' ἀχείλι!
- 126¹⁸ Σπάσε τον τὸ λιανοχοχλιὸ³¹ καὶ κάμε τονε σπήλιο³²,
τὸ χιανέτην³³ ἄθρωπο μὴν τότε κάνεις φίλο.
- 127¹⁸ Φίλο δικιμαζόμενο σάν τότεν δικιμάσεις,
μακρ' ἀνεγύριζέ τονε καὶ μάχη³⁴ μὴν τοῦ πιάσεις.
- 128⁹¹ Στση φυλακῆς τὰ κάγκελα εἶν' οἱ καημοὶ γραμμένοι,
κι ἐκεῖα ξεκαθαρίζονται οἱ φίλοι οἱ μπιστεμένοι.
- 129⁹¹ Ἀνάθεμά τσις καὶ τσ' ὄχτροὺς ὄντε συβουλιστοῦνε³⁵,
σπίθια ξεθεμελιώνουνε καὶ γειτονιές χαλοῦνε.
- 130⁴ Δυὸ περιστέρια στὴ φωλιά, χάζι ἔχουνε μεγάλο,
μὰ δυὸ φιλιές σ' ἓναν κορμί κακὸ ἔναι διχῶς ἄλλο.
- 131¹⁸ Τοῦ φίλου σου μὴ θαρρευτεῖς νὰ πεῖς τὸ μυστικὸ σου,
φίλος τοῦ φίλου δὰ τὸ πεῖ κι εἶναι κακὸ δικό σου.
- 132¹⁴ Τὸν πόνο ἀπού ἔχεις στὴν καρδιὰ φίλου μὴν τὸν θαρρέψεις³⁶,
φίλος τοῦ φίλου δὰ τὸ πεῖ κι ἐσύ δὰ κιντυνέψεις.
- 133⁹¹ Τὸ γιασεμί μαραίνεται καὶ πέφτει φύλλο φύλλο,
ποτὲ τὸν ξενοχωριανὸ μὴν τότεν κάνεις φίλο.
- 134⁹⁰ Ποτέ σου νὰ μὴ μπιστευτεῖς σ' ἄθρωπο περασάρη,
γιατὶ ὄσην ὥρα σὲ θωρεῖ λέει πῶς δὰ σὲ πάρει.

28 παραβολικά—29 ἐπιδιόρθωση—30 ὡς τὴ Δευτέρα Παρουσία—31 τὸ μικρὸ σά-
λιαγκο μὲ τὸ σκληρὸ δσπρακο καὶ μὲ τὸ μικρὸ στόμσ—32 σπήλαιο—33 ἀχάριστο—
34 ἔχθρα—35 συνεννοηθοῦν κι ἀποφασίσουν—36 ἐμπιστευτεῖς.

Μ. 124. Ἐρωτόκριτος Β' σ. 93 στ. 276. — Μ. 125. Γιανναράς σ. 282 ἀρ. 185, Κριάσης
σ. 468. — Μ. 127. Νουάρσ σ. 311 ἀρ. 4, Σπυριδάκης σ. 94.—Μ. 133. Λαογραφ. τ. 1 σ.
287 ἀρ. 13.

- 135¹⁶ Μὲ περασάρικα πουλιά ποτὲ φιλιὰ μὴν πιάνεις,
γιατὶ κι αὐτὰ μισεύγουνε κι ὀγλήγορα τὰ χάνεις.
- 136⁸¹ Ἀνάθεμά μ' ἄν ἤκαμα μουδ' ἄνεν κάμω μπλιό μου
ἀγάπη ξενομπασσará³⁷, μόν' ἀπού τὸ χωριό μου.
- 137¹² Ἀνάθεμα κι ἀνάθεμα ἄν ἀγαπήσω μπλιό μου
ἀγάπη ξενομπασσará, μόν' ἀπού τὸ χωριό μου.
- 138¹² Ἀπ' ἀγαπᾶ τοῦ φαίνεται, πρασινοκιτρινίζει,
πόδια καὶ χέριαν ὁ φτωχὸς καθόλου δὲν ὀρίζει.
- 139¹⁸ Ἀπ' ἀγαπᾶ τοῦ φαίνεται 'πού τὴν προπατηξά⁸⁸ ντου,
ὀμπρός κι ὀπίσω συντηρᾶ⁸⁹ νὰ δεῖ τὴν πεθυμιά ντου.
- 140²⁶ Τ' ἀγαπημένα φαίνονται 'πού τὴν προπατηξά ντως
κι ἀπού τὸ σεισμά τοῦ κορμιού κι ἀπού τὸ κούνισμά ντως.
- 141¹² Ἀπ' ἀγαπᾶ δὲ ντρέπεται, μουδὲ καὶ δὲ φοβᾶται,
μέσα σὲ πύρινη φωθιά διδεὶ καὶ δὲ ντηρᾶται⁴⁰.
- 142³¹ Κι ἀπ' ἀγαπᾶ δὲ ντρέπεται, μουδὲ καὶ δὲ φοβᾶται,
καὶ τὸ Μεγαλοδύναμο κι ἐκεῖνο τὸν ἀρνᾶται.
- 143³¹ Ψηλά 'ναι τ' ἄστρα τ' οὐρανοῦ κι ἀπού τὰ δεῖ ντηρᾶται,
μ' ἀπ' ἀγαπᾶ δὲ ντρέπεται, μουδὲ καὶ δὲ φοβᾶται.
- 144¹² Ἀπ' ἀγαπᾶ πάντα πονεῖ, πάντα 'ν' ἀρρωστημένος,
πάντα ποθαίνει, μὰ ποτὲ δὲν εἶν' ἀποθαμένος.
- 145¹⁶ Ἀπ' ἀγαπᾶ, πάντα 'ν' κακά, πάντα 'ν' ἀρρωστημένος,
πάντα τοῦ σύρνουν τὴ φωνὴ πῶς εἶν' ἀποθαμένος.
- 146³¹ Ἀπ' ἀγαπᾶ, πάντα πονεῖ, πάντα παραπονᾶται,
τρῶει πεινᾶ, πίνει διψᾶ, θέτει καὶ δὲν κοιμᾶται.
- 147¹² Κάθα ψαράκι στὸ γιαλὸ μὲ τὰ φτερά ντου πλέει
κι ἀπ' ἀγαπᾶ καὶ δὲ θωρεῖ μέσα ἢ καρδιά ντου κλαίει.
- 148¹⁸ Μὰ μὲ τὴν ἄκρα τ' ἀμαθιοῦ ἀπ' ἀγαπᾶ ξανοίγει,
κι ἀπού 'χει νοῦ βασιλικὸ ἀπὸ κειδὰ γνωρίζει.
- 149²⁶ Ὅσα τ' ἀχείλια χώνουνε τὰ μάθια μολογοῦνε,
γιατὶ συχοξανοίγουνε στὸν τόπο ἀπ' ἀγαποῦνε.

37 πού ἔχει ἔρθει ἀπὸ ξένον τόπο—38 περπάτημα—39 παρατηρεῖ—40 διστάζει.

Μ. 139. *Γιανναράκις σ. 263 ἀρ. 32, Ρασσοῦ σ. 492 ἀρ. 92.*—Μ. 140. *Ρασσοῦ σ. 570 ἀρ. 908, Ἀραβαντινὸς σ. 349.*

- 150²⁶ Ἐτοῦτο ἔναι τ' ἀληθινόν, ἀπ' ἀγαπᾶ φοβᾶται,
γιατ' εἶδαμε πολλές φορές κι ὁ πόθος λησμονᾶται.
- 151¹¹ Ἀπ' ἀγαποῦν ἀληθινά τῆ μοῖρα τὴν ὀρίζουν,
μοῦδὲ μὲ χάρου θέλημα ποτὲ δὲν ξεχωρίζουν.
- 152¹⁸ Ἀπ' ἀγαπᾶ μελαχροινὸ πρέπει νὰ τὸ δηλώσει,
γιατί ἔχει μὲ τὸν ἔρωντα λογαριασμό νὰ δώσει.
- 153¹⁸ Μὰ ἔγὼ ἀγαπῶ μελαχροινὸ κι ἔχω καὶ δηλωμένα
κι ἦκαμα καὶ λογαριασμό κι ἔχω καὶ πλερωμένα.
- 154¹⁸ Ἀπ' ἀγαπᾶ μελαχροινὸ θέλει γιατρὸ κοντὰ ντου,
γιὰ νὰ τοῦ δίδει γιατρικά, νὰ γιαίνει τὴν καρδιά ντου.
- 155³¹ Ἀπ' ἀγαπᾶ μελαχροινὸ πρέπει νὰ βάλει μαῦρα,
γιὰ νὰ ταιριάζει ἢ φορεσὰ μὲ τσῆ καρδιάς τῆ λαύρα.
- 156¹⁹ Πράσινη διαμαντόπετρα μὲς στὸ νερὸ δὲ λιώνει,
κι ἀπ' ἀγαπᾶ μελαχροινὸ ποτὲ δὲ μετανιώνει.
- 157¹⁸ Τοῦ μαύρου ἀθρώπου ἢ φιλιὰ ὅπου γραφεῖ δὲ λιώνει,
κι ἀπ' ἀγαπᾶ μελαχροινὸ ποτὲ δὲ μετανιώνει.
- 158¹⁸ Μαῦρα ἔν' τὰ μοῦρνα τσῆ μουρνιαῖς κι ὁ κλώνος σαπιλιάρης,
κι ἀπ' ἀγαπᾶ μελαχροινὸ ἔχει περίσσα χάρη.
- 159³¹ Μαῦρα ἔν' τὰ μοῦρνα τσῆ μουρνιαῖς κι ὁ κλώνος σαπιλιάρης,
κι ἀπ' ἀγαπᾶ μελαχροινὸ γίνεται βερεμιάρης.
- 160¹⁸ Πράσινος εἶν' ἀρισμαρῆς καὶ μπλάβος εἶν' ἀθός του,
κι ἀπ' ἀγαπᾶ μελαχροινὸ πολὺς εἶν' ὁ καημός του.
- 161²⁶ Ὁ ἥλιος τζάμι δὲν τρυπᾶ, μόνο τῆ γῆς μαραίνει,
κι ἀπ' ἀγαπᾶ μελαχροινὸ ὁ νοῦς του κειὰ πομένει.
- 162¹⁸ Ἀσπρη κατάσπρη δὲ φελᾶ, σὰ δὲ μελαχροινίζει,
νὰ τόχει καὶ τὸ μάγουλο νὰ ροδοκοκκινίζει.
- 163¹³ Ἀσπρη κατάσπρη δὲ φελᾶ, σὰν πατημένο χιόνι,
μελαχροινὴ κι ὀνόστιμη, γλυκιὰ σὰν τὸ πεπόνι.
- 164¹⁸ Ἀσπρο ἔν' τὸ χιόνι στὰ βουνά, μὰ χοῖροι τὸ πατοῦνε,
μαῦρο ἔν' καὶ τὸ γαρέφαλο, μὰ δράμι τὸ πουλοῦνε.

Μ. 150. Ἐρωτόκριτος Γ' σ. 220 στ. 1345.— Μ. 154. Σπυριδάκις σ. 9. — Μ. 162. Ρασσοῦ
σ. 495, ἀρ. 127, Προμηθεὺς 1934 ἀρ. 234.— Μ. 163. Ἀραβαντινός σ. 320, Ρασσοῦ σ. 494 ἀρ. 119.

- 165¹² Ἄπ' ἀγαπᾶ στή γειτονιά ἔχει περίσσα χάρη,
ἃ δὲν τῆ δεῖ τὴν ταχινή, δᾶ τήνε δεῖ τὸ βράδου.
- 166³¹ Ἄπ' ἀγαπᾶ στή γειτονιά, ἔχει χαρὰ μεγάλη,
μουδὲ παπούτσα καταλεῖ, μουδὲ τὸν ὕπνο χάνει.
- 167³¹ Ὡ Κυριακὴ μου, βράδιασε, ξημέρωσε, Δευτέρα,
κι ἄπ' ἀγαπᾶ στή γειτονιά τήνε θωρεῖ ὅλη μέρα.
- 168³¹ Δευτέρα μου, καὶ βράδιασε, ξημέρωσέ μου, Τρίτη,
κι ἄπ' ἀγαπᾶ στή γειτονιά τήνε θωρεῖ σὸ σπίτι.
- 169³¹ Ὡ Τρίτη μου, καὶ βράδιασε, ξημέρωσε, Τετράδη,
κι ἄπ' ἀγαπᾶ στή γειτονιά τήνε θωρεῖ τὸ βράδου.
- 170³¹ Τετράδη μου, καὶ βράδιασε, ξημέρωσέ μου, Πέφτη,
κι ἄπ' ἀγαπᾶ στή γειτονιά τήνε θωρεῖ ὄντὸ θέτει.
- 171³¹ Ὡ Πέφτη μου, καὶ βράδιασε, καὶ Παρασκὴ μου μείνε,
κι ἄπ' ἀγαπᾶ στή γειτονιά τήνε θωρεῖ ὄντεν εἶναι.
- 172³¹ Ὡ Παρασκὴ μου, βράδιασε, ξημέρωσε, Σαββάτο,
κι ἄπ' ἀγαπᾶ στή γειτονιά ριζώνει σάν τὸ βᾶτο.
- 173¹² Ἀγάπη δίχως στεναγμοὺς γλύκα κιαμιὰ δὲν ἔχει,
σάν τὸ λεμόνι τ' ἄγγουρο ποὺ μυρωδιὰ δὲν ἔχει.
- 174¹⁸ Ἀδύνατό 'ναι νὰ καεῖ κερί καὶ νὰ μὴ στάξει,
κι ἀγάπη νὰ θεμελιωθεῖ νὰ μὴν ἀνεστενάξει.
- 175³⁶ Ἀγάπη μὲ τὰ δάκρυα σάν εἶναι ζυμωμένη,
αὐτὴ 'ν' ἀγάπη ἀληθινή, ἀγάπη ζηλεμένη.
- 176¹⁸ Θάλασσα δίχως κύματα καράβια δὲ σηκώνει,
κι ἀγάπη δίχως πείσματα ποτὲ δὲν τελειώνει.
- 177³¹ Ἀγάπη δίχως πείσματα, δίχως καημοὺς καὶ πάθη,
δίχως κακωσυνέματα, αὐτὴ δὲν εἶν' ἀγάπη.
- 178¹¹ Ἀγάπη θέλει φρόνεψη, θέλει ταπεινοσύνη,
θέλει λαγοῦ προπατηξιά, πουλιοῦ γληγορωσύνη.
- 179³¹ Ἀγάπη κάστρα καταλεῖ καὶ κάστρα ξαρματώνει,
κι ἐγὼ τὴν ἔχω στήν καρδιά, πῶς δὲ μὲ θανατώνει!

Μ. 176. Γιανναράκις σ. 372 ἀρ. 107, Κριάρης σ. 457, Ἀραβαντινὸς σ. 330.—Μ. 178. Γρευτὸς
σ. 127, Ἀραβαντινὸς σ. 329, Passow σ. 483 ἀρ. 4.—Μ. 179. Ἐμλογὸς σ. 188 ἀρ. κς'.

- 180¹⁸ Ἀγάπη κάστρα καταλεῖ καὶ τὰ θεριὰ μερώνει,
 κι ἐγὼ τὴν ἔχω στὴν καρδιά, πῶς δὲ μὲ θανατώνει!
- 181¹⁵ Ἀγάπη κάστρα καταλεῖ, μπεντένια⁴¹ ρίχνει κάτου,
 καὶ παλικάρια τοῦ σπαθιοῦ τὰ ρίχνει τοῦ θανάτου.
- 182¹⁵ Ἀγάπη γρὶκουν κι ἤλεγα πῶς ἦταν παραμύθια,
 μὰ κείνη χύνει δάκρυα χοντρά σὰν τὰ ροβίθια.
- 183¹⁵ Μὰ ἡ-γι-ἀγάπη στὴν ἀρχὴ φαίνεται σὰν τὸ μέλι,
 μὰ ὅτινα ἄγγιξει στὴν καρδιά καίει σὰν τὸ πιπέρι.
- 184¹⁸ Ἀγάπη δὲν ἐκάτεχα, γλυκιὰ ἔναι γῆ πρικιά ἔναι,
 μὰ δὲ τὴν ἐδικίμασα θεοτικὴ φωθιά ἔναι.
- 185⁹ Ὅλοι οἱ καημοὶ καημοὶ ἔσανε κι ὅλοι οἱ καημοὶ καημοὶ ἔναι,
 μὰ σὰν τζ' ἀγάπης τὸν καημὸ ἄλλος καημὸς δὲν εἶναι.
- 186¹² Ἀγάπη ποῦ δὲν παίρνεται δὲν πρέπει ν' ἀγαπιέται,
 γιατί κι ὁ νέος χάνεται κι ἡ κόρη καταλιέται.
- 187¹² ὦ γλυκοσουμπαχαναλά⁴², γλυκιὰ ποῦ ἔναι ἡ-γι-ἀγάπη,
 νὰ ροζονάρεις μὲ τὸ νοῦ, νὰ παίζεις μὲ τὸ μάτι.
- 188¹⁹ Δὲν εἶναι πόνος νὰ πονεῖ, πόνος νὰ θανατώνει,
 σὰν τὴν ἀγάπη τὴν κρυφὴ ποῦ δὲν ξεφανερώνει.
- 189¹⁵ Ἐντάριασεν⁴³ ἡ θάλασσα κι ἔντα ἔναι ἄνταριασμός τῆς,
 κιαμιὰν ἀγάπη καίγεται καὶ φαίνεται ὁ καπνὸς τῆς.
- 190¹² Ποτέ σου νὰ μὴ χαίρεσαι τοῦ πρώτου χρόνου ἀγάπη,
 μόνο τὸ τρεῖς, τὸ τέσσερεις, τὴ γνώμη ντου νὰ μάθεις.
- 191¹⁵ Στὸ γύρισμα τοῦ φεγγαριοῦ ἄλλο δεντρό δὲν πιάνει,
 μόνο τὸ ἀγάπης τὸ δεντρό, ποῦ πάντα κλώνους βγάνει.
- 192¹² Ποιὸς οὐρανός, ποιὰ θάλασσα, ποιὰ βρῦση δὲ θολώνει,
 ποιὸς ἔχει ἀγάπη στὴν καρδιά καὶ δὲν τὸ φανερώνει;
- 193¹² Ὡς εἶναι ἡ θάλασσα πλαθιά ποτέ δὲν ποπερνάται,
 ἔτσά ἔναι κι ἡ-γι-ἀγάπη μου καὶ δὲν ξελησμονάται.
- 194³¹ Ἡ-γι-ἀγάπη εἶναι λούλουδο, μὰ ὁ καρπὸς μαραίνει,
 καὶ κάθ' ἀρρώστια τῆ καρδιάς ὁ τάφος τήνε γιάνει.

41 τείχη—42 γιὰ ὄνομα τοῦ Θεοῦ—43 γέμισε καταχνιά.

Μ. 180. Ἀραβαντινὸς σ. 329, Passow σ. 519 ἀρ. 371.—Μ. 184. Γιανναράκις σ. 269 ἀρ. 5.—
 Μ. 188. Γιανναράκις σ. 266 ἀρ. 61, Κριάρης σ. 188, Ἀραβαντινὸς σ. 323, Passow σ. 503 ἀρ.
 193, Ἐκλογίς σ. 167 ἀρ. 19'.

- 195⁹¹ Ἀγάπη καὶ ζωὴ μαζί, τί ταιριαστό ζευγάρι!
εἶν' ἡ-γι-ἀγάπη λούλουδο κι εἶν' ἡ ζωὴ κλωνάρι.
- 195^a 18 Ἀγάπη δὲν ἐκάτεχα γλυκιά 'ναι γῆ πρικιά 'ναι,
μὰ δὰ τὴν ἐδικίμασα, θεοτικὴ φωτιά 'ναι.
- 196¹² Ἀγάπη τὸν πλουσσότερο κάνει τον καὶ φτωχαίνει
κι ἂν εἶν' καὶ φρονιμώτερος ἀπὸ τὸ νοῦ ντου βγαίνει⁴⁴.
- 197¹² Μέσα στὰ φύλλα τῆ καρδιάς ἀγάπη σὰ ριζώσει,
δὰ καταντήσει τὸ κορμί νὰ μείνει δίχως γνώση.
- 198⁹ Ἀγάπη ποῦ δὲν κακιωθεῖ δὲν ἔχει ὄνοστιμάδα,
σὰν τὸν ἀνάλατο χυλὸ καὶ σὰν τὴ φασουλάδα.
- 199¹⁸ Ὅποιος δὲ μπεῖ στὴ φυλακὴ, δὲ δεῖ ἀγάπης πόνου,
μὴν πεῖ πὼς ἐγεννήθηκε μὲς στὸν Ἀπάνων Κόσμο.
- 200¹² Ἀγκίστρι δίχως δόλωμα ποτὲ δὲν πιάνει ψάρι,
ἐτσὰ κι ἀγάπη δὲ γεννᾷ μορφιά μὲ δίχως χάρη.
- 201¹² Δίχως ἀέρα τὸ πουλί, δίχως νερὸ τὸ ψάρι,
δίχως ἀγάπη δὲν περνᾷ νέα καὶ παλικάρια.
- 202⁹¹ Τὰ μάθια 'ποῦ τὴν ἀγρυπνιά κι ὁ νοῦς 'ποῦ τὴν ἀγάπη
κι ἡ κοπελιά 'ποῦ τὸ σεβντὰ ἐψύγη κι ἐμαράθη.
- 203⁹¹ Ὡς ἦταν ἡ-γι-ἀγάπη μας νάθελα ξετελέψει,
δὲν ἐπομέναν τῶν ὀχτρῶ μάθια νὰ δοῦνε φέξη.
- 204¹² Ἀγάπες κάνουνε κι ἐδὰ καὶ λέν τζις μπιστεμένες,
τὴν ταخينὴ τσί κάνουνε κι ἀργά 'ναι χαλασμένες.
- 205⁹¹ Τέθοιες ἀγάπες ψεύτικες, τέθοιες μαργιολεμένες,
ἔχω στὸ μεντιλάκι μου μιὰ δεκαρὰ δεμένες.
- 205^a 20 Ἐχει κι ἀγάπες 'νοὺς ριαλιοῦ κι ἔχει καὶ δυὸ στὸ ριάλι
κι ἔχει ποῦ τσί ζυάζουνε μὲ τὸ μαργαριτάρια.
- 206¹⁸ Ἀναμεσῶς στὴ θάλασσα μουρέλα⁴⁵ νὰ φυτέψεις
κι ὅτινα μποῦνε στὸν καρπὸ τσ' ἀγάπης νὰ πιστέψεις.
- 207¹⁸ Ἀπ' ἀγαπήσει κι ἀρνηθεῖ θαρρεῖ πὼς ξεμπερδένει;
τσ' ἀγάπης ἢ λαβωμαθιά στὰ κόκαλα πομένει.

44 τρελαίνεται—45 μικρὲς ἐλιές.

Μ. 195α. *Κριάης* σ. 449. — Μ. 198. *Ἀραβαντινός* σ. 324. — Μ. 201. *Σπανδωνίδα* σ. 87
ἀρ. 33α, *Ἐκλογές* σ. 190, ἀριθ. μη.—Μ. 206. *Σπυριδάκις* σ. 20.

- 208¹² Ὁ ἔρωντας εἰς τὴν ἀρχὴ εἶναι γλυκὺς σὰ γάλα,
μὰ σὰ ριζῶσει στὴν καρδιά βγάνει κλαδιά μεγάλα.
- 209¹⁸ Ὁ ἔρωντας εἰς τὴν ἀρχὴ σὰν τὴ φακὴ φυτρώνει,
μὰ σὰν τὸ βάτο σύρνεται καὶ στὴν καρδιά ριζώνει.
- 210¹⁶ Ὁ ἔρωντας εἰς τὴν ἀρχὴ σὰν τὴ φακὴ φυτρώνει,
μὰ σὰν τὸ βάτο σύρνεται καὶ τὴν καρδιά ματώνει.
- 211⁹ Ὁ ἔρωντας εἰς τὴν ἀρχὴ σὰ μενεξὲς μυρίζει,
μὰ σὰ ριζῶσει στὴν καρδιά σὰν τὸ σπαθὶ θερίζει.
- 212²⁸ Ὁ ἔρωντας εἰς τὴν ἀρχὴ φαίνεται σὰ χρυσάφι,
μὰ σὰ ριζῶσει στὴν καρδιά δὲν κάνει μπλιὸ νισάφι⁴⁶.
- 213¹² Ριζες ἔχει ὁ ἔρωντας καὶ δίχθια μεταξένια
κι ἀγούγια⁴⁷ ντου ποὺ μπερδεχτεῖ, δὰ τότε φάει ἡ-γι-ἔγνοια.
- 214¹² Τὸν ἔρωντα λένε κακὸ καὶ τότε βλαστημοῦνε,
τὰ μάθια φταῖνε κι οἱ καρδιὲς ποὺ τότε προσκαλοῦνε.
- 215¹² Δὲν εἶν' ὁ ἔρωντας ψωμί, νὰ φᾶς καὶ νὰ χορτάσεις,
μουδ' ἀνεβόλεμα νὰ βγεῖς, νὰ κουραστεῖς νὰ κάτσεις,
μόνὸ 'ναι ἄχ! νὰ κοιμηθεῖς καὶ βάχι! νὰ ξυπνήσεις
καὶ μὲ βαρὺ ἀνεστεναγμὸ στὰ ροῦχα νὰ γυρίσεις.
- 216¹² Ὁ ἔρωντας μοῦ πάντηξε σ' ἓνα στενὸ σοκάκι
κι ἐβάσταν καὶ στὰ χέρια ντου ἓνα γυαλὶ φαρμάκι.
- 217¹⁴ Μὴ μὰ θαρρεῖς κι ὁ ἔρωντας ἦτονε περιβόλι
καὶ τὸ περβόλι λεμονιά νὰ κόψεις τὸ λεμόνι;
- 218¹⁴ Δὲν εἶναι λούλουδο ὁ σεβντάς, ὅπου καιρὸς μαραίνει,
εἶναι μαράζι στὴν καρδιά, ποὺ ἡ πλάκα μόνο γιαίνει.
- 219⁹ Σεβντάς εἶν' ὁ μαυράραχνος, δὲν εἶναι παραμύθια,
καὶ χύνει δάκρυα πρικιὰ χοντρά σὰν τὰ ροβίθια.
- 220²⁶ Δὲν εἶν' ὁ ἔρωντας ντροπὴ, μὰ θέλει μὲ τὴν τάξη,
μὰ θέλει ἀδυνατὴ καρδιά γιὰ νὰ τότε βαστάξει.
- 220¹² Μὰ ὁ σεβντάς θέλει καρδιές, ποὺ νάν' ἀπὸ μαντέμι⁴⁸,
γιατὶ δὲν ὑποφέρνουνται οἱ πόνοι οἱ παντέρμοι.

46 ἔλεος—47 ἀλίμονο—48 σκληρὸ μετάλλευμα σιδήρου.

Μ. 212. Γιανναράκης σ. 278 ἀρ. 158, Σιγάλας σ. 308. — Μ. 216. Σιγάλας σ. 308, Ρουσσοῦ σ. 546, ἀρ. 658.

- 220^β²⁶ Ὁ ἔρωντας θέλει καρδιά, θέλει περισσότερες χάρες,
γιατὶ ἡ-γι-ἀγάπη ἢ μπιστικιά ἔχει πολλές τρομάρες.
- 221¹⁵ Ὅποιος δὲν ἤνωσε σεβντά, ἄθρωπος δὲ λογᾶται,
τ' ἄχερα κάνει καφαλτί, μὲ τὴν ταῖ κοιμᾶται.
- 222³¹ Φωθιά π' ἀνάφτει μὲ νερό, πῶς ἤμπορεῖ νὰ σβήσει,
πληγή π' ἀνοίγει ὁ σερντάς πῶς ἤμπορεῖ νὰ κλείσει ;
- 223⁹ Ἀχ! ὁ παντέρμος ὁ σεβντάς πόσα καὶ πόσα κάνει,
καὶ πόσους ἀνεστεναγμούς καὶ μαῦρα δάκρυα βγάνει!
- 224²⁶ Ἀστρό 'ταν κι ἐβασίλεψε, κλωστή 'τανε κι ἐκόπη,
δεντροὶ κι ἐξεριζώθηκε καὶ φαίνονται οἱ τόποι.
- 225¹⁶ Μαύρη ντου μοίρα π' ἀγαπᾶ καὶ δὲν τὸν ἀγαποῦνε,
σὰ νὰ τοῦ βράζουνε θερμό⁴⁹ καὶ τότε ζεματοῦνε.
- 226¹³ Μαύρη ντου μοίρα π' ἀγαπᾶ καὶ δὲν τὸν ἀγαποῦνε,
μαχαίρια τότε σφάζουνε, φωθιές τότε κεντοῦνε.
- 226^α¹⁰ Καημός ἀπού 'ναι ν' ἀγαπᾶς καὶ νὰ μὴ σ' ἀγαποῦνε,
εἶναι καλλιὰ μιὰ μαχαίρα, παρὰ νὰ σοῦ τὸ ποῦνε.
- 227⁸³ Ὡσάν τὸ ξωμονάστηρο, πού δὲν τὸ λειτρουγοῦνε,
έτσά 'ν' κι ἐκείνος π' ἀγαπᾶ καὶ δὲν τὸν ἀγαποῦνε.
- 227^α¹⁸ Ἐδὲ μωρὲ διαόλιο⁵⁰, διαόλιο μεγάλο,
νὰ π' ἀγαπᾶ κιανεῖς κιαιμιὰ κι αὐτὴ νὰ θέλει ἄλλο.
- 228¹⁰ Κόψε τὸ μῆλο τσῆ μηλιᾶς τὸ πλιά ψηλὸ πού φτάνεις,
κι ἐκεῖα πού δὲ σὲ θέλουνε ἀγάπη νὰ μὴν κάνεις.
- 229¹⁴ Κι ὁ ἔρωντας πού 'ν' ἔρωντας πάντα ζητᾶ νὰ μάθει
τσῆ νύχτας τὰ καμώματα καὶ τῆς αὐγῆς τὰ πάθη.
- 230¹² Καρὰ σεβντά⁵¹ 'χει ἡ κοπελιά ὅτινα βγεῖ στὸ δῶμα,
καὶ σέται καὶ λυγίζεται ὡσάν τὸν καλαμιώνα.
- 231²⁶ Γνωρίζω τη τὴν ἀμαθιά πού 'ναι γιὰ τὴν ἀγάπη,
ὡσάν τὴν ἀστραπὴ περνᾶ κι ὡσάν τὴ φλόγα ἀνάφτει.
- 232³¹ Γνωρίζω τη τὴν ἀμαθιά πού 'ναι γιὰ τὴν ἀγάπη,
ὡσάν τὴν ἀστραπὴ περνᾶ κι ὅλα τὰ μέλη βλάφτει.

49 κοχλαστὸ νερό—50 διαβολικό—51 μεταφ., δυνατό ἔρωτα.

Μ. 221. Σπανδοινίδη σ. 95 ἀρ. 84.— Μ. 227. Σπανδοινίδη σ. 97 ἀρ. 98. — Μ. 229. Σι-
γάλας σ. 308, Θερακινὰ σ. 185 ἀρ. 29, Passow σ. 548, ἀρ. 660.

- 233¹² Μοιάζει πολύ, παρά πολύ ἔρωντας με τὸ χρόνο,
κι οἱ δυὸ περνοῦν κι ἀφήνουνε χαλάσματα καὶ πόνου.
- 234¹² Ἄλλοι στὸν κόσμου χαίρουνται κι ἄλλοι στὸν κόσμου κλαῖνε,
κι ἄλλοι ποθαίνουν στὸ σεβντὰ κι ἀθρώπου δὲν τὸ λένε.
- 235⁸³ Καρδιά με δίχως ἔρωντα δὲν ἴμπορεῖ νὰ ζήσει,
σὰ λούλουδο στὴν ἐρημιὰ δὰ μαραθεῖ, δὰ σβήσει.
- 236¹⁸ Μὲ τοῦ σεβντὰ τὰ κάρβουνα ὅποιος καεῖ δὲ γιάνει,
κιὰ γιάνει καὶ κιαμιὰ φορὰ, σημάδι τοῦ πομένει.
- 237¹⁸ Ποιὸς εἶδε ψάρι στὸ γιαλὸ νὰ λείπει ἢ κεφαλή ντου,
τίνος ἀγάπη παίρνουνε καὶ δὲν πονεῖ ἢ ψυχὴ ντου ;
- 238¹⁸ Ποιὸς εἶδε ψάρι στὸ γιαλὸ νὰ λείπουν τὰ φτερά ντου ;
τίνος ἀγάπη παίρνουνε καὶ δὲν πονεῖ ἢ καρδιά ντου ;
- 239¹⁶ Τίνος κολοῦνε μαχαιρὲς καὶ δὲν τζιρᾶ⁵² τὸ αἷμα,
ποιὸς χάνει τὴν ἀγάπη ντου ἄδικα σὰν ἐμένα ;
- 240¹⁸ Ὅποιος τὴ νύχτα προπατεῖ γιὰ κλέφτει, γιὰ πορνεύγει,
γιὰ μαῦρα μάθιαν ἀγαπᾶ, γιὰ σκοτωμὸ γυρεύγει.
- 241¹⁸ Ὡς ἄφτει τὸ λιανὸ κερί καὶ δὲν ἀνελιγώνει⁵³,
ἐτσὰ ἀγαπᾶ κι ὁ φρόνιμος καὶ δὲν τὸ φανερώνει.
- 242¹⁴ Μὴν ἀγαπήσεις Καστρινή⁵⁴, μπαμπάκι φουσκωμένο,
μ' ἀγάπησε χωριάτισσα, ρόδο ξεφουντωμένο.
- 243¹⁴ Μὴν ἀγαπήσεις Καστρινὴ νὰ πλέκει καρτσονάκια,
μ' ἀγάπησε χωριάτισσα νὰ πηαίνει στὰ ριφάκια.
- 244¹⁴ Μὴν ἀγαπήσεις Καστρινὴ, νὰ θέλει καὶ καρτσόνια,
μ' ἀγάπησε χωριάτισσα νὰ θέτει καὶ στὰ χιόνια.
- 245¹⁸ Μὴν ἀγαπήσεις Καστρινὴ με τὸν κινά⁵⁵ στὴ χέρα,
μ' ἀγάπησε χωριάτισσα με τὴ βρουβομαχαίρα⁵⁶.
- 246¹⁴ Μὴν ἀγαπήσεις κοπελιά, παρά νὰ σ' ἀγαπήσει,
παρὰ νὰ δεῖς τὰ μάθια ντζης νὰ τρέχουν σὰν τὴ βρύση.

52 πετιέται με ὀρμή—53 ἀρχίζει νὰ μαλακῶνει γιὰ νὰ λιώσει—54 Ἡρακλειώτισσα
—55 βαφὴ τῶν νυχιῶν—56 μαχαίρι ποὺ βγάζουν τὰ ἀγριολάχανα.

Μ. 236. Κριάρης σ. 461, Ἐκλογὲς σ. 188 ἀρ. κθ'.—Μ. 240. Σπυριδάκης σ. 27, *Passow*
σ. 551, ἀρ. 714.—Μ. 241. Σπυριδάκης σ. 37, Ἀραβαντινὸς σ. 320.—Μ. 242. Λαογρ. τ. 1
σ. 288 ἀρ. 26.—Μ. 246. Σπυριδάκης σ. 22, *Passow* σ. 540 ἀρ. 587, Ἀραβαντινὸς σ. 335,
Προμηθεὺς 1934 ἀρ. 234.

- 247¹⁸ Ποτὲ μὲ κοπελιάς σκοινὶ μὴν κατεβεῖς πηγάιδι,
εἶμητα νὰ σοῦ συβαστεῖ νὰ κατεβεῖτ' ὀμάδι,
γιατὶ δὰ κόψει τὸ σκοινὶ καὶ μέσα δὰ σ' ἀφήσει,
κι ὕστερα, κακορίζικο, ποιὸς δὰ σὲ βοηθήσει ;
- 248¹⁴ " Ἀχ ! ἀνυπόφερτος καημὸς, ἄχ ! κόσμος πού ' ναι τοῦτος,
νὰ μὴ νικᾷ ὁ ἔρωντας, μὰ νὰ νικᾷ τὸ πλοῦτος !
- 249¹² Δὲν εἶναι κρίμας, κοπελιά, γιὰ τὸ μαργαριτάρι
ὁμορφος νιὸς νὰ σ' ἀγαπᾷ κι ἄσκημος νὰ σὲ πάρει ;
- 250¹⁶ Ποτὲ λεμόνι δίφορο μὲ τὸ παλιὸ δὲ μοιάζει,
ποτὲ κι ἐκείνη ἀπ' ἀγαπῶ μὲ τσ' ἄλλες δὲν ταιριάζει.
- 251¹⁸ Τρακόσες ἀγαπητικὲς δὲν εἶναι σὰν τὴν πρώτη,
γιατὶ ἐκειδὰ πομένουμε ὄλοι οἱ-γι-άθοι τση νιότης.
- 252¹⁸ Τὸν ἄθρωπο τὸ σεβνταλή ὡσάν τονε γνωρίσεις,
πέ του δυὸ λόγια τοῦ σεβντᾶ νὰ τὸν παρηγορήσεις.
- 253¹⁸ " Ἐ, σεβνταλή, ἔ, μερακλή, ἔρωντοχτυπημένε,
ταῖρι δὲ βρίσκεις ἴσα σου καὶ δὰ χαθεῖς, καημένε.
- 254³¹ Οἱ σεβνταληδες τόχουνε κι εἶναι πάντα θλιμμένοι,
κι ἔχουνε μαῦρα σωθικὰ καὶ τὴν καρδιὰ καημένη.
- 255¹⁸ Ὁ χόντρος⁵⁷ κάθα κουταλιά ἔχει καὶ τὸ χοχλιὸ ντζης,
κι ἔχει καὶ κάθα κοπελιά τὸν ἀγαπητικὸ ντζης.
- 256³¹ Κάθα μπουρμπουροκουταλιά⁵⁸ θέλει καὶ τὸ χοχλιὸ ντζης,
θέλει καὶ κάθα κοπελιά τὸν ἀγαπητικὸ ντζης.
- 257¹² Τὸ ψάριν ἔχει κόκαλα κι ἡ μάлта τὸν ἀθὸ ντζης,
κι ἔχει καὶ κάθα κοπελιά τὸν ἀγαπητικὸ ντζης.
- 258¹² Ἡ νύχτα εἶναι σκοτεινὴ γιὰ κείνους πού πονοῦνε,
γιὰ δὲ μποροῦνε νὰ θωροῦν στὸν τόπο π' ἀγαποῦνε.
- 259¹⁶ Μάθια μὲ μάθια παίζουνε, μὰ σὰ δὲ ' γγίξει ἡ χέρα,
κορμὶ δὲ θαραπεύγεται, καρδιὰ δὲν παίρνει ἀέρα.

57 φαγητὸ ἀπὸ σιτᾶρι χοντραλεσμένο στὸ χειρόμυλο—58 κουταλιά ἀπὸ μπουρμπουρί. (Τὸ μπουρμπουρί εἶναι σιτᾶρι ἄλεσμένο σάν τὸ χόντρο, μὲ τὴ διαφορά, πὼς βράζουν πρῶτα τὸ σιτᾶρι καὶ τὸ ξηραίνουν κατόπιν στὸν ἥλιο).

Μ. 255, 256, 257. Γιανναράκης σ. 287, ἀρ. 234.— Κριάρης σ. 474.— Προμηθεὺς 1935 ἀρ. 261.

- 260¹² Ἄς τον τὸ μύλο κιὰς βροντᾶ καὶ τὸ νερὸ κιὰς τρέχει,
ἄς τον τὸ νιὸ νὰ σ' ἀγαπᾶ καὶ διάφορο δὲν ἔχει.
- 261⁴ Τῆ θάλασσας τὰ κύματα ἄσπρα σὰν τὰ χαρθιὰ ἔναι,
τὸ ἀγάπης τὰ πεισματικὰ μαχαίρια καὶ σπαθιὰ ἔναι.
- 262¹⁴ Ποιὸς πληγωμένος δὲν πονεῖ, δὲν κλαίει, δὲ φωνιάζει,
τίνος ἀγάπη παίρνουε καὶ δὲν ἀνεστενάζει;
- 263¹⁵ Ποιὸς πληγωμένος δὲν πονεῖ, δὲν κλαίει, δὲ φωνιάζει,
ποιὸς ἀγαπᾶ μὲ τὴν καρδιὰ καὶ δὲν ἀνεστενάζει;
- 264¹⁹ Τὰ γιατρικὰ καὶ οἱ γιατροὶ μόνο κορμιὰ γιατρεύουε,
μὰ οἱ πληγωμένες οἱ καρδιὲς ἄλλο γιατρό γυρεύουε.
- 265¹² Ἄνὲν ποθάνω καὶ μὲ κλαῖς, χάρη δὲ σοῦ γνωρίζω,
ἔδὰ τὸ θέλω νὰ τὸ δῶ, τὸ πεθυμῶ κι ὀλπίζω.
- 266³¹ Ἄνὲν ποθάνω καὶ μὲ κλαῖς, χάρη δὲ σοῦ γνωρίζω,
μόνο μὲ κλαῖγε ἀζωντανὸ νὰ σὲ καληνωρίζω.
- 267¹² Ἴντὰ ἔναι δὰ καὶ τούτονὰ καὶ τούτονὰ Ἴντὰ ἔναι,
ὁ γέρος μὲ τὴν κοπελιὰ νὰ κάτσουνε νὰ φᾶνε!
- 268³³ Ἴντὰ ἔναι δὰ καὶ τούτονὰ, ὁ ξένος μὲ τὴν ξένη
νὰ γίνουεταὶ δικολογιά καὶ φίλοι μπιστεμένοι!
- 269³¹ Μεσοσβημένο κάρβουνο, σπῖθα ἔπου τὴν ἀθάλη,
ποιὸς τόλπιζε πῶς δὰ γενεῖ τέθοια φωθιὰ μεγάλη!
- 270¹⁴ Ὁ ποταμὸς σύρνει κλαδιὰ κι ἡ θάλασσα καράβια,
κι ἡ κόρη μὲ τὰ νάζα ντζης πλανᾶ τὰ παλικάρια.
- 271¹² Σὰ βγαίνει ὁ ἥλιος τὴν αὐγή, μαραίνει τὰ χορτάρια,
σὰ βγαίνει κι ἡ-γι-ἀγάπη μου, μαραίνει παλικάρια.
- 272³¹ Σήμερον εἶν' ἕνας καιρὸς, πού κάλλη δὲν περνοῦνε,
ἀπού ἔχει λάδι καὶ ψωμὶ ἐκεινηνιά ἀγαποῦνε.
- 273¹⁸ Ἴντὰ τὸ θέλω τ' ἄμορφο νὰ στέκεται κοντὰ μου,
νὰ συχνομπαρμπερίζεται καὶ νὰ βροντᾶ ἡ κοιλιὰ μου.
- 274³¹ Ψεύτιν' ὁ κόσμος κι ὁ ντουνιας κι ἡ γῆς κι ὄλα τὰ πάντα,
ψεύτινε κι ἡ-γι-ἀγάπη μου καὶ δὲ γατέχω γιάντα.
- 275⁹ Δύσκολον εἶναι μιὰν καρδιὰ, σὰν πληγωθεῖ νὰ γιάνει,
ἔτσὰ δὰ βασανίζεται ἴσαμε νὰ ποθάνει.

Μ. 260. Ἀραβαντινὸς σ. 321.—Μ. 265, 266. Γιανναράκης σ. 262 ἀρ. 25.—Μ. 263. Κριάρης σ. 458.

- 276⁹ Τὸ κυπαρίσσι ὄντὸν ἀθεῖ κι ὁ μόσκος ὄντὸ δένει
κι ἡ κοπελιὰ ὄντὸ στολιστεῖ τὸ νοῦ τ' ἀθρώπου παίρνει.
- 277⁹ Ἄγγελος ἀποῦ τσ' οὐρανοὺς ἐβγήκε καὶ φωνιάζει,
τὴν κοπελιὰ τὴν ὁμορφὴ κιανεὶς μὴν τὴν πειράζει.
- 278³¹ Μὰ μὲ τὰ παραπόταμα ὁ ποταμὸς κινᾶται⁵⁹,
καὶ μὲ τὰ λόγια τῶν πολλῶν ἀγάπη λησμονᾶται.
- 279¹⁸ Μὰ μὲ τὰ παραπόταμα ὁ ποταμὸς κινᾶται,
καὶ μὲ τὰ λόγια τῶν πολλῶν ἡ κοπελιὰ πλανᾶται.
- 280³⁴ Ἀγαπημένε τῶν πολλῶ, γύρεψε νάβρεις ταίρι,
γιατὶ χειμώνας δὲν περνᾶ δίχως τὸ καλοκαίρι.
- 281¹⁸ Τὸ κυπαρίσσι τὸ λιγνὸ θρέφεται μὲ τ' ἀγιάζι
ἢ μάνα κάνει τὸ παιδί καὶ ἄλλος τ' ἀγκαλιάζει.
- 282³¹ Μὲ πόνους καὶ μὲ βάσανα περνοῦν καὶ πᾶν οἱ χρόνοι,
χαρὰ σὲ κείνη τὴν καρδιὰ πού δὲν τὴ δέρνουν πόνου.
- 283³¹ Καημένα φύλλα τσῆ καρδιᾶς, πῶσω λογιῶ χτυπᾶτε
ὅτιν' ἀκοῦτε νὰ μιλεῖ τὸ στόμα π' ἀγαπᾶτε.
- 284³¹ Ψηλὰ δεντρά καὶ πράσινα, ὄρια, βουνὰ καὶ δάση,
γιὰ τὴν ἀγάπη ντου κιανεὶς πρέπει ζωὴ νὰ χάσει.
- 285¹⁸ Ἀποῦ ἔχει δυὸ ἀγαπητικές, ἔχει χαρὰ μεγάλη,
ἂν τὰ χαλάσει μὲ τὴ μιὰ, τὰ σάζει μὲ τὴν ἄλλη.
- 286¹⁸ Σελάτο⁶⁰ βοῦί ἀγόραζε καὶ γάιδαρο καμπούρη,
γυναίκα λιανοκάματη⁶¹ καὶ χοῖρο μακρομούρη⁶²,
- 287³¹ Τὴν κοπελιὰ νὰ τὴ διαλὲς κοντούλα καὶ γεμάτη,
γιὰ νὰ βαστᾶ τὸν πόλεμο τὴ νύχτα στὸ κρεβάτι.
- 288²⁶ Θάλασσα δίχως κύματα, θάλασσα δὲ λογαῖται,
κι ἀπ' ἀγαπᾶ καὶ δὲ φιλεῖ ἄδικα τυραννᾶται.
- 289¹⁸ Πράσινος εἶν' ἀρισμαρῆς καὶ μπλάβος εἶν' ἀθός του,
κι ἀπ' ἀγαπᾶ καὶ δὲ φιλεῖ πολὺς εἶν' ὁ καημός του.
- 290¹² Ἄ δὲν ἀστράψει δὲ βροντᾶ, κιὰ δὲ βροντᾶ δὲ βρέχει,
κιὰ δὲ φιλήσει ἀπ' ἀγαπᾶ παρηγοριά δὲν ἔχει.

59 ἀρχίζει νὰ τρέχει—60 πού ἡ ράχη του εἶναι σὰ σέλα—61 λεπτοκαμωμένη—
62 μὲ μακρὸ ρύγχος.

Μ. 277. *Σπανδωνίδη* σ. 83 ἀρ. 1.—Μ. 279. *Σπυριδάκης* σ. 18.—Μ. 285. *Σπυριδάκης* σ. 8.—
Μ. 287. *Προμηθεὺς* 1933 ἀρ. 199.

- 290^{α18} Ὅποιος φιλεῖ κάθε πρωτὴ τὴν ἀγαπητικὴ ντου
σάν τὸ μαρούλι δροσερὸ γίνεται τὸ κορμὶ ντου.
- 291¹⁸ Τὸ λεμονάκι τ' ἄγγουρο τρίψε το νὰ μυρίσει,
καὶ τὴ γειτονοπούλα σου φίλιε τὴν κιὰς μανίσει⁶³.
- 292¹⁸ Τὸ πορτακάλι σὰ ραεῖ δέσε το μὲ τὸ τέλι,
καὶ τὴ γειτονοπούλα σου φίλιε τὴν κιὰς μὴ θέλει.
- 293¹⁴ Σάν τήνε δεῖς τὴν κοπελιά καὶ σκύφτει ὄντὸ χορεύγει,
σκύψε καὶ φίλησέ τὴνε μὰ κείνονά γυρεύγει.
- 294¹³ Σάν τήνε δεῖς τὴν κοπελιά καὶ σοῦ χαμογελάσει,
σκύψε καὶ φίλησέ τὴνε νὰ μὴ σὲ περιγελάσει.
- 295¹⁶ Ὁ πλάτανος θέλει νερὸ κι ὁ πεῦκος θέλει ἀέρι,
κι ἡ κόρη γλυκοφίλημα πρωτὴ καὶ μεσημέρι.
- 295^{α18} Τὸ κάστανο θέλει κρασί καὶ τὸ καρῦδι μέλι,
κι ἡ κόρη γλυκοφίλημα πρωτὴ καὶ μεσημέρι.
- 296¹⁸ Ὁ πλάτανος θέλει νερὸ κι ἡ λεύκα θέλει ἀέρα,
κι ἡ κόρη γλυκοφίλημα ὄντὸ χαράσσει ἢ μέρα.
- 297¹² Τ' ἀμπέλι θέλει κλάδεμα κι ἀπόκειας⁶⁴ θέλει σκάμμα⁶⁵
κι ἡ κόρη γλυκοφίλημα καὶ τὰ βυζὰ ντζης πιάσμα.
- 298¹² Σάν τὴν κριγιαροκεφαλή⁶⁶ τὴν κακοτσουδισμένη⁶⁷,
έτσά 'ν' τοῦ γέρο τὸ φιλί, μὴ γελαστεῖς, καημένη.
- 299¹² Τσῆ παντρεμένης τὸ φιλί, τσ' ἐλεύτερης τὸ νάζι,
τσῆ χήρας ἢ προπατηξά μ' ἐκάμαν μὲ μαράζι.
- 300¹⁸ Σάν κάμει ἡ-γι-ῶρνιθα τ' ἀβγὸ δὲ λέγεται πουλάδα,
κι ἡ κοπελιά σὰ φιληθεῖ δὲν ἔχει ὄνοστιμάδα.
- 301¹⁸ Ἀέρας κάνει τὸ γυαλί κι ἀέρας τὸ τσακίζει,
ἢ μάνα κάνει τὸ παιδί κι ἄλλος τὸ κανακίζει.
- 302¹⁸ Καημὸς ἀπού 'ναι, γιαραμπί, δυὸ πολυαγαπημένα,
νάσαι στὸν κόσμον ἀζωντανά καὶ νάσαι χωρισμένα !
- 303³¹ Τέσσερα μάθια, δυὸ καρδιές, ὅτινα 'γαπηθοῦνε,
καλύτερα στὴ μαύρη γῆς, παρὰ νὰ χωριστοῦνε.

63 θυμώσει—64 κατόπιν—65 σκάψιμο—66 κεφαλή κριοῦ—67 μὲ καμμένες λίγο τίς τρίχες τῆς.

Μ. 291. *Λαογρ.* τ. 1 σ. 290 ἄρ. 41.—Μ. 293. *Σπυριδάκις* σ. 40.—Μ. 295, 295α. *Passov* σ. 579 ἄρ. 1011, *Λαογρ.* τ. 5 σ. 586 ἄρ. 21.

- 304¹² Ἀδύνατό ἔναι δυὸ καρδιῆς ὅτινα ἔνταμωθοῦνε,
νὰ μὴν ἀνεστενάξουνε, σὰ δὰ ξεχωριστοῦνε.
- 305¹⁵ Πληγὴ π' ἀνοίγει ὁ χωρισμὸς πῶς ἤμπορεῖ νὰ γιάνει,
θέλει τὸ χάρο γιαιτρικό, τὴ μαύρη γῆς βοτάνι.
- 306¹² Ὁ χωρισμὸς εἶναι κακός, τὰ σκώθια φαρμακῶνει,
θαμπῶνει τῶ μαθιῶ τὸ φῶς, τὸ αἷμα τὸ παγῶνει.
- 307³³ Ἐβράδιασε καὶ σήμερο μπλιὸ μέρα δὲ λογαῖται,
ποιά ἀγάπη ξεχωρίζεται καὶ δὲ μοιρολογαῖται!
- 308³³ Ὁ χωρισμὸς κι ὁ θάνατος τὰ δυὸ ντως συμφωνοῦνε,
καλλιὰ ἔχω ἔγῳ τὸ θάνατο παρὰ νὰ χωριστοῦμε.
- 309¹⁸ Ὁ χωρισμὸς εἶναι φωθιά καὶ καίει λίγο λίγο,
σὰ νὰ πατῶ στὰ κάρβουνα καὶ δὲ μπορῶ νὰ φύγω.
- 310¹³ Ὁ χωρισμὸς εἶναι φωθιά κι ἔχει μεγάλη λαύρα,
κι ὁ χωρισμὸς μοῦ τάκαμε τὰ σωθικά μου μαῦρα.
- 311¹⁸ Ἀζωντανὸς ξεχωρισμὸς καλλιὰ ἔν' ἀποθαμένος,
νὰ μὴ θωροῦν τὰ μάθια ντου νὰ καίγετ' ὁ καημένος.
- 312¹² Παρηγοριά ἔχει ὁ θάνατος κι ἡ φούρκα λησμοσύνη,
μ' ἀζωντανὸς ξεχωρισμὸς δὲν ἔχει μερwsύνη.
- 313¹³ Ὡσὰν ποθάνει ὁ ἄθρωπος ἢ πρίκα ντου ξεχῶνται,
μ' ἀζωντανὸς ξεχωρισμὸς ποτὲ δὲ λησμοναῖται.
- 314³³ Πρικὺς ἀπού ἔν' ὁ θάνατος, βαρὺ πού ἔναι τὸ χῶμα,
μ' ἀζωντανὸς ξεχωρισμὸς βαρύτερος ἀκόμα.
- 315²⁶ Ἀζωντανὸς ξεχωρισμὸς θάνατον ὑπερβαίνει,
γιατί ἔναι πράμα πού ποτὲ ἀπὸ τὸ νοῦ δὲ βγαίνει.
- 316²⁶ Εἶναι βαρὺς ὁ χωρισμὸς, καημοὺς καὶ πόνους φέρνει,
γίνεται χάρος ζωντανὸς κι ὅτι ἀγαπᾶς σοῦ παίρνει.
- 317¹⁸ Ὁ μισεμὸς ἔχει καημό, τὸ ἔχε γειὰ ἔχει ζάλη,
καὶ τὸ καλῶς ὀρίσετε ἔχει χαρὰ μεγάλη.
- 318¹⁸ Γιατροὺς δὲ θέλει ὁ χωρισμὸς, γιατί πληγὲς δὲν κάνει,
μέσα κεντᾶ ὁ ἄθρωπος κι ὄξω φωθιά δὲ βγάνει.
- 319¹² Τσῆ θάλασσας τὰ κύματα στὴν ἄκρα πάντ' ἀράσσουν,
κιὰ χωριστοῦνε δυὸ καρδιῆς τὴ γνώμη δὲν ἀλλάσσουν.

- 320⁸¹ "Οποιος μπορεί στὸν οὐρανὸ πουλιοῦ φωλιά νά χτίσει,
ἐκεῖνος μόνον ἤμπορεῖ νά μᾶσε ξεχωρίσει.
- 321⁸¹ "Αν δυὸ πουλάκια ταιριαστὰ ὁ Πλάστης ξεχωρίσει,
πέτε μ' ἂν εἶναι μπορετὸ τὸ ἓνα μπλιὸ νά ζήσει!
Κιὰ ζήσει πάντα μὲ καημοὺς καὶ πόνους μὲς στὰ δάση,
πέτε μ' ἂν εἶναι μπορετὸ τὸ ταίρι νά ξεχάσει!
Κιὰν τὸ ξεχάσει πῶς μπορεῖ ποτὲ νά μὴ δακρῦσει,
ἅμα στὰ δάση ἄλλο δεῖ πουλί νά κιληθῆσει!
- 322¹⁴ Βασιλικέ, κι ἀποὺ σὲ δεῖ χάμαι καὶ δὲ σὲ πιάσει
ἐφτὰ φορὲς ἢ μαύρη γῆς νά τὸν ἀνεξεράσει.
- 323¹⁸ "Αποὺ περάσει ἀπὸ λυγιά, δὲν κόψει ἓναν κλωνάρι,
τὴ νιότη ντου νά μὴ χαρεῖ ἂν εἶν' καὶ παλικάρι.
- 324¹⁹ Τὴν ξενιθειά, τὴν ἀρφανιά, τὴν πεῖνα, τὴν καδένα,
δλα τὰ ἐπαρτίρισα, βαρύτερά 'ν' τὰ ξένα.
- 325¹⁸ "Ο ξένος εἰς τὴν ξενιθειά πρέπει νά βάνει μαῦρα
για νά ταιριάζει ἢ φορεσὰ μὲ τσῆ καρδιᾶς τὴ λαύρα.
- 326¹² "Ο ξένος μὲς στὴν ξενιθειά δὲν πρέπει νά ποθαίνει,
γιατὶ τὸ χῶμα 'ν' ἀκριβὸ κι ἡ πλάκα ντου 'ναι ξένη.
- ✓ 327¹⁶ "Ο γέρος κιὰν ἀτζομπατεῖ⁶⁸ κι ὁ γέρος κιὰν παινᾶται
γι' ἄλλη δουλειὰ δὲν εἶναι μπλιό, μόνο νά πὰ κοιμᾶται.
- 328¹⁵ "Η γρὰ κι ἀνὲ στολιζεται κι ἀνὲ χορεύγει κιόλας,
κάνει γεροντικὸ χορὸ, ξανοίξετέ την κιόλας.
- 329¹² "Ολα τὰ δέντρη 'ναι δεντρά καὶ τὰ νερά νερά 'ναι
κι ἀπ' ἄθρωπο ὡς ἄθρωπο μεγάλη διαφορά 'ναι.
- 330¹⁶ "Οποιος μὲ αἷμα τσῆ καρδιᾶς τὴ ζγουραφιά τελειώσει
κάνει τὴν ὁμορφη πολλὰ καὶ δὲ μπορεῖ νά λιώσει.
- 331¹³ Κάθα γονὴς παρακαλεῖ, κάθα γονὴς ξετρέχει,
νά κάμει 'ναν καλὸ παιδί πού ταίρι νά μὴν ἔχει.
- 332¹² "Ἐχει στὸν "Αδη κόκαλα παχιάδω καὶ ρηγάδω,
μ' ἀλήθεια δὲ χωρίζουνε ἀποὺ τῷ δουλευτάδω.

68 περπατεῖ μὲ γερό βῆμα, δείχνει πῶς ἔχει δύναμη.

Μ. 324. *Θρακικὴ* σ. 197 ἄρ. 185.—Μ. 325. *Θρακικὰ* σ. 197 ἄρ. 186, *Passow* σ. 550 ἄρ. 697, *Ἀραβαντινὸς* σ. 339.—Μ. 331. *Ἐρωτόκριτος Ε'* σ. 362 στ. 1473.

- 333¹² Ἦθελα καὶ νὰ κάτεχα τί κόσμος εἶν' ἑτοῦτος
σὰ δὰ σιμῶσει ὁ θάνατος νὰ μὴ νικᾷ τὸ πλοῦτος.
- 334²⁶ Ὁ πλοῦσος ἔχει τὴν τιμὴ ἃ ζεῖ κι ἀνὲν ποθάνει,
μὰ ὁ καημένος ὁ φτωχὸς ἴντα μπορεῖ νὰ κάμει!
- 335¹⁸ Ὁ πλοῦσος ἔχει τὴν τιμὴ ἃ ζεῖ κι ἀνὲν ποθάνει,
μὰ ὁ καημένος ὁ φτωχὸς μουδ' ἦταν μουδ' ἐφάνη.
- 336¹⁸ Ἀγάλι' ἀγάλια μὲ καιρὸ κι ὁ χρόνος δὲν ἐχάθη
καὶ μὲ τὰ βότανα τῆ γῆς γιαιτρεύονται τὰ πάθη.
- 337¹⁸ Ἀγάλι' ἀγάλια μὲ καιρὸ, μὲ σιγανὸ μὲ τρόπο,
δὰ τρέξουνε τὰ δυὸ νερὰ νὰ πάνε σ' ἕναν τόπο.
- 338²⁶ Ἀσπρα βυζάκια κι ἄπιαστα ὄντὸ τὰ πιάσω τρίζουν
σὰν τὸ λεμόνι τ' ἄγγουρο ὄντὲ τὸ καθαρίζουν.
- 339¹⁶ Μπελι⁶⁹ 'ναι τ' ἄπιαστα βυζὰ μπελί καὶ τὰ πιασμένα
καὶ στὸ ψιλὸ ποκάμισο εἶναι νταντουλιασμένα⁷⁰.
- 340¹⁵ Παράξενο μοῦ φαίνεται ἡ μέρα δίχως ἥλιο
κι ἡ κοπελιὰ δίχως βυζὰ τὸν ἄντρα νάχει φίλο.
- 341¹⁵ Ὅσον καιρὸ θερίζουνε τοῦ κριθαριοῦ τὴ ράπη⁷¹,
ἐτόσονᾶν καιρὸ βαστᾶ τοῦ δίμουρου ἡ-γι-ἀγάπη.
- 342⁷ Μὴν τήνε κλαῖς τὴ λεμονιά ὅσο γκιὰν ἀστοχήσει,
κάνει λεμόνια δίφορα τὸν κόσμο νὰ γεμίσει.
- 343⁷ Σαρανταπέντε λεμονιὲς στὸν κῆπο φυτεμένες
καὶ τὸ νερὸ στὴ ρίζα ντως κι ἐκεῖνες μαραμένες.
- 344¹⁸ Δεντρὸ ποῦ δὲ σοῦ μέλλεται νὰ φᾶς 'ποῦ τὸν καρπό ντου,
μὴν κοιμηθεῖς στὸν ἴσκιο ντου νὰ πάρεις τὸν καημό ντου.
- 345¹⁸ Ἐρωντα τσί σαῖτες σου νὰ τσί μαλαματώσεις,
γιατὶ δὲν ἤφηκες καρδιὰ νὰ μὴν τήνε πληγώσεις.
- 346¹⁸ Μιά μαντινιάδα κι ἄλλη μιὰ καὶ τὸ μαντινιαδάκι,
στὰ σίδερα μ' ἐβάλανε γιὰ τὸ Κατερινάκι.
Τὰ σίδερα σκουριαίνουνε, τὰ ξύλα λαθρακιοῦνε⁷²,
καὶ τὰ παντέρμα σωθικὰ ὡς πότε δὰ βαστοῦνε;

69 καταλαβαίνονται—70 χαλαρά—71 βλαστό—72 σαπίζουν.

Μ. 344. Στανδονίδη σ. 86 ἀρ. 30.—Μ. 345. Νουάρος σ. 223 ἀρ. 28, Γιανναράκις σ. 270 ἀρ. 91.—Μ. 346. Γιανναράκις σ. 276 ἀρ. 143.

- 347¹² Ἐποὺ ἔναι νιὸς καὶ δὲν πετᾶ μὲ τοῦ βορρᾶ τὰ νέφη,
ἔντα τῆ θέλει τῆ ζωῆ στὸν κόσμο νὰ τὴν ἔχει ;
- 348¹² Ἐποὺ ἔναι νιὸς καὶ δὲν πατεῖ τὸ μάρμαρο νὰ τρίζει,
ἔντα τῆ θέλει τῆ ζωῆ νὰ τῆνε κουλαντρίζει ;
- 349¹⁸ Ὁ ὕπνος θρέφει τὸ μωρό, κι ὁ ἥλιος τὸ μουσκάρι,
τὸ γέρο θρέφει τὸ ψωμί καὶ τὸ βαθὺ κουτάλι.
- 350²⁰ Ὁ κάτης κι ὁ καλόγερος πάντ' ἀγαποῦν τὸ ψάρι,
ὁ γέρος τὴν καλὴ γουλιὰ⁷³ κι ἡ νιὰ τὸ παλικάρι.
- 351¹⁸ Οἱ μαντινιάδες θέλουνε ἄθρωπο νὰ κατέχει,
καὶ γλώσσα νὰ τσί κιλαηδεῖ καὶ νοῦ νὰ τσί ξετρέχει.
- 352²⁰ Ἐγὼ ἔμαι κεῖνο τὸ πουλί πού στῆ φωθιά σιμώνω,
καίγομαι, ἄθος⁷⁴ γίνομαι καὶ πάλι ξανανιώνω.
- 353¹⁸ Δὲν εἶναι κρίμας νὰ διψῶ κι ἡ βρύση νάν' ὀμπρός μου,
νερὸ νὰ μὴ μπορῶ νὰ πιῶ νὰ σβήσω τὸν καημὸ μου !

73 κομμάτι κρέας—74 στάχτη.

Μ. 347. Σπυριδάκης σ. 9.—Μ. 348. Σπυριδάκης σ. 9, Ἐκλογὲς σ. 262 ἀρ. γ'.—Μ. 352 Ἐρω-
τόκριτος Β' στ. 263—Μ. 353. Σπυριδάκης σ. 12, Ἀραβαντινὸς σ. 323.

16. ΠΕΙΡΑΓΜΑΤΑ

- 1¹⁸ Ἐμάκρυνά σου τὸ σκοινὶ κι ἤφταξες στὸ χασίλι¹,
μὰ δὰ σοῦ τὸ κοντύνω ἄγὼ καὶ δὰ σὲ φᾶν οἱ ψύλλοι.
- 2¹⁸ Δῶσε μου δανεικὰ λεφτὰ νὰ πάρω ἄνα γκιλάρ²,
νὰ πὰ σὲ δέσω κάτωκέ, νὰ μὴ μοῦ ροζονάρεις.
- 3¹² Σώπασε, μὰ τὴν πίστη σου, μὴν κάνεις τόσο νούρι,
καὶ χαλινάρι καὶ σκοινὶ σοῦ λείπει ἀποὺ τὴ μούρη.
- 4¹⁸ Ποτέ μου νὰ μὴν παντρεφτώ, ἐσένα δὲ σὲ παίρνω,
γιατὶ δὲν ἔχω βοσκαρά³ νὰ πὰ σὲ μεταδένω.
- 5⁴ Ἔχω τὴ καὶ τὴ βοσκαρά, ἔχω το καὶ τὸ τζένιο⁴,
λυποῦμαι τὴ τὴ βοσκαρά νὰ πὰ σὲ μεταδένω.
- 6¹⁸ Στοῦ Ψηλορείτη τὴν κορφή βρῖσκετ' ἕνα γαϊδούρι,
δὲν τὸ καλοσυντήρηξα, μὰ μοιάζεις του στὴ μούρη.
- 7⁴ Στοῦ Ψηλορείτη τὴν κορφή βρῖσκετ' ἕνα γαϊδούρι,
καὶ στὸν καρφίχτη ξάνοιξε καὶ μοιάζεις του στὴ μούρη.
- 8¹⁸ Τὸ γαίδαρό σου νὰ χαρεῖς καὶ καλομοίρης νάσαι,
στὴν κόντρα⁵ ντου τὴν πλουμιστὴ νὰ στρώνεις νὰ κοιμᾶσαι.
- 9¹⁶ Ἡ πρώτη μ' ἀγαπητικιά ἤτρωε τσί φυλλάδες⁶,
κι εἶχε καὶ πόδια στρογγυλὰ κι ἀφτοῦκλες νὰ μεγάλες!
- 10¹⁸ Ἡ πρώτη μ' ἀγαπητικιά μοῦ ζήτηξε λεμόνι,
κι ὥστὸ νὰ βγῶ στὴ λεμονιά τὴν πῆραν οἱ δαιμόνοι.
- 11¹⁸ Ἐχάσα τὴν ἀγάπη μου μὲ μιὰ βουρλιά⁷ δεμένη,
ὅποιος τὴ βρεῖ νὰ τὴ χαρεῖ καὶ τὴ βουρλιά νὰ φέρει.
- 12¹¹ Μωρὴ ἀρκούδα μαλλιαρὴ μὲ τὰ πλαθιά ποδάρια,
βάνεις κι ἐσὺ τὰ μοῦτρα σου μέσα στὰ παλικάρια :

1 σανό—2 μικρὸ σκοινὶ ποὺ δένουν τὰ γαϊδούρια—3 χόρτα γιὰ βοσκὴ—4 ξύλο ἢ σίδερο ποὺ καρφώνουν στὴ γῆ καὶ δένουν τὰ ζῶα, πάσσαλο—5 πληγὲς στὴν πλάτη τοῦ γαϊδάρου ἀπὸ τὸ σαμάρι—6 λάχανα—7 χοντρὸ σκληρὸ σκοινὶ (γίνεται ἀπὸ τὸ χόρτο σίλο).

- 13¹ Ὁ πεῦκος κάνει πεύκινα κι ἡ χαρουπιὰ χαρούπια
κι ἐρέχτηκα τὰ πόδια σου νὰ κάμω δυὸ παρούθια^{7α}.
- 14¹⁸ Νὰ τὰ χαρῶ τὰ πόδια σου, ἀπού 'ναι σάν τζ' ἀρκούδας,
κι εἶναι καὶ τὰ μαλλάκια σου σάν τζ' ὄρνιθας τση χούρδας⁹.
- 15¹² Νὰ τὰ χαρῶ τὰ πόδια σου, ἀπού 'ναι σάν τζ' ἀρκούδας,
κι εἶναι καὶ τὰ μουστάκια σου σάν τζ' ὄρνιθας τση χούρδας.
- 16³¹ Νὰ τὰ χαρῶ τὰ πόδια σου, πού 'χουνε μαῦρες φλέγες,
δὲν εἶσαι μόνο νὰ παντᾶς⁹ ἕναν κουράδιν¹⁰ αἴγες.
- 17¹² Τὰ πόδια σου 'ν' ἀχιμαδιάς¹¹, τ' ἀτζά¹² σου 'ναι θιαμπόλια¹⁸,
κι οἱ κῶλοι σου 'ναι στρογγυλοὶ σὰ σιδερένια βόλια.
- 18¹⁸ Ξυπόλυτη σ' ἐκάτεχα κι ἐπάθιες μὲς στὰ χιόνια
κι ἐδὰ μ' ἀνεμαζώχτηκες κι ἦβαλες καὶ καρτσόνια.
- 19¹⁸ Ξυπόλυτη σ' ἐκάτεχα κι ἐπάθιες τὰ χαλίκια
κι ἐδὰ μ' ἀνεμαζώχτηκες, ζητᾶς καὶ σκουλαρίκια.
- 19^{α30} Κερά, 'πού τσί ψηλοὺς φελοὺς καὶ τὴν πλαθιά μανίκα,
ἀλεύρι νάχεν τὸ σακκί κι αὐτὰ νὰ μᾶς ἐλεῖπα.
- 20¹² Τὰ πόδια σου 'ναι σάν τ' ἀσκιά κι οἱ κῶλοι σου βαρέλια
κι ὅποιος περάσει καὶ σὲ δεῖ ξεραίνεται στὰ γέλια.
- 20^{α7} Μιά μαντινάδα δὰ σοῦ πῶ γιὰ τὰ στραβά σου πόδια
ἀπού δὲ βρῖσκει ὁ πασανεῖς γιὰ σένα καλαπόδια.
- 21¹ Τὸ μπόι σου 'ναι μιὰν ὄργυια κι οἱ κῶλοι σου βαρέλια
καὶ σὲ θωροῦν οἱ κοπελιές καὶ σκοῦν ἀπού τὰ γέλια.
- 22¹² Κοντὴ 'σαι σάν τὸ κόπανο, χοντρή σάν τὴ βαρέλα,
κι ὅποιος γυρίσει καὶ σὲ δεῖ τaráσσει ἀπού τὰ γέλια.
- 23³⁶ Κοντὴ 'σαι σάν τὸ κόπανο, χοντρή σάν τὴ βαρέλα,
κι ὅτινα δρώσεις μισολιά βρωμεῖς σάν τὴ σαρδέλα.
- 24¹⁴ Μακρά 'σαι σάν τὸ κόπανο, χοντρή σάν τὸ βαρέλι,
ντανταλοβύζα¹⁴ κι ἀχειλοῦ φιοῦ¹⁵ τ' ἀπού δὰ σὲ θέλει.

7α ἀναστρεπτῆρες (φετερά) τοῦ ἀλετριῶ—8 εἶδους κότας πού ἔχει φτερά ὀρθωμένα
—9 προσέχεις νὰ μὴ κάμουν ζημιὰ—10 κοπάδι—11 θαμνώδης τόπος, μεταφ. δα-
σύτριχα—12 γάμπες—13 φλογέρες, μεταφ. ἀδύνατα—14 μὲ κρεμαστά βυζιά σάν
τῆς καταίκα — 15 ὕβριστική λέξη (συμβολίζει τὸ φτύσιμο).

- 25¹⁴ Κοντή 'σαι σάν τὸ κόπανο, χοντρή σάν τὸ πιθάρι,
ντανταλοβύζα κι ἀχειλού, φιοῦ τ' ἀπού δὰ σὲ πάρει!
- 26¹⁴ Σάν τὸ τουλούμι τὸ καλὸ τῶ δεκοχτῶ μιστάτω¹⁶,
ἐτσὰ μοῦ φαίνεσαι κι ἐσὺ 'πού τὸ λαιμὸ καὶ κάτω.
- 27¹⁴ Ὡσάν τὸ λιανοχάρουπο εἶν' ἡ κορμοστασά σου,
τῆ τσαρφαλίδας¹⁷ τῆ θωριά ἔχουν τὰ μάγουλά σου.
- 28⁴ Τὰ μάθια σου 'ναι σάν τ' ἀβγά, τ' ἀφθιά σου μιὰν παλάμη,
τὰ πόδια σου, τὰ χέρια σου, χοντρά σάν τὸ καλάμι.
- 29⁴ Τὰ μάθια σου 'ναι σάν τ' ἀβγά, τ' ἀφθιά σου σάν τζῆ λούτας¹⁸,
τὸ μπί σου κοντὸ κοντὸ σάν τζῆ κρασοκουρούπας^{18α}.
- 30⁴ Τὰ μάθια σου 'ναι σάν τ' ἀβγά, τ' ἀφθιά σου σάν τοῦ χοίρου,
καὶ τ' ἀποδέλοιπο κορμί ὡσάν τοῦ κατσοχοίρου¹⁹.
- 30^{α7} Ὅντὸ μιλεῖς τὰ σάλια σου πετοῦνται καὶ μὲ βρέχουν,
τὰ μάθια σου κι ἡ μύτη σου μύξες καὶ τζιμπλες τρέχουν.
- 31¹² Τὰ μάθια σου 'ναι σάν τ' ἀβγά κι ἡ μύτη σου ραπάνι,
μικρὸ μου ἡ-γι-ἀσκημάδα σου στὸν κόσμο δὲν ἐφάνη.
- 32¹¹ Τὰ μάθια σου γυαλίζουνε τῆ νύχτα στὸ σκοτίδι,
κι ἡ μύτη σου 'ναι πιπερά καὶ βάλει τῆ στὸ ξείδι.
- 32^{α7} Ἔχεις τὰ μάθια τοῦ λαγοῦ, τὰ φρύδια τῆ καμήλας,
κι ἔχεις τὸ κατωσάγουνο τῆ παλιοπροβατίνας.
- 33¹² Δὲν ἤθελα τῆ μύτη σου λαήνι στὸ πηγάιδι,
γιὰ ν' ἀνεσύρνω τὸ νερὸ νὰ πίνουν οἱ γαῖδαροι.
- 34¹² Ἀπ' ὄλα τοῦ προσώπου σου ὁ μύτος σου μ' ἀρέσει,
πύναι σὰ χαβανόχερο καὶ κρέμεται νὰ πέσει.
- 34^{α7} Τῆ μύτη σου τὴν ἤθελα, πού 'ναι πολλὰ μεγάλη,
νὰ τήνε κάμω δυὸ φελιά νὰ στένω τὸ τσικάλι.
- 35¹² Τὰ δόδια σου ταιριάζουνε καζίκια²⁰ στὴν αὐλή μου,
νὰ δένω τὸ γαῖδούρι μου νὰ τρώει τὴν ταῆ²¹ μου.
- 36¹ Νὰ τὰ χαρῶ τὰ δόδια σου, ἀπού 'ναι σάν τὸ ρύζι,
καὶ κάτω στὸν ἀέρα ντως ὁ γαῖδαρος καθίζει.

16 δοχεῖο χωρητικότητας ὕγρων—17 τοῦ γρόλλου—18 γουρούνας—18α μικροῦ πιθα-
ριοῦ γιὰ κρασί—19 σκαντζόχοιρου—20 πάσσαλοι—21 βρώμη.

- 37¹⁵ Μὰ νὰ σὲ πάρω θέλω ἴγώ, μὰ δὰ σὲ θέτω χώρια,
γιατ' εἶσαι τριοχάχαλη^{21α} ὡσάν τζ' ἀίλιᾶς^{21β} τὰ πῶδια.
- 38¹² Ὁρὴ ξερὴ φασκομηλιά καὶ γλιτσασμένη βιόλα,
ποιὸς σοῦπε πῶς σ' ἐγάπησα κι ἐπίστεψές το κιόλας;
- 39¹² Ὁρὴ ξερὴ φασκομηλιά καὶ μαραμένο ἀμπέλι,
ποιὸς σοῦπε πῶς σ' ἐγάπησα κι εἶπες πῶς δὲ μὲ θέλεις;
- 40⁴ Ἐμένα μὲ παρακαλεῖ ὀλόκληρο Καστέλι²²,
καὶ τὸ μαίμουνι τοῦ χωριοῦ εἶπε πῶς δὲ μὲ θέλει.
- 41⁹ Ὅλος ὁ κόσμος μ' ἀγαπᾷ καὶ τὸ Κανλί-Καστέλι
κι ἡ-γι-ἀσκημιὰ τῶ γυναικῶ εἶπε πῶς δὲ μὲ θέλει.
- 42¹⁶ Μωρὴ σαρδέλα βρωμερὴ, σουπιὰ τηγανισμένη,
καὶ καρακάξα τοῦ γιαλοῦ, ποιὸς διάολος σὲ παίρνει;
- 43¹⁸ Ἄμε στὸ γέρο διάολο σαρδέλα βρωμεσμένη,
κι ἀπόπατα²³ τοῦ βαρελιοῦ, ποιὸς διάολος σὲ παίρνει;
- 44²⁸ Ἄμε στὸ γέρο διάολο, σαρδέλα βρωμεσμένη,
γιατὶ ὅπου δοῦν τὰ μάθια σου ὁ νοῦς σου κειὰ πομένει.
- 45³¹ Σῶπασ' ἄν ἀγαπᾷς τὸ Θεό, σαρδέλα βρωμεσμένη,
ἀπὸ σὲ τρῶν τὴν Κυριακὴ οἱ κακαθρωπισμένοι²⁴.
- 46²⁸ Ἄμε στὸ γέρο διάολο καὶ ξάνοιγε κι ὀμπρός σου,
ἃ θέλεις ἀγαπητικὸ πάρ' ἀπὸ τὸ χωριὸ σου.
- 47¹⁶ Ἄμε στὸ γέρο διάολο, σησαμωτὸ κουλούρι,
κι ἔχομε κι ἓνα γάιδαρο καὶ μοιάζεις του στὴ μούρη.
- 48¹² Σῶπασε, μὰ τὴν πίστη σου, βελόνα κουτσομούρα,
ἀπὸ νὰ δῶ τὴ μούρη σου μέσα στὴ μαντζαδούρα²⁵.
- 49¹⁶ Δὲν πᾶς, μωρὴ, στὸ διάολο, βελόνα κουτσομούρα,
κι ὀψὲς ἀργὰς σ' ἐνέσυρα ἀπὸ τὴ σαλαμούρα;
- 50¹² Ἐτσὰ μοῦ δίδει ὁ διάολος, μὰ ντρέπομαι, κερά μου,
νὰ βγάλω ἀπὸ τὸν κόρφο σου τὰ μεροκάματά μου.
- 51¹⁸ Ἄ μ' ἀρνηθεῖς, δὰ πὰ νὰ πῶ σ' αὐτὸ ποῦ δὰ σὲ πάρει.
πῶς ἐρραβωνιαστήκαμε μιὰ νύχτα στὸ φεγγάρι.

21α μὲ τρεῖς χηλές—21β ἀγελάδας—22 ἡ Ἱεράπετρα λεγόταν ἀπὸ τοὺς χωρικοὺς
καὶ ἀπὸ πολλοὺς λέγεται ἀκόμη καὶ σήμερα Καστέλι—23 κατακάθια—24 βρυκό-
λακες—25 φάτνη.

Μ. 43, 44. Σπυριδάκης σ. 14.—Μ. 47. Σπυριδάκης σ. 13.

- 51^{α18*} Ἄ μ' ἀρνηθεῖς δὰ πὰ νὰ πῶ πῶς σ' ἔχω φιλημένη,
πῶς σ' ἔχω στ' ἀγκαλάκια μου χίλιες φορές βαρμένη.
- 52^{β1} Χίλιους νὰ πάρεις ἄντρες σου καὶ χίλιους ν' ἀγαπήσεις,
στὸ δρόμο σ' ὅτινα μὲ δεῖς, δὰ ξεροκοκκινίσεις.
- 53^{γ2} Χίλιους νὰ πάρεις ἄντρες σου, ἀγάπα με κι ἐμένα,
γιατὶ δὲν ἔχομε πολλὰ καὶ λίγα καμωμένα.
- 54^{δ1*} Ἄχι! καὶ πῶς δὰ τσῆ τὸ πῶ τσῆ σκύλας τὸ κακὸ ντζης,
ποῦ μὲ ἔβαλε κι ἐβύζασα τσι ρῶγες τῶ βυζῶ ντζης!
- 55^{ε1} Χαμήλωσέ τα τὰ μαλλιά, τὰ μορφοχτενισμένα,
καὶ σκέπασε τὰ μάγουλα ποῦ σούχω φιλημένα.
- 56^{ε1} Χαμήλωσε τὸ γεμενί²⁶, ποῦ σούχω χαρισμένο,
καὶ σκέπασε τὸ μάγουλο, ποῦ σούχω φιλημένο.
- 57^{ζ2} Χελάλι σοῦ τὰ κάνω ἄγῶ τὰ μούχεις καμωμένα,
καὶ μιὰς ἀργατινῆς φιλιὰ τάχουने πλερωμένα.
- 58^{η4} Χελάλι σου τ' ἀμύγδαλα, τάχομε τσακισμένα,
καὶ μιὰς ἀργατινῆς φιλιὰ τάχουने πλερωμένα.
- 59^{θ9} Χελάλι σου τ' ἀμύγδαλα, τάχομε φαγωμένα,
τὰ μαγουλάκια σου τὰ δυὸ τάχουने πλερωμένα.
- 60^{ι18} Ἐφίλησά σε σκιὰς κι ἐγὼ καὶ δὲν παραπονοῦμαι,
κιὰ μ' ἀρνηθεῖς, πουλάκι μου, δὰ πὰ νὰ τὸ καυκοῦμαι.
- 61^{κ4} Πεισματικὸ τῶν πούστηδω, τῶν ἐδικολογιῶ σου,
ἐφίλησά την τὴν ἐλιά πού ἔχεις στὸ μάγουλό σου.
- 62^{λ2} Ἐφίλησά σε σκιὰς κι ἐγὼ κι ἤπηρα τὸν ἄθῶ σου,
κι ἤφηκα καὶ τὰ σφάκελα²⁷ τῶν ἐδικολογιῶ σου.
- 63^{μ18} Ἐφίλησά σε σκιὰς κι ἐγὼ κι ἤπηρα τὴ γλυκάδα,
κιὰ σὲ φιλήσει ἄλλος κιανεῖς δὲν ἔχει ὄνοστιμάδα.
- 64^{ν12} Ὅσα φτερά καὶ κόκαλα ἔχει ὁ πετεινός σας,
τόσες φορές σ' ἐφίλησα στ' ἄλωνοχώραφό σας.
- 65^{ξ12} Ὅσα φτερά καὶ κόκαλα ἔχει ἡ-γι-ῶρνιθά σας,
τόσες φορές σ' ἐφίλησα μέσα στὴν κάμερά σας.

26 κεφαλοπάνι—27 μουντζες.

Μ. 51α. Σπυριδάκις σ. 37.—Μ. 62. Σπυριδάκις σ. 16 καὶ 38.

- 66¹² Ὅσα φτερά καὶ κόκαλα ἔχει τὸ περιστέρι,
τόσες φορές σ' ἐφίλησα δίχως νὰ σ' ἔχω ταίρι.
- 67¹⁸ Χελάλι σοῦ τὰ κάνω ἄγῳ τ' ἀμέτρητα φιλιὰ μου
καὶ τοὶ φορές ἀπού ἔμπαινες μέσα στὴν ἀγκαλιὰ μου.
- 68¹² Ὅλα τὰ ξελησμόνησες, θυμήσου τὰ παλιὰ σου,
θυμήσου τ' ὄντὲ μέ ἔβανες μέσα στὴν ἀγκαλιὰ σου.
- 69¹⁸ Πόσες φορές μεσάνυχτα κι ὁ πετεινὸς κρασμένος²⁸,
ἤμουνε στ' ἀγκαλάκια σου σὰ νάμουν παντρεμένος!
- 70¹⁸ Πόσες φορές ἡ χέρα μου ἤπιανε τὸ βυζὶ σου
καὶ μούλεγες: ἀγάπη μου, κάμε τὴν ὄρεξή σου.
- 71¹⁸ Πόσες φορές ἡ χέρα μου ἤπιανε τὰ βυζὰ σου
καὶ μοῦ ἔλεγες: ἀγάπη μου, δικά σου ἔναι καὶ ξάσου²⁹.
- 72⁴ Σὰ δὲ θυμᾶσαι τὰ πολλὰ, ἕνα θυμήσου μόνο,
θυμήσου ποῦ σ' ἐφίλησα στοῦ χαρουπιᾶς τὸν κλῶνο.
- 73¹² Σὰ δὲ θυμᾶσαι τὰ πολλὰ, θυμήσου σκιᾶς τὰ λίγα,
θυμήσου ποῦ σ' ἐφίλουνε στ' ἄλῳνι στὴν καλύβα.
- 74¹⁸ Ἐλεύτερος δὰ χαίρομαι τὰ κάλλη τὰ δικά σου,
καὶ παντρεμένος δὰ περνῶ νὰ καίγεται ἡ καρδιά σου.
- 75²⁸ Πότε, μωρέ, μ' ἐφίλησες καὶ πᾶς καὶ τὸ καυκάσαι,
μούτε τσ' ἀθρώπους ντρέπεσαι, μούτε Θεὸ φοβάσαι!
- 76¹² Ψόματα, ψόματα τὸ λὲς καὶ ψοματάρης εἶσαι,
κι ἀπὸ μακρὰ σου φαίνεται πῶς καυκησάρης εἶσαι.
- 77⁴ Ἦφαγα ἄγῳ κι ἐχόρτασα χόρτα ἄγῳ τὸ λιβάδι,
κι ἤφηκα κι ἀποκούτσουρα νὰ φάνε κι οἱ γαῖδάροι.
- 78¹² Ἐράβδισά την τὴν καρὰ³⁰ κι ἤφαγα καὶ καρύδια,
γιὰ κειόνα δὲ μὲ γνοιᾶζει μπλιὸ γιὰ τ' ἀποκαθαρίδια.
- 79¹⁸ Ἦφαγα ἄγῳ κι ἐχόρτασα ἐλιές καὶ παξιμάδι
κι ἤκαμα ἄγῳ τὸ κέφι μου κιὰς πὰ τὸ κάμουν κι ἄλλοι.
- 80¹² Δὲ θέλω τὴν ἀγάπη σου καὶ σιρκοστάφυλά³¹ ἔναι
κι ἤφαγα ἄγῳ κι ἐχόρτασα κι ἐσύ στὸ διάολ' ἄμε.

28 εἶχε λαλήσει—29 κάνε ὅτι θέλεις—30 καρυδιά—31 σταφύλια σιρκομένα, ἀρωστημένα.

Μ. 68. Ἀραβαντινὸς σ. 305, Λαογ. τ. 10 σ. 37 ἄρ. 33.

- 81¹² Ἴντα μοῦ λουποχώνεσαι³³ στὰ μάγουλα³⁴ τῆς πόρτας,
 ἐγὼ ἴμαι πού τὰ φίλησα τὰ μάγουλά σου πρῶτας.
- 82¹³ Ἴντα μοῦ λουποχώνεσαι στὸν τράφον³⁴ ἀπὸ κάτω ;
 ἐγὼ ἴμαι πού τὸν ἤκαμα τὸν κόρφο σ' ἄνου-κάτω.
- 83⁷ Ὁ μακρολαίμης πετεινὸς στὸ ματσιπέτι κράζει,
 τὰ γίβεντά ντου δὲ θωρεῖ κι ἄλλους καταδικάζει.
- 84¹⁵ Δὲν πᾶς, μωρή, νὰ ξεῖς προβιές καὶ νὰ μασεῖς τουλοῦπες,
 κακὸς σου χρόνος καὶ καιρὸς ὁ λόγος ἀπὸ μού ἴπες.
- 85²⁶ Δὲν πᾶς, μωρή, στὸ διάολο, μπιστόλα γεμισμένη,
 γιατί κατέχω νὰ σοῦ πῶ, ποιὸς σ' ἔχει φιλημένη ;
- 86⁴ Σώπα μὲ τὴν ἀγάπη σου τὴν πολυπαιμένη,
 κι ὅπου σοκάκι καὶ στενὸ σ' ἔχουνε φιλημένη.
- 87³¹ Σώπα μὲ τὴν ἀγάπη σου, βάλε τη στὴν κουρούπα,
 καὶ κρέμασέ τηνε ψηλά νὰ μὴν τὴ φάει ἡ λούτα.
- 88¹² Δὲ θέλω τὴν ἀγάπη σου, καλλιὰ ἴχω τὴν κακιά σου,
 καὶ στὰ ντουκιάνια³⁵ καθ' ἄργα σύρνουνε τ' ὄνομά σου.
- 89¹⁸ Δὲ θέλω τὴν ἀγάπη σου τὴν καταφρονημένη,
 γιατί ὅπου δοῦν τὰ μάθια σου, ὁ νοῦς σου κειὰ πομένει.
- 90³⁶ Δὲ θέλω τὴν ἀγάπη σου τὴν καταφρονημένη,
 γιατί ἴναι σάν τὴν ὄρνιθα τὴν τζαγομαδισμένη³⁶.
- 91¹² Σάν κάμει ὁ σκύλος τὸ λαγὸ σύντεκνο καὶ κουμπάρο,
 ἔτοτεσὰ τὸ πίστεψε, μικρὸ μου, δὰ σὲ πάρω.
- 92³¹ Σὰ μάθει ὁ σκύλος γράμματα κι ὁ κάτης νὰ διαβάζει,
 ἔτότεσ δὰ σὲ παντρεφτῶ, νὰ κάνει ὁ κόσμος χάζι.
- 93³¹ Μουδὲ κι ὁ σκύλος γράμματα, μουδὲ κι ὁ κάτης μπένα³⁷,
 μουδὲ κι ἐγὼ, πουλάκι μου, δὰ παντρεφτῶ μ' ἔσένα.
- 94¹² Σάν ἦταν ἡ-γι-ἀγάπη σου Χριστόγεννα καὶ Φῶτα,
 γιάντα δὲν τὴ μετᾶδενες νὰ φάει κι ἄλλα χόρτα ;
- 95¹² Σὰ βγάλει ὁ κάτης κέρατα κι ἡ κολιτσάφρα³⁸ γένια,
 ἔτοτεσὰ δὰ παντρεφτεῖς, μόν' ἔβγα ἴπου τὴν ἔγνοια.

32 κρύβεσαι—33 οἱ δύο πλευρὲς τῆς πόρτας—34 πέτρινο φράχτη—35 ταβέρνες, μα-
 γαζιά — 36 πού τῆς ἔχουν βγάλει ἀπὸ δῶ κι ἀπὸ κεῖ φτερά—37 πένα—38 σαύρα.

M. 84. *Passow* σ. 576 ἀρ. 979.—M. 91. *Passow* σ. 503, ἀρ. 209.

- 96¹⁸ "Ότινα άσπρίσει ό κόρακας και νά μαυρίσει ό γλάρος,
έτοτεσά δά παντρεφτεϊς νά μπώ κι έγώ κουμπάρος.
- 97¹⁸ Ποτέ μου νά μήν παντρεφτώ, μοίρα νά μή γνωρίσω,
δέν παίρνω άπού τό σόι σου, γιατί δά μαγαρίσω.
- 98¹⁸ Δέ θέλω άπού τό σόι σου προζύμι ν' άνεπιάσω,
γιατί βρωμεϊ, γιατί ξειδιά, τό ζυμωτό δά χάσω.
- 99³³ Δέ μπαίνω 'γώ στό σόι σου, μουδέ και στή γενιά σου,
καλλιιά φιλω τό γάιδαρο, παρά την άφεδιά σου.
- 100³³ Δέν έρχομαι στό σπίτι σας νά κάτσω στό κουτσούρι³⁹,
και δέν την καταδέχομαι την άσκημη σου μούρη.
- 101³¹ Μά δε σε καταδέχομαι στό σπίτι μας κουτσούρι,
νά κάθομαι νά συντηρω την άσκημη σου μούρη.
- 102⁹ Μά δε σε καταδέχομαι στό σπίτι μας κουτσούρι,
πού 'χεις του κάτη το' όμορφιές, του μποντικοϋ τή μούρη.
- 103¹⁶ Μά δε σε καταδέχομαι τηγάνι στην αύλή μου,
νά τηγανίζω μποντικούς, νά τρώει τό σκυλί μου.
- 104¹² Μά δε σε καταδέχομαι, ρόδο μου μαραμένο,
κι έγώ γκιάν είμαι και φτωχιά, έσένα δε σε παίρνω.
- 105³¹ Μά δε σε καταδέχομαι νά πώ πώς θέλω σένα,
πού 'χεις του κάτη το' όμορφιές, του μποντικοϋ τά γένια.
- 106¹² Στην άκραν άκρα του ραφιοϋ είναι τό φιοϋ γραμμένο,
μά δε σε καταδέχομαι, πουλί μ' άγαπημένο.
- 107¹⁸ Μά τό Θεό, δε σε 'θελα φαμέγιο⁴⁰ του κυροϋ μου,
μουδέ και πετροκόφιο νά βάνω του βουγιοϋ μου.
- 108¹⁸ Είπα το 'γώ τση μάνας μου, μά δε σε θέλει νύφη,
καλλιιά 'χει λείει νά θωρεϊ μιάν αίγα με τό ρίφι.
- 109³¹ "Άμε στό γέρο διάολο και στό Γαϊδουρονήσι,
δέν έχει μένα ή μάνα μου παιδί νά σου δανείσει.
- 110¹² 'Νεμάζωξε τά ρουχα σου πλυμένα, διπλωμένα,
κι ή μάνα που μ' έγέννησε δε μ' έκαμε για σένα.
- 111¹⁴ "Άμε στό γέρο διάολο κι άκόμη πάρα πέρα,
δέν έχει μένα ή μάνα μου για σένα θυγατέρα.

39 κούτσουρο που τό μεταχειρίζονται για κάθισμα—40 όπρηρέτη.

- 112¹⁸ Δὲν πᾶς, μωρέ, στὸ διάολο, νὰ λείπεις ἀπὸ μένα
κι ἡ μάνα πού μ' ἐγέννησε δὲ μέ'καμε γιὰ σένα!
- 113¹⁹ Δὲν πᾶς, μωρέ, στὸ διάολο, νὰ λείπεις ἀπὸ μένα,
σὲ ξένον τράφο δὰ τὰ δεῖς τὰ ροῦχα σ' ἀπλωμένα.
- 114⁹ Ἄμε στὸ γέρο διάολο, νὰ λείπεις ἀπὸ μένα,
μούτε κι ἐγὼ εἶμαι γιὰ σέ, μούτε καὶ σὺ γιὰ μένα.
- 115¹⁶ Μὴ μπὰ θαρρεῖς κι ἡ θάλασσα εἶναι ὅλη δική σου;
τὸ παντελόني ἀπού φορεῖς εἶν' ἡ κατάστασή σου.
- 116¹⁶ Ἐθάρρουνα πὼς ἦτονε ὄλο τ' Ὀρνὸ⁴¹ δικό σου,
μὰ σὺ δὲν ἔχεις τίποτας, μόνο τὸν ἀπατό σου.
- 117¹⁶ Περνᾶς καὶ δὲ μὲ χαιρετᾶς, σὰ νάριζες Καστέλι
κι ἔχεις στὸν κάμπο μιὰν ἐλιά καὶ μιὰν κουρμούλα⁴² ἀμπέλι.
- 118¹⁶ Ἐχω στὸν κάμπο μιὰν ἐλιά καὶ μιὰν κουρμούλα ἀμπέλι,
μὰ σὺ δὲν ἔχεις κιαολιάς⁴³ ποιὸς διάολος σὲ θέλει;
- 119¹⁸ Κατέχω τα τ' ἀμπέλια σου, κατέχω τισ τσ' ἐλιές σου,
καὶ δὲ μπορῶ ν' ἀκούω μπλιὸ τσί περηφάνειές σου.
- 120¹⁸ Ὡσὰν τὴν πάπια προπατεῖς κι ὡσὰν τὴ χήνα σέσαι
κι ὡσὰν τὸ γέρο διάολο περνᾶς καὶ δὲ μιλιέσαι.
- 121¹² Μὴ μοῦ ψηλοπετᾶς ἐτσά κι ἀπὸ ψηλοὺς δὲν εἶσαι
κι ἀπού τὰ ροῦχα πού φορεῖς κατέχω τίνος εἶσαι.
- 122¹⁶ Μὴ μοῦ ψηλοπετᾶς ἐτσά κι ἀπὸ ψηλοὺς δὲν εἶσαι
στὴ γειτονιά μου κάθεσαι καὶ ξέρω τίνος εἶσαι.
- 123¹⁸ Μὴ μοῦ πολυψηλώνεσαι, γιατί ψηλὸς δὲν εἶσαι
καὶ τὸ χωριό σου ἔναι κοντὰ καὶ ξέρω τίνος εἶσαι.
- 124¹⁸ Μὴ μοῦ πολυψηλώνεσαι καὶ ξέρω τὴ γενιά σου,
πόσες χιλιάδες κόνιδες ἔχει ἡ βρακοθελιά σου.
- 125¹⁴ Μὴ μοῦ πολυψηλώνεσαι σὰν τὸν ἄθὸ τσῆ βρούβας,
κωλόπανο τῶν κοπελιῶ καὶ στούμπωμα τσῆ γούρνας.
- 126¹⁴ Μὴ μοῦ πολυψηλώνεσαι, πὼς ἔχεις δυὸ φυστάνια,
καὶ δοῦλα σ' ἔχε ἡ μάνα σου κι ἤπλυνες τὰ φλυτζάνια.

41 τὸ χωριὸ Ὀρεινὸ—42 κάθε ἓνα φυτὸ ἀμπελιοῦ—43 καθόλου.

Μ. 114. Σπυριδάκης σ. 13.—Μ. 123, 124, 125 Σπυριδάκης σ. 39.

- 127¹⁴ Στό ραντολόι⁴⁴ μάζωξες μιάν καλαθιά χαρούπια,
καί δέ σέ φτάνουν μπασουμά⁴⁵ νά πάρεις τρία ρούπια.
- 128¹⁵ Μή μοῦ πολυψηλώνεσαι, μήν κάνεις τή μεγάλη,
κι έναν άξάι κόνιδες βαστᾶς στήν άμασκάλη.
- 129⁵¹ Μή μοῦ ψηλοπετᾶς έτσά, άγκαραθιάς κλωνάρι,
καί βασιλιάς δέ γίνεται, όποιος γκιά δά σέ πάρει.
Καί βασιλιάς δέ γίνεται, στό θρόνο δέν καθίζει
καί τό δραπάνι δά βαστᾶ, νά πηαίνει νά θερίζει.
Καί τό δραπάνι δά βαστᾶ, βούγια δά μεταδένει,
καί τό ραβδί ντου δά βαστᾶ, νά πά τά πογιαγέρνει⁴⁶.
- 130¹⁸ Τά ψευτομεγαλεία σου κι ή περηφάνειά σου
μ' έκάμανε, πουλάκι μου, κι ήφυγα 'πό κοντά σου.
- 131⁷ Τσί μαντινιάδες άπού λές τσί λένε στό χωριό σου,
τρεις σκάφες δέν τζί βάνουνε τσί κάσες⁴⁷ τών ποδιώ σου.
- 132⁷ Τσί μαντινιάδες άπού λές, τσί λές άπό ζηλειά σου,
γιατί θωρῶ και κρέμουνται κόνιδες στα μαλλιά σου.
- 133¹⁶ Μουδέ καλό μουδέ κακό δέ θέλω άπ' όνομή σου,
κιτρινοκολοκύθα μου, γιατί βρωμεϊ τ' άτζί σου.
- 134¹⁸ 'Οντό περνᾶς στόν ποταμό, τήν ξέπλυνε τή φτέρνα,
κιτρινοκολοκύθα μου, δέν είσαι σύ για μένα.
- 135⁹⁸ 'Οντό περνᾶς στόν ποταμό, τό ξέπλυνε τ' άντζί σου,
κιτρινοκολοκύθα μου, δέν είμαι μουστερης σου.
- 136⁷ Είπες τή μαντινιάδα σου κι ήτανε και δική σου,
κι ήτανε κι άνεμπάμπουλη^{47α} ώσαν τήν κεφαλή σου.
- 137¹⁸ Αύτηνηνιά 'πες κι ύστερα, αύτηνηνιά 'πες πάλι,
θαρρῶ πως, κακορίζικο, πώς δέ γατέχεις άλλη.
- 138¹⁸ Σάν τόν άζώγυρο βρωμεις, σάν τή λυγιά μυρίζεις,
καί σάν τή ξαθοκουτσουλιά άθεις και λουλουδίξεις.
- 139⁹⁶ Μά 'γώ 'λεγα πώς ήβρηκες καλύτερό μου ταίρι,
μά 'γώ θωρῶ κι έγάπησες του τηγανιοῦ τό χέρι.

44 τό μάζεμα τών καρπῶν πού μένουν στα δέντρα ύστερα άπό τήν πρώτη συγκομιδή — 45 τσίτι—46 γυρίζει πίσω—47 λιγδες—47α άκατάστατη.

- 140⁴ Μά 'λεγα πώς ἐγάπησες μάθια καλύτερά μου,
μά 'γὼ θωρῶ κι ἐγάπησες ποδοπατήματά μου.
- 141⁴ Μά γὼ θωρῶ κι ἐγάπησες τὰ γλεκοπάτουρά⁴⁸ μου,
γλεκοπατῶ⁴⁹ τα καί περνῶ καί πάω στὴ δουλειά μου.
- 142¹² "Ἦλεγα πώς ἐγάπησες καλύτερη στὰ κάλλη,
μά 'γάπησες τὴν παρασθιά, πού στένω τὸ τσικάλι.
- 143¹⁸ "Ἦλεγα πώς ἐγάπησες κιαμιὰ καλύτερή μου,
μά 'γάπησες τὰ πάθουδα⁵⁰ πού ρίχνω στὴν αὐλή μου.
- 144¹⁸ "Ἦλεγα πώς ἐγάπησες κιαμιὰ πού νάχει γνώση,
μά 'γάπησες μιὰν κουζουλὴ, ἄδικο νὰ τσῆ δώσει.
- 145¹⁶ "Ἦβρηκα 'γὼ κι ἐγάπησα, ἦβρηκα 'γὼ κι ἐπήρα
κι ἄμε κι ἐσὺ νὰ κουκλωθεῖς τὸν ἄθο⁵¹ κακομοῖρα.
- 146⁶ "Ἦβρηκα 'γὼ κι ἐγάπησα τὸ ἴδιο τ' ὄνομά σου,
κιὰς πὰ σὲ κάνει παστουρμὰ ἢ μάνα σου κι ἡ θειά σου.
- 147¹² "Ἦβρηκα 'γὼ κι ἐγάπησα καλύτερο ἀπὸ σένα,
κιὰς πὰ σὲ κάνει παστουρμὰ ἢ μάνα πού σ' ἐγέννα.
- 148⁶ "Ἦβρηκα 'γὼ κι ἐγάπησα καλύτερο ἀπὸ σένα,
κιὰς πὰ νὰ πὰ σὲ λούνεται ἢ μάνα πού σ' ἐγέννα.
- 149⁶ "Ἦβρηκα 'γὼ κι ἐγάπησα καί πλιὰ καλύτερή σου,
κι ὅπου χαράκι κι ἐγκρεμὸς χτύπα τὴν κεφαλὴ σου.
- 150⁶ "Ἄμε νὰ πεῖς τσῆ μάνας σου νὰ σὲ καλαλατίσει
καί νὰ σὲ βγάλει στὸ τσαρσί⁵², ἴσως καί σὲ πουλήσει.
- 151¹² Στὸ δρόμο κειὰ πού πήγαίνα μοῦ πάντηξε⁵³ μιὰ λούτα
κι ἦτανε δεκοχτῶ χρονῶ καί σούμοιαζε στὰ μοῦτρα.
- 152⁹¹ Στὸν κάμπο τὸ Ρουκακιανὸ⁵⁴ μοῦ πάντηξε μιὰ λούτα,
δὲν τὴν καλοσυντήρηξα, μὰ μοιάζει σου στὰ μοῦτρα.
- 153¹⁹ Φῶς μου, στὴν ὥραιότη σου, ποιὸς δὰ σοῦ βρεῖ κουσοῦρι,
πού δὲ σοῦ λείπουνε ποτὲ οἱ μύξες ἀπ' τὴ μούρη!
- 154¹⁶ "Ἀσπρη 'σαι σὰν τὰ γάλατα, πού βγάνουν οἱ προβάτες
κι ὡσὰν τὸ μαυροτσίκαιο πού ψήνουν τζὶ πατάτες.

48 πράματα πού ἔχω ποδοπατημένα—49 ποδοπατῶ—50 στάχτες τῆς μπουγάδας—
51 στάχτη—52 στὴν ἀγορά—53 συνάντησα—54 κάμπο τῆς Ρουκάκας (χωριοῦ τῆς
Σητείας).

Μ. 144. Σπυριδάκης σ. 17.

- 155¹⁹ Ἄσπρη ἴσαι σάν τὸ φοῦρνο μας καὶ σάν τὸ μαγεριό μας
καὶ καμπουρίζεις μισολιά ὡσάν τὸ γαΐδαρό μας.
- 156¹⁹ Ἄσπρη ἴσαι σάν τὸ φοῦρνο μας καὶ σάν τὸ μαγεριό μας
καὶ παχουλὴ κι ὀνόστιμη ὡσάν τὸ γαΐδαρό μας.
- 157¹⁸ Μαυροσουπιὰ ἴπου τὸ γιαλό, ζουρίδα⁵⁵ ἴπου τὸ δάσο
μαῦρο τσικαλοστούμπωμα καὶ ποῦ δὰ σὲ κρεμάσω !
- 158²⁰ Ὡσάν τὴν καμινάδα μας, σάν τοῦ παπαῦ τὸ ράσο,
ἔτσὰ μοῦ φαίνεσαι κι ἐσύ ὄντε γκιὰ δὰ περάσω.
- 159²³ Μὴ μὲ καταδικάζετε καὶ μένα τὸ καημένο,
πετειναράκι ἴμαι κι ἐγὼ, τὴν ὄρνιθά μου θέλω.
- 160¹ Τὸ μπόι σου μιὰν πιθαμὴ κι ἡ κεφαλὴ σου δέκα,
ἀπού τὴ γῆς δὲ φαίνεσαι καὶ θέλεις καὶ γυναῖκα ;
- 161¹² Μιὰν πιθαμὴ τὸ μπόι σου καὶ δέκα ἡ γελέκα,
γιὰ γιάε παλιοπούστακο καὶ θέλει καὶ γυναῖκα !
- 162¹⁹ Χαρῶ σ' ἀτὰ ποῦ κάθεσαι σάν κουτσουλιὰ μυρίζεις,
σάν τὸ τσικαλοστούμπωμα ἀθεῖς καὶ λουλουδίζεις.
- 163¹⁶ Χαρῶ σ' ἀτὰ ποῦ κάθεσαι κοντὰ στὸ σταμνοτάτη⁵⁶
τὰ μάθια σου γυαλίζουνε σάν ψοφισμένου κάτη.
- 164¹⁸ Ἀνάθεμά σε ἄ σέ ἴθελα ἄσκι ν' ἄσκιάζω λάδι,
τὴν ἄσκημή σου κορμαρὰ νὰ κοιμηθοῦμε ὀμάδι.
- 165¹⁶ Ἀλάργο σου κι ἀλάργο μου ψώρα ἴχεις καὶ φοβοῦμαι,
νὰ μὴν τὴν κολληθῶ κι ἐγὼ καὶ δὲν μπορῶ νὰ ξεῶμαι.
- ✓ 166¹⁸ Μωρὲ καντηλιερόποδα⁵⁷ κι ἄσβεστοκωλιασμένε,
στὴν καβαλίνα⁵⁸ σκόνταψες κι ἐβάρικες, καημένε.
- 167¹² Ἀνάδια μού ἴρθες κι ἦκατσες σὰ μαραμένο πράσο,
κι ὄντε γυρίσω καὶ σὲ δῶ μούρχεται νὰ ξεράσω.
- 168¹⁸ Σφάλα τὰ παραθύρια σου καὶ θέλω νὰ περάσω,
νὰ μὴ σὲ δοῦν τὰ μάθια μου, γιὰτὶ θεὸ νὰ ξεράσω.
- 169¹⁸ Δὲν τὰ σφαλίζω, κερατὰ, περάσεις δὲν περάσεις,
ἄ δὲν τὰ δῶ τὰ σκώθια σου χάμαι νὰ τὰ ξεράσεις.

55 ἄλεπού — 56 θέση γιὰ τὰ σταμνιά — 57 πόδι τοῦ καντηλιέρη (ξύλινου ἀντικεί-
μενου, ποῦ κρεμοῦν τὸ λύχνο) — 58 κόπρο φορτηγῶν ζῶων.

- 170¹² Στέκοντας⁵⁹ στά έρφάνικα⁶⁰ στά ὄμορφα κοπέλια
 μέ 'ριξε μένα ή μοίρα μου στην κακομπαγατέλα⁶¹.
- 171¹ Κι ήτανε καί νοικοκερά κι ήκανε καί μπουγάδα,
 κι ελεύκαινε τή βράκα ντζης μιὰ Μεγαλοβδομάδα.
- 172¹⁸ Κοντό καί δέν έβρέθηκε κλωστή μέ τή βελόνα,
 νά ράψεις τήν μπαντζάκα σου πού 'ναι σάν τήν άλώνα !
- 173¹⁸ 'Ο Θιός νά σ' έβρει, φτέρνα μου, δουλειές πού μου τσ' ανοίγεις,
 νά ράφτω 'γώ τή βράκα μου κι έσύ νά μου τή σκίζεις !
- 174¹⁸ Κι ήτανε καί νοικοκερά, ξέρει καί μαγερεύγει,
 ποτέ τσικαλοπιάσματα εκείνη δέ γυρεύγει.
 Μόνο μέ τὸ φυστάνι ντζης, μέ τὸ ποκάμισό ντζης,
 ήπιανε τὸ τσικάλι ντζης κι έπέρναν ὁ καιρός τσης.
- 175⁹⁴ Μέ τὸ σκαπετοστέλιαρο⁹² σαλεύγεις τὸ τσικάλι,
 γιατί δέ βρίσκεις έντρομα⁹³ τὸ ξύλινο κουτάλι.
- 176⁹⁸ Στραβή μου τήν έλέγανε, μὰ κείνη άλλοιθωρίζει,
 τὸ βούι άπου τὸ γάιδαρο δέν τότε ξεχωρίζει
 καί βάνει καί μπαλώματα ὄμορφα καί πιτήδεια,
 κι εἶν' ή κεδιά⁹⁴ δυὸ πιθαμές καί δώδεκα δαχτύλια.
- 177¹ Κερά μου, νοῦ τότε βαστάς, κερά μου, νοῦ τὸν ἔχεις,
 καί μπάλωμα στή βράκα σου νά βάλεις δέ γατέχεις.
- 178⁹⁸ Μιὰ μέρα μ' έπαντρεύγανε, μιὰ μέρα ὄλη μέρα,
 κι έπέρνασί μου μιὰ στραβή, μιὰ βέλα, μιὰ στραβέλα,
 κι ὄχιάλλο γιά τή στραβελιά κι έμένα δέ μέ γνοιιάζει,
 μόνο δέ μου τὸ λέγανε πὼς εἶχεν καί μαράζι.
- 179¹⁵ 'Επήγα κι έπαντρέφτηκα κι ήπηρα μιὰ γυναίκα,
 κι εἶναι τ' άφθιά ντζης μιὰ ὄκα κι ή κεφαλή ντζης δέκα.
- 180¹⁴ 'Επήγα κι έπαντρέφτηκα κι ήβρηκα τὸ μελά μου,
 κι ήτανε πλιὰ καλύτερα νά κάνω τή δουλειά μου.
- 181¹⁴ 'Επήγα κι έπαντρεύτηκα κι ήπηρα φτωχοπούλα,
 δέν ήβρηκα στοῦ σπίτι ντζης μούτ' άχεροσακκούλα.
 Οἱ ψεἶρες καί οἱ κόνιδες ήταν τὰ μετρητά ντζης,
 καί οἱ-γι-άράχνες τοῦ σπιθιοῦ ήσανε τὰ προυκιά ντζης.

59 μπροστά—60 ξακούσιμα μέ ὄραϊο παρουσιαστικό—61 πολὺ παλιὸ καί άχρηστο
 πράμα— 62 τὸ στειλιάρι τῆς σκαπάνης—63 πρόχειρο—64 βελονιά.

- 182¹⁴ Ἐθάρrouνα πὼς ἦσουνε κιανένα κελεπίρι⁶⁵,
 μὰ σύ 'σαι τὸ σκουράπιδο⁶⁶, ποὺ δὲν τὸ τρῶν οἱ χοῖροι.
- 183¹⁶ Πιάσε καρφίχτη καὶ γυαλί, μπαινάμικη⁶⁷ κοπέλα,
 καὶ ξάνοιξε τὴ μούρη σου κι ἀπόκειας⁶⁸ μὲ περγέλα.
- 184¹⁸ Ἐμπα στὴν καρυδόκουπα, νὰ δεῖς ἀνὲ σὲ παίρνει,
 νὰ μάθεις πρῶτας νὰ μιλεῖς κι ὕστερα νὰ μοτσέρνει⁶⁹.
- 185¹⁵ Ἐμπα στὴν καρυδόκουπα καὶ ξάνοιγε κι ὀμπρός σου,
 σὰ θέλεις ἀγαπητικό πάρ' ἀποὺ τὸ χωριό σου.
- 186¹⁸ Κι ἀποὺ τὴν καρυδόκουπα ἔμπα στὴ δαχτυλήθρα,
 καὶ μὴ σοῦ κακοφάνηκε πὼς σοῦ 'πα τὴν ἀλήθεια.
- 187³¹ Κι ἀνὲ σοῦ κακοφάνηκε, κι ἀνὲ σοῦ καλοφάνη,
 πούρι τὸ μεντιλάκι σου, τέσσερεις ἄκρες κάνει.
- 188¹⁶ Ἀπ' τὰ ψηλὰ στὰ χαμηλὰ κι ἀπ' τὰ πολλὰ στὰ λίγα,
 κι ἀποὺ τὰ μεγαλεῖα σου ἦκατσεσ στὴν καλύβα.
- 189¹⁵ Μιὰ μαντινιάδα δὰ σοῦ πῶ νὰ σοῦ τήνε χερῶσω⁷⁰,
 σομάρι ντονανίκικο⁷¹ δὰ κάμω νὰ σὲ στρώσω.
- 190⁷ Ἐναν πεντακοσάρικο ἔχω το νὰ τὸ δῶσω
 νὰ κάμω ντονανίκικο σομάρι, νὰ σὲ στρώσω.
- 191¹² Τὸ γάλα βάνω στὸν κιασὲ καὶ γίνεται γιγούρτι,
 δὲν εἶδανε τὰ μάθια μου ὡσὰν ἐσένα, πούστη.
- 192¹⁶ Τὸ γάλα βάνω στὸν κιασὲ καὶ γίνεται μαλάκα⁷²,
 δὲν εἶδανε τὰ μάθια μου ὡσὰν ἐσένα, βλάκα.
- 193²⁶ Ἀπόψε κάτης δὰ γενῶ καὶ τὰ τειχιὰ δὰ πιάσω,
 κι ὄπου μοῦ ποῦνε νὰ πχί! πχί! ἐκεῖα δὰ πὰ νὰ κάτσω.
- 194²⁶ Ἀπόψε κάτης δὰ γενῶ νὰ βγῶ νὰ μισουνίζω,
 κι ὄπου μοῦ ποῦνε νὰ πχί! πχί! δὰ πηαίνω νὰ καθίζω.
- 195¹⁵ Ἐσεῖς οἱ-γι-ἄντρες τόχετε σὰ μόρτες, σὰ μπερμπάντες,
 μεσάνυχτα γυρίζετε σὰ λυσσασμένοι κάτες.
- 196¹² Σὰν τὸ γεράκι χύνουσoun σσι πόρτες τῶν ἀθρώπω,
 κι ἐδὰ 'βρηκες τὴν κοπελιά κι ἦκατσεσ σ' ἕναν τόπο.

65 κελεπούρι—66 ἀχλάδι πολὺ στυφὸ—67 πολυπαινεμένη—68 κατόπιν—69 προσβά-
 λεις μὲ λόγια—70 δῶσω, ἀφιερῶσω—71 σαμάρι μὲ πολλὰ στολιδία—72 τυρίνη.

Μ. 193. Σπυριδάκις σ. 5.

- 197¹² Διάλε τσ' ἀπολειμάρους¹² σου, διάλε τσ' ἑφτά σου μπίστες,
κι ἤσπασε τὸ σακκάκι σου ἀπὸ τσ' ἀμασκαλίτες.
- 198¹² Μὰ δὰ σὲ κάμω νὰ γενεῖς Φράγκος μὲ τὸ καπέλο,
νάρχεσαι νὰ παρακαλεῖς κι ἐγὼ νὰ μὴ σὲ θέλω.
- 199¹² Μουδὲ καὶ Φράγκος γίνομαι, μουδὲ καπέλο βάνω,
μουδὲ κι ἀπὸ τὸ σόι σου συμπεθεριά δὲν κάνω.
- 200¹⁴ Καλλιὰ ἔχω νὰ μὲ βάλουνε στὴν Παναγία δίπλα,
παρὰ νὰ μπῶ στὸ σόι σου, νὰ κλαίω μέρα νύχτα.
- 201¹⁴ Καλλιὰ ἔχω νὰ μὲ βάλουνε δίπλα στὸν Ἀϊ-Γιάννη,
παρὰ νὰ μπῶ στὸ σπίτι σας, πού ἔναι οἱ-γι-ἀτζιγκάνοι.
- 202¹² Καλλιὰ ἔχω νὰ μὲ βάλουνε δραγάτη στὸ Καββούσι,
παρὰ νὰ πῶ πῶς σ' ἀγαπῶ κι ὁ κόσμος νὰ τ' ἀκούσει.
- 203⁸¹ Ὅλες σου οἱ δικολογιές εἶναι ἑφτά νομάτοι,
κι εἶναι οἱ τέσσερεις στραβοὶ κι οἱ τρεῖς μὲ τόνα μάτι.
- 204³⁰ Ὅτιν' ἀκούσω νὰ χτυπᾷ τοῦ τράγου ἢ κουδούνα,
θαρρῶ πως εἶν' ἡ-γι-ἀγαπῶ καὶ βλέπει τὴ γουρούνα.
- 205¹⁵ Νὰ σὲ χαρῶ ὄντὲν ἔρχεσαι ἀπὸ τὰ πέρα ρυάκια,
πού κάνουν τ' ἀχειλάκια σου τῶ στιβανιῶ μουζάκια^{15α}.
- 206¹⁸ Ἐπῆγα νὰ σ' ἀγκαλιαστῶ κι ἐγκάλιασα τὸ χοῖρο
κι ἐδάκασέ με στὸ μερὶ καὶ δὲ μπορῶ νὰ φύγω.
- 207¹⁵ Ἐπῆγα νὰ σ' ἀγκαλιαστῶ κι ἐγκάλιασα τὸν κᾶτη,
κι ἐτσάφισέ^{15β} με στὸ μερὶ καὶ μὲ ἔκαμε μπερμπάτι¹⁴.
- 208¹² Ἀπόψε σ' ἐνειρεύτηκα κοντὰ στὸν παραστάτη,
κι ἐπῆγα νὰ σ' ἀγκαλιαστῶ κι ἐγκάλιασα τὸν κᾶτη.
- 209⁷ Ἐψόφησεν ὁ γαίδαρος τσι δέκα τοῦ Γενάρη
κι ἐπόμεινε καὶ τὸ Καλλιὸ νὰ βάλει τὸ σομάρι.
- 210⁹ Γιὰ πέντε ρίζες χαρουπιές καὶ τρεῖς ὀκάδες λάδι
ἤπηρες ἕνα μπουνταλά νὰ ζήσετεν ὁμάδι.
- 211¹⁸ Ἴντα καλή ἔσαι, κοπελιά, κι ἴντα καλὰ χορεύγεις,
μὰ ἔσπασε τὸ τσικάλι σου καὶ ποῦ δὰ μαγερεύγεις ;

73 τοὺς ἀπομεινάρους, τοὺς ζωντανούς—73α τὸ μέρος τοῦ στιβανιοῦ πού σκεπάζει τὴ ράχη τοῦ ποδιοῦ—73β ἐγρατσούνισε—74 σὲ κακὰ χάλια.

Μ. 206. Προμηθεὺς 1933 ἄρ. 202.

- 212¹⁸ Ἴντα σὲ γνοιάζει, κερατά, τὸ ποῦ δὰ μαγερεύω;
δὲν ἦρθα στὴν ποσάντζα⁷⁵ σου τσικάλι νὰ γυρεύω.
- 213¹ Ἀφορδακὸς στὸν ποταμὸ καὶ κάνει τράκα τράκα,
θαρρῶ πως τὴν κατούρησε, ἀγάπη μου, τὴ βράκα.
- 214¹² Ἐκουζουλάθηκε ἀρακάς κι ἦπιασε τὰ μουρέλα,
κι ἔκουζουλάθηκες κι ἐσύ καὶ τάχεις μετὰ μένα.
- 215¹⁸ Μὰ μετὰ μένα τάβαλες, κασίδη, τὰ μαλλιὰ σου,
ἀποῦ κατέχω νὰ σοῦ πῶ τσι δίπλες τση κοιλιᾶς σου!
Κι ὄχι τσι δίπλες τση κοιλιᾶς, μὰ καὶ τοῦ κακοπλότη⁷⁶,
ποῦ ὡς γκιάν τότε πλύνουνε μιὰ δίπλη δὲν τοῦ λείπει!
- 216¹² Τὴν κουζουλή σου κεφαλὴ φασούλια δὰ τὴ σπείρω
νὰ βάλω τὸ βωλόσυρο νὰ τήνε βωλοσύρω.
- 217¹⁸ Σώπασε, μὰ τὴν πίστη σου, ἀνήψητο κουλούρι,
πού ἔχεις τοῦ κήτη τὴν ὀρά⁷⁷, τοῦ κουλουκιοῦ τὴ μούρη.
- 218¹⁸ Σώπασε, μὰ τὴν πίστη σου, βενέτικο⁷⁸ κουλούκι,
πού πρήσκεσαι καὶ γίνεσαι ὡσάν τὸ καρδαμπούκι⁷⁹.
- 219¹⁵ Ἦβρηκα ἄγω κι ἐγάπησα, γλυκύτατό μου ταίρι,
κι ἄμε κι ἐσύ ν' ἀγκαλιαστεῖς τοῦ τηγανιοῦ τὸ χέρι.
- 220¹⁸ Σώπασε, μὰ τὴν πίστη σου, βενέτικο μουσκάρι⁸⁰,
κι ὀψὲς ἀργὰς σ' ἐτάισα ἓνα μουζούρι στάρι.
- 221¹⁸ Σώπασε, μὰ τὴν πίστη σου, ἀγριοκατσοπρίνι,
κι ἢ βράκα σου ἔχει κουτσουλιές κι ἄμε νὰ τήνε πλύνεις.
- 222¹² Σώπασε, μὰ τὴν πίστη σου, μπισθιά⁸¹ καὶ καπλοδέτη⁸²,
κι ὀψὲς ἀργὰς σ' ἐφόρτωσα κουτσούρια πού τὸ δέτη.
- 223⁸¹ Ἐπῆγα ν' ἀνεβῶ στὴ σκιά κι ἐπέταξε μιὰ σκλόπα⁸³,
ὄλος ὁ κόσμος νὰ μιλεῖ, ἐσύ μασκάρρα, σῶπα.
- 224¹⁸ Ἐπῆγα ν' ἀνεβῶ στὴ σκιά κι ἐπέταξε μιὰ ζάρα⁸⁴,
ὄλος ὁ κόσμος νὰ μιλεῖ, σῶπασ' ἐσύ, μασκάρρα.
- 225¹² Ἐθάρρουν πὼς ἐμίλησε κισμιὰ καλύτερή μου,
μὰ μίλησε τὸ ξέπλυμα πού χύνω στὴν αὐλή μου.

75 ὅπου βοηθεῖς τοὺς ἄλλους, σπῆτι σου — 76 μέρος τοῦ στομάχου τῶν μηρυκα-
στικῶν — 77 οὐρά — 78 μικροκαμωμένο — 79 τὸ πρήξιμο πού παθαίνει κανεὶς ἀπὸ
δηλητηρίαση — 80 μοσχάρι — 81 καὶ 82 δερμάτινες λωρίδες τοῦ σαμαριοῦ — 83 κου-
κουβάγια — 84 εἶδος κουκουβάγιας.

✓ 226⁹¹ Μωρή άρκούδα με τ' άφθιά, καμήλα με τη ράχη,
δι ειπανε τ' άχειλια σου ή μούρη σ' όλα τάχει.

227¹⁸ Μωρή τσικαλοστόμπωμα, μωρή λαδοκουρούπα,
πού 'κάτσεσ και κατηγοράσ μιάν άσημένιαν κούπα.

228¹² Νούμι και νούμι και νουμί, μωρή λαδοκουρούπα,
μήν κάθεσαι νά περγελάσ την άσημένιαν κούπα.

229⁹¹ Δέν τόχω χρεία ά μου γρινιάσ κιά με στραβοξανοίγεισ,
δέν έχω την άνάγκη σου και μη με φοβερίζεισ.

230⁹¹ Δέν τόχω χρεία ά μου γρινιάσ κιά μου βαστάσ και μάχη,
γιατί κατέχω πώς περνά ό μόσκος δπου λάχει.

231⁹¹ Σκόρδα 'χω την άγάπη σου, κρομμύδια τη φιλιά σου,
κι έναν αξιά κουτσουλιέσ έχω την άφεδιά σου.

232¹² Σκόρδα 'χω την άγάπη σου, κρομμύδια τη φιλιά σου,
και γαϊδουροκατούρημα έχω την άφεδιά σου.

233⁹¹ Ποτέ μου δέν προσπέφτω 'γώ στον ξαναπαντρεμένο,
γιατί 'ναι σαν τον πετεινό τον άνεμαλλιασμένο.

234¹⁸ 'Εγάπησα κι εγώ ό φτωχός μιάν ξαναπαντρεμένη,
πάω ν' άγγίξω στα βυζά, βρίσκω προβιά γναμένη⁸⁵.

235¹² 'Αλλη ύφαινε κι άλλη ήκλωθε κι άλλη ειχεν τσι μπελάδες,
κι έποφανίστηκεσ κι έσύ σαν τζι νοικοκεράδες.

236' Γεροντοπροβατίνα μου, συμμάζωξε τό νου σου,
δέν εισαι δώδεκα χρονώ, μόνό 'σαι του καιρου σου

237¹⁶ 'Ωσαν τό γαζοντενεκέ, που βάνουνε τό λάδι,
έτσά σ' έξεσιχάθηκα και δε σε κάνω χάζι.

238¹⁶ 'Ωσαν τό γαζοντενεκέ, που βάνουνε τό μέλι,
έτσά σ' έξεσιχάθηκα και φιου τ' άπου σε θέλει.

239¹⁰ Σώπα με την άγάπη σου, μη λές κι έσύ πώς έχεισ,
και τσι χοχλιούσ έζύγωνε στον κάμπο νά τσι δέσει.

240¹⁰ Σώπα με την άγάπη σου, κατέχομέν τη πούρι,
πού 'χει του κάτω την όρά, του μποντικου τη μούρη.

• 241¹² Σώπα με τη γυναίκα σου την άσημογυναίκα,
τό μπόι ντζη 'ναι μιά όκά κι ή κεφαλή ντζη δέκα.

85 κατεργασμένη.

242¹² Σώπα μέ τή γυναίκα σου τή φουντωτή άνωνίδα,
άπου μου τήν παινούσανε κι όψές άργάς τήν είδα.

✓243¹⁸ Τραγουδιστής έγίνηκες και μαντιναδολόγος⁸⁶,
και μιάν ήμέρα δά μετράς τσί μύγες τών άλόγω.

244¹² Μηνύσετε στη γειτονιά, άν κάνουνε μπουγάδα,
μη χύσουνε τήν άλουσά μουδε τή σαπουνάδα,
νά πά νά σαπουνίσουμε τσί φούσκες τών άτζώ ντζης,
νά τρίψομε, νά πλύνομε τσί κάσες τώ μεριώ ντζης.

245¹⁸ Πάρε το τ' άνεβόλεμα και ξάνοιγε κι όμπρός σου,
τρείς σκάφες δέν τζι βάνουνε τσί κάσες τών ποδιώ σου.

✓246¹⁵ Μέ τση ήφης τά λάλαδα δά κάμω τά κουλούρια,
νά σοῦ τά πέψω νά τά φᾶς, άγάπη μου καινούργια.

247¹⁵ Μέ τήν ταή, πουλάκι μου, δέν κάνουνε κουλούρια,
μόνο τήν άλωνεύουνε και τρών τη τά γαϊδούρια.

86 ποιητής μαντινάδων.

17. ΑΣΤΕΙΑ

- 1¹⁸ "Όλες τσί τέχνες τσί 'μαθα, κι ἤμαθα καί τή λύρα,
καί τὸ λυράκι μούλεγε : τὴν ἔχερη συντήρα.
- 2¹⁸ "Όλο ἀπὸ τὴν παραβολή¹ μὲ βάνεις καί θερίζω,
γιὰ νὰ μὲ δέρνει ὁ ἄνεμος κι ὁ ἥλιος, νὰ μαυρίζω.
- 3¹⁸ "Όλο ἀπὸ τὴν παραβολή, κι ὄλο ἀπὸ τὸ δετάρι²
μὲ βάνεις, διαολόπιστη, νὰ βγάνω τὸ κριθάρι.
- 4³¹ Μὰ τὴν ἀγάπη τοῦ Θεοῦ καί μὰ τὸ περαντζούνι³,
καί παντρεϊγιὰ μοῦ μύρισε καί μούγγιξε στ' ἀρθοῦνι⁴.
- 5¹² Χίλιες χιλιάδες κοπελιές ἔχει τὸ Μεραμπέλλο,
κι ὄλοι μοῦ λέν νὰ παντρεφτώ, μὰ 'γὼ δὲν καλοθέλω.
- 6¹⁴ Σὰ θέλω 'γὼ ἀγαπητικὲς κάνω καί πεντακόσες,
μὰ τὸ ψωμί 'ναι ἀκριβὸ κι ἴντα τσί θέλω τόσες !
- 7¹⁸ Μιὰ μαντινιάδα κάτεχα κι ὄλο κεινιά δὰ λέω,
κι ὄντὸ δὲν ἔχομε ψωμί δὰ κάθομαι νὰ κλαίω.
Μὰ 'χομε 'μεῖς πολὺ ψωμί, μὰ 'χομε καί κριθάρι,
πολὺ 'ν' ἀπὸ τὸ πρατικό⁵ ἀπού 'ναι στὸ πιθάρι.
- 8¹⁴ "Ε, κακομοῖρες κοπελιές, ὁ νοῦς σας πῶς σβουρίζει !
ποῖός ἔχει σήμερο ψωμί νὰ πὰ σᾶσε ταίζει ;
- 9¹² Νάθελα νὰ τσί παίρνω 'γὼ κειεσὰ πὸ μ' ἀγαποῦνε,
σάν τζη κλωσσοὺς μας τὰ πουλιά ἤθελα μοῦ 'κλουθοῦνε.
- 10¹⁸ Κιὰ δὲ μοῦ δώσει ἡ μάνα σου τὸ λιόφυτο στὸ ρυάκι,
δὰ κάμει ἡ διχαλόβεργα στὴ ράχη σου κονάκι.
- 11¹⁴ Κιὰ δὲ μοῦ δώσει ἡ μάνα σου τὸ λάδι μὲ τ' ἀσκάκι,
δὰ κάμει ἡ διχαλόβεργα στὴ ράχη σου κονάκι.

1 οἱ ἀκροχωραφιές πὸ δὲν τίς πιάνει τὸ ἀλέτρι—2 πετρόχτιστο δέμα σὲ κατη-
φορικὸ χωράφι—3 τὴ μικρὴ ἀγκυνάρα—4 ρουθούνι—5 τὸ τέταρτο τοῦ μουζουριῦ,
δηλ. τρεῖς ὀκάδες.

- 12¹² Κιά δέ μοῦ δώσει ἡ μάνα σου τὰ ὄσα μούχει τάξει,
στοῖη Γρα-Λυγιᾶς⁶ τὸν ποταμὸ νὰ πὰ νὰ σέ πετάξει.
- 13⁶ Κιά δέ μοῦ δώσει ἡ μάνα σου στὸν Πλατανιά' τὴ βρύση,
ξυλιᾶς δὰ παίξω, κοπελιά, πού δὰ καίναντσίει⁸.
- 14¹² Κιά δέ μοῦ δώσει ὁ κύρης σου τὸ πλιά καλὸ χωράφι,
ὡς με θωρεῖς καὶ σέ θωρῶ δὰ κάθεσαι στὸ ράφι.
- 15¹² Σφιχτεῖτε, παλικάρια μου, νὰ κάμετε παράδες,
καὶ μὴν τὰ περιμένετε ὄλα 'πού τσί νυφάδες.
- 16¹² Σὰ δέ μπορεῖς νὰ μοῦ μιλεῖς, παῖζε μου σκιᾶς τὸ μάτι,
καθὼς τὸ παίζει ὁ μποντικὸς ὄντε θωρεῖ τὸν κάτη.
- 17¹⁴ Μὰ μετὰ μένα ἔλα, σύ, σὰ θές νὰ δεῖς χαέρι,
νὰ πηαίνεις ἀξυπόλυτη χειμώναν καλοκαίρι.
- 18¹⁴ Μὰ μετὰ μένα ἔλα, σύ, πού δὰ καλοπερνοῦμε,
τσὶ ντάκουσ⁹ παίρνω δανεικούς, τὸ λάδι διακονοῦμαι¹⁰.
- 19¹⁸ Μὰ μετὰ μένα ἔλα, σύ, νὰ δεῖς χαρὰ μεγάλη,
νὰ κάνεις λύτρες¹¹ νὰ με ζεῖς ὡς τσί 'κανε κι ἡ-γι-ἄλλη.
- 20¹⁸ Μὰ μετὰ μένα ἔλα, σύ, πού δὰ γενεῖς χατζίνα,
νὰ πηαίνεις ἀξυπόλυτη καὶ νὰ φοφᾶς τσὴ πείνας.
- 21⁶ Μὰ μετὰ μένα ἔλα, σύ, νὰ τρῶς ψωμί καὶ λάδι,
νὰ τρῶς κρομμύδι με τσ' ἑλιᾶς ὡς τότεν κι ἡ-γι-ἄλλη.
- 22¹² Στὴ γάστρα τοῦ βασιλικοῦ τὸ σπέρνω τὸ κριθάρι,
κιᾶς κάμει τὸ λογαριασμὸ κεινιά πού δὰ με πάρει.
- 23¹⁸ Ἀπάνω στὸ λιανοχοχλιὸ τὸ σπέρνω τὸ κριθάρι,
κιᾶς κάμει τὸ λογαριασμὸ κεινιά πού δὰ με πάρει.
- 24¹⁸ Ταχιά πού δὰ μαλῶνομε νὰ μὴ με λές ψωριάρη,
γιατὶ παραπρωτύτερα σοῦ τόκανα παζάρι¹².
- 25¹² Σακίζι¹⁸ καὶ γαρέφαλα δὰ χτίσω στὸν ὄντά μου,
για νὰ περνᾶ ἡ-γι-ἀγαπῶ νὰ λέει τ' ὄνομά μου.

6 χωρὶ ἐπαρχ. *Ἱεραπέτρας—7 τοπωνύμιο στὸ Βραχάσι—8 θ' ἀνάψει, μεταφ. πάρα
πολλές θὰ εἶναι οἱ ξυλιᾶς πού θὰ δώσω—9 παξιμάδια σὲ σχῆμα ρόμβου—10 ζη-
τιανεύω—11 νὰ κερδίζεις χρήματα ξενοκλῶθοντας—12 συμφωνία—13 μαστίχι.

- 26¹⁸ Ἀπάνω στό λιανοχοχλιό δά χτίσω τὸν ὄντά μου,
νὰ βάλω τὴ γυναῖκα μου καὶ τὰ πεθερικά μου.
- 27¹⁹ Ἀπάνω στό λιανοχοχλιό δά χτίσω ἴνα ντουκιάνι,
νὰ βάλω μέσα νὰ πουλῶ σαρδέλες καὶ λιβάνι.
- 28¹⁵ Στό σόπατο^{18α} τῆ κεφαλῆς μ' ἐδάκασε μιάν ψεῖρα
κι ἤφηκα τὰ παιδιά ἀρφανά καὶ τὴ γυναῖκα χήρα.
- 29¹³ Καλλιὰ ἔχω τοὶ παστῆς ἐλιές, παρὰ τοὶ κολουπάδες¹⁴,
καλλιὰ ἔχω δέκα κοπελιές, παρὰ σαράντα γράδες.
- 30¹³ Εἶσαι μικρὴ, μικρούλικη, στήν τζέπη μου σὲ βάνω,
κιάν πάμε καὶ σὲ πλατωσά μου πέφτεις καὶ σὲ χάνω.
- 31²⁶ Εἶπα το ἔγω τῆ μάνας μου κι εἶπα το καὶ τοῦ γέρο:
—Ἐ, κακομοῖρη γεροντή, μιάν κοπελιά δά φέρω.
- 32²⁶ — Σάν ἔχεις, κανακάρη μου, τὰ σπῖθια σου χτισμένα,
φέρε τινε τὴν κοπελιά κι ἴντα μὲ γνοιάζει ἐμένα.
- 33²⁶ — Μά ἔχω τα ἔγω τὰ σπῖθια μου χτισμένα μὲ μπαλκόνι,
μόνο τοὶ τοίχους λείπουνται καὶ τὴ στεγὴν ἀκόμη.
- 34²⁶ Εἶπα το καὶ τῆ μάνας μου κι εἶπε μου: ξεκομπίσου,
ἄμ' ἀνεμάζωξέ τινε, κόλα τῆ κεφαλῆς σου.
- 35¹⁶ Πέ μου το πὼς δὲ μ' ἀγαπᾶς μπλιό μου νὰ μὴν ὀλπίζω,
τοῦ κήπου μας τὰ λάχανα νὰ πάω νὰ ποτίζω.
- 36¹⁸ Ἡ κουζουλή μου κεφαλὴ σπάσιμο θέλει πάλι
καὶ στὸν περυσινὸ σεβντὰ ξανοίγει νὰ μὲ βάλει.
- 37 Πόσον τὸ λείφτηκε ὀψαργὰς μιὰ γρὰ νὰ μὲ σκοτώσει,
νὰ βγάλει καὶ τοὶ μύξες τῆς νὰ μὲ ξεκαυκαλώσει.
- 38¹⁸ Ἀγάπη μου κι ἀγάπη μου ὥστ' ἀπού δά σὲ πάρω,
κι ὕστερα μὲ τὸ κόπανο ἐγὼ σοῦ ροζονάρω.
- 39¹³ Κασοφτερνιά¹⁵ τὴ θέλω ἔγω τὴν ἀγαπητικὴ μου,
νὰ μὴν τὴν ἀγαπᾶ κιανεῖς, νάναι μοναχικὴ μου.
- 40¹² Κιάν τήνε πάρω κι ἄσκημη, κριθάρι δ' ἀγοράζω,
ἄς τήνε πάρω κι ὄμορφη, νὰ μὴν ἀνεστενάζω.

13α κορυφή—14 ἀλατισμένες μέσα σὲ πολὺ νερό—15 μὲ λιγδωμένες φτέρνες.

Μ. 26. Σπυριδάκις σ. 10—Μ. 31. Σπανδωνίδη σ. 89 ἀρ. 38.—Μ. 38. Νουάρος σ. 311 ἀρ. 1.
—Μ. 39. Σπυριδάκις σ. 19.

- ✓ 41¹² Ἴντα τσί θέλω τσ' ὁμορφιές στή μούρη ντου νά τσ' ἔχει
καί μπόι σάν τὸ μιναρὲ καί γνώση νά μὴν ἔχει!
- 42⁸¹ Δέν τότε θέλω δάσκαλο γιατί ἀγαπᾶ τὸν ἄρτο,
μὰ τότε θέλω Σφακιανὸ κοκκινογελεκάτο.
- 43¹⁴ Δάσκαλο τότε θέλω ἄγῳ μπουμπούλη καί φουντούλη¹⁶,
κιὰς κάμω μῆνα νά τὸ δῶ τὸ κριθοπιτοπούλι.
- 44¹⁸ Δέν τότε θέλω ἄγῳ βοσκὸ πού νά πατεῖ στὰ χιόνια,
μὰ τότε θέλω δάσκαλο νά θέτει στὰ σεντόνια.
- 45¹⁸ Δέν τότε θέλω ἄγῳ βοσκὸ κι ἀγριομαδαρίτη¹⁷,
μὰ τότε θέλω δάσκαλο νά κάθεται στὸ σπίτι.
- 46¹⁸ Δέν τότε θέλω παπουτσή, πεδουλοδακακιάρη¹⁸,
μὰ θέλω τὸ μικρὸ ζευγὰ πού δά πουλεῖ κριθάρι.
- 47¹⁸ Μὰ ἄγῳ τὸ κακορίζικο ἀγάπες δὲ γυρεύγω,
μόνο χοχλιοὺς καί λάχανα νά πᾶ τσί μαγερεύγω.
- 48¹⁸ Εἶπα το ἄγῳ τσῆ μάνας σου κι εἶπε πῶς δὲ μὲ θέλει,
μὰ μῆνυσά τση το κι ἐγῶ: καρύδι τότε θέλει^{18α}.
- 49¹² Χίλιοι διάλοιοι τ' ἄοριου νά πάρουνε τσί γέρους,
ν' ἀφήσουνε τσί κοπελιές ὁμάδι μὲ τσί νέους.
- 50¹⁸ Στὴν Παναγία τὴν Κερά δὰ τάξω μιὰ λαμπάδα,
νά πάρει ὁ διάλογος τὴ γρά τούτη τὴν ἑβδομάδα.
Νὰ τάξω θέλω κι ἄλλη μιὰ νά πάρει καί τὸ γέρο,
καί τότεσά, πουλάκι μου, κοντά μου δὰ σὲ φέρω.
- ✓ 51¹⁵ Ψωμί γκιάν τρώγω τρώει με, νερὸ γκιάν πιῶ κεντᾶ με,
τσῆ προβατίνας τὸ μερὶ ἐβρήκα καί φελᾶ με.
- ✓ 52⁸¹ Κακὴ καρδιά στὸ διάολο καί στὴν ἀνεμοζάλη,
κι ἡ νιότη μου νάναί καλά κι ἀγάπη κάνω κι ἄλλη.
- 53¹⁸ Ὁ ἕνας πόδας τσης πονεῖ καί πάλι μὲ ζυγώνει,
νάθελα τάχει καί τὰ δυὸ Ἴντά ἄθελα μ' ἀξώνει!
- 54¹⁸ Δέν κλαίω πῶς μ' ἐρνήθηκες, μούτε πῶς δὰ μ' ἀφήσεις,
μόνο τὸν κακομούντρολο πῶς δὰ τότε φιλήσεις!

16 λουσάτο—17 βουνήσιο—18 πού δαγκώνει τὰ πετσιᾶ—18α πρέπει νά εἶσαι πολὺ
πολὺ δυνατὴ γιὰ νά μοῦ ἀρνηθεῖς.

Μ. 50. Λαογρ. τ. 2 σ. 602 ἄρ. 1.

- 55¹⁸ Νὰ πάω θέλω νὰ χρωθῶ νὰ πάρω μιὰ γυναίκα,
νὰ τήνε σύρνω στὰ ὄζα νὰ παίζει τὴν ντενέκα.
- 56¹⁸ Ἀπόψε δὰ γενεῖ καβγάς, νὰ σύρουν τὰ μαχαίρια,
κι ὄλοι δ' ἀράξουν στὸν καβγά κι ἐγὼ στὰ δυό σου χέρια.
- 57³¹ Ἐξήντα χῆρες ἀγαπῶ καὶ δέκα παντρεμένες
καὶ δεκαπέντ' ἐλεύτερες κι ὄχτῶ ἀρραβωνιασμένες.
- 58³¹ Ἐξέχασα πὼς σ' ἀγαπῶ κι ἐγάπησα μιὰν ἄλλη,
μὰ δὰ ποὺ 'νεστορήθηκα δὰ σ' ἀγαπήσω πάλι.
- 59¹² Σὰν τὴν ἀγάπη ἀπού 'χα 'γὼ τὴ σκύλα 'να σεφέρι,
κι ἦταν ἐκείνη κουζουλή κι ἐγὼ νταχὰ μπετέρ¹⁹.
- 60¹⁸ Μπερμπάντη μὲ φωνιάζουνε, κι ἴντὰ 'ν' ἡ μπερμπαθιά μου,
πὼς ἀγαπῶ τσί μορφονιές ἐβγάλαν τ' ὄνομά μου.
- 61¹⁸ Ἀγάπη μὲ τὰ μάραθα κι ἀγάπη μὲ τὰ βρόχια²⁰,
κι ἀγάπη ν' ἀγαπᾶ κιανεὶς νάν' ἀπού τὰ μετόχια!
- 62³¹ Ἀνὲν τὸ κάνεις ὄλο 'τσὰ ἐγίνηκ' ἡ δουλειά σου,
κι ἐξεγιβεντιστήκαμε²¹, διάλε τὴν ἀθρωπιά σου.
- 63³¹ Πόσον τὸ λειψήθηκε ὄψαργὰς νὰ ξεγιβεντιστοῦμε,
σὰν τὰ ψαράκια στὸ γιαλὸ στὰ δίχθια νὰ πιαστοῦμε!
- 64¹⁸ Πεισματικό σου δὰ πὰ μπῶ δραγάτης στὸ χωριό σου,
γιὰ νὰ σὲ κάμω νὰ παντᾶς καλὰ τὸ γάϊδαρό σου.
- 65¹⁸ Στὰ κατσαρά σου τὰ μαλλιά κρέμεται μιὰ ντομάτα,
δὸ μου καὶ μένα μισολιὰ νὰ κάμω μιὰ σαλάτα.
- 66³¹ Ω Θεέ μου, καὶ νὰ στραβῶθῶ, νὰ κουφαθοῦν τ' ἀφθιά μου,
νὰ μὴ θωρῶ, νὰ μὴ γρικῶ, νὰ καίγεται ἡ καρδιά μου!
- 67³¹ Ἦθελα νάμουνε στραβή, κουφή στὰ γεραθειά μου,
νὰ μὴ θωροῦν τὰ μάθια μου, νὰ μὴ γρικοῦν τ' ἀφθιά μου.
- 68¹⁸ Ε, Θεέ μου, σὰ μ' ἐστράβωσες καὶ μούπηρες τὰ μάθια,
δόσε μου σκιάς κι ἓνα ντρουβά νὰ βάνω τὰ κομμάθια.
- 69¹⁸ Ε, Θεέ μου, σὰ μ' ἐστράβωσες κάμε με σκιάς κασίδη,
νὰ βγάνω τὸ φεσάκι μου νὰ φέγγω στὸ σκοτίδι.
- 70³¹ Μουδὲ κι ἐγὼ δὲν τάθελα τὰ μάθια στραβωμένα,
μὰ ὁ Μεγαλοδύναμος μοῦ τάδωκε κι ἐμένα.

19 ἀκόμα χειρότερα—20 στάχια τῶν χορταρικῶν—21 ντροπιαστήκαμε.

- 71¹⁶ Κοντό δὲν ἤμουνε κι ἐγὼ νοικοκερά στ' ἀρδάχτι,
καὶ ποιὸς μοῦ καταρίστηκε νὰ παίζω μὲ τὸν κάτη!
- 72⁴ Κοντό δὲν ἤμουνε κι ἐγὼ στὸν κόσμον ξακουσμένη,
κι ἐδὰ τὸ κακορίζικο στὸ ἀνάπλες²² τρυπωμένη!
- 73³¹ Κοντό δὲν ἤμουνε κι ἐγὼ κοπέλα καὶ ραῖνα,
κι ἐδὰ μ' ἐπαρарίξανε σὰν τὴν κουτσολαῖνα.
- 74⁷ Ἡ μάνα μου 'ναι ἀγγουριά κι ὁ κύρης μου 'ν' ἀγγούρα,
κι ἐσμίξανε κι ἐκάμανε ἐμένα τὴν καμπούρα.
- 75³¹ Ἀνάθεμά μ' ἂν ἦκαμα ἀγάπη μὲ παράδες,
μόνο μὲ τὸ λυράκι μου καὶ μὲ τσί μαντινιαδες.
- 76³¹ Μουδὲ κι ἐγὼ δὲν τόλπιζα νὰ ῥθῶ σὲ τέθοιο χάλι,
μὰ ὁ Μεγαλοδύναμος ἔχει νὰ δώσει πάλι!
- 77³¹ Ἐγέρασα καὶ δὲ μπορῶ τὴ νύχτα νὰ γυρίζω,
νὰ τὸ χορτάσω τὸ φιλι ἀπὸ τὸ λαχταρίζω.
- 78¹⁸ Ἀχι, καὶ νὰ σ' ἐφίλουνα 'πὸ κάτω στὸ πηγούνι,
ἐκειὰ πὸ πᾶει καὶ χτυπᾷ τοῦ τράγου τὸ κουδούνι.
- 79¹⁸ Ἐτσὰ μοῦ δίδει ὁ διάλογος νὰ παίξω ἕναν πῆδο,
νὰ σοῦ τὸ πάρω τὸ φιλι κι ὕστερα νὰ σοῦ φύγω.
- 80¹⁸ Τσῆ παντρεμένης τὸ φιλι, Θέ μου, καὶ πῶς μ' ἀρέσει,
περίττα²³ νάναϊ μπουνταλὰς^{23α} καὶ κείνος πὸ τὴν ἔχει!
- 81¹⁸ Τσῆ παντρεμένης τὸ φιλι εἶναι ξεθυμασμένο,
σὰν τὸ κρυγιὸ μαγέρεμα²⁴ τὸ ξαναζεσταμένο.
- 82¹² Ἐπῆγα 'γὼ κι ἐρώτηξα σ' ἐνοῦς τρελοπατέρα²⁵
κι εἶπε μου πῶς ἐφίλησα μάνα καὶ θυγατέρα.
Τὴ θυγατέρα φίλησα, λέω το, δὲν τ' ἀρνιοῦμαι,
τὴ μάνα δὲν τὴ φίλησα καὶ τὸ Θεὸ φοβοῦμαι.
- 83⁴ Ἐφίλησα κι ἐτζίμπησα κι ἤπιασα καὶ βυζάκια,
κι ἐβάλασί με κι ἤδωκα τρακόσα λοῖγγάκια²⁶.
- 84¹⁸ Τοῦ παντρεμένου δὸς φιλι, τ' ἀπάντρευτου μιὰν πέτρα
γιὰ νὰ κολᾷ στὸν μπέτη ντου ὥστε νὰ βρεῖ γυναίκα.

22 κουβέρτες, κλινοστρωμνή—23 πρὸ πάντων—23α βλάκας—24 φαγητό—25 καλόγη-
ρου—26 ναπολεόνια.

Μ. 84. Κριάσης σ. 479, Ρασσοῦ σ. 590, ἀρ. 1039, Ἀραβαντινὸς σ. 353, Προμηθεὺς 1933
ἀρ. 202.

- 85¹⁸ Ὁ παντρεμένος καθ' ἄργα θέτει μὲ τὴν κοκώνα,
κι ἀπάντρευτος μ' ἕνα σακκὶ μέσα στὸν ἀχειριώνα.
- 86¹⁸ Ὁ παντρεμένος καθ' ἄργα θέτει καὶ κανακίζει,
μ' ἀπάντρευτος σὰ γάιδαρος στὰ σόχωρα²⁷ γυρίζει.
- 87¹⁸ Ὁ παντρεμένος καθ' ἄργα θέτει μὲ τὴν κερά ντου,
κι ἀπάντρευτος μ' ἕνα σακκὶ μέσα στὴν κάμερά ντου.
- 88¹⁸ Ἀπάντρευτος σὰν παντρευτεῖ δὲν πρέπει νὰ χορεύγει,
μόνο σακκὶ στὸ νῶμο ντου κριθάρι νὰ γυρεύγει.
- 89¹⁸ Καλλιὰ δὰ θέτω στ' ἄχερα, καλλιὰ δὰ θέτω χάμαι,
παρὰ νὰ λένε τὰ παιδιά: κόπια²⁸, τατά, νὰ φάμε.
- 90¹⁸ Πότε νὰ παντρευτῶ κι ἐγώ, νὰ κλίνουνε τ' ἀφθιά μου,
νὰ κάμω ψεῖρες καὶ κοργιοὺς νὰ φάνε τὰ μεριά μου.
- 91¹² Ὅντε σοῦ θέλω θυμηθεῖ, μικρὴ μου πασπατούλα,
ἀποκορφῆς σκεπάζομαι τὴν ἀχεροσακκούλα.
- 92¹⁸ Βασιλικὸ κι ἀρισμαρῆ²⁹ δὲ βάνω μπλιὸ στ' ἀφτί μου,
γιατὶ μοῦ τὴν ἐπήρανε τὴν ἀγαπητικὴ μου.
Ἄς τὴν κιὰς τὴν ἐπήρανε οἱ διπλοκερατάδες,
κι ἐγὼ τὴν ἐξεφάντωννα τέσσερεις ἐβδομάδες.
- 93¹⁸ Ἐτσὰ τὴν ἦπαθα κι ἐγὼ ὡσὰν ἐσέν' ἀλλότες,
καὶ μὲ τὸ ξεῖδι τὸ δριμὺ ἦφαγα τσί χυλόφτες.
- 94¹⁸ Στραβὰ τὴν ῥόψαν τὴ ρασά³⁰, δὲν κάνομε ρασίδι,
γιατὶ μᾶς ἐταῖσανε χυλόφτες μὲ τὸ ξεῖδι.
- 95¹⁸ Καλλιὰ στὴ Μαύρη θάλασσα νὰ κάμω ἄν'αν ταξίδι,
παρὰ νὰ μὲ ταῖσουνε χυλόφτες μὲ τὸ ξεῖδι.
- 96⁴ Σὲ ἀγαπῶ ὡς ἀγαπᾷ ἡ κάμπια τὴ φυλλάδα³¹,
ὡς ἀγαπᾷ ὁ γάιδαρος τὴ γαΐδουραχιμάδα³².
- 97¹² Ἄ μ' ἀρνηθεῖς δὰ πὰ νὰ πῶ τσῆ ντάγκας³³ νὰ σὲ πιάσει,
νὰ παίρνεις ριτσινόλαδο ὥστε νὰ σοῦ περάσει.

27 εὐφορα χωράφια γύρω ἀπὸ τὸ χωριό — 28 κόπιασε, ἔλα — 29 δεντρολίβανο —
30 μάλλινο ἐγγώριο ὕφασμα γιὰ παλτά τῶν χωρικῶν, ποὺ λέγονται ρασίδια —
31 τὸ λάχανο — 32 τὸ θυμάρι — 33 τῆς γριπώδους καταρροῆς.

Μ. 88. Γιανναράκης σ. 263 ἀρ. 34, Σπυριδάκης σ. 6, Κριόσης σ. 452, Ρασσοῦ σ. 492
ἀρ. 93, Προμηθεὺς 1935 ἀρ. 249.

- 98¹² "Α μ' ἀρνηθεῖς δὰ πὰ νὰ πῶ τοῦ τζίμπλη³⁴ νὰ σὲ πιάσει,
νὰ τρῶς ψωμί μὲ ζάχαρη ὥστε νὰ σοῦ περάσει.
- 99¹² Τὴν ἀγαπῶ παντρεύγουνε, ἐδὲ τὴ σκύλα μοῖρα!
κοντὸ νὰ μὲ καλέσουνε νὰ παίζω σκιὰς τὴ λύρα!
- 100¹² Τσῆ τύχης μου 'τονε γραφτὸ νὰ πάρω τὸν κασίδη,
νὰ βγάνει τὸ φεσάκι ντου νὰ φέγγω στὸ σκοτίδι.
- 101¹² Τσῆ τύχης μου 'τονε γραφτὸ νὰ πάρω τὸ χωριάτη,
νὰ βγάνει τὰ στιβάνια ντου ἀπάνω στὸ κρεβάτι.
- 102⁴ 'Οχιάλλο σκιὰς σὰ δὲ μὲ θές, ξεστρώνω γώ, κερά μου,
καὶ παίρνω τὰ παπούτσα μου καὶ πάω στὴ δουλειά μου.
- 103¹⁸ Μαρούλι καὶ Καλλιὸ ἀγαπῶ καὶ Δεσποινιὸ κι 'Ελένη,
μὰ τσῆ Μαρίας τ' ὄνομα εἶναι ποῦ μὲ τρελαίνει.
- 104¹⁸ Νὰ τσί χαρῶ τσ' ἀγάπες μου μιὰ δεκαρὰ ποῦ τσ' ἔχω,
καὶ λῶ πῶς δὰ γενῶ βοσκὸς νὰ κάτσω νὰ τσί βλέπω.
- 105¹⁸ Γιὰ δέτε τὰ στιβάνια μου, γιὰ δέτε τὴ φτωχειά μου,
κι ἐζήτηξα καὶ παντρεῖγιά, διάλε τὴν ἀθρωπιά μου.
- 106¹⁸ 'Εφάγαν τὰ στιβάνια μου τσῆ Χώρας τὰ σοκάκια,
πρῶτας ἐφάγαν τὸ πετσί κι ὕστερα τὰ μουζάκια³⁵.
- 107¹⁸ "Αχ, ἡ καρδιά μου πῶς πονεῖ κι ἡ ψῆ μ' ἀνεκατῶνει,
κι ἡ-γι-ῶρεξή μου ζήτηξε τζορμπά³⁶ μὲ τὸ λεμόνι.
- 108¹⁸ Συντρέμετέ μου, κοπελιές, νὰ κάμω τὸ ρασίδι,
καὶ προξενειὰ μοῦ πέψανε νὰ πάρω τὸν κασίδη.
- 109¹⁸ Μιὰν κοπελιὰ μοῦ πάντηξε κι εἶπε μου νὰ κατσάσω³⁷,
κι εἶπα τση: σκιὰς τ' ἀτζάκι σου δὰ φτάξω νὰ σοῦ πιάσω.
- 110¹⁴ Χριστέ μ' ἀπού 'σαι στὰ ψηλά, καὶ πέψε μου κι ἐμένα
ἕνα μουζούρι κοπελιές καὶ λίρες ἄλλον ἕνα.
- 111³¹ "Αχι, πῶς μοῦ τὸ λέγανε, κι ἐγὼ 'κανα ἰνάτι,
πῶς ἤπιανες τὰ δώματα τὴ νύχτα σὰν τὸν κάτη.
- 112³¹ "Αχι, τὸ κακορίζικο, χωρὶς γαμπὰ καὶ ράσο
καὶ χωρὶς ἀγαπητικὸ πῶς δὰ ξεχειμωνιάσω;

34 πονόματος—35 τὸ μέρος τοῦ στιβανιοῦ ποῦ σκεπάζει τὴ ράχη τοῦ ποδιοῦ καὶ τὰ δάχτυλα—36 ρυζόσουπα—37 νὰ μὴ μεγαλώσω ἀπὸ τὰ βάσανα, νὰ μείνω μικρόσωμος.

Μ. 101. Κρητικά τ. Α' τεῦχ. Α' σ. 54.

- 113¹² Θωρεῖς τα τὰ μουρέλα μου τὰ πολυφορτωμένα,
 ὅλα τὰ δίδω, μάθια μου, γιὰ νὰ σὲ πάρω σένα.
- 114¹² Θωρῶ τα τὰ μουρέλα σου τὰ πολυφορτωμένα,
 μὰ ἔναι τὰ πόδια σου στραβά καὶ πολυκασασμένα³⁸.
- 115¹³ Ἀπὸ ἕναν πόρο τὰ λαλῶ κι ὅπου τὸ βγάλει ἡ βράση,
 γιὰτὶ θωρῶ τὴ νιότη μου κι ἄδικα δὰ περάσει.
- 116³¹ Πέτρα δὰ κάμω τὴν καρδιά πρίκα νὰ μὴ λογιᾶσω,
 κι ὅπως τὸν ἔβρω τὸν καιρὸ θεὸ νὰ τόνε περάσω.
- 117³¹ Ποτέ μου δὲ μελαγχολῶ καὶ δὲν κακοκαρδίζω,
 κι ὅπως τὸν ἔβρω τὸν καιρὸ δὰ τόνε κουλαντρίζω.
- 118¹⁸ Ἀπὸ τὴν πόρτα σου περνῶ, γαβγίζουνέ με οἱ σκύλοι,
 καλλιὰ νὰ μὲ δακάνανε τση βράκας σου οἱ ψύλλοι.
- 119¹⁸ Ἀπ' ὅλα τὰ πετούμενα ὁ γάιδαρος μ' ἄρῆσει,
 ἀπὸ ἕχει ἀγγελικὸ κορμὶ καὶ δαχτυλίδι μέση.
- 120¹⁸ Ἀπ' ὅλα τὰ πετούμενα ὁ ψύλλος ἔχει χάρη,
 ποὺ στῶν κοπέλω τὰ βυζὰ βγαίνει καὶ σολατσάρει.
 — Μὰ ἴντα χάρη ἔχει κι αὐτός, ποὺ καίγει ἡ καρδιά ντου
 στ' ἀνύχι τόνε βάνουνε καὶ βγάνουν τὴν προβιά ντου.
- 121³¹ Γιὰ κειόνα ἔγὼ σ' ἐδιάλεξα κοντούλα καὶ φουντούλα,
 γιὰ νὰ μοῦ πιάνεις τσι κοργιούς τὴ νύχτα στὴν πεζούλα³⁹.
- 122¹⁸ Ὁ κερατὰς ὁ κύρης σου μισὸς παχιάς λογαῖται,
 κι οἱ ψεῖρες κάνουνε συρμὸ στὴν τάβλα ποὺ κοιμᾶται.
- 123³¹ Μὰ ἔγὼ καλὰ σοῦ τραγουδῶ κι ἐσὺ ξανοίγεις πέρα,
 διάλε τὸν κικιρίκο⁴⁰ σου, διαόλου θυγατέρα.
- 124⁵ Λέγε τσι μαντινιάδες σου κι ἐγὼ δὰ τσι ταιριάζω,
 σὲ μιὰ μπαμπακερὴ κλωστή δὰ σοῦ τσι μελονιάζω.
- 125¹⁸ Οἱ μαντινιάδες κι οἱ σκοποὶ καὶ τὰ πολλὰ τραγούδια
 ἐκάμαν τὴν ἀγάπη μου καὶ κουτουλᾶ τὰ βούγια.
- 126⁵ Μιὰ μαντινιάδα δὰ σοῦ πῶ καλὴ κακὴ ὡς λάχει,
 σάν τὸ γουλίδι⁴¹ τὸ τυρὶν ἀπὸ βαστᾶς στὴ ράχη.

38 πολὺ λιγδωμένα—39 πετρόχτιστο κρεβάτι—40 εἶδος χτενισιάς—41 τὸ κεφάλι τὸ τυρὶ.

Μ. 119. Γιανναράκις σ. 263 ἄρ. 37, Σπυριδάκις σ. 37.—Μ. 120. Ρασσοῦ σ. 492 ἄρ. 97, Δασογ. τ. 10 σ. 45 ἄρ. 137.

- 127¹⁸ Θωρείς με μένα τὸ μικρὸ τὸ χαμηλοζωσμένο ;
ἀπὸ τῆ γῆς δὲ φαίνομαι καὶ τσί καρδιᾶς μαραίνω.
- 128¹⁸ Καὶ μαντινάδες κάτεχα ἓνα σακκὶ γεμάτο,
μὰ τὸ σακκὶν ἐτρύπησε κι ἐπήγαν ὄλες κάτω.
- 129¹⁸ Ξέρω τραγούδια νὰ σοῦ πῶ ἓνα σακκὶ γεμάτο,
νὰ κάτσεις, νὰ ξεπαραλείς^{41α} ὥσπου νὰ βρεῖς τὸν πάτο.
— Μὰ σὺ κατέχεις ἴνα σακκί, μὰ γὼ κατέχω δέκα,
νὰ κάτσεις νὰ ξεπαραλείς ὥστε νὰ βρεῖς γυναίκα.
— Μὰ σὺ κατέχεις ἴνα σακκί, μὰ ἴγὼ κατέχω τρία,
νὰ κάτσεις νὰ ξεπαραλείς ὥσπου νὰ βρεῖς τὴ Στεία.
- 130¹⁸ Ἄχι, τσί μαντινάδες μου κι ὁ ποταμὸς τσί πήρε
καὶ τὸ νερὸ ἴτονε πολὺ καὶ ποῦ νὰ μοῦ τσί πήγε !
- 131¹⁸ Τσί μαντινάδες μου πουλῶ τριακόσες στὸ δεκάρι
κι ἀπὸ ἴχει νοῦ καὶ στόχαση ἄς ἔρθει νὰ τσί πάρει.
- 132¹⁸ Ἄχι, τσί μαντινάδες μου γιάντα νὰ τσί πουλήσω,
κι ἐδὰ μοῦ χρειαστήκανε νὰ ξανατραγουδήξω.
- 133¹⁸ Ἡμαθα ἴγὼ καὶ τραγουδῶ κι ἴμαθα καὶ χορεύω
καὶ μὲ τὸ ποδαράκι μου ὄλες τσί δυσκολεύω⁴².
- 134³¹ Ἐξέχασά τὴν τουτηνιά, μὰ ἴ-γι-ἄλλη ἴναι χαζίρι⁴³,
καὶ πάρε τὸ ραβδάκι σου τἴ ἀρνὶ νὰ πὰ γιαγείρεις.
- 135³¹ Ἐξέχασές τὴν τουτηνιά, μὰ ἴ-γι-ἄλλη ἴνἾ στὸ τεφτέρι,
καὶ τὸ τεφτέρι στὸ χωριὸ καὶ ποιὸς δὰ πὰ τὸ φέρει.
- 136¹⁸ Ἡ κακομοίρα ἴ μάνα μου ἴταν καλλιὰ νὰ κάμει
ἓναν κατσούλι γαλανὸ⁴⁴ τσί μποντικούς νὰ πιάνει.
- 137¹² Μάνα μἴ, ὄντὸ μἴ ἐγέννησες, μἴ ἐγέννησες στἴ ἄλῶνι,
κι ἐγέμισές με ἄχερα κι ὁ κόσμος μὲ μαλώνει.
- 138¹⁸ Μὴ μὲ μαλώνεις, μάνα μου, πὼς κάνω κουζουλάδες
κι ἔχει κι ἄλλοῦ πλιὰ κουζουλοὺς καὶ πλιὰ μεσημεράδες⁴⁵.
- 139¹⁸ Ἐ, κακομοίρα μάνα μου, ἓναν ὄγιὸ τὸν ἔχεις,
ντεμπέλη καὶ μεσημερά, κοντὸ νὰ τὸ κατέχεις !

41α νὰ ξηλώνεις—42 τοὺς βάζω πόδι καὶ σκοντάφτουν—43 ἔτοιμη—44 ἄσπρο—
45 τεμπέληδες ποὺ γυρίζουν ἐδῶ κι ἐκεῖ ἄνεργοι.

Μ. 127, Κρητικά τ. Α' τεύχ. Α' σ. 52. — Μ. 128, 129, Λαογρ. τ. 5 σ. 589 ἀρ. 74.

- 140⁹⁶ Στὴν Κίτσαμο δὰ πὰ νὰ μπῶ δραγάτης σὲ κιανένα,
ἀποῦ ᾿χουνε πολλὰ κρασά, νὰ πίνω κι ἀπὸ ἕνα.
- 141⁹¹ Καλὰ τὸ πίνω τὸ κρασί, καλὰ τὸ γουργουρίζω,
κι ἄμα μοῦ ποῦνε γιὰ δουλειὰ ντελόγο μουρμουρίζω.
- 142⁹¹ Καλὰ τὸ πίνω τὸ κρασί καὶ τρώγω καὶ τσί φρίσσεσ⁴⁶,
μ' ἀλήθεια καὶ τὸ σπίτι μας ἤφραξ' ἀποῦ τσί κλήσσεσ.
- 143¹³ Σωπάσετε, νὰ πῶ κι ἐγώ, μὴν εἶν' ὄλα δικά σας,
μὰνα μ' ἐγέννησε κι ἐμὲ σάν καὶ τὴν ἀφεδιά σας.
- 144¹⁸ Ἀνὲν ποθάνω καὶ χρωστῶ, χρωστοῦσι μου κι ἐμένα,
χελάλι τῶσ τὰ κάνω ᾿γώ, χελάλι μου κι ἐμένα.
- 145¹⁸ Μὰ δόξα νάχει ὁ Θεός, χρωστῶ, δὲ μοῦ χρωστοῦνε,
κιὰν πάνε καὶ στὸ σπίτι μας πολλὰ καλὰ δὰ βροῦνε.
Ἐκειὰ δὰ βροῦν τὴ μάνα μου μὲ μιὰν παλιοσεντόνα,
κιὰν τήνε πάρουνε κι αὐτὴ δὲ βγάνει τὸ χειμῶνα.
- 146¹⁸ Ταχυτέρου ἂν εἶν' καλὸς καιρός, ποῦ δὰ τὰ πᾶς τὰ βούγια,
νὰ ᾿ρθῶ νὰ κουβεδιάζομε, ἀγάπη μου καινούργια ;
- 147¹⁸ Ταχυτέρου ἂν εἶν' καλὸς καιρός, ποῦ δὰ τὰ πᾶς τ' ἄρνιά σου,
νὰ ᾿ρθῶ νὰ κουβεδιάζομε, νὰ πιάνω τὰ βυζά σου ;
- 148¹⁸ Ἴντα νὰ κάμω, ἀγάπη μου, πού ᾿ναι κοντὰ τὸ θέρος,
καὶ μ' ἔχει στὰ κακὰ στενὰ γιὰ τὸ μετόχι ὁ γέρος ;
- 149¹⁸ Νάξερα ποῦ θερίζουνε τὰ δυὸ σου μαῦρα μάθια,
νὰ ᾿ρθῶ νὰ δίδω τσ' ἀγκαλιὲς νὰ δένεις τὰ δεμάθια.
- 150¹⁸ Κι ὅτινα ποθερίσομε ἴντ' ἀφορμὴ δὰ βρίσκεϊς,
νὰ παίρνεις τὸ καλάθι σου νάρχεσαι νὰ μὲ βρίσκεϊς ;
— Ὅτινα ποθερίσομε βγάνει καὶ τὸ ροδίκιο,
νὰ παίρνω τὸ καλάθι μου νάρχομαι νὰ σὲ βρίσκω.
- 151¹⁸ Δὲν πάω μπλιὸ στὰ λάχανα, δὲν πάω μπλιὸ στὶ βροῦβες,
γιατὶ μ' ἔτριγυρίσανε δυὸ κοπελιὲς μπουμποῦλες.
- 152¹² Δὲν πάω μπλιὸ στὰ πρόβατα, δὲν πάω μπλιὸ στὰ γίδια, ✓
γιατὶ θωρῶ τσί κοπελιὲς καὶ κάνουνε παιγνίδια.

46 ρέγγες.

Μ. 146. Σπυριδάκις σ. 32. — Μ. 147. Σπυριδάκις σ. 32.

- ✓ 153¹⁸ Δέν πάω μπλιό στο γάιδαρο, μαγάρι κιὰς ψοφήσει,
κι ό καθανεις βουκόλισσα δέν πάει ν' αγαπήσει.
- 154¹⁸ Δέν ξεματίζω μπλιό κουκιά, δέ στένω μπλιό τσικάλι,
έκάηκα τή μιὰ βολά, νά μην καώ τήν άλλη.
- 155¹⁸ Δέ μοϋ βολει νά σ' αγαπώ και τὰ μεταξαριά⁴⁷ 'ναι
και τὰ λιναροβγάρματα και τὰ κουκιά ξερά 'ναι.
- 156¹² Είπα σου, διαολόπιστη, τόν κόκκινό σου σάκκο,
μην τότε βάνεις Κυριακή, μόνο κάθα Σαββάτο.
- 157¹² Βρέχει ό Θεός και βρέχομαι, χιονίζει κι δξω στέκω, ✓
και μιάν αγαπή μπιστικιά νά κάμω δέ γατέχω.
- 158⁹³ Δέν έχω άμπελοχώραφα κι ώς με θωρείς με γράψε,
άνε σ' άρέσω πάρε με κιὰ δέ σ' άρέσω γκάψε⁴⁸.
- 159¹⁸ Άσπαλαθάκι δά γενώ κι άγκάθι ν' άγκυλώνω,
κι όπου χαράκι κι έγκρεμός δά πηαίνω νά φυτρώνω.
- 160¹² Σέ σπίτιν άξεσκέπαστο μόνο με τὰ δοκάρια
μ' έγέννησεν ή μάνα μου για νά μιλω καθάρια.
- 161³¹ Ποιός ήταν άπου χτύπησε τση πόρτας τó κερκέλι⁴⁹;
"Ηθελα 'γώ νά παντρευτώ, μά ή μάνα μου δέ θέλει.
- 162³¹ Έγώ κατέχω μιὰ γηθειά κι ότινα τή διαβάσω,
στ' άόρι νάν' ή κοπελιά δά τήνε κατεβάσω.
- 163¹² Μέρα 'ναι και ξυπνήσετε όλες οί μαυρομάτες,
βάλετε τσι τζισβέδες^{49α} σας, πιάσετε τσι κομμάτες.
- 164¹² Άργά 'ναι μπλιό και σκόλασε, μικρή μου, τó τελάρο⁵⁰
✓ και πρόβαλε στην πόρτα σας νά δεις τόν κουτελάρο⁵¹.
- 165¹⁸ Στο παραθύρι κάθεται, μπαμπάκι καθαρίζεις,
τó δαχτυλάκι σου 'κοψες κι έμένα φοβερίζεις.
Δό μου κι έμένα μισολιά νά κάμω 'να βρακάκι,
νά με θωροϋν οί κοπελιές νά πίνουνε φαρμάκι.
- 166¹⁸ Στο παραθύρι κάθεται, τó ξεχαρβαλωμένο,
κι έναν κοπέλι σ' αγαπᾶ κι είναι κουζουλαμένο.

47 μεταξοσκούληκα—48 φύγε—49 πλήκτρο—49α μπρίκια—50 άργαλιό—51 πού έχει
μεγάλο μέτωπο.

- 167¹⁸ Ἀπ' ὅπου ἀκούσω πεταλιὰ κι ἀλόγου χαλινάρι,
θαρρῶ πως εἶναι ὁ γαμπρὸς κι ἔρχεται νὰ μὲ πάρει.
- 168⁴ Ἐμήνυσα τὸ ἀγάπης μου, τσῆ πέρδικας τσῆ ρούσας,
πὼς θέλω καπνοσάκκουλο μὲ τ' ἀσημένια κροῦσα.
Μὰ μήνυσέ μου τὸ κι αὐτὴ ἕνα βαρὺ γομάρι,
πὼς θέλει τὰ παπούτσα ντζης ὄλο μαργαριτάρι.
- 169¹³ Διάλε τὸ πράμα ἔπου ἔχω ἔγὼ μόνο πεντέξε ριάλια,
νὰ πὰ νὰ πάρω τὸ ἀγαπῶς κουφέτα κι ἀστραγάλια.
- 170¹⁸ Τσι τρύπες τοῦ κοσκίνου μας νὰ βγάλεις στὴν κατίνα⁵²,
γιατὶ ἔφας τὸ πράμα μου κι ἐγὼ ψοφῶ τσῆ πείνας.
- 171¹⁴ Στὸ διάολο νὰ πάει μπλιὸ κι ἐτσὰ ροσφαῖλκι⁵³
κι ἦφαγα τσι παράδες μου, δὲν ἔχω μεταλλικι.
- 172¹⁸ Πότε νὰ πάμε στὸ χωριό, νὰ πάμε στὸ μιτάτο⁵⁴,
νὰ βάλω τὸ μαντζόρο⁵⁵ μου νὰ φέρει τὸ αἶγες κάτω.
- 173³¹ Μάνα μ', ὁ νιὸς ποῦ μ' ἀγαπᾷ εἶν' ἄξο παλικάρι.
—Κόρη μου, κατὰ τὰ σκατὰ εἶναι καὶ τὸ κουτάλι.
- 174¹⁸ Ἐβγα ἔπου τὸ παράθυρο κι ἐγὼ στὸν ἄλλον τοῖχο,
γιὰ νὰ σὲ μάθω, μάθια μου, νὰ παίζεις τῶν περδίκω.
Ἄ θές νὰ μάθεις, μάθια μου, πὼς δὰ τῶσε ξαμώνεις
τόνα σου μάτι νὰ καμνεῖς^{55α} καὶ τ' ἄλλο νὰ γρυλώνεις.
- 175¹³ Μὲ τὸ ὄνι τσῆ τάχουνε τ' ἀφθιά ντζης τρυπημένα,
κι ἔχουνε δυὸ κρεμανταλιές κρομμύδια κρεμασμένα.
- 176¹² Ἐγὼ ἔμοιασα τοῦ κοτσυφοῦ ὄντὸ μαδεῖ ἦ-γι-ὄρά ντου,
ἀποῦ καθίζει στὸ κλαδὶ καὶ τρέμουν τὰ ξερά ντου.
- 177¹⁴ Ποιὸς εἶδε, τίνος πάντηξε παπάς νὰ κλέφτει πράσα,
κι ἦ παπαδιὰ νὰ τοῦ ἔκλουθᾷ νὰ τοῦ κρατεῖ τὰ ράσα;
- 178⁹ Εἶπαμε ψόματα πολλὰ, ἄς ποῦμε μιὰν ἀλήθεια:
ὁ πετεινὸς ἐγέννησεν κι ἦκαμε τρία ρίφια.
- 179¹⁶ Νάχα ἔναν κόμματο ψωμί κι ἀθότυρο ἄλλον τόσο,
νὰ πὰ νὰ κάτσω κάτωκὲ νὰ τήνε ξετσιτώσω⁵⁶!

52 ράχη—53 ρεζίλεμα—54 στάνη—55 ὄνομα σκόλου—55α μισοκλείνεις—56 νὰ φάω τόσο ὥστε νὰ φουσκῶσει ἡ κοιλιά μου.

Μ. 168. Λαογρ. τ. 1 σ. 298 ἄρ. 82.

- 180¹⁶ Καημένες μυζηθρόπιτες, κιὰς εἶχα μιὰ ντουζίνα,
νὰ κάτω νὰ τσί πελεκῶ, ἀπού ψοφῶ τῆ πείνας.
- 181¹⁶ Νὰ παίξω θέλω μιὰ γροθιά, τὸν τοῖχο νὰ τρυπήσω,
νὰ βγάλω μυζηθρόπιτες, νὰ κάτω νὰ δειπνήσω.
- 182³¹ Ψυχὴ μου, κρίθινος χυλὸς καὶ κρομμυδοσαλάτα,
καὶ τσικνωμένη μαγερεία, κρίθινη λαδοστάκα⁵⁷.
- 183¹⁶ Σὰν ἴκούσω φούρνου μυρωδιά, τσικάλι νὰ τσικνίζει,
καὶ σὰ μοῦ δώσουν τὴ γουλιὰ ἡ-γι-ῶρεξή μ' ἀνοίγει.
- 184¹⁸ Ὅλοι μὲ λένε κουζουλό, πού νὰ κουζουλαθοῦνε,
νὰ χάσουνε τὰ σπίθια ντως, νὰ μὴ μπορ' ἄ τὰ βροῦνε.
- 185¹⁸ Ὅλοι μὲ λένε κουζουλό, μὰ γὼ καλὰ κατέχω,
ὄντὸ πεινῶ τρώγω ψωμί, κι ὄντὸ νυστάζω θέτω.
- 186¹² Ἄχι, τὸ κακορίζικο καὶ πῶς δὰ νταγιαντίσω,
ἦδεσε κόμπο ἢ βράκα μου καὶ πῶς δὰ κατουρήσω!
- 187¹⁸ Ἐσὺ πού ξέρεις τὰ πολλὰ κι ὁ νοῦς σου λὲς πῶς πιάνει,
χίλια καντάρια σίδερο πόσες βελόνες κάνει ;
— Ὅσες κλωστὲς καὶ βελονιὲς ἔχει τὸ φόρεμά σου,
κιὰ θέλεις κάτσε μέτρα τσις, πάλι δὲ θέλεις, ἴξά σου!
- 188¹⁸ Ἐσὺ πού ξέρεις τὰ πολλὰ κι ὁ νοῦς σου λὲς πῶς πιάνει,
γιὰ πέ μου μὲ τὸ λάχανο^{57α} πόσους ντολμάδες κάνεις ;
— Σὰν εἶν' τὸ λάχανο καλό, κάνει τσις πεντακόσους,
μὰ ἴγὼ ἀπού ἴμ' ἀμοναχὸς ἴντα τσί θέλω τόσους ;
- 189³¹ Ὡσὰν τ' ἀρνάκι προπατῶ, σὰν τὴν προβάτα μύσσω,
κι ὡσὰν τὸ ψωροκάτσικο πομένω πίσω πίσω.
- 190¹² Ἦθελα νάχω δυὸ καρδιές, νὰ τρέχει ἢ μιὰ τὸ ρύζι,
κι ἡ-γι-ἄλλη κληματόφυλλα ντολμάδες νὰ στρουφίζει.
- 191¹⁸ Ἐδὰ δὰ πὰ νὰ γκρεμιστῶ ἀπού τσ' ἀμυγαλιές σου
καὶ δὲν τζι νταγιαντίζω μπλιὸ τσί διασολοδουλιές σου.
- 192³¹ Ἐχάσα τὸν πυρόβολο καὶ τὴν πυροβολίστρα
ὄψὲς πού σέ ἴδα κι ἠπλυνες τ' ἀτζάκι σου στὴν πλύστρα.
- 193³¹ Ἐχάσα τὸν πυρόβολο, τὴ νίσκα καὶ τ' ἀπύρι,
καὶ πῶς δὰ ν' ἄψω τὸ κερί ὁ πεντοκακομοίρης!

⁵⁷ φαγητὸ μὲ ἀλευρί καὶ λάδι ψημένο στὸ τηγάνι—^{57α} μὲ ἕνα λάχανο.

- 194¹⁹ Θωρεῖς με μένα τὸ μικρό, μὲ τὸ κοντὸ βρακάκι ;
 ἐγὼ 'μ' ἀποὺ τὸν ἦβαλα τὸ διάολο στὸ γλάκι⁵⁸.
- 195⁸¹ Στὴ φυλακὴ μ' ἐβάλανε ὦ! γιὰ νὰ βάλω γνώση,
 μὰ ὁ κερατὰς πού μὲ 'βαλε δὲ δὰ τὸ μετανιώσει ;
- 196⁸¹ Στὴ φυλακὴ μ' ἐβάλανε, σὰν κουζουλὸς γυρίζω,
 κι οἱ φίλοι μου μὲ χαιρετοῦν κι ἐγὼ δὲν τζὶ γνωρίζω.
- 197⁸⁰ Κοντὸ νὰ βρίσκεται κιανεὶς νὰ θέλει τὸ καλὸ μας,
 νὰ βάλει μισολιὰ ρακὴ νὰ γράνει τὸ λαιμὸ μας !
- 198¹⁹ Νὰ κάτεχα νὰ τραγουδῶ, νὰ παίζω καὶ τὴ λύρα,
 νὰ δεῖς πῶς τὴν κατέβαζα 'πού τὸ βουνὸ τὴ χήρα.
- 199¹⁷ Οἱ μαντινιάδες κι οἱ σκοποὶ κυλιοῦνται στὸ 'ἀχιμάδες
 κι οἱ-γι-αῖγες καὶ τὰ πρόβατα τσί βγάνουν τζὶ παράδες.
- 200¹⁵ Εἶπα το 'γὼ τσῆ μάνας μου καὶ δὲν τὸ καμπουλίστη⁵⁹
 κι ἀποὺ τοῦ κάτη τὴν ὄρὰν ἐπῆγε κι ἐγκρεμίστη.
- 201¹⁵ Ὁ κάτης παίζει τὸ βιολὶ κι ὁ μποντικὸς σφυρίζτρα
 κι ἐδὰ δὰ πηαίνομε κι ἐμεῖς κι ἔχετε καλὴ νύχτα.
- 202¹⁶ Πές μου, νὰ ζοῦν τὰ μάθια σου καὶ νὰ χαρεῖς τὸ φῶς σου,
 πόσες ἀγάπες ἦκαμες, μικρὴ μου, στὸν καιρὸ σου ;
- 203¹⁸ Διάλε τσ' ἀπολειμάρους σου, ἄ δὲ σὲ μπαλοτάρω,
 νὰ σὲ γεμίσω μπαλοθιές⁶⁰ κι ἀπόκειας νὰ σὲ πάρω.
- 204¹⁸ Γεῖες καὶ χαιρετίσματα στὴν ἀμπελοκουρμούλα,
 ἀποὺ μὲ κάνει καὶ ξεχνῶ τὰ βάσανά μου οὐλα.
- 205¹⁸ Ὁ πετεινὸς τσῆ γειτονιάς παίζει μὲ τσ' ὄρνιθές μας,
 ἄχι καὶ νάπαιζα κι ἐγὼ μὲ τσί γειτόνισσές μας !
- 206⁷ 'Αγκυναρόφυλλά 'φαγα κι ἐσκούργιαν' ὁ λαιμὸς μου,
 καὶ δὲ μπορῶ νὰ τραγουδῶ, νὰ λέω τὸν καημὸ μου.
- 207⁷ 'Αποῦσταν ἐγεννήθηκα δὲν ἦφαγα παπούδια⁶¹,
 κι ὄψες ἀργὰς τὰ ψήσαμε κι ἦφαγα δυὸ μουζούρια.
- 208⁷ 'Αποῦσταν ἐγεννήθηκα δὲν ἦφαγα λαζάνια,
 κι ὄψες ἀργὰς τὰ ψήσαμε κι ἦφαγα δυὸ καζάνια.

58 τρέξιμο—59 παραδέχτηκε—60 τουφεκιά—61 κουκιά, ρεβίθια, σιτάρι καὶ ἄλλα
 ὄσπρια μαζὶ βρασμένα.

Μ. 197. Προμηθεὺς 1933 ἀρ. 199. — Μ. 204. Γιανναγάς σ. 288 ἀρ. 242.—Μ. 208. Κορη-
 τικά Α' τεῦχ. Α' σ. 53.

- 209⁶ Ἐποῦσταν ἔγεννήθηκα δὲν ἤφαγα μπουργούρι
κι ὀψὲς ἀργὰς τὸ ψήσαμε κι ἤφαγα ἄνα μουζούρι.
- 210⁷ Ἐπῆρα κάτω μιὰ φορὰ κι ἐπῆγα στὴ Βλυχάδα
κι ἤβρηκα κειὰ δυὸ καλογρὲς κι ἐκάνανε μπουγάδα.
Γυρίζω ἀνετολικά καὶ κἀνω τὸ σταυρὸ μου,
Θέ μου, καὶ ξέβγαλέ μου τσις τοῦτες τσί γρὲς ἄπο μπρός μου.
Κι ἐκεῖνες ὥστε νὰ μὲ δοῦν ἐπιάσαν τσί καρφίχτες,
κι ἀρχίζουν κι ἐχτενίζουσαν κι ἐκάναν τζὶ χωρίστρες.
- 211¹⁰ Ἡμουνε κράχτης πετεινὸς κι ἐδὰ στὰ γεραθειὰ μου
νὰ μὲ τζιμποῦν οἱ-γι-ὄρνιθες δὲν τὸ βαστᾶ ἢ καρδιά μου.
Πάντα τὸ γεροντόβουιδο στὴ βοσκαρὰν ἀράσσει,
δόδια δὲν ἔχει νὰ μασεῖ, μὰ σκιάς ἀνεχαράσσει.
- 212²⁶ Ἄσπρο χαρτὶ καὶ ξέξασπρο καὶ ξέξασπρο μελάνι
καὶ ξέξασπρος γραμματικὸς ξέξασπρο γράμμα κάνει.
- 213¹⁸ Ὁ γέρος ἀποῦ πόθανε στὴ Μεσσαρὰ θερίζει
καὶ τὰ παιδιὰ ντου τόνε κλαῖν κι ἐκεῖνος χαχαρίζει.
- 214¹⁸ Ἀποῦ τὴν πόρτα σας περνῶ, βήχω καὶ ξεροβήχω,
κιὰ δὲν προβάλεις νὰ σὲ δῶ σοῦ κατουρῶ τὸν τοῖχο.
- 215¹⁷ Ἦθελα καὶ νὰ κάτεχα, ἤθελα καὶ νὰ μάθω,
ἴντα βαστοῦν οἱ κοπελιὲς στὸν κόρφο ντως γεμάτο!
—Ἐγὼ κατέχω νὰ σοῦ πῶ ἴντὰ ἄποῦ βαστοῦνε,
βυζὰ ἄναι, κακορίζικο, μὰ δὲν τὸ μολογοῦνε.
- Γιὰ γέλιο κάνουν καὶ μαντινάδες χωρὶς ὁμοιοκαταληξία, σὰν τέτοιες:*
- 216¹⁸ Στὸ χύμα πάει τὸ νερό, στὸ σόπατο στερνιαάζει,
κι ὅτινὰ βρεῖ τὸν ἐγκρεμὸ τσουρλᾶ καὶ πάει κάτω.
- 217¹⁸ Ἀποῦ τὴν πόρτα σου περνῶ, θωρῶ σ' ἄλευρωμένη,
ντελόγο τὸ κατάλαβα πῶς κάνεις τηγανίτους.
- 218³⁵ Ἀχι, καὶ νάχα δυὸ καρδιές, ἢ μιὰ νὰ τρέχει ρύζι
κι ἢ-γι-ἄλλη κληματόφυλλα, νὰ κάνομε ντολμάδες.
- 219¹² Ἀποῦ τὴν πόρτα σας περνῶ, γλιστρῶ καὶ πέφτω κάτω,
κιὰ δὲν προβάλεις νὰ σὲ δῶ σηκῶνομαι καὶ φεύγω.

Μ. 209 Σπυριδάκης σ. 37.—Μ. 211. Σπανθονίδη σ. 89 ἀρ. 48, Προμηθεὺς 1935 ἀρ. 249.
—Μ. 213. Γιανναράκης σ. 278 ἀρ. 155, Σπυριδάκης σ. 27.—Μ. 214. Σπυριδάκης σ. 37.—Μ.
215. Σπυριδάκης σ. 38.—Μ. 217. Σπυριδάκης σ. 37.

18. ΔΙΑΦΟΡΑ

(Μερικὲς ἀπὸ τὶς μαντινάδες τραγουδιῶνται σὲ ὀρισμένο τόπο καὶ χρόνο, γι' αὐτὸ τὶς γράφω σὲ ἰδιαιτέρη ὁμάδα, στὰ Διάφορα).

Α'. ΕΞΩ ΑΠΟ ΤΟ ΣΠΙΤΙ ΤΗΣ ΑΓΑΠΗΤΙΚΙΑΣ

- 1¹² Κοιμᾶσαι, γῆ νειρεύεσαι, γῆ τὸ χαρτὶ διαβάζεις,
γῆ μπᾶς καὶ τὴν ἀγάπη μας στέκεις καὶ λογαριάζεις ;
- 2⁸¹ Κοιμᾶσαι, γῆ νειρεύεσαι, γῆ τὰ χαρθιά διαβάζεις,
γῆ τὸν καιρὸ πού σ' ἀγαπῶ στέκεις καὶ λογαριάζεις ;
- 3¹¹ Ξύπνα κι ὁ ἔρωντας περνᾶ ἀπὸ τὴ γειτονιά σου,
ν' ἀκούσει τὴν κουβέντα σου καὶ τὴ γλυκιὰ λαλιά σου.
- 4¹⁸ Ξύπνα κι ὁ ἔρωντας περνᾶ ἀπὸ τὴ γειτονιά σου,
χρυσὴ κορδέλα σοῦ βαστᾶ νὰ πλέξεις τὰ μαλλιὰ σου.
- 5²⁵ Ξύπνα, γλυκιὰ νεράϊδα μου, χτένισε τὰ μαλλιὰ σου,
κι ὁ νέος ἀπὸ σ' ἀγαπᾶ εἶναι στὴ γειτονιά σου.
- 6¹⁸ Ξύπνα, λιβαδοπέρδικα, καὶ πλύσου μὲ τὸ μύσκο
κι ὁ νέος ἀπὸ σ' ἀγαπᾶ περνοδιαβαίνει ἀπόξω.
- 7¹¹ Ἄνὲν κοιμᾶσαι ξύπνησε καὶ πλύσου μὲ τὸ γάλα,
κι ὁ νέος ἀπὸ σ' ἀγαπᾶ σοῦ τραγουδεῖ μεγάλα.
- 8¹² Ξύπνα, λιβαδοπέρδικα, τίναξε τὰ φτερά σου,
διώξε τὸ νυχτοκόρακα πού 'χεις στὴν ἀγκαλιά σου.
- 9⁹ Ξύπνα, λιβαδοπέρδικα, τίναξε τὰ φτερά σου,
καὶ μῆνυσέ μου μιὰ βραδιὰ νὰ ἴρθῶ στὴν ἀγκαλιά σου.
- 10¹¹ Ξύπνησ', ἀγαπημένο μου, γιατί χαράσσει ἡ μέρα
καὶ βγάλε τὸ κορμάκι σου στὸν καθαρὸν ἀέρα.
- 11²⁶ Ξύπνα κι οἱ ροδαρὲς ἄθουὺν πᾶ στὸ προσκέφαλό σου
κι ἕνας ὠραῖος καντιφὲς πάνω στὸ πρόσωπό σου.

Μ. 6. Νουάρος σ. 230 ἀρ. 160.—Μ. 7. Προμηθεὺς 1934 ἀρ. 218.—Μ. 8. Ρασσοῦ σ. 546 ἀρ. 654.

- 12²⁶ Κοιμήσου καί μὴν ξαγρυπνᾶς κανακανεθρεμμένη,
καί ξύπνησε χαρούμενη ἢ μέρα ὄντο προβαίνει.
- 13²⁶ Ξύπνα κι ἐχάραξ' ἡ-γι-αύγῃ, ξύπνα καί ξημερώνει,
ξύπνα κι ἐφάγασί με μπλιό οἰ-γι-ἐδικοί σου πόνοι.
- 14²⁵ Ἄνεν κοιμᾶσαι ξύπνησε, κιάν ἀγρυπνᾶς κοιμήσου,
πάλι κιάν εἶσαι ξυπνητῆ σκώσου, κερά μου, ντύσου.
- 15¹² Ξύπνα, χαρά τῆ γειτονιάς, κορμί με δίχως γνώμη,
τ' ἀηδόνια σοῦ γλυκολαλοῦν κι ἐσύ κοιμᾶσ' ἀκόμη;
- 16¹² Ξύπνα ν' ἀκούσεις βάσανα, πού τὰ τραβῶ γιά σένα,
μά σὺ δὲν εἶσαι μπιστικιά, νὰ μ' ἀγαπᾶς ἐμένα.
- 17¹¹ Ξύπνα τοῦ ἔρωντα παιδί, τοῦ χάρου ἀποκλάδι
καί τῆ νεράιδας γέννημα, πού μέ ἴβαλες στὸν Ἄδη.
- 18¹² Ὅπνος δὲν εἶναι μπλιό γιά μέ, κοιμήσου σὺ γιά μένα,
τὸν ὕπνο νὰ χορτάσετε, ματάκια ζαχαρένια.
- 18^a 51 Περνοδιαβαίνω, τραγουδῶ, κοιμᾶται ἡ πέρδικά μου,
Θέ μου, καί ξύπνησέ μου τη, ν' ἀκούσει τῆ λαλιά μου.
- 19⁵¹ Περνοδιαβαίνω τραγουδῶ, κοιμᾶται τὸ πουλί μου,
Θέ μου καί ξύπνησέ μου το, ν' ἀκούσει τῆ φωνή μου.
- 20¹² Ξύπνησε, σκύλας γέννημα, ξύπνησε γιά καλλιὰ σου,
γιατί δὰ πῶ πεισματικά, νὰ κάψω τὴν καρδιά σου.
- 21¹⁸ Ξύπνα, διάλε τὸν ὕπνο σου καί τὴν ἀπομονή σου,
καί πῶς κοιμᾶσ' ἀμοναχῇ στὴν κλίνη τῆ δική σου.
- 22¹⁸ Ξύπνα, πού νὰ γενεῖ γιαλὸς ἡ κλίνη ἀπὸ κοιμᾶσαι,
ὄντο περνῶ καί τραγουδῶ καί δὲ μ' ἀπιλογᾶσαι.
- 23⁵¹ Θάλασσα μαύρη νὰ γενεῖ ἡ κλίνη ἀπὸ κοιμᾶσαι,
νὰ πέσεις μέσα νὰ πνιγεῖς ὄντο δὲ με θυμᾶσαι.
- 24¹⁸ Ξύπνα πού νὰ χαλάσει ὄντας μαζί με τὸ ταβάνι,
ὄντο περνῶ καί τραγουδῶ κι ὁ νοῦς σου δὲν τὸ βάνει.
- 25¹² Ξύπνησε, διαολόπιστη, καί μὴ βαροκοιμᾶσαι,
γιατί κι ὁ ὕπνος ὁ πολὺς μαραίνει καί χαλᾶ σε.

- 26¹⁸ Ξύπνα κι ὁ ἔρωντας περνᾶ, τζεβάπι¹ νὰ τοῦ δώσεις,
κι ἐσὺ τὸν ἐξεπέρασες τὸ βασιλιά στὴ γνῶση.
- 27²⁸ Σ' ἀφήνω τὴν καληνυχτιά, πέσε γλυκοκοιμήσου
καί στ' ὄνειρό σου νὰ μὲ δεῖς σκλάβο καὶ δουλευτὴ σου.
- 28²⁸ Σ' ἀφήνω τὴν καληνυχτιά καὶ μπλιό δὲ σὲ πειράζω
καί στ' ὄνειρό σου νὰ μὲ δεῖς σ' ἴντα καμίνι βράζω.
- 29²⁸ Σ' ἀφήνω τὴν καληνυχτιά, μηλιά μου μὲ τσί κλώνους,
πάω κι ἐγὼ νὰ κοιμηθῶ μὲ βάσανα καὶ πόνους.
- 30¹⁶ Ξύπνα πού νὰ σὲ φέρουνε νύφη στὴν κάμερά μου,
καὶ νὰ σὲ ξεστολίσουνε τὰ χέρια τὰ δικά μου.
- 31¹⁶ Ξύπνα καὶ στοίχημά 'βαλα, κιὰ δὲν ξυπνήσεις χάνω,
κιὰ δὲν προβάλεις νὰ σὲ δῶ ντελόγο δὰ ποθάνω.
- 32¹⁸ 'Ανάθεμα τὸν ὕπνο σου, ἴντα βαρὰ κοιμᾶσαι,
ὄντὸ περνῶ καὶ τραγουδῶ καὶ δὲ μ' ἀπιλογᾶσαι.
- 33¹⁸ 'Ανάθεμά σας, κοπελιές, μοίρα κακὴ νὰ δεῖτε,
κι ὄσες κοιμᾶστ' ἄμοναχές νὰ μὴν ξημερωθεῖτε.
—'Οχι, μωρέ, γιὰ τὸ Θεό, γιατί πονεῖ ἡ ψυχὴ μου,
γιατ' ἐκεῖα μέσα βρίσκεται κι ἐμένα τὸ παιδί μου.
—'Οχι, μωρέ, γιὰ τὸ Θεό, γιατί πονεῖ ἡ καρδιά μου
γιατ' ἐκεῖα μέσα βρίσκεται καὶ μένα ἡ πέρδικά μου.

1 ἀπάντηση.

Μ. 27. Σπυριδάκις σ. 7, 'Αραβαντινὸς σ. 321 καὶ 345, Passow σ. 496 ἀρ. 136.—Μ. 29. Passow σ. 563 ἀρ. 838, 'Αραβαντινὸς σ. 345.—Μ. 31. Γιανναράκις σ. 261 ἀρ. 19, Κριάρης σ. 451, 'Αραβαντινὸς σ. 309.

Β'. ΣΤΙΣ ΣΥΝΑΝΑΣΤΡΟΦΕΣ

- 1¹⁸ 'Εδὰ δὰ βάλω πάλι ἀρχή, μπλιό μου νὰ μὴ σωπάσω,
καθὼς τὸ κάνει ὁ κυνηγὸς ὅτινα μπεῖ στὸ δάσο.
- 2¹² 'Εδὰ δὰ βάλω πάλι ἀρχή, μπλιό μου νὰ μὴ σωπάσω,
στ' ἄορι νάν' ἢ κοπελιά δὰ τήνε κατεβάσω.
- 3⁶ 'Εδὰ δὰ βάλω πάλι ἀρχή, νὰ κάνω κουζουλάδες,
νὰ βγάνω καὶ τσί κοπελιές ἀποῦ τσ' ἀνηφοράδες¹.

1 καμινάδες.

- 4¹² Ἐδὰ δὰ βάλω πάλι ἀρχή, νὰ λέω μαντινιάδες,
νὰ βγάνω καὶ τοὶ κοπελιῆς ἀπὸ τσ' ἀνηφοράδες.
- 5¹⁸ Ἐδὰ δὰ βάλω πάλι ἀρχή, νὰ ξανατραγουδήξω,
τοὶ πρίκες καὶ τὰ βάσανα νὰ τὰ ξελησμονήσω.
- 6⁹ Τραγούδιε καὶ νὰ τραγουδῶ, νὰ πηαίνομ' ἴσα ἴσα,
σὰν τζὶ σγουροὺς βασιλικοὺς καὶ σὰν τὰ κυπαρίσσα.
- 7¹⁸ Τραγούδιε καὶ νὰ τραγουδῶ, νὰ λέμε μαντινιάδες,
πούρι δὲν τζ' ἀγοράζομε νὰ δίδομε παράδες.
- 8¹² Οἱ μαντινιάδες κι οἱ σκοποὶ ἐλείψαν ἀπὸ μένα,
γιατὶ μικροπαντρεύτηκα κι ἐμπήκα στὴν καδένα².
- 9¹⁴ Δὲν τραγουδῶ πὼς ἀγαπῶ, μούτε πὼς δ' ἀγαπήσω,
μὰ τραγουδῶ νὰ χαίρομαι τὸν κόσμο ἀπὸ δ' ἀφήσω.
- 10¹⁴ Δὲν τραγουδῶ πὼς ἀγαπῶ, μούτε κι ἀγάπες κάνω,
μὰ τραγουδῶ νὰ χαίρομαι τὸν Κόσμο τὸν Ἀπάνω.
- 11⁸¹ Τραγούδηξέ μου νὰ χαρῶ, παῖξε μου νὰ γελάσω,
δεῖξε μου τὰ βυζάκια σου νὰ δεῖς ἀνὲν τὰ πιάσω.
- 12¹² Τραγούδηξε, τραγουδιστή, ν' ἀκούσω τὴ λαλιά σου,
νὰ πεταχτῶ σὰν πέρδικα μέσα στὴν ἀγκαλιά σου.
- 13¹⁸ Ἐλα νὰ τραγουδήξομε κι ἀπὸ ζηλεύει ἄς σκάσει,
τὴν πικροδάφνης τὸ ζουμί νὰ πιεῖ νὰ τοῦ περάσει.
- 14¹⁸ Τὴν πικροδάφνης τὸ ζουμί, τσ' ἀγριολιᾶς τὸ λάδι,
νὰ πιοῦν ἀπὸ ζηλεύουνε πὼς τραγουδοῦμ' ὁμάδι.
- 15¹⁰ Μὰ μεῖς δὰ τραγουδοῦμενε κι ἀπὸ ἔχει βήχα ἄς βήξει,
κι ὅστινος δὲν ἀρέσομε τὴν πόρτα ντ' ἄς σφαλῆξει.
- 16¹⁸ Ἀρχιξε, γλώσσα μ', ἀρχιξε ἐννιὰ λογιῶ καὶ δέκα,
τούρκικα κι ἀλαμάνικα, φράγκικα καὶ ρωμαίικα.
- 17¹⁸ Ἀρχιξε, γλώσσα μ', ἀρχιξε, μὰ βλέπε⁸ νὰ μὴ σφάλεις,
γιατὶ σ' ἐτριγυρίσανε πολλῶ λογιῶ δασκάλοι.
- 18¹⁸ Ἀρχιξε, γλώσσα μ', ἀρχιξε, τραγούδηξε, καρδιά μου,
νὰ τὰ παινέσεις τὰ κορμιὰ πὸ βρῖσκονται κοντὰ μου.

2 ἀλυσίδα, δεσμά—3 πρόσεχε.

Μ. 11. Σιγάλας σ. 462, Passow σ. 583 ἀρ. 1051.—Μ. 12. Passow σ. 583 ἀρ. 1050.—Μ. 13. Θρακικά σ. 195 ἀρ. 152, Ἀραβαντινὸς σ. 302, Διογρ. τ. 2. σ. 602 ἀρ. 2.

- 19¹⁸ "Αρχιξε, γλώσσα μ', ἄρχιξε νὰ τσί παινέσεις ὅλες,
ὅλες τσί κιτρολεμονιές καί τσί καρνάδες βιόλες.
- 20³¹ "Αρχιξε, γλώσσα μ', ἄρχιξε καί τὸ τραγούδι ἄς τρέχει,
γιατί ἡ-γι-ἀγάπη ἔχει ἀρχή, μὰ τελειωμὸ δὲν ἔχει.
- 21¹⁶ "Αρχιξε νὰ μοῦ κιλαηδεῖς, χρυσὸ μου κανερίνι,
κι ἡ σιωπὴ σου μ' ἀρρωστεῖ καί τ' ἄχι σου μὲ κρίνει.
- ✓ 22¹⁸ "Εδέ, ὠραία συντροφιά καί νάταν ἄλλη τόση,
νὰ κάτσω νὰ τση τραγουδῶ ὥστε νὰ ξημερώσει!
- 23¹⁶ "Εδέ, ὠραία συντροφιά καί νάταν ἄλλη τόση,
νὰ τρῶμε καί νὰ πίνομεν ὥστε νὰ ξημερώσει!
- 24¹⁶ Χίλια καλῶς τὴ βρήκαμε τὴ συντροφιά τὴν ἄξα,
ἀπὸ τὴν ἐπαινούσανε ὄσοι γκιὰν τὴν ἐπράξα⁴.
- 25³¹ "Ὅσ' ἄστρα ἔχει ὁ οὐρανὸς καί φύλλο⁵ τὸ Βερούτι⁶,
τόσοι ἅγιοι νὰ τὴ βοηθοῦν τὴ συντροφιάν ἐτούτη.
- 26¹⁸ Χίλια καλῶς τὸ βρήκαμε τοῦ φίλου μας τὸ σπίτι,
ἀπὸ ἔχει τὸν Αὐγερινὸ καί τὸν Ἀποσπερίτη.
- 27¹⁸ Χίλια καλῶς ὄρισετε χίλια καί δυὸ χιλιάδες
ὁ κάμπος μὲ τὰ λούλουδα καί μὲ τσί πρασινάδες.
- 28¹⁶ Χίλια καλῶς ὄρισετε, φίλοι καί συγγενεῖς μας,
κιὰ δὲ χωρεῖ τὸ σπίτι μας, πάνω στὴν κεφαλὴ μας.
- 29³¹ "Ετούτονά τ' ἀρχοντικὸ ἐρέχτηκα περίσσα,
γιατ' εἶναι τὰ δοκάρια ντου μηλιές καί κυπαρίσσα.
- 30¹⁶ Σὲ τούτονά τ' ἀρχοντικὸ τὰ ράφια ἔν' ἀσημένια,
τοῦ χρόνου νὰ ξανάρθομε νάναι μαλαματένια.
- 31¹⁸ Σὲ τούτονά τ' ἀρχοντικὸ πέτρα νὰ μὴ ραῖσει
κι ὁ νοικοκύρης κι ἡ κερά χρόνους πολλοὺς νὰ ζήσει.
- 32³¹ Μίλησε σὺ ἀπ' ἀτά μηλιά κι ἐγὼ ἔπαδὲ περβόλι,
νὰ τὴν εὐχαριστήσομε τὴ συντροφιά μας ὄλη.
- ✓ 33¹² "Ὀρκο ἔκαμα στὸν οὐρανὸ ποτὲ μὴν τραγουδήξω,
μὰ γὼ γιὰ τὸ χατίρι σας τὸν ὄρκο δὰ πατήσω.

4 συναναστράφηκαν—5 φύλλα τῆς μουριᾶς—6 Βηρυττός.

Μ. 27. Προμηθεὺς 1934 ἀρ. 237.

34³¹ Ποκάμαν³⁰ τὰ τραγούδια μου, δὲν ἔχω ἄλλα τραγούδια,
μὰ γὼ γιὰ τὸ χατίρι σου δὰ κάμω ἄλλα καινούργια.

✓ 35¹⁸ Νάχα τὸ νοῦ τοῦ Σολομοῦ καὶ τοῦ Δαβὴ τὴ γνώση,
νὰ κάτσω νὰ σοῦ τραγουδῶ ὥστε νὰ ξημερώσει.

36¹⁸ Πόσες καρδιές μαραίνονται καὶ πόσα σκώθια λυοῦνε,
καὶ πόσα μάθια βγαίνουνε ἴκειά ποῦ μάσε θωροῦνε.

37²⁶ Ἄς τραγουδήξω κιὰς χαρῶ, κιὰς παίξω, κιὰς γελάσω,
τὰ νιάτα δὲν πουλιοῦνται μπλιό, νὰ τὰ ξαναγοράσω.

30 τέλειωσαν.

Μ. 35. Λαογρ. τ. 5 σ. 593 ἀρ. 136.—Μ. 37. Βαυδ-Βουγ σ. 126.

Γ'. ΣΤΟ ΧΟΡΟ

α' ΣΤΟ ΛΥΡΑΡΗ ΚΑΙ ΣΤΗ ΛΥΡΑ ΤΟΥ

1¹⁸ Παῖζε, λυράκι μου, καλὰ κι ὀψὲς ἀργὰς σ' ἐπήρα
κι ἀκόμη δὲ σ' ἐπλέρωσα καὶ στὸ χορὸ σ' ἐπήγα.

2¹⁸ Παῖζε, λυράκι μου, καλὰ, παῖζε κι ἐσύ, δοξάρι,
νὰ κάμομε τσί κοπελιές νὰ φάν' ἀπόψε ψάρι.

3¹⁸ Παῖζε, λυράκι μου, καλὰ, παῖζε γερά, γεμάτα,
ἴσως καὶ τὴν πλανέσομε αὐτὴ τὴ μαυρομάτα.

4¹² Παῖζε, λυράρη μου, καλὰ, κι ἐγὼ δὰ σὲ πλερώσω,
μιὰν κοπελιά ἴποῦ τὸ χορὸ δὰ βγάλω νὰ σοῦ δώσω.

5³¹ Παῖζε, λυράρη μου, καλὰ κι ἐγὼ δὰ σὲ πλερώσω,
μπρόκες ἀπ' τὰ στιβάνια μου δὰ βγάλω νὰ σοῦ δώσω.

6¹² Νὰ τὰ χαρῶ, λυράρη μου, τὰ πέντε σου δαχτύλια
τὸ μεσακὸ καὶ τ' ἀκριμιό, ποῦ παίζουνε τὴ λύρα.

7¹² Γιὰ τὸ Θεό, λυράρη μου, κάμε γιὰ τὴν κουντούρα,
καὶ σὰ ζυμώσει ἡ μάνα μου σοῦ δίδω μιὰν κουλούρα.

Μ. 3. Λαογρ. τ. 1 σ. 286.

- 1¹² Ὁ πασανεὶς παρακαλεῖ εἰς τὸ χορὸν νὰ λάχει,
κιὰν ἔχει κι ἀγαπητικιά τῆ χέρα ντζης νὰ πιάσει.
- 2¹² Καλῶς τὸ πιάσει ἢ χέρα μου τὸ μαρμαρένιο χέρι,
κεῖνο π' ὀλπίδα μούδωκε πῶς δὰ γενοῦμε ταίρι.
- 3¹² Ὡσὰ σπαρθεῖ οὐρανὸς φακὴ κι ἡ θάλασσα πιπέρι
τότες κι ἐσύ τὸ κάτεχε πῶς δὰ γενοῦμε ταίρι.
- 4¹⁸ Ἄ μ' ἀγαπᾶς μὲ τὴν καρδιά, δεῖξε μου σημαδάκι,
ὄντὸ κρατοῦμε στὸ χορὸν σφίξε μου τὸ χεράκι.
- 5¹² Ἰντὰ ῥχεις κι ἐπουφούμισες¹ κι ἤκατσες στὸ πεζούλι;
σηκώσου πιάσε στὸ χορὸν, καρνάδο μου ζουμπούλι.
- 6³¹ Τὸ πετραμύγδαλο πατεῖς μὲ τὰ μπροσδάχτυλά² σου,
ἐσύ ῥσαι ὁ καλύτερος ἀπ' ὅλους στὴ γενιά σου.
- 7³¹ Νὰ τὰ χαρῶ, πουλάκι μου, τ' ἄσπρα σου ποδαράκια
ὄτινα πιάσεις στὸ χορὸν νὰ κάμεις δυὸ ζαλάκια³.
- 8¹² Τέσσερα ζάλα στὸ χορὸν, κάνεις τα δὲν τὰ κάνεις,
ἄγγελος νάν' ὁ ἄθρωπος δὰ τότε κουζουλάνεις.
- 9¹⁸ Μὰ στὴν ὀμπρὸς μερὰ κρατεῖ, γιὰ ἰδὲς πῶς τὴνε κάνει,
κι ἐμόρφισέ μας τὸ χορὸν, ποτὲ νὰ μὴν ποθάνει.
- 10¹⁸ Καὶ ἀξοπισωθὶὸς κρατεῖ μιὰν κρουσταλλένια βρύση,
κι ἐμόρφισέ μας τὸ χορὸν, ποῦ νὰ πολυχρονίσει.
- 11¹⁸ Καὶ ἀξοπισωθὶὸς κρατεῖ τῆ Χιὸς τὸ κυπαρίσσι,
κι ἐμόρφισέ μας τὸ χορὸν, ποῦ νὰ πολυχρονίσει.
- 12¹⁸ Καὶ ἀξοπισωθὶὸς κρατεῖ τῆ Χιὸς τὸ κυπαρίσσι,
καὶ σύρνει κι ἀξοπίσω ντου μιὰν κρουσταλλένια βρύση.
- 13¹⁸ Καὶ ἀξοπισωθὶὸς κρατεῖ ὁ ρούκουνας⁵ τῆ Χώρας,
κιὰ δὲ μοῦ τὸ πιστεύγετε ξανοίξετέ τον κιόλας.
- 14¹⁸ Καὶ ἀξοπισωθὶὸς κρατεῖ τὸ μάλαμα τῶ Ἀγγλίας,
ἀπού' ν' ἀδέρφι τοῦ Χριστοῦ, παιδί τῆ Παναγίας.

1 θύμωσες—2 τ' ἀκροδάχτυλα—3 βήματα—5 γωνιά.

Μ. 2. Ἐρωτόκριτος Γ' σ. 226 στ. 1491.—Μ. 4. Γιανναράκις σ. 260 ἄρ. 14, Σπυριδάκις
σ. 6, Κριάρης σ. 450.—Μ. 8. Σπανδωνίδη σ. 97 ἄρ. 100, Κρητικὰ τ. Α' τευχ. Α' σ. 53,
Λαογρ. τ. 1 σ. 294 ἄρ. 60.

- 15¹⁸ Καὶ ἀξοπισωθιὸς κρατεῖ ἕναν παλικαράκι,
κι ὅτι καί⁶ βάνει χερικό⁷ καὶ δρώνει τὸ μουστάκι.
- 16¹⁸ Καὶ ἀξοπισωθιὸς κρατεῖ . . . πέτε μου τίνος εἶναι ;
κι ἀπ' ὄλες μέσα στὸ χορὸ ἡ-γι-ὀμορφότερή⁸ 'ναι.
- 17¹⁸ Καὶ ἀξοπισωθιὸς κρατεῖ, πέτε μου τίνος μοιάζει,
κι ὄσοι γκιὰν εἴμαστε 'παδὰ κιανεῖς δὲν τοῦ ταιριάζει.
- 18¹⁸ Ὅλο γιὰ τὴν ὀμπρὸς μερὰ ἔχετε γιὰ νὰ πεῖτε
καὶ στὴν κουντούρα⁸ 'ν' ἄγγελος καὶ δὲν τότε θωρεῖτε.
- 19⁷ Μ' ἀκόμη δὲν ἐχόρεψα σ' ἐτσὰ μεγάλο σπίτι,
νάναι ὁ πάτος του γυαλί κι οἱ τοῖχοι ντου καρφίχτης.

6 ὅτι καί, μόλις—7 βάνει χερικό, ἀρχίζει—8 ἡ οὐρά τοῦ χοροῦ.

Μ. 15. Σπυριδάκης σ. 44.

γ. ΠΕΙΡΑΓΜΑΤΑ ΣΤΟΥΣ ΧΟΡΕΥΤΕΣ

- 1¹⁸ Μὰ στὴν ὀμπρὸς μερὰ κρατεῖ ὁ λύχνος μὲ τὸ φτίλι,
καὶ σύρνει κι ἀξοπίσω ντου τὸ ξεπασουλίστηρι¹.
- 2¹⁸ Μὰ στὴν ὀμπρὸς μερὰ κρατεῖ ἡ σαπιλοκαράβα²,
τὰ δόδια ντζης θρουλίσανε³ νὰ κουκαλίζει φάβα.
- 3¹⁸ Μὰ στὴν ὀμπρὸς μερὰ κρατεῖ ἡ φούντα τ' ἀζωγύρου,
καὶ σύρνει κι ἀξοπίσω ντου ἕνα μουστρί⁴ τοῦ χοίρου.
- 4¹² Καὶ ἀξοπισωθιὸς κρατεῖ ἡ μαγγανοσανίδα⁵,
καὶ σύρνει κι ἀξοπίσω ντζης μιὰ βρασκολεκανίδα⁶.
- 5¹⁸ Καὶ ἀξοπίσω πιάσανε ὄλοι-οἱ-γι-ἀτζαμηδες⁷,
καὶ κάνει ὁ γεῖς τσί κουνενοῦς κι ἄλλος τσί λεκανίδες.
- 6¹⁸ Καὶ ποιὸς σοῦ καταρίστηκε νὰ πιάσεις στὴν κουντούρα,
στὸ σπίτι σοῦ τὴν ψήνουνε τὴν κρίθινη κουλούρα.
- 7¹⁸ Καὶ ποιὸς σοῦ καταρίστηκε νὰ πιάσεις στὴν κουντούρα,
κι ὀψὲς ἀργὰς τὴ χτύπησες ἀνάμιση⁸ κουλούρα.
- 8¹⁸ Καὶ ποιὸς σοῦ καταρίστηκε νὰ πιάσεις στὴν κουντούρα,
πού 'ναι τὰ πόδια σου στραβὰ κι ἡ ράχη σου καμπούρα.

1 τὸ ξόλο πού τραβοῦν τὸ φυτίλι τοῦ λύχνου—2 σάπιο καράβι, μεταφ. γέρος καὶ σάπιος—3 θρυμματίστηκαν—4 μουσοῦδι—5 βαριά σανίδα, μεταφ. παχιά—6 λεκάνη πῆλινη—7 ἄμαθοι, ἀρχάριοι—8 μιὰ καὶ μισή.

Μ. 5. Σπυριδάκης σ. 44.

9¹⁸ Μ' ἀνὲ ρωτᾶτε, κοπελιές, γιάντ' ἔμαι στὴν κουντούρα,
γιὰ νὰ μαθαίνω τὸ χορὸ καὶ νὰ κρατῶ σιγούρα⁹.

10¹² Σαράντα λίρες ἤδωκα στὶ ζεῦλες¹⁰ καὶ τὰ λοῦρα¹¹,
γιὰ νὰ ζευλώσω τὸ ντανά¹² ἀπού 'ναι στὴν κουντούρα.
— Μά 'χω μπὰ σύρνω βαρβαθιά καὶ δὰ σὲ καρβαλέψω,
νὰ σπάσω τὰ ζυγάλετρα κι ὕστερα νὰ μισέψω.

9 γερά—10 καὶ 11 ἐξαρτήματα τοῦ ζυγοῦ ποὺ τὰ μεταχειρίζεται ὁ γεωργὸς ὅταν
βάνει τὰ βώδια στ' ἀλέτρι ἢ στ' ἀλώνι—12 τὸν ταῦρο.

19. ΣΑΡΑΝΤΑΜΑΝΤΙΝΙΑΔΟ

Στις συναναστροφές και στους χορούς ἐξὸν ἀπ' τὶς ἄλλες μαντινάδες τραγουδοῦν καὶ τὸ Σαρανταμαντίνιαδο.

Στὸν τραγουδιστὴ λένε τοὺς ἀριθμοὺς ἀπὸ τὸ ἕνα ὡς τὸ σαράντα ἢ καὶ ὡς τὸ ἑκατό, κι αὐτὸς ἀπαντᾷ κάθε φορά με μιὰ μαντινάδα πού ἔχει μέσα τὸν ἀριθμὸ πού τοῦ λένε.

Ἐπὶ τούτων ὑπάρχουν διάφορες παραλλαγές τοῦ Σαρανταμαντίνιαδου:

Α'. ΜΠΑΜΠΑΛΙ ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ

- Ἐνα
- Ἐνα δ' ἀρχίξω νὰ σοῦ πῶ με τὸ δικό μου στόμα:
τὰ δυὸ βυζὰ τοῦ κόρφου σου δὲ μου κι ἐμένα τόνα.
- Δυὸ
- Δυὸ μάθιαν ἔχεις, κοπελιά, καὶ δυὸ βυζὰ στὸν κόρφο,
καλύτερα μυρίζουνε κι ἀπ' τὸν ἀκράτο μύσκο.
- Τρία
- Τρία 'ν' τὰ φύλλα τσῆ καρδιάς πού μούχεις μαραμένα,
καὶ τ' ἄλλα δυὸ μοῦ τάφηκες καὶ κείνα κεντημένα.
- Τέσσερα
- Τέσσερεις Εὐαγγελιστὲς τὸ πλάσαν τὸ κορμί σου,
καὶ καίγομαι στὸ πόνους σου, πού νὰ καεῖ ἡ ψυχὴ σου.
- Πέντε
- Πέντε φορές λιγώνομαι, ξαθό μου, τὴν ἡμέρα,
δυὸ τὸ ταχύ, τρεῖς τὸ βραδύ, γιὰ τ' ὄνομά σου ἐσένα.
- Ἐξε
- Ἐξε μετάνοιες ἦκαμα ὀψὲς στὴν Παναγία,
νὰ βλέπει τὸ κορμάκι σου, ἀφέντρα καὶ κυρία.
- Ἐφτά
- Ἐφτά 'ναι τὰ οὐράνια πού προσκυνοῦν ἀθρῶποι,
ποθὲς ἄλλοῦ δὲ βρίσκονται οἱ-γι-ἐδικοί σου τρόποι.
- Ὀχτώ
- Ὀχτώ 'ν' οἱ-γι-ῆχοι τσ' ἐκκλησᾶς κι ὀχτῶ σκοποὺς κατέχω,
κι ὄσα τραγούδια γκιὰ σοῦ πῶ 'γὼ διάφορο δὲν ἔχω.

- Ἐννιά
- Ἐννιά ἔναι καὶ τὰ τάγματα πού βοηθοῦν ἐσένα,
γι' αὐτὸ τὰ μάγια πού ἔκαμα δὲ σέ ἔπιασε κιανένα.
- Δέκα
- Δέκα ἔν' οἱ-γι-ἄγιες ἐντολές πού ἔγραψ' ὁ Θεὸς στὴν πλάκα,
καὶ δέκα νέοι σ' ἀγαποῦν, ξαθὴ καὶ μαυρομάτα.
- Ἐντεκα
- Ἐντεκα μῆνες πολεμῶ γιὰ νὰ σοῦ βρῶ ψεγάδι,
καὶ δέκα ἔναι πού σ' ἀγαπῶ καὶ μέ ἔβαλες στὸν Ἄδη.
- Δώδεκα
- Δώδεκ' ἀγίους ἐόρταζα, ὅσ' εἶν' οἱ-γι-Ἀποστόλοι,
νὰ βλέπουν τὸ κορμάκι σου καματερὴ καὶ σκόλη.
- Δεκατρία
- Δεκατριῶ χρονῶ ἔσουε πού σέ ἔδα στολισμένη,
κι ἐπήρες μού τονε τὸ νοῦ, ἀνεθεματισμένη.
- Δεκατέσσερα
- Δεκατριῶ χρονῶ ἔσουε κι ἐγὼ δεκατεσσάρω,
πού ἔλεγαν οἱ γονεοὶ μας πὼς ἤθελα σέ πάρω.
- Δεκαπέντε
- Στὰ δεκαπέντε δὰ σοῦ πῶ δυὸ λόγια μὲ γλυκότη:
τίποτας δὲν ἀξίζει μπλιὸ μπρὸς στὴ δική σου νιότη.
- Δεκαέξι
- Στὰ δεκαέξι δὰ σοῦ πῶ, βενέτικη φεργάδα,
ὄντὸ σέ πρωτογάπησα μούφερε κιτρινάδα.
- Δεκαεφτά
- Στὰ δεκαεφτά θε νὰ σοῦ πῶ τὸ νοῦ νὰ ξεκουράσω,
τοὶ μέρες ἀπὸ σ' ἀγαπῶ θέλω νὰ λογαριάσω.
- Δεκαοχτώ
- Στὰ δεκοχτώ, μικρούλα μου, δὰ πιάσω καὶ τὴ μπένα,
νὰ γράψω πρίκες καὶ καημοὺς ἀπὸ τραβῶ γιὰ σένα.
- Δεκαεννιά
- Κι ἀκόμη χρόνους δεκαννιά δὰ πολεμῶ, μικρὴ μου,
κι ὅτι εἶν' ἀπὸ τὸ Θεῖο γραφτὸ ἄς ἔρθει στὸ κορμί μου.
- Εἴκοσι
- Εἴκοσι περδικάβγουλα εἰς τὴ σειρὰ πού δέσει
μὲ μιὰ μεταξωτὴ κλωστή, αὐτὸς δὰ σέ κερδαίνει.
- Εἰκοσιένα
- Εἰκοσιένα πάτημα βρίσκεται στὴν ἀγάπη
καὶ πρέπ' ὀμπρὸς νὰ γυμναστεῖς κι ὕστερα νὰ τὰ μάθεις.

- Εικοσιδυό
- Εικοσιδυό γραδῶ ρακὴ νὰ πιεῖς νὰ σὲ λωλάνει,
γιατὶ δὲν νταγιαντίζω μπλιό τὰ πείσματα ποὺ κάνεις.
- Εικοσιτρία
- Εικοσιτρεῖς λαβωμαθιές ἔχει ἡ καρδιά μου μέσα,
τὰ μάθια μ' ὄντὸ σέ 'δανε τὰ κάλλη σου μ' ἄρεσα.
- Εικοσιτέσσερα
- Εικοσιτέσσερα νησὰ ἐγύρισα νὰ γιάνω
κι ὄσοι γιατροὶ γκιὰ μὲ 'δανε εἶπαν πῶς δὰ ποθάνω.
- Εικοσιπέντε
- Εικοσιπέντε κοπελιές μὲ κάλλη, μὲ γλυκότη,
τίποτας δὲν ἀξίζουνε μπρὸς στὴ δική σου νιότη.
- Εικοσιέξε
- Εικοσιέξε μηχανές νὰ σὲ φωτογραφίσουν
τὰ κάλλη καὶ τσι χάρες σου ὀπίσω δὰ τ' ἀφήσουν.
- Εικοσιεφτά
- Πάνω στὰ εικοσιεφτά νέοι σὲ προσκυνοῦνε
κι ὄσοι γκιὰ σ' ἀγαπήσουνε ἐμένα νὰ ρωτοῦνε.
- Εικοσιοχτώ
- Εικοσιοχτώ 'ναι, κοπελιά, οἱ μέρες τοῦ Φλεβάρη,
χαρὰ στὸ νιὸ ποὺ σ' ἀγαπᾷ καὶ μέλλει νὰ σὲ πάρει.
- Εικοσιεννιά
- Εικοσιεννιά γραμματικοὶ νὰ πιάσουνε τὴ μπένα,
δὲ γράφουνε τὰ κάλλη σου, ἄπονης μάνας γέννα.
- Τριάντα
- Τριάντα ἀγαπητικὲς ἤκαμα τὸν καιρὸ μου,
μὰ τούτηνιὰ ἡ-γι-ῦστερη δὰ νάν' ὁ θάνατός μου.
- Τριανταένα
- Τριανταμιὰ ἀγαπητικιά, σὰ βγάλεις μιὰ τριάντα,
ἐτότες, χαϊδεμένη μου, σὰν ἀγαπᾷς νταγιάντα.
- Τριανταδυό
- Τριανταδυὸ λογιῶ σεβντὰ τράβηξε τὸ κορμί μου,
γιὰ κείνο τόπα, ἀγάπη μου, καλλιὰ 'χα νὰ μὴν ἤμουν.
- Τριαντατρία
- Τριαντατρία βήματα σίμωσα στὴν ἀγάπη,
καὶ σαῖθιὰ μοῦ χτύπησε μὲ τὸ δεξὸ ντζης μάτι.
- Τριαντατέσσερα
- Τριαντατέσσερά 'σανε τὰ μῆλα στὸ μεντίλι,
ποὺ τάπεψα τσ' ἀγάπης μου γιὰ τὸ δικὸ ντζ' ἀχείλι.

- Τριανταπέντε
- Τριανταπέντε τσ' ἤπεσα καί τρία πορτακάλια,
γιὰ νὰ μοῦ δίδει τὸ φιλί μὲ δίχως παρακάλια.
- Τριανταέξε
- Τριανταέξε βήματα σίμωσα στὴν αὐλή ντζης,
κι ἐκείνη δὲν ἐσίμωσε, διάλε τὴν ὄρεξή ντζης.
- Τριανταεφτά
- Πάνω στὰ τριανταεφτά: ποιὸς ἦτονε, ἐρώτα,
κι ἀπήτημῶς τσῆ τόπανε ἐσφάλιξε τὴν πόρτα.
- Τριανταοχτώ
- Πάνω στὰ τριανταοχτῶ ἤπεσα λιγωμένος,
κι ἐθάρριεν ἡ-γι-ἀγάπη μου πῶς ἤμουν ποθαμένος.
- Τριανταενιά
- Πάνω στὰ τριανταενιά ἤσβησεν ἡ ζωὴ μου,
κι ἐπάψανε οἱ πόνοι μου κι οἱ-γι-ἀνεστεναγμοὶ μου.
- Σαράντα
- Καί στὰ σαράντα, μάθια μου, ἤρθανε νὰ μὲ θάψουν,
κι ἤπεψεν ἡ-γι-ἀγάπη μου κορίτσα νὰ μὲ κλάψουν.

Β'. ΚΑΤΩ ΧΩΡΙΟ ΙΕΡΑΠΕΤΡΑΣ

- Ἔνα
- Ἀπὸ τὸ ἕνα βάνω ἀρχὴ νὰ πάω στὰ σαράντα
δὲν τόνε πέμπει ἡ κοπελιά στὴν προξενειά τὸν ἄντρα.
- Δυό
- Δυὸ ἔναι τὰ φῶτα τ' οὐρανοῦ, ἥλιος καὶ τὸ φεγγάρι,
χαρὰ στὸ νιὸ ποῦ σ' ἀγαπᾶ καὶ θέλει νὰ σὲ πάρει.
- Τρία
- Τρεῖς χάρες σούδωκε ὁ Θεὸς σὰν τὴν Ἁγίαν Ἐρῆνη,
τὴ χάρη καὶ τὴν ὁμορφιά καὶ τὴν ταπεινοσύνη.
- Τέσσερα
- Τέσσερα προτερήματα ἔχει ὄλο σου τὸ σῶμα,
μάθια καὶ φρύδια καὶ λαιμὸ καὶ δαχτυλίδι στόμα.
- Πέντε
- Πέντε χρονάκια μοῦ χρωστᾶς, τὰ τρία σοῦ χαρίζω
καὶ τ' ἄλλα δυὸ μοῦ πλέρωσε νὰ μὴν κακοκαρδίζω.
- Ἐξε
- Ἐξε ἔναι τ' ἄστρα τ' οὐρανοῦ ποῦ βγαίνουνε τὸ βράδυ,
τ' ἀγγελικό σου τὸ κορμὶ στὸν Ἄδη δὰ μὲ βάλει.

- Έφτά
- Έφτά 'ν' οί δίπλες τ' ούρανοῦ, μὰ ὁ Θεός εἶν' ἕνας,
ἔ, πολυαγαπημένο μου, καί κλίνε μετὰ μένα.
- Ὀχτώ
- Ὀχτάποδο τοῦ χταποδιοῦ πού σύρνει ὀμπρός κι ὀπίσω,
μὰ νά σέ πάρω θέλω 'γώ, μὰ δά σέ τυραννήσω.
- Ἐννιά
- Ἐννιά 'ναι τὰ συντάγματα πού στέκουνε γιά σένα,
τὰ μάγια ἀπού σούκαμα δέ σέ 'πιασε κιανένα.
- Δέκα
- Δέκα 'ναι, φῶς μου, οί-γι-ἐντολές, πού 'γραψ' ὁ Θεός στήν πλάκα,
ώστε νά ζῶ δά σ' ἀγαπῶ καί μπιστικά μ' ἀγάπα.
- Ἐντεκα
- Ἐντεκα μήνες στέκομαι γιά νά σοῦ βρῶ ψεγάδι,
δέ σούβρηκα, πουλάκι μου, μουτ' ἕναν ἀσκημάδι.
- Δώδεκα
- Δώδεκα φίλους ἤκαμα κι ἦταν οί-γι-'Αποστόλοι,
γιά νά σέ βλέπουν, μάθια μου, καθημερνῆ καί σκόλη.
- Δεκατρία
- Δεκατριῶ χρονῶ 'μουνε κι ἐσύ δεκατεσσάρω,
κι ἐλέγαν οί γονέοι μας πῶς ἤθελα σέ πάρω.
- Δεκατέσσερα
- Δεκατεσσάρων ἡμερῶν ἦτονε τὸ φεγγάρι,
πού σέ 'βαλα στό λοῖσμό κι ὁ νοῦς μου νά σέ πάρει.
- Δεκαπέντε
- Στό δεκαπέντε δά σοῦ πῶ δυὸ λόγια μὲ γλυκότη,
πῶς ἄλλος δά τῆ 'γκαλιαστεῖ τὴν ἀκριβὴ σου νιότη.
- Δεκάξε
- Καί στό δεκάξε δά σοῦ πῶ, ἃ θέλεις νά μὲ βάλεις
στόν κρουσταλλένιο σου λαιμὸ καί στή γλυκιά σ' ἀγκάλη.
- Δεκαφτά
- Στό δεκαφτά θέ νά σοῦ πῶ, παλιά μου φιτανάδα,
πουστὰν ἐξεχωρίσαμε ἔχει ἡ καρδιά μου λαύρα.
- Δεκοχτώ
- Στό δεκοχτώ θέ νά σοῦ πῶ τὸ νοῦ νά ξαγοράσω,
ἔ, πολυαγαπημένο μου, καί πῶς δά σοῦ ξεχάσω!
- Δεκαννιά
- Στό δεκαννιά 'ρθ' ὁ ἔρωντας καί μὲ 'βρε στό κλινάρι
καί μὲ 'βαλε νά τραγουδῶ τὴν ὀμορφὴ σου χάρη.

- Εἴκοσι
- Εἴκοσι περδικάβγουλα εἰς τῆ σειρὰ τοῦ δέσει
σὲ μὴν μπαμπακερῆ κλωστή, αὐτὸς δὰ σὲ κερδαίνει.
- Εἰκοσιένα
- Εἰκοσιένα πάτημα βρίσκεται στὴν ἀγάπη,
πρέπει νὰ μετρηθεῖ κιανεὶς πρίχου νὰ μπεῖ στὰ πάθη.
- Εἰκοσιδυό
- Εἰκοσιδυό γραδῶ ρακὴ νὰ πιεῖς νὰ σὲ λωλάνει,
γιατὶ δὲν νταγιαντίζω μπλιὸ τὰ πείσματα τοῦ κάνεις.
- Εἰκοσιτρία
- Εἰκοστριῶ χρονῶ ᾿σαι μπλιὸ καὶ τοῦ Θεοῦ γαζέπι¹
νὰ σὲ βαστᾶ, πουλάκι μου, ἂν κάθεται γκιὰ στέκει.
- Εἰκοσιτέσσερα
- Στὰ εἰκοσιτέσσερα νησὰ ἀπού ᾿χω γυρισμένα,
δὲν εἶδανε τὰ μάθια μου καλύτερ' ἀπὸ σένα.
- Εἰκοσιπέντε
- Εἰκοσιπέντε κοπελιές με κάλλη καὶ γλυκότη
καθόλου δὲν ἀξίζουνε μπρὸς στὴ δική σου νιότη.
- Εἰκοσιέξε
- Εἰκοσιέξε μηχανές νὰ σὲ φωτογραφίσουν
τὴ χάρη καὶ τὴν ὁμορφιά πίσω δὰ τὴν ἀφήσουν.
- Εἰκοσιεπτὰ
- Πάνω στὰ εἰκοσιεπτὰ τόβαλα ᾿γὼ στὸ νοῦ μου,
γιὰ νὰ σὲ φέρω, ἀγάπη μου, στὸ σπῆτι τοῦ κυροῦ μου.
- Εἰκοσιοχτῶ
- Εἰκοσιοχτῶ ᾿ναι μάθια μου, οἱ μέρες τοῦ Φλεβάρη
κιὰν ἀγαπήσω ἄλλη κιαιμιά, διάολος νὰ με πάρει.
- Εἰκοσιεννιά
- Πάνω στὰ εἰκοσιεννιά θέλω νὰ σὲ ρωτήξω,
ἂν εἶναι, φῶς μου, μπορετὸ νὰ φύγω νὰ σ' ἀφήσω.
- Τριάντα
- Τριάνταν ἀγαπητικιές ἤκαμα τὸν καιρὸ μου
μὰ τούτηνιὰ ἢ γι-ῦστερη δὰ νάν' ὁ θάνατός μου,
- Τριανταένα
- Τριανταμιά ἀγαπητικιά, σὰ χάσω μιὰ τριάντα,
ἐμάθαν το πὼς σ' ἀγαπῶ, μόνο καλὰ νταγιάντα.
- Τριανταδυό
- Τριανταδυὸ λαβωμαθιές ἤκαμα στὴν καρδιά μου,
μὰ νὰ σὲ πάρω θέλω ᾿γὼ, μπουμπούλα κοπελιά μου.

¹ ὄργη.

- Τριαντατρία
- Τριαντατρία χρόνια ζω, νά πάω παρά πάνω
δέν τὸ πιστεύγω, ἀγάπη μου, νιώθω τὸν κόσμο χάνω.
- Τριαντατέσσερα
- Τριαντατέσσερά 'σανε τὰ ρόδα στὸ μεντίλι,
ποῦ μούπεψες κι ἐφίλησα τὸ κόκκινό σ' ἀχείλι.
- Τριανταπέντε
- Τριανταπέντε ἦσανε ρόδα καὶ πορτακάλια
γιὰ νὰ τὸ δίδεις τὸ φιλι με δίχως παρακάλια.
- Τριανταέξε
- Τριανταέξε δὰ σοῦ πῶ, ἂ θέλεις νὰ προδώσεις²,
ν' ἀνοίξεις τ' ἀγκαλάκια σου καὶ μέσα νὰ με χώσεις.
- Τριανταεφτά
- Πάνω στὰ τριανταεφτὰ μέ 'πιασε μαύρη ζάλη
γιατὶ τ' ἀνεστορήθηκα τ' ἀγγελικά σου κάλλη.
- Τριανταοχτῶ
- Πάνω στὰ τριανταοχτῶ ἦπεσα λιγωμένος
κι ἐγέρνασί μου τὸ νερό, μὰ 'γώ μουν ποθαμένος
- Τριανταεννιά
- Πάνω στὰ τριανταεννιά ἐπῆγαν νὰ με θάψουν
κι ἦπεψε ἡ-γι-ἀγάπη μου κορίτσα νὰ με κλάψουν.
- Σαράντα
- Καὶ στὸ σαράντα, ἀγάπη μου, 'πόκαμεν ἡ ζωὴ μου
κι ἐπάψανε οἱ πόνοι μου κι οἱ-γι-ἀνεστεναγμοὶ μου.

2 νὰ μαλακώσεις, νὰ δεχτεῖς.

Γ'. ΤΑ ΕΚΑΤΟΛΟΓΑ

ΑΡΚΑΛΟΧΩΡΙ

- Ένα
- Ένας Θεὸς μᾶς ἤκαμε ἐσὲ κι ἐμὲ Πατρώνα,
γιὰ νὰ γλυκοφιλιούμαστε στ' ἀχείλι καὶ στὸ στόμα.
- Δυὸ
- Δυὸ μάθισαν ἔχεις, λυγερή, καὶ δυὸ καρδιές μαραίνεις,
καὶ μιὰν ψυχὴ ποῦ τυραννᾶς ἄραγε ἴντα δὰ γένει;
- Τρία
- Τρεῖς χάρες σοῦδωκε ὁ Θεὸς σὰν τὴν Ἁγίαν Τριάδα,
τὴ χάρη καὶ τὴν ὁμορφιά καὶ τὴν καλογνωμάδα.

- Τέσσερα
- Τεσσαροκάντουνος σταυρός κρέμεται στο λαιμό σου,
κι ὄλοι φιλοῦνε τὸ σταυρὸ κι ἐγὼ τὸ μάγουλό σου.
- Πέντε
- Πέντε λεμόνια στὸν παρά, ἐδὰ τὰ κάμαν τρία,
ἐδὰ σ' ἐγάπησα κι ἐγὼ, πουλί μου, στὴν ἀκρίβεια.
- Ἐξη
- Ἐξη στὰ κάλλη σου ἴστεκα κι ἔξη στὴν ὁμορφιά σου,
κιὰ δὲ σοῦ πάρω τὸ φιλί δὲ φεύγω ἀπὸ κοντά σου.
- Ἐφτά
- Ἐφτά κυπαρισσόμηλα¹ στολίδι τῶν ἀγγέλω,
τὸ νοῦ μου καὶ τὸ λοῖσμό ἀποῦ μοῦ πῆρες θέλω.
- Ὀχτώ
- Ὀχτρὸς μπήκε στὴ μέση μας νὰ μᾶσε ξεχωρίσει,
μὰ μεῖς δὲν ξεχωρίζομε, λιγνὸ μου κυπαρίσι.
- Ἐννιά
- Ἐννιά μαχαίρια μὲ βαροῦν κι ἓνα χατζάρι δέκα
κιὰ δὲ σὲ πάρω, μάθια μου, δὲν παίρνω ἄλλη γυναίκα.
- Δέκα
- Δεκάριζε τὰ λόγια σου, λέγε τα δέκα δέκα,
ἴσως τὰ σώσεις ἑκατὸ καὶ πάρεις μιὰ γυναίκα.
- Ἐντεκα
- Ἐντεκα ὄχτροί μοῦ τόπανε, πουλί μου, γιὰ τὰ σένα,
καὶ τώρα ἐγάπησα ἄλλοῦ κι ἐρνήθηκά σ' ἐσένα.
- Δώδεκα
- Δώδεκα μῆνες σ' ἀγαπῶ γίνεται ἓνας χρόνος,
μιὰν ὥρα δὲν ἐπέρασε νὰ μὴ μὲ πιάσει πόνος.
- Δεκατρία
- Ἡ νύχτα ὄρες δεκατρεῖς, μόνο τσί τρεῖς κοιμοῦμαι
καὶ τσ' ἄλλες εἶμαι ξυπνητὸς κι ἐσένα συλλογοῦμαι.
- Δεκατέσσερα
- Ἀηδόνια δεκατέσσερα ἤπεψα στὴν αὐλή σου
νὰ κιλαηδοῦν νὰ σὲ ξυπνοῦν νὰ σκάσουν οἱ-γι-ὄχτροί σου.
- Δεκαπέντε
- Δεκαπεντάρι φράγκικο σοῦπεψα γιὰ σημάδι
κι ἓνα βενέτικο φλουρί, ἄλλος νὰ μὴ σὲ πάρει.
- Δεκάξε
- Ἐφτά καὶ πέντε δώδεκα καὶ τέσσερα δεκάξε,
δεκάξε μῆνες σ' ἀγαπῶ, δὲν τὸ κατέχεις τάξε;

¹ οἱ καρποὶ τοῦ κυπαρισσιοῦ.

- Δεκαεφτά
- Δεκαεφτά μερόνυχτα γυρίζω ἄγῳ γιὰ σένα,
μὰ σὺ δὲν εἶσαι μπιστικιὰ νὰ μ' ἀγαπᾶς ἐμένα.
- Δεκαοχτώ
- Τὴ δεκοχτούραν ἀγαπῶ, πού ἔναι σὰν περιστέρι,
ποὺ μοιάζει τῆ πολυαγαπῶς, νὰ τήνε κάμω ταίρι.
- Δεκαεννιά
- Δεκαεννιά μερόνυχτα γυρίζω νάβρω κλήμα,
νὰ μᾶσε στεφανώσουνε, νὰ βγοῦμ' ἀπὸ τὸ κρίμα.
- Εἴκοσι
- Τὰ εἴκοσι δαχτύλια μου χεριῶ μου, ποδαριῶ μου,
ὄλα μοῦ μιρμιδιζοῦνε² ὄντὸ σὲ βλέπ' ὄμπρός μου.
- Τριάντα
- Τριανταφυλλιά ἔχω στὴν καρδιά κι ἀθεὶ καὶ λουλουδιζει,
ἀλλοῦ μοιράζει τ' ἄνθη ντζης καὶ μένα περιορίζει.
- Σαράντα
- Σαρανταβέργινο κλουβὶ σοῦ ἔκάμαν οἱ γονοὶ σου,
καὶ μέσα σ' ἐκλειδώσανε νὰ σκάσουν οἱ-γι-ὄχτροὶ σου.
- Πενήντα
- Πενήντα μῆλα σούπεψα, μικρὴ μου, στὸ μεντίλι,
κιὰν ἔχεις καὶ συντρόφισσα, φάε τα μὲ τὰ κείνη.
- Ἐξήντα
- Ἐξήντα μῆνες σ' ἀγαπῶ γίνονται πέντε χρόνοι,
μιὰ λεμονιά νὰ φύτευγα θὰ νάτρωγα λεμόνι.
- Ἐβδομήντα
- Τὰ ἔβδομήντα κάτεργα ἀπὸ τὴν Ἀγγλιτέρα,
τὴν ὁμορφιά σ' ἐκούσανε καὶ προξενειά σοῦ ἔφερα.
- Ὀγδοήντα
- Ὀγδόντα ὄργυιές βαθιὰ ἔσκαψα τὴ γῆ μὲ τὴ βελόνα,
νὰ βγάλω τὴν ἀγάπη μου τὴ μαρμαροκολόνα.
- Ἐνεήντα
- Οἱ ἐνεήντα πατασμοὶ σταθήκανε μπροστά μου,
καὶ δὲ μ' ἀφήνουν νὰ διαβῶ, νὰ πάω στὴ δουλειὰ μου.
- Ἐκατό
- Κάτω στὰ Γεροσόλυμα στὸ Μέγα Μοναστήρι,
ἔκατὸ φορὲς τὸ φλιγησὰ τὸ δροσερό σ' ἀχείλι.

² μυρμηγκιάζουν, νιώθω ταιπήματα σὰ νὰ μὲ κεντοῦν μυρμηγκισ, μ' ἐνοχλοῦν.

Παραλλαγή Γ'. Ἀραβαντινὸς σ. 315, Λαογρ. τ. 2 σ. 451.

(Ὁ νέος τραγουδεῖ στὴ νέα κι αὐτὴ τοῦ κάνει ἐρωτήσεις, παίρνοντας ἀφορμὴ ἀπὸ κάθε μαντινάδα).

Α'. ΛΑΤΣΙΔΑ

- Φιλντιχιοκοκαλένια μου καὶ νεραντζαχειλοῦ μου
καὶ πέρδικά μου πλουμιστή, κι ἐπήρες τον τὸ νοῦ μου.
- Ντά πέρδικά 'μαι γώ ;
- Πέρδικαν εἶσαι, μάθια μου, με τὰ πετούμενά σου
κι ἐλάβωσές μου τὴν καρδιά με τὰ πεισματικά σου.
- Ντά πεισματαροῦ 'μαι 'γώ ;
- Δέν εἶσαι σὺ πεισματαροῦ, μὰ 'γὼ τὸ λόγο λέω
γιατ' ἤκαμες τὰ μάθια μου καὶ μέρα νύχτα κλαίω.
- Καὶ γιάντα κλαῖς ;
- Κλαίω το τὸ κορμάκι σου ἀπού 'ναι σὰν τὸ σύρμα,
στὴν πόρτα σας δὰ σκοτωθῶ κι ἔχε το σὺ τὸ κρίμα.
- Ἔδα καλά !
- Θέλει καλά, θέλει κακά, θέλει μαργιολεμένα
ὁ Θιὸς ἀπού 'καμε γιὰ σέ, νὰ κάμει καὶ γιὰ μένα.
- Νὰ κάμει κοντὸ ἴντα ;
- Νὰ κάμει τὸ μουράτι¹ μου, φῶς μου, γιὰ νὰ σέ πάρω,
γλυκὸ ταιράκι νὰ σέ πῶ κι ὕστερα νὰ ποθάνω.
- Καὶ ποῦ δὰ με βρεῖς ;
- Βρίσκω σε στὸ περβόλι σας, λεμόνι καθαρίζεις
κι ὁ νέος ἀπού σ' ἀγαπᾷ 'πὸ πόξω τριγυρίζει.
- Ποιὸς εἶν' αὐτός ;
- Ἕνας ψηλός, ἕνας λιγνός, ἕνας σφιχτοζωσμένος
κι ἀπὸ μακρὰ τοῦ φαίνεται πὼς εἶναι χαϊδεμένος.
- Καὶ ποιὸς τότε χαϊδεύγει ;
- Ἡ μάνα ντου κι ὁ κύρης του κι ἡ-γι-ἀγαπητικιά ντου
καὶ σὰν τὰ ρόδα τοῦ Μαγιοῦ εἶναι τὰ μάγουλά ντου.

¹ θέληση, σχέδιο, ἐπιθυμία.

- Καὶ νὰ τὴν πάρει θέλει κοντό ;
- Γιὰ νὰ τὴν πάρει πολεμᾶ, γιὰ νὰ τήνε νικήσει,
μὰ δὲ γατέχω ζάβαλε, ἂν τήνε κανακίσει,
γιατὶ ἔχει ἀδερφὸ κακὸ καὶ δὲν τὸ νταγιαντίζει,
παρὰ νὰ παίξουνε τὰ δυὸ μαχαίρι καὶ μολύβι.

Β'. ΑΝΑΤΟΛΗ ΙΕΡΑΠΕΤΡΑΣ

- Ἰντὰ ἴσαι σὺ κι ἴντὰ ἴμαι ἴγὼ καὶ δὲ μπορῶ νὰ ζήσω
τ' ἀγγελικὸ σου τὸ κορμὶ πῶς νὰ τὸ θεωρήσω ;
- Ἄ μ' ἀγαπᾶς θεώρει με.
- Πῶς ἤμπορῶ νὰ σὲ θωρῶ, πού ἴσαι μέσα κλεισμένη,
τὴν Κυριακὴν εἶσαι κερά, πέρδικα πλουμισμένη.
- Ἡτὰ πέρδικά ἴμαι ἴγὼ ;
- Δὲν εἶσαι, φῶς μου, πέρδικα, μὰ τὰ καμώματά σου
μ' ἐφάγανε, μ' ἐψήσανε αὐτὰ τὰ ψόματά σου.
- Ἡτὰ ψεύτρα εἶμαι ἴγὼ ;
- Δὲν εἶσαι ψεύτρα, μάθια μου, μὰ ἴγὼ τὸ ψόμα λέω,
γιὰ τὸ δικό σου τὸ κορμὶ μέρα καὶ νύχτα κλαίω.
- Καὶ γιάντα κλαῖς ;
- Κλαίω το τὸ κορμάκι σου, πού ἴναι ψιλὸ σὰ σύρμα,
γιὰ σένα θὲ νὰ σκοτωθῶ, κι ἔχε το σὺ τὸ κρίμα.
- Τί κρίμα εἶν' αὐτό ;
- Δὲν εἶναι κρίμα, μάθια μου, πῶς θάρθω νὰ σὲ πάρω,
γλυκὺ ταιράκι νὰ σὲ πῶ κι ὕστερα νὰ ποθάνω.
- Πῶς δὰ μὲ πάρεις ;
- Σὲ παίρνω ἀπὸ τὸ σπίτι σας, πού καθαρίζεις ρύζι,
ἀγάπα τον αὐτὸν τὸ νιό, ἀπὸ σὲ τριγυρίζει.
- Καὶ ποιὸς μὲ τριγυρίζει ;
- Σὲ τριγυρίζουνε πολλοί, μὴν ἀγαπᾶς κιανένα,
κιάν ἀγαπᾶς κι ἄλλοῦ ποθές, δὲ θάνατι σάν καὶ μένα.
- Κι ἴντὰ ἴσαι σὺ ;
- Εἶμαι ψηλός, εἶμαι λιγνός καὶ μοσκανεθρεμμένος,
βάνω τὸ φέσι μου στραβὰ σάν πολυχαϊδεμένος.
- Καὶ ποιὸς σ' ἐχάιδεψε ;
- Μ' ἐχάιδευσεν ἡ μάνα μου σάν ἤμουνε παιδάκι,
μὲ βανε στ' ἀγκαλάκια νιζης καὶ μούδιδε βυζάκι.
- Καὶ γιάντα σοῦ τόδιδε ;
- Μοῦ τόδιδε, πουλάκι μου, ὥσπού ἴθελα νυστάξω,
κι ἀπόψε πολυνύσταξα, στρώσε μου νὰ πλαγιάσω.

ΛΕΞΙΛΟΓΙΟ

Οἱ ἀριθμοὶ στὸ τέλος τῆς ἐρμηνείας παραπέμπουν: ὁ πρῶτος στὴ σελίδα καὶ ὁ δεύ-
τερος στὸν ἀριθμὸ τῆς μαντινάδας. π.χ. 56-179 = σελ. 56, μαντινάδα ἀρ. 179.

Α

ἄ. Ἐντὶ νά. Τὸ μεταχειρίζονται: α') στὴ βιαστικὴ κουβέντα, ὕστερα ἀπὸ τὸ
οἴημα μπορῶ: δὲ μπορῶ ἂ γελᾶσω, β') στὴν ποίηση, γιὰ τὴν οἰκονομία
τοῦ μέτρου. 56-179, 98-9.

ἄ. Ἐντὶ ἄν (ἄ μπροστὰ ἀπὸ σύμφωνο, ἄν μπροστὰ ἀπὸ φωνήεντο καὶ ἀπὸ
τὰ ἄηχα κ, π, τ, [ξ, ψ]). (Ἐρωτ. σ. 477).

ἄγιαζι (τὸ, τουρκ. ἀγιαζ, δροσιά). Πρωινή δροσιά. 3-26, 269-281.

ἄγιοκωσταντινάτο (τὸ). Φυλαχτὸ πού τὸ κρεμοῦν στὸ λαιμὸ γιὰ στολίδι,
σὲ σχῆμα κυκλικό, μικρὸ σὰν τούρκικη πεντάρα (πέντε παράδες). 4-43,
220-28.

[Μιὰ λαϊκὴ παράδοση στὴ Λατιίδα Μεραμπέλλου λέει πὼς τὰ γνήσια ἄγιοκω-
σταντινάτα ἔγιναν τὴν ἐποχὴ τοῦ Μ. Κωνσταντίνου. Τότε πού βρέθηκε ὁ Τί-
μιος Σταυρὸς, οἱ στρατιῶτες ζήτησαν νὰ κοπεῖ σὲ μικρὰ κομμάτια καὶ νὰ πάρει
ὁ καθένας ἀπὸ ἓνα. Ὁ Μ. Κωνσταντῖνος δὲν τὸ δέχτηκε, μὰ δὲν ἤθελε καὶ
νὰ στενοχωρήσει τοὺς στρατιῶτες του. Πρόσταξε λοιπὸν καὶ ἔκοψαν κατακό-
ρυφα τὸν Τίμιμο Σταυρὸ σὲ δυὸ κομμάτια. Λειοτρίβησε τὰ προιονίδια, τ' ἀνακά-
τεψε μὲ χαλκὸ καὶ ἔκαμε τ' ἄγιοκωσταντινάτα. (Γεώργιος Λιουδάκις, 75 χρονῶν).]

ἄγκαραδιά (ἦ). Μικρὸς θάμνος μὲ κίτρινα λουλούδια καὶ λεπτὴ σκόνη στὰ
φύλλα πού πειράζει πολὺ στὰ μάτια. Μεταφ., ταπεινός, τιποτένιος. 245
79, 284-129. (βλ. Σημ. κεφ. 14 Μ. 79) Ὅταν μπεῖ στὰ μάτια σκόνη
τῆς ἄ., γιὰ νὰ φύγει τὰ σταυρώνουν μὲ τὸ δάχτυλο καὶ λέν:

Ἄν εἶσαι ξύλο πέταξε, κιὰν εἶσαι χῶμα λύσε,
κιὰν εἶσαι πετραγκαραδιά ἀπὸν τὰ μάθια λείψε.

(Αἰκατερίνη Λιουδάκις, 56 χρονῶν, Λατιίδα).

ἄγνάρω (μόνο ποιητικὸ). Νιώθω. 39-132.

ἄγούγια (ἐπιφ., συντάσσεται μὲ γενική). Ἄλιμονο: ἄγούγια μου, ἀγούγια
ντως, ἀγούγια τοῦ κυροῦ σου. 264-213.

ἄγριοκατσοπρίνι (τὸ). Ἄγριος πρίνος. Μεταφ., ταπεινός, τιποτένιος. 16-221.

ἄγριομαδαρίτης (ἐπίθ., ἀπὸ τὸ ἄγρια μαδάρα). Βουνησίος. Μεταφ., ἀπο-
λίτιστος. 296-45.

ἄδερφος (ῶ). Μεταφ., τὰ παρακλώναρα πού βγάζουν τὰ σιτηρὰ καὶ ἄλλα
φυτὰ: ἐννιά ἀδερφοὺς ἐμέτρησα στὸ κριθάρι. 3-26.

ἄδιαφόρευτος (ἐπίθ.). Αὐτὸς πού δὲ φέρνει ὄφελος. 180-105. (Ἐρωτ. σ. 480).

ἄερας (ῶ). Ἐξὸν ἀπὸ τὶς κοινὲς σημασίες του, σημαίνει καὶ ἴσκιος: κάτσε
στὸν ἄερα μὴ σὲ κάψει ὁ ἥλιος. 195-45, 277-36.

- άζατι** (περσ. *άζάτι*, ἐλεύθερος). Μόνο μὲ ρῆμα, *γίνομαι άζατι*, λευτερώνομαι. 126-6. **Άζατοχάρτι** (τὸ), τὸ ἔγγραφο πού δίνει τὴ λευτεριά στὸ σκλάβο.
- άζουδος** (ἐπίθ.). Αὐτὸς πού δὲν ἔχει ζουδο, ἄτυχος. **Άζουδιά** (ἡ), κακοτυχία: *ἔχει μεγάλες άζουδιές*.
[Ζουδος εἶναι μαῦρο ἢ καφε σημάδι στὸ σῶμα τοῦ ἀνθρώπου, σὲ μέγεθος δεκάρας ἢ καὶ μεγαλύτερο. Ἐπίσης καὶ μιὰ δέση ἀπὸ τριχίτσες σὲ μέρος πού δὲν εἶναι τριχωτὸ τὸ σῶμα τοῦ ἀνθρώπου. Ὅσοι ἔχουν ζουδο λογαριάζονται τυχεροί, καὶ τόσο πιὸ τυχεροί ὅσο ὁ ζουδος βρίσκεται σὲ μέρος πού δὲν μποροῦν νὰ τὸν ἰδοῦν κι αὐτοὶ πού τὸν ἔχουν].
- άζώγγυρος** (ὁ). Τὸ φυτὸ ἀνάγγυρος ὁ δύσσομος, κοιν. *άζώγγερας* καὶ *βρωμοκλάρι*. Θάμνος μὲ πολὺ ἄσχημη μυρουδιά. Τὸν τρώνε οἱ κατσίκες. 284-138, 316-3.
[Μιὰ παράδοση στὴ Φουρνὴ Μεραμπέλλου λέει πὼς ὁ ἀζώγγυρος μυρίζει ἄσχημα γιὰ τὸν ἔξῃς λόγο: Ἄμα ὁ Ἰούδας πρόδωσε τὸ Χριστό, τὸ μετάνιωσε καὶ πῆγε νὰ κρεμαστῆ. Σ' ὅποιο δέντρο ὅμως κιὰν πῆγαινε, τὸ δέντρο λύγιζε, γιὰτὶ δὲν ἤθελε τέτοιον κακὸν ἄνθρωπο νὰ πεθάνει κοντὰ του. Μόνο ὁ ἀζώγγυρος τὸν δέχτηκε καὶ σ' αὐτὸν κρεμάστηκε ὁ Ἰούδας. Ἀπὸ τότε εἶναι καταραμένο τὸ φυτὸ αὐτὸ καὶ βρωμαίει (*Μαρίκα Ἀμαριώτου*)].
- ἀθάλη** καὶ **ἀθούμαλη** (ἡ). Στάχτη μὲ μικρὰ κομματάκια ἀναμμένα κάρβουνα, κόβολη. 268-269. (Ἐρωτ. σ. 481). **Άθος** (ὁ), κρύα στάχτη. 83-69.
- ἀθιβολή** (ἡ). Ὀμιλία, κουβέντα, εἴδηση: *ἀθιβολὴ δὲν ἔχω*, δὲν ξέρω. 195-43α. (Ἐρωτ. σ. 481). Ρ. *ἀνεθιβολεύω*, φέρνω τὴν κουβέντα.
- ἀθότυρος** (ὁ). Εἶδος κρητικὸ τυρὶ πολὺ νόστιμο καὶ πολὺ παχύ. Γίνεται ἀπὸ τὸ γάλα ἅμα ἀφαιρεθεῖ πρῶτα ἡ τυρίνη πού κάνει τὸ κεφαλοτύρι, ἀνθότυρος. 305-179.
[Ὁ ἀθότυρος μὲ ζεστὸ ψωμί καὶ τὰ μακαρόνια μὲ ἀθότυρο εἶναι ἀπὸ τίς πιὸ ἐκλεκτὲς τροφές τῶν χωρικῶν τῆς Κρήτης].
- ἀϊλιά** καὶ **ἀελιά** (ἡ). Ἀγελάδα. 278-37.
- ἀκάμωτος** (ἐπίθ., ἀπὸ τὸ ρῆμα *καμώνομαι*, ὠριμάζω). Ἄγουρος. (Ἐρωτ. σ. 482).
- ἀκολισαύρα** καὶ **κολιτοσάφρα** (ἡ). Σαύρα. 281-95.
- ἀκοντεμός** (ὁ). Συγκράτημα, σταμάτημα. 58-214 Ρ. *ἀκοντεύω* καὶ *κοντεύω*, συγκρατῶ, ἐμποδίζω, δέχομαι. 58-214.
- ἀκούω**, **ἀκούομαι** (καὶ τὰ δύο ρήματα τὰ μεταχειρίζονται γιὰ ὅλες τίς αἰσθήσεις ἔξῃ ἀπὸ τὴν ὄραση: *ἀκούω τὴ μυρωδιά, ἀκούω τὴ γλυκάδα, ἀκούω τὸν ὄνο, ἀκούω τὴ ζεστασιά*). Νιώθω.
- ἀκράτος** (ἐπίθ.). Γνήσιος, ἀνόθευτος, διαλεχτός. 197-81.
- ἀκριβός** (ἐπίθ.). α) Πολύτιμος, ἀγαπητός. 64-305, 149-339, 323, 15. β) Πολυδάπανος. 272-326. γ) Φιλάργυρος. (Ἐρωτ. σ. 483). Παροιμία: *ἄκριβὸς θαρρεῖ κερδαίνει, μὰ φερᾶ καὶ δὲν τ' ἀνιώθει*, «τῶν ἀκριβῶ τὰ πράματα οἱ χαροκόποι τρών τα».
- ἀκριμιός** (ἐπίθ.). Ἄκρινός. 314-6.
- ἀλάι** (τὸ, ἀραβ. *άλαϊ*, τελετὴ, πομπή, σύνταγμα στρατοῦ κλπ.). Μεγάλο πλῆθος. 60-240.
- ἀλάτσι** (τὸ). Ἄλατι. 93-2.
- ἀλωνοχώραφο** (τὸ). Μικρὸ χωράφι γύρω ἀπὸ τὸ ἀλώνι, ὅπου τοποθετοῦν τίς θημωνιές. 279-64.
- ἀμαθιά** καὶ **μαθιά** (ἡ). Νεῦμα μὲ τὸ μάτι, ματιά. 39-130 καὶ 132, 265-231, 232.

- ἀμάλαγος** (ἐπίθ.). Καθαρός, ἄδολος, ἄγνός. 95-32. (Ἐρωτ. σ. 486). **Ἀμαλαγάδα** (ἦ), καθαριότητα. Ρ. **ξεμαλαγεύγω**, καθαρίζω.
- ἀμανέτι** (τὸ, ἀραβ. *ἐμανέτ*, παρακαταθήκη). Παρακαταθήκη, ἐνέχυρο. 148-325, 194-34.
- ἀμασκαλίτης** (ὁ). Τὸ μέρος πὺν ἐνώνεται τὸ μανίη μετὰ τὸ φόρεμα. 289-197.
- ἀμάτι** (τὸ). Μάτι: *εἶσαι τῶν ἀμαθιῶ μου*, εἶσαι τοῦ γούστου μου. 6-81.
- ἄμε, ἀμέτε** (προστ., συγκομμένος τύπος τοῦ *ἄγωμε[ν]*). Συχνὰ πάει μαζί με ἄλλη προστ.: *ἄμε φέρε, ἄμε δόσε*. Πήγαινε, πηγαίνετε. 64-308. (Ἐρωτ. σ. 487).
- ἀμνόγω καὶ μνόγω** (ἄορ. ἤμνοξα, μέλλ. θ' *ἀμνόξω*). Ὀρκίζομαι. 71-402, 93-1, 2, 3, 200-118, 230-81. (Ἐρωτ. σ. 488).
- ἀμπενοκλάδι ἢ ἀμπέλι** (τὸ). Κακὴ ἀρρώστια τῶν σπλάγχων. Προσβάλλει καὶ παιδιὰ καὶ μεγάλους. Ὅσα παιδιὰ προσβάλλει μπλαβίζουσι καὶ πεθαίνουν. Κατὰ: *«ἀμπενοκλάδι νὰ βγάλεις νὰ σὲ φάει»*.
- ἀμπεριά** (ἦ). Τὸ καλλωπιστικὸ φυτό ἀκακία ἢ φαρνεσιανή, κν. *γαζία*. 26-40. **Ἀμπέρι** (τὸ), λουλουδί τῆς ἀμπεριάς. 26-40.
- ἀμποδίξω**: α) Ἐμποδίζω. 174-19, 174-20. β) Κάνω κακό. Κατάρεις: *«ὁ Θεὸς νὰ σ' ἀμποδίσει»*, *«ἀμπόδιο νὰ σοῦρθει»*, *«ἀμποδισμένος νάσαι»*.
- ἀμπώθω** (μέλλ. *ἀμπώσω*, ἄορ. ἤμπωσα). Σπρώχνω. **Ἀμπωσθιά** (ἦ), σπρωξιά. 28-1. (Ἐρωτ. σ. 489).
- ἀνάδια** (ἐπίορ., συντάσσεται μετὰ γενική: *ἀνάδια μου, ἀνάδια σου* κλπ.). Ἀντίκρου. 136-152, 286-167. Ρ. **ἀνεδιάξω**, παρουσιάζομαι σὲ ἀντικρινὸ μέρος. **Ἀνεδιάδα** (ἦ), ἀντικρινὸ μέρος. **Ἀνάδιος** (ἐπίθ.), ἀντικρινός. (Ἐρωτ. σ. 490).
- ἀναμεσῶς** (ἐπίορ.). Ἀνάμεσα 22-32, 263-206.
- ἀνάμπλεμα** (τὸ). Ἀνάβλεμμα 7-86.
- ἀνάπλα** (ἦ, πληθ. *ἀνάπλες*). Ἐγγώριο μάλλινο σκέπασμα κρεβατιοῦ, κουβέρτα, κλινοστρωμνὴ. 298-72.
- ἀνεβαλώματα** (τὰ). Διαβολές, σκάνδαλα. 237-189. Ρ. **ἀνεβαλώνω**, βάζω σκάνδαλα, διαβάλλω. 171-15 καὶ 174-22. **Ἀνεβαλωτής** (ὁ, ἐπίθ., πληθ. *ἀνεβαλωτάδες*), **ἀνεβαλώτρα** (ἦ), αὐτὸς πὺν διαβάλλει. 171-18.
- ἀνεβόλεμα** (τὸ). Ἀνήφορος. 264-215, 292-245, Ρ. **ἀνεβολεύγω**, περνῶ τ' ἀνεβόλεμα καὶ φτάνω σὲ ἴσιο μέρος.
- ἀνεγαλλιῶ**. Χαίρομαι ὑπερβολικά, ἀγάλλομαι. 56-190. (Ἐρωτ. σ. 489).
- ἀνεγυρίδα καὶ ἀνεκουλουρίδα** (ἦ). Δρόμος μετὰ καμπύλη. Φρ. *κάνω ἀνεγυρίδα*, ἀλλάξω δρόμο. 170-3. Ρ. **ἀνεγυρίζω**, ἀλλάξω δρόμο γιὰ ν' ἀποφύγω κάποια συνάντηση, ἀποφεύγω. 169-23, 247-99, 258-127. **Ἀνεγυριστικός** (ἐπίθ.), μεταφ., παραβολικός. **Ἀνεγυριστικά** (ἐπίορ.), μεταφ., παραβολικά, μετὰ ὑπαινιγμούς: *ἀνεγυριστικά μιλεῖ*.
- ἀνεξητῶ**. Λαχταρῶ νὰ ἴδῶ. 125-97, 228-49. (Ἐρωτ. σ. 495).
- ἀνεκατώματα καὶ ἀνεκατωσίδια** (τὰ). Σκάνδαλα, ραδιοσυγίτες: *μεγάλᾳ ἀνεκατώματα τῶς ἔχουνε καμωμένα κι εἶναι νὰ φρωθοῦνε*. 171-28. **Ἀνεκατωσάρης** (ὁ, ἐπίθ.), **ἀνεκατώτρα** (ἦ), ραδιοῦργος, (γιὰ τὸν καιρὸ σημαίνει ταραχμένος, ἄγριος). 242-30.
- ἀνελιγώνω** (τὴ λέξη τὴ μεταχειρίζονται γιὰ τὰ στερεὰ λιπώδη σώματα, μεταβ. καὶ ἀμεταβ.). Ἀρχίζω νὰ λιώνω. 266-241. Μεταφ., ἀρχίζω νὰ κάμπτομαι γιὰ νὰ παραδεχτῶ κάτι. 216-61.
- ἀνέλωμα** (τὸ, πληθ. *ἀνελώματα*). Ἀνελώματα κάνουν στοὺς νιόνυμφους καὶ

τοὺς μελλόνυμφους). Μάγια. Ρ. **ἀνελώνω**, α) διώχνω, ἀπομακρύνω: *ἀνέλωσε ἀπὸ κειῆ τ' ἄρνι μὴν κάμει ἐξημιά*, β) κάνω μάγια. Ἡ μετοχ. **ἀνελωμένος**, πειραγμένος ἀπὸ κακὰ πνεύματα, νεραϊδοπαρμένος. Κατάρεις: «*ἀνέλωμα σου*!» «*ἀνέλωμα νάχεις!*» «*ἀνελωμένε!*». 103-77.

ἀνεμαζώνω. Συμμαζεύω, περιμαζεύω. 19-10, 282-110. Τὸ μέσ. **ἀνεμαζώνομαι**: α) συμμαζεύομαι, περιμαζεύομαι, 75-47 καὶ 48 καὶ 77-77, β) συναθροίζομαι: *ἐνεμαζώχηκεν ὄλος ὁ κόσμος στήν πλατέα*. 81-41.

Ἄνεμάζωμα καὶ **ἀνεμαζωμός**, συνάθροιση: *εἶδα μεγάλο ἀνεμάζωμα*. ἀνεμελιά (ἦ). Ἄμελεια. 110-59. **Ἄνεμελής** καὶ **ἀνεμελιάρης** (ὁ, ἐπίθ.), **ἀνεμελιάρᾳ** (ἦ), ἀμελής. Ρ. **ἀνεμελώ**, ἀμελώ.

ἀνεμπάμπουλος (ἐπίθ.). Ἄτιμέλητος, ἀκατάστατος στήν ἐμφάνιση. 284-136.

ἀνεντρανίζω. Σηκώνω τὸ κεφάλι ἢ τὸ βλέμμα ἐπάνω καὶ βλέπω. 33-49, 38-126, 39-139, 54-155. Μεταφ., παίρνω θάρρος, ἀναζωογονοῦμαι: *εἶδα σε κι ἐνεντρανισεν ἡ καρδιά μου*. **Ἄνεντρανιστικά** (ἐπίρρ.), με ὑψωμένο τὸ κεφάλι. **Ἄνεντρανισμα**, ἀνάβλεμμα. **Ἄνεντρανιστικός** (ἐπίθ.) (Ἐρωτ. σ. 495).

ἀνεξεργῶ. Κάνω ἐμετό, βγάζω πρὸς τὰ ἔξω κάτι πού τὸ κρατοῦσα μέσα μου. 158-5. Μεταφ., τιμωροῦμαι γιὰ τὸ κακὸ πού ἔκαμα: *ὄσες κλεψὲς ἤκαμε το' ἀνεξεργᾶ ἐδά*.

ἀνεπιάνω. α) Ἄποχτῶ κάτι πού δὲν τὸ εἶχα: *πῆρα ἀβγά κι ἐνέπιασα τὰ κουβάκια* (γαλόπουλα). 282-98. β) Πλουτίζω: *ἐνέπιασεν ὁ γείτονάς μου κι ἐγίνηκεν κουρκουνάτος νοικοκύρης* (πολὺ πλούσιος). γ) Προσπαθῶ με πειστικά λόγια ἢ με πονηρία νὰ μάθω κάτι: *ἐνέπιασά τονε καὶ τάμαθα ὄλα*.

ἀνερωτίδια (τά). Ἐπίμονες ἐρωτήσεις γιὰ νὰ μάθεις τὰ μυστικά τοῦ ἄλλου, εἴτε γιὰ νὰ τὸν βλάψεις, εἴτε μόνο ἀπὸ περιέργεια. 171-29, 172-30. Ρ. **ἀνερωτῶ**, ἐρωτῶ ἐπίμονα γιὰ νὰ μάθω κάτι. 56-192, 255-90. (Ἐρωτ. σ. 496).

ἀνεστορίζω. Ἐπενθυμίζω: *ἀνεστόρισέ με νὰ σοῦ πῶ*. **Ἄνεστοροῦμαι**, ἐνθυμοῦμαι. 75-43 καὶ 44, 85-111.

ἀνεσύρνω. (Μεταβ.) Τραβῶ ἐπάνω, ἀντλῶ. 277-33, 278-49. (Ἄμετάβ.) Λέγεται γιὰ τοὺς ἄρρωστους ὅταν ρογχάζουν δυνατὰ καὶ τοὺς ἐτοιμοθάνατους ὅταν βγαίνει ὁ ἐπιθανάτιος ῥόγχος ἀπὸ τὸ στήθος τους: *μεγάλο ζόρε ἔχει, δὲ θωρεῖς πῶς ἀνεσύρνει!*

ἀνέφαλο (τὸ). Σύννεφο. 122-57, 187-51. Ρ. **ἀνεφαλιῶ**, συννεφιάζω: *ἐνεφάλιασεν ὁ οὐρανός*.

ἀνεχαράσσω. Ξαναμασῶ τὴν τροφή, μηρυκάζω. 308-211.

ἀνηφοράς (ὁ). Καπνοδόχος. 311-3, 312-4.

ἀνήψητος (ἐπίθ.). Ἄψητος. Μεταφ., καχεκτικός, νωθρός. 290-217.

ἀνιμένω. Περιμένω. 103-73, 196-68, 10-68. (Ἐρωτ. σ. 496).

ἄνοιξη (ἦ, πληθ. οἱ ἄνοιξες). Ἄνοιγμα, χαραγμάδα, ἢ *ἄνοιξη τοῦ πόρτας*, 32-38, ἄνοιξη, *ἄνοιξη καιροῦ* (Ἐρωτ. σ. 496).

ἀνοιχτοκουταλᾶτος (ἐπίθ.). Μὲ πλατιῆς ὀμοπλάτες, (κουτάλα, ἦ ὀμοπλάτη). 8-109.

ἀνουκατίζω καὶ **ἀνωκατίζω** (ἀπὸ τὸ ἐπίρρ. ἄνον κάτω). (Μεταβ.) Ἄναποδογυρίζω: *ὁ κάτης ἐπέρασε κι ἐνουκάτισε τὸ μπουκάλι κι ἐχύθηκε τὸ λάδι*. (Ἄμετάβ.) Ἄναποδογυρίζομαι: *ἡ γῆς δ' ἀνουκατίζει*. 192-6.

ἀντέτι (τὸ, ἀραβ. *ἀντέτ*, ἔθος, συνήθεια, ἔθιμο). Συνήθεια, ἔθιμο. 91-25.

ἀντιφεγγίδα (ἦ). Λάμψη, ἀναλαμπή. 20-6. (βλ. Σημ. κεφ. 1. Ε'. Μ. 6).

ἀνωνίδα (ἦ). Ἡ ἄνωνις, ἀκανθώδης θάμνος με πολὺ λεπτὰ ἀγκάθια, κοιν.

- βώιδινο ἀγκάθι*. Μεταφ., ἀκατάστατο κεφάλι: *ἀνωρίδα μούκαμεν ὁ ἀέρας τὴν κεφαλὴ μου*.
- ἀνώφιλιο** (τὸ). Ἀνώφλιο. 164-60.
- ἀξάι** (τὸ, πληθ. τὰ ἀξάγια). Μέτρο χωρητικότητας, τὸ ὄγδοο τοῦ μουζουριοῦ. Χωρεῖ μιáμιση ὡς δύο ὀκάδες, ἀνάλογα μὲ τὸ πρᾶμα ποῦ θὰ ζυγίσουν. Ζυγίζουν μ' αὐτὸ συνήθως γεννήματα. (Βλ. *μουζούρι*). 284-128, 291-231.
- ἀξαμάρι** (τὸ). Τὸ μέτρο ποῦ παίρνουν στὸ πόδι γιὰ νὰ κάμουν τὰ παπούτσια: *παίρνω ἀξαμάρι*. 186-25.
- ἀξεκάρτωτος** (ἐπίθ.). Χωρὶς κάλτσες. 22-1.
- ἀξοπίσω** (ἐπίρρ. τοπ.). Πίσω. 316-1 καὶ 5. Ὑπάρχει καὶ μὲ χρονικὴ σημασία: *ἄφησε νὰ μάθει τοῦτος κι ἀξοπίσω δὰ δείξω καὶ σένα*. Λέγεται καὶ *ἀξοπισωθιός*. 315-10 καὶ 11 καὶ 12 κλπ. (Ἐρωτ. σ. 499).
- ἀξώνω**. α) Ἀξιώνω. 163-47. β) Βασανίζω, πειράζω. 296-53. Ἄλλο τὸ ὄημα *ἀξώνω* = ἰξώνω. (Ἐρωτ. σ. 499).
- ἀόρι** (τὸ, πληθ. τὰ ὄρια καὶ ἀόρια). Βουνό. 179-96, 202-155.
- ἀπανωβάνω**. Διαβάλλω. 238-198.
- ἀπατός** (ἀντων., συντάσσεται μὲ τὴ γενικὴ τῆς προσωπικῆς ἀντωνυμίας: *ἀπατός μου, ἀπατός σου, ἀπατή ντζης* κλπ.). Ἐγὼ ὁ ἴδιος κλπ. 59-230, 283-116. (Ἐρωτ. σ. 500).
- ἀπής, ἀπήτης καὶ ἀπήτημῶς** (σύνδ. χρον.). Ἄφου. 16-26, 40-144, 110-69 ὡς 73, 321-37. (Ἐρωτ. σ. 500).
- ἀπιδοπούλα** (ἡ, ὑποκορ. τοῦ ἀπιδιά). Μικρὴ ἀχλαδιά. 61-256.
- ἀποβαρθῶ** (μέλλον τοῦ σπάνιου ἐνεστώτα *ἀποβάλλω* ἢ *ἀποβέρομαι*, ἀόρ. *ἐποβάρθηκα*, ἀπόβαλα, περιφρ.: *κάνω ἀπόβαρση, κάνω ἀποβολή, ἀποβάλλω*). Θὰ κάμω ἀποβολή. 135-140.
- ἀπογέρονω** (ἀόρ. *ἐπόγερα*). Φεύγω καὶ κρύβομαι ἀπὸ τὰ μάτια τῶν ἄλλων. 225-4.
- ἀπόδα καὶ ἐπόδα** (ἀόρ. τοῦ ρ. *ἀποβλέπω* ἢ *ἀποθωρῶ*). Δὲν ἔχω πιά νὰ ἰδῶ: *ἐπόδα τα ἴγὼ τὰ καλά*. 59-227, 97-7. (Ἐρωτ. σ. 502).
- ἀποδίδω καὶ ποδίδω** (ἀμεταβ.). Καταντῶ. 76-51, 86-10. Ἄποδοματα καὶ ποδόματα (τὰ), κατάντημα, τέλη, γηρατειά: *κακὰ ποδόματα ἦκαμεν ὁ κακομοίρης*. (Ἐρωτ. σ. 502).
- ἀπόει** (τὸ, πληθ. ἀπόγια). Πρωϊνὴ δροσιά:
νταγιάντισε καρδούλα μου ὡς νταγιαντοῦν τ' ἀόρια,
ὡς νταγιαντοῦνε τὰ βουνὰ τοὶ πάχνες καὶ τ' ἀπόγια. (πρβλ. 143-251).
- ἀπόι** (ἐπίρρ., πάει πάντα μαζί μὲ τὸ καί: *κι ἀπόι*). Κατόπιν, ἔπειτα. 100-21, 255-90. (Ἐρωτ. σ. 503).
- ἀποκαθαρίδι** (τὸ, πληθ. τὰ ἀποκαθαρίδια). Τὰ ἄχρηστα τῶν καρπῶν καὶ τῶν λαχανικῶν ποῦ μένουν μετὰ τὸ καθάρισμα. Μεταφ., τιποτένιος. 280-78.
- ἀπόκειας** (ἐπίρρ., πάντα μαζί μὲ τὸ *κι*: *κι ἀπόκειας*). Κατόπιν, ἔπειτα. 144-261, 270-297, 288-183. (Ἐρωτ. σ. 503).
- ἀποκλάδι** (τὸ). Παρακλάδι. 310-17.
- ἀποκλεισμένος**. Μεταφ., ὁ λυπημένος, ποῦ ἀποφεύγει κάθε τι ποῦ τοῦ φέρνει εὐχαρίστηση. 53-140, 122-60.
- ἀποκοδιά** (ἡ). Τόλμη, θάρρος. 155-35. Ἄποκοττα (ἐπίρρ.), τολμηρά, θαρραλέα: *ἀπόκοττα νὰ μιλήσεις, νὰ μὴν μπὰ ντραπεῖς!* Ἄποκοτος, τολμηρός, θαρραλέος. Ρ. *ἀποκοτιῶ*, ἀποτολμῶ. 105-1. (Ἐρωτ. σ. 503).

- ἀποκορφῆς** (ἐπίρρ.) Στὴ φράση: *σκεπάζομαι ἀποκορφῆς, κουκουλώνομαι.* 299-91.
- ἀπολειμάροι** (οἶ). Ἀπομεινάροι, ἀπομονάροι, ζωντανοί. Βλαστήμιες: «*Διάλε τ' ἀπολειμάρους σου!*», ἀντὶ νὰ βλαστημήσουν τοὺς πεθαμένους, βλαστημοῦν τοὺς ζωντανούς. 20-4, 289-197. (Ἐρωτ. σ. 505).
- ἀπολιγοῦ** (ἐπίρρ.). Ἀπὸ λίγες φορές. 19-3. (Ἐρωτ. σ. 504).
- ἀπομεσοφόρι** (τὸ). Μεσοφούστανο. 59-233.
- ἀπομισέματα** καὶ **πομισέματα** (τὰ). Τελευταῖες στιγμὲς τοῦ μισεμοῦ. 195-51 καὶ 52.
- ἀπόπατα** (τὰ). Κατακάδια. 278-43.
- Ἀποσπερίτης** (ὁ). Τὸ ἄστρο Ἀφροδίτη. 313-26. (Ἐρωτ. σ. 506).
- ἀπού** (πρόθ. μπροστὰ ἀπὸ τις πλάγιες πτώσεις τῶν ἄρθρων *τοῦ, τῆς, τῶν, τοί, τόν, τήν*). Ἀπό: *ἐρχομαι ἀπὸν τὸ βουνό.* 16-5, 17-8 καὶ 1.
- ἀπού.** α) Ὅπου. 2-13, 15-9. β) Ὅποιος, ἐκεῖνος ὅπου. 33-51, 158-1 ἕως 21, 205-198 ἕως 209.
- ἀποῦσταν, ἀποῦστα, ἀπουσάν, πουσάν, ποσάν** (σύνδ. χρον.). Ἀφ' ὅτου. 140-205, 197-71 ἕως 99. (Ἐρωτ. σ. 506).
- ἀποχτενίδια** (τὰ). Τὰ μαλλιά ποῦ μένουν στὸ χτένι ὕστερα ἀπὸ τὸ χτένισμα. 21-12.
- ἀπύρι** (τὸ). Θεοίαφι. 81-39, 106-11, 109-55. (Ἐρωτ. σ. 508).
- ἀράσσω** καὶ **ράσσω** (ἀόρ. ἤραξα). α) Μπαίνω στὸ λιμάνι. β) Ὅρμῳ: *ἤραξε νὰ μοῦ βγάλει τὰ μάτια.* 81-42, 105-1. (Ἐρωτ. σ. 508).
- ἀργά** (ἐπίρρ.) Βραδύ. 72-2, 119-15, 263-204. Σύνθετα: *δυναργας* καὶ *δυναργάς*, χθὲς βράδυ, *αὔραργά, αὔραγά* καὶ *αὔγιαραγά*, αὔριο βράδυ. 193-20 καὶ 21. (Ἐρωτ. σ. 508).
- ἀργατινὴ** (ἡ). Βραδιά. 279-57 καὶ 58. Οὐδ. *τ' ἀργατινό*, ἡ ὥρα ποὺ ἀρχίζει νὰ βραδιάζει: *ἐδὰ σι' ἀργατινό ἤρθες; ντὰ ἀρχίζει μπλιὸ νὰ σκοτεινιάζει.* Σύνθετα *προσαργατινὴ* καὶ *προσαργάτινο*, ἀπόγεμα τὴν ὥρα ποὺ ἀρχίζει νὰ βραδιάζει. 119-15. (Ἐρωτ. σ. 509).
- ἄργητα** (ἡ). Ἀργοπορία. 55-171.
- ἄρθούνι** (τὸ). Ρουθούνι. Φρ.: *μούγγιξε σι' ἀρθούνι*, πεθύμησα πολὺ, 293-4, (Ἐρωτ. σ. 509), *μοῦ μπαίνει σι' ἀρθούνι*, μ' ἐνοχλεῖ πολὺ.
- ἀρισμαρῆς** (ὁ). Δεντρολίβανο. 260-160, 299-92. **Ἀρισμαρόβιτσα** (ἡ), ραβδί ἀπὸ ἀρισμαρῆ. 199-102.
- ἀρίφνητος** (ἐπίθ.). Ἀναρίθμητος. 64-308.
- ἀρνεμός** (ὁ). Τὸ σταμάτημα τῶν δακρύων, ψυχικὸ γαλήνεμα. 118-1 καὶ 2. Ρ. *ἀρνεύγω*, (μεταβ.) καθησυχάζω, κάνω κάποιον νὰ πάψει νὰ κλαίει: *ἄμε ν' ἀρνεύεις τὸ κοπέλι νὰ μὴν ἀνοίξει ἡ καρδιά ντου νὰ κλαίει*, (ἀμεταβ.) παύω νὰ κλαίω, ἡσυχάζω, παρηγοροῦμαι: *ἤρνεψε τὸ κοπέλι, δὲν κλαίει μπλιό.* (Ἐρωτ. σ. 511).
- ἀρόλιθος** (ὁ, ἀραιὸς-λίθος). Φυσικὴ κοιλότητα πάνω σὲ βράχο. Τὸ χεῖμωνα πίνουν ἀπὸ τὸ νερὸ ποὺ μαζεύεται ἐκεῖ μέσα οἱ γεωργοὶ ποὺ ὀργώνουν στὰ γύρω. 191-101 καὶ 102.
- ἄρτος** (ὁ). Οἱ ἄρτοι τῆς ἀρτοκλασίας. Τοὺς φτιάχνουν πολὺ ἀφράτους, γι' αὐτὸ παρομοιάζουν μ' αὐτοὺς τὰ ὄμορφα καὶ δροσερὰ πρόσωπα. 14-2.
- Ἀρχάνες**. Χωριὸ τοῦ νομοῦ Ἡρακλείου. 78-2.
- ἀρχινῶ** (ἀόρ. ἐρχίνηξα). Ἀρχίζω. 100-20, 137-166 καὶ 167 καὶ 168. (Ἐρωτ. σ. 511).

- ἀρχοδιά** (ἡ). Εὐγένεια. 16-5. (Ἐρωτ. σ. 511). **Ἀρχοντας** καὶ **ἄρχος** (ὁ, πληθ. *ἀρχόντοι* καὶ *ἀρχοντάδες*). Ἀρχοντας, εὐγενής, ἀριστοκράτης, πλούσιος. 15-16.
- ἀρχοντικό** (τὸ). Τὸ σπίτι τοῦ ἀρχοντα, μὰ μὲ τὸν καιρὸ κατάντησε νὰ σημαίνει κάθε σπίτι. Στὴ δεύτερη σημασία τὸ μεταχειρίζονται ὅταν θέλουν νὰ δείξουν σεβασμὸ καὶ ἐχτίμηση: *ἴνα κάνετε; ἴνα κάνουν στ' ἀρχοντικό σας*; 313-30 καὶ 31.
- ἀρχοντόσπιτο** (τὸ). Τὸ σπίτι τοῦ ἀρχοντα, τὸ σπίτι τοῦ πλουσίου. 144-275.
- ἀσβεστοκωλιασμένος** (ἐπίθ.). Αὐτὸς ποὺ πάσχει ἀπὸ ἀσβεστοκώλιασμα. 286-166. Ρ. **ἀσβεστοκωλιῶ**, παθαίνω ἀσβεστοκώλιασμα. (Πολὺ κοινὴ ἡ μετοχὴ *ἀσβεστοκωλιασμένος*).
[Τὸ ἀσβεστοκώλιασμα εἶναι μιὰ ἀπὸ τὶς ἀρρώστιες τῆς κότας. Ἡ ἀρρωστη κότα δυσκολεύεται νὰ κουτσουλλήσει καὶ ἡ κουτσουλλιά της εἶναι ἀνακατεμένη μὲ μιὰ λευκὴ οὐσία σὰν ἀσβέστη. Θεραπεύεται μὲ ἐπιτόπιο λάδωμα].
- ἀσβολωμένος** καὶ **σβολωμένος**. Αὐτὸς ποὺ ἔχει πάθει κακὸ εἶτε ἀπὸ κακὰ πνεύματα εἶτε ἀπὸ ἄλλη αἰτία. Ρ. **σβολώνω**, κάνω κακὸ, παθ. **σβολώνομαι**, παθαίνω κακὸ: *ἤπασε στὸ δρόμο καὶ ἐσβολώθηκε*. Κατάρρα: *«ἀσβολωμένε»!* ἢ *«ἀσβόλη νὰ σούρθει!»* (Ἐρωτ. σ. 512).
- ἀσγουρλίδι** (τὸ). Ἀγριελιά. 73-15.
- ἀσημούσουδος** (ἐπίθ.). Ἀσκημος, ἔλεινός. 222-58.
- ἀσκέρι** (τὸ, ἀραβ. στρατός). Πλήθος. 120-27.
- ἀσκιάζω**. α) Γεμίζω τὸ ἀσκή. 286-164. β) Τρώγω καὶ γεμίζω τὴν κοιλιά μου.
- ἀσκορδαλός** (ὁ). Κορδαλός. 235-150.
- ἀσπάλαθος** (ὁ). Κν. *ἀσπάλαχος* καὶ *ἀσπαλαθιά*, εἶδος θάμνου μὲ πολὺ γερὰ ἀγκάθια. **Ἀσπαλαθοφουντια** καὶ **ἀσπάλαθότρουλα** (ἡ), φούντια ἀσπαλάθου, ἡ τρυφερὴ κορυφὴ του. 102-60.
- ἀστοιβίδα** (ἡ). Τὸ φυτὸ ποτήριον ἀπὸ τὴν οἰκογένεια τῶν ροδοειδῶν. Θάμνος μὲ λεπτὰ ἀγκάθια καὶ καρπὸ σὰν σκάγια. Χρησιμεύει γιὰ προσάναμμα. Μὲ τὶς τρυφερὰς ἀστοιβίδες κάνουν στρώματα οἱ βοσκοί. 20-6.
- ἀτά** (ἐπίρρ., ἄλλοι τύποι *ἀτέ*, *ἀτουδά*, *ἀτουδέ*, *ἀτουγιά*, *ἀτουγιέ*). Αὐτοῦ πέρα. 12-11, 21-23, 32-28, 96-20.
- ἀτζαμής** (ὁ), **ἀτζαμίνα** (ἡ). Ἀμαθος, ἀρχάριος. 316-5.
- ἀτζί** (τὸ) Ἡ γάμπα. 276-17. **Ἀτζαράς** (ὁ), **ἀτζαρού** (ἡ), αὐτὸς ποὺ ἔχει χοντρές γάμπες. Τὸ ἀντίθετο *λιανάτζης* καὶ *γλιανάτζης*.
- ἀτζοπατῶ**. Πατῶ παλικαρία, γερὰ, μὲ δύναμη. 272-327.
- ἀτός** (ἀντων., πηγαίνει μὲ τὶς προσωπικὲς ἀντωνυμίες: *ἀτός μου*, *ἀτός σου*, *ἀτός του*, *ἀτή μου*, *ἀτή νιζης* κλπ.). Ἐγὼ ὁ ἴδιος κλπ. 10-13, 131-71.
- Αὐγερινός** (ὁ). Τὸ Ἄστρο τῆς ἡμέρας. 313-26. (Ἐρωτ. σ. 514).
- αὐραργά**, **αὐραγὰ** καὶ **αὐγιαργά** (ἐπίρρ. χρον.). Βλ. *ἀργά*.
- αὐτεινοσά** καὶ **αὐτόνοσά** (ἀντ. δεικτ., θηλ. *αὐτήνηγιά*, οὐδ. *αὐτεινονά* καὶ *αὐτόνονά*). Αὐτὸς αὐτοῦ πέρα. 284-137. (Ἐρωτ. σ. 515).
- ἀφεδιά** (ἡ). Παλαιότερα σήμαινε κυριότητα, δεσποτεία. Σήμερα τὴ μεταχειρίζονται ἀντὶ τῆς προσωπικῆς ἀντωνυμίας, ὅταν θέλουν νὰ δείξουν εὐγένεια καὶ σεβασμὸ: *ἡ ἀφεδιά σου* (-του, -της, -της, -σας). (Ἐρωτ. σ. 515).
[Στὰ γλέντια, ἐκεῖνος ποὺ θέλει νὰ πιεῖ ὕστερα ἀπ' αὐτὸν ὀρισμένο πρόσωπο σηκώνει τὸ ποτήρι του ψηλὰ καὶ ἀντὶ γιὰ πρόποση τοῦ λέει: «στὴν ἀφεδιά σου». Ὁ ἄλλος τότε ἀπαντᾷ κάνοντας ὑπόκληση: «καλῶς νὰ ὀρίσεις», καὶ παίρνει τὸ ποτήρι ὕστερα ἀπ' αὐτόν].
- ἀφέντης** (ὁ, πληθ. *ἀφεντάδες*). α) Κύριος, ἀρχοντας (θηλ. *ἀφέντρα*, κυρία, δέσποινα, ἡ κοπέλα ποὺ ἐπιβάλλεται μὲ τὴν ἄποφροσύνη της). 100-16.

β) Πατέρας. Μὲ τὴ σημασία αὐτὴ τὴ μεταχειρίζονται οἱ πιὸ λαϊκὲς οἰκογένειες καὶ γιὰ μεγαλύτερο σεβασμὸ λένε: *ἀφεντάκι*. (Ἐρωτ. σ. 515). **Μονάφεντος** καὶ **μοναχάφεντος**, ὁ μόνος κύριος: *ἐπόθανεν ὁ ἀδερφός του κι ἐπόμεινεν μονάφεντος*.

ἀφορδακοκοίλης (ὁ). Αὐτὸς ποὺ ἔχει μεγάλη καὶ χαλαρὴ κοιλιὰ.

ἀφορδακός (ὁ). α) Βάτραχος. 290-213. β) Χαϊδευτικά, τὸ παιδί ποὺ πίνει πολὺ νερό.

[Οἱ μητέρες λένε στὰ παιδιά τους παίζοντας, ὅταν τὰ βλέπουν νὰ πίνουν πολὺ νερό, τὸ παρακάτω τραγούδι:

«Πίνει πίνει ἀφορδακός
πέντε μίστατα νερό
κι ὅλη νύχτα κατουρεῖ
τὸ παντέρμο ντου πουλί»].

ἀφόριος (ἐπίθ.). Ἀχρησιμοποίητος, καινούργιος. 243-46 καὶ 47.

ἀφοροῦμαι καὶ **κακαφοροῦμαι**. Ὑποψιάζομαι: *ἐφορέθηκεν τὰ κακὰ τῆς μοῖρας του*. **Ἀφόρηση** καὶ **κακοφόρηση** (ἡ), ὑποψία, ὑπόνοια.

ἀφούσα (ἡ). Ἐξαψη σὲ βαθμὸ τρέλας, μανία. 209-247. (Ἐρωτ. σ. 516).

ἀφρουκοῦμαι καὶ **ἀφουκροῦμαι**. α) Ἀκροάζομαι: *γιαίε τονε ἀφρουκῶται ν' ἀκούσει ἴντα λέμε*. β) Ὑπακούω: *δὲ σ' ἀφρουκοῦμαι γὰρ νὰ μὴν μπλέξω, δὲν ἀκούω αὐτὸ ποὺ μοῦ λές, γιατί μπορεῖ νὰ μὲ πᾶνε στὸ δικαστήριο, νὰ μὴν ἀφρουκαστεῖς σσι γειτόνους σου νὰ πάρεις κεινιά ποὺ σοῦ λένε, γιατί δὰ καεῖς, κακορίζικο*. 61-263. γ) Πιστεύω: *δὲν τ' ἀφρουκοῦμαι γὰρ γιατί τότε κατέχω ἴντα ψεύτης εἶναι, δὲν τὸν πιστεύω κλπ*. 232-106 καὶ 107 καὶ 108. (Ἐρωτ. σ. 516).

ἀφτούκλα (ἡ, μεγεθυντ. τοῦ *ἀφτί*). Μεγάλο ἀφτί. 275-9.

ἄφτω (ἄορ. ἦψα). (Μεταβ.) Ἀνάβω κάτι. 33-48, 174-23. (Ἀμετάβ.) Ἀνάβω, καίομαι. 54-152, 76-60, 105-1, 109-49. (Ἐρωτ. σ. 517). **Ἀφτούμενος** (μετοχ.), ἀναμμένος. 182-8.

ἀχεροσακκούλα (ἡ). Σάκκος γιὰ τ' ἄχερα. 299-91.

[Οἱ φτώχοι ποὺ δὲν ἔχουν κλινιστροφωγνὲς μεταχειρίζονται καὶ γιὰ στρώμα καὶ γιὰ σκέπασμα ἀχεροσακκούλες. Μὰ στὴ μαντινάδα τούτη τὸ λέει γιὰ ἄστετο].

ἄχι (ἐπιφ. πόνου, τὴ λέξη τὴ μεταχειρίζονται καὶ μὲ τὸ οὐδέτερο ἄρθρο μαζί σὰν οὐσιαστικό, τὸ *ἄχι*). Ἀχ! 115-60, 116-67 καὶ 68 κτλ.

ἀχιμάδα (ἡ, πληθ. οἱ *ἀχιμάδες*). Θάμνοι. 123-73, 256-99. **Ἀχιμαδιάς** (ὁ), τόπος κατάφυτος ἀπὸ ἀχιμάδες, μεταφ. δασύτριχος. 276-17. (Βλ. σημ. κεφ. 16. Μ. 17).

ἀχινοπόδι (τὸ). Τὸ φυτὸ ἔχινοφόρος. Θάμνος μὲ ἀγκάθια πράσινα καὶ γερά, ποὺ μοιάζουν πολὺ μὲ τὰ ἀγκάθια τοῦ ἔχινου καὶ καιόνται μὲ πολὺ καυτερὴ φλόγα. **Ἀχινοποδάτος** (ἐπίθ.), αὐτὸς ποὺ γίνεται ἀπὸ τ' ἀχινοπόδι: *φωδιὰ ἀχινοποδάτη, φωτιά ποὺ βγάξει τ' ἀχινοπόδι*. 111-81.

ἄχνα (ἡ). α) Ἀτμός: *ἡ ἄχνα τοῦ ταικαλιῦ μὲ καψε*. β) Ἀνάσα: *βρωμεῖ ἡ ἄχνα σου, μόνο μάσησε δυὸ γαρέφαλα*. 65-319. γ) Ὡς διαταγή, *ἄχνα!* σημαίνει, *σιωπή!*: *ἄχνα μὴ βγάλεις!*, μὴ μιλήσεις!

Β

βαγιοκλαδίω. Περιποιῶμαι μὲ στοργὴ καὶ ἀγάπη. 25-25, 51-107, 189-81.

βάμμα (τὸ). α) Ἡ βαφή, τὸ βάψιμο: *ἐξέβαψε τὸ φουστάνι μου καὶ θέλει*

- βάμμα.** β) Χρωματιστό βαμβακερό νήμα: *μπλάβο βάμμα, κόκκινο βάμμα, κίτρινο βάμμα.* 228-45.
- βαρά (ή).** Ἡ μεγάλη σφύρα τοῦ σιδερέα καὶ τοῦ πετροκόπου. *Βαρά* (ἐπίθ., θηλ. τοῦ *βαρύς*), *βαριά*: *ἐπῆγα νὰ σηκώσω τὴν ἀδερφή σου, μὰ ἴναι πολλὰ βαρά, βαρά κατάρα τοῦδ' ὄκει.* 210-293. *Βαρά* (τά, πληθ. τοῦ οὐδετέρου), *βαριά*: *βαρά ἴναι τ' ἄξερα.* 173-1, φρ.: *κάνω τὰ βαρά μου, προσπαθῶ νὰ φανῶ βαρύς.* *Βαρά* (ἐπίρρ.), *βαριά.* 179-101, 226-14. (Ἐρωτ. σ. 518).
- βαρβάτος (ὀ), βαρβάτα (ή).** α) Κεῖνος ποῦ δὲν τοῦ ἔχουν ἀφαιρεθεῖ τὰ γεννητικὰ ὄργανα, τὸ ἀντίθετο *μοννοῦχος*. β) Αὐτὸς ποῦ ἔχει μεγάλον ὄργασμό, ὁ πολὺ ζωηρός. Τὸ θηλ. σημαίνει ζωηρὴ σὰν ἀγοροκόριτσο. Σύνθετα: *βαρβατόκριγιος, μοννουχόκριγιος.* *Βαρβαθιά* (ή), ὄργασμός. 317-10.
- βαρέλι (τό).** Βυτίο. Μεταφ., χοντρός, ὀγκώδης. 276-20 ἕως 24. Φρ.: *κάνει τὰ ὄρθὰ βαρέλια, πέφτει ἀνάσκελα καὶ σηκώνει τὰ πόδια ψηλά.*
- βαρίσκομαι (ἀόρ. ἐβαρίστηκα).** Πληγώνομαι μὲ ὄπλο. 151-371. Ἡ μετοχὴ *βαρισμένος, πληγωμένος, τραυματίας.* 72-3. Τὸ ἐνεργ. *βαρίσκο* (μεταβ., μέλλ. *βαρῶ, ἀόρ. ἐβάρικα*), *πληγώνω*: *ἓνα ξύλο τοῦ βάρικε στὸ μάτι, (ἀμεταβ.) πληγώνομαι ἐλαφρά: ἐσκόνταρα κι ἐβάρικα.* 151-371, 257-117, 286-166. (Ἐρωτ. σ. 518).
- βάρσαμος (ὀ).** Δυόσμος. 4-49.
- βασιλεύγω.** α) Εἶμαι βασιλιάς, ἔχω μεγάλη ἐπιρροή, εἶμαι πρῶτος στὴν παρέα: *ζεῖ καὶ βασιλεύγει, ἐὸν βασιλεύγεις ἐπαδά.* β) Δύω. 3-28 καὶ 29, 13-5, 186-38.
- βασιλικάπιδο (τό).** Τὸ πιὸ καλὸ εἶδος ἀγλάδι στὸ Μεραμπέλλο. Ὡριμο ἔχει λεπτὸ ἄρωμα καὶ πολὺ νόστιμη γεύση. 255-87.
- βασιλικὸς δρόμος.** Δημόσιος δρόμος. 168-5.
- βασμός (ὀ).** Σφυγμός. 73-18, 74-19 ἕως 21.
- βασταί (τό, πληθ. τὰ βαστάγια, ὑποκορ. τὸ βασταγάκι).** Σκοινάκι, κορδόνι. 231-97. (Ἐρωτ. σ. 519).
- βαστώ.** α) Κρατῶ 21-15. β) Ὑπομένω, ἀνέχομαι. 93-4, 104-84. γ) Ἀντέχω. 137-160, 248-115. *Βασταγερός*, κείνος ποῦ ἀντέχει. (Ἐρωτ. σ. 519).
- βγια (ή).** Εὐδία, καλοκαιριά. 180-106. *Βγιαῖζει*, κάνει καλοκαιριά, σταματᾷ ἢ βροχή: *ξάνοιγε πότε δὰ βγιαῖσει νὰ πᾶς στὰ ξύλα.*
- βενέτικος καὶ βενέτης (ἐπίθ.).** Μικρόσωμος. Λέγεται κυρίως γιὰ ὠρισμένη μικρόσωμη ῥάτσα σκύλων. Ἀπὸ κεῖ μεταπήδησε καὶ στ' ἄλλα μικρόσωμα ζῶα καὶ στοὺς ἀνθρώπους. 290-220.
- βέργα (ή, ὑποκορ. τὸ βεργαλίδι).** Ραβδί. 48-56. (Ἐρωτ. σ. 519).
- βερέμι (τό).** α) Φθίση. 133-109, 136-156. β) Κάποιο χόρτο ποῦ κολλᾷ ὄπου ἐγγίσει καὶ δὲν ξεκολλᾷ εὐκόλα. Ρ. *βερεμιῶ*, γίνομαι φθισικός. 133-109. *Βερεμιάρης*, φθισικός. 260-159.
- βιζινές (ὀ, ἀραβ. βεζνέ).** Ζυγαριά. 178-75.
- βίτσα (ή).** Ραβδί. Μεταφ., λεπτὴ λυγερὴ κοπέλα. 10-7.
- βλέπω.** α) Βλέπω, θωρῶ. β) Προσέχω, φυλάγω (τότε ἔχει μέλλ. *βλεπήσω, ἀόρ. ἐβλέπησα*). 57-206, 72-2, 194-34. γ) Βόσκω, φυλάγω τὰ ζῶα μὴν κάμουν ζημιὰ. 234-135, 289-204. (Ἐρωτ. σ. 521).
- βολά (ή, πληθ. βολές).** Φορά. 64-312. (Ἐρωτ. σ. 521).
- βολεῖ μου (βολεῖ σου, βολεῖ του κλπ.).** Εὐκαιρῶ. 304-155. *Βολετός*, εὐκολος, κατορθωτός. (Ἐρωτ. σ. 522).
- βορνό (τό).** Μέρος ἀνοιχτὸ στὸ βοριά, βορεινὸ. 18-11.

- βορόσκιο** (τό). Κάτι πού προφυλάγει ἀπὸ τὸ βοριά. Συνήθως τὸ μεταχειρίζονται στὰ ἀλώνια. Κάνουν φράχτη ἀπὸ θάμνους ἀπὸ τὸ μέρος πού φουᾶ ὁ βοριάς. Μεταφ., κάθε τι πού προφυλάγει ἀπὸ ἀναποδιές τῆς ζωῆς, κάθε τι πού προστατεύει. 256-99. (Βλ. Σημ. κεφ. 15. Μ. 99).
- βοσκαρά** (ἡ). Χόρτα γιὰ βοσκή. 275-4 καὶ 5.
- βοῦι** (τό, γεν. *τοῦ βουγιοῦ*, πληθ. *τὰ βοῦγια*). Βώδι. 22-29, 234-135, κτλ. Μεταφ., βλάκας. **Βουιδομάτα** (ἡ), αὐτὴ πού ἔχει μάτια σὰν τοῦ βωδιοῦ.
- βούλα** (ἡ). Σφραγίδα. 8-103. Ρ. **βουλώνω**, σφραγίζω, φράζω. Συχνὴ ἡ φράση γιὰ κείνους πού παραστρατοῦνε: *ὁ διάβολος τὸν ἐβούλωσε ἢ ὁ διάβολος τὸν ἔχει βουλωμένο.*
- βουλή** (ἡ). α) Ἀπόφαση, σκέψη. 109-54. β) Συμβουλή (Βλ. Σημ. κεφ. 5. ΙΔ' Μ. 54). (Ἐρωτ. σ. 522).
- βουλισμένος** (μετοχ.). Τόπος πού ἔπαθε καθίζηση, βυθισμένος. Τὴ μεταχειρίζονται στὶς κατάρες. 199-104. Ρ. **βουλῶ** (μεταβ. καὶ ἀμετάβ.), α) βυθίζω καὶ βυθίζομαι. 49-77, β) παθαίνω καθίζηση: *ἐβούλησ' ἕναν κομμάτι χωράφι ἐκεῖ πέρα. 173-1.* Τὸ μεταχειρίζονται πολὺ στὶς κατάρες: «*ἔ! πὸν νὰ βουλήσει γιὰ τόπος ἄξω ἀπὸν τὸ ἅγιος του!*» (Ἐρωτ. 523). **Βούλακας**, μέρος πού ἔπαθε καθίζηση καὶ κατόπιν γέμισε νερά. Κατάρα: «*ἔ, πὸν νὰ γενεῖ βούλακας!*». Βούλακας λέγεται καὶ μέρος πού πλημμυρίζει ἀπὸ νερὰ χωρὶς νὰ πάθει καθίζηση: *ἤνοιξε τὸ χωράφι μας κι ἐγένηκε βούλακας.* Ὑπάρχει καὶ τοπωνύμιο **Βούλακας** ἀνατολικά τῆς Λατσίδας Μεραμπέλλου.
- βούργια** (ἡ). Σακκούλα ὑφαντή. (Οἱ Σφακιανοὶ ἔβαζαν τὰ ἐμπορεύματά τους σὲ μεγάλες βούργιες καὶ γύριζαν σ' ὅλη τὴν Κρήτη καὶ τὰ πουλοῦσαν). 147-309. (βλ. Σημ. κεφ. 17. Μ. 42).
- βουῤῥκα** (τὰ). Βαλτονέρια. **Βουρκιάζω**, γερμίζω ἀπὸ βαλτονέρια. Τὸ μεταχειρίζονται καὶ σὲ κατάρες: *ἔ, πὸν νὰ βουρκιάσει!* 245-80. (Ἐρωτ. σ. 523).
- βουρλιά** (ἡ). Πολὺν χοντρὸ σκοινί, καμωμένο ἀπὸ ἀκατέργαστο σίλο, χόρτο πού βρῖσκεται ἀφθονο στὰ λειβάδια τῆς Ἱεράπετρας. Τὶς βουρλιές τὶς κατασκευάζουν στὰ γύρω χωριά τῆς Ἱεράπετρας. 275-11. Ρ. **βουρλιάζω**, μαζεύω τὸ σκοινί καὶ τὸ περιτυλίγω μὲ ὠρισμένο τρόπο γιὰ νὰ μὴν εἶναι ξαπλωμένο.
- βραδινιά** (ἡ). Βραδιά. 95-32.
- βρακοθελιά** (ἡ). Τὸ μέρος πού περνᾷ τὸ κορδόνι τῆς βράκας (βράκα, γυναικεῖο πανταλόνι καὶ φουφούλα). 283-124.
- βρασκί** (τό). Μεγάλο πῆλινο δοχεῖο μὲ τρύπα κοντὰ στὸν πυθμένα, χρήσιμο ἄλλοτε καὶ τώρα γιὰ νὰ κάνουν ἐκεῖ τὴ μπουγάδα. **Βρασκολεκανίδα** (ἡ), μεγάλη πῆλινη λεκάνη γιὰ διάφορες χρήσεις (πλύσιμο λαχανικῶν, ζύμωμα κτλ.). Μεταφ., παχιά καὶ ἄγαρμη γυναίκα. 316-4.
- βροῦβα** (ἡ, πληθ. *βροῦβες*: *πάμε σοὶ βροῦβες*). Τὰ ἀγριολάχανα ἢ καὶ ὅλα τὰ φαγώσιμα χορταρικά. Μὲ τὴ γενικὴ τῆς σημασίᾳ τὴ μεταχειρίζονται συνήθως στὸ Μεραμπέλλο, σὲ ἄλλες ἐπαρχίες τὴν ἐντοπίζουν σὲ ὠρισμένα λαχανικά. 283-125, 303-151. Ρ. **βρουβολογῶ**, γυρεύω βροῦβες: *μὴ βρουβολογᾶτε στὸ ξένο χωράφι.* **Βρουβολογήτρα** καὶ **βρουβολόγισσα** (ἡ), ἐκείνη πού γυρεύει βροῦβες. **Βρουβομαχαίρα** (ἡ), τὸ μαχαίρι πού βγάζουν τὶς βροῦβες. 266-245.
- βρουχάρα** (ἡ) καὶ **βρουχισμός** (ὁ). α) Ὁ θόρυβος πού κάνει τὸ νερὸ τῆς βροχῆς, τῆς θάλασσας, τοῦ ποταμοῦ. 192-4. β) Ὁ δυνατὸς ἀντίλαλος, ἀντιβουῖσμα: *βρουχάρα βγάνουν τὰ βουνά.* Ρ. **βρουχοῦμαι**.

βρόχι (τὸ, πληθ. τὰ βρόγια). α) Βρόχος. β) Βλαστάρια τῶν λαχανικῶν, ραδιοβλάσταρα: πάμε στὰ βρόγια νὰ τὰ βάλομε μὲ τ' ἀβγά. (Τὰ βρόγια λέγονται καὶ βρουβάσταχα). 297-61. (Ἐρωτ. σ. 524).

Γ

- γαῖδουραχιμάδα** (ἦ). Θάμνος ποὺ τρῶνε οἱ γαῖδάροι, θυμάρι. 299-96.
- γαζέπι** (τὸ, ἀραβ. γαζάμπ, ὄργη, θυμός). Ὁργὴ Θεοῦ. Κατάρια: «γαζέπι νάχεις». 323-23.
- γαζωτός**. Ραμμένος μὲ γαζί. 22-3. (Ἐρωτ. σ. 526). (Βλ. Σημ. κεφ. 1. Ζ'. Μ. 3).
- γαλανίζω**. Ἀσπρίζω, ὠχρίῶ. **Γαλανός** (ἐπίθ.), ἄσπρος, ὠχρός. 167-90 καὶ 91.
- γαμπάς** (ὄ). Ἐγγώριο μάλλινο παλτό. 46-39.
- γαρδέλι** (τὸ). Καρδερίνα 219-21.
- γαρεφαλοχνοτάτος** (ἐπίθ.). Ποὺ ἡ ἀνάσα του μυρίζει σὰ γαρίφαλο. 1-1.
- γατέχω, κατέχω** καὶ **κατέω**. Ξέρω, γνωρίζω. 28-3, 42-20 (Ἐρωτ. σ. 575).
- γεῖς** (ὄ). Ἕνας. 212-5. (Ἐρωτ. 527).
- γεμάτα** (ἐπίρρ.). α) Δυνατά. 314-3. β) (Ναυτικὸς ὄρος) Μὲ τέτοια διεύθυνση, ὥστε νὰ φουσκώνει ὁ ἀέρας τὰ πανιά. (Βλ. Σημ. κεφ. 5. Β'. Μ. 399).
- γεμενί** (τὸ). Εἶδος κεφαλοπάνι πολὺ λεπτό. 279-56.
- γεμιτζής** (ὄ). Καραβοκύρης. 37-106.
- γεμώνω**. (Μεταβ.) α) Γεμίζω. 214-31. β) Ἀντλῶ, παίρνω νερό: πάω στὸ πηγάδι νὰ γεμώσω. (Ἀμεταβ.) α) Πληροῦμαι: ἐγέμωσε τὸ σταμνί. β) Παχαίνω: Παναγία μου, πῶς ἐγέμωσες!
- γερακοκούδωνα** (τὰ). Τὰ μικρὰ κουδουνάκια ποὺ βάζουν στὸ δοξάρι τῆς λύρας. 242-27 καὶ 38.
- γεραντίζω**. Δημιουργῶ. Λέγεται μόνο γιὰ τὸ Θεό. 104-91. **Γεράντιση**, ἡ δημιουργία: *Διάλε τὴ γεράντισή σου!* βλαστήμια συγχή.
- Γέργερη**. Χωριὸ τῆς Κρήτης στὸ νομὸ Ἡρακλείου. 78-5.
- γεροντής** καὶ **γέροντας** (ὄ, πληθ. *γερόντοι* καὶ *γεροντιῆδες*), **γερόντισσα** (ἦ). Γέροντας, γριά. Τὰ μεταχειρίζονται ἀντὶ τῶν γέρος, γρά, ὅταν θέλουν νὰ δείξουν σεβασμό. 295-31. Τὸν τύπο *γέροντας* τὸν μεταχειρίζονται συνήθως γιὰ τοὺς ἱερωμένους ἀντὶ τοῦ *αἰδεσιμώτατος*: *περνᾶ ὁ γέροντας*, δηλ. ὁ παπᾶς. (Ἐρωτ. σ. 528).
- γερῶ** (ἀόρ. *ἐγέρασα*). Γερνῶ. 10-7. (Ἐρωτ. σ. 528). Οὐς. *τὰ γέρα* καὶ *τὰ γεραθειά*, γηρατειά: *κακὰ γέρα ἤκαμε*,
Παροιμ. φρ.: «*ἐδὰ στὰ γέρα τὰ λαλὰ*
τοῦ μύρισην ἢ παντρεγιά».
- γεύγομαι**. Τρώγω, παίρνω τὸ γεῦμα μου. 114-35.
- γῆ** (διαζευκτ. σύνδ.). Ἕ. 309-1 καὶ 2. (Ἐρωτ. σ. 528).
- γιὰ-γιὰ** (διαζευκτ. σύνδ.). Ἕ. 34-63, 266-240.
- γιαγέρονω** (ἀόρ. *ἐγιαγείρα*). α) Ξανάρχομαι, γυρίζω πίσω. 45-22, 186-34 καὶ 35, 194-31. β) Φέρονω κάτι πίσω: *ἐγιαγείρά σας τὸ δανεικό*. γ) Διώχνω τὰ ζῶα ἀπὸ μέρος ποὺ μποροῦν νὰ κάμουν ζημιὰ: *γιαγείρε τὴν προβάτα μὴ φάει τὸ μουρέλο*. (Ἐρωτ. σ. 529). Σύνθετο μὲ τὴν πρόθεση ἀπὸ, *ἀπογιαγέρονω* καὶ *πογιαγέρονω*, σημαίνει (ἀμετ.) στίς ἀρρώστεις, γυρίζω πίσω, θεραπεύομαι: *ἤβγαλεν ἕναν κακὸ μιμὶ στὸ λαϊμό, μὰ μὲ τὰ γιατρικουλέματα ἐπογιαγείρε*, (μεταβ.) διώχνω τὰ ζῶα ἀπὸ τὴ ζημιὰ: *πογιαγείρε τὰ βούγια νὰ μὴ φάνε τὸ σπαρμένο*. 284-129.

- γιαγκιλίκι (τό). Ἐρωτική φωτιά, σφοδρὴ ἐπιθυμία, ἀγάπη. 106-10.
- γιαγκίσι (τό, τουρκ. *γιαγκήν*). Πυρκαϊά, φωτιά. 33-52, 106-7 ἕως 8 καὶ 9.
- γιαίνω (μεταβ. καὶ ἀμεταβ.). Θεραπεύω καὶ θεραπεύομαι: ἤγιανά τοι ἀπού ἔτονε τοῦ Κάτω Κόσμου, ἐρρώστησα, μὰ ἤγιανα. 182-4 ἕως 6. (Ἐρωτ. σ. 529).
- γιάντα. Γιατί, 8-98, 53-144, 102-52 κλπ. (Ἐρωτ. σ. 529).
- γιαράς (ὁ, τουρκ. *γιαρά*). Πληγή, τραῦμα. 136-153.
- γιασμάς (ὁ, τουρκ. *γιασμά*, πέπλος). Λεπτὸ πολύχρωμο κεφαλοπάνι μὲ σταμπαρισμένον κέντημα γύρω. 5-65, 229-60.
- γιατάκι (τό, τουρκ. *γιατάκ*, κλίνη, φωλιά ἀγριμιοῦ, πληθ. τὰ *γιατάκια*). Πετροχίτιστο πεζούλι σὰν πλατὺς καναπὲς ποὺ χρησιμεύει γιὰ κρεβάτι, γενικὰ κρεβάτι: πῆγναιε στὸ *γιατάκι σου νὰ κοιμηθεῖς*. 69-377.
- γιαούρτι (τό). Γιαούρτι. 288-191.
- γιόξα (τουρκ. εἰδεμῆ). Ἐκτὸς ἑάν. 83-82.
- γκάψε (προστ. τοῦ ἀορ. ἤγκασα). Φύγε: ὠστὸ νὰ μᾶσε δεῖ ἤγκασε.
*Δὲν ἔχω ἀμπελοχώραφα κι ὡς μὲ θωρεῖς μὲ γράψε,
ἀνὲ σ' ἀρέσω πάρε με κιὰ δὲ σ' ἀρέσω γκάψε.*
- γκιάν καὶ γιά. Κιάν, καὶ ἄν. 24-2 ὡς 3, 28-3, 41-2.
- γκιλάρι (τό, τουρκ. *γιουλάρ*, καπίστρι). Μικρὸ σκοινὶ ποὺ τὸ δένουν στὸ λαιμὸ τοῦ γαϊδάρου. 275-2.
- γλάκι (τό). Τρέξιμο. Παροιμ.: «τοῦ μποντικοῦ τὸ γλάκι ὡς τ' ἄχερα». 307-194. Ρ. *γλακῶ* (ἀορ. *ἐγλάκησα* καὶ *ἐγλάκηξα*), τρέχω: *ἐγλάκηξα καὶ τὸν ἤφταξα*. *Γλακητὸς* καὶ *γλακηχτὸς*, τρεχάτος: *γλακηχτὸς νὰ πᾶς καὶ νάρθεις*. *Γλακητής*, δρομέας: *αὐτὸς εἶναι πρῶτος γλακητής*. *Γλακητὰ-γλακητὰ* (ἐπίρρ.), τρεχάτα. (Ἐρωτ. σ. 530).
- γλεκοπάτουρα (τὰ). Ποδοπατημένα πράματα. Μεταφ., τιποτένια πράματα. 285-141. Ρ. *γλεκοπατῶ*, ποδοπατῶ. 73-10, 285-141.
- γλεντζῆς καὶ ἐγλεντζῆς (ὁ). Τὸ γλέντι καὶ ὁ γλεντιστής. 53-143, 212-9.
- γλυκομασῶ. Μασῶ πολὺ κάτι ὥσπου νὰ λιώσει. 218-8.
- γλυκοξανοίγω. Κοιτάζω γλυκά. *Γλυκοξάνοισμα* (τό), γλυκὸ βλέμμα. 38-123.
- γναμένος (μετοχ. τοῦ ρ. *γνάφω*, ἀορ. ἤγναφα). Κατεργασμένος (γιὰ τὰ δέρματα). 291-234.
- γνέφω. α) Κάνω νεῦμα εἴτε μὲ τὸ μάτι εἴτε μὲ τὸ χέρι. 36-92, 51-103.
β) Περνῶ καὶ σταματῶ κάπου γιὰ λίγη ὥρα: *στὸ γυρισμὸ νὰ γνέφεις ἀπὸ τὸ σπίτι μου νὰ σοῦ πῶ*.
- γνώρα (ἡ). Γνωριμία. 166-85. Φρ.: *δίδω γνώρα*, γνωρίζομαι.
- γνωριμιά (ἡ). Γνωριμία, ἀναγνώριση. 138-179.
- γνώση (ἡ). Φρόνηση. 65-314. (Βλ. Σημ. κεφ. 5 Β'. Μ. 314).
- γομάρι (τό). α) Φορτίο: *λαλεῖ ἕνα γομάρι ἐλιές*. β) Βᾶρος ἠθικὸ καὶ ὕλικό. 229-61, 306-168. *Γομαρικό*, φορτίο μικρὸ ἢ μεγάλο. Ρ. *γομαριάζω*, βάζω τὰ γεννήματα στὸ σακκί. (Ἐρωτ. σ. 533).
- γοργό (ἐπίρρ.). Σχεδόν, παρὰ λίγο: *γοργὸ νὰ πέσω*. 74-23. *Γοργός* (ἐπίθ.), γρήγορος. Γνωμ.: «*τὸ γοργὸ καὶ χάρην ἔχει*». (Ἐρωτ. σ. 533).
- γουλίδι (τό). Κάθε κεφάλι τυρὶ. Μεταφ., γουλίδι τυρὶ, καμπούρα. 301-126.
- γραινομαί. Ὑγραίνομαι. Μεταφ., κατουρῶ τὰ ρούχα μου: *ἐγράθηκεν ὁ ἀρρωστήρης, μόνο ἀλλάξετέ τοι*. (Ἐρωτ. σ. 533).
- γραμμένος. Ἐξὸν ἀπὸ τὴν κυριολεχτικὴ σημασία σημαίνει: α) Ζωγραφισμέ-

- νος. 6-79, 7-94. β) Τὸ οὐδ. τυχερά, μοιραῖα: τῇ τύχῃ τὰ γραμμένα. (Ἐρωτ. σ. 534).
- γρικῶ** (ἄθρ. ἐγρίκησα καὶ ἐγρίκηξα). α) Ἄκούω. 56-185, 92-33. β) Νιώθω, γρικῶ τὴ μυρωδιά, γρικῶ τὸν πόνο, γρικῶ τὴ γλύκα. 129-42, 130-56, 161-11, 165-67. γ) Ὑπακούω: οὐ γιὰν τοῦ πῶ γρικᾶ, γιατί εἶναι καλὸ παιδί. δ) Ἀκροάζομαι: κάτσε νὰ γρικᾶς ἴντα δὰ ποῦνε. Μέσ. **γρικοῦμαι**. (Ἐρωτ. σ. 534). **Ἀγρίκητος**, αὐτὸς πού δὲν ὑπακούει.
- γυρίσματα** (τὰ). Στροφές, κύκλοι. 182-4 καὶ 5. (Ἐρωτ. σ. 536).
- γυρογάλι** (τὸ). Ἀκρογιαλιά. 11-28.
- γυροπέροβολο** (τὸ). Ἡ ἄκρη τοῦ κήπου. 17-1.
- γυροπόδι** (τὸ). Ὁ ποδόγυρος. 188-66. Μεταφ., **γυροπόδι τῶ γυναικῶ**, γυναικᾶς.
- γυροποταμιὰ καὶ γυροποταμίδα** (ἦ). Ὀχθη ποταμοῦ. 17-2, 18-5.
- γυρότραφος** (ἐπίθ.) καὶ **γυροτραφισμένος**. Χῶρος περιφραγμένος μὲ πέτρινο φράχτη. 53-135. **Γυρότραφος** (ὁ, οὐσ.), ὁ πέτρινος φράχτης πού βρίσκεται γύρω.
- γύρου-γύρου** καὶ **γύρου-γυροῦ** καὶ **γύρου-τριγύρου** (ἐπίθρ.). Γύρω-γύρω, περίξ. 10-21, 188-55, 194-42, 195-43. (Ἐρωτ. σ. 536).

Δ

- δὰ καὶ ἐδά**. Τώρα. 28-5, 107-18, 195-51 ἕως 53. (Ἐρωτ. σ. 536).
- δὰ**. Ἐντὶ **θὰ**. 15-9, 192-6 ἕως 12, 193-14 καὶ 12.
- δακάνω** (ἄθρ. ἐδάκασα). Δαγκώνω. 185-19. (Ἐρωτ. σ. 536).
- δαμάκι**. Λιγάκι. 227-77. (Ἐρωτ. σ. 536).
- δαφνοτσίκουδο** (τὸ). Ὁ καρπὸς τῆς δάφνης. 62-275.
- δεινά** (ἐπίθρ.). Ἀλληγορικά: **μιλεῖ δεινά**.
- δεινά** (τὰ). Βάσανα. 105-101.
- δετάδα** (ἦ). Πετρόχτιστο δέμα, πετρόχτιστος τοῖχος σὲ κατηφορικὸ χωράφι γιὰ νὰ συγκρατεῖ τὸ γῶμα νὰ μὴν τὸ παρασύρει τὸ νερό. **Δετάρι** (τὸ), μικρὴ δετάδα κοντὰ στὶς ρίζες τῶν δέντρων. 293-3.
- δέτης** (ὁ). α) Γκρεμὸς, ἀπόκρημνα μέρη. β) Διάβολος: **ὁ δέτης νὰ σὲ πάρει!** 62-280, 233-125.
- Δευτερόλης** (ὁ). Ἰούλιος 216-64.
- διαβαίνω**. α) Περνῶ. 187-46. β) Χάνομαι, πεθαίνω: **πόνος μὲ βαστᾶ ἀπὸ διαβαίνω**. (Ἐρωτ. σ. 538).
- διάζω** καὶ **διάζομαι** (ἄθρ. ἤδιαξα). Ἐνεργῶ, συμπεριφέρομαι. 192-2. Τὸ μέσ. **διάζομαι** τὸ μεταχειρίζονται στὴν ὑφαντουργία: **έτοιμάζω τὸ νῆμα γιὰ ν' ἀρχίσω νὰ ὑφαίνω**. (Ἐρωτ. σ. 539). **Διασίδι** (τὸ), τὸ νῆμα πού διάζονται καὶ ἡ ἐργασία τοῦ διασίματος. **Διάστρα** (ἦ), **κὸ** μέρος πού διάζονται.
- διακονῶ**. Ἐλεῶ. 158-6. (Βλ. Σημ. κεφ. 6. Α'. Μ. 6). **Διακονοῦμαι**, ζητιανεύω 161-19 καὶ 20. **Διακονιάρης**, ζητιάνος.
- διαόλιο** (τὸ). Διαβολικό. 265-227α.
- διασάκι** (τὸ, τουρκ. γιασάκ). Ἀπαγόρευση. 40-150, 69-380.
- διατηρῶ**. α) Κουράρω, θεραπεύω: **ὁ τάδε γιατρός τὴ διατηρᾶ**. 145-278. β) Διατρέφω. γ) Περιποιοῦμαι: **καλὰ διατηρᾶ τοὶ γονέους του**.

- διάφορο** (τὸ.) Κέρδος, ὠφέλεια, τόκος. 51-108, 69-379, 117-79. (Βλ. Σημ. κεφ. 10. Μ. 144). (Ἐρωτ. σ. 539).
- δίδω**. Ἐξὸν ἀπὸ τὴν κοινὴ σημασίᾳ. α) Πέφτω: ἤδωκε στὸ πηγᾶδι. 58-221, 165-70. β) Ὅρμῳ: ἤδωκεν ἀπάνω ντου. γ) Προσηλώνομαι, ἀφοσιώνομαι, ἀποφασίζω: ἤδωκε ὁ νοῦς μ' ἀπάνω σου. 77-67. (Βλ. Σημ. κεφ. 5. ΙΔ'. Μ. 79). δ) Ἀνατέλλω: ἤδωκεν ὁ ἥλιος. (Ἐρωτ. σ. 539).
- δικοί** καὶ **ἐδικοί**. Συγγενεῖς 171-15, 198-93. **Δικολογία** καὶ **ἐδικολογία**, α) συγγενεῖς, 44-5, 170-11, β) συγγένεια: μετὸν πατέρα σου ἔχομε δικολογία, μὰ ἔντά' ναι δὲ γατέχω. **Δικόστη** καὶ **ἐδικόστη**, συγγένεια, **δικολόι** (τὸ), ὅλοι οἱ συγγενεῖς. Ρ. **δικολοσύρνω**, ἔχω συγγένεια.
- διμισκί** (τὸ). Δαμασκηνό. 165-66 καὶ 67.
- δίμουρα** (ἐπιθ.). Διπρόσωπα, ἀνελικρινά. 246-90. Ρ. **διμουρεύομαι**, φέρομαι ἀνελικρινά, ἔξαπατῶ. 191-100. **Διμουριά** (ἦ), διπροσωπεῖα, 227-42. **Δίμουρος**, διπρόσωπος. 162-23, 201-125, 246-89 καὶ 91 καὶ 93 ἔως 97.
- δίφορος** (ἐπιθ.). Τ' ἀπογέννημα πὺ κάνει τὸ δέντρο ἢ τὸ ζῶο γιὰ δευτέρη καὶ γιὰ τρίτη φορὰ μέσα στὸν ἴδιο χρόνο. 267-250. Ρ. **διφορίζω**. (Ἐρωτ. σ. 540).
- διχαλόβεργα** καὶ **βιχαλόβεργα** (ἦ). Χοντρὸ ραβδί διχαλωτὸ στὴν ἄκρη. Τὸ μεταχειρίζονται: α) Οἱ γεωργοὶ ὅταν εἶναι μόνοι γιὰ νὰ φορτώνουν τὰ πράματα στὰ ζῶα τους. Φορτώνουν ἀπὸ τὴ μιὰ μεριά τοῦ ζῶου τὸ ἓνα βᾶρος, τὸ ὑποστηρίζουν μετὴ βιχαλόβεργα καὶ φορτώνουν κατόπι καὶ τὸ ἄλλο ἀπὸ τὴν ἄλλη μεριά. Ἐπίσης μετὸ μικρὸ καρφάκι πὺν ἔχει στὴν ἄκρη καὶ πὺν λέγεται νῆμα ἢ νηματερό, κεντοῦν τὰ ζῶα γιὰ νὰ τρέχουν. β) Οἱ γέροντες σὰ μπαστούνι. γ) Καὶ στὶς μαντινάδες δέρονται μ' αὐτὴ τὶς γυναῖκες τους. 293-10 καὶ 11. **Διχάλι** καὶ **βιχάλι** (τὸ), τὸ διχαλωτὸ ἄκρο τῆς διχαλόβεργας. (Βλ. Σημ. κεφ. 17. Μ. 10).
- δόδια** (τὰ). Δόντια. 277-35 καὶ 36. **Δοδιά** (ἦ), δάγκαμα: ἤπαιξέν του μιὰ δοδιά!, τὸν δάγκωσε.
- δολωμένος** (μετοχ.). α) Μαγεμένος, με δόλωμα. 76-52. β) Δηλητηριασμένος. 238-197. γ) Νοθευμένος: τὸ κρασί εἶναι δολωμένο. Ρ. **δολώνω**, βάζω δόλωμα, νοθεύω. (Ἐρωτ. σ. 542).
- δραπάνι** (τὸ). Δρεπάνι. 284-129. (Ἐρωτ. σ. 543). **Δραπάνα**, μεγάλο δρεπάνι. Μεταφ., γυναῖκα πὺν ἀρπάζει ὅτι βρεῖ, κλέφτρα.
- δροσερεύγω** (μεταβ. κι ἀμετάβ.). Δροσίζω καὶ δροσίζομαι. 256-102, 195-53. (Ἐρωτ. σ. 543). **Δροσερικά** ἢ **δροσοφορίες**, ὅλα τὰ φρούτα.
- δύνομαι** (παρατ. *ἐδύνονυμε, ἐδύνουσουν, ἐδύνουντο*). Δύναμαι, μπορῶ. 246-92. (Ἐρωτ. σ. 544).
- δυσκολεύγω**. Ἐγγίζω κάτι χωρὶς τὴ θέλησή μου καὶ πέφτει ἢ μετακινεῖται ἀπὸ τὴ θέση του: *ἐδυσκόλεψε τὸ σταμνὶ κι ἤπεσε*. 302-133.

Ε.

ἐδά. Βλ. *δά*.

ἐδέ (ἐπιφ.). Πωπῶ! 8-110, 24-11, 25-13.

ἐδικολογία. Βλ. *δικολογία*.

εἴμητα. Ἐκτὸς ἐάν. 42-21, 78-83, 81-48 καὶ 49, 234-134.

ἐκειά (ἐπίρρ. τοπ., ἄλλοι τύποι: ἐκεῖ, ἐκειέ, ἐκειδά, ἐκειδέ, ἐκειγιά, ἐκειγιέ).
Ἔκει. 5-57, 11-26, 50-90 καὶ 91.

ἐκείνοσά καὶ ἐκείνοσέ καὶ ἐκείσοσέ (ἀντ. δεικτ., θηλ. ἐκεινηνά καὶ ἐκεινηριά, ἐκείνηνέ καὶ ἐκείνηγιέ, ἐκεινὰ καὶ ἐκεινιά ἐκεινέ καὶ ἐκεινιέ, οὐδ. ἐκεινονά, ἐκεινονέ, ἐκειονά καὶ ἐκειονέ, πληθ. ἀρσ. ἐκεινοινιά καὶ ἐκείνοινιέ, ἐκεινιά καὶ ἐκεινιέ, θηλ. ἐκείνεσά καὶ ἐκείνεσέ, ἐκειεσά καὶ ἐκειεσέ, οὐδ. ἐκείνανά καὶ ἐκείνανέ, ἐκείνανέ καὶ ἐκειανέ). Ἔκεινος. 22-3, 116-68, 268-272.

ἐλένιος (ἐπίθ.) Καμωμένος ἀπὸ ξύλο ἑλιάς. 109-46.

ἐλμασένιος (ἐπίθ., ἀραβ. ἐλμάς, διαμάντι). (σπαν. λ.). Διαμαντένιος. 37-100.

ἐν καὶ ἔναι. Εἶναι. 254-76 καὶ 77. (Ἔρωτ. 546).

ἐντρομα (ἐπίρρ.) Πρόχειρα. 287-175.

ἐπά καὶ πά (ἐπίρρ. τοπ., ἄλλοι τύποι: ἐπαδά, ἐπαδέ). Ἐδῶ. 51-106, 58-213 καὶ 214 καὶ 219, 65-314, 165-67, 181-120.

ἐρωντοστολισμένος καὶ ἐρωντικός. Αὐτὸς ποὺ προκαλεῖ τὸν ἔρωτα: *χαρῶ τῆνε ἔρωντικιά κοπελιά!* 184-1.

ἔσχι (τὸ). Συχνή ἢ φράση: *στό ἔσχι σου, πρὸς τιμή σου, γιὰ χάρη σου.*

ἐτότεσά καὶ τότεσά. Τότε. 281-91.

ἐτούτος (ἀντων. δεικτ., ἄλλοι τύποι: ἐτούτοσά καὶ ἐτούτοσέ, θηλ. ἐτούτη, ἐτούτηνά καὶ ἐτούτηνέ, ἐτούτηνιά καὶ ἐτούτηνιέ, οὐδ. ἐτούτο, ἐτούτονά καὶ ἐτούτονέ, πληθ. ἀρσ. ἐτούτοινά καὶ ἐτούτοινέ, ἐτούτοινιά καὶ ἐτούτοινιέ, θηλ. ἐτούτιες, ἐτούτεσά καὶ ἐτούτεσέ, οὐδ. ἐτούτα, ἐτούτανά καὶ ἐτούτανέ). Αὐτός, 151-366, 207-212. (Ἔρωτ. σ. 549).

ἐτσά (ἐπίρρ. τροπ., ἄλλοι τύποι: ἐτσέ, ἐτσιδά, ἐτσιδέ). Ἔτσι. 6-73, 51-111 113, 81-52, 109-46.

εὐγολή (ἦ). Ἐλαφρὸ ἀεράκι, αὔρα: *ἀνιμένω νὰ φουσήξει μιαολιά εὐγολή νὰ λυχνίσω.*

*Ὡς καὶ τὰ παραθύρια σου κι ἐκεῖνα μοῦ γρηνιοῦνε
χωρὶς ἀέρα κι εὐγολή ὥσά μὲ δοῦνε κλειοῦνε.* (πρβλ. σ. 217-70).

ἔχερη (ἦ). Ἡ λαβὴ τοῦ ἀρότρου. 251-27, 293-1.

Z

ζάβαλε (τουρκ. ζαβαλή, δυστυχής, ἐπιφ. ὁ καημένος!). Ὅμως, βέβαια. 328-1.

ζάλο (τὸ, πληθ. τὰ ζάλα, ὑποκορ. τὸ ζαλάκι). α) Βῆμα 233-120, 235-149, 250-20. β) Ἀχνάρια ζώων: *ἐβροῆκε τὰ ζάλα τοῦ λαγοῦ.* (Ἔρωτ. σ. 551).

ζαμπλακόνω. Σκοτώνω κάποιον κάτω ἀπὸ μεγάλη πίεση. 179-97.

ζαράρι (τὸ, ἀραβ. ζαράρ). Βλάβη, ζημιά. 211-266α.

ζαρίφης (ὁ, ἀραβ. ζαρίφ, κομψός, χαριτωμένος). Λεπτοκαμωμένος καὶ νόστιμος. 24-9α. Ζαρίφικος καὶ ζαριφλάτος (ἐπίθ.), νοστιμοκαμωμένος μὰ λεπτός. 8-111, 132-92. Ζαριφλίκι (τὸ, πληθ. ζαριφλίκια), κομψότητα, χάρη. 10-15, 13-2, 19-6.

ζάφτι (τὸ, ἀραβ. ζάμπι, ἐξουσιάζειν, διοικεῖν, κατοχή, λεία), μαζί μὲ τὰ ρήματα ἔχω καὶ κάνω: *κάνω ζάφτι καὶ ἔχω στό ζάφτι μου.* Ἐξουσία: *τὸν ἔχω στό ζάφτι μου, τὸν ἐξουσιάζω, κάνω ζάφτι, νικῶ, ἐξουσιάζω: ἐπαλέψανε, μὰ δὲν τὸν ἤκαμε ζάφτι.* 168-11.

ζεύκι (τὸ, πληθ. τὰ ζεύκια, ἀραβ. ζέβκ. ἡδονή, ἀπόλαυση). Γλέντι μὲ φαγοπότι. 121-48 καὶ 49.

Ξεύλα (ή, πληθ. *οἱ ξεῦλες*). Ἐξάρτημα τοῦ ζυγοῦ σὲ σχῆμα *U*. Συγκρατεῖ τὸ ζυγὸ στὸ λαιμὸ τῶν βωδιῶν. 317-10. Ρ. **Ξευλώνω**, βάζω τὸ ζυγὸ στὰ βώδια 317-10.

Ξέφνω. α) Ἀρχίζω: *ζέφε μου τὴν ἀντέλα* (δαντέλα), ἄρχισε κτλ. β) Βάζω τὰ βώδια στὸ ζυγὸ: *δὲν τὰ ζέφνω σήμερο τὰ βούγια νὰ ξεκουραστοῦνε*.

Ζουλούφια (τὰ). Μαλλιά γυριστὰ στοὺς κροτάφους, τσουλούφια. 73-11.

Ζουριδά (ή). Ἀλεπού. Μεταφ., πονηρός 286-157. **Ζουριδιά** (ή), γούνα ζουριδάς. **Ζουριδιάρης** (δ), ἔμπορος τῆς γούνας καὶ κυνηγὸς ζουριδάς. Μεταφ., πονηρός: *ἔ, κακομοίρη ζουριδιάρη καὶ δὲ μὲ γελᾶς ἐμένα!*

Ζυγάλετρα (τὰ). Ὁ ζυγὸς καὶ τὸ ἀλέτρι καὶ ὅλα τὰ ἐξαρτήματά τους. 317-10.

Ζυγώνω (ἀόρ. *ἐζύγωξα*). Καταδιώκω, κυνηγῶ, προσπαθῶ. 68-366, 78-80, 291-239, 296-53. (*Ἐρωτ. σ. 554).

Ζυμωταριὸ καὶ ζυμωτό (τὸ). Ἡ ἐργασία τοῦ ζυμώματος καὶ ἡ ὕλη τοῦ ζυμώματος. 78-80.

ζώνια (ή). Ζώνη 190-90. **Ζώση** (ή), α) ζώνη. 96-14 καὶ 15, β) ἡ μέση, τὸ μέρος ποὺ μπαίνει ἡ ζώνη: *ἐκὲ στὴ ζώση πονῶ καὶ δὲ γατέχω ἰντὰ ᾄχω*.

Θ

θαλασσινόμπλαβος (ἐπίθ.). Κυανὸς σὰν τὴ θάλασσα. 37-110.

θαμάζομαι (συντάσσεται μὲ αἰτιατ., *θαμάζομαί σε*). 19-7, 25-25 καὶ 26.

Θάμασμα καὶ **θάμα** (τὸ), θαῦμα: *μεγάλω θάμασμα, κόσμος ποὺ ἐνεμαζώχηκε!* (*Ἐρωτ. σ. 556).

θαρρεύγομαι καὶ θαρρεύγω (ἀόρ. *ἐθάρρευγα* καὶ παθ. *ἐθαρρεύτηκα*).

Ἐμπιστεύομαι, λέω τὸ μυστικὸ μου. 41-10 καὶ 11, 215-44, 222-61, 258-131.

θεατρίζω. Ἐκδέτω κάποιον, κατηγορῶντας τον. 246-87.

θεληματεύγω. Συγκατανεύω, ὑποκύπτω, κάνω ὅτι θέλεις. 50-101. (*Ἐρωτ. σ. 558).

Θέλημα (τὸ), α) παραγγελία, θέληση: *κάνω θελήματα*. 231-91.

β) Ἄδεια: *δόσε μου θέλημα νὰ φύγω*. γ) Ἄδεια γάμου: *ἐπήγαγε στοῦ δεσπότη νὰ βγάλουν τὸ θέλημα*. **Θεληματάρης** (δ), **θεληματαροῦ** (ή), αὐτὸς ποὺ πείθεται καὶ κάνει ὅτι τοῦ λέν.

θελός (ἐπίθ.). Θολός. **Θελαμένος** (μετοχ.), θολωμένος, 64-304.

θερμός (δ). Κοχλαστὸ νερό: *βράσε θερμὸ νὰ ζεματίσομε τοὶ κοργιούς*. 265-225.

(*Ἐρωτ. σ. 558).

θέτω (μέλλ. *θέσω*, ἀόρ. *ἤθεκα* καὶ *ἤθεσα*). (Μεταβ.) Τοποθετῶ, βάζω κάποιον νὰ πλαγιαῖσει. (*Ἀμεταβ.) Πλαγιαίζω. 72-2, 86-5 καὶ 6 καὶ 12 κτλ. (*Ἐρωτ. σ. 558).

θιαμπόλι (τὸ). α) Ἡ φλογέρα. Μεταφ., ἀδύνατα πόδια ἢ χέρια. 276-17.

(Βλ. Σημ. κεφ. 16. Μ. 17). β) Τὰ κόκαλα τῆς κνήμης καὶ τοῦ χεριοῦ: *ἐδυνάτισε τὸ κακορίζικο καὶ δὲν τοῦ πομείνανε μόνο τὰ θιαμπόλια*.

θρέφομαι. Τρέφομαι. 269-281. **Θροφανός** (ἐπίθ.), παχύς, καλοθρεμμένος.

Θροφή (ή), τροφή (*Ἐρωτ. σ. 559).

θρουλῶ. α) Γίνομαι θρούμματα. Λέγεται γιὰ τὰ σώματα ποὺ εὐκολα γίνονται τριμίματα ἢ γιὰ τὰ σωματίδια ποὺ εὐκολα σκορποῦν: *ἐθρούλισε τὸ ψωμί, ἐθρουλίσανε οἱ σπόροι*. 316-2. **Θρουλί** (τὸ, πληθ. τὰ θρουλιά), θρούμματα:

θρουλιά θρουλιά γίνηκε τὸ ψωμί. β) θρουλῶ, κάνω θρούμματα.

I

- Ίλα (σύνδ. ἀραβ. *ΐλλα*, εἰμή, ἔκτός). α) Ἐκτός ἐάν. 193-17. β) Ναὶ καὶ καλά: *ΐλα θέλει νὰ μὲ βάλει νὰ φάω*.
 ΐλάμι (τὸ, ἀραβ. *ΐλάμ*, εἰδοποίηση, ἔγγραφος δικαστικὴ ἀπόφαση). Καταδικαστικὴ ἀπόφαση. 170-1.
 ΐνάτι (τὸ, ἀραβ. *ΐνάτι*, πληθ. τὰ *ΐνάτια*). Πείσμα. 109-46, 216-57, 237-179.
 **ΐνατζής* (ὁ, ἐπίθ.), *ΐνατζίνα* (ἡ), πεισματάρης.
 ΐντα (ἔρωτημ. ἀντων., ἀντὶ *εἶντα* = εἶναι τα). α) Τί;: *ΐντα θές*; 1-6, 8-111, 72-1 κτλ. β) Πόσο: *ΐντα καλὴ ἀπού 'σαι!* **ΐντα καλὰ τὰ λές!* *ΐντα καλὰ χορεύεις!* 18-2, 289-211.

K

- καβαλίνα (ἡ). Ἡ κοπριὰ τῶν φορηγῶν ζώων. 286-166. *Καβαλινάς* (ὁ), αὐτὸς ποὺ μαζεύει καβαλίνες, κοπρολόγος.
 [Οἱ φτωχοὶ χωρικοὶ καὶ πρὸ πάντων τὰ παιδιὰ των, ὅταν δὲν εἶναι στὴ βοσκὴ ἢ στὸ σχολεῖο, γυρίζουν στοὺς δρόμους καὶ μαζεύουν τίς κοπριές].
 κάβγω. Καίω. 21-17.
 κάβος (ὁ). α) Ἀκρωτήριο 172-41. β) Τὸ μπροστινὸ μέρος τοῦ κρητικοῦ χοροῦ. 12-13. γ) Ἡ τρυφερὴ ἄκρη τῶν κολοκυθοειδῶν, ὅπως καὶ οἱ τρυφεροὶ βλαστοὶ τοῦ ἀμπελιοῦ: *φέρει κάμποσους κάβους τ' ἀμπελιοῦ νὰ τοὶ βάλομε στὸ φαί*. *Παράκαβα* (τὰ), οἱ ἄκρες τῶν παρακλώναρων τῆς κολοκυθιάς. Φρ.: *Παίρνω κάβο*, προσδεύω.
 καβρός (ὁ). Κάβουρας. 227-34, 35. (Βλ. Σημ. κεφ. 13. Μ. 34, 35).
 καδελέτο (τὸ). Νεκροκράβατο. 16-6.
 καδένα (ἡ). Ἄλυσίδα, δεσμά. 160-1, 163-38, 219-18 κ.τ.λ. Ρ. *καδηνώγω*, κρεμοῦμαι ἀπὸ κάπου σὰν ἄλυσίδα, προσκολλοῦμαι κάπου, ἔτσι, ποὺ νὰ μὴ μποροῦν νὰ μὲ ξεκολλήσουν: *ἐκαδήνωσε στὸ λαιμό μου καὶ δὲν ἐμπόρωνα νὰ τὴν ξεκολλήσω*.
 κάδιο (τὸ). Κρυσταλλωμένη ζάχαρη. 218-7.
 καερέτι (τὸ, τουρκ. *γαῖρέτι*, ζῆλος, ἐπιμονή). Ὑπομονή. 78-2, 153-13: *κάνω καερέτι* (μεταβ.), παρηγορῶ: *πάμε νὰ τοῦ κάνομε καερέτι ποὺ πόθανεν ἡ γυναῖκα νου*, 132-88. β) Βοηθῶ: *πάμε νὰ τοῦ κάνομε ἕναν καερέτι νὰ πομαζῶξει τσ' ἐλιές*. (ἀμεταβ.) παρηγοροῦμαι, κάνω ὑπομονή.
 καζίκι (τὸ, τουρκ. *καζίκ*, πάσσαλος, ἀπάτη, παγίδα). Πάσσαλος. 275-35. (Βλ. Σημ. κεφ. 16. Μ. 35).
 κἀηλα (ἡ). Πυρετός: *φοῦρνος εἶναι ἀπὸ τὴν κἀηλα*. (Ἐρωτ. σ. 561).
 καθαρομούσθια (τὰ). α) Τὸ καθάρισμα τοῦ μούστου, ἡ μεταβολὴ του δηλ. σὲ κρασί: *τὰ καθαρομούσθια ἔχομε νὰ κάνομε καλές!* β) Ἡ ἐποχὴ τοῦ καθαρισμοῦ τοῦ μούστου. 152-3.
 καθέγλα (ἡ). Καρέκλα. 25-20. (Ἐρωτ. σ. 561).
 κάθια (τὰ, τουρκ. *κάτ*, πάτωμα, φορὰ). Βαθμοί, φορές. 225-3.
 καῖναντίζω (τουρκ. *καῖναμάκ*, βράζω, ψήνομαι). Ζεσταίνομαι ὑπερβολικά: *ἐκάτσα στὸν ἥλιο κι ἐκαῖναντιστα*. 294-13. Γιὰ τὰ φυτὰ: ὑποφέρω πάρα ἴπολὺ ἀπὸ τὴ ζέστη, διψῶ: *ἐκαῖναντισεν ὁ κῆπος, μόνο πότισέ τον*.
 κακαθρωπισμένος (ὁ). Βρυκόλακας. 278-45. Ρ. *κακαθρωπιζω*, βρυκο-λακιάζω.

κακοθανατίζω. Πεθαίνω με θάνατο ὄχι φυσικό (π.χ. πνίγομαι, γκρεμίζομαι, σκοτώνομαι). 165-67. (Ἐρωτ. σ. 563). Τὸ ἐπίθ. **κακοθάνατος** ἔχει πῶς πλατιά σημασία: στίς κατάρες σημαίνει ὅτι καὶ τὸ ῥῆμα δηλ., ἄς ἀποθάνει κάποιος με κακὸ θάνατο: *αἶ, τὸν κακοθάνατο, ἴντα μούκαμε!*, ἀλλὰ σὲ κάθε ἄλλη περίπτωση σημαίνει παραστράτημα ἀπὸ τὸ φυσικὸ δρόμο του: *κακοθάνατο πῆγε τὸ φαί μας*, δὲν καλοψήθηκε, *κακοθάνατα πῆγαν τὰ μῆλα μας*, τὰ κόψαμε πρὶν ὠριμάσουν καλά.

κακοθελῶ (ἀόρ. *ἐκακοθέλεσα*). Ἐχθρεύομαι. 170-8. **Κακοθελητής** (ὁ), **κακοθελήτινα** (ἡ), ἐχθρός, ἐχθρά.

κακομούντρολος (ἐπίθ.). Ἄσκημος, ἀσύμμετρος (καὶ γιὰ πρόσωπα καὶ γιὰ πράματα). 296-54.

κακομπαγατέλα (ἡ). Πολὺ παλιὸ καὶ ἄχρηστο πράμα, τιποτένιος. 287-170.

κακοπλύτης (ὁ). Τὸ πολύπτυχο μέρος τοῦ στομάχου τῶν μηρυκαστικῶν ζώων. 290-215.

κακοποδῶν καὶ **κακοποδίδω.** Κάνω κακὰ τέλη, κακὸ κατάντημα. 161-12.

κακοτσουδισμένος (μετοχ. τοῦ ρ. *κακοτσουδίζω*). Αὐτὸς ποὺ δὲν ἔχει τσουδιστεῖ καλά (*τσουδίζω*, καίω τίς τρίχες στὴ φλόγα, τσουρουφλῶ. Συνήθως τσουδίζουν τὰ κεφάλια καὶ τὰ πόδια τῶν ζώων ὅταν θέλουν νὰ τὰ μαγειρέψουν). 270-298.

κακουλές (ὁ). Μυρωδάτος γλυκὸς σπόρος, τὸ καρδάμωμο, καρπὸς τῆς ἔλετταρίας, τὸ φυτὸ ἔλετταρία. 2-15. Τὸν κακουλὲ χρησιμοποιοῦν γιὰ μπαχαρικό.

κακοφαίνεται μου. Θυμῶν. 240-11, 288-187.

κακωσυνεύω. α) Ψυχραίνομαι με κάποιον καὶ παύω νὰ τοῦ μιλῶ, κακιῶνω: *ἐκακωσυνέψανε τὰ δυὸ ἀδέρφια.* β) Ἐπὶ πληγῶν, ἀγριεύω καὶ σχηματίζω πῦο: *ἐκακωσύνεψε ὁ πόδας τῆς καὶ φοβοῦμαι μὴν πάθει πράμα.* γ) Γίνομαι κακός. δ) Ἐπὶ καιροῦ, ἀγριεύω. Ἡ μετοχὴ **κακωσυνεμένος**, στίς ἴδιες σημασίες. 237-188. Τὸ ἐπίθ. **κακωσυνάτος**, αὐτὸς ποὺ ἔχει ψυχραθεῖ με κάποιον καὶ δὲν τοῦ μιλεῖ, κακιωμένος. Οὖς. **κακωσύνη** καὶ **κακωσυνέματα.**

καλά (ἐπίρρ.). Ἐξὸν ἀπὸ τίς κοινὲς σημασίες: α) Πολύ. 51-111. β) Δυνατά: *μὴ χτυπᾶς καλά γιὰτὶ πονῶ.*

καλέμι (τὸ). Κοντυλοφόρος 14-13.

καληνωρίζω. Εὐλογῶ, λέω καλὴν ὥρα νάχεις. 60-250 **Καληνωρίσματα**, τὸ νὰ λέει κανεὶς καλὴν ὥραν νάχει. 91-27. (Ἐρωτ. σ. 566). Ἡ μετοχὴ **καληνωρισμένος**, αὐτὸς ποὺ εἶθε νὰ ἔχει καλὴν ὥρα. Ὅταν κουβεντιάζουν καὶ ἐνθυμηθοῦν κάποιον φιλικὸ πρόσωπο λέν: *καληῶρα νάχει!* ἢ *εἴ! τὸν καληνωρισμένο!*

καλλιὰ (ἐπίρρ.). Καλύτερα. 40-149, 79-12, 80-30 καὶ 31 κτλ. (Ἐρωτ. σ. 566).

καλοθέλω. Ἐπιθυμῶ πολὺ, λαχταρῶ: *θέλω τὸνε καὶ καλοθέλω τὸνε.* 293-5.

καλοθελῶ. Συμπαθῶ, καὶ κάποτε, ἀντιπαθῶ, ἐχθρεύομαι: *αὐτὸς μου καλοθελᾷ.* **Καλοθελητής** (ὁ), **καλοθελήτινα** (ἡ), ἐκεῖνος ποὺ ἔχει συμπάθεια σὲ κάποιον, ποὺ θέλει τὸ καλὸ του, μὰ καὶ τὸ ἀντίθετο, ὁ ἐχθρός.

καλολογιάζω. Σκέπτομαι πάρα πολὺ, καλολογαριάζω. 75-37. (Ἐρωτ. σ. 567).

καλοσυντηρῶ (ἀόρ. *ἐκαλοσυντήρηξα*) Παρατηρῶ με προσοχή. 275-6, 285-152.

καλωσυνεύω. Συμφιλιῶνω καὶ συμφιλιώνομαι με κείνον ποὺ ἤμουν μα-

- λωμένος. 237-188. Ἡ μετοχή *καλωσυνεμένος*. Οὐσ., *καλωσύνη* καὶ *καλωσυνέματα*. (Ἐρωτ. σ. 568).
- καμαρομάτης**. Ἐκεῖνος πού ἔχει ὄμορφα, θαυμασὰ μάτια. 69-383.
- καμαροπερπατούσα** (ἦ). Ἐκείνη πού περπατεῖ μὲ χάρη καὶ μὲ νάζια. 21-11.
- καμαρωτός** (ἐπίθ.). Αὐτός πού ἔχει καμάρα (θολωτός σὰ γέφυρα). 31-18.
- Νὰ σὲ χαλάσω θέλω γώ, πόρτα καμαρωτῆ μου,
γιατὶ σφαλίζεις καθ' ἄργά τὴν ἀγαπητικὴ μου. (πρβλ. 92 39).
- [Οἱ πόρτες στὰ παλιὰ σπίτια τῶν χωρικῶν ἦταν ἀπὸ πάνω καμπυλωτές (καμαρωτές), τὰ ἐξωτερικά τους πλαίσια ἦταν ἀπὸ λαξευμένες πέτρες (τὰ πελέκια). Τὸ πελέκι τοῦ ἀνόφλιου ἦταν *καμαρωτό*, κι οἱ πόρτες λέγονταν *καμαρωτές*].
- καματερά** (τὰ). Νήματα ἀπὸ μαλλὶ ἔτοιμα νὰ ὑφανθοῦν: *ἔχω δυὸ τρεῖς δεκάδες καματερά νὰ στέσω τὴν ἀνάπλα*. **Καματερῆ** (ἦ), ἐργάσιμη ἡμέρα: *καματερῆ καὶ σκόλη*. 62-278. **Καματερός** (ἐπίθ.), τὸ χωράφι πού εὐκολοκαλλιεργεῖται: *καματερά χωράφια*.
- καμνυῶ** (ἀόφ. *ἐκάμνυσα*). Μισοκλείνω τὰ βλέφαρα. 305-174. (Ἐρωτ. σ. 568).
- καμπαέτι** (τὸ, πληθ. *καμπαέθια*, ἀραβ. *καμπαχάτ*, ἀμάρτημα, πλημμέλημα). Σφάλμα, λάθος. 216-67, 231-95. Τὸ ἐπίθ. *καμπαετ(ι)λῆς, καμπαετ(ι)λίνα* καὶ *καμπαελῆς*, ὁ φταίχτης.
- καμπανίζω**. α) Ζυγίζω. 210-256. β) Ὑπολογίζω: *μὲ τὸ μάτι τότε καμπανίζω γὼ ἦτα ἀξίζει*. (Ἐρωτ. σ. 569). **Καμπανός** (ὁ): α) στατήρας, β) ἀκρίδα (στὴν Ἱεράπετρα). γ) Πήδημα πάνω ἀπὸ τάφρο ἢ ἄλλο ἐμπόδιο: *μ' ἔναν καμπανὸ ἐξεπέρασε τὴ βάγκα* (τάφρος).
- καμπούλι** (τὸ, ἀραβ. *καμπούλ*, ἀποδοχή, παραδοχή πάντοτε μὲ τὸ ρ. *κάνω*). *Κάνω καμπούλι, παραδέχομαι: δὲν τὸ κάνει καμπούλι πὼς δὰ μᾶς τὸ δώσει*. Ρ. *καμπουλίζομαι, κάνω καμπούλι, παραδέχομαι: δὲν τὸ καμπουλίστηκε*. 307-200.
- κανάκι** (τὸ, πληθ. *κανάκια*). α) Χάδια. β) Χαϊδευτικὰ ἐπαινετικὰ λόγια. 9-3, 223-80. Ρ. *κανακίζω, χαϊδεύω*, 30-4, 33-47, 60-250. Ἡ μετοχή *κανακαμένος, χαϊδεμένος*, πολὺ καλός. 32-27. (Ἐρωτ. σ. 569). Ἐπίρρ. *κανακαμένα*. (Βλ. Σημ. κεφ. 1, Α. Μ. 98). **Κανακολαιμούσα**, ἐκείνη πού ἔχει ὄμορφο λαιμό. (Κανάκι στὸ λαιμὸ εἶναι τὸ δευτέρου σαγόνι πού κάνουν οἱ παχιές. Οἱ γυναῖκες αὐτὲς στὸ γοῦστο τῶν χωρικῶν ἦσαν ὠραίες, *κανακολαιμούσες*). 184-3.
- καντηλιέρης** (ὁ). Κινητὸ οἰκιακὸ ἀντικείμενο, ὅπου κρεμοῦν τὸ λύχνο, λυχνοστάτης. Ἡ βάση του εἶναι καμωμένη ἀπὸ χοντρὸ ξύλο καὶ πάνω σ' αὐτὴ μὲ κατακόρυφη διεύθυνση στερεώνουν ἓνα σανίδι πλατὺ σὰν παλάμη, μὲ τρυπίτσες ἀπὸ πάνω ὡς κάτω κι ἀπ' αὐτὲς κρεμοῦν τὸ λύχνο. **Καντηλιερόποδας**, ἡ βάση τοῦ καντηλιέρη καί, μεταφ., τιποτένιος. 286-166.
- καντίζω**. (Μεταβ.) Πείθω: *δὲν μπορῶ νὰ τήνε καντίσω πὼς τῷ λέω τὴν ἀλήθεια*. (Ἀμεταβ.) Πείθομαι, παραδέχομαι.
- καντούνι** (τὸ, πληθ. *τὰ καντούνια*). Οἱ ἐξωτερικὲς γωνίες τῶν σπιτιῶν. 235-149.
- καπλοδέτης**. Ἐξάρτημα τοῦ σαμαριοῦ, πέτσινο λουρί πού περνᾷ κάτω ἀπὸ τὴν οὐρὰ τοῦ ζῶου γιὰ νὰ συγκρατήσῃ τὸ σαμάρι μαζὶ μὲ ἓνα ἄλλο πλατύτερο, τὴν *μπισθιά*, πού σφίγγει τὰ μεριά. Ἡ φρ. *μπισθιά καὶ καπλοδέτη* στὴ μαντινάδα ἔχει ἐξευτελιστικὴ σημασία. 290-222.
- καποτίνα** (ἦ). Μακρὺν παλτὸ ἀπὸ ἐγχώριο μάλλινο (ρασά) ἢ ἀπὸ μαλλιά πιεσμένα. Τὸ πιὸ κοντό, *καπότο* καὶ ἄλλιῶς *ρασίδι* ἢ *γαμπάς* (βλ. *γαμπάς*). 89-14.
- καρά** (ἦ). Καρδιά. 280-78.

- καρβουνισθιά** (ή). Ἐνθρακιά, ἀναμμένα κάρβουνα. 106-3 καὶ 4 καὶ 5 111-80. (Ἐρωτ. σ. 571).
- καρδαμπούκι** (τὸ). Πρήξιμο ἀπὸ δηλητηρίαση. Φρ.: *γίνομαι καρδαμπούκι, πρήζομαι*. 290-218.
- καρές** (δ). Τὸ χτένισμα τῶν μαλλιῶν πρὸς τὰ πάνω λίγο φουσκωτὰ ἀπὸ τὸ μέτωπο. 20-7, 21-20.
- καρνάδος** (ἐπίθ.). Ζωηρὸς κόκκινος. 14-5, 191-99, 227-38.
- καρτσοβάσταγο** (τὸ). Τὸ κορδόνι ποῦ δένουν τὶς κάλτσες, καλτσοδέτα. 150-357.
- καρτσόνι** (τὸ, πληθ. τὰ *καρτσόνια*). Κάλτσα.
- καρυδόκουπα** (ή). Ἡ φλούδα τοῦ καρυδιοῦ καὶ ἡ ξυλώδης καὶ ἡ χυμώδης (κατ' ἀναλογ. *ἀμυγδαλόκουπα*, ἡ φλούδα τοῦ ἀμυγδαλοῦ). 206-201, 288-184 καὶ 185.
- καρφίχτης** (δ). Καθρέφτης. 13-6, 288-183.
- κάσα** (ή, πληθ. οἱ *κάσες*). α) Κιβώτιο. β) Λίγδα, λέρα. 284-131, 292-245. Ρ. *κασῶ* καὶ *κασάζω* (μεταβ.), λερώνω, γεμίζω ἀπὸ κάσες κάτι: *ἐκάσασες τὰ πόδια σου*, (ἀμετάβ.) *κασῶ*, λερώνομαι, γεμίζω ἀπὸ κάσες: *ἐκάσασε ἡ κεφαλὴ μου*. Ἡ μετοχὴ *κασασμένος*, λιγδωμένος. **Κασοφιερνιά** καὶ **κασοφιερνού** (ή), **κασοφιέρνης** (δ), ἐκείνη ποῦ ἔχει λερωμένες φτέρνες. 295-39.
- Καστερνὸς** καὶ **Καστρινὸς** (ἐπίθ.). Ἡρακλειώτης. 266-242 ἕως 245. **Κάστρο**, τὸ Ἡράκλειο.
- καταλαλῶ**. Κατηγορῶ, συκοφαντῶ. 85-99. **Καταλαλιά** (ή), κατηγορία, συκοφαντία. **Καταλαλητής** (δ), **καταλαλήτρα** (ή), φιλοκατήγορος, συκοφάντης.
- καταλυῶ**. Καταστρέφω. 50-92, 99-4. (Ἐρωτ. σ. 572). **Καταλυτής** (δ), καταστρεφέας. **Πεισοκαταλυτής**, ἐκεῖνος ποῦ καταστρέφει εὐκολὰ τὰ ρούχα του ὅσο στερεὰ καὶ ἂν εἶναι.
- καταμουρά** (ή, πληθ. οἱ *καταμουρές*). Προσβολή, ὑβριστικὴ συμπεριφορὰ. 169-30. Ρ. *καταμουρίζω*, προσβάλλω μὲ λόγια.
- καταστένομαι** (ἀόρ. *ἐκατασιάθηκα*). α) Μένω κάπου ὀριστικά: *δὲν καταστένεται σ' ἕναν τόπο*. 140-213. β) Ἐτοιμάζομαι, ντύνομαι: *κατασταθήτε γὰρ πάμε στὸ χορὸ*. γ) Καταντῶ: *ποιὸς κατέχει πὼς δὰ κατασταθοῦμε!* **Καταστέματα** (τὰ), κατάντημα, χάλι. 152-379, 232-116. (Βλ. Σημ. κεφ. 13. Μ. 116).
- κατέχω** καὶ **γατέχω**. Βλ. *γατέχω*. (Ἐρωτ. σ. 575). **Κατεχάρης** (δ), **κατεχαροῦ** καὶ **κατεχαρά** (ή), πολύξερος. (Ἐρωτ. σ. 574).
- κατηγορῶ**. α) Μέμφομαι, λέω κακὰ γιὰ κάποιον. β) Στενοχωρῶ, ἀδυνατίζω: *ἐκατηγόρησέν το τὸ κορμί νου*, ἀδυνατίσει. 256-104. Τὸ παθητ. **κατηγοροῦμαι**, α) μοῦ λένε κακὰ, β) στενοχωριέμαι, ἀδυνατίζω: *πολλὰ κατηγορήθηκε, δὲν ἔχει γνωριμιά*. (Ἐρωτ. σ. 575).
- κάτης** (δ), **κάτα** (ή). Γάτος, γάτα. Μεγεθ **κάταρος**, θηλ. **κατάρα**, ὑποκορ. **κατσούλι** (τὸ). 281-95, 288-193 καὶ 194.
- κατίνα** (ή). Ράχη. 305-170.
- κατσαρά** (τὰ). Σγουρά μαλλιά, οἱ μπουκλίτσες ποῦ κατεβάζουν στὸ μέτωπο. 21-22, 74-26.
- κατσοπρινόφυλλα** (τὰ). α) Τὰ φύλλα μικροῦ ἀγριοπρίναρου. β) Τὰ φύλλα τοῦ πρίνου. 123-77.

- κατσόχερος καὶ κατσόχοιρος (δ). α) Ἐκανθόχοιρος. 277-30. β) Μικρὸ τυράκι χωρὶς τουπί. Τὸ περίσσευμα τῆς τυρίνης, ὕστερα ἀπὸ τὸ κάμωμα τῶν τυριῶν, τὸ κάνουν μικρὰ τυράκια χωρὶς τουπί, τὰ κατσοχεράκια: *κάμε μου δυὸ κατσοχεράκια γιὰ τὰ κοπέλια.*
- κατσῶ καὶ κατσαῶ. Δὲ μεγαλώνω ἀπὸ τὴν πολλὴν κακοπέραση ἢ ἀπὸ ἀρρώστια. Ἡ μετοχ. *κατσασμένος*. 300-109.
- κατωκὲ καὶ κατωκειά (ἐπίρρ.). Ἐκεῖ κάτω. 275-2.
- κατώφλιο (τὸ). Κατώφλιο.
- καυκησάρης (δ), καυκησαροῦ (ἦ). Ἐκεῖνος ποὺ καυχίεται, ἀλαζονικός. 280-76 (Ἐρωτ. σ. 575). *Καυκί* (τὸ), νεροκολόκυθο. Στὸν πληθ. *καυκιά*, μεταφ. καυχησολογίαι: *ὄλο καυκιά εἶσαι*. Ρ. *καυκοῦμαι*. 280-75. (Ἐρωτ. σ. 575).
- καφαλιτὶ (τὸ, τουρκ.). Τὸ πρόγεμα καὶ ἡ ὥρα τοῦ προγέματος. 162-31 καὶ 32.
- καφάς (δ, ἀραβ. *καφά*, κρανίον, κεφαλή). Σβέρκος. 25-13.
- καφέσα (τὰ, περσ. *καφές*, δικτυωτὸν παραθύρου). Καφάσια. 2-24, 64-305.
- καωμένα καὶ καμωμένα (μετοχ. τοῦ ρήμ. *καώνομαι* καὶ *καμώνομαι*, ὠριμάζω). Ὄριμα. 71-405 καὶ 406.
- καωμένα καὶ καμωμένα (μετοχ. τοῦ ρήμ. *κάμνω*). Κεῖνα ποὺ ἔχουν γίνοι: *καμωμένες ἔχω τὰ δουλειές.*
- κεδιά (ἦ). Βελονιά. 287-176.
- ἔκεια καὶ ἔκε (ἐπίρρ. τοπ.). Ἐκεῖ. (Βλ. καὶ *ἐκειά*).
- κειανά (οὐδέτ. δεικτ. ἄντων. σὲ πληθ., συνεπτυγμ. τύπος τοῦ *ἐκείνανά*). Ἐκεῖνα. 49-76. *Κεισά* (θηλ. δεικτ. ἄντων. σὲ πληθ., συνεπτυγμ. τύπος τοῦ *ἐκείνεσά*). Ἐκεῖνες. 293-9. *Κεινιά* (θηλ. δεικτ. ἄντων. σὲ ἐνικό, συνεπτυγμ. τύπος τοῦ *ἐκείνηνιά*), ἐκείνη. 25-13. *Κειονά* καὶ *κεινονά* (οὐδέτ. δεικτ. ἄντων. σὲ ἐνικό, συνεπτυγμ. τύπος τοῦ *ἐκείνονά*), ἐκεῖνο. (Βλ. καὶ *ἐκείνοσά*). 1-7 καὶ 8.
- κελεπίρι (τὸ, τουρκ. *κελεπίρ*, πρᾶγμα εὐκαιρίας). Κελεπούρι. 190-92, 288-182.
- κεντημαθιά. Κάψιμο, κέντρισμα.
- κεντώ. (Μεταβ.) α) Καίω πολὺ, ἀπανθρακώνω. 33-53, 94-16, 108-43 κ.τ.λ. β) Ἀγκυλώνω, κεντρίζω. 202-154. γ) Κάνω κεντήματα. 162-24. Στὴ σημασία αὕτῃ τὸ ν ἀκούεται χωριστὰ καὶ τὸ τ σὰν d (οὐσ. *κεδιά*). (Ἀμετάβ.) Καίομαι, ἀπανθρακώνομαι. 88-3, 105-1, 106-11, 107-17 κτλ. (Ἐρωτ. σ. 576).
- κερκέλι (τὸ). Κρίκος, ρόπτρο πόρτας. 304-161.
- κεφάλι (τὸ). α) Κεφάλαιο. 245-74. β) Κάθε κομμάτι τυρί.
- κιამέτι (τὸ ἀραβ. *κγιαμέτ*, Δευτέρα Παρουσία, σύγχυση, θόρυβος). α) Δευτέρα Παρουσία. 258-123. β) Σύγχυση, πάταγος.
- κιανείς, κιανέννας καὶ κιαιείς, θηλ. *κιαμιά*, οὐδ. *κιανένα* (γεν. *κιανενούς*). α) Οὐδείς. 2-16, 113-19. (Ἐρωτ. σ. 577). β) Κάποιος. 82-68, 114-37.
- κιαολιάς. Καθόλου. 226-26, 256-103. (Ἐρωτ. σ. 577).
- κιάρι (τὸ, περσ. *κιάρ*, ἐργασία, πράξη, κέρδος). Κέρδος. 233-132.
- κιάς. Καὶ ἄς. 17-12, 233-132.
- κιασές (δ, περσ. *κιασέ*, ποτήρι, τρυβλίο). Σκεῦος μαγειρικὸ ἀπὸ πάστα ἔχει σχῆμα μικροῦ ἀνεστραμμένου κολούρου κώνου.
- κικιρίκος (δ). Εἶδος χτενισιάς.
- κινάς (δ, τουρκ.). Καλλυντικὸ ποὺ βάφουν τὰ νύχια καὶ τὶς παλάμες. 266-245.
- κιρμίζος (δ, ἀπὸ τὸ τουρκ. *κιρμιζί*). Βαθὺς κόκκινος. 227-38.

- κισιμέτι (τό, ἀραβ. *κισιμέτι*, διαίρεση, διανομή, μοίρα). Κισιμέτ, τυχερό. 253-54.
- κιτρινοκολοκύθα (ή). Κίτρινη κολοκύθα. Μεταφ., παρατσούκλι στους πα-
χεις και χλωμούς. 284-133 και 134 και 135
- κλαδί (τό). α) Κλωνί. 12-5, 151-376. β) Γενικά όλοι οι θάμνοι και ειδικά
οι άγριες άμυγδαλιές: *πολλά κλαδιά έχω να κεντρίσω*, πολλές άγριες άμυ-
γδαλιές. 83-76, 165-73.
- κλιτός (επίθ.). Θλιμμένος, μελαγχολικός. 178-85. *Κλιτά* (επίρρ.), λυπημένα
142-237. (Έρωτ. σ. 579).
- κνισάρι (τό, πληθ. *κνισάρια*). Τα δαντελωτά λίπη που σκεπάζουν τα έντερα
και την κοιλιά (επίπλουν). 242-34.
- κοίτη (ή). Φωλιά, τό μέρος που κοιμούνται τα πουλιά. Ρ. *κοιτάσσω*
και *κοιτώ*, πηγαίνω να κουρνιάσω. 187-43, 193-27, 257-114. (Έρωτ.
σ. 580).
- κολάι (τό, τουρκ. *κολαϊ*, άνεση, εύκολία). Εύκολία. Φρ.: *με τό κολάι*, όταν
έρθουν βολικά, με την ύπομονή. 60-240.
- κολόνα (ή). Στήλη μαμαρίνη. Μεταφ., ύψηλώσωμη και ώραία γυναίκα.
12-12.
- κολυμπάδες (οί). Έλιές άλατισμένες σε άφθονη άλμυρα. 295-29.
- κόλυμπος (ό). Λάκκος γεμάτος νερό. 176-49. *Κολύμπαρος*, μεγάλος κό-
λυμπος.
- κολῶ. Κτυπῶ, δέρονω. 143-252, 266-239.
- κομπώτρα (ή). Ξεγελάστρα. 177-59. Ρ. *κομπώνω* και *ποκομπώνω*, δια-
φεύγω την προσοχή, άπατώ: *εποκόμπωσέ μας τ' άρνι κι ήφαιε τό δεντρό*.
(Έρωτ. σ. 581).
- κονάκι (τό τουρκ. *κονάκ*, μέγαρο, κατάλυμα). Οϊκημα, σπίτι: *να περάσεις*
άπό τό κονάκι μας να σε φιλέψωμε. Φρ.: *κάνω κονάκι*, μένω, περνῶ τη
νύχτα, κατοικῶ. 293-10 και 11. (Βλ. Σημ. κεφ. 17. Μ. 10).
- κονεύγω. (Μεταβ.) Φιλοξενῶ. (Άμετάβ.) Μένω κάπου για λίγον καιρό:
έκονέψαμε στο χάνι (πανδοχείο). 3-29.
- κοντεύγω. Βλ. *άκοντεύγω*.
- κοντζές (ό). Μπουμπούκι τριανταφυλλιᾶς. Μεταφ., έφηβος. 25-15 και 18.
- κοντό. Άραγε; 45-18 και 19, 50-98, 52-118, κλπ.
- κοντόδεμα (τό). Μικρό σκοινί για να δένουν τα ζῶα.
- κόντρα (ή). α) Οι πληγές που κάνει τό σαμάρι στη ράχη του ζῶου. 275-8.
β) Παλιά μόνιμη λέρα στο σώμα από πολυχρόνια άπλυσιά. Ρ. *κοντριῶ*,
α) κάνω πληγές στη ράχη από τό σαμάρι, β) λερώνομαι παρὰ πολύ.
- κοντύλια (τά). Μεταφ., τα χοντρά άχερα που αφήνουν τα ζῶα τρώγοντας
τα λεπτά: *πολλά κοντύλια αφήνει ο γάϊδαρος*.
- κοντυλιά (ή). α) Η γραμμή που γράφει κανείς με τό κοντύλι. 113-29.
β) Στη μουσική μιᾶ στροφή κρητικού μέλους που άπάνω σ' αὐτή τραγου-
δούνται οι μαντινάδες.
- [Η Κρητική μουσική έχει πολλές κοντυλιές, κι έγραψαν τέτοιες ο Καλογερίδης,
ο Ντεληβασίλης και άλλοι. Οι κοντυλιές του Καλογερίδη είναι ξακουσμένες. Κατά
τή γνώμη του μουσικού Γιάννη Ντεληβασίλη τό όνομα έχει την έξής άρχή: Σε
παλιά χρόνια μουσικό όργανο στην Κρήτη ήταν ο αὐλός (μαντούρα), φτιαγμένος
άπό καλάμι. Στο καλάμι τό άναμεταξύ στα γόνατα μέρος λέγεται *κόντυλας*.
Έτσι μιᾶ που ή μουσική των μαντινάδων έπαιζόταν πάνω στον κόντυλα πήρε
άπό κει τ' όνομα κοντυλιά].

- κόπανο** (τό). Κοντόχοντρο ξύλο με λαβή, μεγάλο όσο μιὰ μποτίλια. Μ' αὐτὸ χτυποῦν οἱ πλύστρες τὰ ρούχα πὸν πλένουν. 276-22 καὶ 23, 295-38. Φράσεις: *παίζω κόπανο, δίδω κόπανο*, δέρονω, *τρώγω κόπανο*, με δέρονουν, *ἤφραε κόπανο*, ἔφαγε ξύλο. Ρ. **κοπανίζω**, χτυπῶ, δέρονω.
- κοπέλα** (ἡ). Ὁμορφη γυναίκα ἢ κόρη: *χαρῶ τηρε κοπέλα πὸν εἶναι!* 7-87, 298-73. (Ἐρωτ. σ. 582).
- κοπέλι** (τό). Παιδί (ἀγόρι ἢ κορίτσι). 30-3, 75-35, 250-12. (Ἐρωτ. σ. 582).
- κοπελιά** (ἡ, πληθ. *οἱ κοπελιές*). Κορίτσι, παρθένα. 187-39. Ἐρωτ. σ. 583).
- κοπιάζω** (τὸ -πια προφέρεται με συνίζηση). Ἔρχομαι, ἀλλὰ καὶ πηγαίνω: *κόπια νὰ φάμε*, ἔλα, *κόπια στὸ καλό*, πήγαμε. 150-353, 195-45 καὶ 45_a (Ἐρωτ. σ. 583).
- κορνιῶ καὶ κορνιάζω**. Μουδιάζω. 208-229. Μετοχὴ **κορνιασμένος**.
- κόρφος**. α) Κόλπος. β) Στήθη. 4-45, 278-50.
- κοσάρι** (τό). Φλουρί. **Κόκκινο κοσάρι**, τὸ χρυσὸ φλουρί. 86-15.
[Τὰ χρυσὰ νομίσματα τὰ λένε κόκκινα οἱ πιδὸ παλιοὶ τῆς Α. Κρήτης: *ἐκατὸ κόκκινα λοῖγγάνια τοῦ μέτρησε καὶ τὸν ἐπῆρε ἢ ἔχει ἐκατὸ κόκκινα (ναπολεόνια)*].
- κογιουμουτζής** (ὁ, τουρκ. *κογιουμτζί*, χρυσοκόος). Ὁ χρυσοκόος. 21-12.
- κοζουλαίνομαι**. Τρελαίνομαι. **Κουζουλαίνω**, τρελαίνω. 16-4. **Κουζουλόσ** (ἐπίθ.), τρελός. 72-1, 76-51. **Κουζουλάδα** (ἡ), τρέλα.
- κουκαλιζώ**. Τρώγω ξεροὺς καρποὺς καὶ ἀκούγεται τὸ κράκ κράκ. 316-2. **Κουκαλιστός** (ρημ. ἐπίθ.), αὐτὸ πὸν κουκαλιζεται: *ἐφάγαμε κουκιὰ κουκαλιστά*.
- κουκί** (τό). α) Ὁ κύαμος. β) Κόκκος. 13-9, 88-10.
- κουλαντρίζω** (τουρκ. *κουλανμάκ*, μεταχειρίζομαι). α) Μεταχειρίζεσθαι, ἔχω στὴν ἐξουσία μου, ὑπομῶ. 47-45. β) Ἔχω ἀθέμιτες σχέσεις με μιὰ γυναίκα: *αὐτὴ τῆνε κουλαντρίζει ὁ τάδε*.
- κουλούρα** (ἡ). α) Ψωμί κριθαρένιο σὲ σχῆμα κύκλου. 314-7, 316-7. β) Οἱ πλεξίδες ὅταν τυλιχτοῦν στὸ κεφάλι: *κουλούρα ἔχει τὰ μαλλιά της*. 22-29. γ) Μεγάλος κύκλος: *ἤγραψε μιὰν κουλούρα*.
- κουμαντέρνω** (ἄορ. *ἐκουμάνταρα*). Διευθύνω, διοικῶ, ἐξουσιάζω. 176-47 καὶ 48. Ἐπίθ. **κουμανταδόρος**, **κουμανταδόρισσα**, διευθυντής. Οὐσ. **κουμάντο** (τό), διοίκηση, ἐξουσία, σχέδιο, ἀπόφαση: *ἄνε κουμάντο τί θὰ κάνομε σήμερα*.
- κουμπές** (ὁ, ἄραβ. *κουμπέ*, θόλος). Τροῦλος. **Κουμπελί(δικος)**, κείνος πὸν ἔχει τὸ σχῆμα τρούλου, θολωτός. 190-85.
- κουνενός** (ὁ). α) Κουμάρι, πῆλινο κανατάκι. 229-72, 316-5). β) Τὰ ροβίθια πὸν χρησιμεύουν γιὰ νὰ βγεῖ τὸ προζύμι τῶν φτάζυμων: *ἐβγήκε ὁ κουνενός*, φούσκωσαν τὰ ροβίθια, ἔτοιμα γιὰ προζύμι. (Ἀλέθουν στὸ χειρόμυλο ροβίθια καὶ τὰ βάζουν με ζεστὸ νερὸ σ' ἓνα κουμάρι, αὐτὸς εἶν' ὁ κουνενός. Ἀμα φουσκώσουν τὰ ροβίθια εἶναι βγαρμένος ὁ κουνενός, καὶ μ' αὐτὰ ζυμώνουν τὸ προζύμι τῶν φτάζυμων).
- κουντούρα** (ἡ). Ἡ οὐρά τοῦ κρητ. χοροῦ ἢ στοίχου ἀνθρώπων. 314-7, 316-18. **Κούντουρος** (ὁ), **κουντούρα** καὶ **κούντουρη** (ἡ), ἐκεῖνος πὸν δὲν ἔχει οὐρά: *κούντουρος πετεινός*, *κουντούρα ὄρνιθα*. Ρ. **κουντουρίζω**, κόβω τὴν οὐρά. Μεταφ., κόβω τὴ φόρα στὴν κουβέντα. (Ἐρωτ. σ. 586).
- κούπα** (ἡ). α) Ποτήρι. **Νερόκούπα**, ποτήρι τοῦ νεροῦ. **Κρασόκούπα**, ποτήρι τοῦ κρασιοῦ κτλ. 10-14, 191-103 καὶ 104. β) Τὰ φλούδια τῶν ξηρῶν καρπῶν: *βάλε κοῦπες σὴ φωνιά*.

κουράδι (τό). Κοπάδι. 276-16. (Ἐρωτ. σ. 587).
 κουρούλα (ἡ). Κάθε φυτὸ ἀμπέλι. 283-117 καὶ 118, 307-204.
 κουρούπα (ἡ). Πιθαρόπουλο. 281-87. Σὲ μερικὰ χωριά λένε τὴ στάμνα
 κουρούπα. **Κουρούπι** (τό), μικρὸ δοχεῖο ὅμοιο μὲ πιθάρι. 73-11.
 κουτάλα (ἡ). α) Μεγάλου κουτάλι πού βγάζουν τὸ φαγητὸ ἀπὸ τὸ τσουκάλι.
 β) Ὁμοπλάτη. 164-63.
 κουτελάρος (ὁ), κουτελού (ἡ). Ἐκεῖνος πού ἔχει μεγάλο κούτελο. 304-164.
 κουτσολαήνα (ἡ). Λαγήνη μὲ σπασμένα χεῖλη ἢ ἀφτιά (χερούλια). 298-73.
 κρασοκουρούπα (ἡ). Πιθαρόπουλο γιὰ κρασί. Μεταφ., ὁ μπεκρῆς. 277-29.
 κρεμανταλιὰ καὶ κρεμαντολιά (ἡ). Πολλοὶ καρποὶ δεμένοι μαζί: *μιὰ
 κρεμανταλιὰ μῆλα*. 305-175.
 κριάς (τό). Κρέας. 234-143.
 κριγιός (ὁ). Κριός. **Κριγιαροκεφαλή**, κεφαλὴ κριοῦ. 270-298.
 κριθοπιτοπούλι (τό). Πίτα ἀπὸ κριθῖνο ἀλεύρι ψημένη στὸ τηγάνι. 296-43.
 κρουστάλλι καὶ κρούσταλλο (τό). α) Κρούσταλλο. 1-4. β) Τὸ πολὺ κρύο,
 πάχος: *κρούσταλλο γενῆκαν τὰ πόδια μου*. Ρ. **κρουσταλλιῶ**, παγῶνω,
 γίνομαι σὰν κρούσταλλο.
 κρυγιότη (ἡ, πληθ. *κρυγιότητες*). α) Τὸ κρύο. 46-39. β) Ρευματισμός: *κρυ-
 γιότητες τότε πειράζοννε* (οἱ ρευματισμοὶ λέγονται καὶ *κρυγορέματα*). Ἐπίθ.
κρυγιός, κρύος (Ἐρωτ. σ. 591).
 κυβερνώ. α) Διευθύνω: *δὲν τότε κυβερνᾷ τὸ μυαλό νου*. β) Ἐλεῶ: *πήγαινε
 νὰ κυβερνήσεις τὸ διακονίᾳρη, δίνω καλὸ σύζυγο* (λέγεται μόνο γιὰ τὸ Θεό:
 ὁ Θεὸς νὰ μὲ κυβερνήσει). 175-29, Τὸ μέσ. **κυβερνοῦμαι**, οἰκονομοῦμαι,
 βρίσκω καλὸ σύζυγο. (Ἐρωτ. σ. 591).
 κυπαρισσόβιτσα (ἡ). Ραβδί ἀπὸ κυπαρίσσι. Μεταφ., λεπτοκαμωμένη καὶ
 λυγρὴ κοπέλα. 10-7.
 κύπερη (ἡ). Τὸ φυτὸ κύπερος ἢ στρογγυλόρριζος. Μυρίζει ὄραϊα καὶ φυ-
 τρώνει στὰ λιβάδια. Τῆ μεταχειρίζονται νὰ δένουν τὰ ξηρὰ σύκα. 16-1.
 κύρης (ὁ, γεν. τοῦ κυροῦ). Πατέρας. 46-29, 47-51, 59-226 κτλ. (Ἐρωτ. σ. 592).
 κωλόπανο (τό). Τὰ πανιά πού τυλίγουν τὰ μωρά. Μεταφ., πρόστυχος. 283-125.]

Λ

λαβὴ καὶ λαβωμαθιά (ἡ). Πληγή: *μεγάλῃ λαβῇ ἤνοιξε*. Μετοχ. **λαβωμένος**,
 πληγωμένος καὶ ρ. **λαβώνω**, πληγώνω. 118-2, 145-287. (Ἐρωτ. σ. 593).
λαγονάρης (ὁ), **λαγοναρά** (ἡ). Καλὸς κυνηγετικὸς σκύλος, λαγοκυνηγάρης.
 77-67, 250-20.
λαδοκουρούπα (ἡ). Πιθαρόπουλο πού βάζουν τὸ λάδι. Μεταφ., γρουσου-
 ζης, πρόστυχος. 291-227.
λαδοστάκα (ἡ). Πολὺ ἀραιὴ ζύμη, σὰ χυλός, ψημένη μὲ λάδι στὸ τηγάνι,
 συνηθισμένο φαγὶ τῶν φτωχῶν, ἄλλιως **μπαζίνα**, **σούγλι**. 306-182.
λαζάνια (τά). Εἶδος μακαρόνια. Γνωμικά:
*«Μακαρούνια καὶ τυρὶ
 τρώει ὁ γέρος καὶ μπορεῖ».*
*«Μακαρούνη καὶ λαζάνι
 χάφου το μωρὸ Καζάνη».*

[Ἐνοίγουν φύλλο μὲ ζύμη, κατόπιν τὴν κόβουν κομματάκια τρίγωνα ἢ τε-
 τράγωνα καὶ ἢ τ' ἀφήνουν ἔτσι ἢ τὰ τυλίγουν μὲ τὸ ἀδράχτι καὶ τὰ κάνουν σὰ

μικρά χωνιά. Τὰ βράζουν ἔπειτα σὲ νερὸ καὶ τὰ πασπαλίζουν μὲ τυρί. Τέτοια ἔκαναν ἄλλοτε πολλὰ τὴν τυρινὴ ἀποκριά. Στὰ τραγούδια τῆς ἀποκριᾶς ἔλεγαν :

«Ὁ Λαζανάς ψυχομαχεῖ κι ὁ Μακαρούνης κλαίει,
κι ὁ Κρόμμυδος σουρσουραδεῖ ὥστὸ νὰ βγεῖ σὴν τάβλα»].

λαιμὸς τσιτσίνια (ὁ). Περιδέραιο ἀπὸ φλουριά. 20-4.

λακκουδοπήγουνη (ἡ). Αὐτὴ ποὺ κάνει λακκάκι στὸ πηγούνι. 7-89, 253-61. (Βλ. Σημ. κεφ. 1. Α. Μ. 89).

λαλά (ἡ). Γιαγιά. (Ἐρωτ. σ. 594). 235-153.

λάλαδα (τὰ). α) Τὰ κρεάτινα κρόσσια ποὺ κρέμονται στὸ λαιμὸ τῶν αἰγοπροβάτων. β) Προεξέχοντα μέρη τοῦ στάχυ τῆς βρώμης. 292-246.

λαλῶ. α) Μιλῶ: *ἐγὼ ποὺ δὲ μιλῶ καὶ δὲ λalῶ δὰ πάρω τὸ γαμπρό*, β) ὀδηγῶ τὰ ζῶα: *ἔναν κουράδι ὀζὰ λαλεῖ*, γ) στή φρ.: *ἔτσά δὰ τὰ λalῶ*, ἔτσι θὰ συμπεριφερόμαι. 301-115. (Ἐρωτ. σ. 594).

λαμπαδογεμισμένη (μετοχ.). Μὲ μπῶι σὰ λαμπάδα. 36-97.

λαντουρῶ. Καταβρέχω, ραντίζω: *λαντούρησε τὴν αὐλή*. 110-72. **Λαντουριστὸ ψωμί**, κριθινο παξιμάδι ποτισμένο μὲ νερὸ καὶ ἀλειμμένο μὲ λάδι καὶ ἄλατι, συνηθισμένη τροφὴ τῶν φτωχῶν.

λεγέني (τὸ). Λεκάνα, εἰδικὰ ἡ λεκάνα τῶν κουρέων. 79-18.

λείπομαι (ἀόρ. *ἔλείφτηκα*). Στεροῦμαι, δὲν ἔχω. Φρ.: *λίγον τὸ λείφτηκε*, παρὰ λίγο. 295-37. (Ἐρωτ. σ. 596).

λειψίδια (τὰ). Καλλυντικά. 19-2.

λεκανίδα (ἡ). Πήλινη λεκάνα, ἀλλιῶς *μοσόρα*, χρήσιμη γιὰ νὰ τρῶνε ἀπὸ μέσα πολλοὶ μαζί φαί. 316-5.

λέρι (τὸ, ὑποκορ. τὸ *λεράκι*, πληθ. τὰ *λέρια*, τὰ *λεράκια*). Μικρὸ κουδούνι. 250-18.

λιανοκάματος καὶ λιανοκάμωτος (ἐπίθ.). Λεπτοκαμωμένος. 269-286.

λιανομπότονα (τὰ). Περιδέραια ἀπὸ πολὺ μικρὲς χάντρες χρυσῆς ἢ ἀσημένιες. 19-3.

λιανός (ἐπίθ.). Ἄδύνατος, λεπτός. 62-284.

λιανοχοχλιός (ὁ). Λεπτὸς σάλιαγκος. 294-23, 295-26.

[Οἱ χοχλοὶ (σάλιαγκοι) εἶνε τριῶν εἰδῶν: χοντροί, λιανοὶ καὶ μπαμποῦρες ἢ παπαδιές, ἔξὸν ἀπὸ τοὺς γδυμοχοχλιούς (γυμνοσάλιαγκους). Χοντροὶ εἶναι οἱ μεγάλοι μὲ σκληρὸ ὄστρακο καὶ μὲ τὸ πλατὺ στόμιο, λιανοὶ οἱ μικροὶ μὲ σκληρὸ ὄστρακο καὶ μικρὸ στόμιο καὶ μπαμποῦρες οἱ μικροὶ, μὲ καφὲ εὐκόλοθραυστο ὄστρακο].

λιγαίνω (ἀμεταβ. καὶ μεταβ., ἀόρ. *ἔλιγανα*). Ὀλιγοστεύω, ἐλαττώνω καὶ ἐλαττώνομαι. 82-67, 107-24, 120-27. (Ἐρωτ. σ. 596).

λιγοῦ (ἐπίρρ.). Πάντοτε μαζί μὲ τὸ ἀπό: *ἀπὸ λιγοῦ*, λίγα λίγα, ἀπὸ λίγο. 19-3.

λιγώνομαι. Λιποθυμῶ. 2-22, 12-14. (Ἐρωτ. σ. 597).

λίκι (τὸ). Τὸ κοτσάνι τῶν καρπῶν. 47-49. (Βλ. Σημ. κεφ. 5. Β'. Μ. 49).

λιμνιώνας (ὁ). Λιμάνι. 37-109. (Ἐρωτ. σ. 598).

λιναροβγάσματα (τὰ). Ἡ ἐποχὴ ποὺ θερίζουν τὸ λινάρι καὶ ἡ σχετικὴ ἐργασία. 304-155.

λιομαυρίζω. Φαίνομαι μαῦρος σὰν ἐλιά, γίνομαι μαῦρος ἀπὸ τὸν ἥλιο. 30-4. **Διόμαυρος** (ἐπίθ.), μαῦρος σὰν ἐλιά. 30-2 καὶ 3 κτλ.

λιπαριά (ἡ). Νοστιμιὰ. 219-22. Τὸ ἐπίθ. **λιπαρός** καὶ **λιπαρός**, νόστιμος. Ρ. **λιπαρώνω**, νοστιμεύω.

λουβία (ἡ). Λέπρα. 158-3 καὶ 4. **Λουβιάρης**, ὁ λεπρός. 158-7 καὶ 9. Ρ. **λουβιῶ**, γίνομαι λεπρός.

λουποχώνομαι. Κρύβομαι. 281-81 και 82.
 λούρα (τά). Γεωργικά: σιδερένια εξαρτήματα του ζυγοῦ. 22-29.
 λούτα (ή). Ὁ θηλυκὸς χοῖρος, πού ἔχει πιὰ γεννήσει. 277-29, 281-87,
 285-151 και 152.
 λόχη (ή). Μεγάλη ζέστη και ἀνυπόφορη, κουφόβραση. 94-20, 109-46,
 250-14. (Ἐρωτ. σ 600).
 λυγένιος (ἐπίθ.). Ὁ καμωμένος ἀπὸ λυγαριά.
 λύτρα (ή). Τὰ χρήματα πού παίρνει κανεὶς ξενοκλώθοντας. 294-19.
 λὼ πως. Μοῦ φαίνεται πὼς... νομίζω πὼς... 193-15, 300-104.

Μ

μαγάρι. Μακάρι. 230-76. (Ἐρωτ. σ. 601).
 μακροκοντυλάτος (ἐπίθ.). Ἐκεῖνος πού ἔχει μακροὺς κοντύλους (κόντυλας,
 τὸ μεταξὺ δύο γονάτων μέρος μερικῶν βλαστῶν). (Βλ. κοντυλιά). 26-27.
 μακρομούρης (ὀ), μακρομούρα (ή). Ὁ μακρομούσουδος: χοῖρος μακρο-
 μούρης. 269-286.
 Μαλεβύζι (τὸ). Ἐπαρχία τοῦ νομοῦ Ἡρακλείου κρασοπαραγωγός. 18-10.
 μάλι (τὸ, ἀραβ. μάλ, κτήμα, περιουσία). Περιουσία, βίος, πρᾶματεια. 252-44.
 μάλλα (ή, ὑποκορ. μαλλάκι). Εἶδος πορτοκαλί. 216-62.
 μανίζω. Θυμῶνω. 167-3, 253-52. Ἡ μετοχ. **μανισμένος**, θυμωμένος.
 178-79. (Ἐρωτ. σ. 606). **Μανισάρης** (ὀ), **μανισαροῦ** και **μανισαρά** (ή),
 ἐκεῖνος πού θυμῶνει εὐκολα, θυμώδης, εὐέξαπτος. **Μάνια** (ή), θυμός.
 μαντέμι (τὸ, ἀραβ. μάντεν, μέταλλο, μεταλλεῖο). Σκληρὸ σιδηρομετάλλευμα.
 μαντινάδα και μαντινιαδά (ή). Κρητικὸ δίστιχο. 302-131, 312-7 και 8.
 μαράζι (τὸ, ἀραβ. μαράζ, ἀσθένεια). Καημός, ἀνίατη ἀρρώστια. 106-3, 287-
 178. Ρ. **μαραζώνω**.
 μαργαριταρομέρτζανα (τά). Μαργαριτάρι και μερτζάνι. 20-4. (Βλ. μερτζάνι).
 μαργιολεμένος (μετοχ.) Πονηρός, ὑστερόβουλος. Τὸ ἐπίρρ. **μαργιολεμένα**.
 68-360 και 361. Τὸ οὖσ. **μαργιολιά**, ἡ πανουργία, ἡ ἀπάτη. (Ἐρωτ. σ.
 637). Τὸ ἐπίθ. **μαργιόλος**, πονηρός, ἀπατεώνας. Παροιμ.: «Ὁ μαργιόλος
 τοῦ μαργιόλου φουσκῶντ' ἄντερα τοῦ πούλιε».
 μαργώνω. α) Παγώνω. 70-400, 74-33. β) Χάνω τὴ μεγάλη ἐπιθυμία πού
 εἶχα γιὰ κάτι, ψυχραίνομαι: ἤθελα ν' ἀγοράσω ἄν κεισὸν τὸ μούλαρι, μὰ
 σὰ μούπαγε πὼς εἶναι ταινιάρικο ἐμάργωσα. Ἡ μετοχὴ **μαργωμένος**, ξε-
 παγιασμένος, και τὸ οὖσ. **μαργωσά** (ή), ἡ παγωνιά. **Μαργωτίδες** και **μαρ-
 γωτίρες**, χιονίστρες. (Ἐρωτ. σ. 607).
 μαρουβάς (ὀ). Παλιὸ κρασί. 18-10. Ρ. **μαρουβίζω**, παλιώνω λίγο και γί-
 νομαι καλύτερο. Λέγεται γιὰ μερικά ζεστά φαγητὰ διὰν τὰ ἀφήνουν νὰ
 κορῶσουν λίγο, νὰ πιουσὺν τὴ σάλτσα των: ἄφησε τὸ φαῖ νὰ μαρουβίσει.
 μασέλα (ή). Σιαγόνα. **Πανωμάσελο** και **κατωμάσελο**, ἡ ἀπάνω και ἡ κάτω
 σιαγόνα. Φρ.: **ἐβουλίσανε οἱ μασέλες του**, ἀδυνάτισε. 256-97.
 ματζαδούρα (ή). Φάτνη. 278-48. (Βλ. Σημ. κεφ. 16. Μ. 48). **Ματζαδουρό-
 ξυλο**, τὸ ξύλινο καμπυλωτὸ χεῖλος τῆς κτιστῆς φάτνης. Μεταφ. (παρατσ.),
 καμπούρης.
 ματζόρος (ὀ). Ὄνομα ἄρσ. σκύλου. (Ἄλλα ὀνόματα σκύλων: **πετούσα**, **καρ-
 τόνης**, **καράλης**, **γαργιωμένη**, **χανούμη**, **χελιδόνι**). 305-172.

- ματσιπέτι (τό). Τὸ ἀκρόστεγο. 185-23, 281-83.
μαυράραχος (ἐπίθ.). Μὲ μαύρες ἀράχνες, ἔρημος. Τὸ λένε καὶ γιὰ κατάρα. 264-219.
μαυρομάνικος (ἐπίθ.). Μὲ μαύρη λαβή: *μαχαίρι μαυρομάνικο*. 93-9, 242-36.
μαυροτσικάλο (τό). Μαῦρο τσικάλι. Μεταφ., ὑβριστικά, οἱ πολὺ μελαχροinoί. 285-154.
μαχειρολαβή (ἦ). Πληγὴ ἀπὸ μαχαίρι. 152-381.
μάχη (ἦ). Ἐχθρα: *μεγάλη μάχη μούχει*. 258-127. Ρ. *μάχομαι*, με αἰτιατ., ἔχθρευομαι: *μάχεται με* (Ἐρωτ. σ. 608).
μεγάλα (ἐπίρρ.). Δυνατά. 309-7.
μεζάρι (τό, ἀραβ. *μεζάρ*, τάφος). Τάφος. 171-23.
μεντέτι (ἀραβ. *μεντέτ*, βροθία). Φρ.: *πέφτω μεντέτι*, παρακαλῶ νὰ με βοηθήσει.
μεντίλι (τό). Μαντίλι. 17-8, 18-13, 123-80.
μερά (ἦ). Μεριά, μέρος. 315-9, 316-18 κ.τ.λ.
μεραμέτι καὶ μεραμέτισμα (τό, ἀραβ. *μερεμεμέτ*). Ἐπιδιόρθωση, ἐπανόρθωση. 258-124. Ρ. *μεραμετίζω*: *μεραμέτισε τὸν τοῖχο μου*.
μεροῦ-νυχτοῦ (ἐπίρρ.). Μέρα καὶ νύχτα. 120-38, 126-7.
μερτζανάχειλη (ἦ). Αὐτὴ πού ἔχει χεῖλη κόκκινα σὰ μερτζάνι (κοράλι). 67-350, 184-2 καὶ 3. *Μερτζανοβαμμένος* (ἐπίθ.), βαμμένος σὰ μερτζάνι. 17-4.
μερτζάνι (τό, ἀραβ. *μερτζάν*, κοράλι). Κοράλι.
μεσακός (ἐπίθ.). Μεσαῖος. 314-6.
μεσκεμές (ὄ, ἀραβ. *μονχακεμέ*, δίκη). Δικαστήριο. 38-120.
μεσκίνης (ὄ, ἀραβ. *μισκίν*, πτωχός, ἄθλιος, λεπρός). Λεπρός. 158-8, 206-204. *Μεσκινιά*, λεπροκομεῖο. 159-12, 206-206. Ρ. *μεσκινιῶ*. Κατάρες: «Ἔ! πὸν νὰ μεσκινιάσεις!» «Ἔ πὸν νὰ σὲ δῶ μεσκίνη!»
μεταδένω. Λύνω καὶ δένω πιὸ πέρα ζῶο δεμένο κάπου γιὰ νὰ βόσκει. 275-4 καὶ 5, 281-94.
μεταλλίκι (τό). Τούρκικο νόμισμα. Σήμερο λένε ἀκόμη μερικοὶ παλιοὶ τὶς πεντάρες μεταλλίκια. 305-171.
μετανέβη (ἀόρ. τοῦ ρ. *μετανεβαίνω*). Ἐφοῦ κατέβηκε ἀνέβηκε πάλι. 5-55.
μεταξαριό (τό). Μεταξοσκούληκα. 304-155.
μεταξοσύρνω. (Μεταβ.) Παίρνω κάτι ἀπὸ τὴ θέση του καὶ τὸ βάζω πιὸ πέρα, μετακινῶ: *μεταξέσυρνε τὸ σταμνὶ νὰ δῶ ἴντά ἔχει ἀπὸ κάτω*. (Ἄμεταβ.) Μετακινεῖμαι καὶ ἀλλάζω θέση: *μεταξέσυρνε, κατοριζέτικο, μὴ σὲ κάψει ὁ ἥλιος*.
μετόχι (τό). Ἀγρόκτημα με σπιτάκι: *ἐχάλασε τὸ μετόχι μας, στὸ μετόχι δὰ πὰ μαζώνομεν ἀμύγδαλα*. 22-2, 115-55, 174-21, 297-61. (Ἐρωτ. σ. 612).
[Μετόχια λέγονται καὶ τὰ κτήματα τῶν μοναστηριῶν: «τὸ μετόχι τ' Ἁγίου Τάφου». Στὴν ἐπαρχία Μεραμβέλλου ὑπάρχουν ὀλόκληρες περιοχὲς πού λέγονται μετόχια. Κάθε μετόχι ἔχει 10-20 σπῖτια ἢ καὶ παραπάνω. Στὰ μετόχια αὐτὰ ἔχουν κτήματα καὶ πολλοὶ ἀπὸ τοὺς κατοίκους τῶν χωριῶν. Κεῖνοι πού μένουν πάντα στὰ μετόχια λέγονται *μετοχάρηδες* (ὄ *μετοχάρης*, ἢ *μετοχαροῦ*). Οἱ μετοχάρηδες θεωροῦνται λιγώτερο πολιτισμένοι ἀπὸ τοὺς χωρικοὺς.
Ἐπισημαίνεται ὅτι ὁ *μετοχάρης* ἔχει τὸ δικαίωμα νὰ πωρῆται τὸ μετόχι, νὰ τὸν πάρει ὁ διάολος ἔναντι κοριταί τόχει].
μιαολιά. Λιγάκι. 16-6 καὶ 7, 159-17, 206-203, 230-87.

- μίστατο** (τό). Μέτρο χωρητικότητας για τὰ ὑγρά. Χωρεῖ ὄχι τὴ δέκα ὀκάδες. 191-101 καὶ 102, 277-26.
- μιτάτο** (τό). Στάνη. 305-172. **Μιτατογουρούνα**, ἡ γουρούνα πὺν τρέφουν στὶς στάνες. Γίνεται πολὺ παχιά. Μεταφ. (ὑβρ.), οἱ πολὺ παχιὲς γυναῖκες.
- μοίρα** (ἡ). α) Ἡ τύχη. 173-3 καὶ 5 κτλ. β) Μεγάλῃ λωρίδα εὐφορο χωράφι: ἔχουν μιὰ μοίρα ἐλιὲς πὺν βγάνει τέσσερεις χιλ. ὀκάδες λάδι. Ρ. **μοιράζω, μοιρασχόρος** (ὁ), πληθ. **οἱ μοιρασχόροι**, αὐτὸς πὺν κληρονομᾷ μὲ ἄλλους μαζί μιὰν περιουσία. **Μοιρασχοριά** (ἡ), τὸ μερίδιο πὺν παίρνει κάθε μοιρασχόρος. (Ἐρωτ. σ. 615).
- μονιταρίζω** καὶ **μονιάζω**. α) Ἐνταμώνω, συναναστρέφομαι. 188-55. (Ἐρωτ. σ. 617). β) Βάζω μαζί δυὸ πράματα: **μονιτάρισε τὰ παλιὰ κονιά** μὲ τὰ καινούργια. **Μονιτάρισμα**, συνένωση, ἀντάμωση. **Μονιταριστός**, μαζεμένος. 167-92. (Ἐρωτ. σ. 617).
- μονομεριάζω** (μεταβ.). Βάζω σὲ ἓνα μέρος ὅλα τὰ πράματα. Σ' αὐτὴ τὴ σημασία συνηθέστερο εἶναι τὸ **μονοπαντίζω** (ἀμεταβ.), μαζεύομαι σὲ ἓνα ὀρισμένο μέρος. 132-85.
- μοτσέρνω** (ἀόρ. **ἐμότσαρα**). Προσβάλλω μὲ παρατηρήσεις. 288-184. **Μοτσαδούρα** (ἡ), προσβολὴ μὲ παρατηρήσεις.
- μουδὲ μουδέ**. Μηδέ. 13-7, 137, 160. (Ἐρωτ. σ. 619).
- μουζάκι** (τό, πληθ. τὰ **μουζάκια**). Τὸ μέρος τοῦ σιβανιοῦ πὺν σκεπάζει τὴ ράχη τοῦ ποδιοῦ καὶ τὰ δάχτυλα. 289-205, 300-106. Τὸ μέρος τοῦ σιβανιοῦ πὺν σκεπάζει τὶς γάμπες λέγεται **καλάμι**.
- μουζουδιά** (ἡ). Ἡ μουντζούρα ἀπὸ μαῦρο χρῶμα. Μεταφ., ντροπὴ, ἐξευτελισμός. 243-48.
- μουζούρι** (τό). Μέτρο χωρητικότητας γιὰ ξηροὺς καρποὺς καὶ γεννήματα, (ἀμύγδαλα, καρύδια, σιτάρι, κριθάρι κ.τ.λ.). Ἐνάλογα μὲ τὸν καρπὸ πὺν βάζουν στὸ μουζούρι, εἶναι καὶ τὸ βάρος του, π.χ. τὰ ἀμύγδαλα πὺν χωροῦν σ' ἓνα μουζούρι ἂν εἶναι ἀθάλια (ἀφράτα) ζυγίζουν ἑννέα ὀκάδες, ἂν ὄχι, δώδεκα. Τὸ ἴδιο γίνεται καὶ μὲ τὰ γεννήματα. Τὸ μουζούρι διαιρεῖται σὲ δυὸ πινάκια, κάθε πινάκι σὲ δυὸ πρατικά, κάθε πρατικό σὲ δυὸ ἀξάγια. (Βλ. **πρατικό** καὶ **ἀξία**).
- μουράτι** (τό, ἀραβ. **μουράτ**, θέληση, σχέδιο). Ἐπιθυμία. 327.
- μουρέλο** (τό, πληθ. τὰ **μουρέλα**). Μικρὴ ἐλιά, νεαρὴ ἐλιά. 61-257, 263-206.
- μούρη** (ἡ). α) Στόμα: **ἄνοιξε τὴ μούρη σὺν νὰ σοῦ βάλω τὸ φαί**. 56-192. (Βλ. Σημ. κεφ. 5. Β'. Μ. 192). β) Πρόσωπο. 18-5, 21-22 κλπ. (Ἐρωτ. σ. 619). Ρ. **μουρώνω**, σκύφτω τὸ πρόσωπο χαμηλά: **μούρωσε στὴ γούρνα νὰ πιεῖς νερό**.
- μουστρί** (τό). Τὸ μουσούδι τῶν ζώων καὶ προπάντων τοῦ χοίρου. 316-3.
- μούτε-μούτε**. Μήτε. 17-12, 77-66, 110-69.
- μπαγίδα** (ἡ). Παγίδα. 170-3.
- μπαμπανιά** (ἡ). α) Τὸ φυτὸ πὺν κάνει τὸ μπαμπάκι. β) Τὸ μέρος πὺν σπέρνουν τὸ μπαμπάκι. 9-113.
- μπὰ νὰ** καὶ **μὴ μπὰ νὰ**, καὶ **μπάς**. Μήπως. 114-44, 125-108.
- μπαινάμικος** (ἐπίθ.). Πολυπαιεμένος. 288-183.
- μπαλωθιά** (ἡ). Πυροβολισμός, τουφεκιά. 48-63, 200-115, 307-203. Ρ. **μπαλοτέρνω** (ἀόρ. **ἐμπαλόταρα**), τουφεκίζω. 307-203.

- μπασουμάς** (δ, τουρκ. *μπασμάς*). Τὸ τσίτι 284-127.
- μπασιτίζω**. Ξεπερνῶ (ὑπερτερῶ), εἶμαι καλύτερος. 36-91.
- μπαταλεύγω**. (Μεταβ.) Κάνω ἀχρηστο κάτι. (Ἀμετάβ.) Ἀχρηστεύομαι. 197-81, 252-39.
- μπεγεντιζῶ** (τουρκ. *μπεγιενμέκ*). Μ' ἀρέσει πολύ, καταδέχομαι κάτι. 234-140.
- μπεγίρι** (τὸ, τουρκ. *μπεγκήρ*). Ἄλογο. 67-348.
- μπελί** (τουρκ. *μπελλού*, γνωστός). Φρ.: *εἶναι μπελί*, εἶναι φανερό, φαίνεται. 273-339.
- μπελονιά** (ἡ). Τὸ κομμάτι ἢ κλωστή ποὺ περνοῦν στὴ βελόνα ὅταν ράβουν. 232-117. Ρ. **μπελονιάζω**, περνῶ τὴν κλωστή στὴ βελόνα, ἢ ἄλλα πράματα στὴν κλωστή. 301-124.
- μπένα** (ἡ). Πένα 14 8, 281-93. **Μπενάτος** (ἐπίθ.), λεπτὸς σὰν πένα: *μπενάτα δαχτύλια*.
- μπεντένι** (τὸ) Τεῖχος. 262-181. Μεταφ. πολὺ γερὸς, δυνατὸς σὲ ὄλα: *δὲ φοβάται αὐτὸς ἔξοδα, γιατί εἶναι μπεντένι*.
- μπερμπάτι** (περσ. *μπερμπάτ*, καταστραυμένος). Κακὸ χάλι. Φρ.: *γίνομαι μπερμπάτι*, λερώνομαι, ἔρχομαι σὲ ἀσχημο χάλι. *Κάνω μπερμπάτι*, λερώνω, φέρνω σὲ ἀσχημο χάλι. 289-207.
- μπερντές** (δ). Κουρτίνα, παραπέτασμα. 65-320.
- μπερτσές** (δ). Χαίτη, πολλὰ μαλλιά ποὺ πέφτουν πίσω στὸ λαιμό. 25-13.
- μπέτης** (δ). Θώρακας, τὰ στήθια τῶν γυναικῶν. 90-1.
- μπίμπαχης** (δ, τουρκ. *μπίν - μπασή*, στρατ. βαθμός). Χιλίαρχος. 64-306.
- μπομπός** (δ). Εἶδος χτενισιάς. Φουσκάνουν πολὺ τὰ μαλλιά ἀπὸ τὸ μέτωπο. 22-24.
- μπονέντες** (δ). Δυτικὸς ἄνεμος. 13-3.
- μποτονιά** (ἡ, πληθ. *μποτονιές*). Δηχτικά λόγια, πεισματικά λόγια. 143-256.
- μπουμπούλης** (δ), **μπουμπούλα** (ἡ). Μικροκαμωμένος καὶ νόστιμος. 296-43, 303-151.
- μπουρμπούρι** ἢ **μπουργούρι** (τὸ). Σιτάρι βρασμένο καὶ ξηραμένο στὸν ἥλιο καὶ κατόπιν ἀλεσμένο στὸ χειρόμυλο.
[Οἱ χωρικοὶ προτιμοῦν τὸ μπουρμπούρι καὶ τὸ χόντρο στὴ θέση τοῦ ρυζιοῦ. Χοντραλεσμένο σιτάρι στὸ χειρόμυλο εἶναι ὁ χόντρος. Ὅταν βράσουν πρῶτα τὸ σιτάρι, τὸ ξηράνουν στὸν ἥλιο καὶ κατόπιν τ' ἀλέσουν, τότε εἶναι μπουρμπούρι. Τὸ ψήνουν στὸ ζουμί τοῦ κρέατος σὰ σούπα ἢ σὰν πιλάφι. Ἐπίσης τὸ ψήνουν μὲ ντομάτες καὶ μὲ σαλιάγκους, κάνουν ντολμάδες ἢ σπαναζοπίλαφο καὶ λαχανοπίλαφο]. Οἱ παπάδες κάνουν τὰ κόλυβα μπουρμπούρι.
- μπουρμπουροκουταλιά** (ἡ). Μιά κουταλιά μπουρμπούρι. 267-256.
- μπροσδάχτυλα** (τὰ). Οἱ ἄκρες τῶν δαχτύλων. 315-6.
- μυζηθρόπιτα** (ἡ). Μικρὴ πίτα γεμάτη μυζήθρα ψημένη στὸ τηγάνι μὲ λάδι ἢ μὲ βούτυρο. 306-180 καὶ 181.
- μυριοχαίρομαι**. Ἀπολαμβάνω, χαίρω παρὰ πολὺ, θαυμάζω. 21-21.
- μυρθιά** (ἡ). Μυρτιά. 15-17 καὶ 18.
- μύσσω**. Κάνω μ! μ! μ! ἀπὸ πόνο ἢ ἀπὸ στενοχώρια. 306-189. (Ἐρωτ. σ. 623).
- μύτος** καὶ **μύταρος** (δ, μεγεθ). Μεγάλη μύτη. 277-34. **Μυτάρος** (δ), **μυταρού** (ἡ), αὐτὸς ποὺ ἔχει μεγάλη μύτη.

N

- ναζιλής** (ὁ, τουρκ. *nazilî*, κομψευόμενος, χαριεντιζόμενος), **ναζιλίνα** (ἡ). Ναζιάρης. Ἄλλιως **ναζιλιδικός** καὶ **ναζιλιδικός**. 30-12.
- ναλέτι** (τὸ). Μεγαλύτερη βλαστήμια ἀπὸ τὸ ἀνάθεμα. 10-20. (Βλ. Σημ. κεφ. 1. Β'. Μ. 20).
- νάμι** (τὸ, περσ. *nām*, ὄνομα, φήμη, κλέος.). Φήμη. 2-18.
- νασαέτι** (τὸ, τουρκ. *nasaiyat*). Συμβουλή. 57-205. Φρ.: *ἐπῆρε τὸ νασαέτι ντου*, βγήκε ἀπὸ τὸν ἴσιο δρόμο, δὲν ἔχει διορθωμό.
- νάτο** (τὸ). Νεῦμα. 32-36. (Ἐρωτ. σ. 623).
- νεόθια** (τὰ) καὶ **νεότες** (οἱ). Νιάτα. 254-73.
- νισάφι** (τὸ, ἀραβ. *nisāf*, δικαιοσύνη, μετριότητα, ἐπιείκεια). Ἔλεος. Φρ.: *κάνω νισάφι*, σπλαχνίζομαι. 38-117.
- νόημα** (τὸ). α) Νεῦμα. 51-103. β) Ἀντίληψη: *δὲν παίρνει ὀγλήγορα νόημα*, δὲ νιώθει εὐκολά. **Νοητερός** (ἐπίθ.), ἔξυπνος.
- νοδιά** (ἡ) Νότιος ἄνεμος:
*Καιρὸ σοῦ κάνει καὶ λιχνᾶς, ἐδὲ καιρὸς ἀπού ἴναι,
μὰ δὰ γυρίσει καὶ νοδιά καὶ δὰ τὰ ξαναποῦμε.*
- νούρι** (τὸ, ἀραβ. *nūr*, φῶς, λάμψη). Φῶς, τὸ πολὺ ὥραιο, τὸ λαμπρὸ πράμα. 2-20, 5-58, 251-32.
- ἴνους** καὶ **ἔνούς** (γενικὴ τοῦ *ἔνας*). (Ἐρωτ. σ. 627).
- νταβᾶς** (ὁ, ἀραβ. *ntabā*, δίκη). Δίκη. 174-24, 212-4. **Νταβατζής** (ὁ, τουρκ. *ntabatçı*, ἐνάγων), **νταβατζίνα** (ἡ), μνηστὴς, ἀντίδικος, 61-263, 170-10. Ρ. **νταβαδοσύρομαι**.
- νταγιαντίζω** καὶ **νταγιαντῶ** (τουρκ. *ntagiyanmak*, στηρίζομαι, ἀντέχω, διαρκῶ). Ὑπομένω, ἀντέχω, διαρκῶ. 107-17, 108-35 καὶ 36.
- ντάκος** (ὁ). Κρίθινα ἢ καὶ σίτινα παξιμάδια. 294-18.
- νταλντίζω**. Στενοχωρῶ ὑπερβολικά. 254-74.
- νταμουλάς** (ὁ, τουρκ. *ntamplā*, ἀποπληξία). Ἀποπληξία. 243-48.
- ντανάς** (ὁ, τουρκ. *ntanā*, μῦσχος). Νεαρὸς ταῦρος. 317-10.
- ντανταλοβύζα** (ἡ). Αὐτὴ πού ἔχει κρεμαστὰ βυζιά. 276-24.
- νταντούλα** (ἡ). Πτυχή, ζαρωματιά. **Νταντουλιασμένος** (μετοχ.), ζαρωμένος, χαλαρός. 273-339. Ρ. **νταντουλιάζω**.
- ντελγκανής** (ὁ, τουρκ. *ntelî-kanlı*, νέος). Ἀνύπαντρος νέος, ἔφηβος. 250-18.
- ντελής** (ὁ, τουρκ. *ntelî*, τρελός). Λεβέντης.
- ντελίριο** (τὸ). Μανία, τρέλα. 73-15. (Βλ. Σημ. κεφ. 5. Γ'. Μ. 15).
- ντελόγο**. Ἀμέσως. 46-38, 78-81, 90-1. κτλ.
- ντεμενάς** (ὁ, ἀραβ. *ntemnā*, προσκύνηση, χαιρετισμός). Ὑπόκλιση, χαιρετισμός. 90-1.
- ντερμιτζής** (ὁ, τουρκ. *ntermiczi*, σιδεράς). Ὁ σιδεράς. 106-3. **Ντερμιτζίδικο**, σιδεράδικο.
- ντερσανάς** (ὁ, περσ. *ntersanā*, ναύσταθμος). Καραβοστάσι. 35-79.
- ντέρτι** (τὸ, περσ. *ntert*, λύπη, μέριμνα). Μεράκια, ἀρρώστια, λύπη. **Ντερδιασμένος** (μετοχ.), μερακισμένος. **Ντερτιλής** (ὁ), **ντερτιλίνα** (ἡ), αὐτὸς πού ἔχει ντέρτι.
- ντήρηση** καὶ **ἐντήρηση** (ἡ). Φόβος, δισταγμός. Ρ. **ντηροῦμαι**, διστάζω, φοβοῦμαι. 259-141 καὶ 143. (Ἐρωτ. σ. 627).

ντιβάνι (τό, ἄραβ. *ντιβάν*, συμβούλιο, ἀκροατήριο, τουρκικὴ κυβέρνησις, στὸ Σουλτανικὸ καθεστῶς). α) Ἀνατολίτικος καναπὲς. β) Κυβέρνησις μόνο στὴ μαντινάδα. 38-120.

ντιγεντιζῶ καὶ **ντιγενερίζω** (τουρκ. *ντιγυλεμέκ*, ἀκούω). Ἀκροάζομαι, καταλαβαίνω. 92-33.

ντοάς (δ, ἄραβ. *ντουά*, παράκλησις, εὐχή). Δέησις, εὐχή. 113-24 καὶ 25.

ντουκιάνι (τὸ ἄραβ. *ντουκιάν*, ἐργαστήριον). Καφενεῖο, μαγαζί. **Ντουκιαντζής** (δ, τουρκ. *ντουκιαντζή*, ἐργαστασιάρχης). Καφετζής, καταστηματάρχης.

ντουμάνι (τὸ, τουρκ. *ντουμάν*, δμίχλη, καπνός). Πυκνὸς καπνός: *ἤφεν τὴ φωνιὰ κι ἐγίνηκεν ἕνα ντουμάνι τὸ σπίτι*. 250-14. **Ντουμάνι** (ἐπίρρ.), ἀδιάκοπα, γρήγορα: *τρῶει αὐτὸς ντουμάνι!*

ντουχιουμάνης (δ), **ντουχιουμάνισσα** (ἡ, περσ. *ντουσμέν*, ἐχθρός). Ἐχθρός. 106-10, 171-23.

ντουχιουντιζῶ (τουρκ. *ντουσουνμέκ*, σκέπτομαι). Σκέπτομαι, συλλογίζομαι. 152-5. **Ντουχιουλμές** (δ), συλλογισμός.

ντροέτα (ἐπίρρ.). Κατ' εὐθειαν, ἴσια. 78-3, 226-13, 254-77.

ντρουβάς (δ, τουρκ. *τορμπά*, σάκκος). Ντροβάς. 297-68.

Ξ

Ξαθοκοντσουλιά (ἡ). Κουτσουλιά με χροῦμα καφέ, μυρίζει πολὺ καὶ πιὸ ἄσχημα ἀπὸ τὶς ἄλλες. 284-138.

Ξαθός (δ). Ξανθός. 16-26, 20-2 καὶ 3 κτλ. (Ἐρωτ. σ. 628).

Ξαιματώνω. α) Ματώνω 64-306. β) Μεταφ. με τὴν ἄρνησι, δὲν ξαιματώνω, δὲν δίδω, εἶμαι τσιγκούνης: *δὲν τὴν ξαιματώνει τὴ δεκάρα ἂν τοῦ βάνεις τὸ μαχαίρι στὸ λαιμό*.

Ξαμώνω. α) Σημαδεύω, ὑπολογίζω: *στραβὰ ξαμώνεις καὶ δὲ δὰ σκοιῶσεις τὸ λαγό*. 141-222, 305-174. β) Κάνω μπρόβα, μετρώ: *πάω σισῆ μοδίστρας νὰ μοῦ ξαμῶσει τὸ φυστάνι*. (Ἐρωτ. σ. 629).

Ξαναγιαγέρνω (ἀόρ. *ἐξαναγιαγίρα*). Ἐπιστρέφω (βλ. *γιαγέρνω*). 225-4. (Ἐρωτ. σ. 629).

Ξαναζυάζω. Ξαναζυγίζω. 178-75.

Ξανάστρουφα καὶ **ἄξανάστρουφα** (ἐπίρρ.). Ἀνάποδα. (Ἐρωτ. σ. 631).

Ξανασυβάζω. Πείθω ξανά. 108-34.

Ξανοίγω. α) Κοιτάζω, παρατηρῶ. 2-16, 3-26, 4-50, 10-18, 11-25, 24-2 κτλ. β) Προσπαθῶ: *Ξανοίγω νὰ τελειῶσω τὴ δουλειά μου κι ἀπόκειας δὰ ρθῶ*. γ) Φροντίζω, περιποιῶμαι: *ἐγὼ ξανοίγω τοὶ γονέους μου, λέγεται καὶ ποξανοίγω*. (Ἐρωτ. σ. 631). **Ξάνοισμα** (τὸ), κοίταγμα, βλέμμα 39-140.

Ξαρματώνω. Ἀφοπλίζω. 261-179. (Ἐρωτ. σ. 632).

Ξαρρωστώ. Γαίνω. **Ξαρρωστικὸ** (ἐπίρρ.), τὸ πράμα ποὺ δίδουν στὸν ἄρρωστο καὶ τὸν ἀναρρωθόντα νὰ φάγει. (Ἐρωτ. σ. 632). Συνήθως γιὰ ξαρρωστικὸ μεταχειρίζονται τὴν Ἀ. Κρήτη τὸ κυδῶνι.

Ἀγάπη μου ξυνόρογοδο, ξαρρωστικὸ κυδῶνι,

Ὅλον τὸν κόσμον ξαρρωστικεῖς κι ἐμένα θανατώνεις.

Ξά σου (ὅπως λέγει ὁ Ξανθουδίδης εἶναι τὸ *ἐξουσά σου, ἐξά σου, ξά σου*) εἶναι τὴν ἐξουσίαν σου νὰ κάμεις ὅτι θέλεις. 225-11. (Ἐρωτ. σ. 397 καὶ 632).

- ξεκαυκαλώνω.** Σπάζω την κεφαλή κάποιου; *ἤπαιξε μιὰν πετρὰ καὶ τὸν ξεκαυκαλώσε.* Μέσ. **ξεκαυκαλώνομαι.**
- ξεκουκουνίζω.** Τρώγω κόκκους βγάζοντας τὸ φλούδι, ροκανίζω. 191-105.
- ξεματίζω.** Ἀφαιρῶ τὸ μάτι τοῦ κουκιοῦ (μάτι εἶναι ἡ χρωματιστὴ γραμμὴ τοῦ κουκιοῦ). 304-154.
- ξενομπάτης** (ὁ), **ξενομπάτισσα** (ἡ), ἄλλιῶς **ξενομπασάρης** (ὁ), **ξενομπασαρά** καὶ **ξενομπασαρού** (ἡ). Αὐτὸς ποὺ ἦρθε ἀπὸ ξένον τόπο. 259-136 καὶ 137.
- ξεπαρᾶλῶ.** α) **Ξηλώνω.** 302-129. β) (Μεταφ.) Λέω κάτι ποὺ ὡς τώρα ἀπόφευγα νὰ τὸ πῶ: *ἓνα ἓνα ἤρχιξε νὰ μᾶς τὰ ξεπαρᾶλεῖ.*
- ξεπασουλίζω.** Προσπαθῶ νὰ ξεκολλήσω, νὰ βγάλω κάτι ἀπὸ κάπου ἢ μετὸ νύχι μου, ἢ μετὸ ξύλο: *ξεπασουλίζει τὴ μύτη ντου τὸ σιχαμένο, ξεπασουλίζω τὸ λύχνο. Ξεπασουλιστήρι* (τὸ), τὸ ἀντικείμενο ποὺ μειωχρῆσιζόμεθα γιὰ νὰ ξεπασουλίζομε. Μεταφ. (παρατσούκλι), ἀδύνατος πολὺ καὶ μικρόσωμος. 316-1.
- ξεπετῶ.** Λέγεται γιὰ τὰ μάτια, ὅταν κινεῖται τὸ βλέφαρο γρήγορα γρήγορα καὶ νευρικά: *τὸ μάτι μου ξεπετᾶ.* 67-343.
[Πιστεῖουν πὸς ὅταν ξεπετᾶ τὸ μάτι κανενός, βλέπει ἄνθρωπον, ποὺ εἶχε πολὺν καιρὸ νὰ τὸν δεῖ].
- ξερό** (τὸ, πληθ. τὰ ξερά). α) Μεταφ., μόνο στὸν ἐνικό, τὸ κρανίον, τὸ κεφάλι: *τὸ ξερό σου θέλει σπάσιμο.* β) (ἐνικ. καὶ πληθ.). Κνήμη: *ἤπαιξέ μου μιὰ στὸ ξερό κι ἐξεράθηκα ἀπὸ τὸν πόνο.* 305-176.
- ξεροκοκκινίζω.** Κοκκινίζω γιὰ μιὰ στιγμή εἴτε ἀπὸ ντροπὴ εἴτε ἀπὸ ἄλλη ἀφορμὴ. 279-52 (βλ. Σημ. κεφ. 16. Μ. 52).
- ξεροτρούχαλος** (ὁ), καὶ **ξεροτρούχαλο** (τὸ). Τοῖχος χτισμένος μόνο με πέτρες, χωρὶς λάσπη καὶ ἀσβέστη, ξερολιθιά. 42-22.
- ξεσφαίνω** (ἄορ. *ἐξέσφαλα*). Λησημονῶ. (Ἐρωτ. σ. 636).
- ξετελεεύω.** Τελειώνω. 263-203. (Ἐρωτ. σ. 636).
- ξετρέχω.** Ἐπιδιώκω, καταδιώκω: *ἐκεῖ δὲ τότε ξετρέχω ἴσαμε νάχει τὸ μάτι μου νερό.* 179-103. (Ἐρωτ. σ. 636).
- ξετρουμίζω.** Τρομάζω πολὺ, γίνομαι σὰν τρελὸς ἀπὸ φόβο. **Ξετρουμισμένος,** πολὺ φοβισμένος, τρελός. (Ἐρωτ. σ. 636).
- ξετσιτώνω** (μεταβ. καὶ ἀμετάβ.). Τεντώνω, τεντώνομαι. 305-179: *ἐξεσίτωσα καὶ δὲ με χωρεῖ τὸ τρίσποδο* (ξύλινο κρεβάτι).
- ξεφτυλίζω.** Τραβῶ τὸ φυτίλι τοῦ λύχνου πρὸ ἔξω καὶ ἀφαιρῶ τὸ καρβουνιασμένο γιὰ νὰ φωτίζει πρὸ πολὺ. 65-313 καὶ 314.
- ξεχουρδίζω.** Χαλῶ τὰ ταχτοποιημένα πράγματα καὶ τὰ κάνω ἄνω κάτω. Μετοχ. **ξεχουρδισμένος,** ξεμαλλιασμένος, ἀταχτοποιήτος. 244-60.
- ξομένω** (ἄορ. *ἐξόμενα*). Διανουχτερεύω κάπου. 64-312.
- ξωμονάστηρο** (τὸ). Ἐξωκκλήσι. 265-227.

Ο

- ὀγιά** (προθ.). Για. 200-115. (Ἐρωτ. σ. 640).
- ὀζό** (τὸ, πληθ. τὰ ὀζά). Ζῶο. (Ἐρωτ. σ. 640).
- ὀλόπλουμος** καὶ **ὀλοπλουμιστος** (ἐπίθ.). Ὁ γεμάτος **πλουμιὰ** (σχέδια κεντητά, ζωγραφιστά, σταμπαρισμένα ἢ σκαλιστά). 7-87.
- ὄνομή σου** (*ὄνομής του, τους, μας, σας* κλπ.). Μὲ τὴν πρόθεση γιὰ μπροστὰ σημαίνει γιὰ χατίρι σου, γιὰ σένα: *γιὰ ὄνομή σου.* 9-5, 10-11, 225-5.

όντε και ὄντέν (ἀλλίως *όντο* και *όντόν*, χρον. σύνδ.). Ὅτε. 3-37 και 38 και 39, 4-40 και 41, 14-2 κλπ. (Ἐρωτ. σ. 644).
 ὄντε και ὄντεν (χρον. σύνδ.). Ὅσακις. 31-22, 32-30.
 ὀπροθές (ἐπίρω. χρον.). Προχτές. 231-100. Ἄντιπροθες, τὴν προπροχτε-
 σινὴ ἡμέρα. (Ἐρωτ. σ. 644).
 ὀρά (ἦ). Οὐρά. 290-217, 305-176. Παροιμ.: «Ὁλο τὸ βοῦι φάγαμε και
 στὴν ὀρά ἐποσταθήκαμε». Τὸ λὲν ὅταν πρὸς τὸ τέλος τῆς βαρεθοῦν κάποια
 ἐργασία.
 ὄρια (πληθ. τοῦ ἄορι, ὄρια και ἄορια). Ὅρη. 114-30, 202-155.
 ὄρτσα. α) (Ναυτικὸς ὄρος) Ἐνάτια στὸν καιρό. 70-399 (βλ. Σημ. κεφ. 5.
 Β'. Μ. 399). β) (Παρακελευσματικὸ μόριο) Ἐμπρός. 77-71.
 ὄτυνα. Ὅταν θά. 9-1, 40-142, 52-125, 75-43.
 ὄφου! (και ὡς θανασιατικὸ και ὡς σχελιαστικὸ). Ἄχ! 9-6, 115-46.
 ὄψές (ἐπίρω. χρον.). Ἐχτές. 18-5, 75-42, 95-30, 150-357. (Ἐρωτ. σ. 647).
 ὄψές-ἀργάς και ὄψάργας και ὄψαργάς (ἐπίρω. χρον.). Χτές βράδυ. 278-
 49, 290-220, και 222, 297-63. (Ἐρωτ. 647).

Π

πά. Κομμένος τύπος τοῦ ρ. πάω πᾶς πάει κλπ.: ἄς πᾶ φέρω νερό. 57-200
 και 202, 58-221, 127-9. (Ἐρωτ. σ. 647).
 πάθουδα (τά). Μεταχειρισμένες στάχτες τῆς μπουγάδας. 285-143.
 παιγνίδια (τά). Ἐξὸν ἀπὸ τὴν κοινὴ σημασία σημαίνει και μουσικὰ ὄρ-
 γανα. 142-233. Παιγνιδάτορας (δ, πληθ. παιγνιδατόροι). Ὅργανοπαίκτης.
 (Ἐρωτ. σ. 648).
 παιγνιδομάτης (δ), παιγνιδομάτα (ἦ). Αὐτὸς ποῦ ἔχει παιγνιδιάρικα μά-
 τια. 44-2.
 παιγνιώτης (δ). Σκοπευτῆς. 200-115.
 παιδωμὴ και παίδα (ἦ). Βάσανα, τιμωρία, παιδεμός. 160-25, 227-40.
 (Ἐρωτ. σ. 648).
 παλάμη (ἦ). α) Φτυᾶρι. β) Ἡ παλάμη τῶν χειρῶν (τὴν παλάμη τῶν χ. τὴ
 μεταχειρίζονται γιὰ μέτρο: πόσες παλάμες εἶναι πλατύ;—μὴν παλάμη και
 δυὸ δαχτύλια). 277-28. (βλ. Σημ. κεφ. 16. Μ. 28).
 πάντης και πάντημος (σύνδ. ἐρωτ). Μήπως, σάμπως. (Ἐρωτ. σ. 650).
 παντήχνω (ἄορ. ἐπάντηξα). Συναντῶ. 28-4, 285-151 και 152, 300-109,
 305-177. (Ἐρωτ. σ. 650).
 παντονιέρνω (ἄορ. ἐπαντόνιαρα και ἐπαντονιάρισα). Ἐγκαταλείπω. 213-25.
 παντῶ. Προσέχω τὰ ζῶα νὰ μὴν κάμουν ζημιὰ και τὰ διώχνω ἀπ' αὐτῆ:
 Πάντα τὰ βοῦγια νὰ μὴ φάνε τὸ ἀμυγδαλιές. 276-16, 297-64.
 παντώνω (ἄορ. ἐπάντωσα, σὲ μερικὰ χωρὶα ἐπάντωκα). Καταντῶ. 138-179.
 παπούδια (τά). Φαγητὸ καμωμένο ἀπὸ διάφορα ὄσπρια (κουκιά, ρεβίθια,
 παποῦλες) και σιτάρι, βρασμένα μαζί χωρὶς λάδι. 307-207.
 [Τὰ παπούδια τὰ ψήνουν τὴν Καθαρὴ Δευτέρα και τὴν παραμονὴ τῶν Φώτων
 ἦ και ἄλλες νηστήσιμες ἡμέρες. Τὰ παπούδια τῆς παραμονῆς τῶν Φώτων λέ-
 γονται παλικάρια. Μ' αὐτὰ ταῖζουν τὴν ἡμέρα ἐκείνη τὰ βῶδια τους, και γιὰ νὰ
 δυναμώσουν και ἀπὸ εὐγνωμοσύνη. Ρίχνουν και στὰ δάματά τους γιὰ νὰ φάνε
 τ' ἀγριόπουλα και τὰ ἄλλα μικρὰ ζῶα λέγοντας: «Φάτε ἔρχη και πουλιά, νὰ συ-
 χωρᾶτε τοῦ ζευγαῖ»].

παραβολή (ἦ). Οἱ ἀκροχωραφιές ποῦ δὲν τις πιάνει τ' ἄλέτρι, ἐπίσης και

- τὸ χωράφι πὸν εἶναι κοντὰ στὴ ρίζα τῶν δέντρων καὶ δὲν τὸ πιάνει τ' ἀ-
λέτρι. 293-2 καὶ 3. **Παραβολή!**, ἐπιφ. παρακελ. πὸν λέει ὁ γεωργὸς
στὰ βώδια ὅταν θέλει νὰ κάμουν παραβολὴ καὶ νὰ γυρίσουν: **Πα-
ραβολὴ μικρό!** Ρ. **παραβολιάζω**: α) Περνῶ τ' ἀλέτρι κοντὰ ἀπὸ τὴν
παραβολή. β) Πηγαίνω τὰ ζῶα στὶς ἀκροχωραφιές καὶ τρῶν τὰ χόρτα:
ἀτὰ πὸν παραβολιάζεις δὰ μοῦ ταῖσεις τὸ σπαρμένο. (*Ἐρωτ. σ. 651).
- παρακεντές** (δ, τουρκ. *περακεντέ*. Ὁ μικροπωλητής, ἢ παλαιοπώλης). Μι-
κρό, τιποτένιο πράμα. Μεταφ., ἄνθρωπος ἀνάξιος λόγου. 28-5.
- παραλοῖζω**. Τρελαίνομαι. 25-25, 37-106, 99-3. **Παραλοῖσμός** (δ), τρέλα,
ἀνοησία. (*Ἐρωτ. σ. 653).
- παραπετρά** (ἦ). Ὑπαινιγμός. 54-149. (*Ἐρωτ. σ. 654). (Βλ. Σημ. κεφ. 5.
Β'. Μ. 149). Ρ. **παραπετρίζω**, κάνω ὑπαινιγμούς: *ἐπαραπέτρισά τση το
γῶ, μὰ δὲν τὸ κατάλαβε*.
- παρτέρνω** καὶ **πατέρνω** (ἀόρ. *ἐπάριτρα* καὶ *ἐπαρτίρισα*). Ὑποφέρω, βασι-
νίζομαι. 84-96, 93-14, 272-324.
- πάρτη** (ἦ). Μεριδίο. 51-106. **Παρτσύρνω**, παίρνω τὸ μέρος κάποιου, τὸν
ὑπερασπίζομαι.
- πασαεῖς** καὶ **πασανεῖς** (θηλ. *πασαμά*, οὐδ. *πασαένα*, γεν. *πασανούς*). Κα-
θένας. 42-20. (*Ἐρωτ. σ. 657).
- πάσχω** καὶ **πασκίζω** (ἀόρ. *ἐπάσκισα*). Προσπαθῶ. 104-79, 128-33, 129-49,
175-41 καὶ 42. (*Ἐρωτ. σ. 657).
- πάσο** (τὸ, πληθ. *τὰ πάσα*). Καμώματα, νάζια: *πολλὰ πάσα κάνει*. 17-12.
- πασπατεύω**. Ψηλαφῶ, ψάχνω, ζητῶ νὰ βρῶ κάτι: *πασπάτεψε ἀτὲ στὸ
ράφι νὰ βρεῖς τὰ σπύρια*. (*Ἐρωτ. σ. 657). **Πασπατούλης** (δ), **πασπατούλα**
(ἦ), αὐτὸς πὸν περπατεῖ σὰ φοβισμένος, σὰν κάτι νὰ ψάχνει νὰ βρεῖ.
- πατάσσω** (ἀόρ. *ἐπάταξα*). Πειράζω, ἐνοχλῶ. 47-52. **Πατασμός** (δ), πειρα-
χτούλης, διάβολος: *ἔ, τὸν πατασμό ἦτα μούκαμε! Ὁ πατασμός δὲν τὴν
ἀφήνει ἦσυχη, νηματὰ τylene (κεντρίζει) γιατί εἶναι μεγάλη σκόλη*. 326-90.
- πατουμαχιά** καὶ **πατουχιά** (ἦ). Ὅσο μέρος πατεῖ τὸ πέλμα, πατημασιά.
59-225. **Πατούχα** (ἦ), τὸ πέλμα, παρατσούκλι. **Πατούχας**, αὐτὸς πὸν ἔχει
μεγάλα πέλματα χωρὶς τὴ συνηθισμένη θολωτὴ καμπύλη.
- παχιάς** (δ, τουρκ. *πασά*, τίτλος τῶν μεγιστάνων καὶ ἀνωτέρων ὑπαλλήλων
τοῦ τουρκ. κράτους, ὑπουργός, διοικητής). Πασσάς, νομάρχης. 2-22, 25-
15, 301-122. **Παχιαλίκι** (τὸ), πασσαλίκι.
- πεδοῦλι** (τὸ). α) Κομμάτι πετσί πὸν μπαίνει μάλωμα στὰ παπούτσια.
β) Τὸ δέρμα τοῦ χοιρινοῦ κρέατος: *ἀπὸ τὸ χερνὸ μ' ἀρέσει τὸ πεδοῦλι*.
Πεδουλοδακανιάρης (δ), αὐτὸς πὸν δαγκώνει τὰ πετσιά. 296-46.
[Στὴν Ἄν. Κρήτη οἱ μπαλωματῆδες ἔβαζαν τὰ πεδοῦλια στὸ νερὸ γιὰ νὰ μα-
λακώσουν καὶ κατόπιν, γιὰ νὰ τεντώσουν, τὰ τραβοῦσαν μὲ τὰ δόντια τους].
- πεζούλα** (ἦ). Πετροχίτιστο κρεβάτι, κρεβάτι. 301-121.
- πελούρι** (ἀραβ. *μιλλούρ*, κρύσταλλο). Κρύσταλλο. 31-26.
- περαζόμενος** καὶ **περαζούμενος** (ἐπιθ). Περασμένος. 186-33 (*Ἐρωτ. σ. 661).
- περασάρης** καὶ **περασάρικος** (δ), **περασαροῦ** καὶ **περασαρά** (ἦ). Περα-
στικός. 259-135.
- περατζούνι** καὶ **παρατζούνι** (τὸ). Μικρὴ ἀγκυνάρα, τὸ κεφάλι τῆς. 293-4,
31-26.
- περάτης** (δ). α) Διαβάτης. 29-13, 56-192. β) Τὸ σίδερο πὸν βάζουν στὴν
πόρτα γιὰ νὰ στερεώνει, σύρτης: *βάλε τὸν περάτη μὴν ἀνοίξει ὁ ἀέρας*

τήν πόρτα. Ρ. **περατώνω**, βάζω τὸν περάτη: *περάτωσε τὴν πόρτα νὰ κοιμηθοῦμε. Περατωμένος* (μετοχ.), κλεισμένος μετὰ περάτη, καλοκλεισμένος. **περγελῶ** (ἀόρ. *ἐπεργέλαξα*). Κοροϊδεύω. 270-294, 288-183.

περίττα. Πρὸ πάντων. 223-69, 255-90, 298-80.

πεταλιά (ἡ). α) Τὸ χτύπημα τοῦ πετάλου στὸν ἀργαλειό. β) Τὸ ποδοβολητὸ τῶν πεταλωμένων ζώων. 305-167. **Πέταλο** (τὸ), α) τὸ ξύλινο πλῆκτρο τοῦ ἀργαλειοῦ, ποῦ χτυποῦν μ² αὐτὸ τὸ πανὶ ὅταν ὑφαίνουν, 73-4, β) τὸ πέταλο τῶν ζώων. (Ἐρωτ. σ. 665), γ) ἡ ἐπιγονατίδα: *ἐχτύπησα στὸ πέταλο τοῦ γονάτου μου κι ἐπόμενα ξερῆ*, δ) τὸ χοντρὸ δέριμα ποῦ γίνεται στὰ κότσια καὶ στὰ γόνατα ὅταν πολυδουλεύουν, ῥόζοι: *ἀπὸ τοὶ πολλές μετάνοιες ἤκαμε πέταλα στὰ γόνατα καὶ στὰ κότσια*.

πετεινός (ὁ). α) Κόκορας. 279-64, 281-83, 286-159, 305-178. β) Τὸ σπερματοζωάριο ποῦ βρίσκεται μέσα στὸ ἀβγό. (Ἔοια τὰ ἀβγά δὲν ἔχουν πετεινό, μόνο ὅσα γεννήθηκαν ὕστερα ἀπὸ τὸ καπόνιασμα (συνουσία) τῆς κότας: *ἡ πουλάδα ποῦ μούδωκε δὲν ἔχει πετεινό καὶ δὲ δὰ τὸ ξεπουλιάσει ἢ κλωσσού*, δηλ. δὲν ἔχει σπερματοζωάριο). γ) Τὸ στρουφίσμα τοῦ νήματος (ὅταν κλώθουν ἢ ὑφαίνουν, ἂν διπλώσει λίγο τὸ νῆμα καὶ στρουφίσει λέγουν πὼς κάνει πετεινούς). δ) Εἶδος χόρτο. ε) Ἐπικρουστήρας τοῦ τουφεκιοῦ.

πετροκοπιό (τὸ). Λατομεῖο, μέρος ὅπου κατεργάζονται τὶς πέτρες. 135-137.

Πετροκόπος (ὁ), λατόμος, πετροπελεκητής.

πετροκόφινο (τὸ). Κοφίνι πλεγμένο μετὰ λεπτὲς βέργες, χρήσιμο γιὰ νὰ κουβαλοῦν πέτρες ἢ νὰ βάζουν ἄχυρα στὰ ζῶα. 282-107. (Τὰ κοφίνια εἶναι δυὸ λογιῶν, τὰ πετροκόφινα καὶ τὰ καλαμένα. Τὰ πετροκόφινα γίνονται ἀπὸ βέργες λυγαριάς ἢ ἐνὸς ἄλλου φυτοῦ ποῦ λέγεται ἀστέρακας. Τὰ καλαμένα γίνονται ἀπὸ καλάμια).

✓ **πέτσα** (ἡ). α) Πετσέτα, προσόψι. 21-15. β) Ἡ κόρα τοῦ ψωμοῦ: *ἡ πέτσα καὶ ἡ ψίχα τοῦ ψωμοῦ*. γ) Τὸ φλούδι τῶν φρούτων: *ἡ πέτσα τοῦ μήλου*.

πηλά (τὰ). Βόρβορος, λάσπες. 238-201. Μεταφ., ἠθικὰ παραστρατήματα. (Βλ. Σημ. κεφ. 15. Μ. 74), πρόστυχος: *αὐτὸς εἶναι πηλά*. Ὁ ἐνικὸς **πηλός** (ὁ), λάσπη χτισίματος (Ἐρωτ. σ. 666).

πήνε (προστ. τοῦ *πηαίνω*). Πήγαινε. 69-375. (Ἐρωτ. σ. 666).

πίβουλος (ἐπίθ.). Ἐπίβουλος, ἐχθρικός. 165-66 καὶ 67.

πιλογοῦμαι καὶ ἀπιλογοῦμαι. Ἀπαντῶ. (Ἐρωτ. σ. 667).

πλανέτο (τὸ). Τὸ σεξαπίλ, ἐρωτικὴ ἔλξη. 16-6. Λέγεται καὶ *ἔλα πά*: *ἔχει τὸ ἔλα πά*.

πλαντῶ (ἀόρ. *ἐπλάνταξα*). (Μεταβ.) Πνίγω. 174-26. (Ἀμετάβ.) Πνίγομαι, παθαίνω ἀσφυξία, στενοχωροῦμαι ὑπερβολικά. (Ἐρωτ. σ. 668).

Πλάτανος τῆς Χώρας. Ἦταν πλατάνι στὸ Ἡράκλειο στὴ θέση ποῦ εἶναι σήμερον τὸ «Κέντρον», ὅπου κρεμοῦσαν τοὺς κατάδικους τὸν καιρὸ τῆς Τουρκοκρατίας. 185-22.

ποβγάνω. α) Διόχνω. 227-32. β) Τελειώνω τὸ βγάρισμα: *ἐπόβγαλα τὸ κριθάρι, ἐποβγάλαμε τοὶ πατάτες*.

πογεμίζω. Ἀπογεμίζω, συμπληρώνω τὸ γέμισμα: *κάτσε νὰ μαζώνεις ἀμύγδαλα νὰ πογεμίσουμε τὸ καλάθι*. 245-80.

πογιαγέρνω. (Μεταβ.) Γυρίζω κάτι τι πίσω: *πογιαγέρνε τὰ δζὰ νὰ μὴν πάνε*

- στην *ἐξημέα*. 284-129 (βλ. και *γιαγέρνω*). (Ἄμετάβ) Σὲ προξήματα: *γυρίζω* πίσω, ὑποχωρῶ, θεραπεύομαι: *ἐπογειάγειρε* τὸ *πόνεμα*.
- ποδεινάζομαι**. Ὑπομένω. 256-101.
- ποδιά** (ἦ). α) Τὸ μπροστὰ μέρος τοῦ σώματος ἀπὸ τὴ μέση και κάτω, τὰ γόνατα: *ἤκατσε* *στην* *ποδιά* *μου*, πάνω στὰ γόνατά μου. β) Ἡ ἔμπροσθέλα. γ) Ἡ ρόμπα. (Ἐρωτ. σ. 671).
- ποδίδω** (ἀόρ. *ἐπόδωσα* και *ἐπόδωκα*, μεταβ. και ἀμεταβ.). Καταντῶ. 86-10, 252-49, 253-66.
- ποδοπάτημα** (τὸ, πληθ. *ποδοπατήματα*). Πατημένα πράματα. Μεταφ., τιποτένια, ἄχρηστα πράματα. 285-140.
- ποθές** (ἐπίρρ. τοπ.). Κάπου, σὲ κάποιον τόπο, 136-154, 241-16. Ὡς ἄρρητη σημαίνει *πουθενά*. 13-2, 50-96. (Ἐρωτ. σ. 672).
- ποκαμαρώνω και ἀποκαμαρώνω**. Θαυμάζω, καμαρώνω. 8-106, 14-3, 130-66.
- ποκάνω** (μεταβ. και ἀμεταβ). α) Τελειώνω: *ἐπόκαμα* *τὴ* *δουλειά* *μου*. 314-34. β) Χάνομαι: *ἐπόκαμα* *ἔγὼ* *ἀπὸν* *τὸν* *ἀπάνω* *κόσμο*.
- ποκουζουλαίνομαι**. Ὀλότελα *τρελαίνομαι*. Τὸ ἐνεργ. *ποκουζουλαίνω*, ἀποτρελαίνω κάποιον. 20-7 και 8, 228-54.
- ποκώλωνω**. (Μεταβ.) Παραμερίζω κάτι πίσω ἀπὸ κάποιο μέρος, ἔξαφανίζω: *ποκώλωσε* *τὸ* *κοπέλι* *ἀτὲ* *ποπέρα* *νὰ* *μὴ* *μὲ* *δεῖ*. 92-38. (Ἄμετάβ.) Κρύβομαι, ἔξαφανίζομαι: *οὐ* *και* *ποκώλωσε* *ἀτὲ* *στὸ* *ρούκουνα*.
- πολεμῶ**. Ἐξὸν ἀπὸ τὴν κοινή σημασία, προσπαθῶ: *πολέμησε* *νὰ* *σηκώσει* *τὸ* *σακί*, — *πολεμῶ* *μὰ* *δὲν* *μπορῶ*. 28-5.
- πολυκασασμένος** (μετοχ.). Λιγδιάρης, καταλερωμένος. 301-114.
- πολυπρικαίνομαι**. Στενοχωροῦμαι ὑπερβολικά, πικραίνομαι. Ἡ μετοχ. *πολυπρικαμένος*. 203-158.
- πολυσκοτώνομαι**. Ἐνδιαφέρομαι πολὺ γιὰ κάτι. Συνήθως μὲ ἄρρηση: *δὲν* *πολυσκοτώνομαι* *κι* *ἐγὼ* *γιὰ* *σένα*, δὲν ενδιαφέρομαι, δὲ σ' ἀγαπῶ. 225-5.
- πολυταρίχνω** (ἀόρ. *ἐπολυτάριξα*). Ρίχνω μακριά, ἐγκαταλείπω. 238-201. (Ἐρωτ. σ. 673). **Ἀπολυταγῆ** (ἦ), τὸ πέταμα βέργας ἐναντίον κάποιου.
- πολυψηλώνομαι**. Περηφανεύομαι, ἀλαζονεύομαι. 283-124 και 125 και 126, 284-126.
- πόνεμα** (τὸ). Μεγάλο σπειρὶ και γενικά τὸ σπειρὶ. 152-380. **Πονεματσαμένος** (μετοχ.), αὐτὸς πὺ εἶναι γεμάτος πονέματα. Ρ. *πονεματσω*, γεμίζω ἀπὸ πονέματα.
- ποπανωθιὸς ἀποπανωθιὸς και ποπανωθιὸ** (ἐπίρρ.). Ἀπὸ πάνω, ἄνωθεν. 35-72 ὡς 76. (Ἐρωτ. σ. 673).
- ποπερνῶ**. α) Περνῶ ὀλότελα, τελειώνω τὸ πέρασμα: *ἐποπέρασα* *ἔγὼ* *τὸ* *δρόμο*. β) Ὑπερτερῶ: *ἐποπέρασά* *τονε* *ἔγὼ* *στὸ* *μάθημα*. Μέσ., *ποπερνούμαι*. 262-193.
- πορίζω**. Βγαίνω ἔξω. **Πόρος** (ὁ), α) ἔξοδος, τὸ μέρος πὺ μπαίνουν και βγαίνουν κάπου: *ἄμε* *νὰ* *φράξεις* *τὸν* *πόρο* *τοῦ* *κῆπου*. 301-115, β) στόμιο: *πόρος* *τοῦ* *πιθαριοῦ*, *τοῦ* *καλαθιοῦ* κλπ. **Πορόκλαδο** (τὸ), κλάδος, συνήθως ἀπὸ ἄγρια ἀμυγδαλιά, πὺ μ' αὐτὸ φράζουν τοὺς πόρους. Μεταφ., ἦ πρώτη κόρη τοῦ σπιτιοῦ, ἦ ὥριμη γιὰ γάμο, πὺ πρέπει νὰ παντρεφτεῖ αὐτὴ γιὰ νὰμποροῦν νὰ παντρεφτοῦν *κι* *οἱ* *ἄλλες*: *ἦφυγε* *τὸ* *πορόκλαδο* *ἐδὰ* *δὰ* *παντρεφτοῦνε* *κι* *οἱ* *γι* *ἄλλες*.

- πορτομάγουλο** (τό). Ἡ κάθε μιὰ πλευρὰ τῆς πόρτας. 168-9.
- ποσάζω**. α) Διορθώνω, περιποιούμαι: τὸ παιδί μου ποσάζω γὰ τὸ πέγω στὴν ἐκκλησία. β) Βοηθῶ. γ) Ὑβρίζω: καὶ σοῦ τὴν ἐπόσσασα ἐπὶ τὸ πὸν τὸ ἤπρεπε. δ) Τελειώνω τὸ διόρθωμα, τὶς δουλειές: ἐπόσσασα γὰ τὰ κουλουράκια. **Ποσάτζα**, τὸ σπῆτι, νοικοκυριό. 290-212.
- ποστιμέρνω**. Τελειώνω τὸ στιμάρισμα, τὴν ἐχτίμηση ἐνὸς πράγματος. (Βλ. στιμέρνω). 4-51, 38-114.
- ποσώνω**. α) Συμπληρώνω, προσθέτω κι ἄλλο γιὰ συμπλήρωμα: πόσωσέ μου τὰ λεφτὰ γὰ πάρω ἕνα φουστάνι. 47-46. β) Βοηθῶ: καλὰ γὰναι πὸν μ' ἐπόσωσε πάλι.
- πουλάδα** (ἦ). Ἐξὸν ἀπὸ τὴν κοινὴ σημασία (βλ 270-300) σημαίνει: α) τὰ ἄβγά πὸν κλωσοῦν οἱ κότες (ἔταν κλωσσήσει καμιὰ κότα γυρίζουν σ' ὄλο τὸ χωριὸ καὶ γυρεῦνουν ἀπὸ κάθε σπῆτι ἕνα ἄβγὸ γὰ τὸ βάλουν στὴν κλώσσα. Αὐτὸ εἶναι πουλάδα. Ζητοῦν πουλάδες μὲ πετεινό, δηλ. μὲ σπερματοζωάριο) (βλ. πετεινός) καὶ β) τὰ νεαρὰ δένδρα: μιὰ πουλάδα ἄμυγδαλιά.
- πούλος** (ὄ). α) Μοῦντζα. 221-47 καὶ 48. β) Τὸ μεγάλο ψωμί τοῦ Πάσχα μὲ αὐγὸ στὴ μέση. Πούλους δίδουν στὰ χωριὰ τὸ Πάσχα στοὺς σημαντηράδες, (αὐτοὺς πὸν χτυποῦν τὰ σημαντήρια τῆ Μ. Σαροκοστή καὶ ξυπνοῦν τοὺς ἀνθρώπους γιὰ τὴν ἐκκλησία).
- πούρι** (μόριο μὲ πολλὲς σημασίες). α) Λοιπόν. 240-2. β) Βέβαια. 226-25, 288-187. γ) Μάλιστα κτλ.
- πούστης** (ὄ). Ἡ λέξη αὐτὴ στὴν Ἄν. Κρήτη ἔχει χάσει τὴν κακὴ τῆς σημασία στὴν καθημερινὴ κουβέντα. Τὴ μεταχειρίζονται γιὰ χαϊδευτικὸ ἢ μὲ τρόπο θαυμαστικὸ στὰ γνωστὰ καὶ φιλικὰ πρόσωπα: ἔ, τὸν πούστη, μορφονιὸς πὸν καταστάθηκε. Κι ἡ μητέρα παίζοντας μὲ τὸ παιδάκι τῆς τὸ λέει πουστάκι. Μόνον ἔταν ὑβρίζονται δυὸ πρόσωπα καὶ μεταχειριστοῦν αὐτὴ τὴ λέξη τότε ἔχει τὴν κακὴ σημασία. 242-32 ἕως 35. Σύνθετο: **τριπούστης**.
- πουφονιμίζω**. Θυμώνω ἑλαφρὰ καὶ ἀποσύρομαι ἀπὸ κάπου. 315-5. **Πουφουμίδα** (ἦ), θυμός: πουφουμίδα ἤκαμε σήμερο καὶ δὲν ἤφασ.
- πράμα** (τό). α) Πράμα, κάτι τι. 39-131, 252-38. (Ἐρωτ. σ. 676). β) Περιουσία: δὲν ἔχω πράματα καὶ γιὰ κειονὰ δὲ μ' ἀγαποῦν. 59 225, 305-170. **Πραματάτος**, ἐκεῖνος πὸν ἔχει περιουσία, **πολυπραματάτος**, ἐκεῖνος πὸν ἔχει μεγάλη περιουσία. **Πράμα** (ἐπίρρ.), τίποτε: ἄρρωσθή σαι; — ὄχι δὲν ἔχω πράμα. 220-32, 222-57, 228-45.
- πραματευτής** (ὄ, πληθ. **πραματευτήδες** καὶ **πραματευτάδες**). Ἐμπορος. 15-16.
- πράσσω** (ἄορ. ἤπραξα). Πηγαίνω συχνὰ κάπου. Συναναστρέφομαι. 313-24. (Ἐρωτ. σ. 676).
- πρατικό** (τό). Μέτρο χωρητικότητας, τὸ τέταρτο τοῦ μουζουριοῦ. 221-45.
Ἄν τὸ 1 μουζούρι χωρεῖ	12 ὀκιάδες
τὸ 1 πρατικό χωρεῖ	3 ὀκιάδες
τὸ 1 μουζούρι χωρεῖ	2 πινίκια
τὸ 1 πινάκι χωρεῖ	2 πρατικά
τὸ 1 πρατικό χωρεῖ	2 ἀξάγια
ἐπομένως τὸ 1 μουζούρι χωρεῖ	8 ἀξάγια, ἢ 4 πρατικά, ἢ 2 πινάκια
- πρεπίδι** (τό). Στολίδι, κόσμημα. 25-15, 27-44. Ρ. **πρεπιζω** (μεταβ.), α) στο-

λίζω: ἐπρέπισες ἐκεיא πὸν στάθηκες, β) ὕβριζω: *δυνα τῆ δῶ δὰ τῆνε πρεπίσω* κτλ. Ἔρωτ. σ. 677).

πρίκα (ἦ). Πίκρα, θλίψη, στενοχώρια. Ρ. *πρικαίνω* καὶ *πικραίνω* (μεταβ.), κάνω πικρὸ κάτι, στενοχωρῶ, (ἀμεταβ.), γίνομαι πικρός: *ἐπρικάνανε τ' ἀγγούρια*. Ρ. *πρικαίνομαι* καὶ *πικραίνομαι*, γίνομαι πικρός, στενοχωροῦμαι. (Ἔρωτ. σ. 677). Μετοχ. *πρικαμένος* καὶ *πικραμένος*. 101-35.

πρικοριζικό καὶ **πικροριζικό** (τό). Ἡ κακὴ μοίρα. 174-22. (Ἄλλα σύνθετα: *πρικαμύδαλο* καὶ *πικραμύδαλο*, *πρικορόδικο* καὶ *πικρορόδικο*, *πικροσυρίδια* καὶ *πρικοσυρίδια*).

πικρός (ὀ), **πρικιά** (ἦ), **πρικύ** (τό). Πικρός, λυπηρός. 140-209, 202-145, 213-12, 215-48, 222-65. (Ἔρωτ. σ. 678).

πρίχου καὶ **πριχοῦ**. Πρίν. 254-74. (Ἔρωτ. σ. 678).

προδίδω (μεταβ. καὶ ἀμετάβ.). Ἐξὸν ἀπὸ τὴν κοινὴ σημασία, μαλακώνω, δέχομαι, ἡ ζύμη ἐπρόδωσε, ἐμαλάκωσε.

προπατηξά (ἦ). Περπάτημα. 14-7, 23-7 καὶ 8, 259-139 καὶ 140. Ρ. *προπατῶ* καὶ *πορπατῶ*. 23-5 καὶ 9. (Ἔρωτ. σ. 679).

προυκιά (τά). Ἡ προίκα. 162-23.

πυρόβολος (ὀ). Ἀναπτῆρας μὲ τσακμακόπετρα καὶ φυτίλι. 306-192 καὶ 193. *πχί! πχί!* Τὸ ψι ψι τῆς γάτας. 288-193 καὶ 194.

P

ραῖνα (ἦ). Πολὺ ὄμορφη, σὰ βασίλισσα πὸν ἐπιβάλλεται μὲ τὴν ἐμφάνισή της. 7-87.

ραντολογῶ. Μαζεύω τοὺς καρποὺς πὸν μένουν μετὰ τὴν πρώτη συγκομιδῆ.

Ραντολόι (τό), τὸ μάζεμα τῶν καρπῶν μετὰ τὴν πρώτη συγκομιδῆ. 284-127.

Ραντολόγος (ὀ), **ραντολόισσα** (ἦ), αὐτὸς πὸν πάει στὰ ραντολόγια.

[Στὴν Ἀν. Κρήτη παράγονται ἀμύδαλα, ἐλιές καὶ χαρούπια. Ἀπὸ τὴν πρώτη συγκομιδῆ πὸν κάνει ὁ νοικοκύρης ξεφεύγουν καὶ μερικοὶ ἀπὸ τοὺς καρποὺς αὐτοὺς καὶ μένουν στὰ δέντρα, εἴτε γιὰτὶ δὲν τοὺς εἶδε, εἴτε γιὰτὶ εἶναι στὰ «ξεκλώναρα» (ἀκροδεντρίες) καὶ δὲ μπορεῖ νὰ τοὺς μαζέψει. Αὐτὰ καὶ ὄσα τοῦ μένουν χάμω πὸν δὲν τὰ εἶδε, εἶναι τὰ ραντολόγια πὸν τὰ μαζεύουν φτωχόπαιδα ἢ καὶ μεγάλοι καὶ τὰ πουλοῦν].

ρασά (ἦ). Ἐγγώριο ὕφασμα ἀπὸ μαλλι μικρῶν μαύρων ἀρνιῶν (τὶς ἀρνιές). Ἄμα τὸ ὕφάνουν, τὸ πατεῖ ὁ πατητῆς καὶ γίνεται πολὺ χνουδωτό. 299-94.

Ρασίδι, (τό), παλτὸ ἀπὸ ρασά. 299-94.

ρέγκι (τό, περσ. *ρέγκ*, χρώμα). Χρῶμα.

ρίγος (ὀ). Ἡ ἔλνοσσία, τὰ ρίγη τῆς ἔλνοσσίας. 46-38, 74-20.

ρίζω. Ὅρίζω, διευθύνω ἐξουσιάζω 13-8, 51-107, 168-5.

ριτζάς (ὀ, ἀραβ. *ριτζά*, παράκληση). Παράκληση. 57-205, 135-134. **Ριτζατζῆς** (πληθ. *ριτζατζῆδες*) αὐτὸς πὸν πηγαίνει νὰ παρακαλέσει γιὰ κάτι, μεσάζων. **Ριτζάλικι** (τό, πληθ. *ριτζάλικια*), παρακλήσεις. 212-8.

ροδαρά (ἦ). Τριανταφυλλιά. 13-15, 184-4, 309-11. **Ρόδα** (τά), τριαντάφυλλα.

ροδίμιο (τό). Τὰ πικρὰ ραδίκια. 115-54, 120-33, 213-12.

ροζονάρω. Κουβεντιάζω. 39-132, 201-131, 240-2, 275-2. **Ροζοναμέντο** καὶ **ροζονάρισμα** (τό), κουβέντα: *μεγάλω ροζοναμέντο ἔχοννε*. **Ροζοναριστικά**, κουβεντιαστά, διηγηματικά: *μὴν τραγουδήσεις, πές μας τὸ τραγοῦδι ροζοναριστικά*.

- ρομπαλί** (τὸ). Φόρεμα καμωμένο ρόμπα, ὄχι χωριστὰ φούστα καὶ χωριστὰ σακκάκι 17-13.
- ροσφαίλι** (τὸ). Ρεζίλημα. 305-171.
- ρούκουνας** (ὁ). Ἄκμῃ διέδρης γωνίας, γωνία. Μεταφ., πολὺ πλούσιος, δυνατός: *εἶναι ἕνας ρούκουνας τοῦ χωριοῦ*. 315-13.
- ροῦσος** (ὁ). Βαθὺς κόκκινος. **Ρουσά** (ἡ), κοκκινόχωμα. **Ρουσές**, τοπωνύμιον ἔξω ἀπὸ τὸ Ἡράκλειο.

Σ

- σαγάνι** (τὸ, ἄραβ. *σαχάν*, τρυβλίον, ἀπλοχωριά). Ρηχὸ πιάτο ἀπὸ μπακίρι. **σάζω** (ἄορ. *ἡσασα*). (Μεταφ.) Ἐπιδιορθῶν κατὰ τακτοποιῶν, τιμωρῶ. 22-27. (Ἐρωτ. σ. 687). (Ἀμεταφ.) Διορθῶνομαι: *ἡσασα ἀπὸ ἴμουνε σάν τὸ σκόλο*. 77-71. **Σάσμα** (τὸ), διόρθωμα. 13-7.
- σακίτζι** (τὸ, τουρκ. *σακίτζ*). Μαστίχι. 139-201, 294-25. **Σακίζύς** (ἐπίθ.), αὐτὸς ποὺ ἔχει χροῶμα σάν σακίτζι.
- σακιντίζομαι** (τουρκ. *σακηνμάκ*). Διστάζω, προφυλάγομαι, προσέχω. 37-107.
- σαμά** (ἡ). Σημάδι. 241-23. Ρ. **σαμώνω**, κάνω κάποιο σημάδι, σηματοδρεύω. 143-252.
- σάντολα** (ἡ). Νονὸς καὶ νονά. 170-10.
- σαπιλοκαράβα** (ἡ). Σάπιο καράβι. Μεταφ., γέρος καὶ ἀσθενικός. 316-2.
- σάρακας** (ὁ). α) Πριόνι. β) Τὸ ζωύφιο ποὺ τρώει τὰ ξύλα, σαράκι. 139-195.
- σατά** (σύνδ. ἀντιθ.). Ἄλλ' ὅμως. 40-153.
- σεκλέτι** (τὸ). Στενοχώρια. 211-269.
- σελάτος** (ἐπίθ.). Αὐτὸς ποὺ εἶναι σὰ σέλα ἢ ράχη του. 269-286 (βλ. Σημ. κεφ. 15. Μ. 286).
- σελώνω**. α) Λυγίζω. 251-24. β) Βάζω τὴ σέλα στὸ ἄλογο.
- σεφέρ** (τὸ, ἄραβ. *σεφέρ*, ταξείδι, φορά). Φορά. 98-15, 108-37.
- σιγούρα** (ἐπίθ.). Στερεά. 22-30, 317-9. **Σιγουρός** (ἐπίθ.), στερεός, γερός. Ρ. *σιγουρρένω*, στερεώνω. **Σιγουρομπερδουκλώνω**, δένω γερά, γνωμ.: *«σιγουρομπερδουκλώνε νὰ μὴν καμπογυρίζεις»*, δένε γερά τὸ ζῶο σου.
- σιδερόκαρδος** (ἐπίθ.). Γενναῖος, δυνατός. 129-50.
- σιμώνω** (ἄορ. *εἰσίμωσα*). Πλησιάζω 93-4, 193-27, 232-115. (Ἐρωτ. σ. 690).
- σκαλοθυρίδα** καὶ **θυρίδα** (ἡ). Μικρὴ τρύπα στὸν τοῖχο σὲ σχῆμα θύρας. Στὶς σκαλοθυρίδες στηρίζουν οἱ χτίστες τὰ μαδέρια τῆς σκαλωσιᾶς. 71-408.
- ✓ **σκαμνί** (τὸ). Ἐξὸν ἀπὸ τὴν κοινὴ σημασίαν, κάθισμα ὅμοιον μὲ πολυθρόνα. Σ' αὐτὸ ἐγεννοῦσαν οἱ γυναῖκες. 3-38 καὶ 39. Σκαμνιά μεταχειρίζονται ἀκόμη οἱ πραχτικὲς μαῖες.
- σκαπέτι** (τὸ). Σκαπάνη. **Σκαπετοστέλιγο** (τὸ), στειλίρι τῆς σκαπάνης. 287-175.
- σκάρισκος** (ἐπίθ.). Σκάρτος, ἐλαττωματικός. 243-47.
- σκιά** (ἡ). Συκιά. 83-78.
- σκιανό** (τὸ). Σκιερὸ μέρος, ἴσκιος. 52-131. Λέγεται καὶ **ἀσκιανιάδα**.
- σκιάς** (ἐπίθ.). Τουλάχιστον. 57-199, 72-1, 101-41, 140-218. (Ἐρωτ. σ. 691).
- σκουράπιδο** (τὸ). Εἶδος ἀλάδι πολὺ στυφόν. Μεταφ., κακός, βάρβαρος. 288-182 (βλ. Σημ. κεφ. 16. Μ. 182).
- σόπατο** (τὸ). Ἴσιο μέρος, ἐπίπεδο (*ἀνεβόλεμα*, ἀνήφορος, *χύμα*, κατή-

- φορος, σόπατο, ἴσιο μέρος): σόπατο τῆς κεφαλῆς, κορυφή τῆς κεφαλῆς 295-28 **σοπατίζω** καὶ **σοπατεύγω**, α) ἰσοπεδώνω, β) περνῶ τὸν ἀνήφορο καὶ φτάνω σὲ ἴσιο μέρος: *ἐσοπατίσαμε στὴν κορυφή τοῦ βουνοῦ.*
- σοφράς** (ὁ, ἀραβ. *σοφρά*, τραπέζι). Χαμηλὸ κυκλικὸ ἢ ὀρθογώνιο τραπέζι, τόσο χαμηλὸ, ποῦ κάθονται σὲ σκαμνιά γιὰ νὰ τρῶν. Σήμερα κυρίως χρησιμεύει γιὰ ἄλλες δουλειές (ζυμώνουν, ἀνοίγουν φύλλο, καθαρίζουν σιτάρι κτλ.). 162-28.
- σόχωρο** (τὸ). Εὐφορο χωράφι ἔξω ἀπὸ τὸ χωριό. 299-86.
- σταμνοτάτης** (ὁ). Τὸ μέρος ποῦ τοποθετοῦν τὶς στάμνες. 286-163.
- στενά** (τά). Ἐξὸν ἀπὸ τὴν κοινὴ σημασίαν στὸν πληθ. σημαίνει τὴν ἔξοδο τοῦ κόλπου τῆς γυναίκας. 174-26 (βλ. Σημ. κεφ. 7. Μ. 26).
- στερεύγω** (ἀόρ. *ἐστέρεψα*). α) Φυλάγω. 39-129, 125-53. β) Στειρεύω 79-21 καὶ 22, 80-24.
- στερνιαίζω**. Μαζεύομαι σ' ὀρισμένο μέρος. Λέγεται πρὸ πάντων γιὰ τὰ ὕγρα ὅταν μαζευτοῦν σὲ βαθύλωμα: *ἤβρεξε κι ἐστέρνιασε τὸ νερὸ στὴν ἀυλή μας.* 139-190, 176-49. **Στέρνα** (ἡ), δεξαμενὴ, μεταφ. οἰκονόμα γυναίκα: *ἔχει μιὰ γυναίκα ποῦ εἶναι στέρνα.*
- στιβάνι** (τὸ). Ὑπόδημα ὕψηλό. 300-105 καὶ 106, 314-5. (Ἑρωτ. σ. 700). Κάθε στιβάνι ἔχει τὸ καλάμι καὶ τὸ μουζάκι (βλ. *μουζάκι*). **Στιβανοδέματα** (τά), κορδόνια ποῦ μ' αὐτὰ δένουν τὰ στιβάνια κάτω ἀπὸ τὰ γόνατα γιὰ νὰ μὴ ζαρῶνουν. 231-96.
- στιμαδόρος** (ὁ). Αὐτὸς ποῦ ὑπολογίζει τὴν ἀξία ἐνὸς πράγματος, ἐχτιμητής. Οἱ στιμαδόροι ἐχτιμοῦν πρὸ πάντων τὶς ἀγροζημιές καὶ πληρώνονται ἀπὸ τὸ ζημιωτῆ. 4-51, 38-114. Ρ. **στιμέργω** (ἀόρ. *ἐστίμαρα*), ὑπολογίζω πόσην ἀξία ἔχει ἓνα πράγμα: *νὰ μὴ μοῦ ταῖσεις τ' ἀμπέλι γιατί δὰ σοῦ τὸ στιμάρω, ἢ ἀρνητ. φράση: δὲ στιμέργει τὰ λόγια του, εἶναι ἄσκερτος, λέει ἀνοησίες.*
- στοιβιάζω**. (Μεταβ.), Μαζεύω πολλὰ πράγματα σ' ἓνα μέρος, συσσωρεύω: *ἐστοιβίαξα τ' ἄχαρα.* (Ἀμεταβ.) Συσσωρεύομαι: *τὰ χρέη στοιβιάζουνε κάθε μέρα.* 132-85. **Στοιβός** (ὁ), καὶ **στοιβή** (ἡ), σωρὸς.
- στοχάζομαι**. Νιώθω, καταλαβαίνω, προσέχω: δὲ στοχάζεται νὰ μοιράσει δυνὸ γαϊδάρων ἄχαρα. **Στόχαση** (ἡ), ἐξυπνάδα. 302-131. **Στοχαστικός**, ἐξυπνος, προσεχτικός (Ἑρωτ. σ. 702). **Ἀστόχαστος**, ἀπρόσεχτος.
- στραβοξανοίγω**. Βλέπω στραβά, ἐχθρεύομαι. 291-229.
- στράτα** (ἡ). Δρόμος. 9-3, 56-192. (Ἑρωτ. σ. 702). Ὁ πληθ. *στράτες* σημαίνει καὶ τὰ ἔμμηνα: *ἤχασε τοὶ στράτες τῆς καὶ πάει στοῦ γαιτροῦ.* Ρ. **στρατεύγω**, φεύγω, πηγαίνω, ὀδοιποροῦ: *ποῦ δὰ στρατεύεις;* **Στρατολάτης** (ὁ), **στρατολάτισσα** (ἡ), ὀδοιπόρος. **Στραδιά** (ἡ), ταξίδι γιὰ ἐμπόριο. (Ἑρωτ. σ. 702).
- στρουφογυρίζομαι**. Ἐνεργῶ δραστήρια: *πότε στρουφογυρίστηκε κι ἤφερε φαί!* Τὸ ἐνεργ. **στρουφογυρίζω**, στρέφω ἐδῶ κι ἐκεῖ, περιστρέφομαι: *ὄλη νύχτα ἐστρουφογυρίζα ἀπάνω στὰ ροῦχα καὶ δὲν ἐμπόρουνα νὰ κοιμηθῶ.* **Στρουφογυρίστρα**, ἐνεργητικὴ. **Στρουφογυρίστρα τοῦ χοροῦ**, αὐτὴ ποῦ χορεύει ἑλαφρὰ μὲ γρήγορες καὶ χαριτωμένες κινήσεις 12-13. (Βλ. Σημ. κεφ. 1. Γ'. Μ. 13).
- στύμμα** (τὸ). Λεκὴ ἀνεξίτηλος ἀπὸ στυφτικὸς οὐσίες. Μεταφ. ἐδῶ ἠθικὸς λεκές. 254-74. Ρ. **στύψω** (μεταβ. καὶ ἀμετάβ.): *λεκιάζω ἀπὸ στυφτικὴ ἀνεξίτηλη οὐσία: μὴν καθίζεις ἀπάνω στὰ καρῦδια, γιατί δὰ στύψει τὸ φρυσιάνι σου.*

συμβουλίζομαι. Κάνω συμβούλιο, συσκέπτομαι κι αποφασίζω. 258-129. (Έρωτ. σ. 705).

• **συγγιλίνω**. Συγκατανεύω, δέχομαι. 66-330.

• **συγκόβγω**. Κόβω τὸ ὕφασμα, γιὰ νὰ κάμω φόρεμα. Μεταφ., δημιουργῶ ἱστορίες ἀπὸ ἀνύπαρχτα πράματα: *πότε τὴ σύγκοβες πάλι αὐτήνηγιὰ τὴν φομαδιά*; Μετοχ., **συγκομμένος**. 17-13. (Έρωτ. σ. 705).

συμισακός (ἐπίθ.). Τὸ πρᾶμα ποὺ ἀνήκει σὲ δυό. 243-42. Λέγεται συνήθως στὰ χωριά ὅταν οἱ χωρικοὶ καλλιεργοῦν ἀγροκτῆματα μὲ τὴ συμφωνία νὰ μοιραστοῦν μισὰ καὶ μισὰ τὰ εἰσοδήματα μὲ τὸν ἰδιοκτήτη ἀπὸ κεῖ μεταφέρθηκε ἡ σημασία κι ἄλλοῦ. (Βλ. Σημ. κεφ. 14. Μ. 42). Τὰ κτῆματα τὰ καλλιεροῦν καὶ «τριτάριχα» κτλ., δηλ. ὁ ἰδιοκτήτης παίρνει δύο καὶ ὁ καλλιεργητὴς ἓνα. Αὐτὸ γίνεται συνήθως στὴ συγκομιδὴ τῶν ἐλιῶν: *ἐδώκαμε τριτάριχες τὸ ἐλιές μας*, ἢ ἀπὸ τὰ τέσσερα ἓνα κτλ. **Συμισάτορας** καὶ **συμισακάτορας** (ὁ, πληθ. **συμισατόροι**), **συμισατόρισσα** (ἡ), αὐτὸς ποὺ καλλιεργεῖ ξένη περιουσία γιὰ νὰ πάρει μισὸ εἰσόδημα. Ρ. **συμισατορεύω**.

συμπαίνω (ἄορ. *ἐσύπαλα*). Βάνω ξύλα στὴ φωτιά ἢ σπράχνω κεῖνα ποὺ ἔχει γιὰ ν' ἀνάψει πολὺ. (Έρωτ. σ. 705). Μεταφ., βοηθῶ κάποιον γιὰ νὰ ἐπιβληθεῖ ἡ γνώμη του, γιὰ νὰ ἐπιτύχουν ὅσα λέει: *δὲ φτάνει ὅσα λέει αὐτός, μόνο συμπαίνει κι ἐκείνη*.

συναδερφός (ἐπίθ., πληθ. *συναδέρφια*). α) Τὰ παιδιά ποὺ ἔχει βαφτίσει ὁ ἴδιος νονός. β) Τὰ παιδιά τοῦ νονοῦ μὲ τὸν ἀναδεχτὸ ἢ τὴν ἀναδεχτὴ ὅπως καὶ μὲ τ' ἀδέρφια τους. 168-16.

συναλίκι(τὸ). Σχέσεις, συναναστροφή. Φρ.: *ἔχω συναλίκι*, σχετίζομαι. 205-192.

συντηρῶ. Βλέπω, παρατηρῶ, κοιτάζω μὲ προσοχὴ. 23-4, 56-192, 84-88.

συριγώνω. Τὸ μεταχειρίζονται στὸ τρίτο πρόσωπο. Φρ.: *συριγώνει με*, νιώθω ὀργή. 46-39.

συρμός (ὁ). Στοῖχος, σειρά: *συρμὸ κάνουνε οἱ ψεῖρες ἀπάνω ντου*, περπατοῦν παρὰ πολλὲς στὴ σειρά, ἐπάνω του. 301-122.

σύρνω. Τραβῶ, ὑποφέρω. 89-23, 99-10.

σφαίνω (ἄορ. *ἡσφαλα*). Σφάλλω. 245-71 καὶ 73. **Σφάρσιμο** (τὸ), σφάλμα 141-229. **Σφαρτός** (ο. ἐπίθ.), λαθεμένος.

σφάκα (ἡ). Ροδοδάφνη, 256-107. **Σφάκα** (ἐπίορ.), πολὺ πικρὸ: *σφάκα ᾧτονε τ' ἀμύγδαλο*. **Σφακολούλουδο** (τὸ), λουλούδι ροδοδάφνης. 18-5.

σφάκελα καὶ **φάσκελα** (τὰ). Μοῦντζες. 247-108, 279-62. Ρ. **σφακελώνω** καὶ **φασκελώνω**, μουντζώνω. 15-32, 18-5.

• Τ

• **Ταῆ** καὶ **ταγή** (ἡ, *ταγή* στὸ Μερραμπέλλο, *ταῆ* στὴν Ἱεράπετρα). Ἡ βρώμη. 277-35. (Έρωτ. σ. 711).

ταράφι (τὸ, ἀραβ. *ταράφ*, μέρος, τόπος). Μέρος, καταγωγή. 8¹-105.

τατάς (ὁ, παιδικὴ λέξη). Πατέρας. 299-89.

• **ταχιά** (ἐπίορ.). α) Πρωτῖ: *ταχιά ταχιά νάρθετε*. β) Τοῦ χρόνου: *ταχιά δὰ ξαναρθοῦμε*. 58-219, 212-3 καὶ 4. **Ταχινή** (ἡ), πρωτῖ. 2-16.

• **ταχυτέρου** καὶ **ταῦτέρου** (τὸ πρῶτο λέγεται στὸ Μερραμπέλλο, τὸ δεῦτερο στὴν Ἱεράπετρα. Τὸ *ν* στὸ ταχυτέρου δὲν προφέρεται, ἡ λέξη εἶναι τρισύλλαβη, τὸ βάζω μόνο γιὰ νὰ γίνεται τὸ *χ* πιὸ μαλακό, γιὰτὶ ἔτσι τὸ προ-

φέρουν οἱ Κρητικοί). Αὔριο. 193-22 ἕως 26, 303-146 καὶ 147. (Ἐρωτ. σ. 713). Στὴ φράση: «ἀργὰ ταῦτέρον» σημαίνει πρῶτῃ βράδῃ.

ταχυτερωπά (ἐπίρρ.). Πρῶτῃ πρῶτῇ: *ταχυτερωπά νὰ πάμε.*

τέθιοις, τέθιοια, τέθιοιο (ἀντων.). Τέτιος. 1-9.

τειχιό (τὸ, πληθ. τὰ *τειχιά*). Τείχη. 288-193 καὶ 194.

τελάλης (δ, ἀραβ. *ντελάλ*, δημόσιος κήρυκας). Κήρυκας. 162-23.

τελάρο (τὸ). Ἀργαλειό. 304-164.

τεραζί (τὸ, περσ. *τεραζού*, ζυγαριά, ἰσορροπία). Ζυγαριά. 210-256.

τέρμενος καὶ τέρμενο (τὸ). Στιγμή. 193-27.

τζεβάπι (ἀραβ. *τζεβάπ*, ἀπόκριση). Ἀπάντηση. 68-367, 311-26.

τζεβρός (δ, τουρκ.). Μαντίλι 25-22.

τζελάτης (ἀραβ. *τζελλάτ*, δήμιος). Δήμιος, σφαγίας. 94-29, 95-33.

τζένιο (τὸ). Μικρὸς πάσσαλος. 275-5.

τζιλβές (δ, ἀραβ. *τζιλβέ*, ἐρωτοτροπία, χάρη). Ἐρωτικά καμώματα. 20-8.

τζιμπίδια (τὰ). Μικρὰ μικρὰ κομματάκια, ὅσο μπορεῖ κανεὶς νὰ κόψει μὲ τὸ τσίμπημα: *κάνω τζιμπίδια*, κομματιάζω. 151-375.

τζίμπλης (δ). Πονόματος. 300-98. **Τζίμπλης** (δ), **τζιμπλού** (ἡ), αὐτὸς ποὺ πάσχει ἀπὸ τζίμπλη ἢ τρέχουν τὰ μάτια του τσίμπλα.

τζοπατιῶ. Βλ. *ἀτζοπατιῶ*.

τζορμπάς (δ, τουρκ. *τορμπά*, σούπα, ζωμός). Ρυζόσουπα.

τινάσσω (ἀόρ. *εἰνάξα*). Φρ.: *τινάσσει με*, μὲ πιάνει τὸ ρίγος τῆς ἐλονοσίας: *μέρα παρὰ μέρα μὲ τινάσσει*. 46-38.

τότεσά. Τότε.

τουλούμι (τὸ, τουρκ. *τουλούμ*, ἄσκι). Ἄσκι.

τουλουπανιάζω. Περιτυλίγω: *τουλουπάνιασε τὸ κοπέλι νὰ μὴν κρυγιολογηθεῖ*. 218-6.

τούτηνιά. Βλ. *ἐτοῦτος*.

τραῖτορεύγω καὶ τραῖτορεύγομαι (ἀόρ. *εἰτραῖτορεψα*). Δολιεύομαι, δὲν εἶμαι πιστὸς στὴ δουλειά. 132-93. **Τραῖτόρος** (δ), **τραῖτόρα** (ἡ), αὐτὸς ποὺ δὲν εἶναι πολὺ πιστὸς στὴ δουλειά, δόλιος, **τραῖτοριά**, δολιότητα, ἐπιβουλή. (Ἐρωτ. σ. 718).

τράφος (δ). Πετρόχτιστος φράχτης. 65-315. (Ἐρωτ. σ. 718).

τρίπυρος (ἐπίθ.). Παρὰ πολὺ φλογερός. 109-51.

τσελεπής (δ, τουρκ. *τσελεπί*, εὐγενικός). Λεβέντης. 25-22.

τσερτσιβές (δ, τουρκ. *τσερτσεβέ*, πλαίσιο). Τὸ ξύλινο πλαίσιο τῆς πόρτας καὶ τῶν παραθύρων. **Τσερτσιβένιος** (ἐπίθ.), ποὺ ἔχει ξύλινα πλαίσια. 92-39.

τσιγουδίζω. Καίω τὶς τρίχες, τσουρουφλῶ 136-153.

τσικάλι (τὸ). Τσουκάλι. **Τσικαλοστούμπωμα** (τὸ), σκέπασμα τοῦ τσουκαλιοῦ. Μεταφ., μαῦρος, γρυσούζης. 291-227.

τσιρῶ (ἀόρ. *εἰσίριξα*). Λέγεται γιὰ τὰ ὑγρά διὰν πετιοῦνται μὲ δορμή.

τσιτσέκι (τὸ, τουρκ. *τσιτσέκ*, ἄνθος). Λουλούδι. 12-5.

τσιτσιῖνι (τὸ, πληθ. τὰ *τσιτσιῖνια*). Φλουριά. 19-3, 20-4, 221-45.

τσούρλος (δ, ὑποκορ. τὸ *τσουρλαράκι*). Πέτρα σκληρή. 216-57. Μεταφ., ἀγύριστο κεφάλι, βάρβαρος. **Ποταμότσουρλος**, πέτρα τοῦ ποταμοῦ, μεταφ. (παρατσ.) πολὺ βάρβαρος.

Υ

ὑστερα (ἐπίρρ. χρον.). α) Κατόπιν. β) Πρὶν ἀπὸ ὥρα: *ἀπὸ ὑστερα ἦρθε*.

Φ

- φαμέγιος (ἐπίθ.). Ὑπηρέτης. 65-315. Ρ. **φαμεγεύω**, εἶμαι ὑπηρέτης.
- Φαμεγική** (ἡ), α) ἡ ἐργασία τοῦ ὑπηρέτη, β) ὁ χρόνος πού εἶναι φαμέγιος.
- φάουσα** καὶ **φάγουσα** (ἡ). Φαγέδαινα. **Φαουσόστομος** (ἐπίθ.), αὐτὸς πού μακάρι νὰ βγάλει φάγουσα στό στόμα. 171-27. Κατάρεις: «*αἶ πὸν νὰ σὲ φάει ἢ φάουσα*», «*φάουσα νὰ βγάλεις νὰ σὲ φάει*», «*ἔ τὸ φαουσόστομο καὶ δὲ σωπᾶ!*»
- φέγγω**. α) Φωτίζω: *πίασε τὸ λύχνο φέγγε μου*. β) Βλέπω. (Ἐρωτ. σ. 723).
- φεγγιά** (τὰ), τὰ μάτια: *ἐβγήκαν τὰ φεγγιά σου καὶ δὲ θωρεῖς*; Συνήθως μεταχειρίζονται τὴ λέξη στό θυμό.
- φέδε**. Ἐμπιστοσύνη, πίστη. Φρ.: *κάνω φέδε καὶ ἔχω φέδε*, ἔχω ἐμπιστοσύνη.
- Παροιμ. φρ.: «*ἀπὸν δὲν ἔχει φέδε, δὲν κάνει φέδε*». 90-10.
- φελός** (ὁ, πληθ. οἱ φελοί). Τσόκαρα. 19-2, 69-374.
- φερμάνι** (τὸ, ἀραβ. *φερμάν*, διαταγή, αὐτοκρατορικό διάταγμα, δίπλωμα). Διαταγή. 226-20.
- φεσφεσές** (ὁ). Ὑποψία, ἔγνοια. 241-13. **Φεσφεσελής** (ὁ), καχύποτος.
- φιοῦ**. Ὑβριστική λέξη. Λέγουν πὼς συμβολίζει τὸ φτύσιμο (φτοῦ!). Θυμώνει πολὺ κείνος, πού θὰ τοῦ τὴν πεῖ ἄνθρωπος θυμωμένος. Τὴ λένε ὁ ἕνας στὸν ἄλλο ὅταν μαλώνουν ἢ ὅταν θέλουν ν' ἀποδοκιμάσουν τὰ λόγια ἢ τίς πράξεις τοῦ παινοῦ τους. Γιὰ ν' ἀποφύγουν τὸ **φιοῦ** σχηματίζουν ἀνώμαλα τὴ γενική τῶν ὀνομάτων πού τελειώνουν σὲ **-φι**: τὸ *χωράφι*, τοῦ *χωράφου* καὶ τοῦ *χωράφι*, τὸ *ράφι*, τοῦ *ράφι*, ἀντὶ τοῦ *ραφιοῦ*, τοῦ *χωραφιοῦ*. Τὴ μεταχειρίζονται ὅμως πολλὲς φορὲς καὶ γιὰ ἀστεῖο καὶ χαιδευτικά. Λογοπαίγνιο:
- Κατωκειὲ στοῦ χωραφιοῦ,
ἦκαμ' ἡ-γι-αῖγα τὸ ριφιοῦ
κι ἄμε πάρε το καὶ φιοῦ.* (Πρβλ. 282-106).
- φλέγα** (ἡ). α) Φλέβα. 7-96, 126-4. β) Πηγή: *ἐνοῦξαν οἱ φλέγες*.
- φουντάνα** (ἡ ἀπὸ τὸ ἰταλικὸ *φοντάνα*, βρύση). α) Ἄφθονο τρεχάμενο νερό: *φουντάνα τρέχει τὸ νερό*. β) Τὸ ὀρητικὸ τρέξιμο τοῦ νεροῦ. 15-9 ὡς 12. (Βλ. Σημ. κεφ. 1. Δ. β. Μ. 9).
- φουντούλης** (ὁ), **φουντούλα** (ἡ). Λουσατός. 296-43.
- φούρκα** (ἡ). α) Ἀγχόνη. 271-312. β) Μεγάλος θυμός: *ἔχει μὰ φούρκα, πὸν δὲν τότε γνοιάζει νὰ σκοτώσει ἄθροπο*. Ρ. **φουρκίζω**, α) ἀπαγχονίζω, β) κάνω τὸν ἄλλο νὰ θυμώσει, **φουρκίζομαι**, α) ἀπαγχονίζομαι, β) θυμώνω πάρα πολὺ.
- φρίσσα** (ἡ). Ρέγγα. 303-142.
- φρύο** (τὸ). Λάχανο. 10-16. Ρ. **φρυώνω**, γίνομαι φρύο: *οἱ φυλλάδες μας ἐφρυώσανε*. **Φρυωτός** (ἐπίθ.), αὐτὸς πού εἶναι σὰ φρύο.
- φυλλάδα** (ἡ). α) Κράμβη: *ἐγεμίσαν οἱ φυλλάδες μας κάμπιες*. 275-9. β) Βιβλίο. 94-28.
- φυντάνι** (τὸ). Κλωνί, μικρὸ φυτό. 42-24. Μεταφ., νεαρὸ παιδί.

X

- χαέρι** (τὸ, ἀραβ. *χαῖρ*, καλός, ἀγαθοεργία, ὠφέλεια). Προκοπή. 119-15, 162-34. (Βλ. Σημ. κεφ. 6. Β'. Μ. 34).

χάζι (τὸ, ἀραβ. *χάζζ*, ἀπόλαυση, εὐχαρίστηση). Φρ.: *κάνω χάζι*, παρατηρῶ εἴτε γιὰ νὰ διασκεδάσω, εἴτε ἀπὸ περιέργεια, εἴτε γιὰ νὰ κοροϊδέψω. 2-16 (βλ. κεφ. 1. Α. Μ. 16): δὲ σὲ *κάνω χάζι*, σὲ σιχαίνομαι, σὲ κάνω χάζει, μ' ἀρέσεις.

χαζινές (ὁ, ἀραβ. *χαζινέ*, θησαυρός). Θησαυροφυλάκιο. 181-129.

χαζίρι (ἀραβ. *χαζήρ*, παρών, ἔτοιμος). Ἐτοιμος. 302-134. Φρ.: *κάνω χαζίρι*, ἐτοιμάζω, *γίνομαι χαζίρι* καὶ *χαζιρεύομαι*, ἐτοιμάζομαι. **Χαζίρικος.**

χαιρετισμός (ὁ). Ἐξὸν ἀπὸ τὴν κοινὴ σημασίαν σημαίνει καὶ τὰ μικρὰ δῶρα ποὺ ἀλλάζουν οἱ ἄνθρωποι μεταξὺ τους: *κράθιε αὐτὰ τὰ μῆλα χαιρετισμὸν σὺν τὰδε*. Τὴν ἴδια σημασίαν μέσα στὶς μαντινάδες ἔχει καὶ ἡ λέξη **χαιρετίσματα**. 91 - 23 - 24.

Χάνης (ὁ). Τίτλος ἡγεμονικὸς τῶν Τούρκων, Τατάρων καὶ Περσῶν. 2-22.

χαράκι (τὸ). Βράχος. 61-259, 251-30, 285-149. Κατὰρα: *«χαράκι νὰ πέσει νὰ σὲ πλακώσει»*. Τὴ λὲν ὅταν ὁ ἄλλος σὲ καλοτηχίζει καὶ λέει: *«χαρὰ σὲ μοῖρα σου»*. Τότε γιὰ ν' ἀποφύγουνε τὸ βάσκαμα λένε τὴν κατὰρα αὐτῆ.

χαροκοπῶ. Γλεντίζω. 228-50. **Χαροκόπος** (ὁ), γλεντιστής. Συμβ.:

«Παιδί μ' ἂν πᾶς στὸ καπηλιό, ἀπού' ν' οἱ χαροκόποι, ντήρα, διαντήρα τὸ σκαμνί, τὴν τάβλα νὰ καθίζεις, καὶ χορτασμένος καθίζε καὶ νηστικὸς σηκώνουν».

χαρχάλα (ἡ). Δαγκάνα τοῦ κάβουρα. 227-35.

χάσικος (ἐπίθ.). Πολὺ ἄσπρος. 21-22.

χασίλι (τὸ). Σανό, χορτονομή, φορβή. 275-1. (Βλ. Σημ. κεφ. 16. Μ. 1).

χεϊτάνης (ὁ, ἀραβ. *σεϊτάν*, διάβολος). Διάβολος. 242-33.

χελάλι (τουρκ. *χαλάλι*). Φρ.: *κάνω χελάλι*, λέω: καλὸ νὰ σοῦ κάμει. 227-41. Ρ. **χελάλιζω**.

χέρα (ἡ, πληθ. τὰ *χέρια*). Χέρι. **Χερικάρης** (ὁ), **χερικαροῦ** (ἡ), κείνος ποὺ ὅτι δώσει σὲ ἄλλον προοδεύει. **Χερικό** (τὸ), τὸ ἀποδόσιμο μὲ τὸ χέρι: *θέλω νὰ μοῦ δώσεις τοῦ λόγου σου τ' ἀρνὶ ποὺ εἶναι τὸ χερικό σου καλό*. Φρ.: *βάνω καὶ κάνω χερικό*, ἀρχίζω.

χερώνω. Δίδω μὲ τὸ χέρι: *χέρωσέ του μιὰ μπάτσα*. 288 - 189.

χιανέτης (ὁ), **χιανέτισσα** (ἡ, ἀραβ. *χηγιανέτ*, ἀπιστία, προδοσία, δόλιος, προδότης). Δόλιος, αὐτὸς ποὺ ἀπὸ κακία δὲν ἐργάζεται πιστά. 246-91.

Χιανετιλίι (τὸ), δολιότητα. **Χιανέτικος** (ἐπίθ.).

χιλές (ὁ, ἀραβ. *χηλέ*, στρατήγημα, δόλος, ἀπάτη). Δόλος, ἀπάτη 31-21. **Χιλεντζής** (ὁ), **χιλεντζίνα** (ἡ), δόλιος. (Μεταχειρίζονται τὴ λέξη πολὺ τὰ παιδιὰ στὰ παιγνίδια, ὅταν ἀπατοῦν τὸ ἓνα τὸ ἄλλο).

χιονιστής (ὁ). Ὁ καιρὸς ποὺ χιονίζει, χιονιάς. 57-196.

χισμέτι (τὸ, ἀραβ. *χηντιμέτ*, ὑπηρεσία, θέση, ὑπούργημα). Ὑπηρεσία, βοήθεια.

χνότο (τὸ, πληθ. τὰ *χνότα*). Ἄνασσα. 17 - 8.

χόβολη (ἡ). Ζεστὴ στάχτη μὲ μικρὰ κομμάτια κάρβουνα. 41 - 7.

χολιῶ. Πικραίνομαι, στενοχωριέμαι, θυμώνω. 235-148.

χόντρος (ὁ). Χοντραλεσμένο σιτάρι στὸ χειρόμυλο ποὺ τὸ κάνουν φαγητό. (Βλ. *μπουρμπούρι*). 267-255.

χορθιῶ. Χορταριάζω. 51-104.

χοῦρδος (ἐπίθ.). α) Ἀκατάστατος, ἀδέξιος. β) Εἶδος ὄρνιθων ποὺ ἔχουν τὰ φτερά σηκωμένα: *χοῦρδες ὄρνιθες*. 276-14 καὶ 15.

χοχλιός (ὁ). Σάλιαγκος. 267-255 καὶ 256.

χυλαντίζω. Χύνομαι και διαβρέχω κάτι. 106-5.

χυλός (δ). Ἐλεύρι ψημένο μέσα σὲ νερό, ἀραιὸ σὰ σούπα. 159-15, 243-41.

[Χυλὸ τρώνε οἱ χωρικοὶ τῆ Μεγάλῃ Σαρακοστῇ στὶς νηστήσιμες ἡμέρες, ἢ λεχώνα τὶς πρώτες ἡμέρες τῆς γέννας, κείνοι ποὺ θὰ πάθουν ἀπὸ τζίμπλη ἢ ἀπὸ ἄλλη ἀρρώστια βαριά].

χυλόφτα (ἦ). Χυλόπιτα 299-94 καὶ 95.

[Τὶς χυλόφτες μὲ ζάχαρη τὶς τρώνε τὶς νηστήσιμες ἡμέρες, ἢ λεχώνα καὶ οἱ ἀρρωστοὶ. Τὶς Πασχαλινὲς ἡμέρες τὶς τρώνε μὲ τὸ γάλα. Καὶ οἱ ἐρωτευμένοι ὅταν παντρευτεῖ ἢ καλῆ τους λένε πὼς τὶς τρώνε μὲ τὸ ξεῖδι].

χύμα (τὸ). Κατήφορος. 182-3, 308-216. **Χυματερός** (ἐπίθ.), κατηφορικός.

P. **χυματίζω**, α) παίρνω τὸν κατήφορο, β) δίδω μὲ τὴ βία σὲ κάποιον νὰ πιεῖ κάτι ποὺ δὲν τὸ θέλει: *ἐχυματίσαμε τὸ γουρουνὶ μας πετρόλαδο Πιέ το γιατί δὰ σκωθῶ νὰ σὲ χυματίσω.*

χώνομαι. Κρύβομαι. 31-25. **Χώνω**, κρύβω. 43-35. (Ἐρωτ. σ. 737). **Χωστά** (ἐπίθ.), κρυφά, **χωστός** (ἐπίθ.), κρυφός. Παροιμ:

*«χωστός παπὰς δὲ γίνεται
κι ἀνὲ γενεῖ δὲ λειτουργᾶ».*

(Σύνθετα): *χωστοτρῶγω, χωστοπίνω, χωστοπουλῶ.*

Ψ ✓

ψακὴ (ἦ). Δηλητήριο, κακία (γιὰ τὸν κακὸ λέν: ἢ ψακὴ στάσσει ἀπὸ τ' ἀχείλι σου). 150-359, 192-1. **Ψακωμένος**, α) δηλητηριασμένος, β) κακός. **Ψακώνομαι**, δηλητηριάζομαι, **ψακῶνω**, δηλητηριάζω.

ψή (ἦ). Ψυχή. Ὁ λαὸς λέει ψή τὸ στομάχι του στὴν περισταση ποὺ τὸ παχὺ φαγητὸ τὸν πειράζει: *ἤπιασε τὴν ψή μου τὸ φαί.* (Βλ. Σημ. κεφ. 15. Μ. 16).

ψηλοπετῶ. Ὑπερηφανεύομαι, ζητῶ νὰ πάρω ἀνώτερό μου σύζυγο. 283-121 καὶ 122, 284-129.

ψηῆλος (τὸ). Ὑψος 12-6.

ψηλώνομαι. Ὑπερηφανεύομαι. Βλ. *πολυψηλώνομαι.*

ψηφῶ. Ἐχτιμῶ. 26-40: *ψηφισμένος ἄθροπος*, κείνος ποὺ ἐχτιμᾶται ἀπὸ τοὺς ἄλλους. (Ἐρωτ. σ. 739).

ψιλομελάχρουνος (ἐπίθ.). Κείνος ποὺ εἶναι λίγο μελαχρουνός, ὑποκορ. **ψιλομελαχρουνάκι.** 16-3 καὶ 4 καὶ 5.

ψιλόφουντος (ἐπίθ.). Αὐτὸς ποὺ ἔχει λεπτὴ φούντα. 2-19.

ψόμα (τὸ, πληθ. τὰ ψόματα). Ψέμα. 106-7, 117-80, 125-100. **Ψοματάρης** 280-76 (δ), **ψοματαροῦ** (ἦ), ψεύτης. **Ψοματένιος** καὶ **ψοματινός** (ἐπίθ.), ψεύτικος. (Ἐρωτ. σ. 739).

ψομαθιά (ἦ). Μεγάλο ψέμα.

ψύγομαι. Μαραίνομαι. Μεταφ., καταβάλλομαι ἀπὸ στενοχώρια. 41-9, 100-26, 104-86, 263-202.

ψύγω καὶ **ψυγομαραίνω.** Μαραίνω. Μεσ. **ψυγομαραίνομαι**, μαραίνομαι.

ψυγιά (ἦ) καὶ **ὀψυγιάς** (δ). Τὸ μέρος ποὺ ξηραίνουν τὴ σταφίδα. (Ἐρωτ. σ. 740).

Ω

ὥστε, ὥστό καὶ **ὥστό** (συνδ. χρον.). Ἐως ὅτου. 78-1 ἕως 6. (Ἐρωτ. σ. 743).

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

1. ΠΑΙΝΕΜΑΤΑ ΤΗΣ ΑΓΑΠΗΤΙΚΙΑΣ

Α'. Η ΟΜΟΡΦΙΑ

- Μ. 3. *Ζαχαροζυμωμένη μου και στο γυαλί πλασμένη,
ή νιότη μου στα χέρια σου είναι παραδομένη.*

Σ' αγαπῶ τόσο πολύ, πού ἀπὸ σένα κρέμεται ἡ εὐτυχία ἢ ἡ δυστυχία μου, ἢ ζωὴ ἢ ὁ θάνατός μου. Προβλ. καὶ τὰ: *στά χέρια σου ῥθθα* κι ἤπεσα, *στό Θεὸ καὶ στά χέρια σου, ἀπὸ τὰ χέρια σου κρέμομαι, θὰ πέσεις καὶ στά χέρια μου καὶ θὰ τὰ ποῦμε.*

- Μ. 5. *Μέσα στα φύλλα τῆς καρδιάς κι ἀκόμη παραμέσα
ζγουράφισα τὰ κάλλη σου, γιατί πολλά μ' ἄρεσα.*

Ἡ λαϊκὴ ἀνατομία χωρίζει τὴν καρδιά σὲ τέσσερα μέρη, τὰ φύλλα, ὅπως τὰ ὀνομάζει:

*τέσσερα φύλλα ῥχει ἡ καρδιά, τὰ δυὸ μούχεις παρμένα
καὶ τ' ἄλλα δυὸ μού τάφηκες ψυμένα, μαραμένα.*

Σ' αὐτὰ τὰ τέσσερα φύλλα ζωγραφίζεται ἡ εἰκόνα τοῦ ἀγαπητικοῦ ἢ τῆς ἀγαπητικιάς.

- Μ. 9. *Βασιλοπούλα νάσουνε δὲ θάχες τέθιοι χάρη,
νάσαι ἀθὸς τῶν κοριτσῶ τῆς γειτονιάς καμάρι.*

Νὰ εἶσαι ἡ καλύτερη, ἢ ἀφρόκρεμα. Πολὺ κοινὰ στὶς λαϊκὲς κουβέντες τὰ: *ἀθὸς τοῦ γαλάτου, ἀφρόκρεμα, ἀθὸς τῆς παρέας, ὁ καλύτερος, ἀθὸς τοῦ σταριοῦ, τὸ πιὸ καλό, τὸ πιὸ μεστωμένο, τὸ καθαρὸ στάρι.*

- Μ. 10, 11, 12. *Σγουρὸ βασιλικάκι μου...*

Πολὺ τρυφερὴ φράση στὴν ποίηση τῶν μαντινάδων. Στὴ λαϊκὴ φυτολογία τὰ κύρια εἶδη τοῦ βασιλικοῦ εἶναι δυὸ, ὁ *πλατύφυλλος βασιλικός* καὶ ὁ *σγουρὸς βασιλικός* (στενόφυλλος καὶ πυκνός), πού λογαριάζεται πιὸ ὁμορφος καὶ πιὸ μυρωδάτος, γι' αὐτὸ καὶ τὸν μεταχειρίζονται συχνότερα στὶς φράσεις αὐτές.

- Μ. 16. *...τὸν κόσμον κάνω χάξι...*

Περνῶ τὴν ὥρα μου κοιτάζοντας τὸν κόσμον. Κάνω χάξι εἴτε γιὰ διασκέδαση: *πάμε νὰ κάνουμε χάξι ἐκειὰ πού παίζουνε*, εἴτε ἀπὸ περιέργεια: *ἐγὼ δὲ σοῦ μιλῶ μὰ δὰ σὲ κάνω χάξι νὰ δῶ πῶς δὰ τὰ καταφέρεις*, εἴτε γιὰ κοροϊδία: *δὲ βγαίνω ἔξω μὲ τέθιοι ρούχα νὰ μὲ κάνουνε χάξι οἱ ἀθρώποι. Κάνω χάξι σημαίνει καὶ ἀγαπῶ, δὲν κάνω χάξι, σιχαίνομαι.*

- M. 18. *Ὡσάν τῆ δάφνης τὸν ἀθὼ ἀπὸ μωσκομυρίζει
ἐτσά ναι καὶ τὸ νάμι σου στὸν κόσμον καὶ γυρίζει.*

Εἶσαι κοσμοξακουσμένη, μὲ πολὺ καλὴ φήμη.

- M. 43. *Φεγγάρι μου λαμπρότατο καὶ ἀγιοκωστανινάτο
τὰ κάλλη σου δὲν τάδα ἔγὼ στὸν οὐρανὸ ἀποκάτω.*

Ὁ λαὸς φαντάζεται τὸν οὐρανὸν ὡς ἐπιστέγασμα ποῦ χωρίζει δυὸ κόσμους, τὸν κόσμον ποῦ εἶναι πάνω ἀπὸ τὸν οὐρανὸν καὶ κεῖνον ποῦ εἶναι κάτω ἀπ' αὐτόν. Ὡστόσο πιστεύει καὶ ἀπὸ τ' ἄλλο μέρος πὼς ὁ οὐρανὸς δὲν εἶναι ἓνας, ἀλλὰ πολλοί, ἑπτὰ οὐρανοί.

Στὴ μαντινάδα τούτη δὲν τολμᾷ ὁ ποιητὴς νὰ συγκρίνει τὴν ἀγάπην του μὲ πλάσματα ποῦ εἶναι πάνω ἀπὸ τὸν οὐρανόν. Μὰ σὲ ἄλλη τὴν κατεβάζει ἀπ' εὐθείας ἀπὸ τὸν ἔβδομον οὐρανόν:

*Ἐνοῖξαν οἱ-γι-ἑφτά οὐρανοὶ καὶ ἐβγήκε νέα πλάση,
καὶ ἐβγήκε μιὰ μελαχροινὴ τὸ κόσμον νὰ χαλάσει. (16-2)*

- M. 50. *Τὰ κάλλη σου παινούσανε καὶ ἤρθα νὰ τὰ ξανοίξω
καὶ δὲ μοῦ δίδει ὁ νοῦς μου μπλιὸ νὰ φύγω νὰ τ' ἀφήσω.*

Δὲ μπορῶ νὰ τ' ἀποφασίσω νὰ φύγω μακριά. Πολὺ κοινὲς οἱ φράσεις: *δίδει μου ὁ νοῦς μου νὰ πὰ πνιγῶ, δίδει μου ὁ νοῦς μου δίδει μου καὶ τῆ καρδιάς μου ἢ λαύρα, ἐτσά μοῦ δίδει ὁ νοῦς μου κλπ.*, ἔτσι μοῦ ἔρχεται.

- M. 65. *Ἀνάθεμα καὶ ἔχει...*

Δὲν ἔχει. Τὸ ἀνάθεμα μαζί μὲ τὸ καὶ καὶ μὲ ρῆμα ἰσοδυναμεῖ μὲ ἄρνηση: *ἀνάθεμα καὶ ἤκουσα*, δὲν ἤκουσα, *ἀνάθεμα καὶ μοῦ πε τέθιοι πράμα*, δὲν εἶπε, *ἀνάθεμα καὶ τρώγω* δυνὸ μπουκιές, δὲν τρώγω (βλ. 9-4). Τὴν ἴδια σημασία ἔχει καὶ τὸ *διάλε* μὲ τὸ *καὶ* καὶ ρῆμα: *διάλε καὶ μάθει* ποτέ ντου γράμματα, δὲ θὰ μάθει, *διάλε καὶ βάλει* ποτέ ντου γνώση, δὲ θὰ βάλει ποτέ του γνώση (βλ. 51-231, 150-357, 305-169).

- M. 81. *... μὰ ἔσαι τῶν ἀμαθιῶ μου...*

Εἶσαι τοῦ γούστου μου.

- M. 82. *Γιὰ μέλι δὰ σὲ πάρευνε...*

Εἶσαι πολὺ γλυκιά.

- M. 86. *Χίλια γκιὰν εἶσ' ἀδύναμη...*

Ὅσο πολὺ κιὰν εἶσαι ἀδύναμη. Πολὺ συχνὲς ὅμοιες φράσεις: *χίλια γκιὰ μοῦ δίδεις*, δὲ μὲ ξεπλερώνεις, *χίλια γκιὰ μοῦ τὸ λές*, δὲν τὸ πιστεύω, *χίλια γκιὰν εἶναι ἄσκημη*, οἱ παράδες μπαίνουν ἀπὸ μπρός.

- M. 89. *... εἶσαι λακκουδοπήγουνη...*

Εἶσαι πάρα πολὺ ὁμορφη, γιὰτι ἔχεις λακκάκι στὸ πηγούνι. Ἐνα ἀπὸ τὰ σημάδια τῆς καλλονῆς στὴ λαϊκὴ ἀντίληψη εἶναι τὸ λακκάκι στὸ πηγούνι: *κερὰ λακκουδοπήγουνη μὴν τῆ ρωτᾶς γιὰ κάλλη* (βλ. 253-61). Ἐπίσης καὶ τὸ λακκάκι στὸ μάγουλο (βλ. 14-2).

- M. 94. *Εἶσαι τοῦ ἡλιοῦ κόκκινη καὶ τοῦ φιλιουῦ γραμμένη.*

Εἶσαι κόκκινη ἀπὸ τὸν ἥλιο καὶ μοιάζεις ζωγραφιά φτιαγμένη γιὰ φίλι.

- M. 98. *... νερό μου χαϊδεμένο.*

Νερὸ πάρα πολὺ καλόν. Οἱ λέξεις χαϊδεμένος καὶ κανακεμένος μεταφ. χαρακτηρίζουν τὸ πάρα πολὺ καλὸ πράμα. Πρβλ. φρ.: *ἔχω ἓναν περβόλι χαϊ-*

δεμένο, χαϊδεμένο ὄζο κειονέ τ' ἀλοῖνό, κανακεμένο πρᾶμα τὸ γόνικὸ πού ἐγόρασα.

Μ. 99. **Ὁ νοῦς μου πάει κι ἔρχεται γιὰ...**

Σὲ σκέπτομαι. Πρβλ. φρ.: ὁ νοῦς μου πάει κι ἔρχεται γιὰ κειονὰ πού 'κουσα. πάει κι ἔρχεται ὁ νοῦς μου μὲ τὴν παντρευιὰ τοῦ τάδε.

Β'. Η ΛΕΠΤΟΤΗΤΑ ΚΑΙ Η ΧΑΡΗ

Μ. 5 καὶ 11. ... **γιὰ ὄνομή σου.**

Γιὰ χατίρι σου, γιὰ σένα. Γιὰ ὄνομή σου, γιὰ τὴν ἀφεδιά σου, γιὰ λόγον σου, εἶναι φράσεις πού χρησιμοποιοῦν συνήθως γιὰ νὰ δείξουν σεβασμὸ καὶ εὐγένεια. Ὅλες σημαίνουν γιὰ σένα.

Μ. 20. **Ναλέτι νάχει...**

Τὸ ναλέτι εἶναι ἡ μεγάλη βλαστήμια. Στὶς λαϊκὲς τάξεις τῆς Α. Κρήτης οἱ θρησκοῦχοι σταυροκοποῦνται μόλις τὴν ἀκούσουν. Νομίζουν πὼς μαζεύονται ὅλα τὰ τάγματα τῶν δαιμόνων: τὴ μεγάλη βλαστήμια εἶπε! τὸ ναλέτι νάχεις, ἀνάθεμα νάχεις, νὰ σὲ πάρει ὁ διάολος, εἶναι οἱ μεγάλες βλαστήμιες. Σημαίνουν κι οἱ τρεῖς τὸ ἴδιο, δηλ. νὰ σὲ πάρει ὁ διάολος.

Γ'. Η ΚΟΡΜΟΣΤΑΣΙΑ

Μ. 9. **Κι ἀπὸ τ' ἀνύχια ὡς τὴν κορφή γαρέφαλα γεμάτη.**

Εἶσαι ὅλη εὐωδιά.

Μ. 10, 11. **Σὰν τὴ λαμπάδα τὴ χυτὴ φαίνεσ' ἀτὰ πὸν στέκεις.**

Κορμοστασιά σὰ χυτὴ λαμπάδα εἶναι σημάδι ὁμορφιάς στὴ λαϊκὴ ἀντίληψη.

Μ. 13. **Στρουφογυρίστρα τοῦ χοροῦ καὶ νοστιμιὰ τοῦ κάβου φεργάδα χρυσοπράσινη στὴ μέση τοῦ πελάγου.**

Στὸν κρητικὸ χορὸ φαίνεται ὅλη ἡ χάρη κι ἡ ὁμορφιά τῆς κοπέλας. Καθὼς σέρνει πρώτη τὸ χορὸ, ἂν οἱ κινήσεις της εἶναι στρωτές, χαριτωμένες καὶ γρήγορες, τότε εἶναι *στρουφογυρίστρα τοῦ χοροῦ*, πὸν μὲ τὸ χαριτωμένο χορὸ της νοστιμίζει τὸν κάβο, δηλ. τὸ κεφάλι τοῦ χοροῦ, κιὰν εἶναι ὑψηλὴ καὶ καλλίσωμη φαίνεται σὰ φεργάδα πὸν πλέει στὴ μέση τοῦ πελάγου.

Μ. 15. ... **πελεκητὴ κολόνα.**

Κοσμητικὸ πὸν δίνεται στὶς καλλίσωμες, ὑψηλές, σφιχτοδεμένες γυναῖκες πὸν ἔχουν τὴν ἐπιβλητικὴ ἐμφάνιση τῆς κολόνας.

Δ'. ΤΟ ΠΡΟΣΩΠΟ

α' ΓΕΝΙΚΑ

Μ. 1. **Δάμπει τὸ προσωπάκι σου σὰν τζ' ἐκκλησᾶς τὸ δίσκο.**

Ἀπὸ σεβασμὸ στὰ θεῖα φυλᾶνε πάντα στιλπνὰ καὶ καθαρὰ τὰ ἱερὰ σκευή. Κι ὁ ποιητὴς συγκρίνει τὸ πρόσωπο τῆς καλῆς του μὲ τὸ δίσκο τῆς ἐκκλησίας πὸν λαμποκοπᾷ ἀπὸ στιλπνάδα.

Μ. 11. **Μὰ καθανεὶς τὴν ἄδεια νὰ πιεῖ νερὸ δὲν ἔχει.**

Ἀπλὸς μὰ πολὺ παραστατικὸς συμβολισμὸς τοῦ φιλοῦ.

Β' Η ΑΣΠΡΑΔΑ

- M. 1. *Ἄσπρη ᾿σαι, σὰν τὰ γάλατα ποῦ βγάνουν οἱ προβάτες
ξεχωριστή ᾿σαι, μάθια μου, π' ὄλες τσι μαυρομάτες.*
Σπάνια οἱ ξανθὲς στὴν Κρήτη εἶναι καὶ μαυρομάτες, γι' αὐτὸ στὴ λαϊκὴ ἀντίληψη εἶναι σπουδαῖο σημάδι ὁμορφίᾳς τὰ μαῦρα μάτια στὴν ξανθιά. Αὐτὸ φαίνεται κι ἀπὸ τὴ γνωμικὴ μαντινάδα:
*Ἄρὰ καὶ ποῦ θὲ νὰ βρεθεῖ, ἄρὰ καὶ ποῦ δὰ λάχει
κόρη μὲ τὰ ξανθὰ μαλλιά καὶ μαῦρα μάθια νάχει.* (πρβλ. 253-60)
- M. 9. *Ἄσπρη φουντάνα τοῦ νεροῦ, ποιά χέρα δὰ σὲ δέσει,
καὶ τίνος εἶσαι τυχερό, ἀπὸν δὰ σὲ κερδαίσει;*
Φουντάνα εἶναι τὸ ἄφθονο τρεχάμενο νερό, ἡ ὀρυκτικὴ ροὴ τοῦ νεροῦ. Καθὼς τὸ νερὸ τρέχει μὲ ὀρμὴ, ἅμα πέφτει ἀπὸ ψηλὸ μέρος, γειμίζει ἀπὸ λευκοὺς ἀφροὺς ποῦ τὸ κάνουν νὰ φαίνεται κατάλευκο. Ἡ δροσιὰ ποῦ σκορποῦνε γύρω οἱ δροσοσταλίδες τοῦ νεροῦ, ἡ φεγγερὴ τοῦ ἄσπραδα κι ἡ ῥηγοράδα του κάνουν μιὰ πολὺ ὁμορφὴ εἰκόνα, γι αὐτὸ ὁ ποιητὴς παρομοιάζει τὴν ἀγαπητικιά του μὲ ἄσπρη φουντάνα τοῦ νεροῦ. Μὰ τὸ τρεχάμενο νερὸ δὲν τ' ἀφήνουν οἱ ἄνθρωποι νὰ χάνεται ἄσκοπα. Τοῦ κανονίζουν τὸ δρόμο του μὲ αὐλάκια ποῦ ἀνοίγουν στὶς ἀκροχωραφιές καὶ στοὺς κήπους γιὰ νὰ ποτίζονται τὰ δέντρα, τὰ σπαρτὰ καὶ τὰ λουλούδια. Τὸ δέ-
νουν ὅπως λέει ἡ λαϊκὴ γλώσσα. Γι' αὐτὸ κι ὁ ποιητὴς συμπληρώνει τὴν εἰκόνα μὲ τὴν ἔκφραση: *ποιά χέρα δὰ σὲ δέσει;* Δηλ. ποῖος θάναί ὁ τυχερὸς ποῦ θὰ σὲ ἀποχτήσει;
- M. 23. *Ἐπήρες ὄψη τοῦ ρογδιοῦ...*
Εἶσαι κόκκινη.
- M. 26. *... ἀπὸν τὰ ρόδα βγήκες...*
Εἶσαι κόκκινη κι εὐωδιάζεις.

Γ' Η ΜΕΛΑΧΡΟΙΝΑΔΑ

- M. 8. *Μελαχροινό, τὰ χνότα σου βάλε τα στὸ μεντίλι,
γιατὶ καλλιὰ μυρίζουνε κι ἀπὸν τὸ καρεφύλλι.*
Ἡ ἀνάσα σου εὐωδιάζει τόσο ποῦ ξεπερνᾷ καὶ τὸ ἄρωμα ποῦ βάζουν στὰ μεντίλια.
- M. 12. *Δὲν τὴ δειλιῶ τὴ νιότη μου κιάς τήνε φάει μπάλα,
μούτε καὶ τὰ μικρὰ μὲ κλαῖν, μούτε καὶ τὰ μεγάλα.*
Δὲν εἶχε κανένα στὸν κόσμο, οὔτε γονεῖς, οὔτε ἀδέλφια, οὔτε παιδιὰ, ποῦ νὰ ἔχουν τὴν ἀνάγκη του καὶ νὰ στενοχωρηθοῦν σὰν πεθάνει. Πολὺ κοινὴ καὶ στὶς κουβέντες ἡ φράση: *μούτε καὶ τὰ μικρὰ μου κλαῖν μούτε καὶ τὰ μεγάλα,* τὴ μεταχειρίζονται ὅσοι δὲν ἔχουν καμμιά οἰκογενειακὴ ὑποχρέωση.

Δ' Η ΡΟΔΟΚΟΚΚΙΝΑΔΑ

- M. 5. *Ἦσάν τὸ σφακολούλουδο στὴ γυροποταμίδα
ἐτσά ᾿τονε κι ἡ μούρη ντζης ὀψὲς ἀπὸν τὴν εἶδα.*
Τὸ πρόσωπό της ἦταν κόκκινο σὰν τὸν ἀθὸ τῆς ροδοδάφνης.

- M. 9. *Μὰ μένα ἡ-γι-ἀγάπη μου ρακὴ κρασί δὲν πίνει
καὶ στήν ταβέρνα δὲν πατεῖ, τὰ ρόδα πῶς τὰ χύνει;*

Πῶς κοκκινίζει σὰ ρόδο; Ὁ λαὸς πιστεύει πῶς τὴν κοκκινάδα στὸν ἄνθρωπο τὴ δίνουν τὰ οἰνοπνευματώδη ποτὰ καὶ μάλιστα τὸ κρασί. Γι' αὐτὸ ἀπορεῖ ὁ ποιητής, πῶς εἶναι κόκκινη ἡ ἀγάπη του ἀφοῦ δὲν πίνει οὔτε ρακὴ οὔτε κρασί. Αὐτὸ φαίνεται κι ἀπὸ τὴν παρακάτω μαντινάδα.

- M. 10. *Μὰ μένα ἡ-γι-ἀγάπη μου πάει στὸ Μαλεβύζι
καὶ πίνει μαρουβὰ κρασί καὶ ροδοκοκκινίζει.*

Τὸ Μαλεβύζι εἶναι ἐπαρχία τοῦ νομοῦ Ἡρακλείου καὶ βγάζει ἄφθονο κρασί. Γι' αὐτὸ βρίσκει κανεὶς ἐκεῖ τὸ μαρουβὰ, παλιὸ κρασί, ἐξαιρετο δυναμωτικὸ πὺ δίνει χρῶμα σ' ὅποιον τὸ πίνει.

- M. 11. *Καὶ στὸ δεξὸ σου μάγουλο τὸ ρόδο ἀθεῖ καὶ δένει.*

Κοκκινίζει σὰ ρόδο τὸ δεξὸ σου μάγουλο. Πρβλ. *ρόδα ἔχει, ρόδα ἤχουσε, ρόδα ἤκαμε*, ὅλα σημαίνουν κοκκινίζει.

Ε' ΤΟ ΣΤΟΜΑ ΚΑΙ Η ΓΛΩΣΣΑ

- M. 2. *Νὰ τὴ χαρῶ τὴ γλώσσα σου, ἵντα καλὰ κατέχει,
τὸ μόσκο ψιχαλολογᾷ καὶ τὴν κανέλα βρέχει.*

Τόσο γλυκὰ καὶ τόσο συνετὰ εἶναι τὰ λόγια σου, πὺ κείνος πὺ σ' ἀκούει νομίζει πῶς πέφτουν ἀπὸ τὸ στόμα σου στάλες ἀπὸ μόσκο καὶ βροχὴ ἀπὸ κανέλα.

- M. 7. *Ὅντὸ μιλεῖς πέφτουν ἀθοὶ κι ὄντὸ γελᾷς κανέλα,
θαμάζομαι πῶς δὲν πετᾷς, μοναχοθυγατέρα.*

Εἶσαι τόσο ὑπέροχη ὅταν μιλᾷς, πὺ ἀπορῶ πῶς βρίσκεσαι ἀκόμη στὸν κόσμο καὶ δὲν πετᾷς σ' ἄλλους αἰθέρειους κόσμους.

Ε'. Ο ΛΑΙΜΟΣ

- M. 6. *Κρίμας στὸν ἄσπρο σου λαιμό, νὰ παίξει ἀντιφεγγίδες,
κι ἐγὼ νὰ ξημερώνομαι ἀπάνω στὸ ἄστοιβίδες.*

Ὁ ποιητής τῆς μαντινάδας αὐτῆς ἀσφαλῶς ἦτανε βοσκὸς καὶ κοιμότανε πάνω σὲ θάμνους στὴν ἐξοχὴ. Μὲ τὴ μαντινάδα του παραπονεῖται, γιατί νὰ μὴν κοιμᾷται δίπλα στὴν καλὴ του πὺ ἔχει τὸ φεγγερό λαιμό.

Σ'. ΤΑ ΜΑΛΛΙΑ

- M. 4. *Ξαθὰ μαλλιά στήν κεφαλή, μὸδὲ πολλὰ ξαθὰ ἔναι,
διάλε τὸ ἀπολειμάρους σου τρίχα καὶ μαχαιρᾷ ἔναι.*

Εἶναι τόσο ὄμορφα τὰ ξαθὰ σου τὰ μαλλιά, πὺ γιὰ ὅποιον τὰ κοιτᾷ εἶναι τόσο, σὰ νὰ τρώει τόσες μαχαιριῆς ὅσες τρίχες ἔχεις.

- M. 12. *Χτένισε τὰ ξαθὰ μαλλιά καὶ βγάλ' ἀποχτενίδια
κι ἄμε τα στοῦ κουγιουμοντζή καὶ κάμε δαχτυλίδια.*

Τὰ κατᾷξανθα μαλλιά σου φαίνονται σὰ χρυσάφι πὺ μπορεῖς νὰ τὰ πᾷς στὸ χρυσοχόο νὰ κάμεις δαχτυλίδια.

- Μ. 28. *Ὁ ἥλιος ἤριξε φωτιά νὰ κάψει τὸ κορμί σου,
κι' αὐτὴ στεφάνι γίνηκε χρυσὸ στὴν κεφαλὴ σου.*

Στὸν ποιητὴ φαίνονται τόσο λαμπρὰ τὰ μαλλιά τῆς ἀγάπης του, πού μόνο ὁ ἥλιος μπορούσε νὰ τῆς τὰ δώσει. Μὰ ὁ ἥλιος εἶναι φωτιά, καὶ φωτιά ἔριξε: Ἡ φωτιά μπορούσε νὰ κάψει τὸ κορμί σου, μὰ ὅπως κάθε τι κοντὰ σου γίνεται ὠραῖο καὶ καλὸ, ἔτσι καὶ ἡ φωτιά ἔγινε χρυσὸ στεφάνι στὸ κεφάλι σου.

Ζ'. ΤΑ ΠΟΔΙΑ

- Μ. 1. *Μέσα στὸ γάλα τάβαλες τὰ πόδια σου, κερά μου,
κι ἤβγηκες ἀξεκάρτσωτη κι ἤκαψες τὴν καρδιά μου.*

Τὰ πόδια σου εἶναι ἄσπρα σὰν τὸ γάλα, καὶ σὰν σὲ εἶδα κι ἐγὼ ξεκάρτσωτη πληγώθηκε ἡ καρδιά μου.

- Μ. 3. *Τὸ ποδοστραγαλάκι σου κι ἡ βράκα ἢ γαζωτὴ σου.*

Στὰ παλιὰ χρόνια δυὸ ἦτανε τὰ κύρια ἐσώρουχα τῆς κοπελιάς καὶ γενικὰ τῆς γυναίκας: ποκάμισο πλατὺ καὶ μακρὺ, μὲ πλατιά καὶ μακριὰ μανίκια, καὶ βρακὶ μακρὸ ὡς τὴ φτέρνα γιὰ νὰ κρύβει τὶς γάμπες νὰ μὴ φαίνονται. Ἦτανε ραμμένα στὸ χέρι μὲ πολὺ μικρὲς βελονίες, σὰν τῆς μηχανῆς τὸ γαζί. (Ἀπὸ τὸ ράψιμο αὐτὸ ἔκριναν τὶς «νοικοκεράδες»). Πάνω ἀπ' αὐτὰ τὰ ἐσώρουχα ἔβαζαν τὰ ἄλλα φορέματα, πού ἦταν λίγο-λίγο κοντύτερα ἀπὸ τὴ «γαζωτὴ βράκα». Κι ὁ νέος ἔτσι τὴν ἔβλεπε καὶ μαζί μ' αὐτὴ τὰ σφυρὰ τῆς κοπελιάς, τὸ ποδοστραγαλάκι τῆς, ὅπως λέει, καὶ γινότανε σκλάβος καὶ δουλευτῆς τῆς.

- Μ. 6. *Σιγανοπερπατούσα μου, τὰ ζάλα σου μετράς τα,
τὴν κεφαλῆς μου τὰ μαλλιά σύρνεις τα κι ἀνεσπᾶς τα.*

Περπατεῖς μὲ τέτοια φρονιμάδα, πού μὲ πιάνει τόσο μεγάλη τρέλα ὅταν σὲ βλέπω, πού εἶναι σὰν νὰ μοῦ πιάνεις τὰ μαλλιά μου ἐσύ, νὰ τὰ τραβᾶς γιὰ νὰ μοῦ τὰ ξεριζώνεις.

5. ΚΑΗΜΟΙ ΚΑΙ ΒΑΣΑΝΑ ΤΗΣ ΑΓΑΠΗΣ

Α'. ΚΡΥΦΗ ΑΓΑΠΗ

- Μ. 21. *... καὶ τότε κατὰ τόπου.*

Ἡ ἔκφραση κατὰ τόπον εἶναι πολὺ συνηθισμένη. Σημαίνει σὲ ὀρισμένους τόπους, ὄχι παντοῦ, σὲ ὀρισμένα ἄτομα. Μόνον ὅταν θὰ ψυχομαχεῖ θὰ πεῖ τὸν πόνο τῆς. Μὰ καὶ τότε ὄχι σὲ ὅλους, παρὰ κατὰ τόπον. Πρβλ. κατὰ τόπου νάχεις ἐφέδε, ὄχι σὲ ὅλους, κατὰ τόπον εἶναι οἱ ἐλιές ὀφέτος, δὲν εἶναι γενικὴ βεντέμα (μεγάλῃ σοδιά), σὲ ὀρισμένους τόπους εἶναι οἱ ἐλιές ὀφέτος, κατὰ τόπον ἤβρεξε, ὄχι παντοῦ.

- Μ. 24. *... μὰ βγήκε στὸ μεϊντάνι.*

Φανερώθηκε. Βγάνω στὸ μεϊντάνι, φανερώνω, βγαίνω στὸ μεϊντάνι, φανερώνομαι.

Μ. 32. ... *ἄδικο νὰ τὸν ἔβρει.*

Εἶναι μιὰ ἀπὸ τὶς ἐλαφρῆς βλαστήμιες. Ὅμοιες: *ἄδικο νὰ σ' ἔβρει, ἄδικο νὰ σοῦ δώσει, ἀδικιὰ νὰ σοῦρθεῖ, ἀνάγκη νάχεις.*

Β'. ΦΑΝΕΡΗ ΑΓΑΠΗ

Μ. 49. *Κι εἶναι τὸ λαιμουδάκι σου σὰν τ' ἀπιδιοῦ τὸ λίκι.*
Πάρα πολὺ ἀδύνατο.

Μ. 50. *Δὲν εἶσαι δώδεκα χρονῶ, μόνο 'σαι τοῦ καιροῦ σου.*
Εἶσαι ὄριμη γιὰ γάμο.

Μ. 57, 58. ... *ὡς γκιὰν ἐπέταν τὸ πουλί.*

Μεταφ. Ὅσο δυσκολόπιαστη κιὰν ἦταν ἡ κοπελιὰ τὴν ἔκανα νὰ μὲ προσέξει καὶ νὰ μ' ἐρωτευτεῖ.

Μ. 74. ... *μὴ βγάλουν τ' ὄνομά σου...*
Μὴ σὲ κακολογήσουν.

Παλαιότερα τὰ ἦθη ἦταν πάρα πολὺ αὐστηρά. Μιὰ κοπέλα καὶ μόνον ἂν γλυκοκοίταξε ἕναν ἄντρα τὴν ἔλεγαν *κουζουλὴ* καὶ τὴν ἔκακολογοῦσαν. Ἄν λοιπὸν ὁ νέος ἀγαποῦσε πραγματικὰ μιὰν κοπέλα δὲ συνηπεροῦσε ἀπὸ τὴ γειτονιά της γιὰ νὰ μὴ βγάλει τ' ὄνομά της.

Μ. 79. *Ὡσὰν τ' ἀμύγδαλο ψωμί στὸ στόμα μου δὲν μπαίνει.*

Δὲν τρώγω τίποτε οὔτε ἕνα κομματί ψωμί μικρὸ σὰν τὸ ἀμύγδαλο, χορταίνω μὲ τ' ὄνομά σου.

Μ. 101. *Πέρασε, ξαναπέρασε, στάσου καὶ μεταστάσου, ἤκλινα 'γὼ τὴν κεφαλὴ καὶ ἐθελημάτεψά σου.*

Μὲ τὸ συνηπεράσμα σου ἔπαψα ν' ἀντιστέκομαι στὸν πειρασμὸ καὶ ἔγινα σκλάβος τῆς ἀγάπης σου καὶ κάνω αὐτὸ ποῦ θέλεις.

Μ. 149. *Μὰ 'γὼ, πουλί μου, σ' ἀγαπῶ, μὰ δὲ σοῦ τ' ἀποδείχνω καὶ μὲ τσι μαντινιάδες μου παραπετρὲς σοῦ ρίχνω.*

Μὲ τὶς μαντινάδες μου σοῦ στέλνω κρυφομηνύματα πὼς σ' ἀγαπῶ. Ἡ φράση συνηθίζεται πολὺ: *ρίχνω παραπετρὲς*, λέω κάτι σκεπασμένα, μὲ ὑπαινιγμούς, παραβολικά, γιὰ νὰ τὸ νιώσουν μόνο λίγοι: *ἤριξά τσης κάμποσες παραπετρὲς καὶ ἂν ἔχει νοῦ δὰ καταλάβει.*

Μ. 190. *Εἶδα σε καὶ ἐνεγάλλισα καὶ ἐχάρηκα λιγάκι ἀποῦ 'τονε τ' ἀχείλι μου νὰ στάξει τὸ φαρμάκι.*

Τόσο μεγάλος ἦταν ὁ καημὸς μου γιὰτὶ δὲ σ' ἔβλεπα, ποῦ γέμιζε φαρμάκι τὴν ψυχὴ μου.

Μ. 192. *Ἡ μούρη μου 'βγαλε μαλλιὰ ν' ἀνερωτῶ περάτες.*

Ἄπὸ τὶς πολλῆς ἐρωτήσεις καὶ ἀπ' τὸν καημὸ στέγνωσε τὸ σάλιο μὲς στὸ στόμα καὶ ἐμάλλισα ἢ γλώσσα μου.

Μ. 205. *Καὶ τὸ χατίρι σου βασιῶ στὴν κεφαλὴ μ' ἀπάνω.*

Σὲ λογαριάζω πρὸ πολὺ ἀπ' ὅλους καὶ δὲν μπορῶ νὰ σοῦ χαλάσω τὸ χατίρι. Ὁ λαὸς στὴν Κρήτη ὅταν θέλει νὰ δείχνηται πολὺ ὑποχρεωτικὸς λέει: *στὴν κεφαλὴ μ' ἀπάνω.*

Μ. 253. *Θέλω δὲ θέλω γίνομαι παιγνίδι τῷ χειρῶ σου.*

Σ' ἀγαπῶ τόσο πολύ, πού μπροστά σου γίνεται συντριμμία ἢ θέλησή μου, ἢ ψυχὴ μου γίνεται σκλάβα τῆς ψυχῆς σου καὶ με κάνεις ὅτι θέλεις.

Μ. 265. *Δυὸν παραδῶ γαρέφαλα δὲ σοῦδωκα ποτέ μου, καὶ πῶς ἐγαπηθήκαμε, Μεγαλοδύναμέ μου.*

Ἦτανε συνήθιο ὁ νιὸς πού ἀγαποῦσε καμμιά κοπέλα νὰ τῆς προσφέρει διάφορα μικροπράγματα γιὰ δῶρα (γαρέφαλα, κανελαθούς, μαστίχι καὶ τὰ τέτοια). Ἡ κοπελιά τὰ ἐνιωθε σὰ σημάδια τῆς ἀγάπης του, κιὰν τῆς ἄρεζε ὁ νιός, τοῦ ἀντιχάριζε τὴν ἀγάπη της. Μὰ ὁ ποιητὴς αὐτῆς τῆς μαντινάδας δὲν εἶχε δώσει τίποτε τῆς κοπελιάς κι αὐτὸ τὸν κάνει ν' ἀπορεῖ «πῶς ἐγαπηθήκαμε».

Μ. 314. *Ξεφτύλιζε τὸ λύχνο σου καὶ βάλε του καὶ γνώση.*

Βάλε του λάδι. Ὁ ποιητὴς παρομοιάζει τὸ λύχνο με κεφάλι. Κι ὅπως τὸ κεφάλι πού δὲν ἔχει γνώση (φρόνηση) δὲ δουλεύει, ἔτσι καὶ ὁ λύχνος ὅταν δὲν ἔχει γνώση (λάδι) δὲ φωτίζει.

Μ. 359. *Γιατὶ δὰ κάμω τὸν παπὰ νὰ πιάσει τὰ σπαρμένα.*

Θὰ τὸν κάμω νὰ τρελαθεῖ καὶ νὰ τρέχει στὰ χωράφια.

Μ. 399. *Ὅρτσα νὰ πάρω χάνομαι, γεμάτα, δὲ γλυτώνω καὶ νὰ τὸ ρίξω στὴ στεριά πάλι τὸ μετανοιῶνω.*

Καὶ ἐνάντια στὸν καιρὸ νὰ πάω καὶ με οὔριο καιρὸ κι ὅτι κιὰν κάμω εἶμαι χαμένος. Μεταφ., ἡ θέση μου στὴν ἀγάπη εἶναι τόσο δύσκολη, πού ὅτι κιὰν κάμω εἶμαι χαμένος.

Γ'. ΤΡΕΛΗ ΑΓΑΠΗ

Μ. 15. *... ντελίριο μουῦ δίδει.*

Γίνομαι τρελός.

Μ. 29 καὶ 47. *... κι ἤβγηκα ἄπὸ τὸ νοῦ μου.*

Ξεφρενιάστηκα καὶ δὲν ξέρω τί κάνω.

Μ. 44. *Τὸ φέσι ἀνεσηκώνεται ἀπὸ τὴν κεφαλὴ μου.*

Τόση τρέλα μούρχεται, πού σηκώνονται τὰ μαλλοκέφαλά μου καὶ σπρόχουν τὸ φέσι πρὸς τὰ ἄπάνω.

Μ. 50. *Κι ἤφηκα τὴν ἀγάπη σου ἀπάνω μου ν' ἀπλώσει.*

Ἄφηκα τὴν ἀγάπη σου ν' ἀπλώσει καὶ νὰ με σκλαβώσει ὀλότελα.

Δ'. ΠΑΝΤΟΤΙΝΗ ΑΓΑΠΗ

Μ. 46. *Δὲ σ' ἀπαρνοῦμαι ἀνὲν τραβῶ βάσανα σὰν τὸν ἄμμο, Κιὰς κάμουν τὰ πουλιὰ φωλιές στὴν κεφαλὴ μ' ἀπάνω.*

Μ' αὐτὸν τὸ στίχο θέλει ὁ ποιητὴς νὰ δείξει πόσο ἀλύγιστη εἶναι ἡ ἀφοσίωση στὴν ἀγάπη του καὶ πῶς δὲν τὴν κλονίζουν μύρια βάσανα. Δὲν τὴν ἀπαρνιέται τὴν ἀγάπη του, ἀκόμη κιὰν ἡ κεφαλὴ του γίνε ἀγνωρίστη ἀπὸ τὰ βάσανα, κατάλληλη μόνο γιὰ φωλιές πουλιῶν.

Μ. 56. *Δὲ σ' ἀπαρνοῦμαι ἀνὲ γενεὶ τὸ χῶμα μ' ἄλλο χῶμα.*

Τὴ φράση: τὸ χῶμα μ' ἄλλο χῶμα τὴ μεταχειρίζονται ὅταν θέλουν νὰ δείξουν τὴ στέρεη ἐμμονὴ σὲ μιὰν ἰδέα ἢ τὸ ἀμετάβλητο τοῦ πράγμα-

τος: μικρή ἴμουν ὄντων ἐπόθαν' ἢ μάνα μου, μὰ δὲν ξεχνῶ τὴν ἀγωνία νιζης ἀνὲ γενεῖ τὸ χῶμα μ' ἄλλο χῶμα.

Ἐ'. ΘΥΣΙΕΣ

Μ. 7. *Ἀνάθεμα τὰ πόδια μου ἃ δὲν τὴν ἐπροπάτουν.*

Θὰ τὴν περνοῦσα πεζή. (Δείχνει τὸ μέγεθος τῆς θυσίας).

Μ. 20. *Τῶν ἀμαθιῶ μου τὸ νερὸ νάθελα μοῦ ζητήξεις ἤβγανα κ' ἠδιδά σου το νὰ μὴ μὲ λησμονήσεις.*

Ἐο νιδὸς ποῦ ἀγαπᾷ δὲ διστάζει μπροστὰ σὲ καμιὰ θυσία. Ἐκόμα καὶ τὸ πιὸ πολῦτιμο ποῦ ἔχει, τὸ νερὸ τῶν ματιῶν του (τὸ ὕδατοςιδὸς ὕγρὸ τοῦ ματιοῦ ποῦ ἂν χαθεῖ θὰ τυφλωθεῖ) τὸ βγάξει καὶ τὸ δίνει γιὰ νὰ μὴν τὸν ξεχάσει ἢ ἀγαπημένη του.

Ζ'-Η'. ΧΑΙΡΕΤΙΣΜΟΙ ΚΑΙ ΚΑΛΗΝΩΡΙΣΜΑΤΑ

Μ. 40. *Παραθυράκι μου βορνό, δεῖξε μου τὴν κερά σου, ποῦ ἴναι χρυσὰ τὰ ξύλα σου κι ἀσήμι τὰ καρφιὰ σου.*

Ἐο ποιητὴς κολακεύει τὸ παράθυρο, γιὰ νὰ τοῦ δεῖξει τὴν καλή του. Χρυσὰ λέει τὰ ξύλα του καὶ τὰ καρφιὰ ἀσημένια. Αὐτὸς ὁ τρόπος τῆς κολακείας εἶναι συχνὸς καὶ στὴν καθημερινή ζωή: ἔλα νὰ μοῦ συντράμεις ἀπού'σαι καὶ καλός.

Μ. 41. *Παραθυράκι μου βορνό δεῖξε μου τὴν κερά σου μ' ἀσήμι καὶ μὲ μάλαμα νὰ ντύσω τὰ καρφιὰ σου.*

Ἐδῶ ὁ ποιητὴς δὲ λέει κολακευτικὰ λόγια στὸ παράθυρο γιὰ νὰ τοῦ δεῖξει τὴν καλή του. Μεταχειρίζεται ἄλλο μέσο, τὴν ὑπόσχεση (κολακεία καὶ ὑπόσχεση εἶναι τὰ δυὸ μέσα στὴν καθημερινή ζωὴ γιὰ νὰ ἐπιτύχεις κείνο ποῦ θές).

ΙΓ'. ΒΑΣΑΝΑ

Μ. 46. *Καὶ σ' ἄλλον τράφο δὰ τὰ δεῖς τὰ ροῦχα σ' ἀπλωμένα.*

Στὰ χωριά οἱ φτωχὲς νοικοκυράδες γιὰ νὰ στεγνώσουν τὰ πλυμένα ροῦχα δὲν τὰ κρεμοῦν σὲ σκοινιά, μὰ τ' ἀπλώνουν πάνω σὲ φράχτες ξύλινους ἢ πέτρινους. Ἐπὸ κεί παίρνει ὁ ποιητὴς τὴν εἰκόνα καὶ δίνει κακὰ μαντέματα στὴν καλή του: γρήγορα θὰ καταστραφεῖ καὶ θὰ δεῖ τὰ ροῦχα τῆς ἀπλωμένα σὲ ἄλλον τράφο, δηλ. θὰ τῆς τὰ πουλήσουν νὰ τὰ πάρει ἄλλη νοικοκυρά.

ΙΔ'. ΦΩΤΙΕΣ

Μ. 6. *Μέσα ἢ καρδιά μου καίγεται κι ὄξω καπνὸ δὲ βγάνει, νὰ τὴν ἀφήσω νὰ καεῖ τὸ σκῶτι σου νὰ γιάνει.*

Νὰ χαρεῖς (χαίρεκακία). Σύμφωνα μὲ τὴ λαϊκὴ ἀντίληψη ἢ ζηλοφθόνια καὶ ἢ χαιρεκακία ἐδρεῦουν στὸ σηκῶτι. Ἐομοιες ἐκφράσεις: τὰ σκῶθια σου (ὄλα τὰ ἐντόσθια μαζί καὶ τὸ σκῶτι) δὰ πάνε κάτω ἐκεῖα ποῦ

θωρεῖς καὶ καλοπαντρευτήκα (φθόνος), ἄλλο ἓνα φύλλο σκότι ἤκαμες πὼς ἐχάσαμε στὴ δίκη (χαιρεκακία).

Μ. 54. Μὰ ὄντεν ἤβανα βουλή...

Ὅταν ἀποφασίζω. Συνηθισμένη ἡ ἔκφραση βάνω βουλή, ἀποφασίζω, συναινῶ: δὲ βάνω τὴ βουλή μου γὰ τόνε πάρεις κειονά. Παίρνω βουλή, συμβουλευόμαι, πάρε βουλή τσῆ μάνας σου καὶ τοῦ κυροῦ σου, μὴ κάνεις τσῆ κεφαλῆς σου.

Παροιμ.: «Γερόντων ἔπαιρνε βουλή κι ἀθρώπω μαθημένω,
ἀπού' χουνε πολὺ ψωμί κι ἀλάτσι φαγωμένο».
«Τοῦ κόσμου ἔπαιρνε βουλή καὶ τὴ βουλή σου βάστα»
ἢ «Τοῦ κόσμου ἔπαιρνε βουλή κι ἀπού τὴ βουλή σου μὴ βγεῖς».

Μ. 62. ...κι ὄλοι οἱ παθοὶ τοῦ κόσμου.

Κατὰ τὸ λαϊκὸ γνωμικόν: «ὁ παθὸς εἶναι ὁ γιατρός» ἢ «ποιὸς εἶν' ὁ γιατρός; — ὁ παθὸς». Γι' αὐτὸ ὁ ποιητὴς δὲν ξεχωρίζει τοὺς παθοὺς ἀπὸ τοὺς πραγματικοὺς γιατροὺς. Μὰ οὔτε οἱ γιατροὶ οὔτε οἱ παθοὶ μποροῦν γὰ σβῆσουν τὴ φωτιά του. (Βλ. 128-29).

Μ. 79. Δίδει μου ὁ νοῦς μου, δίδει μου...

Σκέπτομαι, ἔτσι μοῦ ἔρχεται.

ΙΣΤ'. ΔΑΚΡΥΑ

Μ. 10. Κι ἀπὸ τὴν κάνει καὶ ποεὶ δὲν εἶναι μὲ τσ' ἀθρώπους.

Εἶναι γάιδαρος.

Μ. 20. Στῶν ἀμαθιῶ μου τὸ νερὸ γὰ πέσω μέσα πλέω.

Ἐπὸ τὸ κλάμα τὸ πολὺ τῶν ἀμαθιῶ της τὸ νερὸ ἔγινε λίμνη καὶ θὰ μποροῦσε ἂν ἔπερτε μέσα γὰ πλέη.

ΙΖ'. ΠΟΝΟΙ

Μ. 7. Ἐναν ἀράπη μὲ φτερά ἔχω στὰ σωθικά μου.

Ὁ φτερωτὸς ἀράπης εἶναι ὁ πόνος ποὺ κατατρῶγει τὰ σωθικά τοῦ πονεμένου.

Μ. 11. Ἐγὼ τὴν ἔχω στὴν καρδιά, μὰ σὺ στ' ἀχείλι μόνο.

Ἐμένα ἡ ἀγάπη μου εἶναι ἀληθινή κι ὁ πόνος μου πραγματικός, ἐνῶ ἐσένα εἶναι ψεύτικη καὶ ὁ πόνος καὶ ἡ ἀγάπη καὶ τὰ λόγια σου κι αὐτὰ δὲ βγαίνουν ἀπὸ τὴν καρδιά σου, μὰ ἀπὸ τὰ χεῖλη μόνο.

Μ. 85. ...βάνουνε πάλι χερικό.

Ἀρχίζουν.

Μ. 194. Τὴν Κυριακὴ στὴν ἐκκλησὰ τὰ σωθικά μου τρῶς τα.

Καθὼς ντύνεσαι γιορτιάτικα καὶ πᾶς στὴν ἐκκλησιά, ἡ ὁμορφιά σου μὲ πληγώνει βαθιὰ στὰ σωθικά.

Μ. 231. Ἐκλείδωσ' ἡ καρδούλα μου...

Ἐχει στερέψει μέσα μου ἡ χαρά, ἄγρια εἶναι ἡ ἀπογοήτεψη ποὺ νιώθω. Καρδιά κλειδωμένη, ἡ ἀπογοητευμένη.

Μ. 357. *Διάλε την τρίχα πού 'θελα...*

Παρά λίγο, παρά τρίχα. Λέγεται κι ἄλλιως: *μιὰν τρίχα τρίχα θέλει ἀκόμη, πάρα πολὺ λίγο.*

ΙΗ'. ΥΠΟΜΟΝΗ ΚΑΙ ΑΝΥΠΟΜΟΝΗΣΙΑ

Μ. 3. *"Έχε παιδί μ' ἀπομονή ὡς τὰ καθαρομούσθια, καὶ τότεσὰ παντρεύονται ὅλα φτωχὰ καὶ πλούσα.*

Καθαρομούσθια εἶναι ἡ ἐποχὴ πὺν καθαρίζει ὁ μοῦστος καὶ ἀνοίγουν τὰ κρασιά. Συνήθως τ' ἀνοίγουν στίς 3 τοῦ Νοέμβρη, γιορτὴ τοῦ "Αη-Γιώργη τοῦ μεθυστή. Γίνονται πολλοὶ γάμοι σ' αὐτὴ τὴν ἐποχὴ, πὺν ἔχουν κρασιά, κι ἔτσι δὲν ἀγοράζουν νὰ ξεδεύονται. Γι' αὐτὸ ὁ ποιητὴς παρακαλεῖ τὴν καλὴ του νὰ περιμένει τὰ καθαρομούσθια γιὰ νὰ παντρευτοῦν.

ΙΘ'. ΑΝΗΣΥΧΙΕΣ ΚΑΙ ΕΓΚΑΤΑΛΕΙΨΗ

Μ. 19. *Μὴν τὴν ἀλλάξεις τὴ φιλιὰ, μὴν ἀρνηθεῖς τὸν τόπο καὶ λόγιασε πὺς μὲ 'βαλες στὸι γλώσσες τῶν ἀθρώπω.*

Μὴ μὲ ξεχάσεις καὶ λογάριασε πὺς οἱ σχέσεις σου μ' ἐμένα ἔγιναν αἰτία νὰ μὲ κακολογεῖ ὁ κόσμος.

Μ. 21. *"Ηκουσα πὺς δὰ μ' ἀρνηθεῖς, γιὰ τὸ Θεὸ καὶ κάμε.*

Γιὰ τ' ὄνομα τοῦ Θεοῦ μὴ μ' ἀρνηθεῖς.

Τὴ φράση: *γιὰ τὸ Θεὸ καὶ κάμε* τὴ μεταχειρίζονται συχνὰ ὅταν θέλουν νὰ προτρέψουν κάποιον νὰ κάνει κάτι ἢ ὅταν θέλουν νὰ τὸν ἀποτρέψουν: π.χ. α) *"Ο ἄντρας μου μπήκε φυλακὴ, γιὰ τὸ Θεὸ καὶ κάμε καὶ μίλησε στὸν τάδε νὰ μπουῦνε καὶ νὰ βγοῦνε νὰ τὸν γλυτώσουνε.* β) *"Ηπεγές μας τὸν κλητῆρα νὰ σὲ πλερώσωμε, γιὰ τὸ Θεὸ καὶ κάμε, γιὰτὶ δὲν ἔχομε δά.*

Μ. 30. *Φαρμάκι μὲ ταῖζουνε μὲ τσῆ συκιᾶς τὸ γάλα.*

Γιὰ νὰ δείξει λοιπὸν ὁ ποιητὴς πόσο πολὺ τὸν πιέζουν ν' ἀρνηθεῖ τὴν ἀγάπῃ του λείει πὺς τὸν ταῖζουν μὲ τῆς συκιᾶς τὸ φαρμακερὸ χυμὸ.

6. ΚΑΤΑΡΕΣ

Α'. ΓΕΝΙΚΕΣ

Μ. 6. *Νὰ τόνε διακονήσουνε μ' ἐννια ὀργυιές καλάμι.*

Νὰ πάθει μιὰ τέτοια φοβερὴ κολλητικὴ ἀρρώστια πὺν νὰ φοβοῦνται νὰ τὸν πλησιάζουν καὶ νὰ τοῦ δίνουν ὅτι τοῦ χρειαστεῖ δένοντάς το στὴν ἄκρη καλαμιοῦ πὺν νάχει μάρκος ἐννια ὀργυιές.

Μ. 7. (Πρὸβλ. ὅμοιες) *Καὶ νὰ τοῦ δίδουν τὸ ψωμί μ' ἐννια ὀργυιές καλάμι.*

Μ. 8. *Καὶ νὰ τοῦ δίδουν τὸ ψωμί μ' ἐννια ὀργυιές σιτζίμι.*

Μ. 14. *Μαῦρες καὶ κίτρινες χολές νὰ βγάνει ἀπὸν τὸ στόμα.*

Ν' ἀρρωστήσει βαριά καὶ νὰ κάνει ἔμετὸ χολές.

Μ. 15. *Καὶ νὰ τοῦ δίδουν τὸ χυλὸ μὲ μιὰν ψιλὴ βελόνα.*

Δηλαδὴ ν' ἀρρωστήσει ἔτσι πὺν νὰ μὴν μπορέσει ν' ἀνοίξει τὸ στόμα του γιὰ νὰ χωρέσει κουτάλι, παρὰ νὰ τοῦ βάνουν στὸ στόμα τὸ χυλὸ μὲ τὴ βελόνα.

Β'. ΣΤΟΝ ΑΓΑΠΗΤΙΚΟ ἢ ΤΗΝ ΑΓΑΠΗΤΙΚΙΑ

- M. 23. *Και τὰ προυνιά σου νὰ τὰ δῶ στὰ χέρια τοῦ τελάλῃ.*
Ἡ κατάρα αὐτὴ ἔχει διπλὴ σημασία: Ἡ νὰ πεθάνεις καὶ ν' ἀφήσεις παντέρμη τὴν προίκα σου νὰ τὴ βγάλουν σὲ πλειστηριασμό ἢ νὰ καταστραφῆς καὶ ν' ἀναγκαστεῖς νὰ πουλεῖς τὴν προίκα σου γιὰ νὰ ζήσεις.
- M. 27. *Ἀπὸν νὰ βάψει ἡ μάνα σου πόρτες καὶ παραθύρια.*
Νὰ πεθάνεις κι ἡ μάνα σου νὰ τὰ βάψει ὅλα μαῦρα.
- M. 73. *Ἀπὸν νὰ δοῦν τὰ μάτια μου λιβάδι μὲ τὰ χόρτα.
Κι ὄχι λιβάδι μοναχὰ τὰ μάτια μου νὰ δοῦνε,
μόν' ἀσπαλάθους μὲ κλαδιά, νὰ παρηγορηθοῦνε.*
Νὰ τοὺς εὔρει τέτοια καταστροφή (θάνατοι, ἐκπατρισμοί), ποὺ νὰ ρημάξει τὸ σπῖτι τους, νὰ χαλάσει, νὰ χορταριάσει καὶ νὰ γεμίσει ἀσπάλαθους καὶ θάμνους.
- M. 74. *Ἀναμεσῶς στὸ σπῖτι σας ἀγριοσυκιές νὰ βγοῦνε.*
Νὰ πεθάνετε ὅλοι, νὰ ρημάξει τὸ σπῖτι σας, νὰ χαλάσει καὶ νὰ φυτρώσουν ἀγριοσυκιές. (Συνήθως στὰ χαλασμένα σπῖτια φυτρώνουν ἀγριοσυκιές).
- M. 84. *Και δὲ μπορῶ νὰ σηκωθῶ μόνο τῆ γῆς νὰ πιάσω.*
Εἶναι τόσο μεγάλες οἱ στενοχώριες ποὺ δοκιμάζω ἀπὸ σένα, ποὺ ἀδυνατίσῃ τόσο, ὥστε δὲ μπορῶ πιά νὰ σηκωθῶ ὅταν κάθουμαι, ἂν δὲν ἀκουμπήσω κάπου.
- M. 87. *Ἀνάθεμά την τῆ στιγμή, τὴν ὥρ' ἀπὸν σ' ἐθώρου,
ποὺ σέ ἔδανε τὰ μάτια μου δὲν τάχω τοῦ διαφόρου.*
Δὲν περιμένω πιά καλὸ ἀπὸ τὰ μάτια μου. Σὲ εἶδαν καὶ μούφεραν τὴ δυστυχία.
- M. 93. *Μὰ δὲ σοῦ καταροῦμαι γὰρ ὡς τῆ Μεγάλῃ Πέφτη,
ἀποῦ ν' οἱ Θύρες ἀνοιχτὲς καὶ χάμαι μιὰ δὲν πέφτει.*
Τῆ Μεγάλῃ Πέμπτῃ, πούναι οἱ Θύρες τοῦ οὐρανοῦ ἀνοιχτὲς κι ὅτι κιὰν ζητήσῃ κανεὶς ἀπὸ τὸ Θεὸ τὸ παίρνει, θὰ σὲ καταραστῶ κι ἐγὼ καὶ οἱ κατάρες μου θὰ πιάσουν ὅλες. Ὑπάρχει στὸ λαὸ ἡ πίστη πὼς τῆ M. Πέμπτῃ ἀνοίγουν οἱ Πύλες τοῦ Παραδείσου κι εἶναι ἀνοιχτὲς ὡς τῆ Δευτέρῃ τοῦ Πάσχα. Ἄλλοι λὲν πὼς οἱ Πύλες εἶναι ἀνοιχτὲς σαράντα ἡμέρες μετὰ τὸ Πάσχα ὡς τὴν ἡμέρα τῆς Ἀναλήψεως. Τὶς ἡμέρες αὐτὲς ὅτι κιὰν ζητήσῃ ὁ ἄνθρωπος τοῦ δίνεται. Ἐπίσης ὅσοι πεθάνουν μέσα στὸ σαρανταήμερο αὐτὸ πάνε ἴσια στὸν Παράδεισο καὶ μένουν ἐκεῖ αὐτὲς τὶς ἡμέρες, κιὰν εἶναι ἁμαρτωλοὶ φεύγουν κατόπιν.

Γ'. ΣΤΗΝ ΠΕΘΕΡΑ

- M. 5. *Μὰ ἴντᾳ ἄκαμα τσῆ μάνας σου κι ὅπου μὲ δεῖ μὲ βρίζει;
τὸ δρόμο τὸ βασιλικὸ κιανεὶς δὲν τότε ρίξει.*
Ἐδῶ ὑπονοεῖται μιὰ ἄλλη φράση: μήπως ἡ μάνα σου μὲ βρίζει ἐπειδὴ περνῶ ἀπὸ τὸ δρόμο τοῦ σπιτιοῦ σας; Καὶ ἀπαντᾷ ὁ ποιητὴς στὴν ὑπονοούμενη αὐτὴ φράση: τὸ δρόμο τὸ βασιλικὸ κιανεὶς δὲν τότε ρίξει, δηλ. εἶναι δημόσιος ὁ δρόμος καὶ δὲν ἔχει τὸ δικαίωμα ἡ μάνα σου νὰ μὲ βρίζει πὼς περνῶ.

Μ. 11. *Και σέ 'δανε νά μάθια μου και ζάφτι δέν τά κάνω.*

Μιά πού σέ εΐδανε τά μάτια μου 'επαφα νά τά δορίζω πιά, 'δλο θέλουν νά σέ βλέπουν.

Δ'. ΣΤΟΥΣ ΕΧΘΡΟΥΣ

Μ. 1. *Κι εβγάλαν τὸ ἰλάμι μας πλιὰ παρὰ τοῦ μπογιοῦ μας.*

Πλιὸ μεγάλο ἀπὸ τὸ μπόι μας. Εἶναι συνηθισμένη ἡ ἔκφραση: *εἶναι τοῦ μπογιοῦ ντζης*, σὰν τὸ μπόι της, ἀνάλογη μετὰ τὸ μπόι της: *ἐπῆρα της μιά λαμπάδα τοῦ μπογιοῦ ντζης*. Μεταφ., τῆς σειρᾶς της: *ὁ ἄντρας πού πῆρε εἶναι τοῦ μπογιοῦ ντζης*, ἀνάλογος μ' αὐτή.

Μ. 23. *Και βγάνουν τὸ μεζάρι μου δίχως νά βγεῖ ἡ ψυχὴ μου.*

Μεταφ., προσπαθοῦν νά μοῦ κάμουν μεγάλο κακό.

Ε'. Η ΜΟΙΡΑ ΚΑΙ ΤΟ ΡΙΖΙΚΟ

Μ. 1. *"Άχερα ρίχνω στὸ γιαιλό, βαρά 'ναι και βουλοῦνε.*

Μ' αὐτὸ τὸ στίχο ὁ ποιητὴς θέλει νά μᾶς δεῖξει πὼς εἶναι τόσο ἄτυχος, πού ἀκόμη και τὰ ἄχερα βουλιάζουν ἂν τὰ ρίξει στὸ νερό.

Μ. 19. *Τὴν πλάκα στένω στὸν ἀητὸ κι ὁ κόρακας καθίζει.*

'Ανάλογο μετὰ τὴν παροιμία: *«στήνω τὴ βέργα τ' ἀετοῦ και πιάνονται γαρδέλια»*. Δηλ., πάω γιὰ σπουδαῖα πράματα, μὰ ἡ μοῖρα μου μοῦ στέλνει τιποτένια.

'Ο ποιητὴς δανεῖστηκε τὴν εἰκόνα ἀπὸ τὸν τρόπο πού πιάνουν οἱ χωρικοὶ τὰ πουλιά. Τὸ χειμῶνα, μὰ και τὸ καλοκαίρι καμιά φορὰ, στήνουν πλάκες γιὰ πουλιά. Δηλ. στηρίζουν μιὰ πλάκα ἀπὸ τὴ μιὰ μεριά μετὰ ἓνα ξυλάκι, κι ἀπὸ τὴν ἄλλη τὴν ἀφήνουν ν' ἀκουμπᾶ χάμω. Γύρω ἀπὸ τὸ ξυλάκι σκοροποῦν σιτάρι. Τὰ πουλάκια πηγαίνουν νά φάνε τὸ σιτάρι, μὰ μόλις ἐγγίσουν τὸ ξυλάκι πέφτει ἡ πλάκα και πιάνονται. Μεταφ., *στένω πλάκα*, προσπαθῶ νά ἐπιτύχω κάτι μετὰ πονηρία, ξεγελώνοντας τὸν ἄλλο (πρβλ. κοιν. στήνω δίχτι), ἔξαπατῶ.

Μ. 26. *Μάνα, σὰν ἤμουν ἄτυχη, μάνα, γιάντα μ' ἐγέννας, και δὲ μ' ἐπλάντας σιὰ στενά νά μὴ με δεῖ κιανένας.*

Στενά στὸ στίχο αὐτὸ εἶναι ἡ ἔξοδος τοῦ κόλπου τῆς γυναίκας, γι' αὐτὸ ἡ ἄτυχη κόρη παραπονεῖται στὴ μάνα της, γιατί δέν τὴν ἔπνιγε σιὰ στενά, δηλ. τὴ στιγμή πού τὴ γεννοῦσε.

'Άλλο τὸ στίχο αὐτὸ τὸν λένε ἔτσι: *και δὲ μ' ἐπλάντας σιὰ σκαμνιά*, δηλ. ὅταν μ' ἐγεννοῦσες.

8. ΠΑΡΗΓΟΡΙΑ

Μ. 3. *"Έχει ὁ Θεὸς ἀπὸν μπορεῖ, γιατί ἄλλοι δὲ μποροῦνε, τοῦτα τ' ἀνεβολέματα χύματα νά γενοῦνε.*

Τοῦτος ὁ ἀνήφορος κατήφορος νά γίνει. Μεταφ., νά δώσει ὁ Θεὸς νά φύγουν ὅλα νά ἐμπόδια, πού δὲ μᾶς ἀφήνουν νά φτάσμε στὸ σκοπὸ μας και οἱ στενοχώριες πού νιώθομε τώρα θὰ γίνουνε χαρές.

10. Ο ΧΩΡΙΣΜΟΣ

- M. 28. *Ἄνὲ μισέφεις μὴν ἀργεῖς, μὴ λείπεις ἐβδομάδα,
καὶ τὸ ψωμί στὸ στόμα μου δὲν ἔχει ὄνοστιμάδα.*
Ὁ καημὸς τοῦ χωρισμοῦ σου εἶναι τόσο μεγάλος, πού χάθηκε ἡ ὄρεξη
καὶ τὸ ψωμί μοῦ φαίνεται ἄνοστο.
- M. 81. *Ἐμπαταλέψαν τὰ στενὰ τὰ πάνω καὶ τὰ κάτω.*
Κανέννας πιά δὲ βρίσκεται νὰ περνᾷ καὶ ρήμαξαν τὰ στενά.
- M. 144. *Ὁ χωρισμός σου μὲ ἴκαμε δὲν εἶμαι τοῦ διαφόρου.*
Οἱ φράσεις: *δὲν εἶμαι τοῦ διαφόρου, δὲν τὸν ἔχω τοῦ διαφόρου*, εἶναι
πολὺ συνηθισμένες. Σημαίνουν: εἶμαι καταστραμμένος, χάνομαι.
- M. 201. *... καὶ μὲ τὴν καρυδόκουπα τὸ σπόρο νὰ μετρήσει.*
Τέτοια καταστροφή νὰ πέσει στὰ σπαρτά σου, πού νὰ τὰ μετρήσεις μὲ
τὴν καρυδόφλουδα, ἀντὶ μὲ τὸ μουζούρι πού μετροῦν τὰ γεννήματα.
- M. 247. *Θάλασσα, πικροθάλασσα καὶ πικροκνματούσα,
ὄλοι σὲ λένε θάλασσα, μὰ ἴγὼ σὲ λέω ἀφούσα.*
Στὴ μαντινάδα αὐτὴ μοῦ φαίνεται πὼς ὁ ποιητὴς εἶναι θυμωμένος
μὲ τὴ θάλασσα, γι' αὐτὸ δὲ θέλει νὰ τὴν πεῖ θάλασσα ὅπως τὴ λένε οἱ
ἄλλοι, παρὰ τὴ λέει ἀφούσα. Ὅμοιες:
*Θάλασσα, πικροθάλασσα καὶ πικροκνματούσα,
ὄλοι σὲ λένε θάλασσα, μὰ σὺ ἴσαι φαρμακούσα.* (Βλ. 209-248).
ἢ *Θάλασσα, πικροθάλασσα καὶ πικροκνματούσα,
τὰ ψάρια σου εἶναι γλυκιά, μὰ σὺ ἴσαι φαρμακούσα.* (Βλ. 209-249).

11. ΠΑΡΑΠΟΝΕΜΑΤΑ

- M. 21. *Ἐγὼ σοῦ λέω κάσιτανα κι ἐσὺ μοῦ λὲς καρύδια,
ἐγὼ σοῦ τραγοῦδῶ γλυκὰ κι ἐσὺ τσουρῆλας χαλκία.*
Δὲ δίνεις σημασία στὰ λόγια μου, μὲ περιφρονεῖς.
- M. 41. *Κι ἐσὺ ἴπαιρνες τὰ λόγια μου καὶ τάδιδες τ' ἀέρα.*
Δὲν πρόσεχες καθόλου σ' ὅτι σοῦλεγα. Φρ.: *Δίδω τὰ λόγια σου τ' ἀέρα*,
συγγενικό: *ἀπὸ τόνα ἀφι τὰ βάνω κι ἀπὸ τ' ἄλλο τὰ βγάνω*, ὅτι κιὰν μοῦ
λὲς δὲν τὰ λογαριάζω, εἴτε μιλεῖς εἴτε δὲ μιλεῖς εἶναι τὸ ἴδιο.
- M. 43. *Ἀπὸν σοῦ φύσουνα τὴ γῆς, μικρό μου, κι ἐπροπάθιες.*
Τόσο σὲ ἀγαποῦσα, πού καθάριζα τὸ δρόμο πού περνοῦσες ἀκόμη καὶ
ἀπὸ τὴ σκόνῃ. Ἡ φρ.: *φυσῶ σου τὴ γῆ, φυσῶ τὴ γῆ γιὰ χάρη σου*,
εἶναι πολὺ συνηθισμένη. Μ' αὐτὴ θέλουν νὰ δείξουν τὶς μεγάλες φρον-
τίδες πού καταβάλλει ὁ ἕνας γιὰ τὸν ἄλλο γιὰ νὰ τὸν εὐχαριστήσῃ.
- M. 48. *... Πρικιάς ἐλιᾶς κλωνάρι.*
Μεταφ., κακὲ ἄνθρωπε, πού εἶσαι ἀπὸ φαρμάκι καμωμένος (ψακωμένος).

13. ΠΕΙΣΜΑΤΑ

- M. 18. *Ἐρρώστησα, ξερρώστησα κι εἶδα καὶ τὴν ὑγεία μου,
καὶ δὲ σ' ἐντράπηκα ποτὲ νὰ ῥθεις στὴν ἀρρωστιά μου.*
Δὲν ἤρθες στὴν ἀρρωστία μου, γι' αὐτὸ δὲ σοῦ χρωστῶ καμιὰ ὑπο-
χρέωση γιὰ νὰ ντρέπομαι.

Μ. 23. *Κόψε τη, λέω, τὴν κλωστή...*

Κόψε τις σχέσεις. Πρβλ.: "Ἄν τὸ κάμεις αὐτὸ δὲ κόψομε τὴν κλωστή, Ἄπὸ σήμερο καὶ πέρα κομμένη ἢ κλωστή.

Μ. 34, 35. *Ὡς εἶν' τὰ πόδια τοῦ καβροῦ, πὺν πᾶν ὀμπρὸς κι ὀπίσω, ἔτσά μου φαίνεσαι κι ἐσὺ καὶ δὲ σὲ παρατήσω.*

Δὲν εἶσαι εἰλικρινής. Ὅπως ὁ κάβουρας δὲν περπατεῖ ἴσια, ἔτσι κι ἀπὸ σένα λείπει ἡ εὐθύτητα κι ἡ εἰλικρίνεια ἀπέναντί μου.

Μ. 45. *Γιατί βάρψε ἢ καρδοῦλα μου...*

Ἐχω συνειθίσει στὶς στενοχώριες καὶ δὲ μοῦ κάνουν πιά ἐντύπωση.

Μ. 60. *Δόσε μου τὸ μεντίλι μου καὶ πάρε τὸ γιασμὰ σου.*

Οἱ ἐρωτευμένοι ἀλλάζανε δῶρα, κι ἡ ἐπιστροφή τῶν δώρων ἦτανε σημεῖο διακοπῆς τῶν σχέσεων.

Μ. 61. *Βαρὺ γομάρι σήκωνα...*

Ἡ ἀγάπη σου μὲ βάραινε σὰ φορτίο. Τώρα πὺν μ' ἀρνήθηκες ἀλάφρωσα.

Μ. 79. *Ἐπὸ σήμερο καὶ πέρα μπλιὸ ὄπου γκιὰ νταμωθοῦμε*

«πολλὰ τὰ ἔτη» κι ὄξω μπλιὸ δὲν ἔχομε νὰ ποῦμε.

Πολλὰ τὰ ἔτη σας εἶναι ὁ πιὸ συνηθισμένος χαιρετισμὸς ὅταν ἀνταμώνονται ἢ ὅταν περαστικοὶ συναντῶνται κάπου δυὸ ἄνθρωποι. Κι ἡ ἀπάντηση στὸ χαιρετισμὸ αὐτὸ εἶναι «καλῶς ὄριστε». Ἄλλοι χαιρετισμοὶ «ὦρα καλή», «ὄλο γεῖτες».

Μ. 116. *Σκύλινα καταστέματα νὰ κάμεις δὲ μὲ γνοιᾶζει.*

Κιὰν ἀρρωστήσεις κιὰν ἀδυνατίσεις καὶ γίνεις σὰν τὸ σκύλο, δὲ σὲ λυποῦμαι. Γίνομαι σὰν τὸ σκύλο, ἀδυνατίζω.

Μ. 117. *Μὰ δὲ σὲ κάμω νὰ γενεῖς μιὰ μπελονιὰ μετᾶξι, κι ὅτι γκιὰν ἔχει ἢ μάνα σου στὸ ἄγιους νὰ τὸ τάξει.*

Θὰ σοῦ κάμω μάγια γιὰ ν' ἀρρωστήσεις καὶ νὰ ἀδυνατίσεις τόσο, πὺν νὰ γίνεις λεπτὴ σὰ μετᾶξι γιὰ ν' ἀναγκαστεῖ ἡ μάνα σου νὰ κάνει τάματα στοὺς ἄγιους νὰ σὲ σώσει.

Μ. 118, 119. *Μὰ δὲ σὲ κάμω πρόβατο, μὰ δὲ σὲ κάμω ἀρνάκι.*

Θὰ σοῦ φερθῶ μὲ τέτοιον τρόπο, πὺν θέλοντας καὶ μὴ θὰ γίνεις ἡμερη σὰν ἀρνάκι, θὰ μ' ἀγαπᾷς κι ἐγὼ θὰ σὲ περιφρονῶ γιὰ νὰ σὲ κάμω νὰ στενοχωριέσαι.

Μ. 150. *Στὸ ἄσκορδαλοὺς τὰ ξόδεψες τὰ μαρουτάσκαγά σου, κι ἐδὰ θωρεῖς τοὶ πέρδικες καὶ καίγεται ἢ καρδιά σου.*

Τὸν ξόδεψες τὸν ἐρωτᾶ σου στὰ χαμένα καὶ τώρα βλέπεις τὶς ἀξίες κοπέλες καὶ καίγεται ἡ καρδιά σου.

Μ. 153. *Τοὶ μαντινάδες ἀπὸν λὲς τοὶ κἀνεχ' ἢ λαλά μου, μὰ κείνεσά πὺν λέω γὼ τοὶ βγάνω ἀπ' τὴν κοιλιὰ μου.*

Ἡ φράση: βγάνω κἀτι τι ἀπ' τὴν κοιλιὰ μου εἶναι συνηθισμένη καὶ σημαίνει δημιουργῶ. Βγάνω τοὶ μαντινάδες ἀπ' τὴν κοιλιὰ μου σημαίνει πὺν εἶναι δημιούργημα δικό μου, δὲν τὶς ἄκουσα ἀπὸ κανέναν ἄλλο.

14. ΖΗΛΕΙΕΣ ΚΑΙ ΑΠΙΣΤΙΕΣ

- M. 38. *Ἔισά δά μπαίνω ἀπό μπρός νά μή γνωρίζεις μοίρα.*
Θά βάζω λόγια σ' ὄσους θέλουν νά σέ πάρουν, νά μή σ' ἀφήσω νά παντρεφτεῖς. Ἡ φρ. *γνωρίζω μοίρα*, παντρεύομαι δέ *γνωρίζω μοίρα*, μένω ἀνύπαντρος.
- M. 41. *Δέ θέλω τήν ἀγάπη σου, γιατί πολλά λογιάζει, κι ὅπου κουτάλι καί χυλὸς πάει καί δικιμάζει.*
Μεταφ., δὲν εἶσαι σταθερή, ὅπου δεῖς ἄντρα τὸν κυνηγᾷς καὶ τὰ μπλέχνεις μαζί του. Πρβλ. *ὅπου δεῖ κουτάλι χάσκει*, τὰ παίζει μὲ ὄλους.
- M. 42. *Στὸ διάολο τὸ πέμπω ἴγὼ συμισακὸ τσικάλι, νά βάνει ὁ γεῖς τῆ μαγεριά κι ὁ ἄλλος τὸ κουτάλι.*
Συμισακὸ τσικάλι εἶναι αὐτὸ πού τόχουν δυὸ καὶ τρεῖς μαζί. Μεταφ., ἐδῶ εἶναι ἡ γυναίκα πού τὴν ἔχουνε πολλοί. Ὁ ἕνας ξεοδεύεται γι' αὐτὴν καὶ οἱ ἄλλοι τὴν ἀπολαμβάνουν.
- M. 46. *Σὰν εἶν' ἀφόριο τὸ γυαλί, βάνω νερὸ καὶ πίνω.*
Ἀφόριο γυαλί, ἀχρησιμοποίητο, καινούργιο. Μεταφ. ἐδῶ, εἶναι ἡ κοπελιά πού δὲν ἔχει ἀγαπητικούς.
- M. 57. *Ἀνάθεμά σε, ἀγάπη μου, τὰ πράματα πὸν κάνεις, καὶ μαγερεύγεις τσ' ὄρνιθες καὶ τὰ φτερὰ δὲ βγάνεις.*
Κρυφὰ τάχεις μπλεγμένα μὲ πολλοὺς κι ὅμως μᾶς κάνεις τὴν ἀνήξεση κοπέλα.
- M. 58. *Χωστὰ τὰ σπᾶς τ' ἀμύγδαλα, μὰ ἴγὼ γρικῶ τσι χτύπους.*
Κρυφὰ τὰ μπλέχνεις μ' ἄλλους, μὰ γὼ τὰ μαθαίνω ὅλα.
- M. 67. *Ἄλλου μιλῶ κι ἄλλου γελῶ, ἐσένα ἴντά σε γνοιιάζει; μονὸ μοιασες τοῦ κόρακα πὸν τρώει καὶ φωνιάζει.*
Μιά πού ἐσὺ καλοπερνᾷς μαζί μου, τί θέλεις καὶ σκαλίζεις τί κάνω μ' ἄλλους παραπέρα;
- M. 74. *Δέ θέλω ἴγὼ τσὰ διάφορο νά τρώει τὸ κεφάλι.*
Δέ θέλω τέτοιον τόκο, πού μοῦ τρώει καὶ τὸ κεφάλαιο. Ἡ φρ.: *τὸ διάφορο τρώει τὸ κεφάλι* λέγεται σὲ μεταφ. σημασία: ὅταν βγαίνει κανεὶς ζημιωμένος ἠθικῶς ἢ καὶ ὑλικῶς, ἀπὸ οποιαδήποτε ἐπιχείρηση. Ἐδῶ ὁ ἀγαπητικὸς εἶναι ζημιωμένος, γιατί ἡ καλή του παραδίνεται καὶ σὲ ἄλλους.
- M. 79. *Νά βάλεις τὴν ἀγάπη σου στο' ἀγκαραθιάς τὸν κλώνο!*
Πῆγες ν' ἀγαπήσεις ἕναν τιποτένιο!
- M. 88. *Τὰ ρούχα μου ξετίναξα κι ἤφυγ' ἀπὸ κοντά σου.*
Εἶσαι τόσο ἀνελεγκρινὴς καὶ τόσο ἐπικίνδυνη, πού πρέπει κανεὶς καὶ τὴ σκόνη πού κόλλησε ἀπὸ σένα πάνω στὰ ρούχα του νά τὴν τινάζει, γιατί κι αὐτὴ ἀκόμα μπορεῖ νά τοῦ κάνει κακό.

15. ΓΝΩΜΙΚΑ

- M. 1. *Στὴ γειτονιά μας ζάχαρη κι ἐμεῖς τὴν πεθνομοῦμε κι ἔρχονται' ἀπ' ἄλλη γειτονιά καὶ μᾶς τὴν ξεπουλοῦνε.*
Μεταφ., ἡ γειτονιά μας εἶναι γεμάτη ὁμορφες κοπελιές κι ἐμεῖς δὲν τίς βλέπομε. Τίς βλέπουν ὅμως οἱ νιοὶ ἀπὸ τίς ἄλλες γειτονιές κι ἔρχονται καὶ τίς χαίρονται.

M. 16. *Μέλι βαστάς; μὴ φᾶς πολὺ κι ἀνεκατώσει ἡ ψή σου.*

Σὰ βροθεῖς προστά σὲ μέλι μὴ φᾶς πολὺ, γιατί θὰ σοῦρθει ἐμετός, δηλ. μὴν πέφτεις μὲ τὰ μοῦτρα στὶς ἡδονές, νὰ συγκρατεῖς τὰ πάθη σου, γιατί θὰ σοῦρθοῦνε πολλὰ κακὰ ἂν δὲν προσέξεις.

M. 47. *Ἦσὰ δὲν ἔχει και κιανεὶς νὰ σεῖ τὴν κεφαλὴ ντου.*

Τὸ κεφάλι του σειεῖ μονάχα ὁ πλούσιος. Αὐτὸς ἔχει στέρreo και ἐλεύθερο περπάτημα και κρατᾶ ψηλὰ τὸ κεφάλι, ἐνῶ ὁ φτωχὸς περπατεῖ ταπεινά, μὲ σκυμμένο τὸ κεφάλι.

M. 55. *Ἦ-γι-ἄσκημη τὸ ριζικὸ παντοτινὰ βαστᾶ το.*

Οἱ ἄσκημες, στὴ λαϊκὴ ἀντίληψη, εἶναι πιὸ τυχερὸς ἀπὸ τὶς ὁμορφες.

Πρβλ. παροιμ.: «Ἦ-γι-ὁμορφη στὸ μαχιαλὰ
κι ἡ-γι-ἄσκημη στὴ μοῖρα».

«Οἱ χοῦρδες κι οἱ-γι-ἀνάλουστες
τὰ τρών τ' ἀβγὰ σφουγγάτο».

«Οἱ χοῦρδες κι οἱ ἀνάλουστες τὴν ἔχουνε τὴ μοῖρα».

M. 63. *Ἦτινα δεῖς τὴν ὄρνιθα και κακαρίζε ὁμπρὸς σου,
ντελόγο τὸ κατάλαβε πὼς εἶν' τ' ἀβγὸ δικό σου.*

Μεταφ., ὅταν μιὰ γυναίκα χαριεντίζεται μαζί σου ἢ κάνει ἐρωτικὰ καμώματα προστά σου, τότε νὰ ξέρεις πὼς θέλει νὰ τὴν καταχτήσεις.

M. 64. *Ἦτινα δεῖς τὴν ὄρνιθα τ' ἀβγὸ νὰ ξενοκάνει,
ντελόγο θέλει σφάξιμο και βάγμα στὸ τηγάνι.*

Μεταφ., ὅταν ἡ γυναίκα ξενοκνηγᾶ, θέλει ἀμέσως τὴν τιμωρία ποὺ τῆς πρέπει.

M. 65. *Ἦ κερατὰς τοῦ κερατᾶ σὰν κλίνει τοῦ κεράτου
μέλι και γάλα γίνεται μὲ τὴ νοικοκερά ντου.*

Ἦ ἀπατημένος σύζυγος ποὺ θ' ἀνεχτεῖ ἢ και θὰ βοηθήσει τὴν ἀπάτη ζεῖ πολὺ εἰρηνικὰ μὲ τὴν ἀπιστη. Ἦ φράση γίνεται μέλι και γάλα εἶναι πολὺ συνηθισμένη και σημαίνει πὼς περνᾶ ὁ θυμὸς τοῦ θυμωμένου και γίνεται ἡσυχος σὰν ἀρνάκι, π.χ. ἦτανε δυὸ ἀόρνια και δυὸ βουνὰ κι ἄμα τοῦ μίλησα γίνηκε μέλι και γάλα, ἦτανε πάρα πολὺ θυμωμένος, κι ὅπως τὰ δυὸ βουνὰ δὲ μποροῦν νὰ πλησιάσουν, ἔτσι κι αὐτὸς δὲ μποροῦσε νὰ μερώσει, μὰ ἄμα τοῦ μίλησα γαλήνεψε.

M. 74. *Ἦ ὕστερος μετανιωμὸς τὸν ἄθροπο νταλντίζει,
πρίχον νὰ πέσει στὰ πηλὰ πρέπει νὰ ντουχιουντίζει.*

Μεταφ., πρὶν κάμει τὸ κακό, πρὶν λερωθεῖ ἠθικὰ πρέπει νὰ τὸ καλοσκεφτεῖ, γιατί ὁ ἠθικὸς λεκὸς μὲ τίποτε δὲ φεύγει.

M. 87. *Τὸ λένε ὅλοι οἱ-γι-ἄρχοντες κι ὅλοι οἱ γραμματισμένοι,
πὼς τὸ βασιλικάπιδο ὁ χοῦρος τὸ κερδαίνει.*

Μεταφ., ἡ καλὴ και ὁμορφὴ κοπέλα πέφτει συχνὰ στὰ χέρια τοῦ χειρότερου ἄντρα. Πρβλ. παροιμ.: τὸ καλύτερ' ἀπίδι τὸ τρώει ὁ χοῦρος.

M. 97. *Και τὸ μεσοσαράκοστο χωρίζουν οἱ μασέλες.*

Στὰ μέσα τῆς Μεγ. Σαρακοστῆς τόσο πολὺ ἔχουν ἀδυνατίσει ἀπὸ τὴ νηστεία οἱ ἄνθρωποι ποὺ ξεχωρίζουν οἱ μασέλες τους.

- M. 99. *Κιὰν ἔχεις δεκοχτὼ γαμπροὺς καὶ δεκοχτὼ νυφάδες,
κατὸ βορῶσκιό κάνουννε οἱ ξένες ἀχιμάδες.*

Μεταφ., δὲν μπορεῖ κανεὶς νὰ ὑπολογίξει στὴν προστασία τῶν ξένων.
Ἐδῶ ἢ πεθερὰ θεωρεῖ ξένους τὶς νύφες καὶ τοὺς γαμπροὺς καὶ δὲ μπο-
ρεῖ νὰ τοὺς ἐμπιστευθεῖ.

- M. 112, 113, 114, 115, 116, 117. *Ὅλες αὐτὲς οἱ μαντινάδες λέγονται γιὰ
κείνους ποὺ ζητοῦν νὰ πάρουν σύζυγο πολὺ ἀνώτερό τους.*

- M. 120. *Τέσσερα πόδια ἔχει ὁ λαγός, τέσσερα τὸ τραπέζι,
τέσσερα κι ὁ ντελημανῆς ἀπ' ἀγαπᾶ καὶ παίζει.*

Εἶναι γάιδαρος ἐκεῖνος ποὺ δὲν ἀγαπᾶ στ' ἀληθινά.

- M. 221. *Ὅποιος δὲν ἤνιωσε σεβντά, ἄθρωπος δὲ λογᾶται,
τ' ἄχερα κάνει καφαλί, μὲ τὴν ταῆ κοιμάται.*

Εἶναι γάιδαρος καὶ τρέφεται μὲ ἄχυρα καὶ βρώμη, ὅποιος δὲν ἐρωτεύτηκε.

- M. 242. *Μὴν ἀγαπήσεις Καστρινή, μπαμπάκι φουσκομένο.*

Παχιά μὰ ὄχι καὶ ζωηρή καὶ κόκκινη.

- M. 286. *Σελάτο βοῦι ἀγόραζε καὶ γάιδαρο καμπούρη,
γυναίκα λιανοκάματη καὶ χοῖρο μακρομούρη.*

Οἱ χωρικοὶ ἔχουνε τὴ γνώμη πὼς τὰ σελάτα βώδια ἔχουν περισσό-
τερη δύναμη καὶ τραβοῦν καλύτερα τ' ἄλέτρι, οἱ καμπούρηδες γαϊδάροι
σηκώνουν περισσότερο βάρος καὶ οἱ μακρομούσουδοι χοῖροι μεγαλώνουν
καὶ ζωηρεύουν γρήγορα, γι' αὐτὸ συμβουλεύουν τὸν ἀγοραστὴ νὰ προ-
σέχει σ' αὐτὰ τὰ σημάδια. Ὅσο γιὰ τὴ γυναίκα, προτιμοῦν τὴ λιανοκά-
ματη, αὐτὴ δηλ. ποὺ φαίνεται ἀδύνατη χωρὶς νὰ εἶναι καὶ πραγματικὰ
(fausse maigre) γιὰτὶ πιστεύουν πὼς αὐτὴ εἶναι γερὴ καὶ ἀντέχει στίς
δουλειές.

16. ΠΕΙΡΑΓΜΑΤΑ

- M. 1. *Ἐμᾶκρυνά σου τὸ σκοινὶ κι ἠφταξες στὸ χασίλι,
μὰ δὰ σοῦ τὸ κοντύνω ἄγὼ καὶ δὰ σὲ φάν' οἱ ψύλλοι.*

Ἐδῶ ὁ τραγουδιστὴς παρομοιάζει τὸν ἀντίπαλό του μὲ γάιδαρο, ποὺ
τὸν ἔχει δεμένο μὲ μακρὸ σκοινὶ στὴ βοσκὴ γιὰ νὰ βροῖσκει νὰ τρώγει,
κι ὁ γάιδαρος δὲν ἀρκέστηκε σ' αὐτό, παρὰ τρώει καὶ τὸ σανό. Γι' αὐτὸ
θυμώνει ὁ τραγουδιστὴς καὶ τοῦ λέει, πὼς θὰ τοῦ κοντύνει τὸ σκοινὶ νὰ
μὴ φτάνει οὔτε στὸ ἄφθονο χόρτο, κι ἔτσι θὰ πεινᾶ. Μεταφ., σοῦ ἔδωκα
πολὺ θάρρος καὶ τὸ παρᾶκανες, γι' αὐτὸ θὰ σοῦ τὸ κόψω γιὰ νὰ μάθεις
νὰ φέρεσαι.

- M. 17. *Τὰ πόδια σου ἔ'ν' ἀχιμαδιάς, τ' ἀτζά σου ἔ'ναι διαμπόλια.*

Τὰ πόδια σου εἶναι δασύτριχα καὶ ἀδύνατα σὰν καλάμια.

- M. 26. *Σὰν τὸ τουλούμι τὸ καλὸ τὸ δεκοχτὼ μιστάτω.*

Σὰν τὸ μεγάλο ἄσκι ποὺ χωράει δεκαοχτὼ μίστατα. Δηλ. εἶσαι πάρα
πολὺ χοντρή καὶ ἄγαρμπη.

- M. 27. *Ὡσὰν τὸ λιανοχάρουπο εἶν' ἡ κορμοστασά σου.*

Εἶσαι πετσὶ καὶ κόκαλο.

- M. 28, 29, 30. *Τὰ μάθια σοῦ ἔ'ναι σὰν τ' ἀβγά...*

Πολὺ μεγάλα κι ἄγρια.

- M. 28. ... τ' ἀφτιά σου μιὰν παλάμη,
τὰ πόδια σου, τὰ χέρια σου χοντρά σὰν τὸ καλάμι.
Τ' ἀφτιά σου εἶναι πάρα πολὺ πλατιά, τὰ πόδια σου καὶ τὰ χέρια ἀδύ-
νατα σὰν τὸ καλάμι.
- M. 31. ... κι ἡ μύτη σου ραπάνι.
Χοντρή καὶ κόκκινη.
- M. 35. Τὰ δόδια σου ταιριάζουνε καζίκια στὴν αὐλή μου.
Εἶναι τόσο μεγάλα, πού θὰ μποροῦσα νὰ τὰ μεταχειριστῶ γιὰ πασσά-
λους, νὰ δένω τὸ γάϊδαρό μου.
- M. 36. Νὰ τὰ χαρῶ τὰ δόδια σου ἀπού 'ναι σὰν τὸ ρόζι,
καὶ κάτω στὸν ἀέρα ντως ὁ γάϊδαρος καθίζει.
Πάρα πολὺ μικρά. Τὸ λέει εἰρωνικὰ ἐπειδὴ εἶναι μεγάλα. Τόσο μεγάλα
πού στὴ σκιά τους μπορεῖ ὁ γάϊδαρος ν' ἀναπαυτεῖ.
- M. 48. Ἀπού νὰ δῶ τὴ μούρη σου μέσα στὴ μαντζαδούρα.
Νὰ σὲ ἰδῶ γάϊδαρο καὶ νὰ τρῶς ἄγερα ἀπὸ τὸ παχνί.
- M. 50. Νὰ βγάλω ἀπού τὸν κόρφο σου τὰ μεροκάματά μου.
Θὰ σοῦ ριχτῶ καὶ θὰ σοῦ πιάσω τὰ βυζά σου, γιὰ νὰ ξεπληρωθῶ γιὰ
τις ὥρες πού ἔγινες ἀφορμὴ νὰ χάσω.
- M. 52. Στὸ δρόμο σ' ὅτινα μὲ δεῖς δὰ ξεροκοκκινίσεις.
Τόσα πολλὰ ἔχομε μαζί καμωμένα, πού ἅμα συναντώμεθα στὸ δρόμο
θὰ ντρέπεσαι νὰ μὲ βλέπεις.
- M. 77. Ἦφαγα γὼ κι ἐχόρτασα χόρτα 'πού τὸ λιβάδι,
κι ἤφηκα κι ἀποκούτσουρα νὰ φάνε κι οἱ γαῖδάροι.
Μεταφ., ἐγὼ εἶμαι ὁ πρῶτος πού σὲ χόρηκα, τότε ἀκόμη πού ἦσαν
ἀγνή, οἱ ἄλλοι πού θάρθουν ὕστερα ἀπὸ μένα δὲ θάρθουν πιὰ τίποτε ἀγνό.
- M. 78. Ἐράβδισά τη τὴν καρὰ κι ἤφαγα καὶ καρύδια.
'Ἐχει τὴν ἴδια σημασία μὲ τὴν προηγούμενη.
- M. 88. Καὶ σὰ ντουκιάνια καθ' ἀργὰ σύρουννε τ' ὄνομά σου.
Λένε πὼς εἶσαι μιὰ τρελογυναίκα, καὶ σὲ κακολογοῦν.
- M. 98. Δὲ θέλω ἀπού τὸ σόι σου προζύμι ν' ἀνεπιάσω.
Μεταφ., δὲ θέλω νὰ πάρω γυναίκα ἀπὸ τὸ σόι σου γιὰ νὰ μὴ μολέψω
τὴ γενιά μου.
- M. 139. Μὰ γὼ θωρῶ κι ἐγάπησες τοῦ τηγανιοῦ τὸ χέρι.
'Αγάπησες μαύρη κι ἀδύνατη γυναίκα.
- M. 142. Μὰ γάπησες τὴν παρασθιά, πού στένω τὸ τσικάλι.
'Αγάπησες πολὺ μαύρη γυναίκα.
- M. 145. Ἦβρηκα γὼ κι ἐγάπησα, ἤβρηκα γὼ κι ἐπῆρα
κι ἄμε κι ἐσὺ νὰ κουνιλωθεῖς τὸν ἄθο, κακομοίρα.
Κουνιλώνομαι τὸν ἄθο, μένω ἀνύπαντρη, καθίζω στὸ ράφι. Ἄθομοίρα,
εἶναι ἐκείνη πού ἔχει κακὴ μοίρα, ἢ ἄτυχη, αὐτὴ πού κάθισε στὸ ράφι.
Φρ.: στὸν ἄθο ἦτονε ἡ μοίρα ντζης.
- M. 155, 156. Ἄσπρη 'σαι σὰν τὸ φοῦρνο μας καὶ σὰν τὸ μαγεριό μας.
Εἶσαι πολὺ μαύρη.

- M. 162. *Σὰν τὸ τσικαλοστούμπωμα ἀθεῖς καὶ λουλουδίξεις.*
Εἶσαι πολὺ πολὺ μαύρη, σὰν τὸ σκέπασμα τοῦ τσικαλιοῦ.
- M. 172. *Κοντὸ καὶ δὲν ἐβρέθηκε κλωστή μὲ τὴ βελόνα,
νὰ ράψεις τὴ μπατζάκα σου πού' ναι σὰν τὴν ἀλώνα!*
Εἶναι σὰν τὴν ἀλώνα, πάρα πολὺ ξεσκισμένη. Ἀλώνη γίνηκε, ξεσκίστηκε τέλεια.
- M. 182. *Μὰ σὺ 'σαι τὸ σκουράπιδο, πού δὲν τὸ τρῶν οἱ χοῖροι.*
Εἶσαι κακός, τιποτένιος καὶ βάρβαρος καὶ δὲν ὑποφέρῃσαι.
- M. 187. *Πούρι τὸ μεντιλάκι σου τέσσερεις ἄκρες κάνει.*
Εἶσαι ἐλεύθερος νὰ φύγεις καὶ δὲν μοῦ κάνει καθόλου κόπο.
- M. 227. *Μωρὴ τσικαλοστούμπωμα, μωρὴ λαδοκουρούπα,
πού 'κατσεσ καὶ κατηγορᾷς μιὰν ἀσημένιαν κούπα.*
'Εσύ πού δὲν ἀξίζεις τίποτε κατηγορᾷς μιὰν ἀξια κοπέλα σὰν ἐμένα.
- M. 231. *Σκόρδα 'χω τὴν ἀγάπη σου, κρομμύδια τὴ φιλιά σου
κι ἔναν ἀξάι κουτσουλιές 'χω τὴν ἀφεδιά σου.*
Σὲ σιχαίνομαι καὶ σὲ περιφρονῶ. Εἶναι συνηθισμένη ἡ ἔκφραση: *σκορδορουγόμαί σε*, δηλ. σὲ σιχαίνομαι, δὲ σὲ θέλω, ὅταν σὲ βλέπω νιώθω τὴν ἀηδία πού νιώθει κανεὶς ὅταν φάει σκόρδο καὶ ρευτεῖ. *Ἀγαπᾷ τονε σὰν τὰ σκόρδα*, δὲν τὸν θέλει, τὸν σιχαίνεται.

17. ΑΣΤΕΙΑ

- M. 10. *Κιὰ δὲ μοῦ δώσει ἡ μάνα σου τὸ λιάφυτο στὸ ρυάκι,
δὰ κάμει ἡ διχαλόβεργα στὴ ράχη σου κονάκι.*
Θὰ σὲ δέρω διαρκῶς μὲ τὴ διχαλόβεργα κι ἔτσι δὲν θὰ ξεκολλήσει ποτὲ ἀπὸ τὴ ράχη σου.
- M. 42. *Δὲν τότε θέλω δάσκαλο γιατί ἀγαπᾷ τὸν ἄρτο,
μὰ τότε θέλω Σφακιανὸ κοκκινογελεκάτο.*
Πολλοὶ ἀπὸ τοὺς Σφακιανούς, προικισμένοι μὲ ἐμπορικὸ καὶ ἐπιχειρηματικὸ μυαλό, εἶχαν φύγει σὲ παλαιότερα χρόνια ἀπὸ τὰ Σφακιά καὶ γύριζαν ὅλη τὴν Κρήτη κάνοντας ἐμπόριο τοῦ ποδαριοῦ. Τὰ ἐμπορεύματά τους τὰ εἶχαν συνήθως μέσα σὲ μεγάλες σακκοῦλες, τίς βούργιες. Ἦτανε οἱ πιὸ πολλοὶ ὥραϊοι καὶ λεβεντόκορμοι νέοι, καὶ κατόρθωναν νὰ ἐπιβάλλονται στοὺς χωρικούς. Μὰ ἐξὸν ἀπ' αὐτὸ εἶχαν καὶ χρήματα κερδισμένα ἀπὸ τὸ ἐμπόριο τους, γι' αὐτὸ οἱ πιὸ πλούσιοι κι οἱ πιὸ καλοὶ χωρικοὶ ἔδιναν τίς κόρες τους σὲ Σφακιανούς. Κι ἔτσι σὲ πολλὰ χωριά τῆς Ἀνατ. Κρήτης ἔκαμαν οἰκογένειες οἱ Σφακιανοί. Κεῖνη τὴν ἐποχὴ φαίνεται πὼς ἐγινε κι ἡ παραπάνω μαντινάδα, πού δείχνει τὴν προτίμηση τῶν κοριτσιῶν στοὺς Σφακιανούς τοὺς κοκκινογελεκάτους (φοροῦσαν κόκκινα γελέκια).
- M. 68. *'Ε, Θε μου, σὰ μ' ἐστράβωσες καὶ μούπηρες τὰ μάθια,
δόσε μου σκιὰς κι ἔναν ντρουβὰ νὰ βάνω τὰ κομμάθια.*
'Ὅπως πολλοὶ τυφλοὶ εἶναι ζητιάνοι, ἔτσι θὰ γίνω κι ἐγώ, τώρα, μόνο δόσε μου μιὰ σακκούλα νὰ βάνω τὸ ψωμί πού θὰ μοῦ δίνουν.

Μ. 148. *Μ' ἔχει στὰ κακὰ στενά...*

Μὲ πιέζει. Εἶναι πολὺ συνηθισμένη ἡ φράση: τὸν ἔχω στὰ κακὰ στενά, τὸν πιέζω νὰ κάμει κάτι τι: *στὰ κακὰ στενά τὸν ἔχουνε νὰ τόνε παντρέψουνε, στὰ κακὰ στενά μ' ἔχει νὰ τοῦ πῶ ἴντά 'κουσα.*

18. ΔΙΑΦΟΡΑ

Β'. ΣΤΙΣ ΣΥΝΑΝΑΣΤΡΟΦΕΣ

Μ. 15. *Μὰ μεις δὰ τραγουδούμενε κι ἀπού 'χει βήχα ἄς βήξει, κι δινος δὲν ἀρέσομε τὴν πόρτα νι' ἄς σφαλίζει.*

Ἡ ἔκφραση: *ἀπού 'χει βήχα ἄς βήξει*, εἶναι πολὺ συνηθισμένη. Σημαίνει, κείνος πού ἐνδιαφέρεται ἄς μιλήσει, ἐκείνος πού δὲν τοῦ ἀρέσει αὐτὸ πού κάνομε ἄς πεῖ τὴ γνώμη του ἂν τολμᾷ.

Γ'. ΣΤΟ ΧΟΡΟ

β' ΣΤΟΥΣ ΧΟΡΕΥΤΕΣ

Μ. 6. *Τὸ πετραμύδαλο πατεῖς μὲ τὰ μπροσδάχτυλά σου.*

Χορεύεις τόσο ἑλαφρὰ καὶ τόσο ὠραία, πού μπορείς νὰ χορέψεις μὲ τ' ἀκροδάχτυλά σου πάνω στὸ πετραμύδαλο.

[Τὰ παλιὰ χρόνια ἦτανε μεγάλο προτέρημα νὰ χορεύει κανεὶς ἑλαφρὰ. Ὑπῆρχαν πολλοὶ χορευτὲς πού μπορούσαν νὰ χορεύουν πάνω στους ὦμους τοῦ λυράρη, χωρὶς αὐτὸς νὰ νιώθει τὸ βάρος τους καὶ νὰ χάνει τὸ χρόνο. Ἐνας τέτιος ἦτανε κάποιος Φωνιαδάκις ἀπὸ τὸ Καλάμι τῆς Βιάννου. Λένε πὼς ἐχόρευε μὲ μεγάλη εὐκολία πάνω σὲ μπουτίλιες, σὲ ποτήρια, σὲ καρτέκλες, χωρὶς νὰ κινήθουνε ἀπὸ τὴ θέση τους. Ἦτανε τόσο ξακουσμένος χορευτὴς, πού οἱ Τούρκοι ἀπὸ φθόνο θέλησαν νὰ τὸν ξεκάνουν. Τὸν κάλεσαν λοιπὸν στὸ Κάστρο (Ἡράκλειο) σὲ ἓνα χορό. Πῆγε, γιατί δὲν μπορούσε ν' ἀρνηθεῖ. Πρῶτα ἄφησε νὰ χορέψουν οἱ καλοὶ Τούρκοι χορευτὲς. Ἐπειτα χόρεψε κι αὐτὸς μὲ τόση χάρη κι ἑλαφρότητα, πάνω σὲ ποτήρια, καρτέκλες, στους ὦμους τοῦ λυράρη κλπ., πού ὅλοι ἔμειναν μὲ ἀνοιχτὸ τὸ στόμα ἀπὸ τὸ θαυμασμό τους. Χορεύοντας ὅμως εἶχε προσέξει τίς ὑποπτές κινήσεις τῶν Τούρκων πού ἐτοίμαζαν τὰ μπιστόλια τους καὶ μὲ γρήγορη κίνηση ἔφυγαν ἀπὸ τὸ μπαλκόνι λέγοντας:

Τσ' ἄντρες ἀπού 'χουνε φτερά, μπουρμπά, μπάλες δὲν τζὶ περοῦνε, γιατί 'χουνε στὰ πόδια ντως φτεροῦγες καὶ πετοῦνε.

(Παπαδιῶ 'Αμαριωτάκι, 63 χρονῶν, Φουρνὴ).

ΚΟΝΤΥΛΙΕΣ

(Γιὰ τὴ λέξη «κοντυλιά» νὰ τί γράφει ὁ κ. Γιάννης Δεληβασίλης πού μελοποίησε κιόλας τὶς παρακάτω μαντινάδες: «Ἡ λέξις κονδυλιά ἀποδίδεται εἰς τὰς ποικίλας μουσικὰς στροφὰς τοῦ πηδηκτοῦ (πυρριχίου), προέρχεται ἐκ τῶν κονδύλων τοῦ καλαμοῦ, ἐκ τοῦ ὁποίου ὁ πρωτόγονος ἄνθρωπος, διὰ νὰ ἐξωτερικεύσῃ δι' ἐνοργάνων φθόγγων τὰ ψυχικὰ του συναισθήματα, ἔλαβε τοῦτο ὡς προχειρότερον παντὸς ἄλλου ὕλικου μέσου καὶ κατεσκεύασε τὴν σύριγγα «Μαντούρα» του. Εἶναι δὲ γνωστὸν, ὅτι αἱ μουσικαὶ στροφαὶ τοῦ πηδηκτοῦ ἄλλαι μὲν εἶναι ὀλιγόφθογγοι καὶ μικρὰς κατὰ συνέπειαν μελωδικῆς σειρᾶς, ἄλλαι δὲ πολυφθογγοὶ καὶ ἐκτεταμένῃς ὡς ἐκ τούτου μελωδικῆς τοιαύτης. Αἱ ὀλιγόφθογγοὶ στροφαὶ ἐξετελοῦντο εἰς βραχὺν (κοντὸ) καὶ μὲ στεγνὸν ἑσωτερικὸν σωλῆνα κόνδυλα, αἱ δὲ πολυφθογγοὶ καὶ μὲ ἐκτεταμένῃν μελωδικῇν σειρᾶν στροφαὶ εἰς μακρύτερον καὶ μὲ πλατύτερον ἑσωτερικὸν σωλῆνα κόνδυλα»).

A

Moderato

Δεῦρ' ἄσκη-μες νὰ μοιρασ-τοῦν τ' ἄγγελι-κά σου
κιάλ-λη Ε-ε-ε-ε-ε τ' ἄγγελι-κά σου
κιάλ-λη ὄ-λες θὰ γί-νουν ὄ-μορφες κι ὄ-μορφη θά-σαι
πά-λι

B

Andante

Ὅν-τὸ λουστεῖς καὶ χτε-νιστεῖς τρεῖς ἥλιοι πᾶν ὀμ-ρίτην
πρὸς σου κί ἄν-τι-φεγ-γί-δες ρίχ-νουνε οἱ-γι-ᾶ-κρες τῷ μαλ-
λιῷ σου Ἐ-χεις μαλλιά τετρά-ξα-θα ε-λα στίσι
πλά-τες σου ριμ-μέ-να Ε ε κί ἄγ-γέ-λοι τὰ χτε-
νί-ζου-νε μὲ δια-μαν-τέ-νια χτέ-νι-α

ΠΡΟΣΘΗΚΕΣ ΣΤΟ ΛΕΞΙΛΟΓΙΟ

γίβεντα (τά). α) Κακὲς πράξεις, πρὸ πάντων αὐτὲς ποὺ ἀφοροῦν τὶς σχέσεις τῶν δύο φύλων. 281-83. β) Ἀκαθαρσίες: *ἐγέμισε γίβεντα ὁ τόπος.*

Γκιαμπές (ὁ, ἀραβ. *καάμπα*, κύβος). Ἱερὸ τέμενος τῶν Μωαμεθανῶν στὴ Μέκκα.

Ζαμάνια (τά, ἀραβ. *ζεμάν*, χρόνος, αἰώνας, ἐποχή). Πολὺς καιρὸς.

καδής (ὁ, ἀραβ. *καντή*, δικαστής). Ἱεροδικαστής.

καϊμακάμης (ὁ, ἀραβ. *καϊμ-μακάμ*, τοποτηρητής, ὑποδιοικητής, ἀντισυνταγματάρχης). Τοποτηρητής. 72-422.

κοντό. Ἄραγε.

λαμπάντε. Λέγεται γιὰ τὸ λάδι τὸ πολὺ καθαρό, τὸ διαφανέστατο. Μεταφ., ἄγνός, ἀθῶος: *ἐβγήκε λαμπάντε.*

*Λαμπάντε λάδι σέ ἔξερα, μὰ σὺ ἴσαι μερκαντίλι,
μούτε κι ὁ λύχνος σ' ἄφτει μπλιὸ μούτε καὶ τὸ καντήλι.*

μερκαντίλι (τὸ). Πολὺ θολὸ λάδι, κατακάθι λαδιοῦ.

ντιλμπάζα (ἡ, περσ. *νιλμπάζ*, εὐγλωττος, φλύαρος). Γλωσσού, ἀδιάντροπη καὶ μὲ περίσσο θάρρος γυναίκα.

παρούτι (τὸ, πληθ. *τὰ παρούθια*). Παρώτια τοῦ ἀλετριοῦ, φτερά, ἀναστρεπτήρες.

πετραμύδαλο (τό). α) Τὸ ἀμύδαλο τῆς ἄγριας ἀμυγδαλιάς εἶναι πολὺ μικρὸ καὶ σκληρό. 315-6. β) Κάθε σκληρόφλουδο ἀμύδαλο. Μεταφ., γερός, αὐτὸς ποὺ δὲν ἀρρωσταίνει εὐκολα.

*Ἔ, πετραμυγαλάκι μου, ἀπὸν τὸ Μεραμπέλλο,
κι ἴντα φεγάδι δὰ σοῦ βρωῶ νὰ πῶ πὼς δὲ σὲ θέλω!*

Ἄλλα ὀνόματα ἀμυγδάλων: ἀθάλια, μπουμπούλια, ποταμιδάτα, κοκλαμάνοι, γαλατερά, ἀγκιδάτα, ψαρά, κλπ.

Πουλιά (ἡ). Πούλια. 192-8.

σοφόρι (τὸ). Παλαιὰ κρητικὴ γυναικεῖα ἐνδυμασία. Τὰ κύρια μέρη τῆς ἦσαν φούστα πλατιά, συνήθως κόκκινη, μεϊτάνι (εἶδος σακάκι μὲ μακρὸ μανίκι) κι ἡ σαлтаμάρα (εἶδος μπολερό, κεντημένο χωρὶς μανίκι), ἀνοιχτὴ ἀπὸ μπροστά. Τὴ σαлтаμάρα τὴ φοροῦσαν ὅταν ἤθελαν νὰ φαίνεται τὸ μανίκι τοῦ μεταξωτοῦ ποκάμισου.

τά (ἀντων.). Ἐκεῖνα ποῦ. 97-7. *Τὰ κάτεχες περάσανε.*

τσαγομαδῶ. Βγάζω τὰ φτερά τῶν πουλιῶν ἀπὸ δῶ κι ἀπὸ κεῖ, μὲ βία. Ἀπὸ κεῖ μεταφέρθηκε καὶ ἄλλοῦ: *τσαγομαδῶ τὰ σταφύλια*, μαδῶ ρῶγες ἀπὸ δῶ κι ἀπὸ κεῖ. Μεταφ.: *πιάνω τὰ βυζιά κοπέλας εἶτε ἀθελά τῆς εἶτε θεληματικά.* Μετοχ. *τσαγομαδισμένος*: *ὁ τάδε τὴν ἔχει τσαγομαδισμένη.* 281-90.

τσαφιζῶ. Γρατσουνίζω. 289-207. **Τσαφιά** (ἡ), γρατσουνιά.

χιαλβάρι (τό, τουρκ. *σαλβάρ*, βρακί). Ἐπίσημη κρητικὴ ἀνδρική φορεσιὰ καμωμένη ἀπὸ μπλὲ τσόχα. Συνήθως τέτοιες φορεσιὲς εἶχαν οἱ πλούσιοι. (Τὰ κύρια μέρη ἦταν ἡ φουφούλα καὶ τὸ μεϊτανογέλεκο).

χύνομαι. Ἐξὸν ἀπὸ τὴν κοινὴ σημασία σημαίνει καὶ ἐπιτίθεμαι, δρωῶ: *ἐχύνθηκε νὰ τοῦ βγάλει τὰ μάτια.* 288-196.

ΠΑΡΟΡΑΜΑΤΑ

Α'. ΣΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Σελ.	Μαντ.	64	'Αντί	καλοσύνες	διάβαζε	καλωσύνες
>	6	>	68	>	>	κοντύλι
>	10	>	14	>	>	κοντύλι
>	15	>	13	>	>	ἀσημένιαγ κούπα
>	26	>	40	>	>	Χριστογέννω
>	49	>	80	>	>	τ' ἀμπέρια
>	55	>	170	>	>	πά νά . . .
>	115	>	53	>	>	λαμπιρό
>	68	>	368	>	>	>
>	76	>	60	>	>	καντηλάκι
>	120	>	34	>	>	καντήλι
>	125	>	108	>	>	κλαημένα
>	126	>	111	>	>	κλαημένα
>	132	>	85	>	>	τά πίνω
>	163	>	36	>	>	στοιβιάζουν
>	177	>	59	>	>	ἀστήθια
>	185	>	19	>	>	ἀντιδική
>	208	>		>	>	στήν παράδεισο
>	218	>	1	>	>	334 ¹²
>	227	>	42	>	>	234 ¹²
>	312	>	16	>	>	νά σέ φιλήσω
>	320	>	32	>	>	ἀρέσου
>	325	>	6	>	>	ρωμαίικα
						ἤμου
						ἔξε

Καὶ μερικὰ ἀσημαντα πού δὲν τὰ ἀναφέρω.

Β'. ΣΤΙΣ ΥΠΟΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

Σελ.	Σπυριδάκις	'Αντί	σ. 35	διάβαζε	σ. 36
>	29	Passow	>	>	σ. 485
>	30	>	>	>	σ. 485
>	56	Γιανναράκις	>	>	ἀρ. 929
>	73	Μ. 13 Σπυριδάκις	>	>	ἀρ. 178
>	84	Passow	>	>	σ. 184 κτλ.
>	92	Νουάρος	>	>	σ. 82
>	98	'Ερωτόκριτος	>	>	Μ. 31
>	104	Passow	>	>	σ. 17
>	107	Σπυριδάκις	>	>	σ. 17
>	122	Γιανναράκις	>	>	σ. 147
>	149	Passow	>	>	σ. 147
>	161	Γιανναράκις	>	>	Μ. 26
>	169	Νουάρος	>	>	ἀρ. 287
>	169	Σπανδωνίδη	>	>	σ. 383
>	174	Passow	>	>	ἀρ. 48
>	221	Κριάρης	>	>	ἀρ. 10
>	281	Passow	>	>	σ. 27
>	285	Σπυριδάκις	>	>	σ. 197
>	311	Γιανναράκις	>	>	σ. 453
Παντού			>	>	Μ. 84 και 91
			>	>	σ. 144
			>	>	Μ. 31
			>	>	Σπανδωνίδης
			>	>	σ. 36
			>	>	σ. 485
			>	>	ἀρ. 929
			>	>	ἀρ. 78
			>	>	σ. 17
			>	>	σ. 862
			>	>	Μ. 29
			>	>	σ. 117
			>	>	σ. 497 ἀρ. 147
			>	>	Μ. 25
			>	>	ἀρ. 217
			>	>	σ. 483
			>	>	ἀρ. 42
			>	>	ἀρ. 8
			>	>	σ. 97
			>	>	σ. 179
			>	>	σ. 455
			>	>	Μ. 82 και 90
			>	>	Μ. 142
			>	>	Μ. 33
			>	>	Σπανδωνίδη

ΕΥΧΑΡΙΣΤΗΡΙΟ

Με τὴν ἔκδοση τῆς Συλλογῆς μου τούτης, θεωρῶ ἱερὴ ὑποχρέωση νὰ εὐχαριστήσω θερμὰ τοὺς ἀγαπημένους μου γεροντῆδες καὶ γερόντισσες, ντεληκανῆδες καὶ κοπελιές τοῦ τόπου μου πὸν ὥρες δλόκληρες μοῦ ὑπαγόρευαν ὅσες μαντινάδες ἤξεραν. Ξεχωριστὲς εὐχαριστίες χρωστῶ στὴν κ. Ἄννα Στεφανίδη καὶ τῇ σεβαστῇ μητέρα της στὶς Δίδες Ἄθηνᾶ, Ἀμαλία καὶ Ἀργυρῶ Παντούλα καὶ τῇ σεβαστῇ μητέρα τους, στὶς Δίδες Μαρία Κουγιουμτζάκη, Ζαχαρένια Γιαννικάκι, στὴν κ. Ἐλένη Κοθρῆ, στὶς Δίδες Κλ. Γιαννακάκι, Σοφία καὶ Φωτεινὴ Σφακιανᾶκη, καὶ στὴν κ. Πιπίνα Κουγιουμτζάκι, ἀπὸ τὴν Ἱεράπετρα, στὴν κ. Ἀσπασία Μυλωνάκι ἀπὸ τὸ Σταυροχώρι, πὸν μὲ τόση ἡροθυμία μοῦ ὑπαγόρευαν πλῆθος μαντινάδες καὶ τραγούδια, καὶ γενικὰ σ' ἐσοὺς μοῦ εἶπαν μαντινάδες. Κοιτᾷ σ' ὄλους αὐτοὺς πολὺν εὐχαριστῶ καὶ τὸν κ. Ναπολέοντα Σουκαϊζίδη, φανατικὸ λάτρη τῆς Λαογραφίας μας, πὸν μ' ἐβοήθησε μὲ ἐξαιρετικὸ ἐνδιαφέρον, στέλνοντάς μου κάθε τόσο ὅσους μποροῦσαν νὰ μοῦ φανοῦν χρήσιμοι στὸ δύσκολο ἔργο μου.

Μὰ ἡ μεγάλη αὐτὴ Συλλογὴ καὶ οἱ κόποι οἱ ἰδιοὶ μου καὶ ὄλων τῶν ἄλλων θὰ ἐπῆγγαιαν χαμένοι χωρὶς τὴν προθυμότατη ἠθικὴ καὶ ὕλικὴ ἀρωγὴ τοῦ Διοικητοῦ τῆς Τραπεζῆς τῆς Ἑλλάδος κ. Μανόλη Τσουδεροῦ. Σ' αὐτὸν καὶ στὰ εὐγενικὰ αἰσθημάτα του χρωστῶ τὴν ἔκδοση τούτη, ὅπως καὶ στὶς κυρίες Μ. Καλοκαιρινοῦ, Χρυσὴ Κατεχάκη καὶ Ἐλένη Ἀνεμογιάννη, πὸν τόσο βαθιὰ νιώθει καὶ ἀγαπᾷ τὴ λαογραφία τοῦ τόπου μας.

Πολλὲς χάρες χρωστῶ καὶ στὸν καλὸ μου καθηγητὴ κ. Μανόλη Τριανταφυλλίδη γιὰ τὶς πολύτιμες ὑποδείξεις του. Τὸ ἴδιο καὶ στὴν κυρία Ἀγγελικὴ Χατζημιχάλη, πὸν εἶχε τὴν καλωσύνη νὰ φιλοτεχνήσῃ καὶ νὰ μοῦ δωρήσῃ τὸ ἐξώφυλλο τῆς Συλλογῆς μου, στὸν κ. Δ. Λουκόπουλο καὶ στὴν κόρη του Δίδα Ἀγλαΐα γιὰ τὸ πολλαπλὸ καὶ θερμὸ ἐνδιαφέρον καὶ τὶς πολύτιμες οδηγίες πὸν πολὺν πρόθυμα μοῦ παρῆχαν κάθε τόσο, στὸν κ. Ν. Καπνᾶ πὸν ἐπιμελήθηκε τὶς διορθώσεις μὲ ἀγάπη ἀληθινὴ σὰ νάτανε δικό του βιβλίον καὶ πὸν βοήθησε πολὺ στὴν ἀρτιότερη ἐμφάνισή του.

Ἰδιαίτερος εὐχαριστῶ τὸν κ. Δήμαρχο Ἡρακλείου καθὼς καὶ τὸ Δημοτικὸ Συμβούλιον γιὰ τὴν οικονομικὴ συνδρομὴ πὸν ἐψήφισαν γιὰ τὴν ἔκδοση τῆς Συλλογῆς μου, τὸ Γεν. Διοικητὴ Κρήτης κ. Π. Σφακιανᾶκη, τὰ παιδιὰ τοῦ Βενιζέλου γιὰ τὴ γενναία ὕλικὴ συνδρομὴ τους καί, κοιτᾷ σ' αὐτούς, ὄλους πὸν συνέδραμαν ὕλικῶς τὸ ἔργο μου. Πολὺν εὐχαριστῶ καὶ τοὺς καλοὺς Γεραπετρίτες πὸν ἔδειξαν πάντα ἀγάπη καὶ ὑποστήριξη σὲ κάθε προσπάθειά μου.

Ξεχωριστὴ τιμὴ χρωστῶ καὶ στὸ Ἐργοστάσιον Ἐλευθερουδάκη, ὅπου τυπώθηκε ἡ Συλλογὴ μου.

Μ. Λ.

15497

ΕΡΓΟΣΤΑΣΙΟΝ ΓΡΑΦΙΚΩΝ ΤΕΧΝΩΝ
ΕΚΔΟΤΙΚΟΥ ΟΙΚΟΥ "ΕΛΕΥΘΕΡΟΥΔΑΚΗΣ", Α. Ε.
ΑΘΗΝΑΙ - ΟΔΟΣ ΠΑΠΑΔΙΑΜΑΝΤΟΠΟΥΛΟΥ 44

1/11/89

24-9

18-12

10-2

8-5

22/11

22/2

16-5

